

Høyesterett, offentlighet og ytringsfrihet – de hemmelige voteringsprotokollene

Et transkriberingsprosjekt knyttet til UiO:Norden-prosjektet Offentlighet og ytringsfrihet i Norden, 1815–1900

Innholdsfortegnelse

Forord

3

Dommer knyttet til ytringsfrihetens og offentlighetens fremvekst i Norge 1815-1862

Protokoll	Bestemmelser	Domsamling	Side
1816.05.22 147 Christen Grønnerup	For. 27. sep 1799		4
1817.05.14 125 Chrystie	For. 27. sep 1799 § 10	RPL 1817 s. 21	8
1818.07.27 120 Borgens allmue	Grl. § 100		11
1821.09.25 28 Gierdmund Olsen Lysager	For. 5. jul 1765		17
1822.11.07 64 Boghandler Hielm	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 12		19
1823.04.18 68 Boghandler Hielm	For. 27. sep 1799 § 12		25
1823.07.03 126 Lind	Grl. § 100		28
1823.07.23 151 Jørgen Berggrav	For. 28. des 1792, For. 27. sep 1799 § 10	RPL 1823 s. 147	29
1823.09.13 21 Klokke Allum	Grl. § 100		33
1825.09.13 25 Advokat Hielm	For. 27. sep 1799		36
1826.03.14 37 Halvor Nielsen Hoel m. fl.	For. 5. jul 1765		47
1826.10.24 39 Gjertrud Olsdatter Mille mfl	For. 5. jul 1765	RPL 1826 s. 230	66
1828.03.01 36 Engebret Syversen Belden	NL 6-4-13, NL 6-4-3	RPL 1828 s. 264	79
1828.12.11 113 Bogbinder Nublin	For. 27. sep 1799 § 10		89
1831.07.14 198 Collegium academicum	For. 5. jul 1765		92
1833.06.05 173 Jæger Endre Jørgensen Sølv	NL 6-5-2	RPL 1833 s. 482	99
1833.09.21 24 Jens Johansen Løver	NL 6-21-7, NL 6-4-18, For. 27. sep 1799	RPL 1833 s. 502	101
1834.05.21 132 Abraham Clausen Øbsteland	For. 27. sep 1799 § 5		102
1836.03.26 83 Rasmus Pedersen Berg	For. 27. sep 1799		103
1837.07.25 231 Boghandler Dahl	Grl. § 100, NL 2-20-1, NL 2-20-2, Res. 3. des 1790, For. 27. sep 1799 § 26	Rt. 1837 s. 635	104
1837.11.24 95 Risum	Grl. § 100, Res. 3. des 1790, For. 27. sep 1799 § 16, For. 27. sep 1799 § 26	Rt. 1838 s. 45	106
1839.07.09 141 Bernt Willum Larsen Bjørnstad	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 10	Rt. 1839 s. 282	109
1839.11.18 141 Bogtrykker Krohn	Grl. § 100	Rt. 1839 s. 761	111
1840.03.26 118 Thor Bensten Gallehuus	Grl. § 100, For. 5. jul 1765	Rt. 1840 s. 299	115
1840.10.01 37 Jonas Hagelien	NL 6-4-18	Rt. 1840 s. 720	117
1841.06.07 207 Carl Smidts Dødsboe	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 12	Rt. 1841 s. 386	119
1841.06.08 208 Lars Rasch	NL 6-21-5, For. 27. sep 1799 § 12	Rt. 1841 s. 418	125
1841.06.28 218 Møller	NL 6-21-8, NL 6-4-18	Rt. 1841 s. 498	129
1843.12.07 223 Mons Jensen Røisland	Crl. kap. 10-4	Rt. 1844 s. 189	132
1844.07.26 414 Engebret Engebretsen Imset	NL 6-4-18, For. 27. sep 1799 § 10	Rt. 1844 s. 568	133
1846.02.17 54 Berthel Rasmussen Røisland	Crl. kap. 8-1	Rt. 1846 s. 135	136
1847.09.13 38 Rudolph Christian Christiansen	Crl. kap. 10-10, Crl. kap. 10-11	Rt. 1847 s. 598	138
1849.02.22 86 Henrik Andersen	Crl. kap. 10-10, Crl. kap. 10-11, Crl. kap. 10-4	Rt. 1849 s. 156	140

1849.06.29	329	Bogtrykker Fredrik Steen	For. 27. sep 1799 § 16, For. 27. sep 1799 § 26, For. 27. sep 1799 § 27, Crl. kap. 8-3	Rt. 1849 s. 467	144
1849.11.08	137	Johan Georg Sigholt	NL 6-21-2, NL 6-21-4, NL 6-21-7, For. 27. sep 1799 § 10, Crl. kap. 17-1, Crl. kap. 17-2, Crl. kap. 17-3, Crl. kap. 17-4,	Rt. 1849 s. 721	147
1850.10.18	114	Asbjørn Tovsen Fjeld	Crl. kap. 8-1	Rt. 1850 s. 671	157
1850.11.12	173	Gotlieb Lindstow Tischendor	For. 27. sep 1799 § 26, For. 27. sep 1799 § 27, Crl. kap. 9-26	Rt. 1850 s. 742	160
1850.11.13	174	Steenberg	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 26, For. 27. sep 1799 § 27, Crl. kap. 9-25, Crl. kap. 9-26	Rt. 1850 s. 745	162
1850.11.14	172	Georg P. C. Hammerstein	Crl. kap. 9-26	Rt. 1850 s. 733	164
1850.11.22	187	Ole Bull	Crl. kap. 10-4	Rt. 1850 s. 767	166
1850.12.11	218	Marcus Thrane	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 13, Crl. kap. 8-1, Crl. kap. 9-26	Rt. 1850 s. 802	168
1851.02.07	65	Oluf Broch	Grl. § 100, Crl. kap. 9-26	Rt. 1851 s. 109	171
1852.04.13	216	Mathias Damstorp	Crl. kap. 10-9	Rt. 1852 s. 334	173
1852.05.18	291	Peder Johnsen Skeeseiet	Crl. kap. 10-12, Crl. kap. 10-4	Rt. 1852 s. 509	176
1852.05.26	312	Rasmus Rasmussen Spein	Crl. kap. 10-4	Rt. 1852 s. 360	178
1852.10.14	94	Tobias Jacobsen	Crl. kap. 10-4	Rt. 1852 s. 749	181
1852.10.30	114	Ole Thoresen Storaas	Crl. kap. 10-10, Crl. kap. 10-9	Rt. 1852 s. 705	182
1852.12.17	234	Johan Andreas Jensen	Crl. kap. 8-1, Crl. kap. 9-21, Crl. kap. 9-23	Rt. 1853 s. 111	185
1853.09.21	55	Carl Christiansen	Crl. kap. 10-4	Rt. 1853 s. 768	187
1854.01.19	27	Tobias Jacobsen	Crl. kap. 10-4	Rt. 1854 s. 158	189
1854.05.11	230	Andreas Halvorsen	For. 27. sep 1799 § 16	Rt. 1854 s. 495	192
1854.05.16	240	Sebjørn Simonsen	Crl. kap. 10-4	Rt. 1854 s. 408	193
1855.01.26	48	Ole Olsen Opsal	Crl. kap. 10-4, Crl. kap. 17-1	Rt. 1855 s. 233	194
1855.05.03	224	Jacob Wulfsberg	Grl. § 100, For. 27. sep 1799 § 16, Crl. kap. 8-1	Rt. 1855 s. 572	197
1855.06.22	262	Marcus Thrane	Crl. kap. 9-30	Rt. 1855 s. 433	199
1856.05.29	259	Johannes Matland	Crl. kap. 8-1	Rt. 1856 s. 571	230
1857.03.14	123	Bogtrykker Halvorsen	Crl. kap. 9-26	Rt. 1857 s. 250	232
1858.04.20	182	Bogtrykker Schibsted	Crl. kap. 17-7	Rt. 1858 s. 349	235
1858.04.21	183	Bogtrykker Schibsted	Crl. kap. 17-7	Rt. 1858 s. 354	237
1858.11.02	162	Knud Røberg	Crl. kap. 8-1	Rt. 1858 s. 795	238
1858.12.04	223	Jens Gulbrandsen	Crl. kap. 10-4, Crl. kap. 17-7, Crl. kap. 17-8	Rt. 1859 s. 117	240
1859.06.21	283	Andreas Lerche	For. 27. sep 1799 § 16	Rt. 1859 s. 665	242
1859.09.24	69	Holm Vold	Crl. kap. 10-10, Crl. kap. 10-11, Crl. kap. 10-4, Crl. kap. 10-9	Rt. 1859 s. 753	243
1859.09.29	84	Even Pedersen	Crl. kap. 10-4	Rt. 1859 s. 801	247
1860.09.14	35	Gudbrand Alstadeiet	Crl. kap. 10-4	Rt. 1860 s. 698	249
1860.12.11	242	Bogtrykker Malling	NL 2-20-5, NL 2-20-6	Rt. 1861 s. 121	251
1860.12.21	202	Apotheker Gay	Crl. kap. 17-6, Crl. kap. 17-7	Rt. 1861 s. 54	257
1862.01.30	50	Bogtrykker Foss	For. 27. sep 1799 § 16	Rt. 1862 s. 218	260
1862.12.17	267	Edvard Devold	Crl. kap. 10-4	Rt. 1863 s. 165	261
Systematisk register					263

Forord

Gjennom transkriberingsprosjektet «Høyesterett, offentlighet og ytringsfrihet – de hemmelige voteringsprotokollene», som er knyttet til UiO:Norden-prosjektet Offentlighet og ytringsfrihet i Norden, 1815-1900, er en viktig, men hittil ganske ukjent og vanskelig tilgjengelig kilde til norsk offentlighets- og ytringsfrihetshistorie blitt gjort tilgjengelig for forskning og allmennhet.

Høyesteretts voteringsprotokoller var fra starten 1815 og frem til 1864 hemmelige, og de er ennå ikke blitt publisert. Protokollene inneholder Høyesteretts begrunnelser og drøfting, og er den sikreste kilden for å få et fullstendig innblikk i Norges høyeste domstols forståelse og fortolkning, blant annet av Grunnlovens paragraf 100 om trykkefrihet. Høyesteretts virksomhet i tiårene etter 1814 var viktige, med utforming av prinsipper og prejudikater av stor rettslig betydning.

Voteringsprotokollene er ført for hånd i to ulike utgaver, serie A og B, under rådslagningen i alle saker fra 1815 og frem til 1929. I de første 50 årene var protokollene hemmelige. Fra 1864 ble de publisert i *Ugeblad for lovkyndighed, statistik og statsøkonomi* (1864-70) og siden i *Norsk rettstidende*. Høyesterett var lenge restriktive med å gi innsyn i protokollene fra før 1864. De er derfor i liten grad benyttet som kilde i historiske eller juridiske fremstillinger. Lesbarheten på de stenografiske gjengivelsene av votingene har dessuten vært en utfordring.

Seriene er tilgjengelig digitalt via [Arkivverket](#). Til sammen er det snakk om 74 000 håndskrevne sider som ideelt sett burde blitt transkribert for å gi et mer fullstendig bilde av rettstilstanden og rettsutviklingen i Norge. I transkriberingsprosjektet er det valgt ut 67 dommer knyttet til ytringsfrihetens og offentlighetenes fremvekst i Norge etter 1815.

Voteringsprotokollene er transkribert for Offentlighet og ytringsfrihet i Norden, 1815-1900 av Håkon Aasheim. Transkriberingsprosjektet er ledet av Bård Sverre Tuseth og er støttet av Stiftelsen Fritt Ord. Høyesterett er samarbeidspartner.

15:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

Løbe No: 147. J: No: 117.

Aar 1816, Onsdagen den 22de Maai

blev i Sagen Cancellieraad og Regierings-Advocat Morgestierne som Actor, c/ontra/
Kiøbmand Christen Grønnerup og Byefoged, Ridder Hammer

voteret saaledes:

1: Mandix. Efterat Kiøbmand Christen Grønnerup i Holmestrand var af Regieringens 2det Departement beordret sat under Tiltale fordi han i {hen} en udi det saa kaldte Nationalblad indrykket Afhandling skulde have brugt usandfærdige og fornærmelige

16:

Beskyldninger mod Justits og Politie Væsenet, og han i denne Henseende var indstævnt for Christiania Byething, samt han der havde fremsat exceptionem fori incompetentis og exceptionem termini angusti, paa Grund af hvilke Exceptioner Sagen ved Byethings Dom af 9 Novbr: 1815 blev afviist, hvilken Dom, efterat være paaanket for Høyesteret den 10 Februar d: A:, blev stadfæstet. Den befalede Actor Cancellieraad Morgenstierne indstævnte derpaa under 23 Febr: d: A: Kiøbmand Grønnerup for en Extraret under Tønsbergs Byes Jurisdiction, for der at lide Dom; og, da Sagen der den 13 Martz blev foretaget, samt Cancellieraad Morgenstierne ved Prokurator Lange havde produceret Stævning med flere Dokumenter, og indladt Sagen til Dom, fremlagde Grønnerup et Exceptions Indlæg, hvori han paastod Sagen afviist, dels fordi Cancellieraad Morgenstierne skulde være Actor incompetenis fordi han ej var udnævnt af Øvrigheden, men direkte af Departementet, og dels fordi Sagen var paastævnt ved en Extraret. Prokurator Lange, ved at anmærke noget i henseende dette Indlæg til Protocollen, begjærede derfor, i Betragtning af dets Vidtløftighed og de flere deri fremsatte Indsigelser, at erholde Anstand for at besvare disse; hvorimod Grønnerup protesterede, og Underdommeren afsagde derfor samme. Dog saadan Eragtning: at han ej (ikke) vovede at tillægge Sagen Fremme ved den tilstævnte Extraret, men afviist den til Paastævning og Afgjørelse ved den almindelige Ret. Denne Dom har nu Regierings Advokaten efter Justits departementets Ordre paaanket for Høyesteret, dels fordi i Sagen er nægtet Anstand, og dels fordi den er nægtet Foretagelse ved Extraret. Hvad den første alternative Paastand angaaer, da synes det uden for al Tvivl at naar Grønnerup fremkom med et vidtløftigt Indlæg, hvori han fremsatte adskillige Indsigelser mod Sagen, maatte ogsaa den befalede Actor være berettiget til at forlange Anstand for at gaae disse Indsigelser imod; og det at han kortelig

17:

anmærkede noget i Protokollen henseende en enkelt af dem, Kunde efter min Formeening ej betage ham hans ellers lovlige Ret. Jeg skiønner altsaa ej rettere end at den første af Regierings Advokaten fremsatte alternative Paastand maa blive at tage tilfølg, og at det altsaa ikke nu kan blive at undersøge hvorvidt Eragtningen i Henseende til hvad enten Sagen skulde behandles ved Extraret eller ej, kan blive at tage under Bedømmelse; saa meget mindre (mere) som man end ikke kunde være sikker paa hvilken Formeening Underdommeren selv, naar Parten udførligen har deduceret sine Erindringer, kunde blive af. Det kunde altsaa synes som om Underdommeren i Følge heraf maatte blive at ansee med Bøder for Rettens Fornægtelse, men jeg troer dog samme kan ungaaes i et Tilfælde som dette, hvorimod dog Underdommeren tillige med Grønnerup bør betale Regierings Advokaten et passeligt Sallarium; thi conclud/erer/

Den paaankede Kiendelse af 13 Martz sidstl/eden/ bør uefterrettlig at være; hvorimod denne Sag hiemvises til nye og lovlig Foretagelse paa Tiltalte Grønnerups og Underdommeren, Byefoged og Ridder Hammers Bekostning, hvorefter {Byefo} Underdommeren haver at bevilge Justitiens Sagfører en passende Anstand til at iagttage det videre Fornødne fra Justitiens Side i Anledning af det af Grønnerup i Extra Retten den 13 Martz fremlagte Indlæg. Saa bør og Kiøbmand Grønnerup og Byefoged Hammer, een for begge og begge for een, at betale den af Sagens Appell lovlig flydende Omkostninger, og deriblandt til Cancellieraad og Regierings Advocat Morgenstjerne i Sallarium 30 Rbd: Rs. (r: S)

2: Collett. Jeg forholder mig til Mandix, hvad Sagens

18:

Historie angaaer. Hvad Actor har villet udledet af Grønnerups Paategning paa Stevningen af 23 Febr: 1816 for at bestyrke hans nedlagte Paastand, efter min Formening \2/ aldeles \3/ ikke \1/ kan \4/ findes hiemlet; thi den (Paategningen) angaaer kun Vedtagelse af den af Lange proponerede Tid til Sagens Foretagelse, uden at man i mindste Maade kan være berettiget til at ansee, at han desformedelst skulde ansees at have renonceret paa de ham i Øvrigt tilkommende Indsigelser. Hvad Qvæstionen i sig selv angaaer, da formener jeg at den Actor meddeelte Orde af 21 Febr: 1816, der maae ansees som Fundamenten (-um) eller norma processus med klare Ord bestemmer at Grønnerup skal tiltales for sit Hiemting. Denne Bestemmelse (i Actions Ordren) forekommer mig aldeles overensstemmende med Pl/acaten/ 4 Decbr: 1790 /: Reskr/ipt/ 3 Decb: s: A:/ og da denne Plakat, der nævnes i Pæmisserne til Trykkefriheds Anordningen som i dens § 26 (som i den 26 § af Fr: 27 Sept: 1799), paa ingen Maade kan ansees ophævet, troer jeg der saa meget mere er Grund for Grønnerup til at paastaae Actions Ordrens Opfyldelse in casu. Rigtig nok har Actor paaberaabt sig hvad Anordningene bestemmer om Extraret i Delinqventsager; ligesom han og deraf har villet udlede at nærværende Sag burde været behandlet ved en Extraret, men det er aldeles klart af de ældre Anordninger, særdeles Fr: (Forordningen) 3 Junj 1796, Cap: 9, at det fornemmelig er med Hensyn til Arrest og de øvrige for det Offentlige flydende Udgifter at Extraret er befaleet. (I B-versjonen fra ordet "Arrest": og deraf flydende Omkost: at Anordningerne i Delinquent Sager har anordnet Extra Ret, hvilket her ikke er Tilfældet.) (understrekinga for å vise forskjellen?). Der er doleret (dolere = å sørge, lide, skade, gi smerte) over at Lange var nægtet Adgang (beskaaret Ret) til at besvare de fremsatte Indsigelser (Grønnerups Indlæg). Men han havde d(?)s ordentlig indladt sig i Hoved qvæstionen, om Sagen rettelig kunde behandles ved en Extraret eller ej; thi naar dette blev besvaret benægtende, kunde der naturligvis ikke blive An-

19:

ledning til de {forrige} øvrige Exeptioner; thi concl/uderer/

Den paankede Eragtning bør ved Magt at stande.

3: Koren. I det Væsentlige enig med Collett, og finder at de 2 ved Underretten fremsatte Exceptioner saa at sige er een, eller i det mindste conexe med hinanden, saaledes at den ene ikke kan tænkes uden den anden. Da Morgenstjerne har overskredet Departementets Ordre, troer jeg han bør betale Grønnerup og Hammer Kost og Tæring; thi concl/uderer/

Den paaankede Eragtning bør ved Magt at stande. I Kost og Tæring for denne Ret betaler Regierings Advocat Cancellieraad Morgenstjerne til Kiøbmand Grønnerup 60 Rbd: R: S:, hvoraf Over Auditeur Hielm tillægges i Sallarium 40 Rbd:; ligesaa betaler bemeldte Cancellieraad Morgenstjerne til Byefoged og Ridder Hammer i Kost og Tæring 40 Rbd: R: S: (r: S:)

4: Omsen. Henseende Sagens Recit eenig med Mandix, og bemærker kun at Actor i Højesterets stævningen har stævnet Underdommeren (Byefoged Hammer) til Straf og Ungiældelse for Rettens Fornægtelse, at betale Omkostninger m: v: (inkl:) 60 Lods Sølvbøder) Det første Spørgsmaal er om Anstand burde ham været bevilliget ved Underretten, i hvilken Anledning Actor paaberaaber sig Frd: 3 Junj 1796, § 6; men naar sees hen til at Actor havde stævnt til en Extraret, og at hans Mandatarius (Lange) (= en som er betrodd og forpliktet til å utføre et Mandat) ej allene havde besvaret denne Indsigelse ved at paastaae den kom for silde (= sent), og at Grønnerup havde renonceret derpaa m: v:, samt at Lange blot begiærede Udsættelse for at besvare de øvrige Indsigelser, saa kan Actor ingen Udsættelse tilkomme, om endog Frd: 3 Junj 1796, § 6, var anvendelig in casu. (Denne Post kan derfor ikke bifaldes).

20:

Henseende det andet Spørgsmaal, om Extraret bør findes Sted i Trykkefriheds sager bemærkes, at efter Frd: 19 Aug: 1735, 19 Maj 1741, og 3 Junj 1796, § 25 (45?/25?) (I B-versjonen § 43) findes Extraret Sted i grove Misgiernings sager, in specio naar Forbryderen er arresteret. Aarsagen til Extraretten er deels at faae Sagerne lettere oplyst, hvorfor man almindelig tager Hensyn til forum delicti commissi, deels for at spare det Offentlige for Omkostninger hvor Forbryderen er arresteret. Naar nu her bemærkes at Grønnerup ej er arresteret, saa passer hverken bemeldte Lovgivningers Ord eller Aand paa ham. Det var allerede nok naar ingen positiv Lovgivning bestemte Extraretter i Trykkefriheds sager, og in specio at Frd: 27 Septbr: 1799 /: en Lovgivning om hvis Gyldighed eller Ugyldighed her for øvrigt ej handles :/ men naar endog Reskr/iptet/ 3 Decbr: 1790 udtrykkelig bestemmer at alle Sager om Trykkefriheders Misbrug skal behandles ved de ordinære Retter, maa al Tvivl i saa Maade være hævet. Lægges man end videre Mærke til at Morgenstjerne (Regierings Advocaten) stricte har handlet om!! (mod) (2de) Departementets Ordre, hvorefter Sagen skulde anlægges ved Grønnerups Hiemting, skiønnes ej rettere end at han bør staae til Ansvar fordi han har anlagt Sagen andensteds, og jeg skulde endog troe at han ingen Regres til{ha}kom enten hos Departementet eller nogen anden, naar dette (2de Depart:) ej ved sin Skrivelse af 8 April 1816 havde biefalt hans Indstilling at Sagen {har} bør indstævnes til Højesteret; men da dette nu er skeet bør ogsaa Regres (til hans Mandanter) forbeholdes ham. Hvorvidt Grønnerup kan tilkomme Kost og Tæring, uagtet han har Defensor, er vel tvivlsomt, men jeg troer dog samme bør finde Sted, da man har Lov at engagere privat Sagfører, skiøndt en befale Defensor er ham beskikket.

21:

Det bemærkes i øvrigt at Advokaterne have udtværet denne Sag, som i sig selv er{e} meget kort, hvorfor Morgenstjerne og Hielm formelig bør advares at afholde sig fra saadan Vidtløftighed.

Byefoged og Ridder Olaus Hammer bør for Actors ubeføiede Tiltale i denne Sag frie at være; hvorimod den paaankede Eragtning af 13 Martz d: A: bør ved Magt at stande. I Kost og Tæring for Højesteret betaler Actor, og mod Regres til sine Mandanter, til bemeldte Byefoged Hammer 40 Rbd: R S, og til Kiøbmand Christen Grønnemyr ligesaa 40 Rbd: R S.

5: Motzfeldt. Jeg finder det ogsaa meget rigtigt at den Exception at Extraret ej {fo} bør finde Sted i denne Sag, først afgiøres førend Udsættelse kunde finde Sted. Jeg troer ogsaa med de forhen Voterende at Trykkefriheds sager bør behandles ved det ordinære Thing, hvilket endog ligger i Frd: 27 Septbr: 1799, § 10, om det ikke ere udtrykkelig befaleet i Pl/acaten/ 4 Decb: 1790. Jeg troer ej at Morgenstjerne kan have Regres til 2de Departement,

siden han er gaaet uden for dets Ordre. Vel har det senere biefalt hans Indstilling, men det kan kun ansees som en Tilladelse. Jeg er saaledes i det væsentlige eenig med Korens Conclusion, dog at det ej kaldes Kost og Tæring for Grønnerup, men Processes Omkostninger, i Betragtning af hans Udgifter ved Underretten, hvilke de bestemmes til 50 Rbd: R S.

6: Kiønig. Regierings Advokat Morgenstiernes ved Underretten benyttede Fuldmægtig Lange, har med sin der afgivne Tilførsel indladt sig i Besvarelse af indstæfnte Kiøbmand Grønnerups indkomne Exceptions Skrift af 13 Martz 1816, ligesom har udtrykkelig her erklæret at han allene begiærede Sagens Anstand for at giennem gaae og besvare de af Grønnerup anbragte Afviisnings grunde, som ej havde

22:

Hensyn til Sagens Foretagelse med det extraordinære Ting. Jeg troer at han overensstemmende med Loven rettelig blev nægtet Anstand. Underdommeren maa derfor ligesaavel som Grønnerup tilstaaes Kost og Tæring. Da Justits Departementet dog har været eenig i Indstævningen til Højesteret, concluderer jeg i det Væstentlige som Omsen.

7: Justitiarius (Bull). Jeg er ogsaa af den Formeening at Sagen rettelig blev afviist af Underdommeren. Vel er Dommeren den samme ved Extraret og ordinære Ting, men Proces maaden er dog væsentlig forskiellig. Regierings Advocaten bør ej betale Kost og Tæring, da han har handlet efter sit Embeds Medfør, (fra B-versjonen, som synes annerledes enn A-versjonen: Byefogden kunde ikke have bevilget Anstand uden at han implicate havde antaget at Sagen var stevnet til Extra Retten, altsaa maatte dette Spørgsmaal først afgjøres. Jeg finder det forresten misligt at paabinde Regierings Advocaten Ansvar om man end vilde reservere ham Regres, da man dermed vilde fraskræ(ke?) ham fra at opfylde sine Pligter) thi concl/uderer/

Den paaankede Beslutning eller Kiendelse af 13 Martz 1816 d: A: bør ved Magt at stande, i hvis Følge Byefoged og Ridder Hammer bør for Tiltale i denne Sag frie at være.

Mandix tilførte: Da den første alternative Paastand er forkastet, saa foruden at det allerede med den i samme Sag den 10 Febr: d: A: afsagte Højesterets Dom, samt nu ved Pluraliteten er afgjort at Trykkefrieheds sager ej skulle foretages ved Extraret, tiltræder jeg Justitituarii Conclusion.

Kiønig og Omsen antog ogsaa at Morgestierne ingen Regres bør have til Departementet.

181: B-versjonen, start s. 181. Nokre opplysningar frå A-versjonen er teke inn her i ()

Ord: No: 125. Løbe No: 69.

Aar 1817, Onsdagen den 14 May, blev i Sagen
Kjøbmand Hans Chrystie c/ontra/
Den forhenværende Norske Commissariats-Commission, eller
paa dens Vegne Oberste-Lieutenant v: Haffner

Voteret saaledes

1: Kiønig. Ved Aggershus Stifts Ordre af 29 Septbr: 1814, der grunder sig paa Statsraadets foregaaende af 27 s: M:, blev Prokurator Tranekjær (Tranekjær) befalet at tiltale og hænde Dom over Kjøbmand Hans Chrystie af Moss for et af hans i Christiania Intelligentsseddel (No: 74 for 1814) indrykket Avertissement, der formeentlig skulde indeholde fornærmelige Ytringer mod den da værende Commissariats Commission. Ved Underrettens Dom blev Tiltalte Chrystie, mod at betale Actionens Omkostninger friefunden; hvorimod han ved Aggershuus Stifts Overrets dom blev anseet med 50 Species Bøder (til Mosse Fattigkasse), tilligemed Actions Omkostninger; ligesom Udtrykkene ved begge Domme bleve mortificerede. Denne Stifts rets Dom har Chrystie indstævnet her for Retten til at Kiendes uefterrettelig m: v:

182:

Som Grund for det første Alternativ af Paastanden, har Citanten anført at Sagen er privat, og følgelig ej, som skeet er, offentlig paatales. Men da den er anlagt af Stats Raadet, der paa den Tiid forestod Regieringen (for Landet), og det vel ikke kan nægtes at Cammissariats Commissionen maa ansees som en offentlig Autoritet eller Samling af Embedsmænd, der angreben med fornærmelige Udladelse, maatte være pligtige at fralægge sig de giorte Beskyldninger mod dem, hvortil offentlig Paatale efter Lovgivningen i mine Tanker synes at burde finde Sted, saa formeener jeg at den paastaaede Afviisning saa meget mindre kan gives Biefald, som Chrystie, ved at frafalde Anke over Underdommerens Eragtning, der paalaa ham at besvare de fremsatte Qvæstioner, selv maa ansees at have antaget Justitien som competent Sagsøger. Hvad de paaankede Udtryk: skulle vi tænke paa at forsvare vor Selvstændighed etc.; angaaer, da kan det i mine Tanker ikke nægtes at samme synes at kaste en ufordeelagtig Skygge paa de Mænd, hvoraf Commissariats Commissionen bestod, som om de manglede Kundskab til at forestaae den dem betroede Post; men da enhver er sine Ords bedste Fortolker, og Citanten har erklæret at Ordene ej sigtede til den daværende Commissariats Commission, den foregaaende allerede var forandret fra den Tiid Avertissementet blev skrevet ind, til de bleve indrykkede i Intelligentssedlerne, finder jeg saa meget mindre at Citanten kan paalægges nogen Straf, som den forommeldte forandring i Commissionens Personale synes at retfærdiggjøre Chrysties Ytring, som jeg ej kan antage at være bleven til for at injuriere, men for at vække Opmærksomhed paa en formeentlig Mangel, hvortil maaskee den af Citanten valgte Maade dog ej kunde ansees som den bedste, da han kunde andraget samme for vedkom-

183:

mende Overordnede. Desuagtet finder jeg ingen Grund til at paalægge Citanten at tilsvare de af Actionen flydende Omkostninger; ligesom ej heller den af ham paastaaede Reparation kan blive ham at tillægge. Og da jeg ej finder nogen forsømmelse ved de foregaaende Retter, som kunde bevirke Ansvar, concl/uderes/

Kjøbmand Hans Chrystie bør for Justitiens Tiltale i denne Sag frie at være.

2: Omsen. Henseende til factum eenig med Kiønig. Det første Spørgsmaal er om Sagen bør afviises for Højeste Ret. Vel er Tiltalte blot dømt til at bøde 50 Sp., hvoraf skulde følge at Sagens Gienstand efter 1-6-16 ej (...?) summa appellabilis; men Citanten paataler tillige Reparation af 500 Sped: naar Sagen endelig paakiendes. Det andet Spørgsmaal er, om Justitien er actor competens. Om jeg end kunde antage at Frdg (Forordning) 27 Sept: 1799 enten i det Hele eller med Hensyn til § 10 endnu gielde, synes dog denne § ej at hiemle Justitiens Ret til at anlægge nærværende Sag, som ej indeholder de criteria, denne § udfordrer. Imidlertid har Citanten ej paaanket Eragtningen af 24 Octo: 1814, hvorved Sagen blev tillagt Fremme, ligesom han og blot in subsidium har vedlagt denne Paastand; hvoraf følger at Indsigelsen maa ansees desereret. Seer maa nu hen til Avertissementet og den Tiid det var skrevet, nemlig strax efter Conventionen paa Moss, paa en Tiid da den almindelige Uvillie var steget til det højeste, og Regieringen endog fandt sig beføjet til at tiltale Præs(...) for Commissariets Commissionen, saa er det klart at Stats Raadet selv var misfornøjet med denne Commission paa den Tiid. De brugte Udtryk kunne vel antages

184:

at have en tvetydig Bemærkelse. Men da en Commission dog kan siges at forbedres, naar dens Antal forøges med kyndige Mænd, troer jeg ikke disse Udtryk kan ansees at fornærme den. Uagtet jeg saaledes ej antager Citanten strafskyldig, saa har han dog ikke brugt den nødvendige Forsigtighed, og saaledes selv foranlediget Sags Anlæg mod sig, og maa bære de deraf flydende Omkostninger, hvoraf naturligviis følger at ham ingen Reparation eller Erstatning kan tillægges. Byefoged Vulfsberg kan ej drages til Ansvar fordi han ikke skulde have reflekteret paa de førte Vidner; thi dette har han virkelig giort. Over Auditeur Hielm har karakteriseret Stifts Overrettens Dom for det fuldkommeste Actions Inlæg, men endog erklæret at Justitien var aldeles uberettiget til at anlægge denne Sag. Dette Forhold er aldeles ulovskikket af han, af ham som beskikket Sagfører for Justitien. Han har ikke engang udlagt Paastand over Chrystie. Derfor bør han mulkteres. Thi dersom det forholder sig saa, at han, som han siger, ej kan procedere mod sin bedre Overbeviisning, burde han have søgt om Frietagelse for at føre denne Sag, thi concl/uderet/

Kiøbmand Hans Chrystie bør for Actors Tiltale i denne Sag frie at være, dog at han betaler alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, i hvilken Henseende Stifts Overrettens Dom bør ved Magt at stande. Høiesterets Advocat Over Auditeur Hielm bør for sin upasselige Procedure under nærværende Sag bøde til Christiania Fattig Casse 20 Sped:

3: Arntzen. I det vesentlige eenig med Kiønig. Den formelle Indsigelse kan ej antages fornemmelig fordi Citanten ved sin Procedure især her for Retten har desereret den. Saa meget mindre kan Chrystie nu straffes, som han med de førte Vidner har beviist

185:

at Commissariats Commissionen virkelig kunde have i agttaget sine Pligter bedre. Henseende til Over Auditeur Hielm maa jeg bemærke, at han dog hvad den formelle Indsigelse angaaer, har sagt hvad der taler til Fordeel for Justitien; ligesom han hvad Rentiteten angaaer, ikke har opført sig anderledes end de fleste Sagførere, naar de intet finde mod den Tiltalte at være beviist. I det jeg saaledes tiltræder Kiønings Conclusion, troer jeg dog det bør tillægges, at Procurator Tranekiærs Sallarium billiges med 30 Sp:

4: Debes. Hen/seen/de Spørgsmaalet om Sagen, som ej summa appellabilis kan endelig paakiendes, troer jeg maa paa de af Omsen anførte Grunde besvares bekræftende. Ligesaa er jeg eenig i at Sagen ikke kan afviises fordi Justitien skulde være actor incompetens, dels fordi der kan være Tvivl om Frd: (Forordning) 27 Septbr: 1799, § 10, kan ansees giældende

eller ej, deels fordi selve Stats raadet kunde som den, der forestod Regieringen, ansee sig compromitteret ved de brugte Udtrykke. Det kan vel ikke nægtes at disse synes at indeholde en Slags Daddel over Commissariats Commissionen. Men desuagtet troer jeg Chrystie bør friefindes, da jeg finder det upassende med Dom at tiltvinge sig Formodning om at have Kundskaber, og da Commissariats Commissionen var undergaaet en betydelig Forandring fra den Tiid Avertissementet blev skrevet og indtil det blev indrykket i Intelligentsseddelen. Der var følgelig ingen Grund for den nu forandrede Commissariats Commission at finde sig fornærmed ved Udtryk, der ene sigtede til den allerede forandrede Pluralitet i samme. Desuden er denne Commission

186:

ingen permanent Indretning, som man søger om, men hvortil man bliver befalet. Jeg indseer derfor ikke at man fornærmes, fordi der forudsættes at man mangler de til en saadan Post udfordrende specielle Kundskaber. Hertil kommer at Tiltalte virkelig har beviist, at Commissariats Commissionen kunde have opfyldt sine Pligter bedre. Tiltalte maa saaledes friefindes; men dog kan han ingen Erstatning tilkomme, da han ikke har brugt Forsigtighed nok i sine Udtryk, og desuden intet Kuld havde til at skrive; ligesom Statsraadet selv maatte bedømme hvorvidt Action var passende eller ej. Vel er Over Auditeur Hielms Forhold under Sagen besynderlig, men jeg troer dog med Arntzen at ham ingen Mulct kan paalægges. dog concluderes altsaa som Kiønig.

5: Mandix. Jeg er ogsaa eenig i at denne Sag maa antages til endelig Paakiendelse, samt at Chrystie maa blive at friefindes, og det saa meget mere som de førte Vidner ikke ubetydeligen oplyser at der var Grund for hans Anke. Ja, Beviserne i denne Sag ere langt større end i den anden, som i saadan Anledning har været for Højesteret. Betræffende Over Auditeur Hielm eenig med Arntzen. Jeg concluderer derfor som Kiønig, men proponerer at det Ord: Justitiens, bør udgaae, da det ellers kunde synes som om Commissariats Commissionen havde sin Ret mod ham forbeholden.

6: Lungberg. Eenig med Debes i Sagen selv, og med Omsen henseende til Over Auditeur Hielms Procedure.

7: Justitiarius. Da Statsraadets Resolution har foranlediget Sagens Anlæg, og der saaledes kunde være Tvivl om det ikke selv fandt sig fornærmet, kan der saa meget mindre blive Spørgsmaal om at afviise Sagen. Jeg er ellers

187:

i Sagen eenig med de forrige, og concluderer som Kiønig, med det af Mandix foreslaaede, at det Ord: Justitiens, gaaer ud.

Dette antog Pluraliteten.

234: B-versjonen, start s. 234. Nokre opplysningar frå A-versjonen er teke inn her i ()

G: No: 5. L: No: 120.

I Sagen H: R: Advocat Aars, Actor,
mod
Borgens Almue paa Sundmøer
blev d: 27 Juli 1818

voteret saaledes:

235:

1: Berg (Generalauditeur Bergh). I et Opløb af Almuen i Borgens Skibrede i Sundmøer, i Anledning af den ved Lov 1 Juli 1816 (14 Junj 1816) paabudne Brændev/in/skat, have 3 der værende National soldater 1: Erich Torsen Slotzvig (Slotzvig) har virksom bidraget til Opnaaelsen af Opløbets Øiemed, som var ved Magt at sætte den arresterede Stephen Stephensen Emblem paa frie Fod, 2: Lars Erichsen Bjerkevog, og 3: Lars Erichsen Humblem have begge, den første mere, den sidste mindre, fulgt Opløbet og gjort sig deelagtig i de Uordener som Formændene have arbeidet paa. Ved den til den/n/e Sags Behandl/ing/ og Paadøm/melse/ anordnede Commission er No: 1 efter Anord/ning/ 28 Marts 1814, § 7 og 8, tilfunden 90 Dager eensomt Fængsel, samt deeltagelse i alle Sagens Omkostn/inger/. 2 og No: 3 er frifunden mod Deeltagelse i Omkostningerne, med Undtagelse af \hvad/ den militaire Vagts tilkaldelse koster. Jeg kan for min Deel, betræffende disse militaire Forbrydere, ikke være eenig i den Anskuelse som har motiveret denne Dom den, nemlig at Militairenes Stilling ei bør have Indflydelse paa deres Straf. At værne om Borgersikkerhed indvortes og udvortes er Krigerens Kald. Naar han selv deeltager i Brud paa off/ent/lig Roelighed begaaer han qvalificeret Forbrydelse og skal den væbn (væbnede) Magt ei blive Statens Riis istedet for dens Beskytter, maa hvert saadant Brud af Militaire straffes med Strænghed. Opløb hører efter Kongeloven ei til de almindelige Forbrydelse hvorom 21 Art/ikkel/ (61 Kr/igs/ Art/ikkel/) taler, hvoraf følger at de omtalte §§ af 28 Marts 1814 ei synes paa dem anvendelige. 42 Krigs Art/ikkel/ sætter lige straf for dem som give Anledning til Opløb, eller som der om ere vidende og ei kundgjør det til deres Foresatte. 44 (Kr/igs/) Art/ikkel/ straffer Mytterie med Døden. Naar al vedbørlig Hensyn tages til formildende Omstændigheder/, er dog de idømte Straffer for lemfældige. Disse formildende Omstænd/igheder/ ere 1: at Kr/igs/ Art/iklerne/ eg/ent/lig tænker sig Opløb af Tropper En (an?) masse. 2: at den muelig har nærmest Hensyn til Krigstid. 3: at nationale Tropper, naar de ei staar under Fanen, ere alle at ansee som Bønder, men imod disse staaer at de have begaaet Handling der strider mod Eed og Pligt, og det er nødig at den nationale Soldat faaer Begreb om hans særdeles {Omstændighed} Pligt til Troskab. De Grunde hvorpaa Com/m/isariene have skjelnet mellem de forskjell/ige Classer i Deeltagelse i Omkostningerne er rigtig.

Conclud/erer/

National Soldater, Erich Slotzvig bør arbeide i Jern i nærmeste Fæstning sin Livstid. Lars Erichsen Bjerkevog og Lars Pedersen Humblem bør straffes med eensomt Fængsel, den 1ste i 50, den 2den i 40 Dage. I henseende disse Militaires Deeltagelse i Omkostningerne, bør Commissairenes Dom ved Magt at stande.

2: Kjønnig. paa Høstethinget (15 Nov: 1816) for Borgens Thinglaug, da Foged Landmark 1816 skulde have Formueskat, hvori Brænde-

236:

viins Afgiften, yttrede Almuen Uvillie at betale sidstmeldte Afgifter, og gjorde Mine til voldsom at modsætte sig. Den som havde brugt stærkeste Udtryk, Stephen Steph/ensen/ Emblem, blev arresteret, men igjen af B/orgens/ Almue 18 Decbr: s: A: udtaget af Arresten (Fogderiets Arresthuus). Derformedelst optagne Forhør sendtes Regjeringen, hvorefter ved Befaln/ing/ 28 Febr: 1817 (Regvarte?)mester (Auditeur) Schmidt og Sorskr: (Sorenskriver) som Com/m/s/sarier/ fik Ordre at undersøge Sagen, og ved Extensions Ordre (ekstensjon = forlængelse, utvidelse, utsrekning, omfang) af 18 Apr: d: A: at continuere og paakjende de paa Borgens Høsteting og i Anledning Udtagelsen (Stephen Emblems Udtagelse) af Arresten stedfundne Uordener. Efter hvad der er oplyst og af de Angjeldende opgivet, sees at Beboerne af Gudøen, som vidende om at Stephen Emblem var arresteret, tog den Beslutning at udfrie ham af Arresten. For at bestem/m/e Maaden, og da Lars Olsen Gidske havde yttret at naar flere \end/ Hundrede Personer deeltog i Handlingen, var Øvrigheden sat ud af Stand at gjøre dem Noget, blev beluttet at udtage S: S: Emblem af Arresten. Nicolay Larsen, Ingebright Hansen og Johannes Salamonsen paatoge sig især at see Beslutningen iværksat, da det var yttret at det var bedst først at anmode Fogden om Stephens Relaxation, blev Almuen sam/m/enkaldt til Møde i Kolvigen, hvor Arresten var. Ved dette Møde yttrede Nogle at voveligt at udtage Arrestanten, hvortil udfordredes Fogdens Tilladelse. Dette Forslag antoges ei, men Nogle sendtes til Sorenskriveren for at høre hans Tanker derom. Sorenskriveren, som fandt det lovstridigt, leverede de Udsendte en Lovbog, for deraf at forelæse Almuen det Sted der handle om Oprør. Ved Tilbagekomsten begyndte ogsaa En Jacob Ingebrightsen at forelæse Lovbudet, hvori han afbryder ved Almuens Støi og Yttring at de ei vilde høre sligt Væv. Skjøndt Nogle yttrede man burde henvende sig til Fogden, blev Forslaget atter forkastet, og bestemt besluttet at udtage Stephen af hans Arrest. I saa Hensigt fratog man Arrestforvareren Nøglerne, aabnede Døren og udtog Stephen Emblem. For paa lige Maade at \Alle skulle/ deeltage, fastsattes at Alle Tilstædeværende skulde lægge Haand paa Nøglerne og tage Stephen i Haanden, ligesom der til at paasee dette, udvalgte visse Mænd. Efter Udtagelsen skeede et Hurraraab. Dette udgjør Sagens Historie.

Med Hensyn til den større eller mindre Deeltagelse

237:

i Handlingen, kan de deles i 1: Hovedmænd, eller 2: Deeltagende, og at de Sidste paa mere eller mindre virksom maade have haft Deel i det Foregaaende. Til 1: hører Nicolay Larsen Gudøen, om hvem oplyst at han har yttret at Almuen burde bringes til Deeltagelse, om de endog dertil skulde trues; at han mod deres Villie underskrev tvendes Navne i det Brev han sendte Fogden for at erholde dennes Mægl(...?), og at han paa Udskriften satte en Trudsel, og at han satte sig i Besiddelse af Arrest nøglerne, optalte de Tilstedeværende, og yttrede at Almuen maatte underrettes derom hvor Emblem igjen skulde arresteres, og endelig, at han især har sørget for at gjøre Opfordring til Samlingen. 2: Ingebright Hansen Gudøen maa ogsaa ansees overbeviist at have deeltaget i Indkaldelsen til Forsamlingen, og at have virket til at neddysse Betænkelighed hos Almuen, ligesom han har været Nicolay Larsen behjælpelig at see Sam/m/e udført. 3: Johannes Salomonsen har bifaldet Indkaldelsen, og var først med at hjælpe Stephen ud af Arresten. Blandt Deeltagende til Udførelsen, der i større Grad have medvirket, er følgende: a: Lars Ingebrightsens Djub, der har viist sig virksom ved Stephens Udtagelse, og ved at skumpe Peder Pedersen (skubbe Engebret Pedersen) for at bringe ham op til Arresten, og for at bringe !!Mons Eidevog!! (Maaseidevog) derhen, og virksom medvirket til at Stephen blev taget i Haand, hvortil han har end og brugt Trudsel. b: Ole Erichsen Gidske Ødegaard har, ved at opkalde Almuen fortrinlig deeltaget i det i Kolvigen foregaaende, og i saa Hensigt gjentaget Trudslen, og c: Erich Thoresen Slotzvig, som ved Overtalelse og Trudslar ogsaa har medvirket. Var ogsaa med at hente Morten !!Mons

Eidevaag!! (Maaseidevog), og bidrog til at fremskynde Foretagendet. Til Deeltagende i mindre Grad: a: Lars Pedersen Ekrem, der ved Trudsel har opfordret Alm/uen/ til Deeltagelse. b: Knud Pedersen nedre Bakken (Nedre gotte), der ogsaa medvirket for at tvinge Morten Maaseidevog at gaae op til Arresthuset. c: Peder Rasmussen Spjelkevigjordnet (Spjelkevigjordnet), som oplukkede Arresthusets Dør. d: Knud Larsen Lille Nørve (Lille nøreie) har besørget Budskabets Bekjendtgjørelse, ligesom han har viist tilbageholdenhed i sin Forklaring, og vakt Mistanke mod sig. e: Ole Larsen Qvalsteen, in specie besørget Indkaldelsen kundgjort for Beboerne af Ellingsøen til Mødet i Kolvigen.

238:

f: Niels Johnsen Gudøen, g: Knud Jacobsen, h: Ole Andersen, i: Amund Knudsen, Alle fra Gudøen, have omtrent paa lige Maade deeltaget i Beslutningen og Almuens Sammenkaldelse, thi [j:] Martinus Jetmundsen Gidske ødegaard har paa forskellige Maader virket til at Almuen er gaaet op i Arresten, k: Ellev (Henning) Larsen, l: Søren Jacobsen, m: Knud Knudsen, n: Knud Salomonsen, o: John Olsen, have ogsaa ved forskellige Handlinger lige deeltaget i Begivenheden som paaklages. Endelig, som Deeltagende i mindre Grad: a: Rasmus Sorsen!! (Sørensen) Alnæs, b: Lars Stephensen, c: Jetmund (Gjetmund) Andersen, d: Peder Jensen, e: Niels Iversen, f: Knud Rasmusen, g: Lars Andersen, h: Peder Knudsen, i: Trede Paulsen (Fredrik Hansen), k: Britanius Jacobsen, l: Bernt Johannesen (Johansen), m: Elias Gundersen, n: Jetmund (Gjetmund) Ellingsen, Martinus Torkelsen, Jacob Ingebrihtsen (Engebretsen), (Ole Olsen), Niels Arntzen, der have besørget Ombudet b(er?)aadsl(?)get om Handlingen. De øvrige Tiltalte have blot været tilstede, lagt Haand paa Nøglerne og taget Stephen i Haand.

I hensende/ det paa Borgens Høsteting 1816 Forefaldne, da erfares af Stephensen og fleres Forklaringer/ at den første har brugt Trudslar mod de der betalte Brændeviinsskat; men enten disse Trudslar gik ud paa at de skulle ihjelslaaes eller tage sig iagt, er ei afgjort, men begge Dele sigtede til at forekomme Skattens Erlæggelse. Lars Olsen Holen, Iver Olsen Kongshau/, og Niels Olsen Røstad have ligesaa ved Udtryk paa Thinget søgt at hindre Skattens Erlæggelse/, og kan ei nægtes at Paul Larsen ved sit Forfald ogsaa foraarsaget Uvillie til Erlæggelse, hvorimod John Johnsen (Iver) blot foretog de bestemte udvortes/ (udvortes) tegn for Deeltagelse. Mod Arrestforvareren Niels (Johannes) Olsen Kolvig er anbragt at han gik med Mad til Stephen just da Almuen var samlet for at udtage Stephen, hvorved man troer har givet Almuen Leilighed at udtage Stephen. Det imputeres ham (imputere = av eng: impute: tilregne, regne, tillegge, beskyld) ogsaa at han under Sagen har afgivet diverse Forklaringer.

At Almuen paa Thinget yttrede ei at vil-

239:

le betale Brændeviinsskat, synes at være at de ei i den Egn kunde brænde Br/ende/viin, og saaledes Intet Vederlag erholde. Hvor dette er rigtig kan Almuen ei tillægges oprørsk Hensigt som Bevæge aarsag for sit Foretagende, saavel med Hensyn til Stephen som de Yttringer der ere udsagte. Ei heller kan da de af Actor paastaaede Lovbud blive at anvende, hvorimod jeg med Commissarierne troer at de paaankede Handlinger, saavidt de kan straffes, paa extraordinair Maade maa blive at ansee, og formener at det af Commisarerne bestemte Forhold med Enhvers Handling kan ansees passende, dog formener at Arrestforvareren ei kan belægges med Straf, og ei deeltage i Omkostningerne, da der i de beviste Omstændigheder viser at han ved Frygt er bragt til at aflevere Nøglerne, og har ei handlet med Frihed.

Ulovligt Ophold ei foregaaet. Henseende Actions Omkostn/ingerne/ enig med Commis/sionen/, med Undtagelsen som anført-

Conclud/erer/

Arrestforvarer Johannes Olsen Kolvig (Kollevig) bør for Actors {videre} Tiltale frie at være. I Øvrigt bør Commissionens Dom saavidt paaanket er, ved Magt at stande.

3: Langberg. Henseende Reciten eenig med Kjøning. Ellers anmærkes. Med Hensyn til Tiden forekom/m/er først Handlingerne paa Thinget, hvorved 1: Stephen (Emblem) udmærker sig ved at sige, Hvo som betaler skal han slaae ihjel, og de skal tage sig i Agt. Forseet sig imod 6-4-13. 2: Lars Olsen Hølen, som sagde, at den der betalte skulde tage sig i Agt, hvilket han vel selv ei vil erkjende under Forhøret. Han maa derfor ansees lige med No: 1. No: 3, Mons Maaseide (John Johnsen Moseide), med ham har Commissionen været for læmpelig, thi hans Spørgsmaal indeholdt nye Anledning til tumult, og da han var med i Kolvigen, bør han regnes til dem som Commissionen har sat i 2. Classes Deeltagere. Vel har Commissionen troet disse bedst idømt Vand og Brød, men bedre at det bliver Mulct af 10 Spec: Sam/m/e Straf passelig for Paul Larsen Hatleim, Iver Olsen Kongshau og Niels Olsen Røstad. Den Første af disse har været Ordfører for Thinget, men just ei viist Opsætsighed.

Ang/aaende/ Optaget i Kolvigen, da synes de Fleste eenige i at gjøre Tingen. Det er nødv/endig/ at finde Hoved mændene. Disse ere de 3 af Kjøning anmerkede. Forseet sig mod Frd: (Forordningen) 5 Juli 1765, og 1-17-10. For de to sidste troer jeg Straffen kan nedsættes til 2 Aar. Efter disse er Lars Ingebrightsen Djub, Erich

240:

Thorsen Slotzviig, Ole Erich[sen] Gidske Ødegaard (Gunder Erichsen), Martinus Gjetmundsen, Peder Rasmusen Skjelkevig bjerget. De to Første viist sig virksom, som Kjøning har anmærket. Tredie tilstaaer at han var den som fraraadede at gaae til Fogden og opmuntrede. Den 4de jagede de langsom/m/e til Arresten til Deeltagelse i Aabningen, og 5te var den Første som aabnede Arrestdøren. Af disse bør Erich T: Slotsvig som Soldat maa ansees med Straf passende hans Stilling og Forbrydelsens Grad, og passelig fastsættes til 1 Aars. De 2 Andre af Berg anførte Militaire. Om disse Intet oplyst, uden at de have været nærværende, og rigtigst efter min Formeen/ing/ hvad Commissionen har fastsat. Angaaende Straffen for de 5 Ovennævnte, bør de 2 Første [dømmes til] 6 Maaneder, de 2 Sidste 3 Maaneder i Fængsel. Jeg troer dernæst at Lars Pedersen Ekrem \og Ole Larsen/, samt de flere under Litr: D i Commissionsdom/m/en, bør straffes {mindre} med 20 Speciers Mulct, da de have viist sig virksom til Udførelsen. De under Litr: E i Comis/sions/ Dom/m/en benævnte, bør ogsaa efter min Formeening bøde 10 Spec:, da de have sendt Bud omkr/ing/ og været tilstede ved Udfrielsen. Angaaende Arrestforvareren, da har han saagodt som sagt hvor Nøglerne kunde findes, og troer jeg rettelig han er dømt til 5 Specier. De af Comis/sionen/ under Litr: G benævnte, synes blot at have fulgt Strøm/m/en, uden at gjøre Noget, og bør de frifindes mod Omkostningers Betaling.

Conclud/erer/

No: 1: Lars Ingebrightsen Djub og Ole \Erichsen/ Gidske Ødegarrden bør hensættes i nærmeste Tugthuus, hver i 6 Maaneder. No: 2: Martinus Jetmundsen Gidske ødegaard og Peder Rasmusen Kjelkevighjerget!! (nevnt Skjelkevik bjerget øverst på sida. Tidlegare nemnd Spjelkevikjordet), bør arbeide sammesteds, hver i i 3 Maaneder. No: 3: Soldat Erich Thorsen Slotzvig, bør hensættes til Arbeide i nærmeste Fæstning i 1 Aar. No: 4: Lars Pedersen Ekrem og de flere i Commissions Dom/m/en under Litr: D benævnte Personer, med Undtagelse af fornævnte Martinus Jetmundsen og Peder Rasmusen, bør til lige Deeling mellem Borgens Sogns Skole og Fattigcasse bøde hver 20 Spec: No: 5: John Johnsen Maaseide og Ras-

241:

mus Sørensen Alnæs og de flere i Com/missions/ Dom/men/ under Littr: E benævnte, bør til sam/m/e Casse bøde 10 Spec: No: 6: Henseende de øvrige Tiltalte og Actions Omkostningerne, bør Commissions Dom/m/en/ saavidt paaanket er, ved Magt at stande.

4: Mandix. Forsaavidt ang/aaende/ de af Berg anførte Skjærpelser angaaende de 3 af ham anførte Soldater, er jeg eenig med ham, men troer dog at Erich Thorsen Slotzvig's Straf blive altfor haard, og troer derfor med hensyn til Forholdet af de Øvrige at 3 Aars Fæstn/ings/ Arbeide er passende. Ang/aaende/ Arrestforvareren eenig med Kjønnig, thi ei beviist Noget imod ham, og synes godtgjort at Nøglerne ham fratagne med Magt. Ei heller Grund til Mistanke. Det Eneste er at han har ladet Stephen gaae frie istedet for at holde ham i Arrest, men herfor ei tiltalt. Saavel henseende denne som de Øvrige enig med Kjønnig.

Conclud/erer/

Arrestforvareren Johannes Olsen Kolvig bør for Actors tiltale i denne Sag frie at være; Soldat Erich Thorsen Slotzvig bør hensættes til Arbeide i nærmeste Fæstning i 3 Aar. Soldater Lars Erichsen Bjerkevog og Lars Pedersen Humblem bør hensættes i eensomt Fængsel, [den] Første i 50, den Anden i 40 Dage. I Øvrigt bør Commissairernes Dom saavidt paaanket er, ved Magt at stande.

5: Omsen. I det væsentlige eenig ned Kjønnig.

Concluderer

Den Arrestforvarer/ J: O: Koldevig!! (Kolvig) idømte Mulct bortfalder, Jacob Ingebright[sen] Weibust bør for videre Tiltale i denne Sag frie at være, dog at han udreder alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger in solidum med dem af 3de Classe, eller Littr: G Anførte, saaledes som ved Commissairernes!! Dom bestemt er. Straffetiden for Lars Olsen Holen fastættes til 3 Maaneders Fæstnings Arbeide. For Øvrigt bør Commissariernes Dom saavidt paaanket er, ved Magt at stande. Sit Votum vedlagde dernæst Assessor Omsen Protocolen.

6: Collett. Da jeg saavel i Recitten som ellers er eenig med Kjønnig, skal jeg kun anføre Nogle som jeg troer bør straffes stærkere. Man mærker Sagen har været drevet med Overlæg, Trudsel og Plan og nærmer sig Stempel. De har ei villet agte hverken paa Sorenskriveren eller Kongens Lov. og saavidt jeg skjønner kan man vente flere lignende Optog, og derfor bør

242:

statueres Exempel. De der bør straffes haardere er: 1: Erich Thorsen Slotzvig paa de af Berg anførte Grunde, 9 Aars Fæstnings Arbeide. hvad de 2 andre Soldatere angaaer, da foreslaaes den Første Fæstnings Arbeide i 2 Aar, den Anden i 18 Maaneder. Ang: Stephen Step/hensen/ Emblem og Lars Olsen Hohlen, da er deres Forseelse nærmest at henhøre til 6-4-13, men dog enig med de Foregaaende, at der ei saa stricte kan henføres dertil, men de bør dog straffes med flere Aars Fængsel. Def/ensor/ har anført for den Sidste, at han skulde være beskjenket, men Fr: (Forordningen) 8 Marts 1757, § 8, anser dobbel Straf for Forseelser beg/aaet/ i Drukkenskab. Disse 2 bør derfor [dømmes] 6 Aar til Fæstnings Arbeide. Ang/aaende/ Arrestforv/areren/ eenig med Kjønnig. Stadfæster der for Commissions Dom/m/en med de nu her anførte Forandringer.

7: Motzfeldt. Eenig med Commissarerne i det Væsentlige, men ei deri at de 190 under Littr: (ope rum) anførte bør frifindes, hvorimod de bør mulcteres med 1 Spdr: for hver. Ang/aaende/ Soldaterne, troer jeg ei som Berg at Krigs Art/iklerne/ er anvendelige; troer derfor at Soldat Erich Thorsen bør straffes med 3 Aars Fængsel, og de 2 Andre med 20

Dagers eensom Fængsel. Hens/eende/ Arrestforvareren, eenig i at han bør bøde de 5 Spec:
lhens/eende/ Omkostninger, eenig med Commissarierne.

Concluderer:

Commissarernes Dom bør saavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes, at a:
Straffen for Nationalsoldaterne Erich Thoresen Slotzvig, Lars E{liassen}\richsen/
Bjerkegaard!! (Bjerkevog) og Lars Pedersen Humblem bestem/m/es for den 1ste til 3 Aars
Arbeide i nærmeste Fæstning, samt de 2 Sidste til 20 Dages eensomt Fængsel, og b: at de
under Litr: G i Commissions Dom/m/en benævnte 191 Personer, med Undtagelser af
Soldaterne Lars E: Bjerkegaard!! (Bjerkevog) og Lars P: Humble[m], erlægge hver en Mulct
til Borgens Skole og Fattigcasse i Mulct 1 Spdr:

8: Oberst Nielsen. som General Auditeuren.

9: (Justitiarius) Bull. Eenig med de forgaaende i at det er rigtigt at straffe Opsætsigheder
for vor nye Stat. Ved Sorenskriverens Conduite kunde Alt være forebygget, da han kunde
tilbudet at skrive Ansøgning for dem. Man har her opdaget

243:

Hovedmændene, og troer disse rettelig ere anseete med Commissarernes Dom. Hens/eende/
Soldat Erich Thorsen er 45. Krigs Artikel meest passende her, og troer hans Brøde straffes
bedst med 3 Aars Fæstnings Arbeide; de to andre Soldater bør ansees med eensomt Fængsel,
den Første i 30 Dage, den Anden 20 Dage. Hvad ang/aaende/ de under Littr: D og E i
C/ommissions/ Dom/m/en anførte, da troer jeg Fængsel paa Vand og Brød upassende, bedst at
de under Litr: D dømm/es til 10 Spec:drs: Mulct hver, og de under E til {10} \5/ Spdr: Mulct
hver. Ang/aaende/ Arrestforvareren synes han saare fordægtig, og fortjener godt Mulcten.

Concluderer.

Soldat Erich Thorsen Slotsvig bør indsættes til Arbeide i nærmeste Fæstning i 3 Aar. Soldat
Lars Erichsen Bjerkevaag og Lars Pedersen Humblen bør at straffes med eensomt Fængsel,
den Første {med} \i/ 30, den Anden i 20 Dage, dog saaledes at de under Littr: D {og E} i
Com/missions/ Dom/m/en ben/evnte/ Personer, istedet for Straffen paa Vand og Brød,
erlægger en Mulct af 10 Spdr: til lige Deeling mellem Sognets Fattigcasse og Skolecassen, og
de under Litr: E anførte Personer erlægge en Mulct paa sam/m/e Maade af 5 Spdlr:
Henseende Omkostninger troer jeg Alle bør bidrage til alt.

Omsen gaaer over til at Arrestforvareren alde/ele/s frifindes for Tiltale i denne Sag.

187:

Anno 1821, September 25.

L: No: 28 J: No: 17

Høyesteretsadvokat Petersen som Actor
mod

afskediget Skoleholder Gierdnund!! (Gierdmund?) Olsen Lysager.

1: Debes. Efter Actions ordre tiltales for at have forfattet og udgivet et Opfordrings Skrivt til Almuen i Tellemarken. Actor Foged Florentz har stevnet ikke allene for dette, men ogsaa for mere, som ei indeholdes i Actions ordren, hvorfor U/nder/ R/etten/ har afviist Actors Paastand i saa Henseende, og derimod blot dømt Tiltalte for det først omhandlede factum. Christiansands St/ifts/ O/ver/ R/ett/ har om Afviisningen været enig med U/nder/ R/etten/, og da Justitien har acqvieseret (= finne seg i, slå seg til ro med) hermed, saa kan der nu for H/øyeste/ R/ett/ allene blive Spørgsmaal om Angield/end/e har udgivet Skrivtet, og \om/ hans Straf. Ved at giennemlæse Opfordrings Skrivtet kan jeg ikke skønne rettere, end at han har forseet sig mod Frd: (Forordningen) 5 Juli 1765, da det gaar ud paa, at Almuen skulde samles i Christiania, og i al Fald ogsaa opsætte sig mod Storthinget, thi det heder ”fra sige sig en tyrannisk og give sig ei under en k(on?)stelig ..”. Han har tilstaaet at have forfattet; men benægter, at det er skeet i den Hensigt at oprøre Almuen eller bekendtgjøre, han foregiver, at han formoder at have tabt det af sin Tegnebog. Undersøgelserne lede ei til andet, end at Amund Gaasodden har modtaget Skrivtet af en ubekendt Vestmand (= ein mann vestanfrå), som ei er fremskaffet. Circulation standsede derfor hos Amund. Da han har forfattet det, maa det paaligge ham at bevise, at han ei har bekiendtgjort; og at han har tabt det mod sin Villie. Dette Beviis har han ei tilveie bragt, og han maae betragtes som om han selv havde sat det i Circulation. Vel er ingen Skade deraf opstaaet; men det er ei hans Skyld, da han har gjort sit dertil. At han skulde have forfattet det til sin egen Fornøjelse, er usandsynligt, da Formen er iser, at det er stilet til Almuen. St/ifts/ O/ver/ R/etten/ har anset ham

188:

med 6 Mdrs: Slaverie, hvilken Straf ansees passende, det saa meget mere som Justitien ei har paaanket St: O: R: Hans Præste attest er vel god, men den viser tillige, at han har været tilbøielig til at blande sig ind i de offentlige Foranstaltninger. Med Hensyn til Proces(....?), da har vel denne Sag været længe, men da Tiltalte i rum Tid har været borte, og kuns kort Tid været arresteret, saa troer jeg ikke, at dette Ophold kan paadrage nogen (noget?) Ansvar. Fogden havde Grund til at indstevne Sebbelow. Defensor for U/nder/ R/etten/ han anket over at St: O: R: har nedsat hans Sallarium fra 30de til 25 Spdlr.; og det er rigtig nok, at Sagen har medtaget lang Ting!! (Tid?), 52 Dage, hvorfor Sall: af 30 Sp: ei synes for høit. Ingen Anledning til Benaadning. Thi

Conclud/eres/

St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes at {P} det Proc/urator/ Dahl som Defensor ved U/nder/ R/etten/ tillæggende Sall/arium/ i Overeensstem/m/else med U/nder/ R/ettens/ Dom bestem/m/es til 30 Sp: I Sall: til Actor 12 Sp:

2: Kiønig. Enig med Debes.

3: Omsen. Dersom Tiltaltes Skrivt virkelig skal kunne ansees som et Oprørs skrift, saa kunde han ei dømmes efter Frd: (Forordningen) 1765, og ei heller slippe med et halvt Aars Slaverie. Adskillige Tirade synes rigtig nok at vise, at det er et Oprørs skrift, de Ord ”besøge og hiemsøge” synes at hentyde til en Trudsel. Da Tiltalte ei er noget cultiveret Msk: (Menneske?), saa kunne disse Ord gjerne være benyttede uden Trudsel, da han lægger til ”for

at fordre Ret af Lovgivningen”. Det er videre mærkeligt i at foresige en tyrannisk og begive sig under en k(on?)stelig Regent. Men denne Periode er meningsløs, dog viser den, at han vilde have Almuerne samlede, og denne Maade at sam/m/en kalde er aldeles stridende mod Frd: 5 Juli 1765, hvorfor han efter denne kan straffes uden at Skrivtet derfor er et Oprørs skrift. Jeg er enig med Debes i, at Ang/jeldende/ burde bevise at Skrivtet er mod hans Villie kommet ud af hans Forvaring. Med disse Anmærkninger tiltræder jeg Debes's Conclusion.

4: Langberg. Paa de af Debes og Omsen anførte Grunde tiltræder jeg den førstes Conclusion.

5: Motzfeldt. Enig med Debes, dog er Forbrydelsen af den Beskaffenhed, at Straffetiden bør forhøies til 2 Aar, da Frd: \1765/ endog bestem/m/er Livs straf.

6: Mandix. I det Væsentlige enig med Debes, og tiltræder hans Conclusion.

Justitiarius Bull. Angiældendes Forbydelse anseer jeg for meget farlig, da hans Skrift er underskrevet og forfattet af ham, saa er han i det Tilfælde, som Frd: 1765 omtaler, og da er den af St/ifts/ O/ver/ R/etten/

189:

bestemte Straf altfor lemfældig. Nogle af de her paatalte Udtryk synes endog stridende mod § 85 i Grundloven. Jeg concluderer derfor som Motzfeldt.

Assessor Langberg bad tilført, at han efter nærmere Eftertanke gik over til Motzfeldts Conclusion.

369:

B-versjonen.

O: No: 56.

Anno 1822, November 7de
Høiesterets Advocat Aars som constitueret Regjeringsadvocat

370:

mod
Boghandler Hans A: Hielm

1: Langberg. Ved høieste Resolution af 5te Juni 1821 blev bestemt at Justits Action skulde anlægges mod Boghandler Hielm eller den ham!! (han?) beviislig angav som Forfatter til Noterne til et i Nationalbladets 22de Hefte, No: 1 til 4 indførte Stykker, betitlet Complimenter (Complimenter) ved C: M: Falsen, og at de Vedkom/m/ende skulde tiltales for Overtræd/else/ af Trykkefriheds Anordningerne, og at Adv: Aars skulde udføre Sagen, som er udført som Justitssag, i det mindste ved St/ifts/ O/ver/ R/etten/ og {U/nder/ R/etten/} H/øieste/ Rett/. Saavel St: O: R: som U: R: har antaget at Hielm, som ei har villet opgive Forfatteren, var skyldig efter den 100 § i G/rund/ L/oven/, og St: O: R: in Speiæ!! (Speciæ) ogsaa efter dens 5 §. Disse Retter har og antaget at man {efter} med Hensyn til Straffen ogsaa maae tage Hensyn til Frd: (Forordningen) 27 Septbr: 1799. Actor har i disse Noter og deres Forbindelse med den Text, der har foranlediget sam/m/e, villet finde at Noternes Hensigt har været at opvække Mistillid mellem de forenede Nationer, ligesom han deri har villet finde Daddel mod Kong Carl 13 og Kongen af Danmark, Fredrik 6te. Defensor har derimod til Forsvar i Almindelighed yttret, at Forfatteren af de omhandlede Noter, blot har havt til Hensigt paa en spottende Maade at ville fremstille nu værende Generalprocurair (-rator, Generaladvokat) Falsens Forhold som Storthingsmand, og de Modsigelser i hans Caracteer, som fremlyser af hans Skrift i 1814 i et Pr: (Par) Ord til mine Landsmænd, og de Taler og Yttringer, som han holdt paa Storthinget 1821; At der saaledes aldrig har været tænkt paa forsætlig eller aabenbare at fornærme de omtalte Authoriteter, eller udvise Ringeagt mod Rigets constitutionelle Magter. Ved at hensee \saavel/ til det omhandlede Stykke i Nationalbladet, baade Texten og Noterne i Forbindelse med hinanden, saavelsom ved at overveie de Omstændigheder, som fandt Sted, da hiint Stykke blev udgivet, og hvad Defensor i denne Anledning har documentert, bliver det i mine \Tanker/ klart, at Forfatterens Hensigt har været den af Defensor opgiven. Da nu Amtmand Falsen tillige for det Angreb, som ben:te Noter indeholder mod ham, har erhvervet Dom over Boghandler Hielm, og denne Sag ved St: O: R:s Dom af 25 Febr: d: A: skal være endelig afgjort, saa taler ogsaa denne Omstændighed for Defensors Mening, at nemlig intet Angreb har været paatænkt mod de constitutionelle Magter eller andre. Imidlertid troer jeg ikke at denne Synspunct eller bem:te St: O: R:s Dom i Sagen med Falsen, kan fritage Hielm for Ansvar, naar han i Noterne har fornærmet andre end Falsen, thi vis!! (hvis) de indirecte Fornærmelse skulde blive straffløse, fordi man havde stillet (i A-versjonen: rettet) sine Fornærmelse directe mod en 3de Mand, saa kunde Loven om Trykkefriheden aldeles eluderes (? : iludere = gi skinn av, gi inntrykk av). Ei heller kan den Omstændighed, at Fornærmelserne fremkomme indirecte bevise at de ere uforsætlige og mindre aabenbare, da vore Love straffe de indirecte Forbrydelser ligesaavel \som/ de directe ved 6-11-5. Jeg finder derfor at jeg nærmere bør giennemgaae Noterne og de af Actor paapegede Steder. Disse ere

371:

især Noten No: 5, som Actor vil at skulle indeholde Fornærmelser saavel mod Carl 13, som Fredrik 6te., da Textens Forfatter nemlig har yttret at Sverrig havde sam/m/e Ret til Norge, som Napolion til Spanien, saa mener Actor at Noternes Forfatter har billiget dette i saa haarde Udtryk, at han kalder Carl 13[:s] Bemægtigelse af Norge Røverie, ligeledes vil Actor finde Fornærmelse der i at der siges, at Carl 13 ærlig har købt Norge af Fredrik 6te. Den første Tanker!! (Tanke) ligger ikke i Noten, som synes at ville modsige Textens Indhold; i det der yttres, at Carl 13 ikke havde sam/m/e Ret til Norge som Napolion til Spanien; thi hans var Køb og Salg; men herfor kan ikke nægtes, at jo den anden Tanke ligger tydelig deri. Denne Yttring er imidlertid ikke saa meget strafværdigt, al den Stund det er vittterligt, at Europas Magter, især de souveraine (suverene stater). anser sig berettigede til at bort tuske Land strækninger med deres Indvaanere, og Forfatteren har aldeles ikke indladt sig paa, om saadan Fremgangsmaade er rigtig, men henstillet det til Amtmanden. Det eneste som kan siges mod Forfatteren er, at han paa en spottende og ironisk Maade har omtalt den stedfundne Transaction; dog er dette ei saa tydeligt, at han derfor kan straffes. I den 6te Note vil Actor finde Fornærmelser mod de sam/m/e høie Personer, i det det hedder blandt mere: "at Norge i 1814 blev behandlet som Slagteqvæg, og at Sverrig derfor i 1821 har Ret til at fordre, at Norge skal betale 3 Millioner["]??. Den selvsam/m/e Tanke, som paaankedes i forrige Note, ligger her ogsaa tydelig for Dagen, og er fremført paa en mere spottende Maade. At her ikke \directe/ er sigtet til at fornærme de contraherende Personer, er tem/m/elig klart ved at betragte Noten mod Texten, i hvilken Falsen søgte at forfægte den Mening, at Sverrig ingen Rettigheder havde mod Norge, fordi dette ei havde Forpligtelser mod Sverrig. Læser man Noten i Sam/m/enhæng hermed, saa sees, at Notens Forfatter har havt til Hensigt at spotte Falsen, som i 1821 yttrede andre Grundsætninger end i 1814, og den Yttring, at Norge er behandlet som Slagteqvæg, er hverken passende eller ædel, men der er ikke nye; dog finder jeg den ei saadan, at Forfatteren derfor directe kan drages til Ansvar. I sam/m/e Note findes det Udtryk, hvilket vel Actor ei har paapeget: "At (Cina??)rs (Cona??)rs Efterkom/m/ere :/: Normændene :/: ikke see hvad de burde see, men sa(a?) de, at de have faaet sine Piber tændte", hvilket efter Sprog brug betyder, at de ere ikde tiende med det passerede. Heri ligger en Daddel mod Sverrig og den Norske Regjering. Fremdeles har Actor i den 7de Note villet finde Fornærmelse mod Nationen og mod vor nærværende Konge, idet han mener, at Noterne betvivler, om ikke nægte at Norge har nogen National Caracteer og Selvstændighed, samt at Forfatteren i Slutningen skal tilkiende givet, at National Repræsentation er paa en grundlovstridig Maade skræm/m/et til at fatte en Beslutning. De brugte Udtryk, National Character og Selvstændighed, ere Gientagelse af Texten selv. I Forbindelse dermed siger Noten: hvor er da nu National karakteren og Selvstændigheden?

372:

Dette er vel ei saa ubeføiet nu, da man har sluttet den Fred, som Falsen frygtede for vilde Kjøbes med Tabet af disse Ting. Imidlertid er denne Fred ei Købt ved Tabet af dette, saa længe vor Grundlov staaer ved Magt; og Noternes Forfatter har saaledes forløbet sig noget, da han i mine Tanker tem/m/elig tydelig tilkiendegiver, at Selvstændigheden ikke længere eksisterer. Vel er det fremsat i Spørsmal; men Forfatteren besvarer siden sig selv[,]? besvarer dette ved noget, som synes at vise at Norge i 1821 ikke har Selvstændighed. Meningen er imidlertid ei tydelig, og hvad jeg har yttret er min Mening, som dog ei er juridisk beviist, thi Notens Ord ere i Grunden noget Nonsens. Forfatteren kan herfor, i og for selv betragtet, ikke straffes. Det bemærkes, at Nationen vel ikke herved kan siges fornærmet, da den er saa stor Corporation (korporasjon = samfunn, laug, faglig sammenslutning) at den vel ei personlig kan fornærmes. Den Sætning, at Storthinget skulde have ladet sig skræm/m/e, finder jeg aldeles ikke at ligge i Noten; thi denne referer[er] sig til Falsens Yttring, at Norge let kunde

udsætte sig for en Krig af de fremmede Magter. Endelig har Actor i den 9de Note, in fine (= til slutt, til sist), villet finde Fornærmelser mod vor nærværende Konge. I Texten har Falsen yttret, at Kongen af Sverrigs Løfter i 1814 om, at vi skulle blive uafhængige Nationer, kuns vare tam/m/e Ord, som det stod til Regenten at bryde, naar vi først havde underkastet os; hvorhos Falsen i Texten søger at gjøre det indlysende, at der ingen Lykke under denne Regjering var at vente. Efter at Notens Forfatter herpaa i spottende Udtryk har omtalt Falsens bmt: Udladelser med Hensyn til hans nærværende/ Forhold, hvori han skal ytre sig paa en anden Maade, hedder det til Slutning: "Med Tilladelse synes Hr: Amtmanden nu at Forventningen er realiseret – langt mere, end de havde ventet". Da Falsens Forventninger i Texten vare yderst maadelige og slette, da han synes at have ventet sig det værste af en Forening med Sverrig, saa synes det klart, at Notens Forfatter har villet sige, at det ikke er gaaet bedre, men værre, end Falsen havde forudsagt. Vel er Sætningen fremsat Spørgsmaalsvis; men det er en tem/m/elig \almindelig/ Maade at ironisere, ved at fremsætte en kategorisk Sætning i et Spørgsmaal. Jeg for min Deel anseer det tem/m/elig klart, at Forfatteren her har villet tilkiendegive sit Misnøje med Statens Styrelse i det de ved Rigernes Forening givne Løfter opfyldes, eller med andre Ord: at Constitutionen ikke hævdes, hvilket maae være graverende og fornærmende for vor Konge, og at den saaledes ei kan gaae straffrie. Efter saaledes at have giennem gaaet de af Actor paapegede Steder, er min Dom, med Undtagelse af det sidste, at Yttringerne hver for sig ikke ere saaledes, at Forfatteren derfor kan straffes, men ved at sam/m/enholde dem indbyrdes og med den 9de Note in fine, forekom/m/er det mig klart, at Forfatteren ikke med den Agtelse man skylder regjerende Personer i Almindelighed, og vor Regjering i Særdeleshed, har omtalt Tractaten af 1814, at han derimod paa en spottende Maade har omtalt saavel den foregaaende, som den nærværende Regjerings Løfter om Opretholdelsen af Norges Selvstændighed, og at han især ved Udtrykket i 9de Note, tydelig har tilkiendegivet sin Over-

373:

beviisning om Falsens Spaadom var gaaet i Opfyldelse, hvilket indeholder en directe Fornærmelse mod Carl 13 og vor nærværende/ Konge, og det synes mig, at han saaledes indirecte laster Kongen. Som det nu følger af sig selv, at Trykkefrihed indeholder Tilladelse til at trykke Alt, hvad man vil, saa maae det erkiendes, at der gives Grændser for saadan Frihed; At finde disse er saare Vanskeligt. {at} da Udtrykkene i G/rund/ L/ovens/ 100 § kuns ere almindelige. Imidlertid troer jeg dog at Noternes Forfatter maae ansees ved de omhandlede Yttringer, og i sær den sidste har viist Ringeagt mod de constitutionelle Magter, især mod Norges og Sverrigs Konge. Om han har fremført falske Beskyldninger mod nogen vedkom/m/er ikke denne Sag. Men et andet Spørgsmaal er, om Ringeagten er viist forsætlingen og aabenbare. Den sidste af mig omhandlede Yttringer er aabenbare; de andre ikke. Fordi det directe Angreb stiles mod en Person, kan Forfatteren ogsaa have til Hensigt til at sværte Andre. og fordi Forfatteren \(...?)/ egentlig har stilet sine Noter mod Falsen, kan man ei slutte, at han ei villet fornærme andre. Skulde man, for at kunne tilregne nogen, hvad han fremfører, være nødsaget til at bevise hans Forsæt, da vilde ingen Ovetrædelse af Trykkefriheden kunne straffes. Da nu G/rund/ L/oven/ imidlertid antager at man kan drages til Ansvar maae Udtrykket "forsætlig" forklares saaledes, at man maae antage enhver Yttring for forsætlig, indtil Forfatteren afbeviser saadant; dog maae ei det strængeste Beviis af ham fordres i saa Henseende, men i det mindste Sandsynligheds Grunde. Dette har Noternes Forfatteren!! ikke gjort. Indledningen viser en Hævnesyge, som han ei har tordet komme frem med. De juridiske Følger af disse Yttringer bliver nu at undersøge. Vil man at Lands loven in casu skal anvendes, og ingen anden, saa seer jeg ingen Artikel som bedre paaser end 6-4-9, som bestem/m/er Straf for den, som taler ilde om Kongens Regjering. Den Tale, som

fremføres ved Trykken, kan ei være mindre farlig end den som fremføres mundtlig, og som omhandles i bmt: (bemelte) Lovsted. Imidlertid har Lovgivere erkiendt, at de i 6-4 C: (Capitel) og 2-20 C: bestemte Straffe fortiente at modereres, og derfor i Frd: 27 Septb: 1799, uagtet dennes Hensigt er at indskrænke Trykkefriheden, dog formildet disse Straffe. Grundloven bestem/m/er ei nogen Straf; man maae altsaa, hvor Overtrædelse af Trykkefriheden finder Sted, vælge mellem de Straffe som ere bestemte i den ældre Lovgivning, hvilket og har Medhold i G/rund/ L/ovens/ § 94. Den Tiltalte kan ei beklage sig over, at man vælger den mildere Straf i de ældre Love, og saaledes anvender Frd: 1799, og jeg troer derfor, at bmt: Anordning bliver at anvende. Underdom/m/eren har fundet den § 6 i Frd: 1799 anvendelig; St: O: R: har derimod antaget at § 2 skulde være anvendelig. Denne § bestem/m/er Straf, for den, som i et trykt Skrift laster eller forhaaner Kongen og Regjeringe m: m:, men denne finder jeg ei Anvendelig, da Forfatteren ei har lastet Constitutionen, og forsaavidt Forfatterens Ytringer ville henpege paa noget urigtigt i Kongens Handlinger, fordi denne § har Hensyn til den souvenaire Konge, som ansaaes meget hellig, og Angreb paa ham meget mere strafværdige, end paa en constitutionel Konge. Den 6 § finder jeg ei heller anvendelig, da den taler om at ud-

374:

-brede løgnagtige Beretninger om Statsstyrelsen; thi dette har Forfatteren ikke gjort, men blot yttret sin Utilfredshed med sam/m/e, i det givne Løfter ei vare holdte. Derimod troer jeg den 7 § meest anvendelig, da den taler om at tilsidesætte den Agtelse, man er Lovgivere og Regjeringer skyldig, og med Bitterhed at skiulle derom. Dette sidste troer [jeg]? Forfatteren især har gjort. Straffen er Fængsel paa Vand og Brød i 4-14 Dage, og denne vil her blive at anvende. Vilde han straffes efter Lands Loven, vilde han i Analogie med 6-4-9 straffes haardere. Jeg troer, at Straffetiden kunde bestem/m/es til 8 Dage. Under Voteringen har jeg talt om Forfatteren, skjønt den (dvs. Forfatteren) ei er opgivet; men da Hielm, som Udgiver af National bladet, ei har villet opgive Forfatteren, saa maae han selv staae til Ansvar derfor, hvilket følger af Tingens Natur. Thi

Concluderes:

Tiltalte Boghandler Hans A: Hielm bør for Overtrædelse af de i G/rund/ L/oven/ i {§ 5 og} 100 § fastsatte Grændser for Trykkefriheden, ved de i det Norske Nationalblads 22 Hefte, No: 1-4 for 1821 indførte Anmærkninger, at hensettes i Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, men i øvrigt for Actors videre Tiltale i denne Sag frie at være. Saa bør han og at udrede \alle/ af Actionen, efter [de]? af Stiftet approberede Regninger, lovlig flydende Omkostninger, og derunder til Actor {i 1te Instant} Adv: Aars for Sagens Førelse i 1te Instants 20 Sp., og for H/øieste/ R/ett/ 40 Spdlr:

2: Motzfeldt. I det Væsentlige enig med Langberg. Det hvorfor Hielm især kan drages til Ansvar er Slutningen af 6 og 9de Note. Som Bevis for at det ei har været Forfatterens Hensigt at fornærme de constitutionelle, kan anføres det som siges efter at Stykket er indrykket; thi deraf Hensigten at have være[t] at karakterisere Falsen som en Vendekaabe (Vendekåpe = en person som skifter lojalitet fra et standpunkt til et andet, eller skifter side eller parti), hvilket Udtryk er brugt i Proceduren. I Conclusionen bør ei nævnes andet end: for de utilbørlige og usøm/m/elige Udtryk; og følge!! (følgelig) bør Citationen af G/rund/ L/ovens/ § 5 udgaae. Da Sagen fra først af er udført af Regjeringsadv/okaten/, troer jeg ei at Tiltalte kan tilpligtes at udrede andre Omkost/ninger/ end Sallaries.

Concluderes:

Tiltalte Bogh: H: A: Hielm bør for de i Noterne til {det i det} \det i/ Norske National blads 22 Hefte, No: 1-4, indførte Stykke brugte \og under denne Sag paaankede/ utilbørlige og usømmelige Udtryk, hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage. I Sall/arium/ for

Byethinget og H/øieste/ R/ett/ til den const/ituerede/ Regjer/ings/ Adv: Aars betaler Boghandler Hielm 60 Spdlr.; saa betaler han og den passerende Notarial Forretnings Bekostning med 1 Spdlr: 88 s:

3: Kiønig. I at betragte Hielms Forhold enig med Langberg; men i Hens/eende/ til den forbem:te Straf, formener jeg at Maximum af hvad § 7 i Frd: 1799 fastsætter, men ansees efter Sagens Omstændigheder at være passende. I Henseende til Conclusionen er jeg enig med ham, og med den anførte Forandring i Straffen tiltræder jeg hans Conclusion.

4: Mandix. Ligeledes enig med Langberg i at betragte Sagen, og tiltræder Motzfeldts Conclusion med Kiønings Forandring.

5: Debes. Ligeledes enig med Langberg, dog at Straffetiden bestem/m/es til 14 Dage, og at St: O: R:s Dom stadfæstes i Hens/eende/ til Omkostningerne.

375:

6: Omsen. Foruden de Omstændigheder hvorunder Noterne ere skrevne, turde det ei heller være uvigtigt at anføre Defensors Bemærkning, at de bleve skrevne paa en Tid, da Spørgsmaalet om Norge skulde betale 3 Millioner, skulde afgjøres {til} i Storthinget, at Falsen i sin Constitutions Cathekismus havde antaget, at ingen Forpligtelse i saa Hens/eende/ paalaae Norge, men derimod den 29 Mai i Storthinget antaget d(et?) Modsatte. \Af/ Denne Falsens V/a?/æ?)gelsindighed, og hans i 1814 udgivne Skrift, er Noterne blevne til. Dette sees af Opfordringen efter Noterne; og læser man Noterne, finder man næsten i hver Linie, at Hensigten har været {af} at nedrive Falsen. men finder intet at fornærme Kongen eller de constitutionelle Magterne. Vel har Langberg med Hensyn til 5te Note \antaget/ at Carl 13 og Fredrik 6te ei kunne siges at være fornærmede; {men han} jeg finder intet fornærmeligt i det Udtryk ”havde Kiøbt”, da Kieler Tractatens 4 § tydelig viser at dette Udtryk ei er upassende, da Kongen af Danmark fik Vederlag for Norge; ligesom saadant ofte er yttret, uden Paaanke. I 6te Note har Actor fundet Fornærmelser; men de paaankede Udtryk sigter til hvad Falsen har sagt; ei til Kongen, da han paa Thinget har paastaaet, at Norge burde betale de 3 Millioner, uagtet han i 1814 var af anden Mening. Spørgsmaalet om Norges Pligt i saa Hens/eende/ var tvivlsomt, og derfor kan Noten ei være fornærmelig. Udtrykket ”Slagteqvæg” er vel upassende, men det hiemles dog paa en Maade i Kieler Tractaten, hvorved ogsaa Norges Indvaanere blive overdragne. Ikke heller ligger deri noget fornærmeligt i, at Normændene siges at have faaet deres Piber tændte; thi vore Sæder føre det ikke med sig, at vi kunne føre det samme Sporg!! (Sprog) som vore Forfædre. I den 7de Note paastaaes Kongen og hele Staten fornærmet. Hensigte[n] med dens 1te Deel er, at Forfatteren sigter til den Selvstændighed som Falsen taler om. Fordi Forfatteren spørger, hvor Selvstændigheden er, nægter han dog ikke at den jo eksisterer. En Nationalcarakter maae et Folk have, enten saa de(n?) er god eller slet. Angaaende den 2den Deel af Noten, da synes mig at den blot indeholder Nonsens, hvorfor ingen kan straffes. Det er egentlig den 9de Note in fine, som skulde indeholde den egentlige Fornærmelse, men dette finder jeg ikke aabenbar at ligge i Noten. Forfatteren kan derfor siges, at have sagt, at Falsens Spaadom/m/e er mere, end gaaede i Opfyldelse. Man maae ei indlade sig paa at udlede Slutninger af en Forfatters Ord; derfor siger G/rund/ L/oven/ at Fornærmelse kan være aabenbar. Thi

Conclud/eres/

Bogh: Hielm bør for Regj: Adv:s Tiltale i denne Sag frie at være.

Collett, som Justitiarius. Præliminariter (preliminær = foreløbig, innledende, forberedende) anmærkes, at der nu ikke længere er Spørgsmaal om at jo Hielm maae staae for Sagen. Angaaende Sagen selv, da naar man giennemgaaer det omhandlede National blad i sin hele Sam/m/enhæng fra Pag: 1 til 12, og de sam/m/e tilføjede Noter, og man jevnfører dette med Frd: 1799 og G: L:s 100 §, da forekom/m/er det mig utvivlsomt, at det har været

Noternes Forfatters Hensigt ei allene at skiule over, laste og forhaane og udbrede Misnøie over Foreningen med

376:

Sverrig, men og at have forsætlig og aabenbare fremført falske og Ærekrænkende Beskyldninger saavel mod svenske Regjering, Fredrik VI og afdøde Carl XIII. I Øvrigt anmærkes, at ligesom {Things} Tingens Natur medfører at Lov og Dom bør værne om Afdødes Agtelse, altsaa og om der(..?) (dem?) der udtraadte af vort Statssamfund, hvor paa ei mangler Præjudicater (prejudikat = rettsavgjørelse – særlig i Høyeste Rett) fra vor forrige Høiesteret. Angaaende om Frd: 27 Septb: 1799 er giældende, da troer jeg at Storthinget har antaget dette, og at den Tiltalte er bedre tient med at døm/m/es efter denne, end efter Lands Loven. Angaaende {Falsen} Invectiverne/ (Invektiv = skjellsord) mod Falsen, da ere de afgjorte ved den oplæste St: O: R:s Dom, og ere denne Sag uvedkom/m/ende. Uagtet jeg efter det Ovenanførte er enig med St: O: R:, saa er der dog i Præmisserne til dens Dom noget som jeg ei bifalder; ligeledes i Conclusionen, nemlig at G/rund/ L/ovens/ {100} \5/ § anføres.

Conclud/erer/

Tiltalte Bogh: H: A: Hielm bør for Overtrædelse af de ved G/rund/ L/ovens/ § 100 fastsatte Grændser for Trykkefriheden ved de i det Norske National blads 22 Hefte, No: 1-4 for 1821 indførte Anmærkninger at straffes efter § 2 i Frd: 27 Septb: 1799 med Landsforviisning. Saa bør han og at betale [de]? af Actionen lovlig flydende Omkostn:, og derunder til Actor ved 1te Instants {Actor} Adv: Aars 20 Sp:, og til sam/m/e for H/øieste/ R/et/ 40 Spd:

De Voterende, som udgjorde Pluraliteten (= Flertallet), vare enige om at Conclusionen burde affattes saaledes som den er Dompotocollen tilført; d: (det) er: Motzfeldts Conclusion, med den Forandring at Straffe{n}\tiden/ bliver 14 Dage, og at Omkostningen for Notarial Forretningen bortfalder.

L: No: 68. O: No: 20.

Anno 1823, April 18de
 Den Norske Armee og dens Officere
 mod
 Boghandler Hans Abel Hielm

1: Omsen. Citanterne have ved Stævning af 18 Novbr: 1819 anlagt nærv/ærende/ Sag mod Boghandl/er/ Hielm, som Udgiver, Trykker og Forlægger af Det Norske National blad, til at lide Dom for et i bmt: (bemelte) Blads 16 Hefte, No: 17-18 for 1819 indrykkede Stykke, betitlet Udtog af et Brev fra Danmark, og derefter paastaaet, at disse løgnagtige Udtryk vorde mortificerede, og at Boghandl: Hielm ansees efter 6-21-7 og Frd: (Forordningen) 27 Septb: 1799, § 12, i strængeste Grad, samt at betale Omkostningerne. Ved U/nder/ R/ets/ Dom blev Hielm fældet saaledes som denne Dom nærmere udviser, hvorefter den af begge Parter blev paaanket til St/ifts/ O/ver/ R/etten/, hvor U: R: Dom i det Væsentlige blev stadfæstet; men da Cit/anterne/ ei tror at have faaet fuldkom/m/en Satisfaction, saa har de Indstævnet St: O: R:s Dom til H/øieste/ R/et/, dels til Stadfæstelse, dels til Skiærpelse. Hielm har derimod ei udtaget Contrastævning, hvorfor hans Indsigelse mod Overaud/iteur/ Sem (Sagfører for Citanterne), at han var Actor incompetens, hvilken Indsigelse er forkastet, ei kan kom/m/e under Paakiendelse. Videre havde Hielm indvendt: at der ingen Forligs Mægling er forsøgt i Sagen; og om dette kunde lade sig høre efter Frd: 27 Septb: 1799, forsaavidt Officerene ere Embedsmænd, saa formener han dog dette maatte være uanvendeligt paa Soldaterne. Dette er vistnok tvivlsomt om ikke denne Indsigelse paa en vis Maade kunde ansees grundet; thi Lovens Ord eller Aarsag er ei anvendelig paa den simple Mand. Da de paaklagede Injurier skulle efter Cit/anternes/ Mening være forøvet mod Armeen{s} og dens Officere, \og/ disse {og} Soldaterne udgjøre een Comparation (komparasjon = sammenligning), er det vanskeligt at skille Sagen ad, hvorfor jeg anseer det rigtigt, at Sagen endelig paakiendes. Med Hensyn til Realiteten bemærkes, at det især er 3 Udtryk, som Cit/anterne/ paaanker i det omhandlede Stykke: Det første er: "Stiemands og Niddings-Værk". Dette kan ei angaae Armeen i Almindelighed; thi det siges at være foregaaet i Christiania, og altsaa kan det ei træffe det Militære uden for Byen. Den formeentlig Fornærmende især har ei beklaget sig, og \derfor/ kan Armeen ei derved ansees !!for nærmet!! (fornærmet). Det andet Udtryk er: "i 1814 bestod deres Ære for det meste i at løbe for Fienden eller overgaae til den". At heri sagt er Armeen noget Fornærmende[, kan]? ei nægtes; men Forfatteren kan hermed ei have sigtet til andre, end den Deel som laae i Feldten. Det er tilstrækkeligt godtgiort ved Extracten af Bladet Tiden og af forskiellige Taler paa det overordentlige Storthing, at Armeen i 1814 ei opfyldte Nationens Forventning; men hvad der især beviser dette, er H/øieste/ R/ets/ Dom over General Stadfeldt, Oberstl/eutenant/ Hals m: fl: I de paaklagede Udtryk ligger ei heller nogen Beskyldning mod nogen enkelt Mand eller Officere; men især mod Overbestyrelsen.

129:

Forfatteren har allene i noget for haarde Udtryk beklaget sig over, hvad saa mange klagede over i 1814. Videre er klaget over det Udtryk: "Den feile Forfængeligheds Aand o: s: v:" Men her tales kun om nogle Faa; ligesom det vel heller ikke er saa urigtigt, at Forfængeligheden har grebet alt for vidt om sig, og en Forfatter som beklager sig herover, bør derfor ei døm/m/es paa sin Ære. Da Hielm ei har udtaget Contrastævning, maae han anse[e]s at have acquiesceret (av eng: acquiescere = samtykke uten protest, føye seg, ikke gjøre innsigelse mot) ved St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom, kan H/øieste/ R/et/ ingen Forandring gjøre

heri til Fordeel for ham. Derfor vil jeg ei undersøge om St: O: R: har haft Grund til at døm/m/e Hielm, som skeet er. Ligesom jeg ei finder at Citanterne have havt Grund til at indanke Sagen for H: R:; da de have faaet Mortification paa Udtrykkene, og Hielm anseet med 200 Spdlr: Mulct. Jeg troer derfor, at Proc: (Processens) Omkostn: for H: R: bør ophæves, da Hielm ei kan faae dem; thi skulde jeg

Conclud/ere/

St: O: R:s Dom bør ved Magt at stande. Proc: Omkostn: for H: R: ophæves.

2: Kiønig. I Resultat enig med Omsen, dog da Hielm har paastaaet Forandring i St: O: R:s Dom, bør han betale Cit/anterne/ Proc: Omkostn: med 60 Spdlr:

3: Mandix. Enig i Omsens Conclusion.

4: Motzfeldt. Ligeledes, Dog bliver det vel nødvendigt at gjøre nye Conclusion \aldeles/ efter U: R:s Dom; thi Sem har haldrig været befalet, og derfor har St: O: R: ingen Adgang haft til at tillægge Sem Sall/arium/. Da Cit/anterne/ har erk/læret/ sig fornøiet med, at Hielm mulcteres mod at tillægges Regres, som han bedst veed, vil og kan, saa troer jeg at dette Tillæg bør skee i den nye Conclusion.

Concl/uderer/

De under nærv/ærende/ Sag af den Norske Armee og dens Officerer paaankede injurierende Beskyldninger og Udladelser, som findes indrykkede i National bl/adets/ 16de Hæfte, No: 17-18, Pag/ina/ 71-72, indrykkede saakaldte Udtog af et Brev fra Danmrk: (Danmark), bør døde og magtesløse at være, saa at de ikke skulle kom/m/e den Norske Armee og dens Officerer til Fornærmelse paa Ære og gode Navn og Rygte i nogen Maade; og bør Boghandler Hielm for sit utilbørlige Forhold i saa Henseende mod Regres, som han bedst veed, vil og kan, erlægge til Xnia (Christiania) Fattigkasse en Mulct af 200 Norske Sp: Proc: Omk: for Byethinget og St: O: R: til Citant/erne/ betaler Bogtr: Hielm med 80 Spdlr:, da Proc: Omkost: for H: R: ophæves.

5: Collett. Enig i at Sagen endelig paakiendes. Angaaende Realiteten forkom/m/er det mig, at naar man sam/m/enholder de paaklagede Udtryk med 66, 102, 103 og 104 Krig/s/ Art/ikler/, og 6-4-6, og den sædvanlige Talebrug, ere de i høieste Grad fornærmende. Imidlertid da

130:

der af selve Sagens Omstændigheder kan findes Grund til at henhøre Udtrykkene til det Slags, som kan afsones med en Pengemulct, er jeg ogsaa heri enig med de foregaaende Retter; men da bør den bestem/m/es til høieste Mulct, 800 Spdlr: Hielm bør tilsvare Proc: Omk: for H: R: Thi

Conclud/eres/

St: O: R:s Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at \den idømte/ Mulct{en} bestem/m/es til 800 Spdlr: Proc: Omkost: for H: R: betaler Indstævnte Boghandl: H: A: Abel!! (Hans Abel Hielm) til Cit/anterne/, den Norske Arme og dens Officerer, med 80 Spdlr:

6: Langberg. Enig med Omsen i det Væsentlige, dog ere Udladelserne stiledede mod den hele Norske Armee, og at de ere i høieste Grad Ærekrænkende. Men for at bestem/m/e Straffen, som han der for har fortient, med Hensyn til de Corps og Personer, som ere aldeles uskyldige, maatte disse have anlagt særskildt Sag, og da maatte den over Hielm nedlagte Paastand være fulgt. Men naar den Uskyldige gjør fælleds Sag med den Skyldige, maae de finde sig q!!(?) i at man tager i Betragtning {det} hvad de som Corps(..tion?) har forset sig i, og da kan man ei ansee dem aldeles uskyldige, da de i 1814 ei opfyldte Nationens Forventninger. Jeg er ogsaa enig i at Proc: Omk: for H: R: ophæves. Da det ei er sat under Paakiendelse hvad St: O: R: har tilkiendt Sem, troer jeg ei, at man bør gjøre Forandring deri.

Angaaende den af Hielm paastaaede Regres, troer jeg ei kan gives ham, da han har erklæret/ at ville staae i Forfatterens Sted. Jeg concluderer som Omsen.

7: Debes. Enig i Resultatet med Omsen, uagtet nogle af de paaankede Udtryk ere meget fornærmende; dog jo mere Udstrækning en Injurie gives, desmere taber den i Virkning. Det vilde derfor næsten være latterligt om en heel Nation vilde som fornærmet anlægge Sag. I Dom/m/ens Conclusion og Regressen er jeg enig med Langberg, thi Indstævnte har under denne Sag ikke oplyst, hvem andre der skulde være Forfatter.

Justiarius Bull. Da Indstævnte acquiescere ved St: O: R:s Dom, kan H: R: ei indlade sig paa anden Forandring deri, end forsaavidt Cit/anterne/ har paastaaet Skiærpelse, hvilken de dog ei \kan/, med Hensyn til det i 1814 Passerede. Fordi Injurierne ere stiledede mod hele Armeen, ere de saa meget mere fornærmende, da de træffer den Skyldige med den Uskyldige. H: R: kan aldeles ikke indlade sig [i]? \den/ paastaaede Regres. Jeg concluderer som Omsen.

229: A-versjonen, start s. 229. Nokre opplysningar frå B-versjonen teke inn her i ().

L: N: 126 O: No: 33

Anno 1823, Julii 3die
Enken Cathrine, Sal/ig/ Lind, med Laugv/ærge/

230:

mod
Toldkasserer Mørck paa den Kongelige Told-Casses Vegne.

1: Langberg. Da Cit/antinden/ ei mødte, men allene den const/ituerede/ Regjer/ings/
Adv/okat/. saa

Conclud/erer/

Almindelig Udeblivelses Dom. I Sall/arium/ til den const/ituerede/ Regjer/ings/ Adv/ocat/
betaler Cit/antinden/ i Kost og Tæring 30 Spdlr:

2: Omsen. Enig med Langberg, dog at hedder: Sall/arium/, som bestem/m/es til 20 Sp:,
thi Regierings Advocaten skal ei bekoste Actens Beskrevet.

3: Motzfeldt. Enig med Langberg, dog at hedder: Sallarium (Sallarier?).

4: Kiønig. Enig med Omsen.

5: Debes. Ønsker efterseet, hvad der før er brugt; imidlertid enig med Omsen.

6: Mandix. Enig med Omsen, dog at Sall/ariet/ bestem/m/es til 25 Sp:

Collett, som Justitiarius. Enig med Langberg.

Mandix, Debes og Kiønig gik over til Langbergs Conclusion.

368:

B-versjonen, start s. 368.

L: No: 126. O: No: 33.

Aar 1823, Julii 3de
Enken, sal/ig Lind, med Laugv:
mod

Toldkasserer Mørch paa den Kongl: Toldkasses Vegne.

Udi denne Sag blev saaledes Voteret:

1: Langb/erg/. Da Citantinden ei efter Paaraab har ladet møde, maa Indstævnte ved den constitueret Regj/erings/ Adv/ocat/, der har paastaaet alm/indelig/ Udeblivelse Dom, saa biefaldes dette, ligesom og hans Paastand om Kost og Tæring.

Concl/uderer/

Almindl/ig/ Udeblivelses dom mod Tillæg i Kost og Tæring til den constitu/erede/
Regj/erings/ Afv/ocat Aars betaler Cit/antinden/ 30 Spd:

2: Omsen. Istedet for Kost og Tæring. i Sall/arium/ er 20 Spd: i do: Private, i legerede (legere = sammenbinde) Fald bør tillægges 30 Spd:, uagtet de maa bekoste Acten.

3: Motzfeldt. Enig med Langb/erg/; dog at det hedder Sallarier.

4: Kiønig. Enig med Omsen.

369:

5: Debes. Enig med Omsen.

6: Mandix. Enig med Langb/erg/.

7: Collett. Enig med Langb/erg/.

Motzfeldt, Kjøning, Debes og Mandix antog dernæst Udtrykket Kost og Tæring.

L: N: 151. J: No: 62.

Anno 1823, Julii 23
Høiesteretsadvocat Petersen, Actor
mod
Contorist Jørgen Berggrav.

1: Langberg. Ifølge Budskeruds Amts Ordre tiltales Angj/eldende/ efter Frd: (Forordningen) 28 Debr: 1792, for de af ham mod Procur/ator/ Breien i en Ansøgning til Statholderen brugte fornærmelige Udtryk; ifølge Udtrykkene i Actions Ordren skulde det synes, som denne Action gik ud paa at forskaffe Breien Satisfaction. imidlertid troer jeg ikke at Ordren kan eller bør forkl/ares/ saa indskrænket; men {indte} antager at Meningen maae være den, at Berggrav at(?) skal tiltales til at lide Dom efter bem:te Frd: (Forordning), fordi han uden Hiemmel har forfattet en Ansøgning, som indeholder fornærmelige Udtryk, hvilket strider mod bmt: (bemelte) Frd:s § 4 og 7; thi det Strafværdige ligger ei deri, at han har forfattet en Ansøgning om benef: paupert: (beneficium paupertatis = løyve til fri sakføring til folk med dårleg råd), hvortil enhver efter bmt: Frd: § 6 er berettiget, naar den ei indeholder nogen fornærmeligt; men det Strafværdige ligger deri at han har angrebet Breien. Jeg troer derfor at Sagen kan endelig paakiendes af H: R: (Høieste Rett), forsaavidt den gaaer ud paa, at Angj/eldende/ har begaaet Vinkelskriverie (vinkelskriver = person, som utan å vera advokat driv med juridisk rådgeving og anna juridisk bistand). Forsaavidt de foregaaende Domstole har hen givet sig af med at paakiende den private Sag, som i Anledning af disse Injurier kunde opstaae mellem Breien og Berggrav, og forsaavidt de have tillagt Breien Mortification, troer jeg at de have gaaet uden for deres Competence, hvorfor deres Dom/m/e forsaavidt maae kiendes uefterrettelige. I Henseende til factum bemærkes: Efterat Johannes (Olsen) Mellemtunga under en mellem ham og Christopher Lie verserende Sag var bleven frakiendt den omtvistede Plads, formaaede han Berggrav til for ham at indgive til Statholderen en Ansøgning om benef: paupertatis (for Over Retten), og i denne Ansøgning (skal være skrevet i Juli 1821) anfører han, at hans for U/nder/ Retten brugende Sagfører Breien langt fra har ikke har opfyldt sine Pligter, men endog tilbageholdt et Hoved document i Sagen, og overalt ladet Vederpartens Tarv ligge sig nærmere paa Hiertet. Under Sagen har Angj/eldende/ paastaaet ei at have skrevet andet end hvad af Supplikanten (= person som audmjukt ber om noko) var angivet, og det kan ikke nægtes, at han har bragt det til høi Grad af Sandsynlighed at det saaledes forholder sig. Han har \godt/gjort, at Johannes Mellemtunga har yttret det sam/m/e for flere, især for H: R: Advocat Bierregaard. Imidlertid har han ei tilveie bragt huridisk Beviis i denne Hens/eende/, og i al Fald har han forseet sig mod Anordningerne om Vinkelskriverie, da han har indladt sig paa andet, end den simple Ansøgning om benef: paupert:, hvorved den tillige er en Klage over Procur/ator/ Breien. det er imidlertid langt fra at han har forbrudt sig mod bmt: Frd: § 4, da Justitien ei har beviist saadant; men

260:

han har allene skrevet, hvad Johannes har forebragt ham. Han maae derfor ansees med Arbitrair Straf, som af de foregaaende Retter passende er ansat til 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Han maae ligeledes betale Sagens Omkostninger, og deriblandt Sall/arium/ til Sagførerne ved det sidste Thingsvidne. Defensor har paastaaet Sagen afviist; men saadan Paastand har Angj/eldende/ ei forhen gjort. I min nye Conclusion vil jeg ei tillægge Breien eller Sorenskr/iver/ Wulfsberg nogen Reservation. Thi

Conclud/eres/

Tiltalt J/ørgen/ B/erggrav/ bør for Vinkelskriverie hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage, samt \ i Overeenstem/m/else med de ergangne Dom/m/e / udrede af Actionen lovlig flydende Omkostn/inger/, hvorhos han end videre betaler i Sall/arium/ til Sagførerne ved det den 13, 23 og 30te Maj d: A: optagne Thingsvidne, Procur/atorene/ Gudem og Stampe, til den første 5, og til anden 3 Spdlr: Saa betaler han og i Sall: til Actor for H: R:, Adv: Petersen, 15 Spdlr: Forsaavidt den Procur: Breien ved de ergangne Domme givne Mortification betræffer, bør bmt: Dom/m/e uefterrettelige at være, hvor imod Sagen, som, \for saavidt/ Justitien uvedkom/m/ende, fra U/nder/ R/etten/ afvises.

2: Mandix. Enig med Langberg.

3: Motzfeldt. Enig med Langberg at Berggrav bør Straffes; men da Straffen er arbitraire, og han har tilveie bragt megen Formodning for at han ei har skrevet andet, end hvad Supplikanten opgav, troer jeg, at Straffen i Analogie af bmt: Frd: § 3 bestem/m/es til en Mulct af 8 Spdlr: I Henseende til Conclusion foreslaaes, at Slutningen af Langbergs Conclusion sættes først, og at Straffen bestem/m/es til en Mulct af 8 Sp: til Stedets Fattigcasse.

4: Omsen. Om Actionsordren enig med Langberg; thi Forhøret viser, at Hensigten var at paatale en Forbrydelse mod Frd: 28 Decbr: 1792, § 4, men det er tvivlsomt om man kan afvise den øvrige Deel af Sagen, da Breien har erklæret sig fornøjet dermed, og Berggrav, som selv har ført sin Dag, har ingen Indsigelse fremsat derimod. Skal Sagen blot paakiendes, forsaavidt Langberg har antaget, finder jeg, at Angjeldende ei har forbrudt sig mod Frd: 28 Decbr: 1792, § 4. som taler om et ganske andet factum. Johannes Mellemtunge er vel et enfoldigt Mske: (Menneske); men Angj/eldende/ har godtgjort, at han ei har skrevet andet end hvad denne opgav; thi Johannes har stret!! (ytret) under Forhøret, at det var ligegyldigt, hvem der havde forfattet den, naar den intet urigtigt indeholdt; desuden har flere Vidner provet, at Johannes har søgt at nedrive alt hvad der ved U/nder/ R/etten/ var foretaget ved hans Sag ved U: R:; ligeledes har Johannes for Adv: Bierregaard foregivet de sam/m/e Ankeposter mod Breien, som Ansøgningen indeholder. Videre bemærkes, at Johannes er efter

261:

Fleres Forkl/aringer/ et meget slet (slet Charakter) Mske: (Menneske); hvorfor man ei kan reflectere paa hans Benægtelse; og da Breien selv har erklæret, at han allene anseer de brugte Udtryk for en Følge af Ubetænksomhed. Jeg kan heller ikke ansee Berggrav for nogen Brøde efter bmt: Frd: § 3; men paa den anden Side har der været Grund til Sagens Anlæg, hvorfor han maae tilsvare Omkostn/inger/, Thi

Conclud/eres/

Tiltalte J/ørgen/ B/erggrav/ bør for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være, dog at han udreder alle af Actionen lovlig flydende Omkost/ninger/, i hvilken Henseende de ergangne Dom/m/e bør ved Magt at stande. Iøvrigt som Langbergs Conclusion.

5: Kiønig. Enig med Langberg.

6: Debes. Enig med Omsen.

Collett. som Justitiarius. Naar man sam/m/enholder den Fornærmedes Erklæring med Vidnernes Prov, synes mig, at Angj/eldende/ ei har anbragt andet, end hvad Supplikanten har udladt sig med, og at Ond Villie saaledes ei har ledet ham. Jeg er saaledes enig med Omsen i at frifinde ham. Om Mortificationen, som Breien er givet, er jeg enig med Langberg. Thi

Conclud/eres/

De ergangne D/omme/ bør i Hens/eende/ den Procur: Breien givne Mortification uefterrettelige at være, hvorimod Sagen, som Justitien forsaavidt uvedkom/m/ende, afvises fra U/nder/ R/etten/. Tiltalte Contorist J: Berggrav bør i øvrigt for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være. I Hens/eende/ til Omkostningerne som Langberg.

Mandix bad tilført: at saavidt Angj/eldende/ er tiltalt for Overtrædelse af Frd: 28 Decbr: 1792, gaaer jeg over til Omsens Conclusion, at han frifindes for videre Tiltale.

303:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 21. J: No: 20.

Anno 1823, September 13de
Høiesterets advocat Bierregaard, Actor
mod
Klokke Hans Allum.

1: Kiønig. I Anledning af at i Dram/m/ens Avis (No: 77) for 1821 indrykket Stykke med Tittel: ”Troe ikke altid Rygtet” blev ifølge høieste Resolution (efter Justits Depts: Foranstaltning grundet paa Regjer/ing/ens Resolution), et Politieforhør optaget i Dram/m/en, hvorunder bmt: (bemelte) Avis’s Redacteur, Bogtrykker Rode, opgav Allum som Forfatter til bmt: Stykke, hvilket denne under et andet Forhør (af 17 Nov: næsteften) erkendte, og derfor blev Allum som Forfatter af bmt: Stykke, sat under Tiltale, i hvilken Sag han ved U/nder/ R/ettens/ Dom er frifundet mod at betale Omkostn/ingerne/; men derimod ved Jarlsbergs Overbirkerets Dom (af 2de Juli) dømt til 4 Dages Fængsel paa Vand og Brød, samt at betale Omkost: Det bliver at undersøge, hvorvidt det paatalte Stykke kan antages at indeholde noget, der efter den giæld/ende/ Lovgivning kan ansees strafværdigt. Det er bekiendt, at hvad (Tiltaltes) Defensor har foregivet, at nemlig Storthinget i 1821 afgav til Kongen i April en Adresse, der foraarsagede, at den Foranstaltning blev gjort, at Frd: (Forordningen) 27 Septbr: 1799 blev aftrykt og omsendt til Øvrighederne, og at dette igjen har givet Allum Anledning til de i Stykket fremsatte Yttringer. Det kan ei heller nægtes, at efter denne Foranstaltning, adskillige antog, at Trykkefriheden havde lidt Indskrænkning, og at G/rund/ L/ovens/ § 100 saaledes ikke ganske kunde komme

304:

Borgerne til Fordeel. Angj/eldende/ synes derfor, at ville vise, at det var urigtigt, og i Overeensstem/m/else med denne Hensigt troer jeg at hans Yttringer bør bedømmes. Hvad han ytrer om Storthinget, finder jeg ikke at være af den Beskaffenhed, at det kan paadrage ham \noget/ Ansvar, da han siger: at Storthinget ei har indskrænket Trykke friheden, men allene bestemt, at de Anordninger, som ei strider mod § 100 i G: L: skal giælde indtil videre, o: s: v: Efter Grundloven kan Trykkefriheden vel ei antages saa uindskrænket, at enhver var tilladt at ytre sig om Personer og Gienstande med eller uden Grund, som han finder for godt; men at han i den Hens/eende maae være pligtig at retfærdig gjøre sig saaledes som Loven bestem/m/er. Jeg finder derfor ikke, at hvad Tiltalte har yttret om Storthingets eller Regjeringens Foranstaltning, kan paadrage ham Ansvar; og hvad det Udtryk ”berygget”, som han bruger om Frd: 27 Septbr: 1799, angaaer, da ligesom Ordet ”Rygte” kan tages baade i god og ond Betydning, ligesom sam/m/e anmærkes paa gode eller slette Handlinger, saaledes angiver Udtrykket ”berygget” ikke hverken gode eller slette Egenskaber, undtagen disse ere udtrykkelig vedføjede eller angivne. Man mangler ei Exempler paa at dette Udtryk bruges om Gienstande som meget omtales, hvilket paa den Tid var Tilfældet med Frd: 1799; og da Avertissementet giver Anledning til at antage sam/m/es Forfatter \ei/ har haft til Hensigt at dadle Regjeringen eller bmt: Lovgivning; men tvertimod, at hvis denne Frd: i sin hele Udstrækning skulde tages til Følge, vilde § 100 i G: L: gaae ud af Kraft; finder jeg ikke, at det paakl/agede/ Stykke indeholder noget strafværdigt. Jeg er saaledes enig med U/nder/ R/etten/ i at frifinde Tiltalte; men jeg troer ei heller, at Avertissementet er af den Beskaffenhed at det var nødvendigt at tiltale sam/m/es Forfatter. Den Grund for Frifindelse, at Allum ei havde forlangt Stykket indrykket, kunde ei kom/m/e i Betragtning, hvis Indholdet havde været lovstridigt; thi hans Billet Rode (Billet af Sep: 1821) kunde ei have anden Hensigt end at faae

Stykket indrykket. Jeg kan ei med Defensor antage, at Overbirk R/ettens/ Dom er saa ugrundet, at den burde frafalde; og U: R: Dom indeholder Præmisser, som jeg ei kan tiltræde, bør der gjøres nye Conclusion, da jeg ei heller troer, at Angj/eldende/ bør tilsvare Omkostningerne.

Conclud/erer/

Klokker Hans Allum bør [for] Actors Tiltale i denne Sag frie at være.

2: Omsen. I det Væsentlige enig med Kiønig. 1: Jeg maae lade{t} \det/ være uafgjort hvorvidt Regjer/ingens/ Foranstaltning at omsende Exemplarer af Frd: 1799 var en Følge af Storthingets Adresse. Derimod har dette givet Anledning til det paaklagede Stykke. 2: At Justits Dept: (Departementet) i sin Skrivelse af 2 Octbr: 1821 ikke \inde/holder hvilke Udtryk Regjering/en/ finder sig fornærmet ved, hvorfor Actor ved H: R: har haft andre Anskuelser, end Actor ved U: R: 3: At Actor ved U: R: sigter Angj/eldende/ egentlig for 3 Poster, nemlig at Regjeringen skulde have sat Frd: 27 Septbr: 1799 i Kraft paa egen Haand. Det kan ei bestem/m/es, hvad Hensigten har været med Omsendelsen af Frd: 1799. Tiltalte har blot feilet ved at sige, at Regjering/en/ satte Frd: i Kraft, da det ei stod i dens Magt. Men denne Foranstaltning maatte nødvendig vække Sensation hos Publikum. Videre

305:

har man imputeret (av eng: impute = tilregne, regne, tillegge) Allum, at han skulde have sagt at Storthinget haver sanctioneret denne Foranstaltning; og endelig, urgeres (urgere = trykke på, presse, ivrig påstå) over Udtrykket "berygtet". Vel bruges dette sielden, uden i ond Mening; men den Daddel som tillægges en Lov, falder derfor ei altid tilbage paa Lovgiveren. Jeg antager, at Frd: 27 Septbr: 1799 er hævet ved G: L: § 100. Udtrykket "berygtet" kan gjerne forsvares; thi den opvakte almindelig Misnøie, da den kom ud. Fordi man fandt Straffen i bmt: Frd: upassende, blev 100 § i G: L: lovfattet. At G: L: § 100 maae ansees ophævet, naar Frd: 27 Septbr: 1799 skulde gælde in extenso (= i hele sin utstrekning, i sin helhet, uforkortet), er den rene Sandhed, hvorfor Tiltalte derfor ei kan straffes: Jeg er saaledes enig med Kiønig. Naar Mortificationen ei var overflødig, skulde jeg stem/m/e for, at Allum gaves Mortification.

3: Langberg. Jeg tiltræder Kiønigs Conclusion.

4: Motzfeldt. Ligeledes; men troer det er nødvendigt at bestemme at Actors Sall: ved U: R: skal udredes af det Offentlige; thi ellers faaer Actor intet. Thi

Conclud/eres/

Som Kiønig. Det Actor Proc: Muller for U: R: tillagde Sall: bliver at udrede af det Offentlige.

5: Debes. Enig med Kiønig. Actor ved U: R: tillægges i Sall: 30 Sp., som udredes af det Offentlige.

6: Mandix. Som Debes.

Collett, som Justitiarius. I Henseende til Actors 2 første Klagepunct er jeg enig med de øvrige. Angaaende {hvad} Udtrykket "berygtet" {angav} troer jeg, at den, som bruger det om en Lov, ei har udtrykt sig med behørig Beskedenhed; men paa en fornærmende Maade udladt sig om Gienstande, {staaer} som fortienner Agtelse. Imidlertid troer jeg, at naar Angj/eldende/ frifindes for videre Tiltale, kan Actions Omkostningerne ansees som en passende Advarsel. Underrettens Dom kan ei in terminis stadfæstes, da Udtrykkene {derf} der kaldes ubesindige og uanstændige. Thi

Conclud/eres/

Tiltalte Klok/ker/ H: Allum bør for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være, dog at han betaler de af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder til Actor for U: R: og Overbi[r]k: Procur: Müller 30 Sp., og til Actor for H: R:, Adv: Bierregaard, 24 Spdlr:

Pluraliteten (= fleirtalet) vedtog, at Conclusionen skulde være saaledes, som den er Doms protocollen tilført.

1:

B-versjonen.

L: No: 1.

Anden Session
Anno 1825, September 13de.
Høiesterets advocat Sørenssen, Actor,
mod
suspenderet Regierings og Høiesterets advoc: Jonas Anthon Hielm
og Student J: C: Muller.

###

Høiesterets advocat Sørenssen, Actor,
mod
Suspenderet Regierings og Høiesterets adv: J: A: Hielm

1: Mandix. I Anledning af et i 1821 i National bladets 21 Hefte, nr: 69-72, under 20 Majj indførte Udtog af et i 1814 af Stiftamtmand/and/ Falsen udgivet Skrift, under Titel Prophetier, med Noter og Anmærkn/inger/, blev efter Høieste Resolut/ion/ af 15 Majj s: A: beordret Action mod Boghandl/er/ Hielm, eller den som han opgav som Forfatter, men da han ei vilde dette, blev han ved U/nder/ R/ets/ Dom dømt til Landsforviisning, hvilken Dom blev stadfæstet i St/ifts/ O/ver/ R/etten/. Sagen blev derpaa indanket til H/øieste/ R/et/; men da \der/ imidlertid efter Hielms Foranstaltning var bleven oplyst, at han ei var Forfatter, og at Student Müller havde indleveret Manuskriptet til Indførsel i Bladet, og der var udkom/m/en grundet Formodning mod Regier/ings/ Adv: Hielm som Forfatter, blev Boghandl: Hielm ved H: R:s Dom af 24 Jan: 1823 frifunden for videre Tiltale, og Justitiens Tiltale forbeholden mod Student Muller og den da i en anden Anledning suspenderede Regier: Adv: Hielm, hvorpaa ifølge Høieste Resolution Justits action anlagt mod Muller og Hielm; og ved de ergangne Dom/m/e ere Advoc: Hielm dømt til Landsforviisning, og Muller frifunden for videre Tiltale mod at deeltage i Omkostningen, hvorhos Hielm mulcteredes for hans utilbørlige Skrivemaade. Sagen blev derpaa indanket til Høiesteret forinden ovenmeldte Sag mod Boghandl: Hielm var paakiendt i H: Ret, havde Overauditeur Hielm faaet en forhenværende Toldbetient og for Casse mangel og Bedragerie til Slaverie dømt Peder Hansen Kreydahl overtalt til at udgive sig for Forfatter af bemeldte Noter og Anmærkninger, og i den Anledning at reenskrive og underskrive 2 Breve, dat/eret/ fra Aaret i Forveien, det ene til Student Muller, og det andet [til]? Boghandl:r Hielm, om at Kreydahl var Forfatter. Men da dette var bleven opdaget og et Forhør optaget, samt en Undersøgelses Com/m/ission nedsat d: 9 Novb: 1822, faldt en Høieste Resolution: at Overauditeur Hielm, som havde tabt hans Mst:s (Majestæts) Tillid, skulde suspenderes og tiltales for saadant hans Forhold, og ved Byethings dom af 18 Jan: 1823 blev Hielm dømt fra sine Embeder, og til at betale Omkostn: m: v:, hvorhos Tiltale forbeholdtes fordi Documenter vare forandrede efter at de

2:

de!! havde været fremlagte i H: R: Denne Dom blev stadfæstet i (Aggerhus) St: O: R:, og Sagen derpaa indanket til H: Ret (hvor Adv: Sørensen er Actor, Thesen Defensor for Muller, og Bierregaard for Hielm). Da under 19 Decbr: 1823 er falden en høieste Resolution, hvorefter sidst nævnte Sag skulle {des} stilles i Beroe, indtil den førstnævnte var paakiendt i 1te og 2den Instants, hvorpaa de skulle procederes og paakiendes under et, og Defensor har protesteret mod at der afsiges een Dom. Skiønt jeg troer at Sagerne retteligst burde have været særskildt paakiendte, saa troer jeg Retten incompetent til mod Resolutionen, som allene forandrer Formene, at sige mere end een Dom i begge Sager.

2: Kiønig. Enig med Mandix.

3: Debes. Ligeledes, da Combinationen var nødvendig.

4: Motzfeldt. Da Resolutionen blot angaaer Formen, er jeg enig med Mandix.

5: Omsen. I Anledning af Defensors Protest enig med Mandix, især da der kuns er een Stævning; vilde man ansee Protesten for exemptio in eptæ cumulationis, vilde Spørgsmaalet allene blive om Stævningen skulde afvises. og jeg anseer ei Kongen competent til at foreskrive H: Ret noget i Henseende til Formen; men da om den første Sag havde betimelig været opdaget, vilde begge Sager under eet været paakiendt, og derfor er jeg enig med Mandix.

6: Arntzen. Da det er min Pligt, at gaae de Indsigelser i møde hvorpaa Defensor støtter sin Protest, vil{de} jeg anføre dem her: nemlig: 1: at det ikke kan have været Regiering[en]s Mening, da det!! (den?) ei er berettiget til at foreskrive Retten en en!! saadan Regel. 2: at Paadøm/m/elsen under eet ei kan lade sig gjøre, da der er fremsat forskiellige Indsigelser, som kunde medføre at den ene blev af- eller hiemvist, og den anden Paadømt. 3: at sadan Fremgangsmaade vilde stride Mod al Praxis. Seer man hen til ben:te høieste Resolution, saa ere dens Ord saa tydelige, at der om deres Forkl/aring/ ei kan opstaae nogen Tvivl. Kongen maae ogsaa ifølge G/rund/ L/ovens/ § 95, cfr: med den foregaaende 94 § og Frd: (Forordningen) 20 Febr: 1717, Afdel: I, Litr: B, § 1, være berettiget til at meddele en saadan Bevilling. I Sagens Natur og Beskaffenhed ligger heller ingen Hindring mod deres Paadøm/m/else under eet. Hvad det angaaer, at der er fremsat forskiellige Indsigelser, da om jeg end antog, hvad Defensor paapeger som mueligt, saa vilde dette kun have til Følge, at den anden nu for Tiden ikke kunde endelig paakiendes. Den paaberaabte Praxis kan ei kom/m/e i Betragtning mod en Resolution, hvis Rets Gyldighed erkiendes.

7: Collett. Enig med Mandix.

Justitiarius Bull. Ligeledes.

1: Mandix. Hvad Sagen selv angaaer, maae efter Proceduren først Sagen om Prophetierne komme under Paakiendelse. I denne har Hielm fremsat en Deel formelle Indsigelser: 1: mod Sagens Behandling som Justitssag; men foruden at den høieste Resolution bestem/m/er Ju-

3:

-stitssag, saa synes ogsaa Sagens Gienstand saaledes som den er paaklaget, nemlig Forbrydelse mod Hans Majestæt, at qualificere. 2: angaaende Byefoged Riis's Habilitet, i det han nemlig ved Sagens Behandling skulde have gaaet inquisitorisk frem, og saaledes viist sig som hans Modstander; men dette er ei beviist, og jeg ei finder, at Dom/m/eren ei har handlet anderledes end han burde, følgelig kan dette ei kom/m/e i Betragtning. 3: Exemptio fori; men foruden at den er frafaldet her ved Retten, kunde den ei efter Sagens Beskaffenhed {ei} tages Hensyn til. 4: at Sagen skulde være holdt hem/m/elig og nægtet Documenter, men da han har haft en Defensor og al Adgang til at kiende Sagen og dens Documenter, maae denne Indsigelse bortfalde. og Sagen saaledes endelig blive at paakiende.

2: Kiønig. Enig med Mandix.

3: Debes. Ligeledes.

4: Motzfeldt. Ligeledes i at forkaste de formelle Indsigelser.

5: Omsen. Ligeledes, og kan ei skiønne hvorledes Regierings adv/okaten/ kunde fremsætte exemptio fori efter 1-2-9, da ingen Oms!! Paastand er nedlagt over ham.

6: Arntzen. Ligeledes enig i at forkaste de formelle Indsigelser.

7: Collett. Ligeledes.

Justitiarius Bull. Ligeledes.

1: Mandix. Angaaende Realiteten, da forekom/m/er det mig klart, at Adv: Hielm saavel efter de førte Vidne[r] Boghandler Hielm og Pavels Hielm, imod hvis Habilitet jeg ikke finder at der er udkommet noget som kunde svække deres Vidnesbyrd, og disse Vidner sam/m/enholdte med Student Mullers Svar, saavelsom efter mange øvrige mod Advoc: Hielm udkomne indicia, og deri blandt 2 Vidners Forkl/aringer/, at de med Blyant skrevne Anmærkninger i Manuskriptet vare af hans Haand, maae antages som Forfatter til det i National bladet indrykkede Stk: af Falsens Skrift med tilhørende Noter og Anmærkninger. At Hensigten hermed ikke har ene været at blotte Falsen for hans den Tid yttrede Tænkemaade, som var forskiellig fra hans senere; er aldeles klart, thi da vare Anmærkningerne overflødige. Sam/m/enholder man nu disse, som ere Gienstanden for Tiltalen, med Texten, forkom/m/er det mig klart, at der tillægges Regieringen at have handlet ikke allene til Skade og Fornærmelse for Nationen, men og ganske constitutions stridigt, og dette gielder ikke allene den afdøde, men og den nu regierende Konge, men, er og fremsat i en Tone, som blot tiene til at skumle (skiuule?) og forbittre, samt og vække og udbrede Had og Misnøje, og ei til at veilede og rette, og saaledes gaaer videre end til frimodige Ytringer om Statsstyrelsen. Da dette er ligefrem stridende mod de Grændser, som G/rund/ L/ovens/ § 5 og 100 have sat for Trykkefriheden, saa følger heraf, at Straf maae finde Sted, og hvad denne angaaer,

4:

da er jeg enig med de foregaaende Retter paa de af dem anførte Grunde, \Frd: 27 Septb: 1799/, at den bestemmes til Landsforviisning. I Henseende til den Mulct, Hielm er idømt, er jeg enig med St: O: R:, og angaaende Sall/arium/ til Actor ved U: R:, som han har paastaaet forhøiet, da kunde det bestem/m/es til 80 Sp:

Hvad angaaer den anden Tiltalte, Muller, da kan jeg efter det anførte ei være andet end enig med de foregaaende Retter, {end} at han frifindes for videre Tiltale m: m:

Den anden indankede Sag angaaer Hielms Forhold ved Slaven Krudal!! (Kreydahl), ved at forlokke ham til at paatage sig Navn af Forfatteren til Noterne til Falsens Prophetier. I denne er fremsat følgende Except(o?) 1: At Overretten ei baade have paakjendt Sagen, da Hielm havde indanket Und/er/ Retsdo/m/m/en til H/øieste/ Ret, som for Retten Fornægtede. men da Sagen var som Justitssag indanket, kunde Retten ei herpaa indlade sig. 2: Exc/eptio/ fori. Ang/aaende/ denne forholder Jeg mig til hvad i foreg/aaende/ Sag er anført; og ligeledes ang/aaende/ 3: Exc: judicis inhabilis. 4: Exc/eptio/ actoris incompetentis. Men denne er aldeles ugrundet, da Øvrigheden maa ansees berettiget til at paatale et saadant Fact(um?) (A-versjonen: Forhold). 5: At Adv: Sørensen og Boghandl/er/ Hielm ei burde været eedfæstede. Men intet er fremkom/m/et mod deres Habilitet. Denne Indsigelse bortfalder altsaa.

2: Kjonig. Enig med No: 1 i ogsaa i denne Sag at forkaste de formelle Indsigelser.

3: Debes. Ang/aaende/ de formelle Exc:(es?) Beskaffenhed enig i at de ei kan antages.

4: Motzfeldt. Uagtet det meget, som taler mod Byefoged Riis for hans Behandling af Sagen, er der dog overveiende Grunde for at forkaste Excep:(s?) i denne Anledning. Enig med Mandix.

5: Omsen. Enig med Mandix og Kjonig samt Motzfeldt, især ang/aaende/ Riis's Behandling. Ang/aaende/ 1te Indsigelse, bemærkes at Hielm aldrig har forfulgt denne Klage. 2den Indsigelse er grundet i, at Actor i 1te Instants har paastaaet anvendt 6-13-27, ligesom Dommeren har medtaget Meddomsmænd. Men er ei grundet Paastand, gjør ei Sagen til (Arres...?), især

5:

da Actor siden har frafaldt sin Paastand efter 6-13-27. 4de Inds/igelse/ grunder sig i at Hielm har ansøgt Com/m/issarier; men saadan Ansøgning er afslaaet. Ang/aaende/ Byefogdens Forhold, da har denne vist ei behandlet Hielms saaledes som han paa Embedsmand og Tiltalt kunde fordre. Ang/aaende/ den Muller paalagte Arrest, da er denne ei af ham paaanket. Byefogdens Kjendelse, at Actor skulde indhente flere Oplysningeer m: v:, har Hielm og paaanket, som formeentlig anlediged det Sagens Ophold; men saadant er ei herved foranlediget, og har Hielm ei i øvrigt ladet {dog} Sagens hurtige Afgjørelse være sig angelegent.

6: Arntsen. Enig i at Sagen endelig paakjendes. Jeg tiltræder i det Væsentlige Motzfeldts og Omsens Bemærkninger.

7: Collet. I Henseende de 4 af Mandix anførte Excep:r (Exceptioner?) enig i at forkaste dem, og at Sagen endelig paakjendes. Ang/aaende/ No: 5, da er denne Indvending ei af den Beskaffenhed at den kan bevirke Sagens Afvisning, men henhørende til Realiteten.

8: Bull. Enig med Mandix.

1: Mandix. Da{g} Sagen skal paakiendes, gaaer jeg over til Realiteten. Hvad Factum angaaer, da har Hielm ei kundet fragaae det; ligesom det er ham overbeviist. At det er utilladeligt, er utvivlsomt. Naar en Forbydelse finder Sted, kan man ingenlunde antage at det skulde være Staten ligegyldigt, om den virkelige Forbyder blev afstraffet eller ikke, ligesaa lidt som om en Uvedkom/m/ende paatog sig Forbrydelsen. Til at statuere saadant, giver vore [Love?] ingen Anledning, men netop til det modsatte. vide 6-13-27, Frd: 21 Maj 1751, § 2 m: fl: Et saadant Princip vilde og være stridende mod al Retfærdighed. Hvor farligt det vilde være for Staten om en Forbryder, ved at Kiøbe en anden til at døm/m/es og straffes for sig, kunde gaae frie, er let at indsee. At egen Bekiendelse ei er nok til at fælde en Delinquent, men da der skal tilveiebringes alle mulige Beviser, viser tydelig at Lovgivningen vil, at ingen Uskyldig skal døm/m/es, og ville Lovene dette i Almindelighed, saa følger heraf in specie, at Lovgivningen ei kan antages at tillade at en [u?]Skyldig skulde kunne paatage sig Brøden og saaledes befrie den Skyldige for Straf. Saaledes kan jeg ei andet end antage Hielm for skyldig til Straf, og hvad denne angaaer, da som Handlingen har sigtet til at forlede Retten til Retfærdighedens Forkrænkelse og faae en Uskyldig dømt, hvilket tillige involverer et Slags personelt Falsk, og saadan Handling strider

6:

aldeles mod den Redelighed og Retskaffenhed, som paaligger Embedsmænd i Almindelighed, og in specie paaligger Sagførere efter 1-9-10 og Frd: 3 Juni 1796, og Høiesteretsadvocaterne efter Lov 12 Septb; 1818, saa er jeg enig med de foregaaende Retter i at han bør have sine Embeder forbrudt. Dette antaget[,]? bortfalder alt Spørgsmaal om Erstatning for Suspensionen. Angaaende den Justitien forbeholdte Ret, om de Forandringer og Tillæg som ere giorte i nogle Documenter, efter at de vare producerede i Retten, da uagtet jeg neppe troer, at derom vil kunne tilveie bringes nogen Oplysning, saa troer jeg dog, at siden den er taget af de foregaaende Retter, at den maae vedblive, og det øvrige overlades til Øvrigheden. Ved Sagens Behandling i de foregaaende Instantser findes ingen Grund til Ansvar. Thi

Conclud/eres/

Overauditeur Jonas Ant/on/ Hielm bør at have sine Embeder, som Regier/ing/s og H/øieste/ R/ets/ Advocat, forbrudt, og derefter at forvises Landet. Iøvrigt bør de ergangne St: O: R:s Dom/m/e af 14 April 1823 og 16 Aug: 1824 ved Magt at stande, dog at det Actor ved U: R:[,]? Stiftsoverret Procurator Stampe ved den sidstnævnte Dom tilkiendte Sall/arium/ bestem/m/es til 80 Spdlr: {I Sall: til Actor for H: R: A}

2: Kiønig. Da [jeg]? i Sagernes Realitet i det Væsentlige er enig med Mandix, tiltræder jeg hans Votum og Conclusion.

3: Debes. Hvad den saa kaldte Prophetie Sag angaaer, da er jeg i det Væsentlige enig med Mandix, og troer at de mod Hielm tilveiebragte Beviis er fyldestgørende, uagtet det forekom/m/er mig at Boghandl: Hielm, og især Pavels Hielm, som Vidner ikke ere ophøiede over enhver Tvivl. Hvad den utilbørlige Skrivemaade [angaaer]?, hvor for Hielm i denne Sag er mulcteret ved U: R: paa 30 Sp:, og ved St: O: R: paa 50 Spdlr:, da bør den bortfalde, da man ei saa nøie bør regne det med en Tiltalte, som ere for haard i sine Udtrykke, især da de til deels ere fremførte i et Brev til hans Defensor. Mulcten bør derfor bortfalde. Hvad betræffer den anden Sag, angaaende Slaven Kreydahls Forlokkelse m: v:, da uagtet saadan Fremgangs maade ei kan ansees lovmedholdig, saa troer jeg dog, at vore Love ei bestem/m/e Straf for en Tiltalt, som vil formaae en anden til at paatage sig en Brøde. 6-13-27 er specielt, og maae ansees ophævet ved Frd: 8 Juni 1767; og Lovstedets Bestem/m/else har vel ogsaa sin Grund i religiøse Betragtninger. Fra den moralske Side finder jeg det ogsaa tilgiveligt, at en Tiltalt søger at unddrage sig Straf, og naar han kan formaae en anden til at stille sig i hans Sted, er

7:

det for Moraliteten en tem/m/elig ligegyldig Sag, \især/ naar den andens Stilling derved ei forværres, hvilket \ei/ var Tilfælde in casu, da Landsforvisningen vel ei kunde anvendes paa en Slave. Jeg troer saaledes Hielm ei har kvalificeret sig til nogen som helst Straf. Angaaende Processualia i den første Sag, da kan det ikke nægtes, at Byefoged Riis, ved [at]? true Muller med Vand og Brød efter Rsk: (Reskript) 23 Octbr: 1795, ei har handlet lovligt, efter at Muller havde afgivet en saadan Forkl/aring/, som hans sidst afgivne. Men da Trudselen ei er opfyldt, og Muller hverken har anket derpaa eller siden tilbage kaldt den afgivne Forkl/aring/, saa troer jeg ei heller at Byefogden derfor bør ansees. Angaaende den skeede Reservation i den anden Sag, da ligesom den skeete Forvandskning vel vanskelig kan bevises, saaledes burde den efter 1-4-10 været paakiendt under sam/m/e Sag. Desuden er den ei heller af nogen Betydelighed; det havde været Justitiens Sag ved Forsigtighed at have forebygget den skeede Forvandskning. Reservationen bør derfor bortfalde. Thi

Conclud/eres/

Tilt/alte/ suspender/ede/ Regier/ings/- og H/øieste/ R/ets/ Adv/okat/, Overaudit/eur/ J: A: Hielm bør som Forfatter af de under nærv/ærende/ Sag paaankede i det Norske Nationalblads 21 Hefte, No: 69-72, indrykkede Noter og Tillæg til et Stykke med Overskrift Propheties ved C: M: Falsen at forvises Landet, og som en Følge deraf have sine Embeder som Regier:- og H: R: Advoc: forbrudt; da han i øvrigt for Justitiens videre Tiltale i begge de indankede Sager bør frie at være. I Henseende til Sall/arium/, og hvad J: C: Muller angaaer, er jeg enig med Mandix.

4: Motzfeldt. Angaaende Realiteten i Prophetie Sagen er jeg enig med de foregaaende Voterende !!enig i!!, at Hielm maae ansees overbeviist om at være Forfatter til de paaklagede Noter, uagtet der kan være meget at indvende mod Vidnerne, Boghandl: Hielms og Pavels Hielms Habilitet; men deres Vidnesbyrd ere bestyrkede ved flere indicia; saasom Mullers egen Forkl:, at Hielm dicterede ham Noterne; at Hielm har erklæret sig at være Forfatter til Erklæringen fra den bekiendte Indsender, og hvori han angiver sig selv Forfatter, i det han bruger Udtrykket: Jeg har ei haft til Hensigt at laste Kongen o: s: v:; at Falsens trykte Skrift var med Blyant tilføjet Noterne for en Deel, og det er gienkiendt at være Overaudit: Hielms egen Haandskrift; han siger vel, at {han} om det var hans Haand, saa havde han ei forlangt det trykket, men det har han ei beviist. Hielms Hoved-Indsigelser mod Boghandler Hielm ere: 1: at denne var interesseret i Sagen, cfr: 1-13-18; men Boghandleren har først efter H: R:s Frifindelser udlagt Broderen som Forfatter. 2: at han er hans Avindsmand, men det er ei beviist. Mod Pavels Hielm: 1: at han selv maatte være Forfatter. 2: at han var hans aabenbare Avinds mand,

8:

og 3: mod hans S(?)nærhet i Almindelighed. Men de 2 sidste ere ubeviste, og det for første haves kun Mullers, siden tildeels tilbagekaldte Forklaring. Det andet Spørgsmaal er om hvorvidt Noterne ere strafværdige, har Actor kun generelt behandlet. Han har meent at det var ved for(...) Høieste/ Retsdom af 24 Jan: 1823 var afgjort, cfr: med Frd: 1799, § 2. Men Dommen afgjør Intet, da der kun var Spsm: (Spørgsmaal) om hvorvidt Boghandler H/ielm/ kunde redde sig ved at opgive sin Hjemmel. Uagtet det ei specielt af Actor er opgivet, ved hvilket Sted af Noterne Kongen skulde være injurieret, er det dog rigtigst at holde sig til hvad for Un/der/ Retten saaledes er opgivet; in specie Note No: 3. Uagtet denne Note ei ganske kan billiges, saa finder jeg dog ei at Kongen derved er fornærmet, eller at derved er tillagt Kongen andre Handlinger end P(æ?)l(..k?) (I?/b?)yder, og hvad der er skeet, og fremdeeles vil skee. Naade kan ei udstrække til Alle, men kun blive Enkelte til Deel. Note No: 4. Ei heller her findes noget stricte fornærmeligt imod Kongen. Han har altid lovet at gjøre Landet saa lykkeligt, som mueligt. Note No: 6 og 13. Hvad Actor i Und/er/ Retten her af har udledet, kan jeg ei finde i Samme. Vel ere Udtrykkene for h(aar?)de, og er det i det høieste at betragte som om Forfatteren derved har villet skumle med Bitterhed mod Regjeringen. Tendentsen af det Hele kan ei antages at være at laste Kongen, men Stykket er især fremkaldt ved Animositet (= uvilje, forbitrelse, nag) mod Falsen, og Foragt for !!Alma gations systemet!! (må være Amalgation/Amalgasjon = sammensmelting, her: av de 2 land). At man har bestræbt sig for at indføre en egen norsk Adel, er notorisk, og at dette er stridende mod Constitutionen er og utvivlsomt. Regjeringen kan ei ansees at være lastet herved, om end den Fortolkning antages som Frd: 1799 antager. Derimod maa den høieste Straf være som bestemt for at skumle med Bitterhed mod Regjeringen. Da dette er Straf paa Vand og Brød, men denne er upassende for en Embedsmand, bør en anden substitueres (substituere = sette i stedet for, erstatte) , cfr: {Andgr(?) 28 Mt.(?) 1814 dens Analogie} et Rescript om at (..tronale?) Militaire istedenfor Tugth/us/ straf skal idømmes en anden Straf. 11 Dec: 1750. Jeg formener derfor at Hielm som Forfatter af ben:te Noter, maae ansees med en Penge mulct, som i Betragtning af hans lange Suspension og hans finansielle Stillings Forringelse bør bestem/m/es til 3 á 400 Spdlr: Hvad den ham for utilbørlig Skrivemaade idømte Mulct angaaer, da bestaaer hans Brøde i at han i 2 Breve til sin Defensor har sagt: i det 1te siger han: "Jeg tvivler ikke om at Dom/m/eren vil tilstede selve Løgnens fyrste at fremstaae som Vidne",

9:

og i det andet: "At Sagen planmæssig drives saaledes at den ingen Ende skal faae o: s: v:" St: O: R: har forhøiet Mulcten til 50 Spdlr:; men hertil findes ingen Grund, da Udtrykkene kun ere fremsatte i 2 Skrivelser til Defensor, uden at Hielm har autoriseret ham til at fremlægge samme; hertil kom/m/er at Hielm maaskee med Grund kunde ansee sig forurettet af Byefoged Riis. Men da Udtrykkene ere utilbørlige, saa bør Hielm ansees med Mulct saaledes som af U: R: antaget, nemlig 30 Spdlr: At Riis's Forhold mod Hielm \og Muller/ ei har saa aldeles rigtigt, \synes klart/, men efter min Overbevisning var det \endog/ {u}tvivlsomt om ikke Hielms Exemption mod Riis's Habilitet burde tages til Følge. Til Beviis herfor anføres: 1: at efter at Boghandl: Hielm var dømt ved Over- og Underretten, lod han ifølge Requisition Student Muller arrestere, hvorpaa Byefogden sam/m/e Dag tog et Justits forhør, hvortil han i det mindste ei var forpligtet, da Sagen mellem Boghandl: Hielm og Muller var privat. 2: At det har været Byefogden om at gjøre at faae Hielm til at være Forfatter, synes at kunne sluttes deraf, at der d: 17 Febr: blev optaget et Justits Forhør, som vel var beordret af Stiftet, men dette var maaskee ei berettiget dertil, thi Actionen var allerede

decreteret (dekretere = avgjøre, bestemme, påby), og al Undersøgelse var da overflødig. Men om Riis kunde undskylde sig med Stiftets Ordre til Forhørets Optagelse, saa kan han ei undskylde sin Fremgangsmaade med at true Muller med Vand og Brød, fordi denne ei vilde bestemt erklære hvem der var Forfatter, eller om ikke Hielm var det. Til dette første Spørgsmaal svarede Muller: at ikke Hielm, men Pavels Hielm var Forfatter. Men til 3de Qvæst/ion/ siger han, at det er sandsynligt, at Pavels Hielm er Forfatter. Derpaa erklærer Dom/m/eren at han optager det til Kiendelse, om hvorvidt Reskr/iptet/ 23de Octb: 1795 var anvendelig paa Muller, \som derpaa arresteredes/. Den næste Dag, d: 18 Febr., continuerede Forhøret, uden at nogen Eragtning er afsagt. I Forhøret d: 19 siger Muller, at det var efter Adv: Hielms Anmodning at han afskrev Con(ce?)ptet, som Muller havde skrevet efter Adv: Hielms Forlangende. Først {blev} d: 20 Februar blev Muller løsladt af Arresten. Men dette Forhold finder jeg aldeles lovstridigt; men da Muller har {pri} acquiesceret (= samtykket uten protest, føyet seg, ikke gjort innsigelse mot) ved de ergangne Domme, kan han ingen privat Tiltale have mod Riis; hvor imod {han} \H: Ret/ kan tilkiendegive sin Utilfredshed ved at frafalde Byefogdens Behandling under Forhøret; ja der kunde maaskee være Grund til at ansee ham pro meliori informatione. At Adv: Thesen, som Defensor \for/ Muller, erklærede at han intet havde at klage over Byefogdens Behandling, er heelt besynderligt, og han kunde maaskee fortjene Mulct, men da ingen

10:

af de før mig Voterende have yttret sig herom, forbeholder jeg mig nærmere at handle herom ved Dom/m/ens endelig Forfattelse, om flere skulde være enige med mig. Hvad Müller angaaer, da er jeg enig i, at han ei kan blive at dømme.

Angaaende den saakaldte Slavesag, bliver Hovedspørgsmaalet om Pseudonumitet er tilladt efter vore Love, hvilket jeg finder meget tvivlsomt; men der er \dog/ overveiende Grunde for at antage at samme ikke stem/m/er med vor Lovgivning, da Retfærdighed og Straffens Øiemed strider derimod. Frd: 21 Maj 1751, Frd: 3 Juni 1796 m: fl: antage ogsaa samme Princip. cfr: Frd: 27 Septb: 1799, § 17. Jeg antager saaledes at Pseudonumitet ei er tilladt, følgelig er det utilladeligt at ville overtale en anden til at staae for en Forbrydelse. Da Hielm selv har tilstaaet Factum i denne Sag, maae han blive at ansee med en arbitrair Straf, hvilken ei kan bestem/m/es i Analogie af 6-13-27, som er specielt og ophævet ved Frd: 8 Juni 1767. Derimod kan jeg ei antage, at det skulde ansees som personelt Falsk. Den bedste Analogie kan hentes fra den Forbrydelse som begaaes ved at hjælpe en Forbryder til at undvige. I saa Henseende anføres 1-17-5, 9, og 1-21-6, som endog taler om et mere aggraverende factum, hvorfor Straffen ei kan blive andet end Mulct, cfr: H: R: Lovens 21 §, som \ogsaa/ omtaler de mere aggraverende Tilfælde, da han ei selv har fremført det Urigtige i Retten, eller samme kommet til noget Slags Brug, hvilket {ogsaa} er en formildende Omstændighed, ligesaavel at det maae antages \derfor/ at han selv er Forfatter til de paaankede Noter. Mulcten kunde saaledes bestem/m/es til 100 Spdlr: I denne Sag er Justitiens Tiltale reserveret mod Vedkom/m/e for de giorte Forandringer og Tillæg i nogle Documenter. Efter hvad H: R: saa ofte har antaget, kan samme forbigaae. I Henseende til Processualia har jeg intet sædeles at anmærke, skjønt Prophetie stod længe paa Actor ved U: R:, men det var Følge af en af ham indgiven Forestilling om begge Sagers Combination. Hielm har paastaaet Erstatning for hans iværksatte Suspension; men heri H: Ret har han ei ved Contrastævning banet sig Adgang til at faae samme paakiendt. Thi

Concluderes:

Tiltalte, suspenderet Regier:- og H: R: Adv: Jonas Anthon Hielm bør for Overtrædelse af Trykkefriheds Loven, og for at have overtalt Slaven Peder Hansen Kreydahl til at paatage sig Forfatterskabet af 2 i Nationalbladet indrykkede og af det Offentlige paatalte Stykker, at bøde

til Christiania Byes Fattigcasse 500 Spdlr.; men iøvrigt for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være, imod at han udreder de af Actionerne lovlig flydende Omkostnin-

11:

-ger, {hv..} :/: derunder {Udlæg} til Actor Stampe for Udlæg til en Expresse, 60 s: :/: i hvilken Henseende, saavelsom i Henseende til Mulcten for utilbørlig Skrivemaade, Byethings dommene bør ved Magt at stande. For Student Muller[s] Vedkom/m/ende bør de ergangne Domme ved Magt at stande.

5: Omsen. I det meste er jeg enig med Motzfeldt. Imidlertid bemærkes i Henseende til den første Sag: 1: At jeg ingenlunde anseer Frd: 27 Septb: 1799 for gjældende. : At ifald man antager det Modsatte, saa er dog den anden § aldeles uanvendelig paa nærv/ærende/ Tiltalte, hvis Hensigt det ei kan have været at laste Kongen; og under alle Omstændigheder ingenlunde den nu regierende Konge. Da jeg antager Hielm overbevist om at være Fotfatter, uagtet jeg ei anseer Boghandl: Hielm og Pavels Hielms Forkl/aringer/ for gyldige, saa er jeg enig med Motzfeldt i at Straffen maae blive arbitrair, da Misbrug af Trykkefriheden i vor constitutionelle Forfatning ei kan straffes efter Christian den 5tes Lov. Der har for mig været Tvivl om Hielm ei burde dømmes fra sit Embede som Regierings advocat. Men jeg troer det rigtigst at anvende en Mulct af 400 Spdlr.; da Tiltaltes Hensigt har været at blotte Stiftamtmand/ Falsen; men ei at laste eller krænke Kongen. Angaaende Mulcten for den utilbørlige Skrivemaade, da er jeg enig med Debes, da Udtrykkene indeholdtes i 2 Breve til Defensor, følgelig bør Mulcten bortfalde. Jeg troer ei, at Advoc: Thesen bør drages til Ansvar, skjønt hans Forhold ei er saa aldeles rigtigt; men da Muller havde acqviesceret ved de ergangne Domme, var der ingen Anledning for Thesen til at urgere videre derover. Uagtet Byefoged Riis's Forhold ei synes mig aldeles rigtigt paa de af Motzfeldt anførte Grunde, troer jeg dog ei, at der er Grund til at mulctere Byefogden, eller at yttre noget derom i Conclusionen. Om Muller er jeg enig med de foregaaende. I den saakaldte Slavesag er jeg enig i at Pseudonimitet efter vore Love ei kan ansees tilladelig. hvorfor jeg henholder mig til Motzfeldts Votum i det Væsentlige. Vel kan Lovene ei tillade saadant Spil med Retfærdigheden; men jeg finder ei Forbrydelsen saa stor at dermed skulde være forbunden Embeds Forbrydelse. Lovene vise tydelig, hvor magtpaaliggende de have anseet det at være, at faae den virkelige Forfatter opdaget. Jeg finder Brøden in casu saa ubetydelig at den kan afsones med 50 Spdlr: Mulct. Angaaende de skeete Maculationer i Documenterne, da skulde der efter 1-4-26 strax være paakiendt under selve Sagen. De angaar desuden kun Retten til at fremsætte visse Exemptioner; hvorfor derpaa ei videre bør agtes. Angaaende den af Hielm paastaaede Erstatning, da anseer jeg ei Contrastævning nødvendig; men da han af

12:

mig dømmes til Straf, troer jeg ei, at han bør tilkomme Erstatning. Om Processualia enig med Motzfeldt. Jeg concluderer som Motzfeldt, med den Forandring: at Mulcten bestem/m/es til 450 Spdlr.; hvor imod Mulcten for den utilbørlige Skrivemaade bortfalder.

6: Arntzen. I begge Sager i det Væsentlige enig med Motzfeldt. Ligeledes i at Begandlingen med Hensyn til Arresten paa Muller, og Trudselen om Anvendelse af Reskr/iptet/ 1795, frafaldes som ulovskikket, og Byefoged Riis ansees pro meliori informatione; ligesom Thesen ei kan undgaae Mulct; men da {h...} \jeg/ formener at hans Forseelse mere grunder sig i Uvidenhed end Skiødesløshed, troer jeg at han kan afsone med en Mulct af 25 Sp: Da jeg med Hensyn til Præmisserne ei er ganske enig med Motzfeldt, bemærkes, Justitien har ei uleiligt sig med at paapege noget bestemt Sted i Prophetierne (Noterne dertil) som fornærmeligt; thi hvad Actor i Underinstantserne (ved Underretten, i A-

versjonen) har anført, er mig ubekjendt, da jeg ei har havt Acterne. Læses Prophetierne med Opmærksomhed, findes, at de have en dobbelt Tendents, nemlig at fremstille Falsen som en Vendekaabe (Vendekåpe = en person som skifter lojalitet fra et standpunkt til et andet, eller skifter side eller parti), og at paaanke de Amalgations ideer, som Sverrig skal være mod Norge. Det første er aldeles privat, og denne Sag uvedkommende; bør det Sidste her at overveie[s?]. Ligesom ingen (limi?)tatio objecti finder Sted efter § 100 i Grundloven, der indeholder Grundreglerne for Trykkefriheden, og Hielm altsaa var fuldkommen berettiget at skrive over (skrive om, i A-versjonen) den omhandlede Materie, saaledes er det og notorisk, at der fra svensk Side er offentlig Side er yttret Ønske om Amalgation. Ja, der er endog fra svensk Side foretaget Strafbare Handlinger i saa Henseende, hvorom den af Defensor paaberaabte Affaire med Svensken Røslein videre, hvilken end og var af den Beskaffenhed, efter hvad der offentlig er passeret i Stortinget (dets Forhandlinger Sept: 1818) fandt sig beføiet at fordre Røslein udleveret, eller straffet i Sverrig; men ingen af Delene skedte. Forfatteren har altsaa med Hensyn til Stykket i Almindelighed ei gjort sig skyldig i nogen Usandhed, heller ikke er i saa Henseende nogen af de Betingelser tilstede, som Grundloven fordrer for at Straf kan anvendes; men betragtes enkelte Sætninger i Stykket, faaer Sagen en!! (et?) noget forandret Udseende. Noterne 3, 4, 7,

13:

12 og 13, cfr: med Texten, {...} \ligesom/ og hvad der er inklamret i den sidste Periode af Tillægget, viser at Hielm har tilsidesat den Ærbødighed han er sin Konge skyldig, hvil[ken] i Analogie af Grundl/ovens/ § 5 er strafværdigt. Derimod antages ei at Hielm har lastet Kongen, om end den Distraction (Distraksjon = åndsfraværelse, forsyrrelse) som Slutningen af Frd: 1799 giver over dette Ord kan antages at harmonere med Grundloven. thi han har hverken lastet Kongen, Regjeri/ng/en i Almindelighed, eller Høistsamme i hans enkelte Handlinger. Ei heller har han med Bitterhed skumlet mod Regjeringen i dens Foranstaltninger; thi Tendentsen viser at han kun har havt Hensyn til Kongen og den svenske Nation. Vel har Hielm paaberaabt at Skriftet kun angaaer C: 13, saavidt Kongen ommeldes, hvorimod Gr/undlovens/ § 5 kun angaaer den Regjerende, men finder at det er strafværdigt at bruge usømmelige Udtryk mod en nylig afdød Konge, især naar Skriftet, som her har en anden Tendents, end historisk, at bedømme ham, saa er det dog klart, at Noterne 12 og 13, og det indklammede i Tillægget har Hensyn til den regjerende Konge. Hielm maa altsaa blive at straffe; men § 2 i Frd: 1799 kan ei anvendes, da Brøden ei er den, som dette Lovsted ommelder. Enig med Omsen og Motzfeldt at en Pengemulct bør anvendes, hvilken efter hans borge[r]lige Stilling bør være noget klækkelig. Ang/aaende/ Sp:t (Spørsmålet) om H:s (Hielms) Forhold med Kreidahl, da, naar en betragter Qvæstionen, er obstracto, troer jeg at der bør besvares benægtende. 1: Existerer ingen Lov eller bestemt Lovanalogie, som forbyder en saadan Handling (Gr/undlovens/ § 96). 2: Vorder ei heller nogen criminalistisk Grund for Lovgiverne til at forbinde Straf mod saadant factum, da den Straf, som for hver forbrydelse er fastsat, maa antages tilstrækkelig til at afholde den Uskyldige fra at træde i Forbryderens Sted. 3: Vor Straffebestem/m/else i saa Henseende og ufor nødnen af den Grund, at Justitien ei vilde lade Sagen fa(re?) mod den, der havde Beviser i hænde, om end en meldte sig i hans Sted. Skulde end den Uskyldige være fældet ved endelig Dom, saa kunde dog intet hindre Justitien fra at anlægge nye Sag mod den

14:

virkelige Skyldige, vel menes, at alle Retsbegreber herved skulde destrueres, og at dette vilde stride mod den Omhyggelighed, Lovgivningen har vist for at opdage den virkelige Skyldige.

cfr: Frd: 1751 og 1796; men jeg maae bemærke, at Lovgivernes Bestræbelser gaar ud paa at forebygge, at den Uskyldige ei skal straffes mod sin Villie. Naar det Modsatte er Tilfældet, giælder Reglen: Volenti non fit injuria. Med Hensyn til denne Sag (t?)aler ogsaa for Hielm, at det er for Misbrug af Trykkefriheden, at han ved Kreydahl har søgt at dække sig, og jeg antager Pseudonimitet og Anonymitet, uden hvilke Trykkefrihed saa omfattende som Gr/und/ L/oven/ har afridset den, ei kan finde Sted, er tilladt. Betragter man derimod Spørgsmaalet in con(?)eto, da er Hielm dog virkelig strafbar, thi han har fremstillet en Person, der ei er capax poenæ, i det mindste ei den Grad, son!! (som?) han selv, og deri ligger Brøden; thi derved, altsaa ved et factum af ham, er!! (har?) den Straffetruksel for den Brøde, som Kreydahl har paataget sig, tabt sin Kraft, da den efter Lovgivernes Beregning bør være saadan, at den ligesaavel kan afholde den Uskyldige \fra/ at fremstilles som Giernings mand, som [den]? Skyldige fra at overtræde Loven. Hvad Straffen angaaer er jeg enig med Motzfeldt, og maae jeg paaberaabe mig Analogien af Frd: 31 Juli 1739, § 1, Frd: 1 Febr: 1797, § 88, Frd: 3 Juni 1796, § 26, Frd: 3 Juni 1803, § 35, og Frd: 17 Juli 1771, § 16, cfr: Plac: 12 Septb: 1772, § 5.

7: Collett. Da jeg i det Væsentlige er enig med Mandix's Anskuelse af de her paadøm/m/ende Sager, skal jeg blot bemærke til videre Styrke derfor: I Henseende til Sagen No: 1, bemærkes: 1: At jeg {gjerne} \ikke/ anseer Boghandl: Hielms og P: Hielms Prov for omni exceptione Majores; men da de bestyrkes af Advoc: Aars's, Sørensens og Petersens Prov, og andre indicia, anseer jeg det beviist, at Overauditeur Hielm er Forfatter til \forskjellige af/ de paaklagede Noter til Prophetierne. Derimod kan jeg ei ansee ham overbeviist om at have forfattet dem alle. Imidlertid er Beviset tilstrækkeligt for de Noter der ere anførte Pag: 274 i det omhandlede National blad. At disse Noter ei kunne henføres til de i G/rund/ L/oven/ hiemlede frimodige Yttringer; men at deres Tendents maae være at haane og laste den forrige og nærværende Regiering, anseer jeg udenfor al Tvivl. Videre anmærkes, at jeg ei veed rettere, end at H/øieste/ R/ets/ Pluralitet (= flertall) har antaget at Frd: 27 Septb: 1799 endnu maae ansees giældende, og skiønner jeg derfor ei rettere end at Straffen efter bne:te Frd: § 2 maae blive Landsforviisning. Angaaende J: C: Mullers Forhold, da kan sam/m/e ei billiges; men naar hensees til den Tillid, han billigen kunde have til Hielm, saa antager jeg, at det er nok at frifinde ham for videre Tiltale,

15:

mod at han deeltager i Omkostningerne efter St: O: R:s Dom.

I Henseende til den anden Sag bemærkes, at hvad \end/ man kan anføre for at factum ei skulde være af Betydning, saa troer jeg dog at Hielm efter sin Stilling skyldte Staten en særdeles Troeskab og Redelighed, samt Oprigtighed. cfr: Frd: 3 Juni 1796. Hans Forhold er saameget mere strafværdigt, som han har valgt en Slave, der intet kunde lide ved at paatage sig Forfatterskabet. Præmisserne til Frd: 27de Septb: 1799 forbyder al Anonymitet. Hvad angaaer den skeete Maculation i nogle Documenter, da skiønner jeg ei, at der er Grund nok til at reservere Justitiens Tiltale. Angaaende Processualia er jeg enig med de foregaaende Voterende, at intet Ansvar kan paahvile nogen. Jeg anseer det rigtigst at gjøre nye Conclusion. Thi

Concluderes.

Suspenderet Regier:- og H: R: Advoc: Jonas Anthon Hielm bør, for at have formaaet [en]? Slave i Aggerh/uus/ Fæstning, Peder Hansen Kreydahl, til at udgive sig for Forfatter af 2 i National bladets \{21 Hefte}/ indrykkede og af det Offentlige paatalte Stykker, at have sine Embeder som Regierings og H: R: Advocat forbrudte, og desuden som Forfatter til adskillige, og in specie de Pagina 276 anførte i det saakaldte Norske Nationalblads 21 Hefte, Numero 69-72 for Aaret 1821 indrykkede Noter til et Stk: med Overskrift: Prophetier ved C: M: Falsen, at forvises Landet. Student J: C: Muller bør for Actors videre Tiltale frie at være. I

Henseende til Sagens Omkostn: og den Overauditeur Hielm idømte Mulct, bør de paaankede Aggerhuus St: O: R: Dom/m/e af 14 April 1823 og 16 Aug: 1824 ved Magt at stande, dog saaledes at det Actor, St: O: R: Procur: Stampe, bestem/m/es til 80 Spdlr:

Justitiarius Bull. I den saakaldte Prophetie Sag maae jeg bemærke, at fra det Øieblik G/rund/ L/oven/ udkom, troede jeg at man kun lidet behøvede at tage Hensyn til Frd: 27 Septb: 1799. Jeg er enig i, at antage at Hielm er Forfatter; men antager jeg end at Frd: 1799 er anvendelig, troer jeg dog ei at dens § 2 kan anvendes: men i Analogie af § 7 troer jeg at en arbitrair Straf bør anvendes, som af Motzfeldt foreslaaet. Derimod finder jeg Hielms Forhold med Slavens Forlokkelse saa strafværdigt, at jeg ei anseer ham værdig til længere at beklæde sine Embeder. I Conclusionen skulde jeg i det Væsentlige være enig med Collett, dog med ovenmeldte Forandring, samt at Mulcten for utilbørlig Skrivemaade bortfalder.

Arntzen. Man har lagt megen Vægt paa den Omstændighed, at Hielm er Advocat; men jeg maae gjøre opmærksom paa, at han som saadan ikke er sat under Tiltale. Vel viser den hele Lovgivning at en Advocat skal være en retskaffen Mand; men den fordrer ei at han skal besidde flere Fuldkom/m/enheder end Dom/m/ere og Øvrigheds Personer,

16:

og det vilde være ydmygende for disse at antage det Modsatte, og jeg kunde saa meget mindre Votere paa at han burde miste sit Embede, fordi han har forledet Slaven, som jeg i mit Votum har paapeget adskillige Lovsteder, {hvis} i hvis Følge baade Dom/m/ere og Øvrigheds Personer kunne afsone deres Brøde, som baade (...?)deie og matalites er langt være!! (værre?), med Mulct. 2: At naar jeg antog, at Hielm for Hovedforbrydelsen kunde afstraffes med Mulct, nemlig fordi han er Forfatter af Prophetierne med Noter, saa kunde jeg ei antage, at han for den un\der/ordnede Forbrydelse kunde frakiendes sit Embede, saa meget mindre \som jeg/ mod alle Retsregler vilde have forrykket Forholdet mellem den physiske og moralske Aarsag, og da derved vilde have frem kom/m/et en Inconsequentse Straffe bestem/m/else, som vore Lover i saa Henseende ei kiende.

Justitiarius Bull. Da jeg aldrig anvender strængere Straf, hvor mildere kan anvendes, skulde jeg efter nærmere Overlæg overtræde til den lemfældigere Mening angaaende Hielms Forhold med Slaven, og i saa Henseende tiltræder jeg Motzfeldts Conclusion. dog saaledes at Hielms Mulct for utilbørlig Skrivemaade bortfalder.

side 167:

1826 Marts 14de

L: No: 37 J: No: 1

Advocat Petersen, Actor,
mod

1: Halvor Nielsen Hoel, 2: Peder Hansen Aske, 3: Ole Mortensen Canlum, 4: Ole Wærnsen Klungsette, 5: Lars Nielsen Bierke, 6: Arne Arnesen Heje, 7: Iver Nielsen Skagnæs, 8: Fred: Tork: Lehne, 9: Ole Olsen Berg, 10: Østen Olsen Ormerund, 11: Ole Iversen Kinneberg, 12: Christen Harraldsen Stuegaarden, 13: Ole Mikkelsen Stugaarden, 14: Musketeer Harrald Arnesen Aasen, 15: Gjermund Knudsen Gulsteen, 16: Peder Bjørnsen Tuft, 17: Paul Olsen Nedre Myhr, 18: Ingebregtt Sevaldsen Thoen, og 19: Eric Olsen Thormodgaard.

Voteret

Gen: Aud: Stenersen (General auditeur Abraham Borch Stenersen).

Musketeer af 2det Nationale M: Corps, Harrald Arnesen Aasen, for hvis Vedkommende de militaire Tilforordnede ene have at dømme en ved den **Kl: N: Reg:** (Kongelig Norske Regjerings?) Justits Depart: (Departement) under 24de Nov: 1819 til da værende Stiftsoverrettsadv: Sørensen (? : Overrettsprok./Høyesterettsadv. Søren Anton Wilhelm Sørensen) udfærdiget Actionsordre i Forening med 18 andre Personer for den ved Kom/m/issorial Befaling af 19de næst forhen

168:

anordnede døm/m/ende Kom/m/ission sat under Tiltale for hans Forhold i Anledning af Landalmuens Sam/m/enløb i 1818, og for hvad dermed maatte staae i Forbindelse. Det maae efter de til veje bragte Oplysninger i denne Sag uden Tvivl antages at være inconfesso, at lige som Hensigten af de ubenæfne Almue{s} hobes Indvandring til Xnia (Kristiania) har været den; for personligen og i samlet Mængde at henvende sig til Kongen og det da forsamlede Storthing med Andragende om Forandring i Pængevæsenet, Lindring i Skatterne og Pengelaans Erholdelse. Saaledes have de og troet ved Samhold og Endrægtighed og ved i samlet Mængde at indfinde sig at give deres Andragende Vægt og Styrke, og saa at sige derved fremskynde deres Ønskers Opfyldelse; og om endskiøndt det vel ved Defensorerne her for Retten maae antages at Landets Indvaanere i Almindelighed ved Grundloven ere tilstaaet den saa kaldte Petitionsret, kan det derhos ej nægtes at den Maade hvorpaa denne Ret in Casu er bleven afbenyttet, unægteligen med **Tøje** (Føje?) har maattet vække Bekymring for den offentlige Roelighed, lige som derved ustridig efter Concillie pro memoria af 16de Sept: 1797, der ved at sam/m/en holdes med Gr: Lovens 94de og 99 §§, vel endnu maa agtes at være bestaaende, den offentlige Rolighed er bleven forstyrret og Vedkommende der ved saaledes have gjort sig skyldige i. Ved de af dem efter Regjeringens foreløbige Foranstaltning under 4de Jan: 1819 anordnede Undersøgelses Kom/m/ission i Walders(,) Land og paa Ringeriget 6te og 10de April, samt 19de Junii og 20de Sept: 1819, saavelsom at den senere nedsatte døm/m/ende Kom/m/ission

169:

24de og 28de Maii 1820 i Walders anstillede Retsforhandlinger, maae det uten Tvivl antages, at nærværende Angjeldende deels ved egen Tilstaaelse, deels ved overeenstemmige{n} edelig afhørte Vidner er overført at have ladet sig bruge til fra Walders til Land at overbringe den i

Acten 2, hvis jeg ej fejler, acterede originale Ordre eller Opbud til Land Almuen om at møde i Sundvolden den 13de Sept: 1818, og derfra samlede, med de der fra de øvrige Bygder tilstødende Almuer at gaae til Xnia for at spørge Storthinget om Landet skal opædes af Skatter med videre, ligesom i Land af denne Ordre eller Budstikke at have beordret eller bevirket Afskrift, som des uden ved med Hensigt at udlade sig med truende Rygter, der gik om hvad de fra Walders kom/m/ende vilde foretage sig mod de Udeblivende, eller med de der vægrede sig for at adlyde Ordenen efter Evne har søgt at skaffe denne end mere Jndgang hos Vedkom/m/ende. Vel har Angjeldende i Begyndelsen foregivet i Walders at have modtaget Ordren til videre Befordring af en nu afdød Skytter Knud, men senere har han tilbage kaldt den/n/e Forklaring, og derimod opgivet at have modtaget Ordren af en Ole Andersen Tronhuus. der vel først aldeles benægter dette, men dog senere bringes til saavel at vedkjende mueligheden af at have leveret Angjeldende en saadan Ordre til Befordring, som og efter Angjeldendes Forkl: at have læst den for ham, hvorføre Ole Tronhuus av den døm/m/ende Com/m/ission er bleven befunden i den Grad mistænkelig at han ej en Gang er bleven

170:

stædet til Vidne eeds Aflæg. Med Hensigt hertil og til de ved 92de {og} til 94de Vidnes Prov oplyste Omstændigheder saavelsom i Betragtning af den Omstændighed at Tiltalte paa den Tid var løs og ledig og uden noget Jorde brug, kan han vel næppe efter Actors her for Retten yttrede Formening i Overeenstem/m/else med alm: Kriminal rets Grund sætninger blive at ansee for For!! Forfatter til den udstædde Ordre, ligesom det ej heller med Hensyn til hans forandrede Opgivende, Lovens 6 – 17 – 2, som vel enn maae antages at have Hensyn til Betingelserne for Mistænkeliges personlige Arrest her kan komme i nogen Betragtning. Angjeldende, som over den criminelle Lavalder, kan saaledes formeentlig kun blive at ansee for den deeltagelse han ex ante facto har havt i at ville bevirke de senere stedfundne Almue Uroligheder og Handlinger, og Fr: (Fordordning) af 5te Julii 1765, der ene fastsetter Straf for de af Almuen der samler sig, eller ved at udsende Budstikke, bevirker saadan/n/e Samlinger, kan saaledes, om den end kan ansees bestaaende, et Spørgsmaal nærværende Sags Stilling ej giver mig Anledning til at besvare, ikke paa nærværende Angjeldende blive at anvende, og der gives saavidt vides, næppe nogen nærmere Analogie for et Tilfælde som nærværende, end Lovens 6 – 8 – 3, og naar Analogien af dette Lovbud ligefren skulle blive at befølge, ville Angjeldende da som menig Krigsmand uden Tvivl i det Højeste kun med Vand og Brød blive at belægge; men da hans Brøst in casu ikke ligefrem kan blive at comparere

171:

med den i dette Lovsted omhandlede, han desuden ikke blot har gereret (gerere = opptre, oppføre seg) sig som simpelt Bud eller Overbringer af Ordren, men tvertimod har viist Virksomhed for at faae den sat i Omløb og give den Jndgang hos Vedkom/m/ende, udfordres uden Tvivl en strængere arbitrair Strafs Anvendelse, der efter den ældre Militaire Lovgivning næppe kunde have blevet nogen anden end Spidsrods straf i de noget højere Grader; men da denne Straf ved Fr: af 1814 er ophævet, og Militaire i dets Sted for almindelige Forbrydelse[r], hvorunder nærværende maae blive at henføre, skal dømmes efter de civile Love, og Straffen efter disse in casu, \der/ ogsaa maae blive arbitrair, vel næppe kan blive anden end den i Kom/m/issions dom/m/en bestæmte, saa maae Angjeldende efter Fr: af 1814 uden Tvivl med eensomt Fængsel blive at belægge, og Straffetiden med Hensyn saavel til det ham af vedkom/m/ende Præst meddeelte fordeelagtige Skudsmaal, som {med Han} at Bevægelsen og Urolighed i Land, Angjeldendes Foretagende i saa maade uagtet, dog ej fandt Sted, endelig passende blive at fastsætte til 50 Spd.; dog maae jeg ved denne Lejlighed tillige

bemærke, at jeg i mit Votum naturligviis eene og isoleret kan tage Hensyn til nærværende Angjeldende, hvorfor ogsaa Straffens Grad saaledes lættelig kan kom/m/e i Disharmonie med de Straffe som denne ærede Ret maatte finde passende for nærværende Angjeldendes Medtiltalte, hviket formodentligen vil være Tilfældet

172:

med Eric Olsen Thormodgaarden. Da nærværende Angjeldende kun kan betragtes som en Biperson i nærværende Sag, kan han vel ej med Billighed paalægges en større Andeel i Omkostningerne end forholdsviis Deeltagelse med de øvrige, og med saadan Modification troer jeg Kom/m/issariernes Dom i Henseende Omkostninger bør tiltrædes, dog da Plac: (Placat) af 21de Marts 1800, \og dens Analogie/, i Hensende Kom/m/issarierne tilstaaede Diæter, ikke kan erfræres at være befulgt, vil det uden Tvivl være nødvendigst at disse efter indkomne eller indkom/m/ende Beregninger af vedkommende Departem!! (Departement) eller Overøvrighed nærmere vil blive at approbere. I Henseende til de af forskellige her ved Retten paastaaende højere Sallarium bemærkes.

A: Da Wulfsberg er tilkjendt lige Sall: med de døm/m/ende Kom/m/issariers, hvis Forretninger dog maae have været lige saa betydelige som de undersøgendes, kan hans Paastand ei blive at befølge, ligesom den ogsaa maae efter Omstændighederne ansees for mindre beføjet, og gives der maaskee endog Grunde for dens Nedsættelse.

B: Den dømmende Kom/m/ission har ved at tildele Wulfsberg et højere Sallarium end hans Collega Schmidt, uagtet de begge, saa vidt skjønnes, have staaet i lige Stilling, have der ved uden Tvivl[I] taget Hensyn til Fr: 1690, og hans højere Rang som Justitsraad; men da Fr: 1690 ene vedkommer bevilgede Kom/m/issarier, kan den vel næppe in casu finde Anvendelse, ligesom det derhos maae antages lige som ældre Sorenskriver og ældre Mand,

173:

er bleven udnævnt til Kommissionens første Medlem; men da som bemærket den Døm/m/ende Kom/m/issions Forretninger have været af større Omfang end den undersøgendes, og disse kun have tillagt sig 500 Spd:, og forhøjelse for dem ej vel kan finde Sted, opnaaes uden Tvivl \mere/ stræng lighed naar de undersøgende Kom/m/issarier hver kun tillægges 450(?) (400?) Spd:, hvorfor Wulfsbergs Sallarium maae blive at nedsætte med 50, og Smith at forøge med 50 Spd:, og er der for øvrigt neppe nogen Anledning til med Kom/m/issionen at bestemme om og hvad den sidste skal tilbage betale Statscassen, hvorimod sam/m/e ligefrem og uden nogen Betingelse maae blive ham at tillægge, og hvad den sidstes Paastand i Henseende da tilkjendte Diæter angaaer, da kun/n/e de her ej kom/m/e i Betragtning, naar disse tilkjendes saaledes at de først efter Vedkom/m/endes Approbation blive at betale.

C: Da den for over Halv delen af de Tiltalte anordnede Defensor Proc: Schwach (Conrad Nicolai Scwach) ej kan antages at have havt saameget Arbejde {ved} som Actor ved Kom/m/issionen, have hans Forretninger herved dog ikke været ubetydelige, og maaske burde uden Forrykkelse i Forholdet, da de øvrige {..ll.} Defensorer tilkjendte Sallariers Billighed forde at hans Sallarium forhøjedes med 50 Spd:; altsaa i alt 350, istedet for de 300 Kom/m/iss: har tillagt ham.

D: Da de, Undersøgelses com/m/issionens Skriver Holm og den døm/m/ende Kom/m/issions

174:

Skriver Ring tilkjendte Sallaria tem/m/elig sees at staae i Forhold til deres Arbejder, synes der ingen Føje til at forøge det for den Første, for hvis Vedkom/m/ende der egentlig er gjort Paastand.

E: Paa de af Actor her ved Retten anførte Grunde, og med Hensyn til hans Stilling som Actor ved det Højeste Tribunal, forekom/m/er det mig at der er Føje til at tillægge ham sam/m/[e] Sallar: efter hans Paastand, som det Actor ved Commis: tilkjendte, samt Erstatning for hans havte Udgifter, som i Forening med Sallariet kunde blive at ansætte til 700 Spd:

I Henseende Proces: vides intet væsentlig at erindre, og hvad Sagens Ophold her ved Retten maatte angaae, da maae jeg overlade til vedkom/m/ende Ret i saa Henseende at bedøm/m/e vedkom/m/ende Advoc:[s] Forhold. Jeg maae og bemærke, at da Tiltalte ej har været arresteret, kan han ej antages at have lidt ved at Sagen har henstaaet. Om Benaadning har ikke [været]? Spørgsmaal.

Conclusion

Tiltalte Musketeer af 2det Agg: **M K** (Musketeer Korps?), Harrald Aasen, bør at hensættes i eensomt Fængsel paa tarvelig men tilstrækkelig Kost i 50 Dage, i øvrigt og i Henseende til Sags Omkostningerne bør for hans Vedkom/m/ende Kom/m:[s] Dom ved M: (Magt?) at stande; dog saaledes at Tiltalte forholdsviis til de øvrige skyldig Befundne tager Andeel i Sagens Omkostninger, og at de Enhver tilkommende Diætter udreedes efter af vedkommende Departement eller Overøvrighed nærmere

175:

approberede Regninger, samt at Undersøgelses com/m/issarierne Wulfsberg og Smith tillægges ligefren Enhver med Sallarium 450, og Defensor Proc: Schwach 350 Spd: I Sallarium til Actor for H: R: Adv: Petersen betaler tiltalte Harrald Arnesen Aasen paa lige Maade som de øvrige Omkostninger 700 Spd:

1: Motzfeldt. Til det i Aaret 1818 forsamlede Storthing indkom der fra flere Egne i Aggerhuus Stift Ansøgninger til Storthinget om til Nøds Afhjelpning at Sebbelows Plan maatte antages; og da Storthinget tildeels ej afgav Resolutioner der svarede til disse Ønsker, bleve \da/ Almue samlinger, som havde fundet Sted ved Ansøgningernes Underskrift, igjen fornyede paa Hedemark, Walders, Hallingdal og Ringeriget, efter Budstikkens Udsendelse, {hvor}. Da flere af disse Løbesedler vare bleven anholdte og med Beretninger fra Embedsmænd indsendte, samt \Regjeringen underrettet om/ at Almuerne paa flere Steder vare færdige at rykke ind til Xnia, blev Foged Lyng befalet ved Regjeringen ved Ordre af 1818 at begive sig imod den forsamlede Almue og lade arrestere dem som ikke vilde give sig i Roelighed. Ham gaves Militair Magt med. Paa Grund heraf blev ved Bærum en deel Almues mænd anholdte, og en Kom/m/ission nedsat til Undersøgelse af Sagen, Kom/m/issionen fortsatte sine Undersøgelser til 4(?)de Decbr: 1818, da den sluttede sam/m/e, hvorefter-

176:

ter efter Kl: Kommis: af 4de Jan: 1819 en nye omreysende Kom/m/ission bestaaende af S: Wulfsberg og Sorenskr: Smith, som begyndte sine Undersøgelser den 12te Marts, og fortsatte dem til i Octob: 1819, da de sluttede. I Følge særskildt Indberetning blev der anordnet særskildt Justits sag mod Halvor Hoel, men denne Sag blev siden inddraget under den anordnede døm/m/ende Kom/m/ission, som blev paalagt at paakjende Vedkommendes Forhold i Anledning af de i Som/m/eren 1818 stedfundne Sam/m/enløb af Land almues mænd. Ved Extensions Kommissorium af 1820 blev Action udvidet mod \No: 2/ Peder Hansen Aske for crimen læsæ majestatis et Perduellionis (majestetsfornærmelse – enten fysisk eller som ytring – og forræderi), og mod No: 17 og 19, saa at Sagen ialt angaaer 19

Personer, for hvis alles Vedkom/m/ende den afsagte Kom/m/issions dom af 17de Julii 1821 hertil er indanket, uaktet 6 af de Tiltalte havde erklæret sig fornøjede med Com: Dom/m/en. Foreløbig bliver at gennemgaaes den af Defensorerne fremsatte Indsigelse, at fd: (Forordning) 5 Jul: 1765 er hævet ved Grl: § 94, og at den militaire Magts Anvendelse er stridende mod Grl: § 99. Ang: det 1te, da anseer jeg mig fritaget for nogen Undersøgelse i den Anledning, da den ved H: Rts: dom (Høyesteretts dom) 25 Sep: 1821 er antaget gjeldende, og anvendt. Det er og nødvendigt efter Sagens Natur, da det ei kan tillades Enhver paa egen Haand at sam/m/enkalde Almuere. Ang: det 2det, da ere in casu netop Grl: § 99 d.. Tilfælde for haanden. Der var indløbet til Regjeringen Rapporter om, at truende Løbesedler vare i Omløb, at Almuen saaledes, og Trudsel mod dem, der ei vilde møde, brugtes, samt at en Seddel udtrykkelig indeholdt, at de skulde ind, for at udrydde Norges Regjeringsform etc., hvortil kan lægges de tildeels truende Ansøgninger, som maae

177:

indgives til Stortinget. Regjeringen var altsaa høist beføiet til at gribe alvorlige Forholdsregler; og den ved Grl: § 99 bestemte Fremgangsmaade blev netop anvendt, da den civile Øvrighed var tilstæde, og oplæste Landsloven. Adv: Thesens Udtryk ere og i saa Henseende noget upassende, uagtet han vel ei for samme bør mulcteres. I Almindelighed bemærkes, at man bør vise mere Strængheid in casu, end hvor Samlingerne have været ganske uskyldige, da man tydelig seer at andre Hensigter have været forbunden med Sammenløbet, end at ansøge Stortinget; samt ang: Contravidnerne, at de ei special af mig berøves, forsaavidt de blot afgive benægtende Forklaringer, da de omprovede facta gjerne kunne have foregaaet, om b:te Widner ei have seet dem.

1: Halvor N: Hoel, tiltales for Meddeeltagthet i Urolighederne, samt cr: læ: Majestatis og perduellionis (majestetsfornærmelse – enten fysisk eller som ytring – og forræderi), men er i begge Henseende frifunden mod at deeltage i Omgr:s (Omkostningernes) Udreedelse. Ang: cr: majestatis og perduell., da om man end kunde antage at Brødrene Ballishoel vare **testes o..ai e.c majoris** (testes = vitnet. majoris = fleirtallet, større, dei fleste), hvilket jeg ei gjør, saa kunde de dog af dem omprovede Udladelser af H: Hoel, efter at for ere afviiste fra Stortinget 1815, om at ville kuldaste Regjeringsformen, med videre, saa ere dog disse ingenlunde ledsagede af noget factum, hvorfor i al fald kun **A....tal** (?) kunde være tilstæde; men da det ved mange Vidner er godtgjort, at der mellem det **hoelske** og **balleshoelske** Huus har existeret, og end nu Existerer Uvenskab og fiendskab, og at altsaa de af Hoel i hans Correspondance med Ballishoel brugte høflige Udtryk, kan man ansee som blotte Complimenter, og {andre Widner} snakker Wagtmester Petersens og Overjæger Ask's Forklaringer ere aldeles eens lige, bør han for dette delictum frifindes for videre Tiltale. Derimod bør dette ei være Tilfældet, forsaavidt han sigtes for at have medvirket til Almue forsamlingerne. Om dette

178:

delictum anser jeg ham overbeviist af følgende Grunde: 1: Har her i Commissionen ei benægtet at have skrevet Bilaget No: 59, en Ansøgning til Stortinget i Udkast, og troet, at det var mueligt, han havde skrevet det. Dete bør han ei siden efter 1 – 15 – 1 kunne fragaae. Dette i forening med Widnet P: M: Bjerkes forkl: om at Hoel selv har skrevet det, og leveret ham det, i forening med Capt: **Haxtavsens** forkl: om, at Skriften forskrækkelig ligner Hoels Haand, afgiver tilstrækkeligt Beviis for, at Hoel er forfatter af be:te Skrift. Den anden Grund er at jeg anseer ham for Forfatter af Brevet No: 58, dateret 8de Julii 1818. Mine Grunde ere a: Ole Hejes edelige Forkl: om at have modtaget det i Halvor Hoels Huus af en Person som

han formodede vare Halvor Hoels Søn. Rigtig nok har dette Vidne ej ganske bestemt kunnet vedkjende sig Identiteten af dette Document, men da han erindrer visse Udtrykke, som Skurke og Tyranner, samt med Vished erindrer at der neden paa documentet, som er Tilfældet med No: 58, var skrevet hvad Tid man skulde møde i Aasen Gaarden i Xnia, som det forekom/m/er ham var den 21de Julii 1818, og \naar/ denne hans Forkl: om Udtrykkene og de specielle Kjende mærker tages i Betragtning, synes mig da saa reen bestyrke end svække Beviiset; b: Indholden af Bilaget No: 58 viiser at det maae være forfattet af den Sam/m/e som No: 59, hvortil det referer sig, ligesom det og indeholder enkelte Udtrykke og Periode bygninger lignende de dem i No: 59, og saaledes viise at de have sam/m/e Forfatning; c: at Ole Heje har, længe før der var Spørgsmaal om Ansvar for Skriftet, har opgivet H: Hoel som Forfatter; thi dagen efter sagde han til Paul Mejer Bierke at han havde faaet det af Hoel; og d: er Haandskrift[en] i 58 saavel efter **Haxttiansens** edelige Vidnesbyrd ligt Hoels,

179:

ligesom jeg og, ved at sam/m/enholde den med Halvor Hoels Breve til Ballisholerne, antager jeg at H: Hoel og er Forfatter af No: 58. Den 3de Grund for at Halvor Hoel er Deeltager i Uroelighederne, er at Paul Mejer Bierke og Ole Heje have sagt det. Den 4de Grund er at der fra forskellige Egne ere sendt deputerede til Halvor Hoel, som den der skulde forfatte Ansøgning for hele Stiftet. Han har vel og tilstaaet at det er mueligt at disse Folk have været hos ham, men han har benægtet at \have/ givet dem Raad. For det 5te: Hvad der efter Vidnet Tollef N: Opsæters Forkl: været en almindelig Mening at Bevægelserne fra først af ere komne fra Halvor Hoel, hos hvem Medtiltalte Østen Ormerud til Vidnet havde sagt at have modtaget en Ansøgning til Statholder Mørner om en anden Regjeringsform. Samtlige disse Indicier i Forening med flere Vidners Forkl: om Hoels Misfornøjelse med nærv: Reg: (Regjering), troer jeg beviiser at Hoel ej allene har været vidende om, men og tilskyndet til Indmarsch til Xnia, som sees af hans Udtrykke i Brev af 8de Julii, hvor han siger det formodentlig ej bliver godt før vi alle gjøre en Rejse til Xnia. Dette Brev har circuleret da Ole Heje ved Hjem komsten leverede det til Thor Gislerud, hvorefter Præsten Støren anholdte det som et Oprørs skrift. For dette hans Forhold ved at tilskynde og opmuntre til Indmarsch til Xnia, troer jeg at hans Straf maae efter Fr: 5te Julii 1765 blive at bestem/m/e til Fæstnings arbeide paa 1 Aar. Vel har han søgt ved Vidner at beviise sit Misnøje med Samlingerne, men deals ere Ytringerne gjorde efter Samlingernes Opløsning,

180:

og deals ere disse Kontravidners Troeværdighed ej ophøjede over al Tvivl, da han har beværtet Vidnerne etc.; og at disse endog hos ham have været samlede før de gik til Com:

No: 2 Peder Hansen Aske

Han tiltales som No: 1 for sin Meddeeltagelse i Uroelighederne, samt for crimen læsæ Majest: et Peduellionis (majestetsfornærmelse – enten fysisk eller som ytring – og forræderi). Hvad det sidste ang.; da bestaar Beviiserne der for i de sam/m/e Vidner som mod No: 1. Brødrene Ballishoel; men uagtet det ej er afgjort at de staar i saadant aabenbart Fiendskab mod denne Tiltalte som mod Hoel, saa troer jeg dog at der mod disses Troværdighed er beviist saa meget at han for den/n/e Forbrydelse maae blive at frie finde. Hvad Deeltag: i Alm: Uroehd: angaaer, da er det bev: at denne Tiltalte har viist sig særdeles virksom med at faae dem til at marschere, og at han har ført Ordet ved Samlingerne paa Aske, Rammen og Fangbjerget. Videre er der med Vidner oplyst, at han erklærede {at} i Samlingen at han vilde rejse til Wardal og Land for at undersøge om man derfra ville marschere, denne Rejse er det beviist han har gjort, skjøndt han nægter det. Paa Samlingen paa Aske har han sagt at han havde

været i Xnia, og at det blev nødvendigt at man igjen gik der hen, hvis der skulde kom/m/e noget ud af det. Ved 2 Vidner er godtgjort at han i Forening med No: 3 og 4 af Tiltalte udgav Ordre om at en hver Gaardmand skulde møde paa Fangbjerget, for der efter i Forening med Almuerne fra Walders og RingsAger at gaae til Xnia. Denne Ordre var som de andre ledsaget af Trudslar om at Vedkom/m/ende i Vægrings fald skulde hemsøges af Valderser.

181:

Det er godtgjort at han paa Schelve eller Ramme udtog de Folk, som skulde gaae om at Udsige til Samling paa Fangbjerget. Endelig anmærkes at han den 30te Julii 1819 paa Gaarden Hinstad med en Eed udlod sig med at han hverken havde eller agtede betale Bankindskud, som characteriserer ham som en Mand der foragter Loven og Øvrigheden. Fremdeles har han udladt sig med ved at rejse hjem fra Fangbjerget, at han aldrig før har rejst saa **tungt** (langt?) hjem. Han har og udladt sig med, at naar han havde Folk nok vilde han ødelægge Storthinget og Statsraadet m: m: Fremdeles har han ved disse Samlinger, ligesom No: 3 og 4, udladt sig med efter 2de Vidners Forkl., at man vilde i Xnia træffe fleere paa deres Partie, og saaledes gik han mellem Almue hobene og opmuntrede dem til at rejse til Xnia. Vel kan til Formildelse for P: Aske anføres, at da Ole Kanlum ytrede at man vel maatte være bevæbnet, svarede, at man maatte gaa frem paa en lækker, dvs: høflig, maade. Imidlertid troer jeg dog at han formedelst sine Bestræbelser i Samlingerne maae ansees som Een af Hovedmændene. Og da jeg troer at han fornem/m/elig har virket paa Hallingdalerne og Walderserne, saa troer jeg han maae straffes med Slaverie paa Livstid, i sær da man vel kan antage at Hensigten hos Peder Aske har været at faae Regjeringsformen forandret, hvilket Kom/m/issionen og synes at have antaget i Præmisserne til deres Dom.

No: 3 af de Tiltalte, Ole Mortensen Canlum eller Fossum

182:

Han tiltales for sin Deeltagelse i Alm: Urol: i 1818. han er ved Komm: Dom/m/en dømt til ½ Aars Slaverie. Mod ham er det oplyst at han har rejst omkring til mange Gaarde paa Nees, og truet Folkene til at samles til at rejse til Xnia, ligesom han og var med Ole Klungseth og Peder Aske at føre Ordet paa Gaarden Østre Aske. Denne Dep: (Deponent) har ogsaa ved Smlingen udladt sig med at have før været i Xnia, og at man {med} i Mængden der maatte indfinde sig der. Hans Udladelser om at medtage Vaaben, kan ikke komme i synderlig Betragtning, da dette synes være en Følge af Kaadhed og Brændeviins drik. Mod hans Benægtelse anseer jeg det ej beviist at han {til} \ved/ Samlingen paa Fangbjerget har udfærdiget nogen Budstikke. Da han har ved Trudslar været en ivrig Deeltager, saa troer jeg han bør dømmes til 6 Aars Slaverie.

No: 4 Ole Wærnsen Klungseth

Denne Mand har i Forening med No: 2 og 3 opmuntret til Samlingen paa Pladsen Rammen og Fangbjerget de Tilstædeværende til at fortsætte Touren, og viist sig som een af de mest talende ved denne Forsamling. Der er ligesaa den højeste Grad af Sandsynlighed for at han har sat i Omløb den Budstikke som Niels Dagfindsen Fouglie [har]? omforklaret, skjøndt det ej juridisk fuldkom/m/en er ham overbeviist, hvorimod han har opmuntret til Indmarsch til Xnia, som i sær skjønnes af 253 og 289de Vidnes Forkl.; thi i deres Overværelse har han sagt, at han havde talt med Garnisonen, som ingen Modstand ville gjøre, sigende: nej, Garnisonen har vi med os, den er opbragt. Han har {til dette Vidne} foregivet, for at opmuntre Almuen, at der vare 15 Præstegjelds Almuer paa Marschen. Jeg

183:

troer at denne ligesom No: 3 kan ansees med Fæstnings arbejde af 6 Aar.

No: 5 af Tiltalte, Lars Nielsen Bjerke

Han tiltales som de øvrige for Deeltagelse i Alm: Uroelighederne. Hvad ham er lagt til Last er, at han en Gang for Vidnet, 197de Ole Johansen Tommestad har udladt sig med at være misfornøjet med Storthinget og Regjeringen, og at det var disses Agt at under trykke Folket; men \om/ det \end/ var fuldstændig modbeviist at han har brugt saadan/n/e løse Udladelser, saa, da det ej er beviist at han i nogen Forsamling har brugt slige Udtrykke, kunde han dog efter mine Tanker ej drages til Ansvar der for. Denne har og udtrykkelig til et af Vidnerne sagt at han ej vilde følge med, men maatte see til at faae sin Broder til at følge med for sig, hvis han blev nødt dertil; men alle disse Facta troer jeg ej kan paadrage ham Straf eller Andeel i Omkostn:, hvorfor jeg anseer det rigtigst at han er frie funden.

No: 6 Ole Olsen Kniplings dunken

Han tiltales for Deelagtighed i Alm: Uroeligh:, og er dømt til 2 Aars Slaverie. Denne maae ansees som een af Ophavs mændene, thi det er beviist at han fra No: 2, 3 og 4 har bragt Opfordringer til Hallingd:, og deels ved Opfordringer, deels ved Trudsler har viist sig virksom for at befordre Indmarschen. Han har aggeret sig som en Formand, da han paa Ringeriget har sagt at han burde have Fortegnelse paa alle for at kunne holde Orden, og da han har bestilt et Steds Qvarteer for ham. Da han har viist

184:

sig særdeles virksom og ivrig, troer jeg han maae ligesom No: 2 døm/m/es til Slaverie paa Livstid, og det saameget meere som han ved Omkostningerne rimelig viis ej kom/m/er til at tabe noget, da han intet ejer.

No: 7 Østen Ormerud

Er dømt til 2 Aars Slaverie for sin Deeltag: i Alm: Uroeligh: Han har i 1818 rejst til Hedem:, og er {rejst om}, efter Konference med Peder Aske, rejst om med Ole Kanlum, og har deeltaget i Samlinger paa Hedemarken, Han har ved Aals Kirke til kjende givet at han var udsendt fra Flaee, og deels har han og rejst om med No: 6, og med Trudsler opfordret Folk til at deeltage i Toget. Han har berejst saaledes hele Hallingdal, for ogsaa at opmuntre dem til der fra at drage ud. Vel har han opgivet at Hensigten \med Rejsen/ gjen/n/em Hallingdal var at opgjøre sine Regnskaber, men dette har han ej godtgjort. Han har tillige foregivet at han var udsendt fra de 4 Højeste i Storthinget for at opmuntre hver Mand til at rejse til Xnia, sigende, at han dertil havde skriftlig Ordre. Det medbragte Document, som han ved Aals Kirke satte i Kirkulation!! (Circulation), har blandt andet efter Tollef Upsætes og **Colbjørns dälens** samt Gjelagers Vidnesbyrd indeholdt at man ønskede en anden Regjeringsform. Ham anseer jeg og som en Hovedmand, og troer at han som No: 2 og 6 maae dømmes til Fæstningsarbejde paa Livstid.

No: 8 Rodemester Ole Iversen Ginneberg

Han er tiltalt for Deelagtighed i Alm: Urol:, og er arbitrair af Kom: dømt til 10 Dages Vand og Brød.

185:

Denne Tiltalte har tilsagt forskjellige til at indrejse til Xnia, hvortil han siger at være opfordret af No: 6 og 7, og har derpaa taget Vidner. Den sidste Omstændighed troer jeg beviiser at han har handlet af Dumhed, og troer jeg at det er nok naar han arbit: straffes med 10 Dage Vand og Brød.

9de Tiltalte, Arne Arnesen Heje

Denne Tiltalte har Kom: ogsaa anseet arbitrair med 10 Dage paa Vand og Brød for hans Deelagtighed i at bevirke Almue samlingerne. Det er oplyst at han har lejet No: 7 til at rejse til Hallingdal for at forhøre om \man/ der ej vilde rejse til Xnia, og at han i Hedalen har anmodet flere om at rejse med, men da disse hans Anmodninger ikke have været foreenet med Trudslers, saa kan denne Omstændighed i Forening med en god Præsteattest bevirke at dennes Brøde, som Kom: og har antaget, kan afsones med 10 Dages Vand og Brød.

No: 10 og 11 Tiltalte

Den første, No: 10, er dømt til 20 Dages Fængsel, og den sidste til 5 Dager ved Kom: Dom/m/en. Disse 2de Hedølinger have rejst over til Aal for at viise \Hallingerne at/ Hedølingerne {at de} vare i Bevægelse, hvorfor disse fik No: 13, 14 og 15 i Selskab med sig paa Hjem touren, for at disse kunde viise Hedølingerne at Hallingerne havde sat sig i Bevægelse; men da det tillige synes at Omstændighederne bestyrket at de havde foretaget denne Reise for at undgaae at rejse med til Xnia, og da de paa denne Rejse ej have yttret nogen Trudsel, saa troer

186:

jeg de arbitraire kunde straffes. De have og en god Attest af Provst Stabel. Da No: 10 har viist sig mere virksom, troer jeg det rigtige Forhold er fulgt af Kom/m/issionen.

No: 12 den Militaire Tiltalte, Harrald Aasen

Her antager jeg maae efter egen Tilstaaelse og \2/ Vidners Prov være overbeviist om at have været i Besiddelse af Budstikken om Mødet i Sundvollen, at han ved \1/ Anden har ladet besørge 2de Afskrifter af denne Budstikke, og selv tilsagt forskellige til Mødet, og derunder end og brugt langt haardere Trudslers end de i Budstikken brugte, som er beviist ved 126de og 27de Vidnes Prov; derimod er det ej beviist at han er Forfatter af Budstikken; men da han dog har viist sig virksom og ladet afskrive Budstikken, troer jeg dog at han efter Fr: af 1765 maae ansees med Slaveri, som kan ansettes til 1 Aar.

No: 13, 14 og 15

Disse ere hver dømt i 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød for deres Deeltag: i Almue Uroligheder. Deres Brøde bestaaer i at de med Christen Stuegaarden ere gaaede over Hedalen for at viise Hedølerne at Hallingerne have begivet sig paa Vejen, ligesom {de} og {i de} at No: 13, dog uden Trudsel, har opfordret nogle Hedølinger til at følge med til Xnia. Jeg finder det rigtigt at No: 13 og 15 ere kun ansaaet med 5 Dages Vand og Brød, derimod troer jeg at No: 14. som var af sin Husbonde beordret at tage {sa} denne Tour, og at han, fordi han tog Touren over Hedalen, som ej er beviist at være skeet efter hans Husbonds Befal-

187:

ling, {med} i det højeste kan dømmes at deeltage i Omkostningernes Udredelse, og forresten dømmes til Friefindelse for videre Tiltale.

No: 16 af de Tiltalte, Ingebrigt Sevaldsen Thoen

Er for sin Ulydighed og Trodsighed mod Kam/m/erraad Lyng idømt en Straf af 5 Dage Vand og Brød. Det er ved Kapitain Blik, L:teutenant Bregens og Kam/m/erraad Lyngs Forkl: godtgjort at denne Tiltalte var som et Slags Talsmand for Almuen paa Krogskov, og at han, uagtet Fogden forelæste ham Landsloven, paastod at Almuen havde Ret til at vandre frem i deres lovlige Ærende til Xnia, ligesom det og ved Kaptein Bliks Forkl: er godtgjort at han opmuntrede Almuen til Ulydighed. Jeg troer at han for den/n/e sin Ulydighed kan blive at ansee med 20 Dages Vand og Brød, da han har viist aabenbar Trodsighed mod Øvrigheden, og derved foranlediget at Almuen ej vændte tilbage.

No: 17 af de Tiltalte, Erich Olsen Thormodsgaarden

Han er for sin Deelagtighed i Almue Opløbet tildømt 4 Maaneders Slaverie. Han er ved 31te og 42de Vidnesbyrd, samt flere {af}, overbeviist om i Hallingdalen at have ladet skrive og circulere en Ordre, hvorved det hele Sønden fjeldske Norge tilsagdes til Indmarsch til Christiania; denne Ordre har han fore{taget} givet at have faaet

188:

af nogle Gedslinger{ne}. Jeg troer at hans Straf efter Fr: 1765 burde bestem/m/es til 1 Aar, ligesom for den militaire Tiltalte Harrald Aasen.

No: 18 af de Tiltalte, Iver Nielsen Skagnæs

Om denne er oplyst at han mod Almuen i Aadalen har viist sig særdeles ivrig for at befordre dens Indmarsch. Han har viist sig særdeles virksom ved Samlingerne, og foregivet at man vilde have Regnskab for Statens Kobber Blaae farve m: m: Det er allene oplyst at han har gjort en Rejse over Modum, som han i Begyndelsen har benægtet, for at befordre Hallingernes Indmarsch. Paa Krogskoven er det beviist at han viiste sig meget opsætsig, ligesom der og er Mistanke om at han har været i Besiddelse af et mistænkeligt Papiir, som han skal have faaet af L:tenant Hoel, da han har været særdeles virksom i Aadalen til at faae Almuen til at indvandre, og da han ved Midskoven af Fogden Thams blev advaret, svarede, at han vel vidste at det var en Forbrydelse, men at han ligevel vilde gaae der ind, saa troer jeg at hans Straf bestem/m/es til 6 Aars Fæstnings Arbejde.

No: 19 af de Tiltalte

Han tiltales for Deelagtighed i Alm: Urolighederne, og i Følge Extensjons Kom/m/: af 1821 for at have villet formane Vidnerne til usandfærdig Forkl: 179 og 180 Vidnes Forkl:, samt 77, 78 og 79de Vidnes Forkl:, maae antages at beviise at Tiltalte har været særdeles virksom at faae Indmarschen til Xnia i Stand

189:

for at fordre Regnskab, og efter det 180de Vidne ogsaa for at indsætte en nye Regent, hvorefter da Magasinerne skulde aabnes. Han har brugt adskillige udladelser, og deriblandt, at naar hans Plan blev udført, da skulde man først blive lykkelig, og at han har talt med Sebbelow og Lieutenant Hoel om at udføre dette. Jeg troer at han for dette maae blive at ansee efter Fr: af 1765, og at Tiden maae blive at bestem/m/e i Forening med det andet ham imputerede (= tillagte) Factum om at faae Vidner til at vidne i hans Faveur, til 6 Aars Slaverie.

I henseende til Actions Omkostningerne, da finder jeg at Commissionens Bestem/m/else derom er rigtig og bør antages. Defensorerne have herimod indvendt at samtlige Omkostninger ved Militair Magtens Anvendelse var unødvendig etc.; men jeg troer den var nødvendig, og at altsaa de Skyldige maae deeltage i Udredelsen af disse Udgifter, og da de alle have været deeltagende i Urolighederne, maae de og finde sig i at dø/m/m/es til at erstatte dem. Hvad Defensorernes Indvending mod Omkostningerne ved de Tiltaltes Arrest her i Xnia og ved den Militaire Vagt Wang ang:, da troer jeg ej at dette kan bevirke nogen Forandring. At Bestyrelsen af Rakkestad Sorenskriverie maae være Tiltalte uvedkommende, troer jeg ogsaa, hvilket Defensorerne have erindret. Hvad Bestemmelsen af Sall: ang:, da finder jeg dem tem/m/elig højt ansatte. Jeg finder ingen Grund at ansætte dem højere for Sor: Wulfsberg end

190:

for Smidt. Jeg troer at Wulfsbergs Sall: kan nedsættes til 400 Spd: Ligesaa troer jeg at Actor Sørensens Sallarium er for højt, sær da han faaer Skyds og Diæt godtgjort, hvorfor jeg troer at

hans Sall: kan nedsættes til 500 Spd:, {og Kommissions} for øvrigt finder jeg intet at erindre, og troer at der ej i Henseende Diæter \bør/ gøres nogen Forandring i Kom/m/: Dom/m/en. I Henseende ved Omkostningerne ved de nye Things vidner, da er jeg enig med Actor at hver af de Tiltalte, som har forlangt Things vidnerne, maae allene tilsvare Omkostningerne. Actors for H: R: (Høyeste Retts) Sallarium troer jeg kan udredes med 500 Spd:, \som fordeles/ paa den i Kom/m/issions dom/m/en fastsatte Maade. Hvad Benaadning angaaer, da troer jeg at med Hensyn til Forbrydelsens Farlighed kan ingen for Tiden indstilles dertil. Jeg finder ej at der er foraarsaget noget Ansvar fordrende Ophold med Sagen. Actor her for Retten har godtgjort at han efter Sagens Vidtløftighed og Extractens Beskaffenhed ej før kunde være frem/m/et, da Sagen ved senere Things vidner er bleven opholdt. Sagens Ophold her for Retten er bevirket af de Tiltalte selv, som forlangte nye Things vidner.

Conclusion

Tiltalte Halvor Nielsen Hoel bør for sin medvirkning til de i Aaret 1818 stedfundne Almue samlinger arbejde i Jern i nærmeste Fæstning i 1 Aar; iøvrigt bør Commissariernes Dom ved Magt at stande; dog saa A: at Peder Asbjørnsen Tuft frie findes for videre Tiltale, mod at deeltage i Omkostningerne. B: at Straffetiden for No: 2, 6 og 7 bestem/m/es til Fæstnings arbejde paa Livstid, for No: 3, 4, 18 og 19 til 6 Aars Slaverie, og for

191:

No: 12 og 17 til 1 Aars Slaverie for hver, samt for No: 16 til 20 Dages Fængsel paa Vand og Brød; og C: at de tilkjend[t]e Sall: nedsættes for Wulfsberg til 400, og for Actor Adv: Sørensen 500 Spd: Endvidere betaler de af de nye under Sagens Henstand ved H: R: (Høyeste Rett) flydende Things vidner \efter **app....**/ saaledes: A: No: 19 betaler alle af Thingsvidnet den 24de Maii 1823, og i Xnia fra 8de til 15de Junii s: Aar flydende Omkostninger, og derunder Sall: til Pr: Fougner 6 Spd:, og til Proc: Gude og N: B: Cappelen, hver 5 Spd:; B: No: 3 og 4 betale[r] in solidum de af Thingsvidnet paa Hedemarken fra 27de Julii til 14de Aug: 1824 flydende Omkostninger, og derunder Sall: til Proc: Nissen 10 Spd:, og C: betaler No: 1 Omkostningerne af Thingsv: paa Hedemarken fra 24de Julii til 16de Aug: 1824, og derunder Sall: til Proc: Ytter 10 Spd:; og D: No: 13 udreder alle af Things vidnet i Walders 19de Julii 1825 flydende Omkostn:, og derunder Sall: til Proc: Krohn 3 Spd: I Sall: til Actor for H: R: Adv: Petersen betale[r] samtlige{n} 18 Domfældte paa den i Kom/m/issions dom/m/en for de fælleds Omkostn: bestemte Maade 500 Spd:

2: Kjønnig. I Sagens historiske Fremstilling enig med No: 1. Ang: Tilt: (Tiltalte) No: 1 og enig, at han maa ansees overbeviist om, at have deeltaget i Almue urolighederne, da han har modtaget Deputationer, og forsynet de Afsendte med Copier eller Udkaster til Budstikker for at samle Almuen. Han bør efter Fd: (Forordningen) 1765 [ansees]? saaledes som Ass: Motsfeldt har bestemt. Ang: Tilt: No: 2. Denne bør ei straffes med Fæst: Arb: paa Livstid. Vel har denne tilligemed Tilt: No: 6 og 7 paa virksom Maade deeltaget i Almuens

192:

Samling m: v:, men da dog ingen virkelig Skade her af er opstaaet for det Almindelige, saa troer jeg, at Angj: kan straffes med 8 Aars Fæst: Arbeide, hvorved og forholdet i Straf for ham og Tilt: No: 3 og 4 bedre opnaaes. For No: 6 og No: 7 af de Tiltalte bør Straffen af samme Grad være den samme; de have og udmærket sig ved Virksomhed. I øvrigt er jeg enig med Motsfeldt, dog bør Actor for 5 **RI**: (?) kun tillægges 300 Sp: i Sallarium; hvilket tilligemed de øvrige Omgr: (Omkostninger) bliver byrdefuldt nok for de Domfældte at udrede.

3: Omsen. Enig i Reciten (fremføringen?) med Motsfeldt; dog bemærkes, at det er notorisk, at Pengevæsenets Forandring i Begyndelsen af 1813, den paafølgende Krig,

Misvæxten i 1813 og 14, Sølvskatten i 1816, hvorved Brøden belastedes haardelig, og den almindelige Pengemangel gjorde Almuens Ønske !!om Almuens Ønske!! om Pengelaan og Lindring i Skatter meget tilgiveligt. Dog var Almuen ei af den Graad berettiget at gaae frem paa ulovlig Maade. Sammenløbet var stridende mod Fd: 1765; Ansøgninger kan skee ved enkelte Mænd. Thesens daddel om det Krigs Rescript af 14 sep: 1818 er høist ubeføiet, og den truffne foranstaltning var velgrundet, I Almuens Reise til Xia laae vel ingen Plan mod Regjeringen m: v: den aller største Deel tænkte sig i det Mindste ikke; men naar Almuen først var ankommet; kunde de let blevet Redskab i en Oprørs stifters Haand til Ulykke. Angj: No: 1: ei paa nogen Maade overbeviist om cr: læ: Maj: & perduellionis. De, som i saa Maade have vidnet, ere aldeles inhabile 1 – 13 – 16. Ang: Sigtelsen for Deeltagelsen i Urolighedrne, er ei heller noget Beviis mod ham. Han har aldrig beviislig deeltaget i Samlingerne, han har mange fordeelagtige Attester. Poul M: Bjerke og Ole Heje skulde afgive Beviiset, for, at Angj: skulde have skrevet Bilaget No: 58; men foruden at disse Vidner, især det Sidste, er tem/m/elig modsigende, saa har Paul M: Bjerke udtrykkelig sagt 11 Aug: 1818, at han hverken hørte eller saae, at Ole Heie overleve[r]te

193:

Angj: noget Skrift, eller fik noget Svar af ham. Dette gjentager han 6 Apr: 1819, og tillægger, at Ole Heie ei heller paa Veien viiste ham noget. Ole Heie har dog, efter at have sagt at have faaet Bilaget af Angj:, sagt, at han ei har modtaget det af ham; men af een af hans Sønner. Her er altsaa ingen Vidner, som kunne tillægges lovlig Beviiskraft. Hvad O: Heie har sagt til andre, bør ei komme i Betragtning mod hans egen Vidneforklaring. Angj: er saa meget mindre overbeviist om at have været Aarsag i Samlingerne m: m:, som det ved fl: Vidner er godtgjort, at han end og har fraraadet saadant /: 7de og 13 C: V: (Contra Vidne?) /: cfr: 43 C: V: Vel anseer Actor Angj: for en meget listig Person; men Rygtet bør ingen Indflydelse have til en Doms Afsigelse. Actor anmærker og at Bilagene No: 58 og 59 har sam/m/e Periodebygning; men dette er et misligt Indicium. Ole Heie er et eenligt Vidne. Capt: **Haxtensens** Udsagn om Skriftens forskrækkelige lighed med Angj:s Haandskift, er ei af nogen Vægt; thi han har selv strax tilbagekaldet saadant Udtryk, og Skriftens lighed er i sig selv ei noget stærkt at bygge paa. Ang: Deputatio maae bemærkes, at Ærinderne efter Opgivende var aldeles uskyldigt; heraf kan altsaa intet Beviis udledes mod Angj: Angj: bør frifindes saaledes som Conmissionen har antaget.

No: 2

Forsaavidt No: 2 sigtes for Cr: L: M: et Perduel: er jeg enig med Motzfeldt, ligesom jeg med ham antager at No: 2 maae antages for tilstrækkelig overbeviist om at have bidraget til og deeltaget virksom i Folke forsamlingerne. Imidlertid kan jeg ej antage at Act:[s] Paast: om Straf paa Livstid er anvendelig, og troer at Commissariernes Dom i Henseende ham stadfæstes.

No: 3

Uagtet jeg antager med Motzf: han er overbeviist om virksom Deeltagelse, saa troer jeg dog at han rigtig er dømt af Commissionen.

194:

No: 4

Det samme er og Tilfældet med No: 4.

No: 5

Eenig med Hr: Assess: Motzfeldt; thi denne har ej allene en fordeelagtig Præsteattest, men det er sandsynlig at han som beruset har talt, saa maae han frie findes for Tiltale.

No: 6 Ole Olsen Berg

Han er dømt til 2 Aar Fæstn: Arb: Vel er den/n/e Løsgjænger overbeviist om at have brugt Trudslers; men da Almuen vel ej, naar den ej selv havde havt Lyst, vilde være gaaet, saa troer jeg han er rigtig dømt.

No: 7

Er i sam/m/e Tilfælde som No: 6. Jeg finder heller ingen Grund til Skjærpelse for ham.

No: 8

Dømt til Vand og Brød. Han er og overbeviist at have tilsagt Andre, og at han dertil er forledet af No: 6 og 7. Hans Eenfoldighed at tage Vidner med sig, beviiser han troede det Pligt!! (Pligtig?) at tilsige. Jeg kunde derfor ønske at frie finde denne. Sp:maal om Vand og Brød straf efter Fr: af 1765 er anvendelig. Imidlertid troer jeg det dog sikkert at lade det blive ved Kom/m/: Dom, da det ej er Afgjort om denne Straf er grundet i Fr: 1765.

No: 9 Arne Heje

Vistnok er han overbeviist om at have sendt Bud efter No: 7, men jeg troer næppe at han har indseet Hensigten af Rejsen, eller at denne kunde have nogen farlig Følge. Jeg troer derfor det med denne maae forblive ved Dom/m/en.

No: 10 og 11

Hvad disse Angaaer maae det og forblive ved Kom: Dom. Da begge efter No: 9's Anmodning ere rejste til Hallingdal, og No: 10 var den som

195:

førte Ordet, og da No: 11 fulgte tilbage med No: 13, 14 og 15 for at viise Hedølingerne {V..} at Halling: vare i Bevægelse, saa er Straffen for disse rigtig ansat.

No: 12 Harrald Arnesen Aasen

Actor har paastaaet dennes Straf skjærpet til 5 Aar. Vel er han overbeviist at have sat Budstikken No: 2 i Gang, og forlangt og ladet tage Afskrifter af den; men naar man betænker at han kun var 23 Aar da han udførte disse Handlinger, og han har god Præste attest; saa troer jeg at han er rigtig dømt af Com:, og troer ej at 6 – 8 – 3 ere anvendelig paa ham. De Trudslers han kom frem med vare haardere end de der stode i Budstikken, og har ej godtgjort at have faaet den mundtlige Ordre af en anden.

13, 14 og 15

som samtlige ere dømt til 5 dage V: og Brød. I Henseende disse troer jeg nok at Kom/m/issions dom/m/en bør stadfæstes. No: 14 havde kun til Ærende at søge Laan fra sin Husbond, men var ej bemyndiget til at viise Hedølerne at Halling: vare i Bevægelse.

No: 16 Ingebrigt Sevaldsen Thoen

I Henseende ham troer jeg og det maae forblive ved Com: Dom:, thi vist nok har han givet Captein Blik og Foged Lyng et trodsende Svar, men dette kan kom/m/e deraf at han havde ej noget ondt Forsæt etc:

No: 17 Thormodsgaarden

Han har vedtaget No: 16 og 42de Vidnes forkl., og saaledes er overbeviist om at have {pe} opmuntret Almuen til Afrejse. Da han har viist aabenbar Ulyst til Rejsen, formenes at for hans Vedkommende kan forblive ved Dom/m/en.

196:

No: 18 Iver N: Skagnæs

Actor paastaaer ham dømt til Slaverie paa Livstid. Vistnok er han overbeviist om at have villet gjøre Sebelows Plan gjeldende, og under Trudsel med at Valderse skulde kom/m/e, søgt at befordre Indmarschen. De ældre Vidners Forkl: {af} mod Tiltalte kunne ej ansees

svækkede ved de senere førte Vidner, og da 6 Maaneder Slaverie allerede er en følelig Straf, troer jeg og at det maae blive ved Com: Dom.

No: 19

Denne er sigtet A: for Deeltagelse i Almuens Opløb; B: for oprørske Tale, og C: for at \have/ villet forføre Vidner. Vist nok maae man antage at han er overbeviist herom; men sees hen til at No: 19 af og til har været sindsvag, endog i den Grad at han af sin Kone har forlangt en Kniv til at aflive sig med, saa fremkommer denne Person mig at være saare ynkværdig; thi først er han sinds svag, og deels har han været i Bekymring for Udkom/m/e da han taledede. Jeg troer derfor at det for Hans Vedkom/m/ende maae blive ved C: Dom/m/: Hvad Omkostningerne ang:, da har Sorenskr: Wulffsberg, skjøndt ham er tildømt 500 Spd:, forlangt mere; især da han er bleven blind under Sagen. Jeg kan ej troe at han kan tillægges mere end han har faaet; men troer ej heller at hans Sall: bør nedsættes. Den anden Undersøg: Kom: Smidt klager over at han kun er tillagt 400 Spd:, da dog Wulfsberg har faaet 5[00]. Jeg troer med Motzfeldt at begges Sall: bør bestem/m/es lige højt, og at begge maae tillægges 500 Spd: Hvad Schmidt har doleret over (dolere over = klage på) at der er betalt til Fabricius, som har forestaaet hans Embede, da bliver det en Sag mell:

197:

Justits Dep:, Sorenskriver Smidt og **Andil** Fabricius at bestem/m/e hvorfra den Sidstes Løn bør komme. Proc: Schwach har og urgeret over at han fik for lidet Sall:, og paastaaer derfor sam/m/e forhøjet. Han paastaaer at han dog vel burde have mere end en simpel Skriverkarl, i det mindste 400 Spd:, da han fra i Marts til ud i September saaledes af denne Sag har været occuperet, at han intet Engagement i andre Sager har kunnet antage. Det forekom/m/er mig at en Sagfører, som ingen Løn har, ej ved sit Arbejde bør sættes tilbage eller lide, og troer at hans Sall: bør bestem/m/es til 400 Spd:, som han i Skrivelse til Adv: Petersen har paastaaet. Kom/m/issionsskriver Holmens Enke vil og have for[h]øjet Sall:, uden at opgive hvormeget Hun attraaer. Jeg finder ingen Grund hverken at forhøje eller nedsætte hvad der en Gang er tilkjendt hendes Mand. Endelig, hvad Fordeling af Omkost: angaaer, da finder jeg ej at der er noget at erindre i Henseende til dens Fordeling. Det er vist ligesaa urigtigt at ville paabyrde Enkelte af de Tiltalte de Udgifter, som andre ej kunde udrede. Jeg maae og gjøre opmærksom paa at naar H: R: dømmer een til Vand og Brød, og derimod lader ham i Bund og Grund ødelægge ved Omkostninger. Den enkelte bør ej dømm/m/es at betale Omkostninger fordi de andre ej kunne betale deres. Jeg antager at enhver af de Domfældte skulle udrede en 18de Deel af Omkostningerne. Paa sam/m/e Maade seer jeg ej andet end at Actors Sall: for H: R: maae udredes, og troer jeg at 600 Spd: er kun en maadelig Betaling for saameget Arbejde og Udlæg han har haft.

198:

Det er uden Tvivl langt mere Arbejde med at være .eet(?) end vidtløftig i en Sag. I Henseende Behandlingen af Sagen, da mener jeg den er lovfør, snarlig uagtet den har staaet for H: Ret fra 11te Julii 1822, da Ordren blev tillagt Actor f: H: (højest Rett) Jeg seer ej at der er Grund til at undersøge Ansøgning om Benaadning. Kommissariernes Dom ville saaledes i det væsentlige blive at stadfæste, med den Forandring at Undersøg: Kom:[s] Sallarium bestem/m/es {med} \til/ 500 Spd:, og Proc: Schwachs Sall: 400.

Conclucion

Kom/m/iss: Dom b: (bliver) ved Magt at stande; dog saaledes at Undersøgelses com/m/:, Justitsraad Wulfsberg og Sorenskriver Schmidts Sallarium bestem/m/es for enhver af dem med 500 Spd:, og Pr: Schwachs Sall: med 400 Spd: Fremdeles, at \hver/ [af]? de Domfældte

{allene hver for sig} har at betale en 18de Deel af de af Sagen flydende lovlige Omkostninger, foruden hvad der ved velbem: ældre Dom er paalagt enkelte i sær eller flere in solidum at udrede. Saa betale(s?) og følgende Omkostningerne ved de senere Things vidner /: ligesom Motzfeldt :/ med Tillæg: at Sorenskriver Sems Regning (Ole Sem i Valdres) {af 18} for Things vidnet af 19de Jul: 1825 blilliges med 2 Spd: 2 mrk: 4 s:; endelig billiges Actor for H: R:, Adv: Petersen[s] Paastand for Udlæg og Sallarium med 600 Spd:, hvoraf hver af de domfældte udrede[r] en 18de Deel med 33 Spd: 40 s:

No: 4 Lange. Med Hensyn til Sagens Recit (fremføring?) henholder jeg mig til Motzfeldt, og i Henseende til de mitigerende (mitigere = mildne, dempe) Omstændigheder, til hvad Omsen har anført.

199:

Hvad Omstænd: angaaer, synes mig i sær Sagen tvivlsom for H: Hoels Vedkom/m/ende. Han er 1: Paastaaet straffet for Deelagtighed i Almueuroligh:d. 2: som **Posqvilant** (?; etter postulere = påstå, forudsætte, stille opp uten bevis), og 3: {som} for cr: l: M: et Peduellionis. Hvad No: 1 ang:, da er det ej beviist at han deri har taget Deel. Som Grund for sin Paastand har Actor paaberaabt sig at Halv: H: (Halvor Hoel) har skrevet et Udkast til en Ansøgning, uden Dato, samt en Skrivelse, uden Underskrift, dateret 8de Julii 1818, hvoraf 1te er betægnet 59, og sidste 58. Hvad Sp:maalet om han har skrevet eller ladet skrive dem, da er der særdeles mange Data for at han har skrevet 58, og der for kan man slutte at han har skrevet 59. I Henseende 59 bemærkes a: Ved Gaardbruger Poul Mejer Bjerkes, samt ved Vidnerne 156, 57, 58 og 174de Vidne, er det godtgjort at Poul Mejer Bjerke af sine Sogne folk [blev]? afsendt til Halvor Hoel. Fremdeles er det godtgjort at Ole Heje den 5te Julii s: A: blev af endeel af Almuen i Flaae sendt til Halvor Hoel, som er oplyst med 60de, 61 og 62de Vidners Forkl: Den 9de Julii om Formiddagen ankom Bierke til Halvor Hoel, som sees af Bierkes og Hoels Forkl: og 3 Vidners Prov, hvoraf det sidste siges at Paul Bjerke ej kan antages under hans korte Ophold der at have talt med andre Mænd end Halvor Hoel. Efter Bjerkes egen Forkl: meddeltes han der Et Udkast til en Ansøgning, som han fik for at viise Sognedølene, og som Bjerke og Heje var enige om at den første samme dag foreviiste den sidste. Paa Tilbage rejsen samme dag mødte Bjerke Heje

200:

paa Mjøsen, som befandt sig i samme Ærinde til Hoel. Bjerke gik da over i den Baad som førte Ole Heje, og vendte tilbage med ham til Hoel. som af Vidner og Halvor Hoel er forklaret. Med det anførte er det nu vel endnu ej tilstrækkelig beviist at Paul Bjerke modtog det paaberaabte Udkast, eller at Halvor Hoel har forfattet det; men dette maae antages naar bemærkes: 1: at Skriften kjendeligen ligner den i andre Papirer, der beviisligen ere fra Hoels Haand; hermed kan man gjenføre 267de Hovedvidne og 21de Kontra Vidne; 2: At Halvor Hoel ej allene \?/ har {dristet sig} maatte erkjende Ligheden, men ikke en Gang har dristet sig til at nægte at have skrevet den; 3: at Halvor Hoel, efter at have nægtet at erindre at Paul og Ole have været hos ham paa een dag, dog siden har troet at der havde været nogle hos ham med Anmodning om at skrive en Ansøgning, ja endog har angivet 2 Personer, som han troer vare tilstede ved hans Samtale med Heje og Bjerke; 4: at efter at han bestemt have nægtet at have forfattet nogen Ansøgning, siden har udsagt at han ej erindrede at have skrevet en Saadan; 5: at da der foreviistes ham en Ansøgning, hvorpaa ham ej viistes Underskriften, sagde han {at} først at han ej kjendte og erindrede den, og at han erindrede sig den som en Drøm, og senere, at han ej vidste hvorledes Underskrifterne vare erhvervede; 6: At han har

foregivet at han ej erindrede om de af ham indgivne Andragender vare indleverede til 1te eller Andet Storthing, hvad de handlede om, eller om han har faaet dem tilbage; 7de: og endelig,

201:

at No: 59 er gjenkjendt som det Docum: Bjerke medbragte {af} fra Hoel af 3 Vidner. Uagtet imidlertid dette Udkast er i en noget truende Tone, er det dog kun vigtigt for saavidt det leder til at antage at han har forfattet No: 58. Ole Heje har sagt at han til Halvor Hoel har overbragt en af ham selv forfattet Skrivelse fra hans Bygdefolk, som 2de Vidne(r?) har bekræftet. Dette Brev, som han beviisligen har medbragt til Hoel, fjærner Mistanken om at Heje har skrevet No: 58. Til Svar paa sin Skrivelse er det nu at han af Halvor skal have faaet No: 58. Endvidere maae jeg herfor paaberaabe mig følgende: Ved Forhøret i Sogndalen den 30te Julii 1818 og følgende Dage, er der gjort Rede for hvorledes Skrивelsen er {lev} gaaet fra Haand til Haand fra Ole Heje til til!! Com/m/issionen. Det er for det første af Thore Gislrud[s] forkl: oplyst at Ole Heje leverede den til Thore, som leverede den til Halgrim Rog, og {Land} Andreas Landager forklarede at have modtaget den af Rog, Landager til en Ole, denne til en Jørgen **Kundsen**!! (Knudsen?/Rundsen?), som leverede den til Præsten Støren, og denne til Lensmanden, og denne til Kommissionen. Det er saaledes oplyst at Ole Heje har frembragt en Skrivelse til Hoel, og af denne igjen faaet Svar, som er No: 58. Skriften ligner hinanden i No: 59 og 58, men Forskjel at Skrivten er Dansk i den ene og Latinsk i den anden. Og forresten har Kom/m/issionen selv anført at den finder det indlysende at de ere skrevne med sam/m/e Haand. I en anden Henseende har Halvor Hoel benægtet Paul Bjerkes og Ole Hejes Forkl: selv der hvor de maae ansees for at være beviiste.

202:

Brevet No: 58 er forsynet med en Paategning som nævner 20de Julii som den Dag Ansøgningen i Xnia skulde underskrives. Denne Dag har og Bierke angivet som den Aftalte, og Ole Heje har angivet 21de Julii. Lægges nu hertil at Brevet nævner en Sognedøl P: B:, saa er allerede det at denne Person kun nævnes med Beg: Bogstav er mistænkeligt, og det antydes at han nyelig har talt med ham. Det maae endvidere bemærkes at Tiltalte ved sine Forkl: for Kom/m/iss: den 20de Marts 1820 og 29de Julii s: A: har yttret at ingen saadan Begjæring som den Ole Heje omtaler, var, saa vidt han erindrer, kommet til ham. Endelig er det, saavidt jeg skjønner, vigtigt den Fremgangs Maade Tiltalte viiste da han skulde give Prøve paa sit Skrift. Han har tillige angivet at han ej anderledes kan skrive latinsk end blandet med dansk. Ligesom det nu i sig selv er usandsynligt at saadan Mand ej skulde anderledes kunne skrive Latinsk, saa er det og usandsynligt etc: Tvivlen synes saaledes at bortfalde ved disse anførte bestyrkende Grunde. Lægges man nu hertil at det efter 116 og 156de Vidnes Prov er sandsynligt at Halvor Hoel har havt Deel i Ansøgningen af 20de Julii 1818, saa bliver det saa meget rimeligere at han har havt Deel i Urolighederne. Bull har og attesteret at H: Hoel i Almindelighed ved offentlige Anliggender har været Formand for Almuen. Han har vel søgt at viise med Vidner at han har viist Uvillie og mishag i Urolighederne, nemlig nogle Hoved vidner, og Kontra vidnerne 6, 7, 13, 21 og 43de. Hvad Kontra vidnerne ang:, da gaar de alle ud paa noget der er skeet

203:

efter Forsamlingen paa Fangbierget. Det er og at mærke at 81de Vidne har prøvet at Halvor har sagt at han var saa indrørt i Sagen, og at der vare saa mange der stak efter ham. Halvor har og sagt at han, naar Kongen kom, vilde indgive en Ansøgning. Man finder Spoer til at Halvor

har villet forlede Vidnerne til at give urigtig Forkl: Efter hvad det 279de Vidne har sagt, er der og Anledning at antage at H: Hoel forsætlig har villet skjule sin Andeel i Sagen. Han maae blive, hvad Andel i Uroel: ang:, ansees!! (anseet) efter Fr: 5te Julii 1765, og desuden for de Udtryk der findes i No: 58. Hvad nu disse Udtryk ang:, da har Actor troet at Halvor maae ansees som **Posqvilant** (sjå side 199) efter 6 – 21 – 8, cfr: Fr: 1799, men dette kan ej blive Tilfældet, da ingen offentlig Bekjendt gjørelse \fandt Sted/, og ingen Person nævnes, men {han} dette maae bevirke en Forhøjelse i Fæstnings {straffen} Arbejds straffen. Da han maae ansees deels for sin Andeel i Urolighederne, og deels for hans Udtrykke, saa maae hans Straf ansættes til 5 Aars Fæstnings arbejde. Hvad de øvrige Tiltalte ang:, da er Sagen i Henseende dem mindre tvivlsom. No: 2 maae som No: 1 ansees at have været en af de fornemste Deeltagere i Urolighederne, men crim: l: M: og Perdull: er hverken ham eller Halvor paabeviist. Han maae straffes med 3 Aar[s] F: A: (Fæstnings Arbejde). No: 3 og 4 have ogsaa været meget virksom/m/e, og jeg voterer paa 2 Aar for enhver af dem. Hvad No: 5 ang:, da er jeg enig i at han friefindes. No: 6 og No: 7 have begge viist en særdeles Virksomhed, og de kunne sættes i lighed med Peder Aske, altsaa 3 Aars Fæstn: Arb:

204:

No: 8, 9, 10 og 11, hvad dem ang:, da enig i at de ej kan straffes efter Fr: 1765, men saa maae de ogsaa frie kjendes for Justit: Tiltale. Hvad No: 12 ang:, da for saa vidt han kan straffes efter de civile Love, skjønner jeg ej rettere end at hans Straf maae ansættes til 50 Dage eensomt Fængsel. No: 13, 14 og 15 maae altsaa og efter min Mening frie findes, ligesom No: 16. Hvad No: 17 ang:, og No: 18 og 19, da troer jeg det [er]? tilstækkeligt at bemærke at de dem ved Kom: tilkjendte Straffe staar i et passende Forhold til deres Forbrydelse. Jeg troer at alle de som frie findes bør være frie for Omkostninger. Vel vilde de under andre Sager være bleven dømt til Omkostninger, men da disse ere saa uforholdsmæssig store, saa vilde det være urimeligt at belægge disse med disse Omkostninger. De Omkostninger som ere foraarsaget ved det militaire **Armament** (? : av latinsk armamentarium = arsenal, utstyrssamling, apparatur), troer jeg ej bør paalægges nogen af de Tiltalte. Endeel af de Tiltalte Personer vare ej i Forsamlingen der mødte det Militaire. De Tiltalte bør heller ej in solidum udrede Omkostningerne, men enhver for sit Vedkom/m/ende maae tilsvare dem. Sorenskriver Smidt havde vist Krav paa lige Sall: med Wulfsberg, og troer at Ligheden bør opnaaes ved at nedsætte **hds:** (?) til 400 Spd: Adv: Sørensens Sall: troer jeg kunde bestem/m/es til 500 Spd: Hvad Things vidnerne ang:, som senere vare optagne, maae enhver tilsvare sit Things vidne, og hver af de Domfældte tilsvare en 10de Deel af Sall: til Actor for H: R:

Concl:

Tiltalte No: 1, 2, 6, 7, 3 og 4 bør, deels for Medvirken, til deels for Deeltagelse, i Almuens Samlinger og ulovlige Bevægelse i Som-

205

meren 1818, og den første tillige for de i den under Sagen uden underskrift fremkomne Skrivelse af 8de Julii 1818 brugte formastelige Udladelser, at arbejde i Jern i nærmeste Fæstning, nemlig No: 1, i 5 Aar, No: 2, 6 og 7 hver i 3 Aar, og No: 3 og 4 hver i 2 Aar, hvorimod No: 1 og 2 iøvrigt bør for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være. Tiltalte No: 12 bør ligeledes for sit Forhold under bemældte Uroligheder at hensættes i eensomt Fængsel paa tarvelig men tilstrækkelig Kost i 50 Dage. No: 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 og 16 bør for Justit: Tiltale frie at være, i øvrigt bør Kom/m/issions Dom: ved Magt at stande; dog saaledes: a: at de Tiltalte frie tages for at erstatte de ved de i Anledning af Urolighederne

foranstaltede Militaire Dispositioner forvoldte Omkostninger; b: at de øvrige Omkostninger, med Undtagelse af dem som blot faldt {flere} enkelte Tiltalte til Last, udredes af de 10 Personer som ved nærværende Dom belægges med Straf med 1/10 Deel af hver. c: At iblandt disse Omkostninger Sorenskriver Schmidts Sallarium, uden tilføjet Bestem/m/else af den Refusion Statscassen af ham maatte tilkomme, fastsættes til 400 Spd:, samt endelig d: at Justitsraad Wulfsberg og Actor Adv: Sørensens Sall: nedsættes til 400 Spd: for den 1te, og 500 Spd: for den anden. De Omkostninger, som ere forbundne med de efter Kommissions dom/m/ens Afsigelse optagne Thingsvidner betaler Enhver af de Tiltalte for sit Vedkom/m/ende,

206:

og derunder i Sall:, nemlig No: 19 til Proc: Fougner 6 Spd:, og til Proc: Gude og Cappelen hver 5 Spd: No: 13 til Proc: Krohn 5 Spd: No: 3 og 4 in solidum til Proc: Nissen 10 Spd:, og No: 1 til Proc: Ytter 10 Spd: {Saa betaler og de} I Sall: til Actor for H: R: Adv: Petersen betaler de straffældte Tiltalte hver 50 Spd:

5: Mandix. Enig med Motzfeldt; dog saa at Straffetiden for No: 1 bestem/m/es til 5 Aar, og ellers med de af Assessor Kjonig i Henseende til No: 2, 6 og 7 gjorde Forandringer.

6: Debes. I det væsentlige enig med Omsen, dog troer jeg at No: 2 maae ansees med sam/m/e Straf som Kniplingsdunken og Ormerud, altsaa med 2 Aars Slaverie. I Henseende No: 12 enig med den const: Gen: Auditeur, og hvad endelig ang: No: 17, Eric Olsen Thormoesgaarden, da troer jeg at han kun bør døm/m/es til 20 Dages Fængsel paa Vand og Brød, da jeg ej seer at man har Grund til at ansee han for mere strafskyldig end Stuegaarden; thi ligesom han har været oprigtig og uforbeholden, saa bestaaer og hans hele Brøde i at have modtaget og videre befordret en Ordre han fik af Knud Opheim, ligesom denne sidste har forklaret at Tiltalte viiste Ulyst til at udføre dette Ærinde. Jeg indseer derfor ej heller hvorfor denne er tiltalt uden at Knud Opheim er bleven det. I Henseende Omkost: enig med Omsen, i at disse bør udredes af enhver af de Tiltalte for hans Vedkom/m/ende uden solidarisk deeltagelse, ligesom jeg og er enig med ham angaaende disse Omkostn:[s] Størrelse. **\Oberst/ Sadolin** (det er mulig denne er overstrøket) No: 12 Harraald Arnesen Aasen, der har været i Besiddelse af en Budstikke

207:

til at sam/m/en samle Almuen, og været i Besiddelse af 2 Sedler, samt tillige {ud}\frem/ført Trudslar, straffes med 40 Dages eensomt Fængsel. I Henseende til Omkostningerne i Sagen henholder jeg mig til Assessor Motzfeldts Votum.

7: Collet. I Henseende Sagens Historie enig med Motzfeldt, og i Henseende de generelle mitigerende (mitigere = mildne, dempe) Omstændigheder enig med Omsen, tilføjende endnu dette, at det vist nok i mange Bygder gjorde særde[les?] Indtryk paa Almuen at Sebbelows Plan ej antoges.

No: 1

Han tiltales dels for crim: l: M: og Perduell:, og dels for Almue urolighederne. Jeg er enig i at han ej kan døm/m/es skyldig i det første. Hvad det sidste ang:, da saasom de Indicier der er {for} \mod/ ham, langt fra ikke nærme sig juridisk Beviis, og da de her fremlagte Documenter endog synes at kunne være skrevet af forskellige Hænder. Et andet Indicium har man villet søge i hans Udladelse, at han nok kunde have skrevet det etc: Jeg antager derfor at han maae blive at frie findes for Justitiens videre Tiltale. Hvad No: 2 ang:, da er jeg enig at han maae ansees at have været særdeles virksom i {Res} Alm: Opl:, og at derfor hans Straf kan bestem/m/es til 3 Aars Slaverie. Om 3 og 4 enig med Lange; om No: 5 med de foreg: at han

friefindes; om No: 6, 2 Aars Fæst: Arb.; om No: 7 som Lange; om No: 8, 9, 10 og 11, at de frie findes for Justitiens videre

208:

Tiltale. No: 12 formener jeg med Motzfeldt at maae straffes med 1 Aars Fæstnings arbejde. No: 13, 14 og 15 frie finder jeg for Justit: videre Tiltale paa de af Lange anførte Grunde. ligesaa 16. No: 17 eet Aar som Assessor Motzfeldt, No: 18 paa de af Motzfeldt anførte Grunde 3 Aars Fæstn: Arb: No: 19 som Kom: Dom/m/en med 8 Maaned[ers] Fæstnings Arbejde. Hvad Processualia (av prosessuell = som angår en rettssak/rettergangen) angaar, finder jeg ej at der er Grund at til at paalægge Nogen Mulct. Hvad Sagens Omkostninger ang.; da formener jeg med Lange at de Tiltalte kan frie tages for Omkost: ved de Militaire Dispositioner, da det er forskellige Personer til deels der her døm/m/es, og de der ere anholdte paa Marsjen til Xnia. I Henseende til de paastaaede Forhøjelser i Sall:, enig med Assessor Omsen. Iøvrigt skal jeg ej opholde Retten med at dictere nogen særskildt Konklusion.

Motzfeldt, paa Grund af 7de § i Fr: \af 28de Marts/ 1814, gik over til at Musketeer Harrald Arnesen Aasen afsoner sin Brøde med 50 Dages eensomt Fængsel.

Mandix gik nu over til at No: 17 straffes som Kom/m/issionen har antaget, med 4 Maaneder Fæstningsarbejde.

Ass: Omsen gaaer nu ogsaa over til Motzfeldts Votum med Hensyn til No: 12 Harrald Aasen, paa Grund af den citerede § i Forordningen af 1814.

{Oberste} Det bemærkes at Pluraliteten (flertallet) vedtog at Konklusionen bliver saaledes som Dommen findes indført i Domprotoc:

80:

October 24de [1826]

L: No: 39 J: No: 3

Advocat Thesen, Actor,
mod

1: Gjertrud Olsdr: Mille, 2: Jacob Reinertsen, 3: Ole Knudsen Bærnæs, 4: Rakel Helene Carlsen, 5: Anne Mikkelsen, 6: Anders Johansen Vaxdal, 7: Johannes Olsen Tofte, 8: Berthe Magrethe Jochumsdatter, 9: Anders Andersen Vaage af nordre Bratholmen, 10: Amund Brigtsen Kalland, 11: Mons Pedersen Gemmeland, 12: Lensmand Johannes Christophersen Almeland, 13: Mikkel Olsen indre Hammer, 14: Rasmus Olsen Gogseide eller Salthellen, 15: Haldor Nilsen Havre, 16: Martinus Johnsen Skollevig eller Skollevignæsset, 17: Nils Olsen Smaadalen, 18: Nils Larsen Foldenæs, 19: Poul Poulsen Follesøe, 20: Mons Gregoriussen Hatlevig eller Hvidhovdenæsset, 21: Magne Johannesen Hatten, 22: Knud Nilsen Nødenæs, 23: Ole Jacobsen Sture, 24: Mons Tomassen Hatten, 25: Nils Jacobsen Alveim, 26: Ole Gudmundsen Sture, 27: Mons Nilsen Sture, 28: Gunder Rasmussen Sture, 29: Knud Nilsen Kjelsteen eller Fjeldstad, 30: Nils Olsen Kjelsteennæsset eller Fjeldstadnæsset, 31: Christen Nilsen Nødenæs, 32: Steen Svendsen Liqven nu Eivigen, 33: Johannes Larsen Liqven, 34: Nils Andersen Liqven, 35: Mikkel Johnsen Ramsvig, 36: Johannes Johnsen Hatlevig, 37: Lars Nilsen Bildøen, 38: Henrik Andersen Kobbeltvedt, 39: Jacob Monsen Do:, 40: Ole Monsen Do:, 41: Ole Ingebrichtsén Angeltvedt, 42: Torkild Pedersen Do:, og 43: Anne Karine Aagesen.

Voteret:

1: Kjønnig. I Juli 1814, da Korntrang formedelst den hindrede Tilførsel af Korn var stegen saavidt, at adskil/lige/ Bønderfolk og den arbeidende Klasse i flere Kjøbstæder manglede sam/m/e, indfandt sig i Bergen endeel Bønder fra de nærmeste Pstglde (Præstegjælde), som i Forening med de i Byen værende Arbeidsfolk og Sælgerkoner den 25de /: Ud

80b:

fordrede Taxt sat paa det Korn, hvoraf de antog, at nogle Kjøbmænd vare i Besiddelse, og for at overvære sam/m/e afhentede de endeel Kjøbmænd til Raadstuen, hvorhen Øvrigheden havde begivet sig, og hvorved Uordner foregik. For at foretage denne Indreise til Byen, var der blandt Almuen udstædt Sam/m/enk: (Sammenkomst?) Sedler, hvorved Tiden til Mødet var bestemt. I Anledning det saal/edes/ Passerede optages adskillige Forhører, der viser at Anledningen til det Forefaldne var det Opgivne, og at Uordner vare skedte. Disse Forhører bevirkede, at en Kom/m/ission 17de Octbr: s: A: blev beordret at undersøge de stedfundne tumulturiske Optrin, ligesom den senere ved Extens: Befal: (Extensjons Befaling) blev overdraget at undersøge og paakjende Klagerne over enkelte Borgere, saavidt sam/m/e maatte have rakt Haand til de foregaaende Optrin. Ved den under 20 Mai 1822 afsagte Com/m/iss/ions/ Dom ere forsk/jellige/ Personer af de Tiltalte anført med corpor/lig Straf, og andre med Omkost/ningers/ Tilsvær frifunden, Andre dømt i Bøder og Andre aldeles frifunden, og kun forsaauidt de Tiltalte ere belagte med Straf, er Sagen hertil indanket. I henseende det de Tiltalte her givne Varsel, da findes No: 2, som foregives død paa en Reise, at være varslet efter 1 – 4 -10 istedetfor efter 1 – 4 – 30. Imidlertid troer jeg ei, at Sagen for ham derfor bør afvises, da han ved Com/m/iss/ionen/ har været tilstæde, afgivet Forkl/aring/, og saaledes har været vidende om den mod ham anlagte Sag, hvis Udfald man, paa Grund af hans Fraværelse, maa troe ham ubekjendt, eller og {at} have han anseet sig betrygget ved det Forsvar, han maaskee vidste ham efter Lovene har vilde gives. Jeg troer derfor at Sagen og for ham maa kom/m/e under Paakjendelse. Dette gjælder og Tiltalte No: 35, hvorom jeg ei har

fundet Vished for, at han, som foregivet, er død. Hvorvidt Rettens øvrige Medlem/m/er er af sam/m/e Mening, er mig ubekjendt, og jeg træder derfor tilbage, indtil

81:

dette er afgjort.

2: Omsen. enig i at Sagen paakjendes i det hele, 3: Motzfeldt, 4: Mandix, 5: Debes ligesaa, 6: Arntzen, da det udtrykkelig er bestemt i 1 – 4 - 10, hvorledes Varsel til Hst: R: (Høieste Rett) skal gives dem, der befinde sig i et Tilfælde, som No: 2 og 35, saa voterer jeg, at Sagen el/ler/ Stevningen for deres Vedkom/m/ende afvises. da de ei ere pleiede med lovl/ig/ Varsel, hvilket ogsaa Hst: Ret i lignende Tilfælde før har antaget. Afviisningen for No: 35 med saameget mere finde Sted, som han ei engang er varslet efter 1 – 4 – 10; thi om No: 2 kunde man dog sige, at han ved det givne Varsel har faaet meer Betryggelse end om 1 – 4 – 30 var brugt. Men da denne Art: (Artikkel) er bestemt, og man ei kan antage, at Angj/eldende/ er uden Riget, saa votes for Afviisning.

7: Lange. Ang/aaende/ No: 35 enig med Arntzen. Ang: No: 2 maa jeg bemærke, at 1 – 4 – 30 kuns er et beneficium (beneficium = innrømmelse, fordel) for den Stevnende, som denne altsaa kan renunciere paa (renonsere = gi avkall på, avstå fra). Desuden synes 1 – 4 – 30 at forudsætte som givet, at den Stevnte er i Riget, hvilket man ei kan antage om Angj/eldende/, derfor votes som Kjonig ang/aaende/ No: 2.

8: Collett. Enig med Kjonig.

1: Kjonig. Da Sagen skal paakjendes for Samtliges Vedkom/m/ende, for hvem der er givet Varsel til Hst: Ret, saa troer jeg det rigtigst at følge den Orden, som ved Com/m/issionen er antaget, og saaledes er

No: 1: Gjertrud Olsdr: Mille, der tilregnes, at hun den 25 Juli 1814 var ved Raadstuen tilstæde, hvor hun, da en Kjøbmand ytrede, at Rugen skulde nedsættes, ski(end?)ede derover og sagde, ”at det var Tid at tage Borgerne”, {hv} og \over/ at dette ei var skeet ytrede hun næste Dag sin Misnøie, hvorhos hun skal have frembragt Ytringer, der sigtede til Opfordring til Tumult og Urolighed. Af Kjøbm: D: Dankertsen[s] Forklaring i Forening med Tiltaltes samt Stads(capit?) (F?)ischers maa antages, at de hende imputerede (imputere = tilregne, tillegge, beskyldte) Udladelser af hende

81b:

ere brugte, ligesom det viser sig, at hun har været hidsig, og derfor let har kunnet glem/m/e, hvad hun har sagt, og som hun senere ei har villet erindre. Hendes foregivende om blot af Nysgjærrighed at have været tilstede, modsiger de oplyste Omstændigheder, og jeg troer derfor ikke, at hun kan undgaee Straf, hvilken, med Hensyn de af Com/m/iss/ionen/ paaberaabte Love, findes passende bestemt {af} i dennes Dom.

No: 2: Jacob Reinertsen, har tilstaaet, at han den 25 Juli 1814 stod Vagt ved Muren, hvor han sagde til nogle Bønder: ”at de snart klarede 2 – 3 Borgere, som stode inde paa Torvet”. Og denne Udladelse er ved Kjøbm: Movinkels og Kapit: Fyrhaus (Tyrhaus) Forkl/aring/ bestyrket, hvorfor hans Benægtelse af at have sagt disse Ord ei kan kom/m/e i Betragtning, ligesom de indeholdt Opmuntring til Selvtægt, der er forbudt, og under de forhaandenværende Omstændigheder maatte de ophidse de Forsamlede og bidrage til det Passerede. Den Angj/eldendes/ herfor idømte Straf findes passende.

No: 3: Ole K: Bærnæs. Denne Tiltalte har ytret: ” at ville tage Geværene fra Borgerbevæbningen, at han vilde {h} tage Tag med dem”, været misfornøiet med den satte Taxt, at Bønderne vare komne for at tugte det Hundetøi /: Kornhandlerne /: Vidnet Sjur Br(innen?), Conrad Bosentræder m: Fl: have forkl/aret/ at Angj/eldende/ virkelig har brugt

disse Udladelser, og hans Benegtelse er saaledes uden Virkning, og da han ei har negtet at have været ved Raadstuen den Tid med flere Kam/m/erater, saa formenes, \at/ hans Benegtelse saameget mindre gjelder, saa man kan see, at han har været blandt Deeltagerne i Tumulten, og han efter Kjøbm: Mejers' Forkl/aring/ har brugt Udtryk, der forekom Vidnet at være Ophidsning til Almuen, som siden viste sig mere urolig. Angj/eldende/ er saal/edes/ grundet anseet at være blandt de i Affæren mest Deeltagende, og den bestemte Straf ansees passende efter Omstændighederne.

82:

No: 4: Rakel H: Carlsen, har tilstaaet at have raadet Bønder til at gaae op paa Raadstuen, hvor de kunde finde Magistraten, og i hvad Hensigt et saadant Raad er givet, behøver ingen Forkl/aring/. Vidnet Kram har opgivet, at Tiltalte sagde \saaledes/ til Hoben, og at de ei skulde nøies med Korn-taxten, men selv sørge for at faae det, som de vilde. I Forening med Angj/eldendes/ Tilstaaelse troer jeg, at dette er Nok for at fælde hende, og den af Com/missionen/ bestemte ringe Straf findes passende, da slige Ytringer af en Kone vel ikke virker paa Mængden som en Mands.

No: 5: Anne Mikkelsen, har været tilstede den omhandl/ede/ Leilighed og mod Consul Konov ytret: "at han var værd at henges og Tarmene at trækkes ham af Livet, hvorved hun vilde være tilstede". 62de og 63de Vidne have bekræftet disse Udladelser, hvilke i sig selv maae ansees ulovlige, især under de da værende Omstændigheder. Imidlertid findes den hende idømte Straf passende.

No: 6: Anders Johansen Vaxdal, har tilstaaet og er overbeviist om at have befordret en Stemplingseddel, som han har befaleet videre befordret, anmodet Andre og selv reist til Byen i den omhandl/ede/ Hensigt, ligesom han ei har mødt efter Indkaldelse ved Forhør, og var det Andre til Udeblivelse derfra. De afhørte 2det og 3die Vidner samt Ole Hougsvidgen bestyrker Rigtigheden af det mod Angj/eldende/ Anførte, ligesom 82 og 83de Vidners \Forkl:/ viser, at Angj/eldende/ har stræbt at bringe Folk til at indreise til Byen, og at det har været ham om at gjøre at bringe saa Mange muligt til at indfinde sig, sandsynlig for derved bedre at bringe deres Hensigt - Kornets Nedsættelse – igjennem. Da saadanne Indkaldelser af Almue efter de af Com/missionen/ anførte lovbud paadrager Straf, saa troer jeg, at Angj/eldende/ rettelig er anseet, endog med Hensyn til Straffetiden.

No: 7: Johannes Olsen Tofte, {f} har den 25 Juli blandt Mengden indfundet sig paa Raadstuen og ladet sig give ½ Tde: Korn for at bidrage til at tilfredsstille Mengden. Dette har han tilstaaet og det er ham overbeviist, og han kan saaledes ei undgaae

82b:

den rettelig fastsatte Straf.

No: 8: Berthe Magrethe Jochumsdatter, har og den 25 Juli været blandt dem, som ophidsede Mengden, og har udladt sig med spottende Ord mod den da \til Ordens Holdelse/ benyttede Borgerbevæbning. Ved at sam/m/enholde 62 og 63de Vidnes og Kjøbm: Berles Vidnesbyrd mod Angj/eldendes/ Forkl/aring/, maa hun antages at have brugt Spotteord, og at have sat sig op mod Borgerbevæbningen paa en Maade, ligesom hun efter Berles Forkl/aring/, var saa haardnakket, at hun næsten maatte slæbes bort, hvorved hun skjældte. For dette Forhold er hun Straf undergiven, men denne maa efter de undskyldende Omstænd/igheder/ ansees passende fastsat af Com/m/issionen/.

No: 9: Anders Andersen Vaage, har tilstaaet at have den 25 Juli været blandt Mængden paa Raadstuen, at han af Kjøbmendene havde forlangt Nedsættelse paa nogle Varer, og at hvis dette ei skedte, vilde Borgernes Liv være i Fare. Han har \og/ viist sig i Spidsen for de paa

Raadstuen opmarscherende Bønder. Ved fl/ere/ Vidner, især Snedker Parilius' og Kjøbm: Blaus' Forkl: maa Foranførte ansees ham overført, og han har tillige vist ei været uvirksom, da Stiftamt/anden/ for Tumulten maatte forlade Raadstuen, hvilket Vid/nerne/ Johnsens, Byes og van der Lippes Forklaringer især lede til at antage. Han er saaledes blandt dem, som virksomst deeltog i Tildragelserne den 25 og 26 Juli, og Com/missionen/ har med Grund anseet ham, efter de paaberaabte Anordninger.

No: 10: Amund Brigtsen Kalland, har læst en Stempl/ings/ Seddel og derpaa befordret den, og været med de til Bergen indreiste Bønder. Dette har han selv tilstaaet, og det er ham ved Vidnerne overbeviist. Han var og blandt dem, som afhentede Konov hid fra hans Landsted til Byen, ligesom han paa en vis Maade maa ansees som Ordfører for Mængden, hvorfor jeg troer, at den for ham bestemte Straf ved Com/m/issionens \Dom/ er passende.

No: 11: Mons Pedersen Gimmeland, har og befordret en Stempl/ings/ Seddel, været med paa Natland for at hente Konov, og senere i Bergen

83:

under Tumulten. Alt dette har han tilstaaet, og hans Foregivende, at han troede Sam/m/enkaldelsen lovlig, kan ei undskylde ham, da han desuden var i en Alder, i hvilken han maatte indsee Ulovligheden deraf. Ogsaa for Angj/eldende/ findes Com/missions/ Dom/m/en passende.

No: 12: Lensmand Johannes C: Almeland, \han/ har tilstaaet og er overbeviist om at have læst en Stempl/ings/ Seddel og sendt den videre, samt at have været hos Konov og paa Raadstuen. 16de Vidne Nils Almeland har ang/ivet/ Sedlens Ankomst fra Angj/eldende/ afgivet Forkl/aring/, der viser, at Angj/eldende/ har havt og vidst Sedlen og dens Indhold, og da han, som Lensmand, burde have anvendt alt for at forekom/m/e Sam/m/enkaldelsen og sam/m/es Uordner, kan han ei undgaae Straf herfor, hvilken jeg, antagende at en Lensmand, der saa lidt sørger for sin Almues gode Opførsel og Lovens Overholdelse, hvilket er paalagt ham som Pligt, maa ansees uduelig til at blive i denne Post, og altsaa rettelig er frakjendt sit Ombud. Den Bod af 20 Spd: for hans videre Deeltagelse i Urolighederne troer jeg, efter Omstændighederne, ogsaa passende.

No: 13: Mikkel Olsen Hammer, har tilstaaet at have været hos Konov for at faae ham til at møde paa Raadstuen, hvor og Angj/eldende/ var, og dette er ham tillige ved fl/ere/ Vidner overført. Derimod er ei videre Deeltagelse overbeviist ham, og troer jeg at det med den ham idømte Straf kan forblive.

No: 14: Rasmus Ols: Gogseide el: Salthellen. Denne Person er overbeviist at have været hos Pol/itie/ Mest/eren/ som havde forbudt Brendev/iins/ Salg, og truet ham, været paa Raadstuen og truet samt gjort Nar af Borg/er/ Bevæb/ningen/. Dette maa antages ham overbeviist saavel ved hans Forkl/aring/ som ved { Vidnernes } 111te og 48de Vid/nes/ Prov, hvilke, med de flere, vise, at Angj/eldende/ har taget usædvanlig virksom Deel i det Forefaldne. Actor for Hst: R: (Høyeste Rett) har troet, at hans Straf bør skjærpes; men den idømte findes passende, da hans og Øvriges Forhold er bevirket ved Hungersnød.

No: 15: Haldor N: Havre, har været paa Raadstuen d: 25 Juli, anmodet Andre om at møde der, ligesom han beskyldes for upassende Udela-

83b:

delser!! (Udladelse) om Øvrigheden. Det Første finder jeg ham overbeviist ved Vidner, derimod troer jeg ei, at han er overbeviist om Udladelserne mod Øvrigheden, da kuns { enkelte har } No: 14 herom har vidnet. Den idømte Straf findes passende med 1 Maanedes Fæst/nings/ Arb/eide/.

No: 16: Martinus J: Skollevig, har og været paa Natland og senere paa Raadstuen, ligesom Vidner har forkl/aret/, at han har anmodet Andre om at kom/m/e her, hvorhen de vilde bringe Konov. Med Hensyn hertil og da Angj/eldende selv har forandret sin første Forkl/aring/ og villet overtale sin[e] Brødre til at give sig urette Navne, findes han passende fældet til 3 M/aaaneder/ Fæst/nings/ Arb/eide/.

No: 17: Nils Olsen Smaadalen, har været paa Raadstuen d: 25 Juli, hvor han var hidsig og trengte til Bordet, brugende upassende Udtryk om Stiftamtmd: (-manden). Han har ei negtet dette, skjønt han ei har erindret det. Imidlertid erfares dog af hans Tilstaaelse, at han var hidsig og har baaret sig upassende ad, ved at have sat paa en Stol, hvorfra en Øvrigh/eds/ Person havde reist sig. Den idømte Straf af 1 Aars F/æstnings/ Arb/eide/ findes passende.

No: 18: Nils Larsen Foldenæs, har tilstaaet og er overført, at han d: 25 Juli tog fat paa og forfulgte Consul Konov, ligesom han og paa Raadstuen tiltalte Mængden for at ophidse den, og forfulgte Kjøbm: Krohn. Herfor er han rettelig idømt 6 Md: F/æstnings/ Arb/eide/, da han i en højere Grad har deeltaget i Urolighederne end Mange Andre.

No: 19: Poul P: Follesøe, har tilstaaet og er overbeviist om, at han d: 25 Juli tog StiftAmd: (Stiftamtmanden), da han vilde gaae fra Raadstuen, i Armen og paalagde ham at bie (= vente, bli værende), ved hvilken Leilighed Stift: Amd:[s] Fjær i Hatten blev afrevet, dog uden at dette er overbeviist Angj/eldende/. Imidlertid er det sat udenfor Tvivl, at han som anført tog Stift Amd: i Armen. For hans Deeltagelse er {h} Straffen rettelig bestemt til 2 Aars F/æstnings/ A/rbeide/

No: 20: Mons Greg: Hatlevig, er overbeviist og har tilstaaet, at han afhentede Consul Konov til Raadstuen. Herfor formenes han

84:

rettelig straffet med 1 Md: F/æstnings/ Arbeide.

No: 21: Magne Joh: Hatten, var og den 25 Juli paa Raadstuen og deeltog i det der Passerede. Han var og med for at afhente Agent Sødning, hvortil han opfordrede Andre, og har brugt upassende Udladelser mod Øvrigheden, og søgt at hindre denne fra at gaae fra Raadstuen. Med Undtagelse af, at Angj/eldende/ har tilstaaet at have befordret en Seddel, har han negtet det øvrige ham Imputerede (imputere = tilregne, tillægge, beskyld), hvilket dog maa ansees ham beviist ved Vidners og de Medtiltaltes Prov, saa ingen Tvivl herom levner, og da Angj/eldende/ altsaa er blandt dem, som mere end Mængden have deeltaget, saa er den fastatte Straf af 3 Md: F: A: passende.

No: 22: Knud N: Nødenæs, har tilstaaet og er overført ved Vidner at have været med at hente Konov til Raadstuen, og ligesaa Blau og Sødning, samt er mistænkt at have revet Fjæren af Stift Amd:[s] Hat. For hans Deeltagelse findes den idømte Straf passende.

No: 23: Ole Jacobsen Sture, har tilstaaet og er overbeviist om at have været med at hente Konov. Han har og fulgt Stift: Amd: ned af Raadstuetrappen. Herfor antager jeg ham passende anseet med 4 Md: F: A:

No: 24: Mons Tomassen Hatten, var paa Raadstuen og deeltog \i/ at standse Bull, da han vilde gaae. Dette har Angj/eldende/ ei negtet, og det maa ogsaa ansees ham tilstrekkelig overført, hvorfor han bør lide de idømte 6 Md: F: A:

No: 25: Nils Jacobsen Alveim, har tilstaaet, at han d: 25 Juli, efterat Øvrigheden havde forladt Raadstuen, ytrede sig misfornøiet med den satte Korntaxt. Da han ved denne Ytring foranledigede, at de Forsamlede ei afstode fra at tiltvinge sig Taxt, og dermed deeltaget i Urolighederne, bør han lide den idømte Straf.

No: 26: Ole Gudm: Sture, har afhentet Blau og Sødning til Raadstuen i den ommældte Hensigt d: 25 Juli, og da dette, som han ei har negtet, og som er {af} ham paasøgt, har paadraget ham Straf, findes 2 Md: F: A: passende.

No: 27: Mons Nilsen Sture, har ligeledes været med at hente Blau, og været her tilstede. Derfor er han, som overbeviist, dømt i lige Straf.

84b:

No: 28: Gunder R: Sture. Om ham gjælder det Sam/m/e som om No: 27, hvad angaaer Deeltagelsen i Urolighederne/, hvorfor han paa lige Maade er anseet. Dette gjælder og om

No: 29: Knud Nilsen Kjelsteen, som har tilstaaet at have været paa Raadstuen og deeltaget i at hente Blau, hvorfor han med Grund er anseet paa lige Maade.

No: 30: Nils Olsen Do., har og været med at hente Konov, hvorfor han rettelig er idømt sam/m/e Straf.

No: 31: Christian!! (Christen) Nilsen Nødenæs, har tilstaaet, at han har befordret en Stemplings/ Seddel, og hentet Konov, hvorfor han maa lide lige Straf.

No: 32: Steen Svendsen Liqven el: Eivigen, er overbeviist om at have været med at hente Konov, og har brugt upassende Udladelser om Øvrigheden, og da han har været mere virksom end de oven Nævnte, maa han lide 3 Md: F: A:

No: 33: Johannes Larsen Liqven, var med paa Natland og paa Raadstuen. Dette har han tilstaaet, ligesom det er ham overbeviist. Hans Straf er rettelig bestemt til 1 M: F: A:

No: 34: Nils Andersen Liqven, har tilstaaet, at han den 25 Juli var paa Raadstuen; han har saaledes deeltaget i Uordnen, og maa rettelig ansees dømt til 2 M: F: A:

No: 35: Mikkel Johnsen Ramsvig, har været med ved Konovs huus for at faae ham til at følge med, og har givet sig et urigtigt Navn. Han er derfor rettelig anseet ned 2 M: F: A:

No: 36: Johannes Johnsen Hetlevig!! (Hatlevig), har tilstaaet ogsaa at have været ved Konovs Huus, og at have givet sig uret Navn. Han er derfor med Grund paa lige Maade anseet.

No: 37: Lars Nilsen Bildøen, har tilstaaet og er overbeviist om at have befordret en Stemplings/ Seddel, at han paa Raadstuen var tilstede og søgte at hindre Kjøbm: D: Krohn. Han har tillige gereret sig (gerere seg = oppføre, opptre som) som en Slags Formand, og har tillagt Com/missionen/ urigtige Tilførsler til Protocollen, hvilket han dog har tilbagekaldt. Beviis herfor findes tilveiebragt, og jeg finder, at Com/missionen/ med Grund har paalagt ham 2 Aars F: A:

85:

No: 38: Henrik Andersen, No: 39: Jacob Monsen og No: 40: Ole Monsen, Alle fra Kobbeltvedt, have modtaget og befordret Stemplings/ Sedler, indfundet sig paa Raadstuen, og derved deeltaget i Uordnerne. De have ved forskl: (forskjellige) Forkl/aringer/ søgt at unddrage sig Følgerne heraf. Men jeg maa med Com/missionen/ antage, at de ere overbeviiste og maae udholde 2 M: F: A:

No: 41: Ole Engebretsen!! (Ingebrichtsén) og 42: Torkild Pedersen Angeltvedt, have tilstaaet og ere overbeviiste om at have været i Bergen d: 25 Juli, formaaet, under Trudsel, Andre at være med dem. Derimod er ingen videre Deeltagelse i Tumulten dem overbeviist, og troer jeg, at 1 M: F: A: er passende til deres Brøde.

No: 43: Anne Karine Aagesen, er ved de afhørte Vidner, i sær Pol: Ad: Schønberg, overbeviist om udenfor Raadstuen at have ophidset Almuen til Misfornøielse med Taxten, hvorfor hun ei kan undgaae Straf, og da hun derfor er tiltalt for at have forladt sin Tjeneste, saa fortjener hun ei Skaansel, og maa ansees rettelig dømt til 2 M: Tugthuus Arbeide.

Der mangle Præsteattester for nogle Tiltalte; men da Com/missionen/ af deres Udseende har attesteret, at de maa have opnaaet Lovalder, og de oplyste Omstændigheder bestyrke det Sam/m/e, findes herom intet at mærke. Det er vistnok, at de uendelig mange Sessioner, som

have fundet Sted i denne Sag, vise, at denne Sag er drevet med Træghed; men da Praxis medfører, at Justitssager i Bergen føres med usædvanlig Langsomhed, skjønt slige Sager i en Bye hurtigere kunne endes end paa Landet; men da Hst: Ret forhen har antaget, at den ei kunde multere!! (mulctere) Vedkom/m/ende, naar Oplysninger ere indhentede, som agtedes fornøden, saa findes in casu ingen Grund til Mulct. Det Eneste, som er gaaet for vidt, er at 2den Com/m/ssair Assessor Heiberg har havt Sagen optagen til Doms i Noget over 2 Aar. Vel har han herfor paaberaabt sig Embeds Forretninger og Sygdom, for hvilket Sidste han har skaffet Lægeattester; men disse Omstændigheder kunne dog ei diviulgere ham (?: av engelsk divulge = røpe. Eller ?: divulgere = gjøre kjent, utbre, utspre), saasom han derfor alene kunde have havt

85b:

Føie til at andrage paa, at en Anden udnævntes. Imidlertid da dette Ophold, han har foraarsaget, ei synes at henhøre under det i Loven omhandl/ede/ Tilfælde, naar en Dom/m/er bruger mere end 6 Uger til Doms Afsigt, men at qvalificere Heiberg til større Straf end den i 1 – 5 – 8 Dom/m/ere paalagte, saa skulde jeg med Hensyn hertil, og da Overøvrigheden ei har underrettet sig om Sagens Gang, formene, at disse Omstændigheder burde foredrages Regjeringen, for at denne kunde foretage, hvad den finder passende. De Com/m/issarierne tilkjendte Salarier, ligesom og hvad Actor, Raadmand Leganger er tilkjendt, forkom/m/er mig for høit, i Forhold til Sagens Vidtløftighed, og troer, at de kunne nedsættes for hver til 600 Spd:, især med Hensyn til deres Lunkenhed for Sagens hurtige Afgjørelse. Actors for Hst: Ret hans Salarium findes passende at kunne bestem/m/es til 400 Spd: Ingen Benaadning.

Concl/usion/

Com/m/issariernes Dom bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog at det Com/m/issarierne og Actor ved Com/m/iss/ionen/ fastsatte Salarium bestem/m/es for Enhver af dem til 600 Spdlr: I Sal/arium/ til Actor for Hst: R: betale de Domfældte Een for Alle og Alle for Een 400 Spd:

2: Omsen. Den Krisis, hvori Norge var paa den Tid nærværende Sags Anledning tildrog sig, maa ei glem/m/es ved denne Sags retfærdige Paakjendelse. Den slette Høst i 1812, Pengevæsenets Derengering (?: derangere = bringe i uorden, forstyrre), 2de Fienders Blokering af vore Havner, maatte, især i Bergen, som intet Opland har, virke skrækkeligt til Hungers og Trangs Tiltagelse,

Angaaende No: 1: enig med Kjonig.

Hvad No: 2 angaaer, er der kun et Vidne, neml: Movinckel, om Angj/eldendes/ Udladelser; her kan herfor ei blive at ansee med Straf; thi Capit/ain/ Tyrhaus (Fyrhaus) Forkl/aring/ indeholder intet, som Vidnet selv har bemærket. Ang/jeldende/ maa saaledes frifindes.

No: 3: enig med Kjonig.

No: 4: Hvad Angjeldende skal have sagt, er kuns bevidnet af Contoir

86:

betjent Kram, og intet Beviis er saaledes mod hende, der med frifindes.

No: 5: Enig med Kjonig.

No: 6: ligesaa.

No: 7: Vel har Denne været paa Raadstuen den 25de Juli efter egen Tilstaaelse, men hans blotte Nærværelse her kan neppe straffes, ligesom Ang/jeldende/ ei heller er den h(a?)lte Person, som sagde Kjøbm: Byrkning "at han maatte nedsette Kornet, hvis han vilde beholde sit Hoved". At han modtog ½ Tde Korn, som han endog vilde betale, kan ei lægges ham til Last. Han maa derfor frifindes.

No: 8: enig med Kjonig.

No: 9: væsen[t]lig enig med Kjonig; men da \ Angj/eldende/ / var een af de ivrigste Urostiftere, som søgte at hindre Stift: Amd: for at kom/m/e hjem, og han truede Indl:(?) med Mord og Brand , maa hans Straf skærpes til 2 Aars F/æstnings/ Arbeide.

No: 10: Foruden hvad Kjonig om Angj/eldende/ har bemærket, maa lægges Mærke til, at Angj: er Skydsskaffer, som bedre end de Øvrige maatte have indseet det Ulovlige i {h} at befordre Stempl/ings/ Sedler, at han paa Natland var en meget ivrig Taler, samt at han var meget hidsig i Samtale med Bønderne. Derfor bør Straffen skærpes til 6 M: F: Arbeide.

No: 11: Han er overbeviist om at have befordret en St/emplings/ Seddel, og om at have været paa Natland. At han sendte Sedlen til Lensm: Almeland, taler meget for ham, og viser, at han ei ansaae sin Handling for lovstridig. Han er saaledes ei overbeviist om nogen ulovl: Handling, og maa {saaledes} \derfor/, da han har en god Præsteattest, blive at frifinde for videre Tiltale.

No: 12: væsentlig enig med Kjonig, skjønt jeg dog finder nogen Grund til at anseer!! Angj/eldende/ som de Øvrige med Fæstn: Arbeide; men naar en Ombudsmand fradøm/m/es sin Betjening, er Straffen betydelig nok, ligesom og Angj/eldende/ maa ansees for en taabelig Person.

No: 13: enig med Kjonig.

No: 14: {...} ligesaa.

No: 15: var vel paa Raadstuen d: 25 Juli, men uden at have forøvet nogen Exces (eksess = voldsomhet); thi det er alene No: 14, som har paasagt ham de grove Udladelser mod Stift: Amt: Han maa saaledes frifindes.

No: 16: Vidnet Parelii Forkl/aring/ er kuns enkel, og naar Konov siger, at Angj/eldende/ var blandt dem, som trængte ind i hans Huus, saa kan {der} hans ubeedige Forkl/aring/ Intet relevare (= være af betydning), da No: 35 og 36 desuden blot sige, at Angj/eldende/ stod udenfor Huset.

86b:

hvad angaaer, at Angj/eldende/ har forledt sine Brødre til at give sig urette Navn, er udenfor denne Sag. Angj/eldende/ bliver saaledes at frifinde.

No: 17: Han er overbeviist om at have befordret en!! Stempl/ings/ Sedler!! etc: Jeg er angaaende ham enig med Kjonig.

No: 18: har selv tilstaaet at have taget Consul Konov i Brystet for at føre ham tilbage til Raadstuen, uden at hans Paaskud om at Konov skulde have stødt nogle Bønder ned paa Trappen er oplyst. Om ham enig med Kjonig.

No: 19: væsentlig enig med Kjonig; thi Angj/eldende/ maa ansees at have taget Stift: Amt: i Armen for at faae ham til at bestem/m/e Taxt paa Korn, som Angj/eldende/ i saa lang Tid havde savnet.

No: 20: har vel tilstaaet at have været paa Raadstuegangen, og at have været udenfor Konovs Huus; men da ingen Excesser (eksesser = voldsomheter) ere ham overbeviiste, maa han frifindes for videre Tiltale.

No: 21: enig med Kjonig.

No: 22: ligesaa. No: 23: ligesaa. No: 24: ligesaa.

No: 25: Efter No: 21[’s] Forklaring have No: 25 og 29 fortalt, at de havde været paa Raadstuen og talt med Øvrigheden. Angj/eldende/ {har} \er/ derimod ei overbeviist om her \el: andensteds/ at have begaaet nogen Exces, saa at han maa frifindes.

No: 26: har ei heller begaaet nogen Handling, som {ha} kan paadrage ham Straf, hvorfor han derfor maa frifindes.

No: 27: har vel forkl/aret/ at have været paa Raadstuegangen, men negter at have været med at hente Blau og Sødning, og dette er, undtagen ved en ubeediget Forkl/aring/, ei heller godtgjort. Han bør derfor for videre Tiltale frifindes.

No: 28: tilstaaer at have begivet sig til Trianglen (Triangelen = pælebrygge knyttet til Torget i Bergen, med innebygget fiskebrønn og en 12-13 m. lang bro)), for at faae Konov bragt paa Raadstuen, og derfor maa han dømmes saaledes som Kjønnig har voteret.

No: 29: er ei overbevist om nogen Exces enten paa Raadstuen, hvor han var tilstede, eller andens, og maa derfor blive at frifinde.

No: 30: enig med Kjønnig.

No: 31: paastaaer ei at have været i Konovs Huus el: paa Raadstuen, og da dette el: andet Ulovligt ei er ham beviist, maa han frifindes.

No: 32: Konovs ubeedigede Forkl/aring/ om at Angj/eldende/ var i hans Huus og Bagge Hovlands /: dømt i 10 Spd: Mulct :/ Do:, om at Angj/eldende/ der brugte Udla-

87:

delser mod Øvrigheden /: hvilke Udladelser Konov paabyrder Bagge Hovland :/ kunne ei fælde Angj/eldende/, som maa frifindes.

No: 33: har vel sagt at have fulgt endeel Bønder, hvis Ærinde han ei vidste, til Konov, og at have været paa Raadstuen, men benægter at have været inde i Konovs Huus, og er ellers intet lovstridigt overbevist. Han maa derfor blive at frifinde.

No: 34: har alene/ tilstaaet at have været {paa} ved Raadstuen, og alene Bagge Hovland forkl/arede/ at Angj/eldende/ fra en Høi ved Stranden har truet mod dem, der ei vilde følge med til Byen; men hiint er ikke ulovligt, og dette er ham ikke overbevist, og saaledes maa han blive at frifinde.

No: 35: enig med Kjønnig.

No: 36: er ei overbevist om at have været inde i Konovs Huus, \el: om andet Ulovligt/, og at han og No: 35 have forandret deres Navne, er udenfor denne Sag, hvorfor Angj/eldende/ maa frifindes.

No: 37: enig med Kjønnig.

No: 38, 39 og 40: ligesaa.

No: 41 og 42: Et Vidne har vel sagt, at Angj/eldende/ have anmodet det om at følge med til Byen, "hvor de vilde tvinge Kjøbmændene til nedsette Priser"; men No: 42 har bestemt negtet dette, ligesom og 759de Vidne ogsaa har prøvet, at saadan{t} Udeladelse!! (Udladelse?) ei fandt Sted, men at begge Angj/eldende/ blot sagde, at de vilde reise til Byen. De Angj/eldende/ maa saaledes blive at frifinde.

No: 43: enig med Kjønnig.

Det er paafaldende i høieste Grad, at nærværende Sag kan have vedvaret saa længe; og Bergens Praxis kan i denne Henseende ikke være nogen Regel for Hst: Ret (Høyeste Rett), især da nærværende Sag er behandlet ved en Com/m/ission, som end mere maatte været ansporet til Hurtighed. Imidlertid har denne Sag angaaet 396 Personer /: hvoraf undertiden kuns ganske Faa have været afhørte i een Session :/ og Fiskerie samt Uveir har desuden ofte hindret Forhandlingernes raskere Gang, saa at {Rett} Sagens vidtløftige Behandling i Com/m/issionen ei ret kan paadømmes af Hst: Ret. Men Heibergs Skjødesløshed kan dog ei undskyldes, og det Tvivlsom/m/e er alene, hvorledes han derfor skal ansees; thi 1 – 5 – 8 er in casu alt for ringe, og Forbehold af Justitiens Tiltale mod ham, har og Uleiligheder ved sig.

87b:

At fordoble Bøderne!! (Straffen?) i 1 – 5 – 8 for hver 6 Uger, som til Doms Afsigelse ere hjemlede, drister jeg meg ikke til at antage at have været Lovgiverens Mening. Heibergs angivne Forfald kan ikke fritage ham; thi han burde have henvendt sig til Øvrigheden for at faae en Anden udnævnt i sit Sted. De i Com/missionens/ Dom fastsatte Salarier ere for overdrevne i Forhold til denne Sags Simpelhed og Vedkom/m/endes Arbeide, hvorfor 400 Spd: for hver findes passende. Ogsaa for Actor, {ved} Raadmand Leganger, med Salarier nedsettes til 400 Spd:; og Refensers!! (Referenternes?) Do: til 200 Spd: For Benaadning findes ingen Grund.

Concl/usion/

No: 2, 4, 7, 11, 15, 16, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 41 og 42 bør for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være. Iøvrigt bør Com/m/issionens Dom, saavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes at Straffetiden for No: 9 bestem/m/es til 2 Aar, og for No: 10 til 6 Maaneders Fæstningsarbeide. 2: at de Com/m/issarierne tilkjendte Sallarier nedsættes for enhver af dem til 400 Spd:; ligeledes Actors, Raadmand og Ov: Pro: (Over Procurator?) Legangers til 400 Spd:; og endelig, Defensors, Ov: Pro: Christensens til 200 Spd: Saa bør og Stifts: Ov: Rets Assessor Heiberg for det uforsvarlige Ophold, han har foraarsaget ved sit Votums sildige Afgivelse i Sagen, at bøde til næststosliggende Hospital 200 Lod Sølv. I Sal: til Actor - - - betale samtlige 43 Tiltalte 300 Spdlr:

3: Motzfeldt. Væsentlig enig med Kjønig, undtagen angaaende

No: 2: som blot findes overbeviist om de Ord: ”dokker klarer saart (snart?) de 2 – 3 Borgere inde paa Torvet”. Herfor bør Angjældende ansees med 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

No: 3: findes for de af ham begaaede grovere Forseelser at burde udholde 1 Aars Fæstn/ings/ Arbeide.

Med No: 4: findes kun oplyst, at hun sagde: ”gaae nu Dokker og etc.”. Denne uforsigtige Udladelse til de Forsamlede bør straffes med 8 Dages Fængsel/ paa V/and/ og B/rød/.

No: 5: kan ei afsone sin Brøde ringere end med 6 M: Tugth/us/ Arbeide.

88:

No: 9: enig med Omsen, og No: 10: ligesaa.

No: 14: har forseet sig saa grovt, at han maa udholde 4 Aars Fæstn/ings/ Arbeide; han har nemlig skjælt Pol/itie/ Mest/eren/ og Øvrigheden paa Raadstuen etc:

No: 15: troer jeg kan straffes med 8 Dages Fængsel paa V/and/ og Brød.

No: 17: har viist sig saa ivrig virksom ved Opstanden, og brugt saadanne Udladelser, at hans Straf ei kan blive ringere end 2 Aars Slaverie.

No: 19: finder jeg at være den meest Graverede af alle de Tiltalte, og troer, at han efter 6 – 4 – 16 ei kan straffes ringere end med 6 Aars Fæstnings/ Arbeide.

No: 25: har alene ytret sig misfornøiet med Taxten uden videre Foretagender, og kan herfor – som af Omsen voteret – frifindes.

No: 37: har viist sig som en af de Ivrige, og opført sig saaledes, at 4 Aars Fæstnings/ A/rbeide/ maa idøm/m/es ham.

No: 41 og 42: enig med Omsen i, at de Intet have foretaget, som kan paadrage dem Straf.

Sagen er gaaen særdeles langsom frem ved Com/m/issionen; {ja} men da Sagen blot er documenteret for Enkelte af de Tiltalte, saa haves ei saa megen Kundskab om Sagen, at Mulct \herfor/ kan idøm/m/es Nogen. Dette maa derimod blive Tilfælde med Heiberg, som har havt Sagen saa længe optagen til Dom. 1 – 5 – 8 kan dog ei paa ham antages, da dette Lovsted blot gjelder om ordinære Dom/m/er; en arbitrær (= skønsmessig, vilkårlig) Mulct til Byens Fattige af 150 Spd: findes derimod paa ham passende, da han har været svagelig og har beobagtet sine øvrige ei faa Embedsforretninger. De tilkjendte overdrevne Salarier bør

nedsættes for hver til 600 Spd:, og for Actor til 700 Spd: Skrivernes Sallarier bør bestem/m/es til 200 Spd: for Schydtz, og til 225 Spd: for Schønberg. Ingen Benaadning.

Concl/usion/

No: 25, 41 og 42 bør for Justitiens videre Tiltale i denne Sag frie at være, imod at de, overeensstem/m/ende med Com/missions Dom/m/en, lige med de øvrige Tiltalte udrede Sagens Omkostn/inger/ Iøvrigt bør Com/m/iss/ionens/ Dom, forsaaveidt paaan-

88b:

ket er, ved Magt at stande, dog saaledes A; at Straffen bestem/m/es for No: 2, 4 og 15 til 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød for hver, for No: 3 til 1 Aars \ F/æstnings/ A/rbeide/ /, No: 5 til 6 Maaneders Tugth/us/ Arbeide, No: 9 til 2 Aars Fæstn: Arbeide, No: 10 til 6 Mdrs: Do:, No: 14 til 4 Aars Fæstn: Arb:, No: 17 til 2 Aars Do:, No: 19 til 6 Aars, og No: 37 til 4 Aars Fæstn: Arbeide. og B: {og} at Salarierne ved Com/m/issionen bestem/m/es 1: for Com/m/issarierne til 600 Spd: for hver. 2: for Actor til 700 Spd: og 3: til Com/mmissions/ Skriver Schydtz til 200 Spd:, og Com/m/issions Skriver Schønberg til 225 Spd: I Sal/arium/ til Actor for Hst: Ret betale samtlige 43 Domfældte een for Alle og Alle for Een 400 Spd: For Sagens uforsvarlige Ophold under dens Paadøm/m/else bør anden Com/m/issair, Assess/or/ Heiberg, at bøde til Bergens Byes Fattige 150 Spdlr:

4: Mandix. I Henseende No: 4, 7, 11, 15, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 36, 41 og 42 er jeg enig med Omsen, men \i Henseende til de/ Øvrige med Assessor Kjonig. Hvad angaaer Com/mi/ss/ionens/ og Actors Sal/arium/, er jeg enig med Motzfeldt; men hvad de øvrige Sal/arier/ og Omkostn/inger/ angaaer, med Kjonig og Omsen. Med Motzfeldt er jeg enig i, at Assessor Heiberg for hans Ophold med Sagen bøder 150 Spd:, og ligesaa er jeg enig med ham i det for Actor \for Hst: R:/ bestemte Sal/arium/. Ingen Benaadning.

5: Debes. i Henseende Angj/eldendes/ Straf enig med Kjonig, undtagen No: 9, som bør døm/m/es til 1 Aars Fæstn: Arbeide, og No: 10, som bør døm/m/es til 6 Maaneders Do: I Henseende til Com/m/iss/ionens/ og Actors og Defensors Sal/arier/, samt Actors ved Hst: R:, enig med Omsen, dog troer jeg, at Skrivernes kan nedsættes som af Motzfeldt antaget. Med Hensyn til Heibergs Ansvar, enig med Omsen. Ingen Benaadning.

6: Arntzen. Angaaende No: 3, 5, 9, 10, 14, 17, 19 og 37, enig med

89:

Motzfeldt. I Henseende til de øvrige Tiltalte er jeg i Resultatet enig med Kjonig, med nogle Undtagelser, dog saaledes at Straffetiden for No: 15, 20, 33, 41 og 42 forhøies fra 1 til 2 Mdr:, fordi jeg finder disses Strafskyld at være lige med de Mange Øvriges, der ere tilkjendte 2 Mdrs: Fæstn: Arbeide, ligesom det er upassende at bringe Nogen i Fæstn: i 1 Maaned. {Forem} Jeg maa bemærke, at jeg, i Henseende Udmaalingen af Straffegraden, har paa den ene Side taget i Betragtning, at Opløbet i Bergen antog en saa alvorlig Character, at baade de Militære og Borgerbevæbningen maatte bevæbnes, samt Allarmtrommen røres, efterat Øvrigheden forgjeves havde søgt at berolige den urolige Mængde, og paa den anden Side den store Nød og de høit opskruede Kornpriser, som fandt Sted i 1814, ligesom jeg ei heller har tabt af Sigte, at Byens Pøbel formeente, at Kjøbmændene havde Korn, de ei vilde afhende. De Personer, for hvis Straf jeg voterer paa Skærpeelse, ere

No: 8: Hun er tilstrækkelig overbeviist om at have ophidset den forsamlede Mængde. Jens Berle, der var stationeret ved Muren med sit Mandskab, har forkl/aret/ at hun førte Ordet, og hidsende Mængden, sigende med Skoggerlatter: "de synes at være store, nu de ere bevæbnede, men de skulle vogte sig for at blive plukkede", at han beordrede forgjeves Almuen at begive sig bort, hvortil Angj/eldende/ meest bidrog, da hun ei alene ophidsede de

Nærværende, men endog brugte grove Udladelser, som Vidnerne ei kunde erindre, men som vare fornærmelige for Kjøbmændene. Endvidere, da Vidnet beordrede en Patriulle at bort drive dem, gjorde hun Modstand og maatte under Skjælsord slæbes bort. Foruden at Vidnet maa efter sin Stilling tillægges megen Vegt, understøttes hans Forkl: af Brinks og Vallaus samt Capit: Buschs Prov. Straffen for hende bør skærpes til 6 Maaneder, da Angj/eldende/ før er straffet for Klam/m/erie paa Gaden.

No: 11: har befordret en Stempl/ings/ Seddel, og var med paa Natland for at faae Konov til Byen, og er overbeviist om at have været Ordfører

89b:

paa Natland. Han maa døm/m/es til 4 M: Fæstn: Arbeide.

No: 21: Alle Benægtelser uagtet har han tilstaaet Befordring af en Stempl/ings/ Seddel, efterat alle Udflugter vare ham afskrevne, Desuden har han først negtet og siden tilstaaet at have været med hos Konov. Det er derhos klart, at han har været tem/m/elig virksom i de tumulturiske Optrin, og kan hans Forkl/aring/ ingen Troværdighed til hans Fordeel tillægges. Hans Straf bliver 6 Mds: Fæstn: Arbeide.

No: 32: har ei benægtet, at han jo var paa Natland, men foregiver, at han blot spurgte efter sin Morbroder, hvilket Foregivende er usandsynligt. Han har negtet da at have talt med Konov, men da Denne gjenkjendte ham og opgav, at han havde Ringe i Ørene, maatte han endelig efter flere Benægtelser tilstaae, at han da havde en Ring i det ene Øre. Kom/m/er hertil Bagge Hovlands Forkl/aring/, at Angj/eldende/, da Konov ei vilde følge uden Øvrighedens Ordre, sagde, at han ei brød sig om Øvrighed el: Retter, da han havde været for saa mange Rette før, hvilken Udladelse Angj/eldende/ ei bestemt har negtet, saa kan han ei undgaae Straf. Hans Djærvhed og Uforskam/m/enhed kvalificerer ham til 6 Mdrs: F/æstnings/ Arbeide.

No: 43: er ved Pol: Adj: Schønberg og Pol: Bet: Jordals Forkl/aringer/ overbeviist om udenfor Raadstuen at have ophidset Pøbelen til ei alene at faae Prisene nedsatte, men har endog, efterat Taxten var sat, opfordret til Misnøie, ligesom hun ei heller vilde bortfjerne sig, men trodsede med at ville arresteres. 4 M: Tugth/us/ Arbeide maa hun taale. Angaaende Processicalia enig i, at Heiberg ene kan drages til Ansvar; men jeg har tvivlet om, hvorledes jeg skulde ansee ham. 1 – 5 – 8 og Frd: (Forordning) 3 Juni 1796 ere uanvendelige; thi Lovgiveren har her blot havt Hensyn til alm/indelige/ Tilfælde, og ei tænkt sig at saa ekstraordinært som nærværende. Hertil kom/m/er den afgjørende

90:

Omstændighed, at de af {af} Heiberg paaberaabte Hindringer i sig selv udgjøre lovl/ig/ Forfald; men hans Forseelse bestaaer i, at han ei har indberettet, at det var ham umueligt at votere i Sagen. {Men} Jeg er enig med Motzfeldt i, at han afsoner sin {Mulct} Brøde med 400 Spd: Og troer jeg, at Indberetning efter § 35 i Frd: 3 Juni 1796 bør skee til Regjeringen, da Øvrigheden har viist en fast mageløs Skjødsløshed ved ei at undersøge Aarsagene til Sagens lange Henstand, og ved ei at gribe de Forholdsregler, som maatte være nødvendige. Betreffende Sallarierne findes ingen Grund til Nedsættelse; thi Sagen er overordentlig vidtløftig, da dens Act udgjør 3 svære Bind, og den afsagte Dom 4 Bøger Papiir. Man lægge og Mærke til, at det baade var en undersøgende og døm/m/ende Com/m/ission, som selv maatte skaffe sig alle Oplysninger. Men hvordan end Sagen betragtes, er jeg overbeviist om, at Com/m/issarierne ved største Flid ei kunde have endt den ringere end i 3 Aar, og Noget over 300 Spd: aarl/ig/ kan dog {ha} ei ansees formeget for et saa byrdefuldt og ansvarligt Hverv. Med disse Bemærkninger tiltræder jeg Kjonigs Concl/usion/.

7: Lange. Væsentlig enig med Omsen. Dog kan jeg \1:/ ei være enig i Skærperne for No: 9 og 10, da Straffene kom/m/e saa længe efter Forbrydelserne. Frifindelse, bør, foruden de af Omsen angivne, tillægges No: 5, der er dømt for nogle Udladelser mod V: Konov, i det hun i Vrede sagde "Til Helvede" mod ham etc: Imidlertid er det ei oplyst at hun {her} ved \disse Udladelser/ søgte at hidse Mængden, eller \at de vare/ sagte i denne Hensigt. De maae saaledes antages som private Fornærmelser. No: 24 maae og frifindes. 2: Deponenter have vel sagt, at Angj/eldende/ skal have raabt, at man skulle stagge Stiftamtmanden; men den ene Depon/ent/ er ubeediget og af de tiltalte, og kan saaledes ei virke Beviis. Den ham imputerede brugte Forespørgsel til en Anden, om han vilde følge til Byen, kan ei ansees som nogen Forseelse. No: 38, 39 og 40 maae og

90b:

frifindes. Vel have de angivet en falsk Aarsag til deres Indreise til Byen, hvor de vare ved Raadstuen, men ingen af disse Handlinger kunne medføre Straf. No: 35 maa og frifindes, da Angj/eldende/ ikke har tilstaaet Mere end at have været udenfor Konovs Huus. Dette maa og blive Tilfældet med No: 43. Vel have Schönberg forkl/aret/ at denne Kone trodsede og ei vilde gaae bort, samt hidsede til Misnøie med Taxten. Jordals Forkl/aring/ bestyrker dette; men han kan ei erindre de Udladelser, Angj/eldende/ brugte, el: de Samtaler, hun holdt. Fuldt Beviis for Udladelserne ere saaledes ei tilstæde. No: 4 har og Omsen frifundet for videre Tiltale; men jeg voterer for hendes aldeles Frifindelse. Med disse Bemærkninger tiltræder jeg Omsens Concl/usion/.

8: Collett. I Recitten (? av recess = vedtak, beslutning) enig med Kjønnig. I Henseende til {de} Anskuelse om Anledningen til nærværende Sag, er jeg enig med Omsen, og bemærker, at Nøden var saa stor, at Mange maatte leve af Fisk og Vand. Angjæld/ende/ have dog fremgaaet saa lovstridigt, at de, der have gereret sig (gerere = oppføre, opptre som) som Formænd, ei kunne undgaae alvorlig Straf. For de Fleste er jeg altsaa enig med Kjønnig, men skærper Straffen for No: 2, hvis Brøde er fuldstændig beviist, og saa meget større, som Angj/eldende/ stod Vagt, men ganske overtraadte aine Pligter. 6 Mdrs: Fæstn: Arbeide bør han ei undgaae, da hans Tilskyndelse let kunde have ledet til de alvorligste Optrin. Angaaende No: 8 enig med Arntzen. Angaaende No: 9 formener jeg at Straffen maa blive 3 Aar. for No: 10 bliver Straffen 6 Maaneder. No: 14 maa ansees som et Slags Ordfører og Formand, hvorfor han ei kan undgaae 3 Aars Fæstn: Arbeide. No: 21 maa ansees med 6 Maaneders Fæstn: Arbeide. For de Øvrige Vedkom/m/ende enig med Kjønnig. I henseende Salarierne ved Com/m/issionen er jeg enig med Omsen. Hvad Sagens Ophold angaaer, troer jeg med Kjønnig, at derom bør gjøres Indberetning. Actors Sall: for Hst: Ret be-

91:

stem/m/er jeg som Omsen, og antager, at ingen Benaadning kan finde Sted.

Concl/usion/

Com/m/iss/ionens/ Dom bør, saavidt paaanket, ved Magt at stande, dog saaledes A: at Straffen for No: 2 bestem/m/es til 6 Mnd:, for No: 8 til 6 Md:, for No: 9 til 3 Aar, for No: 10 til 6 Md:, for No: 14 til 3 Aar. for No: 21 til 6 Mdr: B: at Vedkom/m/endes Sallarier for Com/m/issionen, og Actors for Hst: Ret, bestemmes som af Omsen foreslaaet. C: at der i henseende Sagens lange Ophold gjøres Indberetning til Regjeringen.

Debes troede, efter nærmere Overveielse, at Com/m/issionens Sallarier bør fastsættes til 500 Spd: for Hver.

Pluraliteten (= fleirtalet) vedtog Dom/m/en saaledes, som den i Domprotocollen findes indført.

94: A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 36. J: No: 1.

Den 1ste Marti 1828
Advocat Petersen, Actor,
mod

1: Engebret Syversen Belden, 2: Hans Torstensen Korsvold,

94b:

3: Soldat Jørgen Endresen Hage (Belden), 4: Sorenskriver Bjerregaard, 5: Foged Kahrs, og
6: Lensmand Juell.

Voteret:

Generalauditeur Stenersen: Da nærværende Sag tilfølge det under Proceduren her Oplyste blot er behandlet ved civile Dom/m/ere, og der saaledes ei engang er nogen comb/ineret/ Com/m/ission, \end sige Krigsrets Sager/, og den Omstændighed, at en militair Person derunder er actioneret, vel ei heller saavidt skjønnes kan gjøre den til nogen af de (2de) nævnte Slags Sager, saa synes det mig efter Ordene i G/rund/lov/ens/ § 89, og § 2 i Lov 12 Septbr: 1818, tvivlsomt, om jeg under saad/anne/ Omst/ændigheder/ som militær Tilforordnet for den militaire Tiltaltes Vedk/ommende/ kan deeltage i Sagens Paakjendelse, og jeg tillader mig derfor, forinden jeg afgiver noget Votum, at udbede mig den ærede Rets ord/entlig/ Tilford: (Tilforordnede) Kjendelse i denne Henseende.

1: Kjonig. Da nærv/ærende/ Sag, hvorunder Flere ere sagsøgte for ulovl/igt/ Forhold i Anled/ning/ et forfattet og til Almuens Kundskab bragt Skrift af 12 Juli 1825, hvilket formeentl/ig/ indeholder Ytringer, der kunne lede til Ringeagt mod Øvrigheden, og at modsette sig dennes Foranstaltninger, og det i denne Anl/edning/ udferd/igede/ (udgivne) Kgl: Com/m/iss: (Commissorium) 4 Febr: 1826 viser, at dette pl(u?)us causa er lagt til Grund for den derefter anstillende Undersøgelse og Sagens Paadøm/m/else, og da i And/ledning/ dette Forhold er tiltalt en Person navnl/ig/ Jørgen Endresen Hage, hvem det er beviist at han som Soldat stod i militært Forhold, saa anseer jeg det utvivlsomt, at be:te (bemelte) Person ei, saal/edes/ som in casu er skeet, kunde dømmes ved den efter foranførte Kom/missoriums/ Befaling etablerede Com/m/ission, bestaaende af 2 Sorenskrivere og een Gaardbruger. Loven 3 Aug: 1824 viser i § 4 paa det

95:

lydeligste, at alle mil/itære/ Personer for criminelle og Pol/itieforseelser/, der drage corporlige Straffe efter sig, skulle søges ved militær Ret, og den paafølgende 8de §, der alene kan forstaaes i Overeensst/emmelse/ med det Foregaaende, bestem/m/er at, naar mil/itære/ og civile Personer fælles have begaaet Forbrydelser, en militær Person tillige skal tiltræde Retten i saadanne Sager, for i Forening med den civile Dom/m/er at paakjende Sagen. Dette Tilfælde, som b:te § omtaler, er her forhaanden, og da jeg ikke antager, at det udfærdigede Com/m/issorium har havt til Hensigt eller har kunnet forandre denne Lovbestem/m/else, saa kan ikke Sagen nu i den Form, hvori den hertil er indkom/m/en, af H/øye/ste Ret paakjendes. Det fortjener at anmærkes, at den indankede Com/m/iss/ions/ Dom af 23 Septbr: 1826 har anseet b:te Soldat Jørgen Hage med corporlig Straf, og derved antaget, at den har antaget Sagen for at høre til et af det Slags, hvorom oftomtalte Lovgivning handler. Jeg er derfor af den Mening, at Com/missions/ Dom/m/en maa for No: 3's (Jørgen Hages) Vedk/ommende/ kjendes uefterrettelig, og Sagen hjemvises til Paakjendelse i Overeensstem/m/else med Lov af 3 Aug: 1824, § 8. Jeg kan paa Grund heraf ei antage, at Gen/eral/ Aud/iteuren/; hvis Sagen af H/øye/ste Ret skal paakjendes, bør deeltage i Voteringen for No: 3, da jeg ei seer Grund til, at

denne Person mere i Høje/ste Ret end i første Instants skal ansees som militær, og døm/m/es af militære Dom/m/ere.

2: Arntzen. Ifølge G/rund/lovens § 89 er Høje/ste Ret i Fredstider med 2 høje Officerer 2den og sidste Inst/ants/ i alle Krigsretssager, som angaar Ære, Liv el/ler/ Friheds Tab i længere end 6 (3) Mdr: (Maaneder). Lov 12 Septbr: 1818, § 2 (1?), bestem/m/er, at G/eneral/ Aud/iteuren/ skal tage Sæde i deslige Sager, som den ene af de høje Officerer. G/rund/loven omtaler: Med Krigsretssager bør vel forstaaes alle med Militære anlagte Sager, som

95b:

angaar Ære, Liv el/ler/ Friheds Tab, og ikke blot de, som behandles ved de egentlige Krigsretter; thi var {dette} det Modsatte Tilfældet, saa kunde ei heller de ved comb/inerede/ Retter (Commissioner) paakjendte Sager, der indankes til Høje/ste/ Ret, tillige paakjendes af militære Medlem/m/er, hvilket dog altid er skeet, og findes stem/m/ende med Lovgivningen.

Thi concl/uderer/

Gen/eral/ Aud/iteuren/ bør deeltage i Sagens Paakjendelse saavidt No: 3 angaar.

3: Debes. Jeg troer med Arntzen, at Gen/eral/ Aud/iteuren/ bør deeltage i Sagens Paakjendelse for No: 3.

4: Motzfeldt. enig med {Gen: Aud:} Arntzen. Det maa først antages om de befalede Former for den mil/itære/ Persons Vedk/ommende/ ere iagttagne.

5: Omsen. Næst at henholde mig til Arntzens Anførte, anmærkes, at Actorerne have paastaaet No: 3 dømt efter 6-4-3, hvoraf følger, at Ingen er berettiget at berøve No: 3 den Ret tildeels at døm/m/es af Militære. Om end Just/its/ Depart:’s Anskuelse i Skrivelse af 28 April 1826 kunde bifaldes, hvorom for det Første Intet kan afgjøres, kan dog ei paa Grund heraf de{n} milit/ære/ Personer ansees berettigede til at udtræde af Sagen.

6: {Mandix} Lange. Vel synes Ordet ”Krigsretssager” i G/rund/l/ovens/ § 89 at tale for, at der blot sigtes til Sager, behandlede ved egentl/ige/ Krigsretter, eller ved saad/anne/ comb/inerede/ Retter, som i Lov 3 Aug: 1824 ere satte ved Siden af disse. Ogsaa kunde for denne Mening hentes Grund derfra, at G/rund/l/oven/ maaskee har villet, at Sager der i 1. Inst/ants/ vare paadømte af Militære, ei i sidste Inst/ants/ skulde afgjøres af blot civile Dom/m/ere. Men jeg troer dog, naar nærmere betragtes Sagens Natur og den før brugte Fremg/angs/ Maade, naar Militære have været tilkalte, at der

96:

er overveiende Grund til at antage, at G/rund/l/ovens/ § 89 egentlig har villet bestem/m/e, at den Omstænd/ighed/ at de der omhandlede mil/itære/ Sager i sidste Inst/ants/ paakjendes i Høje/ste Ret, ei skal berøve Militære den Ret at døm/m/es af mil/itære/ Personer. Jeg troer saal/edes/ ikke, at man af G/rund/l/oven/ el/ler/ Høje/ste Rets Loven af 12 Septbr: 1818 kan finde Grund for, at de mil/itære/ Medlem/m/er bør udtræde. En (r?)igtigere (vigtigere?) Grund kunde hentes derfra, at Com/m/issionen ei har havt militært Medlem. Men, da G/rund/l/oven/ tildeels sigter til ei at berøve den Tiltalte et Beneficium (= innrømmelse, velgjerning, begunstigelse, fordel), saa troes denne Grund ei heller kunne kom/m/e i Betragtning hvorvidt det er rigtigt, at intet mil/itært/ Medlem har havt Sæde i Com/m/issionen vil nærmere afgjøres under en Votering, hvori de Militære bør deeltage.

7: Mandix. Jeg er enig med Arntzen og Motzfeldt.

{Oberste Sadolin} Justitiarius enig med Arntzen.

1: Generalauditeur Stenersen: Da det, efter den skedte Votering, paaligger mig som mil/itært/ Medlem i denne Sag at votere, forsaavidt Tiltalte No: 3 angaaer, saa bemærkes: Endskjønt den Ret, der altid har været tilstaaet, og vel og maa indrøm/m/es, den execut/ive/

Magt til i Alm/indelighed/ at anordne Sager paakendte ved extraord/inære/ Retter el/ler/ Com/m/issioner, {saa} synes {denne Ret} at gaae vel vidt, naar mil/itære/ Personer i crim/inelle/ Tilfælde, tvertimod de i den eldre Lovgiv/ning/ og Lov 3 Aug: 1824 ytrede Grundsetninger, blot undergives civile Dom/m/ere, saa skjønnes dog ei rettere, end at naar Lovg/ivningen/ hjemler Com/m/issionens Organisation paa den i Lov 3 Aug: 1824 bestemte Maade, i hvis Følge mil/itære/ Personer, som derunder tiltales, lettelig alene kunde blive at døm/m/e af disses civile Medlem/m/er {alene}, en saadan udvidet Ret og maa tillegges den executive Magt; og det bør desuden bemærkes, at Lov 1 Juli 1816, § 6, ligefrem forudsætter, at mil/itære/ Personer felles med Civile ved civile Retter, specielle foranstaltede, som her kunne blive dømte, Uagtet

96b:

jeg saaledes formeener, at den Omstændighed, at nærv/ærende/ Com/mission/ ei har været tilforordnet mil/itært/ Medlem ei vel kan bevirke Com/missions/ Dom/m/en for den Militæres Vedkom/m/ende, der ei i 1. Instants har nedlagt Paastand herom, kjendt uefterretlig, troer jeg dog, med Hensyn til Defensors \.....?/ Paastand her for No: 3 at burde afholde mig fra nærmere at indlade mig paa Sagen, førend det ved Votering er afgjort, om den for No: 3 i Realiteten nu skal paakjendes.

1: Kjonig. Jeg har forhen ytret min Mening, til hvilken jeg her henholder mig.

2: Arntzen. Hvad angaaer Qvæstionen, om No: 3 rettelig er dømt ved Com/m/issionen, da er jeg væsentlig enig med Kjonig, saameget mere som Lov 1824, § 17, bestemt haver alle de til den Tid gjeldende Love om den civile og mil/itære/ Jurisd/ictions/ Grændser. Dog antages ei, at Sagen for No: 3 bør hjemvises, men den bør afvises fra Com/m/iss/ionen/, som blot best/aaer/ af civile Dommere.

3: Debes. Enig med Gen: Aud: i, at Sagen bør ansees tilstrekkelig paakjendt ved Com/m/issionen, da Loven 1 Juli 1816 ikke umiddelbar kan siges at bestem/m/e den civile og mil/itære/ Jurisd/ictions/ Grendser, og saaledes ei er indbefattet under de ved Lov 1824, § 17, havde Anordninger.

4: Motzfeldt. enig med Kjonig i, at Com/m/iss/ions/ Dom/m/en for No: 3 maa kjendes uefterretlig; thi jeg antager, at alle eldre Love om den civ/ile/ og mil/itære/ Jurisd/ictions/ Grendser ere hævede ved Lov 1824. I Com/m/is/sionen er det nok at erklære Com/missions/ Dom/m/en, som blot bestaaende af civile Dom/m/ere, for No: 3's Vedkom/m/ende uefterretlig at være.

5: Omsen. Vesentlig enig med Gen: Aud:, skjønt Qvestionen er tvivlsom. Men bemærkes, Bestem/m/elsen i Lov 1 Juli

97:

1816, § 6, der forudsetter at en Militær kan døm/m/es af civil Ret, og 2: Bestem/m/elsen i Lov 1824, § 8, som siger, at særdeles \vanskelige/ Omstændigheder k(unne?) gjøre mil/itære/ Dom/m/eres Tilkaldelse unødvendig; cfr: (conferer) dette med Just/its/ Deptsens Skrivelse af 28 April 1826, hvori Amtets Erklæring i saa Henseende bifaldes, saa synes dette at henpege paa, at Vanskeligheder vare tilstede ved at faae Militære i Sagen tilforordnede. Hjemviisning el/ler/ Afviisning vilde og medføre Vanskeligheder, som ikke godt kunne afhjælpes. Sagen bør saaledes endelig paakjendes for No: 3.

6: Lange. Vel antager jeg ei, at den 8 § i Lov 3 Aug: 1824 ved Ordene: ” hvor saadant uden Vanskelighed kan skee” har sigtet til, at mil/itære/ Personer kunne alene døm/m/es af civile Dom/m/ere. Disse Ord viser at hvor Vanskeligheder ere, bør de civile døm/m/es ved civile, og Mil/itære/ ved mil/itær/ Ret. Uagtet jeg i denne Henseende ei er enig med Omsen,

troer jeg dog, at b:te § sigter til de Tilfælde, hvor en comb/ineret/ Com/m/iss/ion/ er nedsat af \ord/inære / civil/e/ og mil/itære/ Dom/m/ere, og ei til en nedsat Kgl: (Kongelig) Com/m/iss/ion/. Lov 1 Juli 1816, § 6, er og af Vigtighed, og den er ei hevet ved Lov 1824, da dennes 11te § dog bogstavelig indeholder noget Lignende. Jeg er \saaledes/ enig med General Auditeuren.

7: Mandix. enig med Kjonig og Motzfeldt.

Oberste Sadolin: Gen: Aud:'s Bemærkning om at vige Sæde her, fordi ingen Militær har været tilforordnet den døm/m/ende Com/m/ission, tiltreder jeg; ligesom jeg og, i Medhold af Gen: Aud:'s Grunde, antager at Sagen for den Militære i Realiteten bliver at paakjende.

8: Justitiarius (Collett). Sam/m/enholdes det i Sagen emenerede!! (? : emendere = rette, forbedre) Commissorium af 4 Febr: 1826 mod § 8 i Lov 3 Aug: 1824, formener jeg, at man in dubio (= i tvil, i tvilstilfælde) bør antage ret i nærv/ærende/ Tilfælde, ei er fuld Grund til at ansee Com/m/issions/ Dom/m/en for No: 3 Vedkommende for uefterretlig, af den Grund at intet mil/itær/ Medlem har været tilforordnet.

97b:

General Auditeur Stenersen: Musketeer af Lessalske Compag/nie/, Jørgen E: Hage, er ifølge Com: (Commisariats) Bef/aling/ 4 Febr: 1826 tiltalt deels for i Fællig med en af de Civile Medtiltalte, at have ombaaret et Skrift af 12 Juli 1825, der skal søge at tilintetgjøre Virkn!! (Virkningen?) af alle i Lessie foret/agne/ off/entlige/ Forretninger, deels for Dagen før en paa Gdn: (Gaarden) Tande 27 Octbr: 1825 afholdt Forretning beskikkelsesviis at have tilskikket Fogden b:te Skrift. Det producerede Skrift 12 Juli 1825 røber unegtelig forbrydersk Sindelag hos Forfatteren, ligesom Hensigten dermed ei vel har kunnet være anden end den i Com/missariats/ Befalingen antydede, og dette Skrift vedgaaer Ang/jeldende/ at kjende, men tilstaaer i Fællig med en af de Medtiltalte at have bragt det til Lensmanden for at faae det forkyndt for Stedets Foged, samt at han, da dette ei skedte, selv bevirkede det ved {selv} at anmode Fogden om at give det Forkyndelses Paategning. Saa er og Ang/jeldende/ ved egen, med andre oplyste D(ata?) overensst., Tilstaaelse overført at have bragt sam/m/e, el/ler/ et lignende Skrift til Lensm/anden/ i Vaage, for paa sam/m/e Maade at faae det forkyndt Sskr: (Sorenskriver) Bjerregaard, hvilket dog ei lykkedes. Endelig er han tilfulde overført, paa en forbrydersk og tem/m/elig qvalificeret Maade at have deeltaget i den med Fogden paa Gdn: Tande ved en der afholdt Forretning udviste Opsetsighed og Modstand, hvilken sidste, meest graverende, Omstændighed, der under Sagen kan imputeres (= tilregnes, tillegges) Ang/jeldende/, dog ikke her, som udenfor Com/misariats/ Befalingen, egentlig kan kom/m/e under Betragtning. Da det omh/andlede/ Skrift 12 Juli 1825 ei alene indeholder Protest mod hert(..?) alle i Lessie (= Lesje) i lang Tid afholdte Forretninger, men og Protest imod Stedets Embedsmands fremtidige Embedsmyndighed, skjønnes ei rettere, end at Ang/jeldende/, ved at søge at faae sam/m/e forkyndt Øvrigheden, har deeltaget

98:

i den Opsetsighed imod Øvrigheden, Skriftet tilkjendegiver, og saaledes unegtelig er strafskyldig. Krigslovene omhandler ei en Brøde af Beskaf/fenhed/ som denne. Men sees hen til Bestem/m/elser i flere senere Lovgivninger, in sp: (in specio?) paa den paa Kgl: Resol/ution/ grundede {Resol:} \Pl: (Placat)/ 6 Juli 1783, og Frd: (Forordning) 30 Januar 1793, da maa vel antages, at civile Personer under Omstendigheder som in casu, i Analogie af de cit., for D(anmark??) ere gjeldende, Bestem/m/elser vel neppe anderledes end med arbit/rair/ Straf af nogen Tids Slaverie kunne ansees, ligesom denne Brøde for Militære efter den ældre mil/itære/ Lovgivning vel vilde have paadraget Spidsrodstraf i Mellemg(..?)derne,

hvorfor saaledes i Medfør And/ordnin/gen 28 Marti 1814 eensomt Fængsel in casu uden tvivl maa anvendes, og Straffetiden med Hensyn til Forseelsens Beskaffenhed, og de, Ang/jeldende/ af militære Foresatte og Sognepræsten meddeelte, høist ufordeeltige Attester, maaskee passende ansettes til 60 Dage; ligesom Justitiens Tiltale bør reserveres mod Ang/jeldende/ for hans under Forretn/ingen/ paa Tande udviste lovstridige Forhold. Vel er det, hvorfor Ang/jeldende/ tiltales, i Sam/m/enheng med hvad de andre Tiltalte imputeres; men da de Sidste tillige tiltales for andre, for Ang/jeldendes/ Brøde uafhængige, Facta, skjønnes ei rettere, end at Ang/jeldende/, efter siden Sagens Stilling, ei i Hens/eende/ til Sags Omkostn/inger/ kan paabindes solidarisk Forpligtelse, hvorimod Com/missions/ Dom/m/en i saa Henseende bør tages til Følge. I Henhold til det Anførte, skjønnes ei, at der med Føie kan blive Spørgsmaal om Benaadning.

Concl/uderer/

Com/m/iss/ions/ Dom/m/en bør for Musketeer Jørgen E: Hages Vedk/ommende/ ved Magt at stande, dog saal/edes/ at Straffetiden bestem/m/es til 60 Dage. I Hens/eende/ til Ang/jeldendes/ Forhold under en paa Gdn: Tande 27 Octbr: 1825 afholdt Forretning, reserveres Justitiens Tiltale mod ham. Actor for H/øye/ste Ret billiges i Sall/arium/ 40 Spd:

98b:

1: Kjønnig. Efterat et Skrift af 12 Juli 1825, forsynet med adsk/illige/ Almues mænds Underkrift, i Lessie var ombaaret og gjort Almuen bekendt, udgik under 4 Febr: 1826 Com/m/iss/ariats/ Befaling til Sskr: (Sorenskriver) Thaulov og (Rambill?), samt Grdbruger Ole Haagenstad, om at undersøge og paakjende No: 1's Forhold ved at forfatte og underskrive b:te Skrift, og No: 2's og 3's Forhold ved at deeltage i Skriftets Kundgjørelse, samt tillige No: 2's Fremfærd under en Udleveringsforretning paa Gdn: Tande 27 Octbr: 1825, hvorhos tillige No: 1 er befalet tiltalt for Vinkelskriverie. Fremdeelees er Com/m/issarierne bemyndigede at paakjende No: 4, 5 og 6's Forhold, forsaavidt der i Skriftet mod dem maatte føres Anke, eller Almuen paa Lessøe (Lessie) sam/m/e maatte fremsætte saadan. I den Anledning er af Com/m/issionen d: 23 Septbr: 1826, No: 1 og 2 tilfundne Slaverie, den Første i 3 Aar og den Sidste paa Livstid, og No: 3 ilagt 20 Dages eensomt Fængsel. hvorimod No: 4 og 5 for Tiltale ere frifundne, og No: 6 mod at betale formeget oppebaarne 27 s: Denne Sag er efter Ordre hertil indkom/m/en, og har Actor, Adv: Petersen, paastevnt den; og ere her anførte adskillige prælim/inære/ (preliminær = foreløbig, innledende, forberende) Erindringer med Com/m/iss/ions/ Behandling. Disse ere dog ei af den Beskaffenhed, at de kunne virke den paaankede Dom Amulation og sagens Hjemviisning, da jeg antager, at Com/missionen/ ei har været ubeføiet til at afslaae at indhente Oplysning angaaende de tiltalte Embedsmænds Forhold, saalenge ei specialle Facta vare angivne, hvormed de skulde have forhørt sig, og anderledes troer jeg ei heller, at Com/m/issariet (af 4 Febr: 1826) bør forstaaes, {D} \da/ det Modsatte vilde aabne Adgang for en vidtløftig Uendelighed, som Regjeringen neppe kan antages de ville have afstedkom/m/et. De øvrige Erindringer kunne ei heller bevirke Hjemviisning. Af de Tiltalte forekom/m/er først

No: 1: som har tilstaaet at have forfattet og underskrevet Skriftet af 12 Juli 1825, hvis Indhold viser Almuens

99:

Utilfredshed med deres Øvrighed, og synes at indeholde, at den ei vilde erkjende sam/m/es Forretn/inger/, før den skaffede Caution, hvorhos trues med Magts Anvendelse for at blive lovlig behandlet. I 1818 har Ang/jeldende/ forfattet et lignende Skrift, som han har opslaaet paa 3 Kirkedørre, i hvilken Anled/ning/ han ved Resol/ution/ fritoges for Tiltale, med

Advarsel om at afholde sig fra saadant i Følgetiden. Vel har Tiltaltes Defensor troet, at Ang/jeldende/ ei kan straffes, siden Skriftet viser, at han ei besidder Fornuftens fulde Brug. Dette kan dog ei antages, da de ham angaaende Attester og Vidneforkl/aringer/, samt hans {hele} Depositioner ei give Anledning til at ansee ham berøvet Fornuftens Brug. Tvertimod vises han som en listig Person, der har, at undgaae at opdages, har forvendt sin Haandskrift. Da forb:te Skrift ei kan antages at hensigte til Modsettelse mod den Lovgivende Magts Befaling, men det alene gaaer ind paa at indskrenke Øvrigheden i dens Forretning, hvilket den fordrede Caution synes at godtgjøre, saa kunne de af Actor anførte Lovsteder ei her anvendes, hvorimod denne Tiltalte, hvis Skrift ei alene er af det Indhold, at det kunde Skade, men endog her stiftet Skade for det Almindelige, og den Almue, blandt hvilken det er bekjendgjort, men blive at straffe føleligt, og troer jeg Fæstningsarbeide i 6 Aar at være passende, hvorunder jeg tillige har taget i Betragtning hans Forhold som Vinkelskriver.

No: 2: har tilstaaet at have underskrevet b:te Skrift, og er overført at have ombaaet det for at faae det undertegnet, at have været paa Soleglad for at faae det forkyndt Fogden, samt at have viist Vold paa Tande da Udlev/erings/ Forretn/ingen/ sam/m/esteds foretoges 27 Octbr: 1825, hvorved han har taget Foged Kahrs i Brystet, for med Magt at sette ham ud af Fæhuset. Den af Com/m/iss/ionen/ for Ang/jeldende/ valgte Straf anseer jeg, med Hensyn til, at Ang/jeldende/ ved den omhandlede Forretning var en aldeles uvedk/ommende/ Person, og at hand er meddeelt høist slet Skudsmaal, passende bestemt, skjønt

99b:

det er tvivlsomt, om Ang/jeldende/ ei burde fældes efter 6-4-17, da det synes, at en Foged ved at fyldestgjøre en felden Dom bør have sam/m/e Sikkerhed, som Dom/m/eren.

No: 3: Med Hensyn til den felden pre: (preliminære?) Votering, og da Sagen for ham skal paakjendes, tiltredes Gen: Aud:'s Mening. Hvad angaaer de tiltalte Embedsmænd og Lensm/and/, da er

No: 4: S:skr: Bjerregaard, som beskyldes for a: at han først 11 Januar 1825 har oplæst G/rund/l/oven/, og fordret den deri befalede Eed. b: at han ved sine Forretn/inger/ ei har benyttet Mend, der havde besvaret Constit: (Constitutionen). c: at han har forurettet No: 1 ved 2de Skiftebehandlinger, d: at han af Tore (Thor) Lessieverket har taget Formeget i Gebyhr (at thinglyse en Obl:), og e: at han af No: 2 har modtaget Fæe (Kreature, i B-versjonen) for at bortskaffe Nybyggere. Den første Anke er afbeviist og kan efter de Forskrifter, som haves om Loves Thingl/esing/, umulig være grundet. Den anden bortfalder derved, at {det} det ei videre er foreskrevet, end at de Mend, som benyttes ved Forret/ningen/, have aflagt Eed efter 1-7-5 (1-7-1), og at dette ei har været Tilfeldet, er ei foregivet. Den tredie Anke er ei oplyst, hvori den bestaaer, og kan saameget mindre regarderes (repareres, i B-versjonen), som den foregivne Urigtighed skal have fundet Sted ved Skiftebehandlingen, der staaer under Overdomstolenes Paakjendelse, og hvilket er det eneste Sted, hvor Urigtigheder ved jud/icielle/ Forret/ninger/ kunne paakjendes. Den 4de Post. De afhørte Vidner ere ubestemte, og afgiver derom intet endsige lovl/ig/ Beviis. Den 5te Ankepost er endog af den Beskaffenhed, at det synes som om Sskr: (Sorenskriveren) har viist Vedk/ommende/ Tjeneste ved at tage Fæe (Kreaturer, i B-versjonen) for Penge. Bjerregaard kan saaledes ikke ansees skyldig i nogen Brøde.

No: 5: Foged Kahrs, imputeres (= tilregnes, tillegges) 1: at han før 1825 har efterladt at føre Justits paa Lessie. 2: brugt ustem/m/eberett/igede/ Mænd i Forretninger. 3: at Skatteberegningen for No: 2 for 1825 er urigtig,

100:

4: at No: 2 ei har faaet Betaling for forrettet Skyds og Holde vagt i Krigens Tid. 5: at Denne er fornærmet ved Bygningers Reparation paa (Pladsen) Fogstuen (Foksstuen). 6: at Fogden af No: 2 har modtaget for 10 Forretn/inger/ (I B-versjonen: 4 Udkastelses- og 2 Executionsforr:) 52 Spd: 64 s: 7: at Fogden har forurettet No: 2 ved Ex/ecutions/ Forret: 24 Febr: 1824. 8: at Fogden har fornærmet No: 3 ved at hugge efter ham ved Forret/ningen/ paa Tande. 9: at Fogden har brugt Militære og Bønder ved denne sidste Forretning (27 Oct: 1825). Ad No: 1: da ligesom det ei er angivet, hvori Fogdens Efterladenhed har bestaaet, saal/edes/ er ei heller herom Beviis. Ang: 2den Post: henholdes til den Anførte ved Sskr: Bjerregaard. 3: For No: 3 mangler alt Beviis. No: 4: ligesaa, og er det avanceret, at Kahrs ei engang paa den Tid var Foged paa Stedet, el/ler/ \var pligtig/ at gjøre Rede for det Fordrede. No: 5: det er nok at erindre, at Fogden har handlet efter Foresattes Orde. No: 6: De paaankede Forretn/inger/ ere ei fremlagte, hvorfor deres Beskaf/fenhed/ ei kan bedøm/m/es. Fogdens Beregning synes endog meget billig, og overalt ere Forretn/ingerne/ underordnede Overdomstolenes Paakjendelse. No: 7: er af lige Verd (beskaffenhed) som No: 6. No: 8: Da {No:} Tiltalte No: 3, som en uvedk/ommende/ Person, selv gav Fogden Anledning til det, han foretog sig, han kan efter 1-22-31 og 51, Intet Ansvar resultere for den Sidste. No: 9: Fogden havde al Grund og Aarsag til det Skedte efter hvad der fra Almuens Side før var passeret.

Tiltalte No: 6, imputeres a: at han har brugt ustemmeb/rettigede/ Mend i Forretn/ingerne/. b: at han har forlangt 2 Spd: for en Forret/ning/ hos Hans Skomagerstuen, som havde solgt Brendeviin. c: først hos Ole Jondal udhentet en Belg (blæsebelg), men senere solgt en Ambolt. d: at han af Ole Rudi har taget for Meget Skat. e: at han ligesom Fogden ved Bygn/ingers/ Istandsættelse paa Pladsen) Fogstuen har forurettet No: 2. f: taget Formeget for Indk/assering/ til Forl/igelses/ Com/missionen/. g: viist Vilkaarlighed ved Veiarbeidet. h: negtet No: 2 at ride til Arresthuset. i: at han bruger Vagtmandskab til eget Arbeide. k: at han har frataget en No: 2 sendt Madkiste. l: at No: 2 selv har maattet besørge Læge hentet til sig. m: at nogle af

100b:

Almuen udlaante Sengklædet ei var betalte. Ad a: Jeg henholder mig til det før Anførte. b: det er ubeviist, at de 2 Spd: have oversteget hvad Lensmanden tilkom, og at han tog Smør for Penge, skedte efter Vekom/m/endes Forlangende. c: herfor er af Lensmanden anbragt antagelige Aarsager, og at Ang/jeldende/, ved at berøves en Ambolt, lider mindre end ved at miste en Blæsebelg. d: Lensmanden har heri begaaet Urigtighed, som dog ei grundes i Svig, men i Uagtsomhed, hvilket det ringe Beløb selv viser, hvorfor blot Tilbagebetaling maa være Nok. e: Heraf kunde ei opstaae Fornærmelse, da Lensmanden handlede efter Ordre. f:, g: ere ubeviiste. {og} h: herpaa kunde No: 2 ikke have noget Krav, og da han fik Hest, saasomt han behøvede det, har Lensmanden intet Ulovligt begaaet. i: at Arrestanter ere undløbne Lensmanden, er ubeviist, og hvis Ulovlighed ved Varetegten er skeet, maatte Øvrigheden have draget Vedk/ommende/ til Ansvar. k: det er ubeviist, at Ang/jeldende/ No: 2 har manglet Føde i Arresten; tvertimod er det Modsatte beviist, og at han ved Juul først fik Middagsmad i Skumringen, kan ikke have været Ulovligt, Da der i den omhandlede Kiste kunde være skjult Andet end Mad, saasom Instrumenter til Undløb, saa var Lensmanden pligtig at beholde Kisten. l: Jeg har ei fundet det beviist, at No: 2 af Lensmanden har begjert Lege, og at Lensmanden har negtet at skaffe sam/m/e. m: Omgangsmaaden hermed er ei oplyst, eller at det var Lensmandens Pligt at tilbagelevere Sengklæderne. Ved Sagens Behandling er ei begaaet Forsøm/m/else, som kan begrunde Ansvar. No: 2 maa betale Omkostn/ingerne/ ved Thingsvidnet af 14 Septbr: f: A:, hvorunder Sallarier. Ingen Benaadningsgrund findes.

Concl/uderer/

I Hens/eende/ No: 3, som Gen: Aud:, og at iøvrigt Com/missionens/ Dom stadfæstes, dog at Straffetiden for No: 1 bestem/m/es til 6 Aar. De med det under 14 Septbr: 1827 optagne og under Sagen fremlagte Thingsv/idne/ forbundne Omkost/ninger/ bliver af No: 2 at udrede

101:

efter af Øvrigheden approb/erede/ Regninger, hvorunder i Sall/arium/ til Proc/urator/ Sommerfeldt 20 Spd:, og Proc: Søgaard 6 Spd: I Sall/arium/ (til Actor for H/øye/steret, Adv: Peresen) betaler Tiltalte No: 1, 2 og 3, Een for Alle og Alle for Een 50 Spd:

2: Arntzen. For No: 3 i det Hele enig med Gen: Auditeuren. Betreffende de Øvrige er jeg væsentlig enig med Kjønnig. For No: 1 bemærkes, at uagtet jeg ei betragter ham som gal, saa maa dog den fixe Idee, han har været plaget af, samt hans Iver for at hævde Const/itutionens/ og Kongens Myndighed, kom/m/e i Betragtning ved hans Straf. Derfor antages 6 Aars Slaverie passende; thi jeg erkjender det tvivlsomt, om han ei burde døm/m/es paa Livet. Ligesaa er det tvivlsomt, om ei No: 2 bør feldes efter 6-4-17; men hans Angreb paa Fogden kan ei henføres under Lovens Bogstav, og Sagens andre Omstændigheder gjør dog Lovstedet uanvendelig. Ingen Benaadning.

3: Debes. I Henseende til No: 3 væsentlig enig med Gen: Aud:, dog troer jeg det unødvendigt at reservere Justitiens Tiltale mod ham, da hans Forhold paa Tande kan ansees som en skærpende Omstændighed ved hans øvrige Adfærd og derved forb/undne/ Straf. I Henseende No: 1 enig med Kjønnig i, at han døm/m/es, efter Ana/logie/ Frd: (Forordningen) 5 Juli 1765 (25 Juli 1765), til 6 Aars Slaverie. I Henseende til No: 2, da antages med de forrige Voterende, at han rettelig er dømt til Slaverie paa Livstid efter de citerede Anordninger. Hvad angaaer No: 4, 5 og 6, da er jeg enig med de forhen Voterende, uagtet det er tvivlsomt, om ikke Com/m/issionen burde paa en mere inquisitorisk Maade burde have gaaet frem med disse, og ex officio (= på embets vegne) undersøgt deres Forhold efter den Anledning Def/ensors/ 5, 9 og 10 Qvæstioner giver. Benaadning bør for Tiden ikke anbefales eller indstilles, især for No: 3's Vedkom/m/ende. Derimod kan vel No: 2 efter en Række af Aar, \over 6/, og godt Forhold anbefales til Løsladelse. Jeg tiltreder Kjønnigs Concl/usion/.

4: Motzfeldt. Angaaende No: 1, da er det særdeles tvivlsomt, om han er capax pornæ; thi foruden, at hans Skrifter og Proclamationer synes at vise en forvirret Hjerne, ligesom

101b:

Præsten Jordans Skudsmaal gaaer ud paa det Sam/m/e, og Flere have bevidnet om ham, at han er forvirret, ligesom det er beviist, at hans Moder og en anden Beslegtet har været sindsvag. {Med de} Men hans hele Adferd i Sagen, hans bestemte Forkl/aringer/, samt Almuens Forklaring om, at han er fornuftig, synes at afgive overvegtige Grunde for, at hans Forhold maa tilregnes ham. Skriftet af 1825 synes at være Oprørsskrift, ligesom ogsaa hans øvrige Skrifter opfordrer til Modverge mod Øvrigheden og Storthingets Love, og opfordrer til at sette Embedsmændene ud af Virksomhed, indtil de stiller Caution. Ang/jeldende bør straffes paa Livet \og Æren/, efter min Mening. No: 2 troer jeg {ligesaa} efter 6-4-17, at burde for sin Adfærd straffes {med} paa Livet. No: 3 angaaende, da troer jeg at han, som har ombaaret Skriftet, faaet det undertegnet, besørget det forkyndt for Embedsmændene, og taget Deel i at bevirke Opstand, som Skriftet hensigter til, maa ansees med Slaverie paa Livstid. No: 4, 5 og 6, enig med Kjønnig. Ved Sagens Behandling findes Intet at erindre; dog synes Actors Forespørgsel om Sagens Indanke for Embedsmændenes Vedkom/m/ende at være overflødig; men da den af Sskr: Bjerregaard givne Paategning har foranlediget dette, saa kan Ansvar bortfalde.

Concl/uderer/

No: 1 bør, for at have forfattet og underskrevet Oprørsskriftet af 12 Juli 1825, have fortiendt Ære og Liv. No: 2 bør, for at have overfaldt Foged Kahrs og Lensmand Juel under deres Embeds Udførelse, samt for at have medvirket til Udbredelsen af Skriftet af 12 Juli 1825, at have sit Liv forbrudt, og No: 3 bør, for at have ombaaet bemeldte Skrift, samt medvirket til sam/m/es Underskrift og Forkyndelse, arbeide i Jern i nærmeste Festning sin Livstid. Iøvrigt

102:

bør Com/missions/ Dom/men/ ved Magt at stande. I Hens/eende/ Thingsv/idnet/ og Sall/arium/ til Actor, som Kjønnig. No: 1 og 2 bør indstilles til Slaverie paa Livstid. For No: 3 findes for Tiden Indstilling ei nødvendig, da han først efter flere Aar bør anbefales til Benaadning.

5: Omsen. I Recitten som Kjønnig. No: 1 angaaende, væsentlig enig med Motzfeldt; thi er han ikke afsindig, hvilket Sagens hele Sam/m/enheng og bekræfter, saa synes 6-4-13 anvendelig, da hans Skrift indeholder Opfordring til Opsætsighed mod Lovene. Skriftet selv indeholder Opfordring til ikke at betale Skatter. No: 2 er endog bogstavelig in casu efter 6-4-17, da han har \an/grebet {og} Fogden og Lensmanden. Han har bidraget til Udbredelse af Skriftet af 12 Juli 1825. Hvad angaaer No: 3 er jeg enig med Motzfeldt. Thi ifølge 6-4-14 maa hans Deeltagelse blive yderst tilregnelig og strafbar. Jeg concl/uderer/ som Motzfeldt for disse 3 Personer. For 4, 5 og 6 er jeg enig med Kjønnig i det Væsentligste. Hvad Behandlingen for H/øye/ste Ret angaaer, da har Defensor fremlagt Skrivelse fra No: 1 om Sagens \videre/ Oplysning ved et Thingsvidne. Dette Andragende synes ikke at {burde tages} kunne tages i Betragtning, da {han} Angjældendes Forhold saa nøiagtig under Sagen er oplyst, og Defensor har saaledes handlet rigtigt ved at frem/m/e Sagen. Actor her for H/øye/ste Ret har troet, at Justit/iens/ Tiltale burde reserveres mod Ole Randen (Randem) og Hans Tande; men da Overøvrigheden har Kundskab til Sagens Gjenstand og dens Personale, saa er til saadan Reservation, som desuden er overflødig, ingen Grund. Af sam/m/e Grund kan jeg ei heller tiltræde Gener: Aud:’s Mening om en lige Reservation mod No: 3, mod hvem intet nyt Factum under Sagen er oplyst. Jeg concl/uderer/ saaledes som Motzfeldt, og er med ham enig ang/aaende/ Benaadning.

6: Lange. I Recitten som Kjønnig, ligesom jeg troer, at Com/missionens/ Dom ei kan kjendes uefterrettelig, saaledes som Defensors Paastand moverer, da det Desiderede intet releverer (relevare = være av betydning).

102b:

No: 1: Skriftet af 1825 kan ei ansees som Oprørsskrift, da Opfordringen mod at erkjende offentlige Forretn/ingers/ Gyldighed udflyder af Ang/jældendes/ Anke, at stem/m/eberettigede Mend ei ved sam/m/e ere brugte. Skriftet søger derimod at hindre Embedsmends Forretninger, at tilintet gjøre offentlige Forretninger etc: At dette er lovstridigt, viser Frd: 5 Juli 1765. sam/m/e Angjældende bør derfor ansees med Slaverie i 6 Aar. No: 2 er ikke mere skyldig end No: 1. Han har \blot/ deeltaget som Medhjælper i hvad No: 1 har {at} tilsigtet, og er herfor ei saa skyldig som No: 1. Hvad hans Anfald paa Fogden angaaer, som dog ei kan ansees efter 6-4-17, da voxer hans Strafskyld lige med No: 1, og han bør feldes som denne. No: 3 ang/aaende/, enig med Gen: Audit: For No: 4, 5 og 6 enig med Kjønnig. Jeg concl/uderer/ som Kjønnig, med Forandring, at No: 2 straffes alene med 6 Aars Slaverie. Omkostn/inger/ synes vel in solid/um/ at burde udredes af de Skyldige; men da No: 3 ei er tiltalt for sin hele Brøde, og No: 1 ei er sigtet for Saameget som de Øvrige, saa kan det ved Com/missionen/s Dom forblive.

7: Mandix. For No: 3 enig med Gen: Aud:, dog uden Reservation af videre Tiltale.
Forresten enig med Kjonig.

Oberste Sadolin. enig med Gen: Auditeuren.

Justitiarius (Collett): Sam/m/enholdes den Passus i Com/m/issoriet, der paabyder Com/missariene/ at undersøge og paakjende No: 4, 5 og 6's Forhold, forsaavidt i det omhandlede Skrift paaanket er, el/ler/ af Almuen paanket vorder, med de af Defensor til Vidnerne Ole Randen og Hans samt Erik Tande fremsatte 5, 9 og 10 Qvæstioner, Acten pag: 71 og 72, da skjønner jeg ei, at Com/missionen/ var berettiget til, saal/edes/ som ved Eragtning 13 Juni 1826 skeed er, at afvise b:te Qvæstioner. Vel anføre Vedkom/mende/

103:

at de ei ere hjemlede at anstille inqvis/itions/ Undersøgelser, uden at noget bestemt Factum var opgivet; men de i de opgivne Qvæstioner meldte Facta vare, saavidt skjønnes, bestemte nok, baade med Hensyn til anførte Com/m/issariats Ord og Sagens øvrige Omstændigheder. Jeg troer derfor, at b:te Eragtning, saal/edes/ som af Defensor paastaaet, maa underskjendes, og Sagen hjemvises etc: Som et Moment herfor anføres Ang/jeldende No: 1's ved Dom/m/ens Forkyndelse afgivne Erklæring, og hans senere Forlangende om, at de af ham opgivne Vidner maatte føres. Men da ingen af de Voterende har fulgt denne Paastand, saa maa jeg in subsidium ytre min Mening, og skulde jeg i saa Henseende bemærke, at det er tvivlsomt, om No: 1 er capax pornæ. Imidlertid concl/uderer/ som Mandix.

Arntzen. Jeg finder No: 3's Forseelse saa grov, at han bør døm/m/es til høieste Straf, som And/ordningen/ 28 Marti 1814, § 7, bestem/m/er, neml: 90 Dage, især da efter Pluraliteten (= fleirtalet) ingen Reservation mod ham skal gives, og hans Øvrighed saaledes ei faaer Kundskab om hans hele Brøde. Jeg antag[er] Gen: Aud:'s Mening, fordi det var vanskeligt at udfinde en passende Straffegrad, maar!! (naar) Ang/jeldendes/ Forseelser skulde adskilles og paakjendes under særskilte Sager.

Kjonig. hvis Reservationen bortfalder, er jeg enig i, at Straffen forhøies til 90 Dage.
Conclusionen vedtages saaledes som den i Domprotocollen findes indført.

160b:

Den 11te December 1828

L: No: 113 J: No: 95

Advocat Sørenssen, Actor,
mod

Bogbindermester Bublin

No: 1: Omsen. Bogbinder D: D: Nublin sigtes under nær: (nærværende) Sag deals for Opsætsighed mod Politiet, og deals for Voldsomhed mod samme, hvilket skulde være for[e]gaaet Aftenen circa kl: 11 ½ mellem 15de og 16de Mai d: A:, da Politiajutant Dass paa Hammerborg ...(?) have mødt 3 Personer som syntes noget berusede, talende om at ville raabe Hurra for Constitutionen, hvorpaa efter hans Forkl/aring/ een el: alle 3 skulde raabt Hurra, hvorfor han vil have foreholdt dem Rolighed; men i det Samme skulde Tilt/alte/ have sprunget ham i møde, som for at faa ham overende, hvorfor Dass slog til Angj/eldende/ saa denne faldt i Gaden. Derpaa vil Adjutanten

161:

have faaet it Slag i Hovedet, hvorpaa han faldt paa Knee,(?) at han derpaa ...(?)(?) Tilt/alte, viste denne Polititegnet, og først angav sig som Adjutant, og at Tilt/alte/ dog forligtes, at ...(?) sig ...(?), hvorpaa Dass slog han overende og atter viste Tegnet, som Tilt/alte/ ei skulde villet(?), hvorfor Adj/utanten/ peeb, og ved 2 Vægteres Hjælp blev Tilt/alte/ bragt i Raadstuarresten. Men efterat Adj/utanten/ har afgivet denne Forkl/aring/ 19 Mai, har han saavel tillagt, at han ei var vis paa, om det var Tilt/alte/, som sprang mod ham. Men derefter kommer han atter med et Tillæg, at det ei var Tilt/alte/, som sprang mod ham. Han tillægger endvidere, at han ei bestemt tør sige, det var 4de Dp: (Deponent) Guldberg, da han ei engang vidste om han var tilstede. Foreløbig bemærkes, da Actor har Anmærket, at Dass ei har beediget sin Forkl/aring, og da han formener Dass ei kunde renoncere der paa, saa formener han at Sagen maatte blive at hjemvise. Imidlertid maa bemærkes, at Dass's Forkl/aring langt fra kan siges at være i det væsentlige overensstem/m/ende, men at han selv har gjort ei ubetydelige Forandringer deri; jeg formener derfor, det vilde være upassende af denne Grund at hjemvise Sagen, Sandsynlig har Dass ved Slaget af en ubekjendt tabt saaledes sin Fatning, at han ei har kunnet afgive en nøiagtig Forklaring. Jeg troer derfor, Sagen endelig maa paakjendes.

2: Motzfeldt. Enig at Sagen paakjendes.

3: Kjonig. 4: Arntzen. 5: Debes. ligesaa.

6: Lange formener at Sagen { } bør hjemvises, og Politi Adj/utanten/ beedige sin Forkl/aring/.

7: Mandix. Enig med Debes.

8: Collett. Ligeledes.

1: Omsen. Hvad nu Realiteten angaar, da bestaar den i, efter hvad Tilt/alte/ har tilstaaet, og som egentlig udgjør Hovedbeviset, at han og Guldberg forlod den 15 Mai om Aftenen sin Svoger Skomager Vibe, hvor de havde Drukket noget Punsch, og hvoraf Dp: (Deponenten?/Deponenterne?) er noget beskjenket; at de da taledes om forestaaende 17 Mai, og Tilt/alte/ sagde: Saa lad det være Hurra for 17 Mai; da i det Samme een /: Politi: Adj: :/ spurgte hvad det var for Spetacel, hvortil Tilt/alte/ sagde "Hvad rager det han", hvorefter han fik et Slag, saa han faldt, og da han reiste sig, atter ett. Først da viste Personen Politietegnet, da en Militair og Civil vare komne til. Da Tilt/alte atter var

161b:

kommen paa Benene, greb Adjutanten ham og ei foreviste Tegnet, og sagde at ville arrestere ham, hvorimod Tilt/alte/ protesterede, paa Grund af at han var Borger, men desuagtet blev bragt i Arresten af 2 Vægtere; og(?) var det, at han søgte at rive sig løs, men faldt, og Adjutanten over ham, hvilken holdt ham i Struben, og at han, for ei at qvæles, kom til at rive Adj/utants/ Kjole i Stykker, og Kradse kom paa Haanden. Undersøger nu, hvorfor Deli: (Delinqventen) vilde arrestere Tilt/alte/, saa er det aabenbart at det var allene fordi Tilt/alte/ skal have raabt Hurra for 17 Mai, uden at det var synderlig høit. Vel kan det nu være rigtig, at Politiet bør vaage over at F...g...s(?)(?) i fors.g...(?). Men jeg antager ei at dette kan skee ved et Hurraraab for 17de Mai. Men om og Dass skulde være berettiget at forbyde og standse {..}hvert Hurra for Constitutionen, saa var det dog hans Pligt først at tilkjendegive sig som Politi betjent ved sit Tegn. Men naar han overfalder en Borger, og først senere fremkommer med Tegnet, da forekommer han mig mere at have handlet som en Roligheds forstyrrer end som det egner sig en agtbar Politiadjutant. At en Borger ei vil finde sig i enhver ...handling(?), finder jeg saa naturlig, at jeg endog vilde undskylde ham om han havde brugt langt større Magt mod Dass end han gjorde. Selv naar Tegnet forevistes bør ei en uskyldig Borger lade sig slæbe gennem Gaderne i Arresten. .i(?) havde intet(?) om Constitutionen, er(?)(?) af(?) Vægter eller Politibetj: Angj/eldende/ bør derfor ei allene frifindes, men maatte endog faaet Opretning hos Dass, om den var paaestaaet. Men nu formener jeg det bør(?) forblive ved St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom, ..(?)(?) Angj/eldende/ for videre Tiltale, fordi ...(?) ..st....(?) fra Justitiens {..} Side kunde være Grund til Sagens Anlæg. Der har og under Sagen været talt om at Tilt/alte/ skulde hindret Dass i at ..ds.....(?) det Passerede paa Politi cammeret, men er med flere \enstemmige/ Vidner afbeviist. Tilt/alte/ kan saaledes ei bebreides mindste Overlast mod Politiet. Ang/aaende/ Process/en/ intet at erindre.

Thi concl/uderer/

St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande,

162:

2: Motzfeldt. Væsentlig enig med Omsen; og anseer Politiadj: for at være Aggressor (= angriper, en som bruker vold), og at han ved sit ubesindige Forhold ved at slaae Nublin, har ...(?) ...(?) selv maa tilstaae at denne ei var ...(?), som vendte mod ham, har(?) Sagen. Jeg formoder derfor at Nublin maa blive aldeles at frifindes, men da der er en(?) Mislighed(?) i Underrets Dom/m/en.

Concluderer

Bogbinder Daniel D.....(?) Nublin bør for Justitiens Tiltale i denne Sag fri at være.

3: Kjønlig. Enig i at den Tilt/alte/ ei {ved} kan ansees for at have gjort sig skyldig til nogen Straf. Imidlertid kan han ei undgaae at tilsvare Actionens Omkostninger, da hans egen Forklaring viser, at han tilligemed hans Kammerad have været beskjenkede, og i saadan Forfatning sandsynlig have foraarsaget Støi, der har givet Politi Adj/utanten/ Anledning at (hen?)vænde sig til dem for at forekomme saadant, der paa den Tid, Passagen foregik, maatte foraarsage Uro, og altsaa var andre til fl...der(?) i deres Søvn. Dette troer jeg maa være tilstrækkelig til at Tilt/alte/ maa bære Actionens Omkostn/inger/. Jeg tror derfor at St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom bør stadfæstes, og Tilt/alte/ paalægges at betale Actor Sørensen i Sal/arium/ 10 Sp:

4: Arntzen. Skjønt jeg tilfulde(?) at Dass ei har vist den tilbørlige Conduite, saa finder jeg det og yderst tvivlsomt, om Angj/eldende/ kan (un?)ndgaae Straf, saa bemærkes: a:(?) Tilt/altes/ Hurra paa Gaden ved Nattetid, hvilket Politiet en(?) F.....(?) ej?/er? forpligtet at forebygge. b: han have revet Adjut/antens/ Kjole i Stykker, og det efterat Polititegnet var ham forevist. Vel foregiver han, at Politiadj/utanten/ holt han for hardt i

Struben at han frygtede for at qvæles, men foruden at dette er benægtet af Dass, skulde jeg og troe, at Sindsrivelsen har fundet Sted, endog paa en Tid, da Tilt/alte/ ei var kastet til Jorden. I det Mindste(?) i 4 Vidne dette(?). Saameget er vist, at Tegnet da var ham forevist. ..en(?) at tale om, at det er sandsynligt at Tilt/alte/ virkelig kjendte Dass, hvem(?) han selv erklærte(?) at have seet 1827 paa Politicammeret. Men paa den anden Side(?) og for Angj/eldende/, at Dass uden mindste Anledning gav han et voldigt Slag, hvilket strider baade ...(?) Loven i Alm: (Almindelighed) og den Forfatning. See Fr: (Forordningen) 5 Juli 1793 § 18, "at Politiet skal kunde med ...d.g...d(?) o: s: v:" Da nu Dass har handlet aabenbar mod sin Pligt, saa tror jeg og den

162b:

Straf kan bortfalde, men Angj/eldende/ maa betale Omkost/ninger/, og til Actor i Sal/arium/ 10 Sp:

5: Debes. Væsentlig enig med Motzfeldt.

6: Lange. Ligeledes væsentlig enig med Motzfeldt. Kun bemærkes, {... til en ...} at 4re Vidne, saavidt jeg skjønner, ei har forklaret sig om enten Tilt/alte/ laa paa Jorden eller stod opreist, da han rev Dass's Kjole i stykker. Derimod har Angj/eldende udtrykkelig sagt at det skede mens han laae, hvilket, og stem/m/er med Dass's Forkl/aring/.

7: Mandix. Enig i at Angj/eldende/ {fo...} tilfindes for videre(?) Tiltale med at udrede Omkostninger, og til Actor for Høiesteret 10 Spd:

8: Collett som Justitiarius: Væsendtlig enig med Omsen, dog med den af Kjønnig gjort Bemærkning om Omkostningerne.

Omsen. gaaer over til Motzfelds Conclusion.

side 63:

Den 14de Juli 1831.

L: No: 198.

O: No: 18. 2 Sess: 1830.

Collegium academicum ved Frederiks Universitet
mod
Politiemester Gjerdrum

1: Motsfeldt. Da Indst: Politimester Gjerdrum 11 og 12 Mai 1829 havde 3de Gange efter hinanden uden Collegii acad/emicums Tilladelse og Widende ladet nedtage en i Universitets g/aa/rdens Portrum af (...?)selske Studentersamfundet/s 1ste Director/, og Sekretair/ underskr/evet/ Bekjendtgjørelse/, at acad/emiets/ Borgere udenfor Samfundet kunde tage deel i dets Festligholdelse af 17 Mai, lod Collegium/ academ/icum/, der efter Univ/ersitets/ Fundationen/ 26 Juli 1824 § 12 skal vaage over Univ/ersitetet/s Rettigh/eder/, og som ansaae sig fornærmet/ ved dette Forhold ved Klage af 9 Juli nestefter indk/ommet/ til Christiania Politieret, i Medhold af Xania Pol/itiets/ Anord: § 8, og da Pol/itie/mest/eren/ ved dens Dom 4 Novbr: s: A: blev frif/unden/, har Col/legiet/ ved H/øieste/ R/ett/s stev/ning/ af 8 Decbr: indank/et/ Dom til at kjende (ee?)fter: (efterretlig?) el/ler/ til Underk/astelse/ og Forandr/ing/, og dereft/er/, da Gjerdrum ei har mødt el/ler/ ladet møde, hvorf/ore/ Sagen er skr: beh/an/dl/e/t:, har Col/legiet/ i skr/iftlig/ Indl/æg/ nedlagt den i Protocollen anførte Paastand. Da Factum er in confesso (= vitterlig, erkjent av alle) mel/lem/ Parterne at være som anf/ørt/, bliver kun Sp/ørmaal/ om, Pol/itie/ mest/eren/ har været ber/ettiget/ til at nedtage den ommeldte Bekjendtgjørelse om Festl/ig/hold/else/ af 17 Mai, og i ben/ævnte/ Fald, hvorf/or/ han da bør ansees, thi om de af Pol/itie/ mest/eren/ ved Adv: Petersen ved Pol/itie/ ret/ten/ nedl/agte/ Paastande om Afv/ising/ og Mort/ification/ af nefn/te/ brugte Udtrykke, kan her ei længre blive Sp/ørmaal, da de ere ved Pol/itie/ ret/ten/s Dom fork: (forkastet?), og hvormed Pol/itie/ mest/eren/, som ei har mødt her, maa antages at have acquiesieret. Som Grund for Nedr/ivningen/, har Pol/itie/ mest/eren/ i h/and/s til Col/legiet/ paa Opfordr/ing/ afg/ivet/ Svar opgivet: 1: at Bekjendtgjørelsen/s Indhold sees i Striid med H/and/s Maj/este/s Kundg/jøring/ 7 Mai 1828 yttrede Ønske og Willie; 2: at Universitets Portr/um/ ans/ee/s for et offentl/ig/ Sted; 3: at Bekjendtgjørelserne/ havde været opslaaet fra Kl: 12 Mid/dag/ til 7 ½ Efterm/iddag/:, hvorfor han antog, at den ei kunde være Plur/aliteten/ (Pluralitet = flertall) af Un/i/v/e/r/sitetet/s Embedsm/æn/d ubek (ubekjendt?), og at han saal/edes/ antog, at de ei fandt sig bef/føyet/ til at foranstalte noget i denne Anledning, og 4: at han, efterat have nedtaget den første Bekjendtgjørelse/, havde foreviist den for Chef/en/ for Kirke Dep/artemen/tet, der havde yttret, at et saad/ant/ Opslag ei bør blive upaataalt, h/e/r var nok for Pol/itie/ mest/eren/ til at nedrive de ivr: (øvrige?) Opslag af samme Indhold. Under Proced/uren/ har Pol/itie/ mest/eren/ endv/idere/ paaberaabt sig, at Collegiet selv havde anerkjendt {Kun} Bekjendtgjørelserne/s Lovstridighed, da det havde ladet nedtage den 4de opslaaede Bekjendtgjørelse, samt fattet den Beslutning, at Ingen, {de acad: Læreren} Bekjendtgjørelse/ for Eftert/iden/ maatte opslaaes i Porten, uden med Secret/ariatet/s Widende og Samtykke, naar undts (undtages?) fra de acad/ademie/ Lærere, liges/om/ og Pol/itie/ mest/eren/ paaberaaber sig, at Bekjendtgjørelserne/ var opslaaet uden Col/legiet/s: Samtykke i et utillaaset Skab, samt var stridende mod den udv: (udvirkede?) Welanstændighed. Samtl/ige/ disse Grunde forekomme mig af saare liden, ja næsten ingen Wegt, og det er mig næsten ubegri-

63b:

beligt, hvorf/or/ Politieretten paa disse har kundet frifinde Politiem/esteren/, da det fork/ommer/ mig saa klarl/igen/ som 2 og 3 er 5, hvad enten Univ/ersitets/ Porten betr/agte/s som et offentl/ig/ Sted el/ler/ de priv/ate/ M/aen/ds Port, at Pol/itie/ mest/eren/ var ald/eles/ uberetiget til at nedrive Bekjendtg/jørelserne/, aldenstund den ei indeholdt noget lovstridigt, og hv/or/ saavel Pol/itie/ mest/eren/ som det Offentl/ige/ ej(?) er det Bestemtteste, synes at have anerkjendt, da de ei have tiltalt den første Dir/ecteur/ og Secret/air/ i Studentersamfundet, der havde udstedt og underskr/evet/ Bekjendtg/jørelserne/, ligesaa lidet som de Stude/nte/r (Studerende?), der virk/elig/ deeltog i Høitideligholdelsen; thi var det en lanstr: (?) Gdlg (?) at indb: (indbyde?) til dem, maatte de saa meget mere være det, virkelig at deeltage deri. At det Offentl/ige/ og senere har vedkjendt, at der intet Lovstridigt er i at indby/de/ til Selskab paa 17 Mai, erfares og deraf, at det Intet har foranstaltet i Anledning af, at der i det efterfølgende Aar har været indført lignende/ Bekjendtg/jørelser/ fra Studenterklubben i Aviserne, in specie i Morgenbl/adet/ og Jntellig/ence/-Siderne. Paa Gr/un/d af denne Anm/e/rk/ning/ fra det Of/fentlige/s og Politiets Side kunde det maaskee syne .verff:(?) specielt at gennemgaae de af Pol/itie/ mest/erens/ anf/ørte/ og af Pol/itie/ ret/ts/ væsenet ops: (oppsatte?) Gr/un/de for Frifindelse; men da det i Fremtiden og for Principets Skyld – thi det nærv/ærende/ er alt for ubet: (ubetydelig?) til at omtale – kunde have de skadeligste Følger for Borgersikkerheden og Almuen om Domstolene skulde bifalde en saadan egenraadig og blot saav: (saavel?) skjønnes, af blind lydighed for Magt og Høihed brugt Fremgsm/aa/de, troer jeg ei at burde undlade at gjøre følg/ende/ Bem/erkning/ hens/eende/ de anf/ørte/ Gr/un/de. 1: naar man med tilbør/ig/ Opmærks/omhed/ og Kaldblodighed gennemlæser den Kongl: Kundg/jøring/ af 7 Mai 1828, hv/or/ man efter et heelt Aars Forløb med Føie kunde have ventet, især af Embedsm/an/d, vilde man unægtelig ..unde(?), at Norges constit/ituerede/ Konge, ligesom/ han dertil if/ølge/ Gr/un/dl/oven/ var ald/eeles/ uber/ettiget/, ei ved denne Kundg/jøring/ har vildet indføre noget nyt ju. (?) el/ler/ paabyde noget udenfor de gjældende Lovbestemmelser i Hens/eende/ til Regler for private Mænds Handlemaade, {thi} \i/ Kundgjørelsens disp: (dispositions?) Deel indeholdes kun i følge Sætn/ingen/, neml/ig/: ”Ledet af disse Bevæggrunde og for at afvende ubehagelige Følger befaler H/and/s Maj/estet/ eller vedk: Authoriteter at vaage over, at Intet i Anl/edning/ af denne Dag foregaaer, som er stridende mod Gr/un/dl/oven/ af 4 Novbr: 1814, imod Loven i Alm/indelighed/ og god Orden. Videre: H/and/s Maj/estet/ forventer, at H/and/s Unders/aatter/ ei ville udsætte den offentl/ige/ Rolighed for at blive forstyrret, og H/and/s Maj/estet/ paal/ægger/ samtl/ige/ civile og mil/itaire/ Authoriteter at anvende Lovens hele Strengthed mod den eller dem der uagtet denne faderlige Advarsel maatte tillade sig Overtrædelse mod Lov og Vælanstændighed. Det Øvrige af Kundg/jøringen/ indeholder kun Advarsler og Raad {forsl..}, som det maatte være H/and/s Maj/estet/ som Enhver tilladt at bekjendtg/jøre/ om de{t} end kunde synes at være lige saa overflød/ige/ som Udtr: (?) uheldig valgte. Kundg/jøringen/ selv indeholder serl/ig/ efter min Ansk: (Anskuelse) ingen ny Befaling, og H/and/s Maj/estet/s Ønske, som man jo ei eng/ang/ jurid/isk/ er pligtig at følge, indskr/enker/ sig til, at Undersaatterne ei ville udsætte den offentl/ige/ Rolighed for at blive forstyrret. Sp/ørsmålet/ man nu om den opslagne Kundg/jøring/ var strid/ende/ mod Gr/un/dl/oven/, Lovene i Alm/indelighed/ el/ler/ god Orden, da maa dette vist nok besv/are/s med et bestemtteste Nei; thi hverk/en/ Gr/un/dl/oven/ el/ler/ Lovene i Almindelighed haver nedladt sig til at nedskr/ive/ Borgerfrihederne i

64:

den Grad, at man bestemte Dage ej maatte nyde Mad og Drikke i Samqvem med Andre, og det, at et saad/ant/ Selskab muligt kan give Anl/edning/ til Uordener, kan i det høieste kun give Pol/itiet/ Ret til at adv/are/ mod samme, men ei gjøre den lovl/ige/ G/run/dl/ov/ ulovlig.

2: det er vist nok meget som taler for, at Universitets Portrum ei ald/eeles/ kan betragtes som priv/ate/ M/æn/ds Portrum i Alm/indeligbed/; men heraf at udlede at det skulde betragtes som et ald/eles/ offentlig/ Sted, vilde vist nok være at gaae alt for vidt; thi naar samme Grd: (Gaards?) dispositions beret: (berettigede?) maae dog vel være ber: (berettiget?) til deri at foretage enhver ellers tilladt Hdlg: (Handling?), og da det nu efter hvad jeg und/er/ No: 1 har anf/ørt/. intet lovstr/idigt/ indeholder i Bek/jendtgjørelserne/ qvæstionis, og da det her ved Univ/ersitetet/ liges/som/ forud ved K/øben/havns Univ/iversitet/ har været ved stiltiende Saml/inger/ de Stud/erende/ tilladt i Univ/iversitets/ G/aa/rden at opslaae Bek/jendtgjørelser/, der ønskedes kundg/jøringer/ fra deres Medstuderende, saa kan den af Pol/itie/ mest/eren/ herfra hented Gr/un/d: ei komme i ringeste Betr/agtning/. 3: Foruden at den Gr/un/d: Pol/itie/ mest/eren/ udleder (udlader?) af, at Bekjendtgjørelsen/ har været opsl/aaet/ fra Kl: 12 til 7 ½, og saal/edes/ være Plur/aliteten/ af Un/iversitetet/s Embdsm/æn/d bekjendt m: m:, synes at staae i Strid med, at han und/er/ selve Proceduren paastaaer, at Collegiet selv har erkjendt at den var lovstridig, og derfor nedtaget den, forekommer den mig snarere at tale h/e/rimod end for Politiemest/eren/, thi havde Col/legiet/ el/ler dets Plur/alitet/ som Dispositionsber/erettigede/ over Univ/iversitets/ G/aa/rden, fundet ei at burde foranst/alte/ noget i Anl/edning/ af Bek/jendtgjørelserne/, som efter Foranle/dningen/ ei kan ansees lovstridig, da var Pol/itie/ mest/eren/ saa meget mere uber/ettiget/ til at foranstalte Nedt/agelserne/, da han jo som opg: (opgivet?) ei i dette Alf: (?) kunde ansees som negotiorum gestor; 4: det at Chef/en/ for Kirke Dep/artemen/tet har, efterat den førte Bek/jendtgjørelse/ var nedtaget, erkl/æret/ at saad/ant/ Opslag ei bør blive upaataalt, gjør hverk/en/ fra el/ler/ til, da det er Domst/olen/ og ei Dep/artemen/ts Cheferne, der med jur/idisk/ Virkn/ing/ in casu skulle afg/jøre/ om det omqv/æstionerede/ factum er lovstr/idigt/ eller ei. Havde end Just/its/- og Pol/itie Dep/artemen/tet, hvorund/er/ Indst/evnte/ nærmest sorterer, afgivet denne Formening, da kunde ialfald Pol/itie/ Mest/eren/ derved være befriet for af sine Foresatte at drages til Ansvar for sin Fremgsm/aa/de; men den Privates Ret med ham kunde derved ald/eles/ ei være afskaaret. Det maa derhos lægges Mærke til, at da Kirke-Dep/artemen/tet afgav den paaber/aabte/ Erklæring, var Forseelsen allerede foregaaet; thi da var Bek/jendtgjørelsen/ allerede een Gang af Pol/itie/ mest/eren/ nedtaget. 5: Det ligger i Begrebet af Embedsmynd/ighed/ i Alm: og Politiets i Særd/elethed/, at Wedk/ommende/ i Alm/indeligbed/ maa, om de end derved troe sig forurettede, promte efterkomme de givne Befalinger, og da nu Collegiet har erklæret, hvad og dets aftraadte Form/an/d: Prof: Herslebs Forkl/aring/ bestyrker, at den af Collegiet foranst/altede/ Nedt/agelse/ af den 4de opslaaede Bekjendtgjørelse/ blot skeede for at forebygge videre Ubehagelighed med Politiet, saa kan man ald/eles/ ikke være berettiget til deraf at udlade, at det skede nogen Erkj/endelse/ fra Col/legiet/s Side for, at Opslaget var ulovligt. 6: siden Bek/jendtgjørelsen/ var i et ullaaset el/ler utillaaset Skab, gjør efter min Ansk/uelse/ Intet til Sagen, da Pol/itiet/ i begge Tilfælde var lige uber/ettiget/ at nedt/age/ den, og hvort/il/ Indtil at festligholde en best: Dag kan være stridende mod den udv/irkede/ Velanstænd/ighed/, formaaer ikke jeg at indsee. Maaden, hvorpaa Høitideligholdelsen skeer, kan vel være anstændig el/ler/ uanst/ændig/, men end videre, hvorpaa denne skulde foretages, indeholder Bek/jendtgjørelsen/ ei et eneste Ord, og det er saal/edes/ ald/eles/ ubeføiet, at Pol/itie/ ret/ten/ i de dem har sagt, at den var strid/ig/ mod Velanstændighed, og hvorfor den ei har

64b:

anført en eneste Grund.

Efter det Anførte finder jeg, at Politiem/esteren/ har handlet urigtigt ved at nedtage Bek/jendtgjørelserne/ qvæst: (qvæstionis?), og at han derfor maa blive at ansee i Analogie med 1 – 5 – 3 cfr: Fr: 23 Decbr: 1735, § 4, med en arbitrair Pengemulct, som jeg med

Hens/yn/ til at denne Sags specielle Gjenstand i og for sig selv betragtet ei er af særdeles Vigtighed, og at det rimelig mere er for Principets end Sagens Skyld, der er paataalt, troer passende bør bestemmes til 100 Spd.; thi \til/ mindre troer jeg ei heller den bør nedsættes, deels med Hens: (Hensyn?/Henseende?) til hvad Retten i foreg: (foregaaende?) har anl: (anlagt?) i Hens/eende/ av(?) Foged, som overl(od?) sin Mynd/ighed/ inden en Exec: (?) Fr: (Forordning):, og d/e/ls med Hensyn til hvad Str/affen/ for priv/ivate/ Forbr/ydere/ vilde have været idømt. Det er en Selvfølge af det Foranf/ørte/, at Pol/itie/ mest/eren/ maa udrede Proces Omk/ostninger/, som jeg form/ener/ kunne best/emme/s 60 Spd: Pol/itie/ rettens Dom finder jeg forøvrigt saa ald/eles/ ugrundet, at jeg troer den udtr/ykkelig/ bør frafalde, eller i det m/indste/ tilsidesættes. Vel er det nu saa at dette ei i denne private Sag er paastaaet, men da Part/erne/s Rettigheder herved hverk/en/ forøges el/ler/ formindskes, men dette kun tjener til snar/est/ muligt at hæve Domstolenes Værdighed, saa tager jeg saa meget mindre i Bet/ragtning/ at bruge dette Tillæg som det ved langv/arig/ Praxis er ant/aget/, at man uden Paastand i priv/ate/ Sager er ber/erettiget/ at ansee en Dommer med Mulct pro meliori, og naar man med Cher: (?) kan frafalde en Dom uden Paast/an/d, maa man vel saa meget mere uden Cher: (?) kunne gjøre det.

Thi concl/uderer/

Politierettens Dom frafalde, hvorimod Indst/evnte/, Politiemester Ole Gjerdrum, bør for sine lovstridige Forhold med 3de Gange efter hinanden, uden Collegium academicums Vidende og Samtykke at lade nedrive en {i Universitets Gaarden Portrum en} af det Norske Studentersamfund i Universitets Gaardens Portrum opslaaet og af dets første Directeur og Secretair underskrevet Bekjendtgjørelse, at udrede i Mulct til Christiania Bys Fattige 100 Spd.; samt betale denne Processes Omk/ostning/ til Collegium academicum med 60 Spd:

Skulde siden indk/omme/ Ansøgning om Mulctens Efterg/ivelse/ el/ler/ Nedsæt/telse/, findes dertil ei Grund, deels da Mulcten er arbitr/air/ (arbitrær = skønsmessig, vilkårlig), deels fordi Gjerdrum forlen[gst] er mulct/eret/, for Misbrug af Embedsmyndighed.

2: Kjønnig. Enig med Motzfeldt i at Gjerdrum har handlet urigtigt i at nedtage den omh/an/dlede Bek/jendtgjørelse/, og at han derfor maa ansees i Anal/ogie/ af de af Motzf: paaber/aabte/ Best/emmelser/, men jeg troer med Hens: (Hensyn?/Henseende?) til, at Pol/itie/ mest/eren/ sandsynl/igvis/ har været best: (bestemt?) til hvad han har foret/aget/, for at forebygge at ei Uordener skulde finde Sted, og unge M/enne/sker samle sig paa et vist Sted, efterat de sandsynl/igvis/ havde taget for meget til sig selv af stærke Drikke, at Mulcten kunde best/emme/s til 20 Spd.; ligel/edes/ jeg og troer, at Pol/itie/s R/etten/s Dom, istedet for at frafalde, kunde tilsidesættes.

3: Lange. Collegiets klage paaber/aaber/ som Hjemmel 12 § i Univ/ersitetets/ Fundats af 28 Juli 1824, ef/ter/ hv/il/k/en/ § det erede Col/legium/ repræs/enterer/ og best: (bestyrer?)

65:

det hele Univ/ersitet/, og vaager over dets Rettigheder. Det factum der paaklages, har Col/legiet/ derhos i bem/elte/ Klage char:(?) som et form: (formelt?) lovstrid/ig Indgreb i Univ/ersitetet/s Ret, liges/om/ Col/legiet/s Paast/an/d gaaer ud paa, at Pol/itiet/s udviiste Forhold kjendes at være et lovstridigt Indgreb i Universitetes Ret/igheder/, saavel som i det acad/emie/ Col/legium/s Myndighed, og at derfor vorder dømt over ham, hvad findes med Loven og Politieforordn/ingen/ at overeens k/omme/ som forsvarligt. Det forek/ommer/ mig og Klart, at Collegiet kun kan have serl/ig/ Competance til at anlægge nærv/ærende/ Sag, forsaav/idt/ det selv el/ler Universitetet dermed var fornærmet, og at derimod de mulige Forurettelser mod andre Personer, der maatte indeholdes i Pol/litie/s mest/eren/s paakl/agede/ Forhold, ingenlunde kunde paatales af Collegiet. I Overeenst/emmelse/ hermed, mit Spørgsmaal at hovedsagelig være om Pol/itie/ m/esten/s paakl/agede/ Forhold med Føie kan

ansees som et lovstr/idigt/ Indgr/greb/ i Univ/ersitetet/s Rettigheder, el/ler/ i det acad/ademie/ Col/legium/s Myndighed, medmindre Proced/uren/ maatte medføre, at Indst/evnte/ Pol/itie/ mest/er/ Gjerdrum, kunde antages at have renonceret paa sine Rettigheder i saa Maade, saal/edes/ neml/ig/ at Anlægget fra Collegiets Side kunde tillægges samme Virkning som om det fra selve de Fornærmedes Side var institueret (= opprettet, innrettet). De Grunde der kunne anføres for, at en saad/an/ Renunciation (= av renonsere = gi avkall på, avstå fra) fra Indst/evntes/ Side virk/elig/ har fundet Sted, bestaaer i følg/ende/ 1: at Indst/evnte/s Sagfører, efterat have i sit Tilsvær for Pol/itie/ Ret/ten/, paaber/eraabt/ andre Afviisningsdomme, ei førend i Replikken har paaber/aabt/, at Col/legiet/ ei kunde ansees som persona Casa; 2: at der hverken i Parternes Indl/æg/ til Politieretten findes Steder, der synes at antyde, at man har anseet Pol/itie/ m/esteren/s Forhold i det Hele, uden Hensyn til hvem derved maatte ans/ee/s fornærmet; som sat {s} under Paak/lage/; 3: at selve Politie-ret/ten/s Dom lig: (ligesom?/ligeledes?) synes at have indladt sig i Pol/itie/ m/esteren/s Forhold. Hvad imid/lertid/ den und/er/ No: 1 anførte Grund ang/aaer/, da var det b(...?), at det kun er fordi den som Formalitets-Ex(..?)gt er forsilde fremsat, at Collegiet derimod har protesteret, hvorimod Collegiet selv i sin Triplique (triplikk = i en prosess saksøkerens tredje innlegg, som inneholder svaret på saksøktes dublikk) til Politie retten /: Politierets Acten p: 183 :/ udtr/ykkelig/ har erklæret, at den hverken i sin (..?)age el/ler/ i sin Replique har gereret (gerere = opptre, oppføre seg) sig som F..d.n(?), eller Beskytter for Studentersamf/undet/ el/ler dets Direction, el/ler/ Sagen blot er anlagt paa Univ/ersitetets/ Vegne i Alm/indelighed/ og i Collegiets eget Navn, samt at det Sp/ørsmåal/, om Univ/ersitetet/ i det Hele, og dets Best: ((Bestyrelse?) in species er fornærmet, ei er nogen Formalitets, men en Realitets Qvæstion. Det er saal/edes/, saav/idt/ skjønnes, af Col/legiet/ selv erkjendt hvad tillige ligefrem flyder af Sagens Natur, at Pol/itie/ mest/er/ Gjerdrum maatte i Realiteten kunne frifindes saaf/ramt/ Col/legiet/ ei kunde ans/ee/s som persona (.æ?)sa. Hvad det und/er/ No: 2 ang/aaer/, da nægter jeg vel ei, at Proced/uren/ i og for sig kunde opvække nogen Tvivl om Parternes Synspunct, men liges/om/ denne Tvivl ialfald for en stor Deel hæves ved den nys anf/ørte/ Erklæring i Col/legiet/s Triplique, saal/edes/ synes der at maatte være særd/elses/ afgjørende Grunde for at antage, at en Person el/ler en Tilt/alt/ at renonc/ere/ paa Ret/ten/ til ei at tiltales af den han ei havde forurettet, især naar Tilt/alte/, som in casu ei blot er civil men criminel. Hvad endelig Pol/itie/-r/etten/s Dom angaaer, da er det vist udk:(?) at denne har indladt sig paa at bedømme, hvorvidt de omh/an/dlede Bekjendtg/jørelser/ fra stud/enter/ Samf/undet/s Side maatte ans/ee/s el/ler indeholde noget af saad/an/ Besk/affenhed/ at den af Indst/evnte/ foranst/altede/ Nedrivelse derved kunde ans/ee/s retfærdiggjort. Delv/is/ i Forb/indelse/ med, at Pol/itie/s r/etten/s Dom ei fra Indst/evnte/s Side er paaanket, kunde vistnok opvække en grundet Tvivl om, om ikke Indst/evnte/ nu maatte ansees at have agnosceret (agnoscere = erkjenne riktigheden av) Col/legiet/ som actor competeri, ogsaa med Hens: (Hensyn?/Henseende?) til den mod Studentersamfundet og sammes Dir/ecteur/ (...?)tist forøvede Uret. Da imidl/ertid/ Indst/evnte er frifunden ved Pol/itie/ r/etten/s Dom, hv/o/rda han n(at?)url: (naturlig?) ingen Inter (Interesse) [har]?

65b:

i at paaanke samme, og jeg veed ei rettere end at H/øyeste/ R/ett/ ved flere Leiligheder har antaget, hvad og forek/ommer) mig rigtigst, at den Part, der er for(...?) med den erg/angne/ Doms Resultat ei behøver at paaanke samme, fordi der i Dommens Premis muligt kunde findes Et el/ler Andet, hvormed han uden Hens/yn/ til Resul/tatet/ ej maatte finde sig tjent. Efter disse Omst/ændigheder/ anseer jeg mig saal/edes/ beføiet til at antage, at Sagens Afgjørelse vil beroe paa det Sp/ørgsmåal/, som Col/legiet/ fra først af har sat under Pol/itie/ ret/ten/s Paakjendelse, neml/ig/ om Pol/itie/ – m/esteren/s Forhold, uden Col/legiet/s dertil

givne Bemyndigelse, gjentagende Gange at redrive en i Universitets g/aa/rdens Portrum
 opslaaet Bekjendtgjørelse/ fra Stud/enter/ sam/fundet/s Dir: (Directeur?/Direction?) om
 Festligholdelsen af 17 Mai, kan ansees som et lovstr/idigt/ Indgreb i Univ/ersitetet/s
 Rettigheder og det acad/emiske/ Col/legium/s Myndighed. I saa Maade har Col/legiet/ i
 S(r?)d paaberaabt, at det ifølge den om/talte/ 12 og de f/ølgende/ §§ i Fund/atsen/,
 tilk/jendegivet/ en saak/aldet/ Husbondsret i Univ/ersitets/ G/aa/rden, og at Pol/itie/ mest/eren/
 følg/elig/ ligesaa lidt i Univ/ersitet/s G/aa/rde/ns Portrum som i enhver privat M/an/ds
 Portrum kan være ber/ettiget/ at foret/age/ Hdlgr: (Handler) som den paaklag/ede/. Jeg
 kjender imidl/ertid/ ingen Lov, der bemyndiger en Eier til at forbyde Pol/itie/ mest/eren/ mere
 end nogen anden til at indfinde sig i h/and/s aabenstaaende Portrum, men forudsætter det
 saaledes, at Pol/itie/ mest/eren/ ser denne Adgang, seer jeg ei, hvorf/or/ det kan regnes ham til
 Brøde i Formen, at han, efterat være paa lovlig Maade kommen derind, søger at forebygge de
 Uordener, han der maatte forefinde. Det Lovsted, som nærmest syner at komme i
 Betragtning/ ved Bed: (Bedømmelsen?) af Politie m/esteren/s Forhold ang/aaende/, er
 idelm(?) hvad Gr/un/dl/ovens ang: de (angjeldende?) § 102, men ifrs(?) denne i dens
 nærv/ærende/ Form ved det Forslag, der blev gjort paa Eidsvold, saa maa man vistnok være
 utilbøielig at antage, at Gr/un/dl/oven/ har vildet tillægge Borgernes Huse serd/eles/ Hellighed
 som Col/legiet/ ant:(?) Jeg bem:(?) f(øre?)nd(?) som anordn:(?), der vel ei dir/ekte/ kunne
 afg:(?) nærv: (nærværende) Tilf:(?), men som dog kunne kaste noget Lys, at Instr/uksen/ for
 G/aa/rdevegterne i K/øben/havn vel forbyder disse at indfinde sig i Huse og Porte, men
 udtr/ykkelig/ tillader det naar Pol/itiet/ dertil giver sit Minde. Det maa desuden bem/ærke/s,
 at i omh/an/dlede Bekjendtgjørelse) fandtes i et Skab, som af Col/legiet/, om ei udtr/ykkelig/
 saa dog stiltiende, var overladt til de Stud/ernde/s Disposition, at det saal/edes/ ei var enten
 til Col/legiet/s el/ler i nogen Hens/eende/ til offentl/ig/ Brug, men kun for Private. At Skabet,
 hvori den ene Bek/jendtgjørelse/ fandtes, var utillaaset, maa vel og i nogen Hens/eende/
 komme i Betragtning. Hertil kommer, at Col/legiet/s Sagfører selv i sit Indlæg her for Retten
 har erkjendt, at det er ligegyldigt, hvad enten et saad/ant/ Opslag af den a\n/førte
 Besk/affenhed/ findes paa det ene el/ler andet Sted, men at Bed(øm?)melsen af Politie
 m/esteren/s Fremgangsmd egentl/ig/ beroer paa det Sp/ørgsmaal/, om Bet/meldt/e Indfald var
 af den Besk/affenhed/, at den {kunde} burde nedtages; men dette Sp/ørgsmaal/ om Beks:(?)
 mater:(?) Besk:(?) kan dog form: (formentlig?) kun ans/ee/s som et Sp/ørgsmaal/ mellem
 Pol/itiet/ og Stud/enter/ samf/undet/s Direction. Paa de anførte Grunde troer jeg saaledes at
 der fra Pol/itie/ m/esteren/s Side Intet er foretaget, som kunde ansees som Indgreb i
 Col/legiet/s Rettigheder el/ler Kol/legiet/s Myndighed. Det eneste, som for den (..)dsatte
 Mer:(?) kunde anføres, maatte form: (formentlig?/formodentlig?) være, at Forurettelsen, ifald
 en saad/an/ exist/erer/, dog ialfald er forøvet i Univ/ersitets/ G/aa/rden, og saal/edes/
 indir/ekte/ vedk/ommer/ Univ/ersitet/s Best: (Bestyrelsen?); men ligesaa lidt som jeg troer, at
 en privat Huus eier, afterat have indbudet et Par Bek/jendte/ til sig, kunde ansees for
 forurettede ved det Slagsmaal, som maatte finde Sted mel/lem/ disse, ligesaa/idet/ troer jeg,
 at Univ/ersitets/ Best: (Bestyrelsen?), kan ansee sig fornærmet ved de hdlr (handler) der
 maatte være udøvede i Univ/ersitet/s G/aa/rden el/ler d/et/s Portrum naar de

66:

ei vedrøre s...(?) Hvad det Sp/ørgsmaal/ ang/aar/ om Pol/itie/-m/esteren/s Fremgangsmd/aa/de
 mat:(?) var rigtig eller ei, da kunde jeg, for at komme til Result/at/, med Føie forbigaae
 samme. Sagens Besk/affenhed/ i Forb/indelse/ med det skjæve Omdømme, stundom træffer
 den Frifindende, gjør det til Pligt for mig selv, at erklære, at Ingen ved at erfare Pol/tie/
 m/esteren/s paak/jendte/ Hdlmde (Handlemaade) kunde føle større Uvillie derover end jeg.
 Hvorvidt denne Uvillie var grundet el/ler ei, har Sagens Besk/affenhed/ og den Maade,

hvorpaa jeg anskuede samme, ei givet mig Anl/edning/ at undersøge, og nøiere Udvikl/ing/ deraf vilde være upass/ende/. Efter hvad jeg i det foreg/aaende/ har anl/agt/, har Pol/itie/-ves/enet/, saavidt jeg skjønner, indladt sig paa Sp/ørgsmaal der ei kunde have Indfl/ydelse/ paa Sagens Afg/jørelse/. Det vilde formeentl/ig/, for at tydeliggjøre Tendentsen af den Dom, der efter mit Votum vilde være det Rette, være ønskeligt, om man {de} med Hens: (Henseende?/Hensyn?) dertil kunde tild:(?) kjende Politierettens Dom uefter/retlig/ Jeg tvivler imidl/ertid/ om, at man efter Pro(ceduren?) er berettiget dertil, og maa derfor kun foreslaae en ny Conclusion. denne vil, som før bem/eldt/, gaae ud paa Indst/evnte/s Frif/indelse), og hvad Omk/ostningen/ ang/aar/, da kan derom ei blive Sp/ørgsmaal/, efterdi Indst/evnte/ ei har mødt,

Thj concl/uderer/

Indst/evnte/ Politiem/ester/ Gjerdrum bør for Collegium academicum ved det Kongl: Frederiks Universitet, dets Tiltale i denne Sag fri at være.

4: Arntzen. enig med Motzfeldt, bemærkende, at jeg med ham ant/ar/, at Mulcten ingenlunde bør best/emme/s til mindre end 100 Spd:, naar man henseer til ei alene den servile Aand i Pol/itie/ m/esteren/s fremgangsm/aa/de, men og tager Hens/yn/ til det for Borgersikkerheden forl:(?) Princ: (Princip?), der er lagt til Gr/un/d for h/and/s H/an/dlem/aa/de. Hertil kommer, at H/øyeste/ R/ett/ tilforn har havt Anl/edning/ at gjøre sig bekjendt med denne Embedsm/an/ds servile Tænkende og ved hv: (hvad) Leilighed han blev ligs: (ligesom) for Misbrug af Embedsmyndighed mulct/eret/ for 30 Spd:; men da denne ringe Mulct, som man seer har været uden Virkn/ing/, bør man bruge en større. Dommen bør frafalde, da Aanden deri ei var stort bedre end den, Pol/itie-mest/eren/ har lagt for Dagen. Ei ..d..(?) man, at ei Paast/an/d herom, thi Fr: 23 Decbr: 35 viser, at Overd: (Overdommer) ere ber/ettiget/ til at frafalde en Dom med Cher(?), uden at dette er paastaaet, hvor meget mere naa den de ei have Hjemmel til at frafalde en Dom uden Cher:(?), uagtet saad/ant/ ei er paastaaet.

5: Aars. Wesentl: enig med Motzfeldt, men formener dog, at Mulcten bør best/emme/s til 50 Spd:, dels fordi Pol/itie/s m/esteren/s Forse (Forseelse?) rimelig er fremme(t?) ved en for vidt dreven Embedsiiver, foranl/ediget/ ved feilagtigt Beg(....?) en d(..?) Kongl: Kundg/jøring/ 7 Mai, dels fordi Kirke-Dep/artemen/tets Chef efter Nedt/agelse/ af den første Bek/jendtgjørelse/ skal have billiget h/and/s Fremgsm/aa/de, hv:(?) frem(?), har bev/irket/ de 2de senere passerede Nedtagelser, og (....?) med Hens: (Henseende?) paa, at Gjenstanden for Bekjendtgjørelsen/ var af særd/eles/ Ubetyd(elighed) saal/edes/ at den ingen Skade medførte el/ler kunde medføre. Jeg forn/emmer/ iøvrigt/ at Dommen ei bør frafalde, da jeg ei indseer at Politie-rettens ønske er saa aabenbar falsk, at dette Tillæg bør bruges, skjøndt jeg rigtignok som viist, finder den ald/eeles/ urimelig, og hvortil endnu kommer, at Pol/itie m/esteren/ ei har været stevnt til at møde. Dom el/ler (.....?) til Rette. Sagfør(er?) første Inst: (Instevntes?) forsvar befalet, har været forsvarlig.

6: Schmidt. enig med Aars.

7: Mandix. enig med Aars, dog at Mulcten best/emmes/ til 20 Spd.

92:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 173. J: No: 151.

5de Juni 1833

Thesen, Actor, mod Jæger Endre Jørgensen Sølvie.

Generalauditeuren. Angj/eldende/ tiltales under nærv/ærende Sag for 1ste Gangs Tyverie og Fornærmelse mod sin Fader. Hvad Tyveriet betr/effe/, da m(..?) han ved egen Bekj/endelse/ var anseet overført for flere Aar tilbage at have frastjaalet forskj/ellige/ Personer 3 Skjorter, et Par Sta(nd?)skoe m: v:, og maa saal/edes/ ansees for 1ste Gangs Tyverie. I Henseende til Fornærmelserne mod Faderen, da forkl/arede/ 12. V/idne/ i Forening med 2 Vidner i Thvid (Tingsvidnet) af 2. Febr: d: A:, hvilket Vidne lægger til, at Faderen selv gav Aars/ag/ til at Sønnen slog ham, da forkl/arede/ disse

93:

om voldsom Adfærd af Sønnen mod Faderen, idet de først skjeldtes, og siden sloges, dog uden at andet end Hænderne blev brugt, og at Faderen først skal have begyndt Klammeriet, og disse Prov understøttes ved 3de, 4, 12 og 16 Deptr: (Deponenter), og det skjønnes saal/edes/ ei rettere end at Angj/eldende/ maa ansees overført hvad af 12. Vidne fra Begyndelsen er forkl/aret/, hvorimod der kun er opstaaet Formodning om at Angj/eldende/ skal have brugt Haand døvel, ligesom bemærkes at Faderen senere har tilgivet Sønnen det Passerede. Med Hensyn til det paa Nygaard Dagen efter Begravelsen Passerede, har 14. og 18. V/idne/ i det første Th/ings/vidne, og 2. V/idne/ i Th/ings/vidnet 2. Febr: d: A:, forkl/aret/ at Angj/eldende/ har sagt til sin Fader: Jeg skal lære Dig. el/ler/, der venter Dig noget, Du gamle Tyv, og at Angj/eldende/ søgte at komme op til Faderen, som blev ham forhindret. Angj/eldende/ og hans Fader benægtede at disse Ord ere brugte, og da de skal være brugt for over 2 Aar siden, skjønner jeg ei rettere end at de efter 1-13-22 (1-13-23) ei kan komme i Betragtning. Da Angj/eldende/ er angrebet af Faderen, er stad:(?) saadant Forhold at Huustugt kunde anvendes, finder jeg ei at 6-5-3 (6-15-3) kan komme til Anvendelse, men en arbitrair Straf som passende kan ansettes til 90 Dager eensomt Fængsel. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

Kr/igsrettens/ dom bør ved Magt at stande, dog saal/edes/ at Straffen best/emmes/ alene til 90 Dages eensomt Fængsel. Sal/arium/ 10 Spd:

1: Motzfelt. I Henseende Tyveriet enig med Gen/eral/aud/iteuren/. Troer ikke Angj/eldende/ kan ansees overbeviist om at have tilført Faderen personlig Molest, da herfor kun haves et, 12te, Vidne. 20de V/idne/ er ustadig, og 10. og 11te V/idne/ prover om hvad de ikke selv have seet.

94:

Derimod finder jeg det ved 18, 16. og 11te Vidnes Forkl/aringer/ beviist at Angj/eldende/, Dagen efter Begr/avelsen/ paa Nygaard, har sagt til sin Fader at han vilde lære Den g/amle/ Tyv noget, hvorfor han maa ansees efter 6-5-2, der absorberer Straffen for 1ste G/angs/ Tyverie. Da det er oplyst at Faderen ei har klaget, da begge vare beskjenkede, og intet ondt ellers er oplyst om Angj/eldende/, troer jeg han efter 1 á 2 Aars godt Forhold kunde Anbefales til Løsladelse.

Concl/uderer/

Angj/eldende/ bør for ublueligen at have tiltalt sin Fader, miste Arv efter denne, og arbeide i Jern i nærmeste Fæstn/ing/ sin Livstid, hvorhos han bør udrede samtl/ige/ af denne Action

lovlig fl/ydende/ Omk/ostninger/, hvor under Sal/arium/ til Proc/urator/ Lund for de optagne Thvner (Thingsvidner) 20 Spd:, Sal/arium/ (til Actor) 10 Spd:

2: Schmidt. enig med Motzfelt, men uagtet Straffen for Tyverie absorberes, bør dette dog i Concl/usionen/ anføres at han ansees for Tyverie.

3: Rye. enig med Schmidt.

4: Kjøning. i Sagen enig med Motzfelt og Schmidt. betr/effende/ Benaadning, da bør han strax indstilles til at eftergives Straffen af Arvefortabelse, og instiller til 40 Dages eensomt Fængsel.

5: Aars. Enig med Schmidt i Sagen. I Benaadning med Kjøning. paa Grund af Ang/jeldendes/ gode Forhold, Faderens Tilgivelse, Ungdom.

6: Arntzen. I det væsentlige enig med Motzfelt og Schmidt.

7: Sadolin. Enig med Kjøning.

Mandix. Enig med Kjøning.

Motzfelt. tiltreder Schmidts Tillæg i Conclusionen.

14: A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 24. J: No: 49.

21de Septbr: 1833

Thesen, Actor, mod Jens Johansen Løver.

1: Assessor Motzfeldt. Ved Amtets Ordre af 17 Novb: 1832 er angj/eldende/ sat under Tiltale for brugte falske og ærekrænkende Beskyldninger mod Proc: Henschjen og S/oren/skriver Bonnevie i et Andragende til H: M: Kongen. Han er herfor ved de erg/angne/ Domme dømt efter 6-21-7 til at bøde sine 3 mrk: og 120 Lod Sølv. Disse Domme har Actor indstævnt til Stadfæstelse. Defensor Adv/okat/ Lasson har inhæreret (inherere = henge fast ved, følge med, holde fast på) den ved de foregaaende Indst/evnte/ fremsatte Paastand om Sagens Afviisning som Justits sag. Denne Paastand formenes efter § 16 i Frd: (Forordning) 19 Aug: 1735, ei at kunne tages til Følge, da den bestemmer, at Øvrigheden kan, naar i saadanne Klager findes Usandferdigheder osv, til-

15:

tale Concipisterne (konsipist = person som avfatter et utkast) til at udrede samme Straf som Co(..?)pisterne (Hovedmændene). Kan Øvrigheden saal/edes/ anlægge Sag mod den mindre Skyldige, maa dette ogsaa kunde skee mod Hovedmanden. Frd: (Forordningen) 1799 synes ogsaa at kunne hjemle Sagens Anlæg som Justitssag. Afviisningspaastanden bør saal/edes/ ei tages til Følge.

2: Kjøning. Enig.

3: Lange. Kan ikke antage at nærværende Sag er Gjenstand for Justitiens Paatale. Ligesom det efter Forl: Loven og Praxis ansees afgjort at Injurie Sager er Gjenstand for privat Søgmaal. saal/edes/ findes og nærværende Sag at egne sig til saadant. § 16 i Frd: 19 Aug: 1735 har kun Hensyn til de i samme omhandlede Supliksskrivere, som det er rimelig er hos under \mere/ offentlig Control. § 10 i Frd: 27 Sept: 1799 kan heller intet afgjøre; thi ligesom denne § forudsætter at Injurierne ere fremsatte i trykte Skrivter, saal/edes/ har ogsaa Kongen forbeholdt sig selv Actionens Anlæg. In casu er dette derimod kun skeet efter Foranledning fra Justits Dept: Den 10de § forudsætter ogsaa at andre Personer end in casu er fornærmet /: Collegier, Retter osv: De erg/angne/ Domme maa saal/edes/ kjendes uefterrettelig og Sagen {fra} afvises som Justitssag.

4: Schmidt. Enig.

- 5: Aars. do: i det væsentlige.
- 6: Rye. Do:
- 7: Holst. Do:
- 8: {Mandix} Arntzen. Do:
- 9: Mandix. med Motzfelt.

147b:

A-versjonen.

L: No: 132. J: No: 77. (B-versjonen: L: No: 131)

21de Mai 1834
Hjelm :/: ved Sørensen :/: Actor,
mod
Abraham Clausen Øbsteland.

1: hr: Assessor Schmidt. Ifølge Ordre af 28 Mai f: A: tiltales Ang/jeldende/ for Gudsbespottelse, og er herfor ved de erg/angne/ Domme anseet med 28 Dages Vand og Brød. Ang: har vel benegtet den ham imputerede Brøde (imputere = tilregne, tillegge, beskylde), men maa dog ved Vidner ansees overført at have yttret sig paa en forargelig Maade om Christus og Alterens Sacramente. Saal/edes/ er det af flere Vidner anført at han har sagt: at Præsten løi naar han sagde det var Jesu sande Lægeme og Blod, og at Christi Lægeme maatte i saa fald forlængst være opædt; at det ei nyttede at gaae til Alters, at han ei kunde blive mæt af det Slakt(?) han fik af Præsten, at han lige saa godt kunde spise Potatoes

148:

Kager hjemme, cfr: 3. 4. 6. 7. Vidnes Forklaing m: fl: Ligesaa har Vidnerne forkl/aret/ at Ang: har yttret: "At Christus ei var Guds Søn, men en Løssunge, og at en Romersk Soldat havde gjort ham", cfr: 35, 5, og 3de Vidne m: fl: Videre har han bandet Veir og Vind naar dette var ham imod, blandt andet engang da det regnede idet han gik til Kirken, sagde, at vor Herre kunde tørke i Helvede, cfr: 6te, 16, 21 Dep/onen/t. Vel har Defensor indvendt at ikke Vidnerne have paa samme Tid hørt de omforklarede Yttringer, men deels er dette f/or/ Ex/empel/ Tilfælde med 7 og 8de Vidne og 6, 16 og 21de Vidne, og deels maa Vidneforkl/aringene/, saavit de gaar ud paa de samme Yttringer, ansees som Beviis, hvorhos Ang: har acquiesceret (= samtykket uden protest, føyet seg, ikke gjort innsigelse mot) ved Udom!! (B-versj: Under Rets Dommen) der har fældet ham. Ang:s Paaskud om at have været beskjenket, strider mod Vidnernes Forklaringer. Ang: ansees saal/edes/ overført at have brugt haanende Yttringer mod den christelige Lære. Hvad Straffen angaaer, da er 6-1-7 formildet ved § 5 i Frd: (Forordningen) 27 Sept: 1799, der fastsætter visse Aars Landsforviisning for Gudsbespottelse i trykte Skrifter. Nærværende Forbrydelse, der efter sin Natur er ringere og mindre farligt end den, § 5, 27 Sept: 1799 fastsatte, maa især, da Ang: i det hele har godt Vidnesbyrd, og de brugte Yttringer mere maa kunne tilskrives Letsind end ond ond!! Villie, kunne afsones med den af de foregaaende Retter valgte Straf. Ingen Benaadning, da Straffen er arbitrair. St/ifts/ O/ver/ Ret/tten/ har rettelig nedsat Ref/erentens/ Sall/arium/ til 40 rd:, hvorover derhos er ført Anke.

Concl/uderer/

St: O: R:s Dom bør ved Magt at stande. Sal/larium/ 10 Sp:

2: Aars.		
3: Rye.		
4: Arntzen.		
5: Holst.		Enige
6: Lange.		
7: Motzfeldt.		
8: Kjonig, Just/itiarius.		

54b:

A-versjonen.

L: No: 92. J: No: 59.

26de Marts 1836
(Advocat) Lasson, Actor,
mod

Tugthusfangerne 1: Adolph Nahlbom, 2: Peder Nielsen Sitrøia, og
3: Rasmus Pedersen Berg.

1: hr: Assessor Arntzen. Ang/jeldende/ No: 1 og 2 sigtes for at have overlagt eller tilsigtet:
1: at dræbe Overinspecteuren paa Tugthuset, og 2: at have gjort sig skyldig i Mytteri.

Ad 1: 2 Dep:onen/t har forkl/aret/ at No: 1 sagde til ham at han havde formaaet No: 2 til,
naar Glørsen visiterede om Aftenen at slukke Lyset, selv at spende til Lygten, og at No: 1 da
skulde stikke en Kniv i Glørsen. Endelig (dvs: til slutt) har han yttret: "Vi kunne nok dræbe
Capitainen naar vi deri vare enige". Desuden har 3de, 8 og 10 Dep:t forkl: sig om denne Deel
af Sagen, der væsentlig ere enige med 2 Dep:t, og har 10 Dep:t bemærket, at da han hørte
Samtalen af No: 2, maatte den kunne høres af 3 og 8de Dep:t. Denne Samtale bestyrkes af
flere Depr:

Ad 2: Mytteriet skulde bestaae i at No: 1 og 2 har anmodet de samtlige Fanger paa Brakken,
25 i Tallet, at møde an Massa, formeentlig for at tiltvinge sig en Samtale med
Stiftamtmanden. Dette er bevist ved 2, 10, 12 og 13 Dep:t.

55:

Endskjønt der ei kan forudsættes at have været nogen bestemt Plan, har dog No: 1 og 2
tilkjendegivet et forbrydersk Sindelav, der let kunde foranlediget Oprør. Deres Forhold
strider iøvrigt aldeles mod god Orden. Straffen maa blive arbitrær, og naar sees hen til at de
Ang: intet med Grund har havt at klage, og at begge Ang: ere farlige Personer, bør det have sit
Forblivende ved St/ifts/ O/ver/ Retsdom/men/. Det er med Hensyn til No: 1 ogsaa i
nærværende Dom rettest at anvende Pl/acaten/ 1805 paa Udlændinge.

No: 3 er med 10de, 12 og fl/ere/ Depr: overbevist at have kaldet Biblen en Lyverbog og
Christus en Horesøn, tilligemed flere upassende Udeladelser mod Religionen, hvorhos han har
erkl/æret/ det for ei at være Synd at aflægge falsk Eed, at der ei var Himmel eller Helvede, og
at altsaa ingen Straf fandt Sted efter Æeden. Straffen i 6-1-7 maa ansees formildet ved Frd:
(Forordningen) 27 Sept: 1799 i Anal/ogie/ af hvis 5te § han maa blive at ansee, og findes den
af St: O: Retten anvendte Straf passende. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

St: O: R:sdom/men/ bør ved Magt at stande, hvorhos No: 1 bør efter udstaaet Straf at udføres
af Riget. Sal/larium/ 15 [Sp:]

2: Motzfeldt. Enig.

3: Ottesen. Do:, finder det ei nødvendigt at i Concl/usionen/ bestemmes noget om at No:
1 skal udføres af Landet, hvilket muligen endog kunde bedrage til Misforstaaelse.

4: Schmidt: enig med Ottesen.

5: Aars. Enig med Arntzen.

6: Lange. Do:, dog at Straffen for No: 3 best/emmes/ til Tugthuus.

7: Kjøning. Enig med Arntzen.

84b:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 231. J: No:

25de Juli 1837

Adv: Sørensen, Actor, mod Boghandler Dahl

No: 1: Assessor Holst. Ang/jeldende er af Politiet tiltalt {efter}, fordi han ei har villet aflevere at Exemplar af "Ephemerer af A: Munch", der ei indeholder 24 Ark, idet han(?) Frd: af 27 Septbr: 1799, § 26,(?) et med Grundl:s § 100. Ang/jeldende er ved Politierets dom af 25 April d: A: frifunden. Sagen er hertil af Politiet indanket, og har Actor faaet Bevilling til dens Paakjendelse, skiøndt Mulcten efter § 26 kuns(?) er 80 Spdr: I den 26de § er det befalet, at der af alle A(.....?),

85:

periodiske Blade er 24, saavel som af ethvert Skrift under 24 Ark, skal fra Bogtrykkeren tilstaaes Politiet et Exemplar førend det udselges, og hvis Politimesteren finder noget Strafverdigt deri, skal han strax forbyde Udselgelse og tage alle trykte Exemplarer under Forsegling samt indsende Skriftet med sin Betenkning til Kancelliet, for at afgjøre om Standsningen skal vedblive eller ei. faar nu Grundl:s 100de § bestem/m/e, at Trykkefrihed skal finde Sted, er det Spørgsmaal om en saadan Censur af Politie mesteren, dermed kan bestaae, og hvis dette besvares benegtende, om Politimesteren endda skal have et Exemplar. Det ligger aldeles i Begrebet af Trykkefrihed, at denne ei existerer, saa lenge den der bedre noget trykkes, skal vere und[er]kastet Censur, bør hans Skrift forbydes. Saa vel Sagens Natur som den hele (s.s?)tariske Gang af Pressens Afbenyttelse, viser at Trykkefrihed og Censur ei lade sig i Begrebet forene. Det er ogsaa af det Følgende i den 100de §, at de Andtagelser, der skulle finne Sted, maae mere angives i Grundloven selv, og deriblandt er ei Censur nevnt. Den Aand hvori, Grundloven er udkom/m/et, er en gandske anden end Ford: af 27de Spbr: 1799, der gik ud paa Indskrenkninger. Men Censuren efter § 26 i 99 ansees som et, men ogsaa Betingelsen for Censurens Stedfindelse antages bortfalden, da, naar Hensigten med en(?) Foranstaltning bortfalder, Foranstaltningen ogsaa selv maa bortfalde. Skulde man antage at Skrifter endnu skulde indsendes til Politimesteren, maatte det vere for at skaffe Politimesteren et Exemplar gratis, men herfor loves intet (K?/L?....?)d. At der paaligger Politimesteren {Skrifter} Pligter med Hensyn til trykte Skrifter efter Ford: af 12 Febr: 1795, og 26 § i 27de Septr: 99, gjør det ei nødvendigt at Politimesteren skal have et Exemplar af trykte Skrifter, thi i saa Fald maatte han ogsaa have et Exemplar af Skrifter over 24 Ark, ligesom han ogsaa paa andre Maader maa kunne overholde hvad deri som Politimester paaligger ham som en almindelig Pligt. Tiltalen mod Ang/jeldende/ findes ubeføiet efter hvad jeg hidtil har anført, dog anseer jeg det unødvendigt at tillegge Frifindelsen Tillægget ubeføiet viser da Bogtrykkeren i saa lang Tid har frivillig afgivet Exemplar.

85b:

Conclusio

P/oliti/ Rettens Dom bør med Magt at stande.

No: 2: Schmidt. som Holst.

No: 3. Lange. do: i det Vesentlige. Tendentsen (efter?) den 26de § er ene og alene at suppressere (= undertrykke, hindre offentligjørelse av et skrift) skadelige Skrifter, hvilket ei kan best(emmes?) med Grundl/ovens/ § 100, og dette er tilstrekkeligt til Angjeld/ende/s Frifindelse.

No: 4. Ottesen. som Holst.

No: 5. Aars. do:

No: 6. Larsen. do:

Motzfeldt. i det Vesentlige do, dog at Frifindelsen bør gives Tillegget ubeføiet.

20b:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 95.

24de November 1837

Adv: Bruun, Actor, mod Boghandler Risum.

21:

No: 1. Ass: Lange. I December 1836 (1837 i B-versjonen) udkom fra Indstevn/te/s Bogtrykkerie en Subskriptionsplan til Bladet Fedrenelandsvennen, uden Bogtrykkerens eller Trykkesteds Navn. Da Politiet!! (Politiet) af en (A.....?) Ol(.....?) var gjort opmærksom derpaa, blev Indst/evnte/ tiltalt for en Politiret for Overtredelse af §§ 16 og 26 i/ [Forordningen] 27 Sept: {1791} 1799. Den sidste Paatale er frafaldt. Sagen er principaliter paastaaet afviist fra Politieretten, men in subsidium en Friefindelse paastaaet. Ved Politieretten er Ang/jeldnede dømt efter § 16. (E?)ndten har har paastaaet P/olitie/Rettens Dom stadfestet. Defensor har gjentaget de 2de ovennevnte Paastande. Den formelte Paastand findes Rigtig. Trykkefriheden er saa vigtig (viktig?), at Overtredelse deraf ei bør paakiendes af Politieretten. Vel er ei her tale om (ren?) directe Overtredelse af Trykkefriheden, men dette relevare intet, naar hensees til Resc/ripte/ af 3de Decbr: 1790, og at den 16de §, som her omhandles netop indeholdes i Trykkefriheds anordningen. Hvorvidt Sagen rettelig er behandlet ved Politieret/en/, er ei afgjort ved H/øyeste/ Rets dom/m/en. Dahls Sag, da Afviisnings paastanden i den Sag ei blev inhereret i H/øyeste/ Ret, hvortil kommer, at Overtrædelsen af den 26de §, hvorom da var Spørgsmaal, angaaer at Politiet, som det troede, tilkom/m/ende Krav, og saaledes var Spørgsmaalet et ganske andet end det nærværende. Jeg stem/m/er altsaa for Afviisning.

No: 2. Ottesen. Jeg gaaer ud fra at {P...t.?) Resc/riptet/ af 3de Decbr: 1790 endnu er gjeldende i den/n/e Anledning, da det og paaberaabes i Placat af 5te Oct: 1799, men bemeldte (R.?)ss, der befaler, at de der omtalte Sager skulle behandles ved ordinær Ret[s]vesen, at Sagerne skulle angaae Trykkefrihedens Misbrug. Nu er det vel saa at det er § 16 i Trykkefrihedsanordningen, hvorom der tales, men Bestem/m/elsen er dog ganske Formel, og angaaer ei den egentlige Overtrædelse af Trykkefriheden, der angaaer Skriftets Indhold. Dette omhandles ikke i nærværende Sag, tvertimod er det in confessi at Indholdet er uskyldigt. Det Paaklagede angaaer saaledes blot en Overtrædelse af den Næring, han som Bogtrykker driver, nemlig at han ei har opfyldt Befalingen om en vis Form, hvori han skulde have trykket Planen. Naar der distingveres (distingvere = skjelne, utmerke fremfor andre) mellem en almindelig Næring og Bogtrykkernæringen, forsaavidt Politimesteren Skal have Indseende med borgerlig Næring, forekom/m/er det mig dog at Anord/ningen af 12 Febr: 1745, Post II, Cap: {II} 1, ei kan ansees sovet, forsaavidt, at det jo maa paaligge Politimesteren at have Tilsyn med Bogtrykkerne, og at ingen driver denne Næring uden Hjem/m/el og uden at iagta Forskrifterne for den Form, hvori Trykningen er befaleet in (....?) angaaende Angivelse af Bogtrykkeren og Stedets Navn.

21b:

Placat af 5te Oct: 1799 gaaer og ud fra den Forudsætning, at Politimesterens Kontrol med Skrivter ei er forent med Placaten af 1790. Jeg troer desuden at H/øyeste/Rets-dom/m/en i Dahls Sag maa tages i Betragtning, da det der Paatalte ogsaa indeholdtes i 27de Septbr: 1799. og H/øyeste/Ret og officio, da Sagen var offentlig, burde have afviist Sagen, om den havde fundet det rigtigt. Stem/m/er altsaa ei for Afviisning.

3: Lassen, i Resultatet enig med Ass: Omsen.

4: Smidt. Do:

5: Holst. som Ass: Lange. Kun bemærkende, at Placat af 1790 saavel som Ford: (Forordning) af 1799, paa mange Steder omtaler Justits (..tien?) (Justitsretten i B-versjonen), men paa intet Sted Politimesteren eller Politi etats behandling, og at man ei uden udtrykkelig Bud bør hendrage en Sag under en saadan extraordinær Rettergangsmaade. Vel angaaer den i Forord: omtalte A(ntenner?) Skriftets Indhold, men det Modsatte bestem/m/es Intet Steds, ligesom Placat af 1790 er almindelig. Af Dom/m/en i Dahls Sag kan Intet udledes, thi det kan ei vere Rettens Pligt, naar en Part desirerer (= ønsker) Spørgsmaalet om en Sag skal behandles ved Politieret eller ei, da skal indlade sig uden Forberedelse paa alle derhen havende Spørgsmaal, og den ene Voterende bør ei søge den anden b(..?)den med saadant P(ropod..?)et. Under enhver Omstendighed var der den særegne(?) Omstendighed ved sin Sag, at det var begge Parter Ønske, at Sagens Rentitet skulde paakjendes.

6: Aars. som Lange og Holst.

Justit: Bull, ansaa Spørgsmaalet om Ang/jeldende/s Skyld afhængig af Spørgsmaalet om han har overtraadt sine Privilegier, og da dette stedse har veret anseet som Grentsen for Politierettens Kjendelse, kan jeg ei stem/m/e for Afviisning.

No: 1. Lange. Den 16de § i 27 Septbr: 99 bestem/m/er, at paa ethvert Skrift skal Bogtrykkerens og Stedets Navn trykkes. Spørgsmaalet er om den/n/e § endnu gjelder, og om en Subskriptionsplan kan subsumeres under §'en. Det 1ste Spørgsmaal maa besvares bekræftende. Thi vel er F: 27 Sept: 99 forandret ved Grundl/oven/s § 100, men dette indskrenker sig kun til det Materielle, men kan ei {sk} udstrække sig til de for Bogtrykkeren opgivne!! (opgivne) formelle Forskrifter. Dette indsees især af at Grundlovens § 100 siger, (...?) noget Skrift han har ladet trykke. Det andet Spørgsmaal

22:

maa besvares benægtende. Det er meget (u..?)entligt, at en Subskriptionsplan kaldes et Skrift, og det vilde vere urimeligt under en saa stor Muld som i den 16de § bestemt at paalegge en Bogtrykker at sette bemeldte Navne paa Subskriptionsplaner. Den 14de § vekker vel nogen Tvivl. Det kan ei negtes, at et Tresnit eller Kobberstik kan vere af liden Betydning. Imidlertid findes dette ei at være Grund til at ansee § 16 andvendelig paa Subskriptionsplaner, da Kobberstik ei lettere kunne foranledige Misbrug. I det ieg finder, at Risum ei kan straffes efter § 16, troer jeg ei heller at han bør belægges med {sub} nogen arbitrair Straf, især da {Sagen} \der/ er meget tvivlsomt om han kan siges at have gjort sig skyldig i nogen Forseelse, og Grundloven selv viser at man bør være varsom i at paalægge Straffe udenfor lovbestemte Tilfelde. Jeg stem/m/er derfor for Ang/jeldende/s Frifindelse.

Conclusio

Tiltalte Bogtryk/ker/ Risum bør for Politiets {Sag} Tiltale i den/n/e Sag frie at vere.

No: 2: Ottesen. i det Væsentlige enig med Ass: Lange.

No: 3: Lassen. antager at en Subskriptionsplan under visse Omstendigheder kan kaldes et Skrift, men ligesom § 16 sees at have tenkt sig noget mere end Subskriptionsplaner i Almindelighed, og at deri dens Udtrykke, især forsaavidt der nevnes Titelblad, er Anledning til megen Tvivl, saaledes forekom/m/er det mig i et Tilfelde som nerværende, da Grendsen etsteds bør settes, at man maa tage meget Hensyn til den langvarige Praxis, hvorefter man ei har anvendt P(aragra...?) paa Subskriptioner. Det er desuden bekjendt at offentlige An(..t.r?)etater have ladet trykke (..r....?)rer uden at anvende § 16, og uden at Politiet har paataalt saadant eller anvendt Resc/ript/ af 31 Aug: 1770. Det er og deraf en Følge, at Ang/jeldende/ hverken har gjort sig skyldig i en Villie eller i Uagtsomhed. Jeg finder derfor at han aldeles bør frifindes, skjøndt man deraf maaskee kunde ledes til at troe, at H/øyeste/Ret

antog § 16 hevet mod Grundl/oven/s § 100, eller at § 16 ei nogensinde kunde vere anvendelig paa Subskriptionsplaner.

No: 4: Schmidt. tvivlsomt om ei en Subskriptionsplan er et Skrift, da man deri gjen/n/em henvender sig til og søger at influere paa Publicum, hvilket er et Kriterium paa et Skrift. Efter Talebrugen finder jeg dog overveiende Grund til ei at henhøre dem under Begrebet Skrift, og at derfor Lovgiv/erne/ heller ei i § 16 i 27 Sepbr: har havt Hensyn dertil saaledes som til meget andet, der (...sd...?) (...?) (L...t...ns?) cataloger, (L.d.es?) carter (.) (.), og Subskriptionsplanen ei indbefattes under det ganske Begreb af Skrift; viser baade der i Den (.....?) og Norges \Indtil/ gjeldende Praxis. I resultatet derfor enig med Ass: Lange.

22b:

5: Holst. I Udfaldet som Lange. Erkjender at det 2det Membrum i Grundl/oven/s § 100 kun taler om det Materielle. Derimod troer jeg, at det 1ste Membrum har sat Lovgivningen tilbage paa det Punct hvori den var før Ford: af 27 Septbr: 99, og at derfor ansees deri indeholdt Indskrækning maa ansees hævet, samt at der i alfald kun da kan blive Spørgsmaal om disses anvendelse, naar Skriftet de facto indeholder Noget mod 2den Passus i Grundl/oven/s § 100. Men selv om jeg ei antog dette, maa jeg dog af de af H/øyeste/Rets ass/essor/ anførte Grunde vere af den Mening, at Politiet har handlet ubeføiet ved at reise denne Sag, og at den saaledes var Grund til at (.....t...isere?) Qvestionen(?), uden at jeg skal fremsette noget bestemt Forslag.

6: Aars. paa sam/m/e Maade som Lassen enig med Lange.

Just: Bull, nest at bemerke, at jeg nu seer § 16 endnu at staae med Magt, troer jeg dog, efter det Tvivlsom/m/e i, om en Subskriptionsplan er et Skrift eller ei, og med Hensyn til den nærværende Subskriptionsplan i Særdeleshed, samt, at Risum har handlet bona fide (= i god tro), at Risum bør frifindes, skjøndt jeg med Lassen nærer Betenkeligheder med Hensyn til Frifindelses doms Konseqventser.

23b:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 141. J: No:

9de April 1839

Adv: Hjelm, Actor, mod
Bernt Willum Larsen Bjørnstad.

No: 1: Assessor Motzfeldt. Ifølge Actions ordre af 31te Juli 38 tiltales Ang/jeldende/ for Tyverie, Falk!! (Falsk) eller Bedragerie, Han er ved de ergangne Dom/m/e (for Falsk) fældt (dømt) efter 6-18-7 cfr: Lov af 25 October 1815, og i Forening med tvende (2 Medtaltalte) ved Under..nst...lserne(?) Medtaltalte at udrede Actionens Omkost/ninger. Tyveriet (Tyverierne) skal bestaae i, at han, da med Sin Kiereste, Berthe M(idtneset?), med en frem/m/ed Baad sat over fra Tahrsund!! (Fahrsund i B-versjonen) til (Kie?)ndsodden, stjal en Sek, hvori noget Fisk, Brød m: v:, taxeret til 1 Spd: 8 s: Ang/jeldende/ er herfor frifunden, men Actor har formeent at han maa blive at fælde paa Grund af følgende Indicier: 1: at hans Medtaltalte stadigen og Omtendeligen har forklaret, at Ang/jeldende/ havde begaaet Tyveriet og givet hende et Par Stjaalne Støvler m: V: Medtaltalte er imidlertid selv skyldig i Tyverie, er (...?)diget og har forklaret sig Modsigende. Hun kan saaledes ei kom/m/e i synderlig Betragtning. 2: At Ang/jeldende/ ifølge 2, 26 og 33 Vidnes Prov har søgt (forsøgt) at faae Sagen neddyssset (inddyssset), men dette kunde gjerne være skeet for Medtaltaltes Skyld. (Men hans Forhold til den Medtaltalte kan forklare dette Forsøg). 3: at {..} 10 og 11 Vidne (Deponent) have seet Ang/jeldende/ (de Ang: spise Fisk sammen) spise Fisk paa Gaarden (..)averstad, hvilken Medtaltalte har opegivet!! (oppgivet) at være af den Stjaalne (Fisk), men hermed maa bemerkes, at Vidnerne have forklaret, at Berthe (Medtaltalte) bragte Fisken. 4: (Ang:s Udladelser til 36 V/idne/. Medtaltaltes Moder.) At Ang/jeldende/ har benegtet beviste facta, hvilket vel vækker Mistanke mod Angjeldende, men er dog ikke afgjørende. 5: De Udladelser Ang/jeldende/ skal have brugt til sin stødte

24:

sammen med Medtaltalte har 36te V/idne/, idet han skal have yttret, at det var bedst, at bringe Støvlerne tilbage til (K..?)d. samt endeel andre Udladelser om hans Forhold til Berthe, men de ere dog ei saa meget bevisende, at jeg troer Ang/jeldende/ kan fældes for Tyverie. Med Hensyn til falsumet. {At} I April f: A:, da han afkjøbte 14 Vidne en Hest, overlod han som Betaling et Beviis, underskrevet hans Broder Tolli Larsen og tvende Vitterlighedsvidner, og lydende paa at Tolli vilde betale 14 V/idne/ 6 Spd: til førstk/ommende/ St: Hansd/ag/. Tolli og Vitterlighedsvidnerne have benegtet at have underskrevet Documentet. I sin 1ste Forkl/aring/ har Ang/jeldende/ ei bestemt benegtet at have overleveret Beviset som Betaling, men blot sagt, at hvad han skyldte 1(4?) Dept: (Deponent), fik han vel betale, ligesom hans øvrige Forkl/aring/er indeholder nogen bestemt Benegtelse af at have overleveret Documentet, hvilket dog \ogsaa/ er beviist ved 16, 17, og 38te Vidnes Prov. Det andet falsum er, at han til 20de Vidne (Hans Moberg) ligeledes har afleveret et Beviis med sam/m/e Underskrifter, (lig?)saa herom er han overbeviist med 14, 20 og 21de Vidnes Prov, der gaar ud paa at han overleveret Documentet til Moberg. Det 3die falsum er at han til Tønnes Rødland har ved en Handel om en Hoppe 3 Dage for Pintse f: A: leveret et Beviis, udstedt 31te Mai 38, og underskrevet af de sam/m/e, samt lydende paa, at Tolli gav sin Broder Fuldmagt til at kjøbe Hoppen for 18 Daler, og at han var ansvarlig for Betalingen. Ang/jeldende/ har erkjendt at have kjøbt Hoppen {og} \men/ senere givet den tilbage, da Tolli negtede Underskriften. han har om dette Beviis givet undvigende Svar. Han er imidlertid ved Tønnes Rødlands Kones Prov, der gaaer ud paa at hun saae Ang/jeldende/ ved Hoppens Overdragelse at levere hendes

Mand et Beviis, som hun har gjenkjendt i det i Retten producerede, ligesom hendes Thenestepiges Prov i det Vesentlige gaaer ud paa det samme. Da Ang/jeldende/ imidlertid ei kan skrive, kan han, kun ansees efter 6-18-7. K(..?)cigieten til Beviiserne er ei opdaget.

24b:

O/ver/ Retten har nedsat Referentens (Procurator Abels) Salarium fra 40 til 30 Spd: Sagen har veret vidtløftig, men deri har Referenten vel tildeels selv veret skyldig, og derfor findes nedsættelsen passende. Jeg troer derfor, at O/ver/ Rettens Dom bør stadfestes. Ingen Benaadning for Tiden. Da han tilforn er dømt for Tyverie, P(olitieuordner?) og han har gjort sig skyldig i frekke Benægtelser. Ført efter flere Aars God Opførsel, Ærens Gjen (gerelse?), og \nogen Tid/ derefter Friegivelse.

Conclusio

S(?) O/ver/ Rettens Dom bør \forsaavidt paaanket er/ ved Magt at stande. I Sal/arium/ 15 Spd:

2: Lange. som A/ssessor/ hr: Motzfeldt. Finder Beviiset for at Ang/jeldende/ har forøvet falsum, især fremkom/m/et ved Ang/jeldende/s Forhold med Hensyn til Tønnes Rødland.

3: Aars. som Motzfeldt.

4: Jul. do: |

5: Lassen. do: |

6: Ottesen. do: | Do:

7: Bjerregaard. |

Just/itiarius/ Bull. |

L: No: 141.

18 November 1839

Bogtrykker Krohn mod Kjøbmand E: Steen.

1: Assessor Ottesen. Efterat der i No: 82 af den Vestlandske Tidende under 12 April 1839 af en Anonym havde været fremsat nogle Bemærkninger angaaende de hensigtsmessigste Midler til ved Auction at faa Varer solgte, fremkom atter et anonymt Stykke under No: 8(3?) (85?), hvis yttre at den alm: Omtale medfører at hans Annonce skulde sigte til Even Steen i Arendal med Hensyn til en af ham fra 2-8 April nestforhen afholde Vareauction, hvorhos Indsenderen i St.(?) No: 85 fremsætter til Steen s(....?) 4 Fornøylelige Spørgsmaal ang: hans Forhold under Auctionen. Dette foranledigede Steen

35:

til i No: 86 at afgive en Besvarelse, og denne igjen foranledigede mig Annonce i No: 87, hvori blandt Andet yttres at Steen har paa Gammelstrands Fiskekjellings Maneer taget til Gjenmæle, og at der intet videre behøvis og er overflødig at b(e?)drage (bidrage?) til Nedsættelse af en Mands Agtelse, der ei kan staa paa at (....?) T(...?) (...?) Steen. Efterat den sidste ved Beskikkelse havde henvendt sig til Bogtrykker Krohn som Udgiver af den Vestlandske Tidende, og opfordret Krohn til at opgive Forfatteren i St.(?) No: 87, da Steen i Tilfælde af Vægning nu at opgive Forfatteren, tilkjendegiver at han vil ansee Krohn i Forfatters Sted, og Krohn hertil havde svaret, han for Øieblikket ei kan opgive Forfatteren, men forbeholder sig dette under Sagen, da han forøvrigt ansees som Bladets Redacteur, blev nærv: Sag mod ham af Steen anlagt efter forgj: forsøgt Forliig, hvor han ved Sagens Incamination 11 Mai d: A: nedlagde Paastand: at de paaankede Udladelser i Bl: (Blad?) No: 87 som ere fornærmende, mortificeres, og at Krohn tilpligtes at erlægge en Bod til Mandals Fattigcasse 400 Spd: med Process: Omkostninger. I denne Session faar Krohn Udsættelse til 12 Juni, da han fremlagde Contrastævning af 5 s: M:, og Vidnestævning af samme Dato, i hvilken sidste dog Vidnernes Navn ei ere opgivne. Bemeldte 12 Juni fremlagde han tillige Exemplarer af førstnævnte Annoncer i No: 82 og 85, og dernæst begjærede at Vidnerne, saavidt de maatte være tilstædekomne, og for at de ei senere skulde bortfjerne sig, maatte blive eedfæstede, hvorefter han forbeholdt at fremkomme med de agtende Spørgsmaale til Vidnerne, ligesom han forbeholdt Alt Videre Fornødne m: M: Citanten Steen med Sagfører protesterede mod Vidnesførselen,

35b:

dels fordi man ei kunde erfare hvorover Vidnerne skulle afhøres, dels fornemmelig fordi at Contracitanten Krohn eller Forfatteren ei har opgivet noget vist specielt factum hvorpaa han grunder sin fornærmelige Dom og Beskyldning, hvilket staaer i Strid med § 10 i Fr: af 27 Sept: [17]99. (Pr:?) Christensen derfor paastod de fremlagde Stævninger, forsaavidt de gaaer ud paa Vidneførsel og Vidnes(agen?) afviist. derpaa replicerede Poc: Frøstrup for Krohn, at han kun har begjært Vidnernes Eedfæstelse, da Retten selv derefter og efter Anledn: af Spørgsmaalenes Indhold apartvivlelig vil vide {af} at finnes Ch?/Ph?(....?)ordnet lovforsvarlig. Frøstrup derhos fremlagde et Indlæg af s: D: 12 Juni, hvori det blant andet heder, at han agter at føre Vidner til Afbeviisning og Gjendrivelse af Citantens urettelige Spørgsmaal og Beskyldninger mod Krohn, ligesom der og i dette Indlæg antydes at Steen ved sin Deduction er Medaarsag til Procesførselen, da han sigter til at paaføre Krohn Ansvar og

Skade med Hensyn til Steens mere kvalificerede Hæder i Borgersamfundet, saavidt, nemlig Steen, har i sit Indlæg fremlagt Beviser paa den særdeles agtelse han ei (mest?) af C(.....?) (med?) i en lang Række af Aar at være valgt Borgerrepresentant. Christensen vedblev ikke desmindre sin Protest, og tilføiede at have (Paastaaet?) saameget meer me(este?) tegn til Følge som Vederparten ei havde fremlagt de Spørgsmaal hvorefter Vidnerne ønskedes afhørte. Herpaa afsagde Dommeren samme Dag saadan Eragtning, at Contracitantens Vidnestævning afvises fordi det er klart at § 10 i Frd: af 1799, har forandret L: 6-21 med hensyn til B(....fant..?) for ubestemte Beskyldninger

36:

som i Trykkeri fremkommer med nogens Rygter, uden at noget bestemt factum er opgivet. Da S?/L?(..stedet?) ikke vil tilstæde Injurianter at anstille Inquisition i saa Maade, hvilket Grl: § 100 formener ei at have gjort Foandring i; hvorhos antages at det Beviis Krohn kunde have til at søge oplyst, ikke kunde være Andet end det som Bladet selv indeholder. Den/n/e Eragtning {der} \ei/ nu, efter erhvervet Am(.p.tions?) bevilling \af Steen/ indanket \af Krohn/ ved Stævning af 2 Juli sidstl: til Høiesteret som Rettens Benægtelse, og i Henhold hertil er fra Krohns Side paastaaet at Eragtningen underkjendes, og at en tilstævnt Vidneførsel tillægges Fremme, samt at Steen og Byfoged Jæger tilpligtes paa egen Bekostning at forf(.....?) Sagen for Krohn, og sætte den i samme Stand som f(o?)r (før?) Eragtningen, samt in sol: (solidum) at betale Procesomkostninger for Høiesteret. Imod Underdom/men/ er ei fremlagt bestemt Paastand for Høiesteret. hvor Krohns Sagfører har nedlagt saadan Paastand /: see Protocollen :/ Derimod har Steen efter udtagen Contrastævning af 3 Aug:, og ifølge der af have erhvervede A(.....?) (....?)bevilling, paastaaet /: see Protocol: :/ Da Eragtningen allene slutter sig til den Fortolkning af den citerede § af Fordn: af 1799; at samme ikke skulde tilstæde nogen Beviis førelse for en Injuriert, der lægger an paa at ville godtgjøre sine Beskyldningers Rigtighed, kan jeg ikke i Regelen antage, da kan jeg ikke gaae med paa at dette i Regelen forholder sig saaledes, undtagen det er aabenbar at Injurianten, uden at opgive individuelle Puncter, paa hvilke han har sluttet sin Sigtelse, og som han ved en alm: Vidneførelse agter at tilveiebringe Beviis for. Jeg skjønner ei at heri er skeet væsentlig Forandring ved § (...?) i Grl:

36b:

saaledes at det ei skulde være tilladt Nogen at føre Beviis for hvad han i trygt Skrift annoncerer; men Tr(....?)friheden finder ligefuldt Sted naar Enhver under \tilbørligt/ (.....s..?) kan lade annoncere i Trykken hvad han finder for godt, men denne Frihed maa naturligvis være begrændset ved de Betingelser fo(?) (?)d den ældre Lovgivning (....?) bestemte at (...?) (nem?)lig ved de Beskyldninger som fremkomme maa være berettiget til at føre Beviisligheder, naar kun Beskyldningerne ere bestemte eller individuelle, og da kan der ei blive Spørgsmaal om at anstille Inquisition over den hvis Rygte er angrebet; hvilket formeentlig i § 10 maa sigte til almindelige Beskyldninger der ei begrundes ved noget enkelt factum. Nu forekommer det mig klart at den paaankede Artik: (Artikkel) i Bladet No: 87 maa forstaaes i Sammenheng med de tidligere Annoncer i No: 82 og 85, som gaar ud paa Hoved appellantens Forhold ved en bestemt Anledning: Auctionen, og det matte følgelig blot beroe paa Resultatet af Vidneføringen hvorved Steens Forhold kunde resultere til at {resultere} nedsætte ham paa det laveste Trin blandt Medborgere eller ikke. Ialfald ville dette have viist sig tydeligere baade for Vederparten og Underdommeren, naar Vidneqvæstionerne fra Krohns Side vare i Retten fremlagte, og det maatte da beroet paa Dommerens Søgen efter Sagens

Beskaffenhed at bedømme eller afgjøre om Qvæstionerne i nogen Deel eller i det hele kunde ansees (.....se .. ei s..?) og stridende mod § 10 i Fr: af 1799.

37:

Unægteligen havde Krohn, efter § 12 i Fr: af 1799, Cfr: med Fr: af 1782, for Domm: (Dommeren) at fremlægge sine skriftlige Spørgsmaal til Vidnerne, og da de herom skedte Protocollationer virkelig synes at antyde at Krohn ei engang har ved Vidnestævningens Incamination (havt?) istand disse Spørgsmaale til Fremlæggelse, og da han i saa Maade maa ansees at være opfordret af Vederparten, saa kunde der vistnok for Dommeren været Grund til at negte den begjærede Eedfæstelse af Vidnerne, saalænge ei Qvæstionerne vare fremlagte, da det var muligt at ingen af dem kunde lovligten fremlægges Vidnerne, og man ei kan tænke sig nogen Grund til Eedfæstelse under saadanne Omstændigheder, men Underdommeren har ladet gan(....?) (u?)d af Betragtning (o?)m (P?)ligt(.....?) (.....?) med Hensyn til Qvæstionernes Fremlæggelse, det h(an?) frem(?). først burde have foranlediget Krohns Sagfører til at fremkomme med Qvæstionerne til Bedømmelse, eller ialfald (..alsket?) deres Fremlæggelse forinden han indlod sig paa Afviisning, som skulle blot i Henhold til Frd: af 1799, § 10, (..?) det dermed var muligt s(..?) i muligt at for en deel Qvæstionerne maatte have refereret sig til de bestemte facta, s(..) h(..?) Annonce, sa(.....ldt?) med de foregaaende (.....?) Indsendelser omfatter, istedetfor at Underdommeren nu har aldeles afskaaret Vidnesførsel i Sagen for Krohn; hvilket dog ialfald var for tidligt at gjøre saalænge e(i?) Qvæstionerne vare fremkomne. Efter saaledes Anførte troer jeg at (....d) appell-Paastand i det væsentlige maa tages til Følge. dog finder jeg Sagens Beskaffenhed, og især (.....?) Procedure ved

37b

Bythinget at være saaledes at der er Grund til at hæve Process Omkostninger.

Conclusio

Den paaankede Eragtning af 12 Juni d: A: bør uefterrettelig at være, hvormed det paalægges {Byfogden} Underdommeren Byfoged Jæger paa egne og Kbmd: (Kjøbmand) E: Steens Bekostning at forfriske Sagen og sætte den i samme Stand hvori den var, da Eragtningen blev afsagt, samt efter nærmere fremlæggende Vidneqvæstioner at fremme den intenderede Vidneførsel foraavidt samme har Hjemmel i Lovgivningen og deri udtagen Contrastævning. Processens Omkostninger ophæves.

2: Holst. i Resultatet enig, og særl:(?) (saal:?) i Henseende til mine Grunder (bemerke?) at jeg anseer det overflødigt at udhæve {mine Grun} Forholdet mellem Gr: (Grundlovens) § 100 og § 10 i Frd: af 1799, da efter Omstændighederne Kroh[n] ogsaa efter § 10 maatte være berettiget til at føre Vidner. Conclusionen. Jeg troer man kan helde sig til den af Citantens Sagfører fremsatte med Tillæg efter fremlæggende Qvæstioner.

3: Lassen. Jeg troer det for Tiden ei kan bedømmes om Vidne førelsen der intenderes kan være saa inquisitorisk at den strider mod Lovgivningen, thi saalænge Qvæstionerne Intet oplyser maa jeg (suspendere?) (min?) Dom herom. Da jeg ei kan gaae ud fra at ingen Qvæstioner existerede, er jeg i Resultatet enig med Ottesen, med Tillæg der viser at Qvæstionernes Fremlæggelse efter Frd: af 1782 ei er unødvendig, samt der viser at man ei anseer § 10 i 1799 hævet.

4: Lange. i det Væsentlige enig med Ottesen.

5: Bjerregaard. som Holst enig med Do: (..d?) (uden?) Tillæg for at (ikke?) Underdommeren sa(..?) (... ..?) til at troe at Holsts (Mening? er at Gr: (.....?)

6: Motzfeldt. enig med Holst og Bjerregaard.

7: Aars. Jeg anseer med Holst overflødig at afgjøre om Grundl: har gjort

38:

Forandring i § 10 i Frdn: af 1799, men er forøvrigt enig med Ottesen i Conclusionen.

Justitiarius. Jeg anseer ikke Vidnestævningen lovligen forfulgt, da vedkom: Sagfører har undladt at fremlægge skriftlige Qvæstioner saaledes som Fr: af 1796 og 1782 fordrer, og saaledes antager jeg at den udtagne Vidnestævning, som ei lovlige forfulgt, maa afvises. Jeg anseer det forøvrigt overflødig at ytre mig om hvorvidt Grndl: § 100 har gjort nogen Forandring i § 10 i Frdn: af 1799, ligesom jeg efter Voteringen anseer det overflødig at dictere Conclusion.

108b:

A-versjonen. Ting frå B-versjonen teke inn i ()

L: No: 118.

26de Marts 1840
Adv: Stang, Actor
mod

109:

1: Thor Bentsen Gallehuus, og 2: Halvor Johannesen Ufaas.

[1:] Holst. De Angjeld/ende/ af Hjerdaals Præstegj/eld/, tiltales for Overtrædelse af Ford: (Forordningen) af !!F: af!! 5te Juli 1765. I Anledning af, at Lensmanden (Rynning) havde indkaldet omtrent 200 Almuesmænd for Forligelsescom/m/issionen paa eengang til Godtgjørelse for Vagthold forrettet for Almuen, blev man efter Vintertingets Slutning enig om, ligesom man {og} \allerede/ ved Kommissionen synes at vere bleven enig derom, at Klage over Lensmand/en/ (Rynning) i den nævnte og andre Henseender. No: 1 opfordredes til at forfatte Klagen, og gav \efter/ nogen Vergring efter. For at faae de nødvendige Penge til at foranstalte det Nødvendige og faae Klagen underskrevet, {agt} opfordrede No: 1 ved Budsendelser Almuen om at samles paa Gjæstgiverstedet Scheie (i formeldte Præstegjeld). No: 2, der er Skoleholder, henvendte sig til endeel om at deltage i Klagen, hvilket sees af Attester udstedte af flere Personer. Klagen er ei bleven afsendt til nogen Øvrighed. Efterat No: 1 havde henvendt sig med Klagen til Fogden (Aall), gjorde denne ham opmærksom paa at Sorenskriveren burde {under}skrive den, hvilket skete. Den 19de Marts 1838 fremlagdes Klagen i Formandskabsmødet, og antoges \næsten/ eenstemmigen at skulle nyde Fremme og sendes til Regjeringen. Er det i Klagen anførte sandt, havde de fuld Føie til Klage. Ei mindste Grund til at {at} drage i Tvivl at de Angjeldende/ have handlet (.....?) (..?)ll og for at ram/m/e Almuens Bedste. De Angjeld/ende/ ere meddeelte de bedste Vidnesbyrd fra deres Sognepræst, og No: 1 staaer i stor Anseelse i Menigheden. Spørgsmaal om Ford: (Forordningen) af [17]65 er anvendelig. Uden at indlade mig paa om Ford: kan bestaae med vor nerværende Forfatning, og in specie med den Aand, hvori Loven om Formandskaberne ere affattede,

109b:

eller om Anord: er anvendelig paa dem der sendte bona fide (= i god tro) og i en uskyldig Hensigt, vil jeg blot holde mig til Udtrykkene i Fordningen (Forordningen). (Konclu?)s(...?) af Fordningen (Forordningen) er vel saa {...} \brugel:/, at, naar blot dertil Hensyn tages, ethvert Møde sam/m/enkaldt af en Almuesmand derunder kan indbefattes, men man maa sam/m/enholde (.....s...?) med R(...?)eum, (.....?) Hensigt og Straffebestemmelsene, hvilket vil vise at den ei in casu er anvendelig. Den (...il..s..?) kan sees, at der kun gives lovlige Forsamlinger. Ordet udskikkes, forudsætter, at Almuen har valgt nogle Udsender (Udsendinger), men for at Saadant kan skee, forudsætter et Valg og altsaa en Sammenkomst. Sam/m/enkomst kan vel finde Sted ved Tingene og Kirkerne, men kun de første ere almindelige, thi de andre ere Annex viis. Naar nu ikke Samlingene (...?) med er f(redlig?) eller lader formode Uordner, er heller ikke (...?)di (.....?) in casu udfordrende Straf. Jeg troer derfor at de Angjeldende/ (.....?) ere frifundne. At enhver Forsamling let kan foraarsage Uordner, men efter Anord:s Hensigt og naar hensees paa dens Straffebestem/m/else, Paastaaes (..dstr...ket?).

Conclusion

Stiftsoverrettens Dom bør med Magt at stande.

2: Bjerregaard. i det Vesentlige som Ass: Holst. Skulde Ass: Holst's {Ve} Fortolkning, at Ford: (Forordningen) ei vare {al.} anvendelig, maatte jeg ansee Ford: af 5te Juli 65 hævet mod Grundl/oven/s 94de § som stridende mod vor Forfatnings Aand og Analogien af

110:

Grundl:s § 99. Ford: af 5te Juli staaer og i Strid med Aanden i Formandskabslovene.

3: Motzfeldt. som Holst.

4: Ottesen. Do:

5: Lange. skiøndt Ford: af 65 er streng, og den i samme bestemte Straf ei er i Harmonie med Brødens Størrelse, troer jeg dog {ei}, at de Angjeld:s Handlemaade maa subsumeres under Ford: Af en Ford:s R(...?)um kan intet Argument udledes, især da de ofte skrives af Personer, der ei havde Deel i den lovgivende Magt. Selv Udtrykket utilladelige Forsamlinger kan have sin Modsætning (...?) i af Fogden sam/m/enkaldte Forsamlinger. Her er og udsendt Budstikker for at istandbringe Klage over en Embedsmand. Straffens Haardhed kan ei retfærdig[g]jøre ei at anvende den, især da den er fremkaldt ved den Tids Tenkemaade. At den ei stem/m/er med vor Tids Tenkemaade kan vel berettigede til Modification, men ei til at ansee den hævet. Finder ei Grundl:s 94de § at have hævet Ford:, da man ei kan paavise noget P(...?)ig i Grundloven, hvormed den skulde staae i Strid. Grundl:s § 99 skjønnes ei at kunne afgive noget Fortolkningsmiddel. Jeg anseer det saaledes for min Pligt at anvende Fordningen (Forordningen), og troer at (.....?) bør anvendes saaledes, at den bestem/m/es til 6 Maaneder for hver. Anseer den paaklagede[s] Handlemaade ei saa aldeles uskyldig som de foregaaende Voterende, men troer, at de Ang/jeldende/ kunne anbefales til saadan Benaadning, at de afsone dere Brøde med 20 Spd:s Mulct hver.

Conclusio

De Angjeld: bør hver for sig at hensættes til Arbeide i nærmeste Fæstning i 6 Maaneder, samt {ud} een for begge og begge for een udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og desuden i Salarium til Actor 12 Spd:

110b

6: Aars. som Ass: Holst.

7: Juel. som Lange, dog kun 6 Maaneder forsvar.

Just: Bull. antager vel Handlingen I næstl: andbefallet under Ford:s (Forordningens) Ord, men Sagens data viser at de selv have troet at at!! have handlet {bona fide}, aldeles lovlig, ligesom Ford: og synes at forudætte lovstridige Øiemed, og da jeg ei troer dette at være Tilfælde, troer jeg at de Ang/jeldende/ bør frifindes for videre Tiltale, dog at de udrede Sagens Omkostninger. I Salarium til Actor 12 Spd:

Sverdrup

96b:

A-versjonen.

L: No: 37.

Otto Løvenskiold
1ste October 1840
Adv: Andresen, Aktor.
mod
Jonas Hagelien

1: Ass: Aars. Det er med de 3 Vidner, sammenh/oldt/ med Klageren, brjf: Krohns Anmeldelse og Tilt/altas/ Forkl/aring/, oplyst, at Angj/eldende/, {paa} forhen straffet efter Politiretsdom 11 Nov: 1828 med 2 Dages V/and/ og br/ød/ for Drukkenskab, har 14de Nov: f: A:, medens brjf: Krohn paa Embeds Vegne inspicerede brandcorpset, henvendte sig til ham paa Torvet, og forlangte sit Pas. Da brjf: da var beskjæftiget, og bad ham komme til sig siden. løftede Tilt/alte/ op sit Kjoleskjød, og viiste brjf: sin Padex(?) (Podex?). Kort derpaa yttrede han, at "han ligesaavel fortjener \at sidde i/ Arresten, som Garversvenden til Dreier", eller, at Dreier selv burde have været arresteret. For denne uanstændige Opførsel mod en Embedsmand i Embeds forretn/inger/

97:

bør Angj/eldende/ ifølge Anal/ogie/ af 6-12, og Anordn/ing/ om Politibetjent og Toldembedsmænd, anseet med F: (Fængsel paa) V/and/ og br/ød/, dog kun i 4 Dage, da Angj/eldende/ har været arresteret i henved 1 Aar. brjf: synes at kunne have undladt at klage, og i al Fald burde Politiret have være brugt for at paaskynde den; men ordinair Rettergang kan ikke ansees ulovlig.

Ingen benaadning.

Concl:

De ergangne Dom/m/e bør ved M/agt/ at Stande, dog saaledes at Straffetiden {ansættes} \bestemmes/ til 4 Dage. Salar/ium/ til Actor 12 Spd:

2: Ass: {Lange} Bjerregaard. Som Ass: Aars.

3: Ass: Lange. Jeg vilde vistnok antage F/ængsel/ paa V/and/ og br/ød/ passende, saafremt Angj/eldende ikke havde været arresteret i saa lang Tid. Uretsdom (Underretsdom) er først afsagt 3die Marts d: A: Dette i Forbindelse med Factums Ubetydelighed bestemmer mig til at vælge 8 Dage simpelt Fængsel.

Concl:

Tilt/alte/ Jonas Erich Hagelien bør for sit under nærværende Sag paaklagede Forhold, imod at hensettes i simpelt Fængsel i 8 Dage, forøvrigt for videre Straf i denne Sag fri at være. I Henseende til Sag: (Sagens?) Omk/ostninger/ bør de erg/angne/ Domme ved Magt at stande. Sal/arium/ 12 Spd:

4: Ass: Lassen. Antager, at mand ikke tør bygge paa Angj/eldendes/ langvarige Arrest, da man seer, at han tillige har været under Tiltale for bedragerie. Men da Forseelsen er ubetydelig, er jeg tilbørlig til at anvende 2 Dages F/ængsel/ paa V/and/ og br/ød/, cfr: Fr: (Forordning) 3 Juni 1803, § 52. Forøvrigt enig med Ass: Aars.

97b:

5: Ass: Motzfeldt. Som Ass: Aars.

6: Ass: Ottesen. Ligesaa.

Justitiarius. Næst at bemærke, at det er tvivlsomt, om Sagen egner sig til justitiel Forfølgning, da Factum er Politieforseelse, erklærer jeg mig enig med Ass: Aars, med den af Ass: Lassen gjorte Modification.

benaadning.

Eftergivelse af al Straf. Angj/eldende/ har været arresteret i 10 Maaneder. Det omh: (omhandlede) bedragerie er (....?) \i den/ Forbigangne Tid begaaet.

No: 207.

Den 7de Juni 1841

Høiesteretsadvocat Hjelm (Sørenssen i Norsk Retstidende), som befalet Sagfører for
Torkild Torkildsen

mod

afdøde Justitssecretair og Politifuldmægtig Carl Schmidts

Dødsboe og hans Arvinger.

1: Smith. Efterat Proc: Rasch under 6 {Marti} \Octobr:/ 1833 havde til Christiania Politie indgivet Anmeldelse, hvori ytres at blikkenslager Rolfsen, ved at fordre betaling for 6 hos ham bestilte blikrammer med Glas, havde gjort sig skyldig i et Forhold, han ansaae for bedragerie, blev under 8 og 11 næstefter optaget Forhør i denne forret/ning/ af da vær/ende/ Politiefuldmægtig Schmidt, hvor under Rasch vedtog Anmeldelse af Rolfsen. Sadelmager Christensen, der paa Raschs Vegne havde bestilt Rammerne, saavelsom Mad: Torkildsen, Rolfsens Søster, afgave Forklaring om Forholdet, At det ved Forhøret Passerede tog Cit/anten/ (T: Torkildsen) Anledning til i Christ/iania/ Intelligents/eddel/ No: 297 / 1832, i en Annonce at fremsætte endeel beskyldninger mod Forhørets Administrator og Proc: Rasch, hvilke beskyldninger hovedsag/elig/ gik ud paa at Mad: Torkildsen, ved trussel om Arrest, var aftvunget en urigtig Forklaring, ligesom der ogs/aa/ ytrede Tvivl om at Rolfsen

50:

havde vedtaget hendes Forklar/ing/ som i Forhøret anført. Disse beskyldninger gjentages tildeels i forstærkede Udtryk i samme blade No: 2 og 3 / 1833. Efterat Politief/uldmægtig/ Schmidt havde ansøgt benef/iciu/ (= innrømmelse) til at fralægge sig disse beskyldninger, ble ved høieste R(esol/ution/?) bestemt at dette ikke bevilges; da der imidlertid {blev} efter udf/ærdiget/ benef/iciu/ for Rasch af ham var anlagt Sag i Anledning af beskyldningerne mod ham, og da der i Proceduren i denne Sag, især i Torkildsen[s] Indlæg 26 September 1833, var brugt endnu haardere Udtryk mod Schmidt, blev benefic: proc: grat: for ham 19 Septbr: 1834 udfærdiget til Paatale af de i hiint Indlæg mod ham gjorde beskyldninger, hvilket benefic: under 15 October næstefter blev udvidet til ogsaa at gjelde de i Annoncer i Intelligents/sedlerne/ i Christiania, No: 223 og 225 fremsatte Injurier. denne saaledes mod Torkildsen anlagte Sag blev paakjendt i Underret/ten/ 16 Debr: 1834 af byef/oged/ Thesen som Sættedommer, saal/ede/s at Torkildsen for de fremførte beskyldninger, der (blev) mortificerede, ilagdes 3 Markes Straf og Tugthus i 3 Maaneder, hvorhos han idømtes Sagens Omkostn/inger/ og Salar/ium/ til de befalede Sagførere. Denne Dom stadfæst in terminis ved Overretsd/om/ (Ag/ers/huus Stifts Overrett) 5 Debr: 1836. Efter Opreisning 24 October 1838 har davær/ende/ H/øyeste/ Rets adv/okat/ Sørenssen, som befalet Sagfører i Henhold til Frd: 5 Juli 1793, paaanket de ommelte Domme til H/øyeste/ R/ett/, hvor Sagen, efterat Ordren i Sørenssens Sted var overført til Adv: Hjelm, er procederet af denne {mod}, der har nedlagt Paastand som i Justitsprot/ocollen/.

For Indstevnte, nu afdøde Justitssec/retair/ Schmidts boe, har Adv: Bruun som befalet Sagfører taget til Gjenmæle, og paastaaet som i Just/its/ Protocollen.

De første Spørgsmaal som her bliver at afgjøre, er om den kan antages til Paakjend/else/, eller om den ikke, efter den af Cit/anten/ selv her i Retten fremsatte Paastand, maa blive at afvise. Som Grund for denne Paastand, der skjønt ei udtrykkelig fremsat, dog maa udledes af hans Indlæg, har han anbragt at (Stifts) Overret Dom/men/ 5 Debr: 1836 ikke er ham forkyndt, og at han saaledes ei har havt tilstræk/kelig/ Anledning til at gjøre sig bekjendt med

dens Indhold, og saal/edes/ ei har kunnet iagttage det Fornødne til sit Forsvar. Ved sin Paategning paa en Udskrivt

50b:

af Overr/ets/ Dommens Conclusion af 12 October 1837 har Cit/anten/ allerede anket over at Over/rets/ Dommen ei i Acts form er ham forkyndt, hvilken Anke han i forstærkede Udtryk har gjentaget, først i Skriv 23 Marts 1839 til Sor/en/skr/iver/ Sørenssen, i Skriv 4 Nobr: f: A: til Advocat Hjelm, men især har han under Forhøret 6 Februar 1840, der blev optaget efter Justitsdeptes (-departementets) Forlangende i Anledning af hans Statholderen meddeelte Afskrivt af sine Skriv til Hjelm, paa det bestemteste erklæret at han aldeles ikke vilde indlade sig paa Forhørets Gjenstand førend hans Forlangende om at blive meddeelt Overretsdommen i Sagerne mod Rasch og Schmidt blev opfyldt, og hvilket endvidere er gjentaget i en Skriv til Politimest/eren/ 15 Februar 1840. Jeg finder det efter disse Omstænd/igheder/ meget tvivlsomt om Sagen kan tages under Paakjend/else/, efterdi Cit/antens/ Procedure unægtelig gaaer ud paa at protestere mod dens behandling nu for Tiden, og hvilken Protest vistnok synes at burde følges, efterdi hverken bestem/melsen/ i Frd: 5 Juli 1793 eller Sagens Natur synes at medføre, at den for Cit/anten/ bef/alede/ Sagfører eller det Offentlige skulde mod Ang/jeldendes/ Villie kunne fremtvinge Sagens Afgjørelse. Naar det imidlertid bemærkes, at {Ang:} Cit/anten/, uagtet han erkjender at Conclusionen af Dommen er ham forkyndt, og skjønt han saal/edes/ er vidende om Sagens Udfald ved Overret/ten/, dog ingenlunde har erklæret sig tilfreds dermed, hvormed!! (i B-versjonen) (hvorimod, i A-versjonen) hans Procedure indeholder Paastand om at Dommene ere urigtige (og bør underkjendes), og naar derhos videre bemærkes at Overr/ets/ Dommen baade i denne og i Sagen mod Rasch ere in terminis beskrevne, fremlagte under den i Justitssagen under 16 Juli 1840 passerede Session, og derunder ere (bleve) Citant/en/ foreholdet og erkjendte som ham vedkommende, og endelig, at den for Cit/anten/ bef/alede/ Sagfører vistnok har gjort alt for at inpugnere(?) de faldne (ergangne) Domme. Cit/anten/ der(imod?), ligesom Sidstnævnte heller ikke for Overret/ten/ har (Fom..enteret?) nogetsomhelst i (factiske?) Hens/eende/, der kunde tjene til Nøtte for hans Paastand i Realiteten, uagtet dertil special opfordret af hans der bef/alede/ Sagfører, hvortil end-

51:

nu kommer at Cit/anten/, der ei har klaget over Uvidenhed om Indholdet af Underretsdommen, heller ikke kunde være i Uvished om for hvilke beskyldninger han var dømt i Overret/ten/, da denne (Underretsdommen) in terminis har stadfæstet hiin, saa troer [jeg] at der ei mangler H/øyeste/ Ret/tens/ formel Adgang til at tage Sagen under Paakjendelse i Realiteten.

Forsaavedt Indst/evntes/ Sagfører (Adv: Bruun) har henstillet til H/øyeste/ Ret om Sagen retlig (rettelig) var paastevnt i Henhold til Frd: 5 Juli 1793, maa jeg bemærke, at ligesom der ei (ikke) af denne Grund er fremsat nogen Paastand om Afvisning, saaled/es/ skjøner jeg ikke at der af Frds: (= Forordningens) bestemmelser kan være Anledning til ex officio (= på embets vegne) at afvise den, da Cit/anten/ dog unægtelig ikke har erklær/et/ sig tilfreds med Dommen, i hvilket Tilfelde, der form/entlig/ er Anledning til efter Frd: at paaanke Sagen til H/øyeste/ Ret ved bef/alet Sagfører, da (.....eren?) ellers ei kunde faae Dommen exequeret.

Forsaavidt H/øyeste/ Rets Pluralitet (= flertall) ei maatte antage at Sagen bør afvises, skal jeg overgaae til Realiteten; og skal jeg herved foreløbig bemærke, at da de i Annoncerne i Intelligentss/edlerne/ 297 / 1833 og No: 2 og 3 / 1833 fremsatte beskyldninger mod Politifuldm/egtig/ Schmidt efter Justitsdeptes: Skr/iv/ 14 Febr: 1830, ikke bleve paatalte, kan

der om samme ei blive Spørgsmaal, enten forsaavidt de ere gjentagne i Torkildsens Indlæg af 26 Septbr: sidstnævnte Aar i Sagen mod Rasch, samt i Annoncerne No: 223 og 225 for 1834. Disse Annoncer i Forbind/else/ med Indlægget indeholder i det Væsentlige fire beskyldninger mod Schmidt, nemlig:

- 1: at Cit/antens/ fraskilte Kone, Mad/ame/ Torkildsen, blev ved Trudsel om Arrest af Schmidt aftvunget urigtig Forklaring ved Forhøret.
- 2: at Sadelmager Christensen ikke har afgivet saadan Forklaring som Forhøret indeholder.
- 3: at {....} Rolfsens Tilbud om Modbeviis blev afviist som Sludder og Løgn, og
- 4: at Rolfsen heller ikke, som Forhøret indeholder, har vedtag/et/ Rigtigheden af Mad: Torkildsens Forklaring med Hens/eende/ (Hens/yn/?) til den indgaaede leiecontract om Nahegaarden.

Hvad nu den første af dem angaaer, da kan det ikke, saaled/es/ som Cit/antens/ Sagfører har formeent, antages at Schmidt har erkjendt at han skulle have anvendt Trudsel om Arrest for at aftvinge Mad: Torkildsen en saadan Forklaring som Administrator ansaae stemmende med Sand-

51b:

hed, da Schm/ids/ Forklaring af 20 Debr: 1832 kun gaaer ud paa at han betydede Mad: Torkildsen at hun ved sine forbeholdne Svar vel kunde fortjene at komme i Arrest, men det er saa langt fra at {han} Schm/idt/ har erkjendt at have brugt trudsel om Arrest for at faae hende til \at/ forklare sig saaledes som hun endelig opgav som Sandhed, at saavel Schm/idt/ som Forhørsvidnerne, de Sidste under Eed have erklæret, at Mad: Tork/ildsen/, efterat hendes Forklar/ing/ var tilført, blev forelæst samme, og da frivillig erkjendte den som rigtig tilført. Den i en af Tork/ildsens/ Annoncer gjorde nøiere Udvikling om at Politiebet/jent/ Foll var beordret at bringe hende i Arrest hvis hun ikke vilde forklare sig som Administ/rator/ vilde, er aldeles ubeviist og ei med noget bestyrket.

Om den anden Sigtelse har vel Sadelmag/er/ Christensen under et Thingsvidne erklæret at han ved Forhøret har sagt hvad der er anført, om at han ogsaa har havt hos Rolfsen faaet saadanne Rammer for 1 mrk: (pr: stk:), men ligesom denne hans (Christensens) Forklaring er ubeediget, saaledes maa Forhørsvidnernes beedigede Forklar/ing/ om at Alt ved Forhøret er tilgaaet som anført, og især(?) at Christensens saavelsom de Øvriges Forklar/ing/ for dem bleve oplæste og vedtagne, afgive beviis for at Christensens Forklar/ing/ har været stemmende med hvad ved Forhøret er anført.

M/ed/ H/enseende/ (H/ensyn/?) til den 3die og 4de Sigtelse, da skjønner jeg ikke rettere end at de{t} forberørte Forhørsvidners beedige Forklaring ogsaa herom maa indeholde fulde beviis for at ikke de af Cit/anten/ paaankede Ulovligheder ere passerede, i hvilke Hens/eende/ det vel ogsaa maa være i (sig?) [selv]? tilstrækkelig at Citant/en/ aldeles ikke har paastevnt det som paaliggende beviis for Rigtigheden af disse beskyldninger.

De paaankede Annoncer indeholde desuden en i høieste Maade overdreven og lidenskabelig Skildring af det Passerede under fornævnte Forhør, saavelsom de Retskrænkelser han indbilder sig derved ere tilføiede blikkenslager (Svogeren) Rolfsen og hans fraskilde Kone. Saaledes ytrer han [i]? \ Udt/oget/ p/agina/ 52 /, at for at faae Rolfsen i den forønskede Uleilighed hos den værdige Treenighed, Schmidt med Rasch og Christensen, tilført aldeles urigtige Forklaringer, {løgn} som han kalder løgnagtige og bedragerske,

52:

og at Schmidt har gjort dette for at føie Rasch og bringe Rolfsen i Ulykke. endvidere (ytrer han i) Udtoget p/agina/ 58, at det kun var for at undgaae eller komme ud af det Helvede, hvori hun befandt sig, at Mad: Torkilds/en/ vedgik hvad man forlangte af hende.

Forsaav/idt/ Cit/antens/ Sagfører har opkastet Tvivl om disse beskyldninger ere fornærmelige, antager jeg det Foranførte er tilstrekkeligt for at vise (godtgjøre) det Ugrundede heri, da det ei er godtgjort at Schmidt har gjort sig skyldig i et saad/ant/ Forhold, at han i mindste Maade kunde fortjene saa graver/ende/ beskyldninger. Mere tvivlsomt finder jeg det derimod, om det af Cit/antens/ saaled/es/ udviste Forhold kan ansees som tilregneligt i juridisk Forstand, da Sagens Data vistnok bærer temmelig tydelige Spor af at han lider af en fix Idee, idet han indbilder sig at hans Pligt bød ham ved de anvendte Midler at forsvare den formeentlig lidende Uskyldighed, og idet han ikke synes at have nogen klar Forestilling om Ulovligheden af de anvendte Midler; men ligesom Sagen viser at denne saa kaldte fixe Idee ikke har været herskende over ham {paa} \i/ den Grad paa den Tid de paatalte Injurier blev fremførte, hvormed den først senere under Sagens Gang synes at have udviklet sig. saaledes troer jeg, at Cit/anten/ ikke kan undgaae Ansvar efter Injurie-Lovgivningen, idet det formeentlig maae blive Spørgsmaal om Straffens Execution, maa blive at afgjøre om han da er capax poenæ. (latin: capax = kapacitet. poenæ = straff. Altså: om han da er i stand til å straffes?)

Hvad Straffen angaaer, da {jeg} finder jeg det uundgaaeligt at anvende in(f.?)erend 3 Marks bøder efter 6-21-2, men dermed formener jeg at det ikke er nødvendigt at ilegge Cit/anten/ Tugthusstraf efter Frd: 27 Septbr: 1799, § 12, efterdi det formeentlig ei kan nægtes at Schmidt, ved at betyde Mad: Torkildsen at hun risqverede Arrest ved at vedblive den ved Forhøret først afgivne Forklaring, har handlet, om ikke lovstridigt, saa dog uforsigtigt, og ligesom denne uden tilstrækkelig Grund, især m/ed/ H/enseende/ (H/ensyn/?) til Forhørets Gjenstand anvente Trudsel har givet Cit/anten/ Anledning til Misnøie. saaledes troer jeg at Citantens allerede paa Forhørets Tid tilstedeværende Gemyts tilstand maa (.)oget tale til hans Undskyldning, saa at han fritages for den ved de foreg/aaende/ Retter idømte Tugthusstraf. Ved denne Forandring i de erg/angne/ Domme kan der formeentlig saa meget mindre være nogen

52b:

betænkelighed, som den for Schmidt i 1ste Instants mødte (mødende) bef/alet/ Sagfører under sin Procedure har erklæret, at det er ham ligegyldigt hvilken Straf Cit/anten/ for de paaklagede Udladelser idømmes, men disse kun blive mortificerede.

I Henhold til det Anførte, og næst at bemærke at jeg ved de bef/alede/ Sagføreres Procedure ei finder Noget at erindre, der kan bevirke Ansvar eller Mulct.

concluderes

Stifts Overr/ettens/ Dom bør v/ed/ M/agt/ at stande, dog saal/edes/ at den idømte Tugthusstraf bortfalder. I Salar/ier/ til den for H/øyste/ Ret bef/alede Sagfører, Sor/en/skr/iver/ Sørensen, samt Adv/okatene/ Hjelm og Bruun, betaler Cit/anten/ Torkild Torkildsen til den Første 10, \til/ den Anden 40, og til den Tredie 30 Spd:

2: {Ottesen} Lassen. i alt Væs/entlig/ enig med (Assessor) {Schmidt} Smith, dog saaledes at Tugthusstraffen ei aldeles bortfalder, da jeg virkelig maa antage (erkjende) at Appell/en/ med Hens/eende/ (Hens/yn/?) til Justitssecretair Schmidt er i det i Frd: 1799 ommeldte tilfælde, og jeg ei kan tillægge de af Ass: Smith anførte undskyldende Omstændigheder anden Indflyd/else/ end at Straffen fastsættes saa mildt som mueligt efter Frd:, og at han paa senere Ansøgning anbefales til denne Strafs Eftergivelse ved Benaadning, hvilket jeg der(imo?)d (dermed?) ei antager bør udstrekkes til 3 Marks Straffen med

Hens/eende/ (Hens/yn/?) til hans Trads og hans fast ubetvingelige Hang (lyst) til Injurier (at injuriere Sagesløse).

Jeg antager derhos at H/øyeste/ Ret ei kan undgaae at foretage Noget i Anledning af det af ham fremlagte og oplæste Indlæg her til (i) Retten af 2 Juni d: A:, hvori han fortsetter i den samme Aand som tidligere under Sagen. De Udtryk han deri betjener sig af, forsaavidt hans Mening (og Plan), deri er mig klar, angaaer især den Norske Regjering og Øvrigheden, hvilket de {.....} \sikkerlig/ maa være den Øvrighed som i denne Sag har fingeret, og hvilke han sigter for bedragerie mod ham, foruden at han ogsaa paa en fornærmelig Maade iøvrigt har fremstillet deres Forhold, da han sammenligner dem med Tyver der er i Forlegenhed med sine Koster, og det kan vel ei være Tvivl om at disse, som derhos fremførte mod ustevnt Mand, maae mortificeres, men forøvrigt anseer jeg det ei fornødent derfor at idømme ham Ansvar eller reservere Tiltale, og det paa Grund

53:

af at hans hele Forhold efter Overr/ets/ Dommens Afsigelse, saavelsom hans Procedure her i Retten, i Forening med det af hans Sagfører Oplyste, synes at lyde paa at han beherskes af en fix Idee om at alle der kommer i Forbindelse med denne Sag gjør ham Uret, og det er i det Hele ei for mig klart at han er fuldkommen ved sin Forstand. Skulde jeg derhos for disse Ytringer felde ham efter H/øyeste/ Rets lov/ens/ § 23 (§ 13 i A-versjonen) {... ..}, frygter jeg for man derved vilde binde de Domstole der maatte komme til at dømme {om de Facta hvorfor} \i Sagen, forsaavidt/ tiltale reserveredes, idet disse derved kunde ansees bunden ved den af H/øyeste/ Ret deri fremsatte Omstendigh/eder/ om at Ang/jeldende/ ei lider af nogen saadan Mangel paa Forstanden, at hans \Forhold/ jo maatte kunne ansees {... sig til} tilregneligt. Hertil kommer at H/øyeste/ Ret (mue?)ligens vil stadfæste Overr/ettens/ Dom, og denne har tilkjendegivet at den i Anledning af den store Mengde der fremsatte beskyldninger ei vil foretage noget Videre, fordi de kun er en Gjentak/else/ eller yderligere Udvikling af de forhen fremsatte, og dette gjelder ogsaa om de i Indlægget indeholdte.

Jeg troer derfor at Citanten, foruden Salarierne, ogsaa maa idømmes Omkostninger i Sagen.

Conclusio

Stifts Ov/errettens/ Dom b/ør/ v/ed/ M/agt/ at stande, dog saal/edes at den Appel/lanten/ idømte Tugthusstraf bestemmes til 2 Maaneder, hvorhos de af Appel/lanten/ i hans Indlæg til H/øyeste/ Ret af 2 Juni D: Aa: med Ustevnte brugte utilbørlige Ord mortificeres. I Proc: Omkostn: for H/øyeste/ Ret bet/aler/ Appell/anten/ til Justitssecr/etair/ og Politifuldmegtig Carl Schmidts Dødsboe 50 Spd: (40 i A-versjonen), hvoraf {hans} \dittos/ bef/alede/ Sagfører Adv: {Hjelm} \Bruun/ tillæg/ges/ i Salar/ium/ 30 Spd:, og af de øvrige udredes saavidt tilstrække kan, Rets: (Ret/ten/s?), samt øvrige, og deriblant Stevnevidnernes Gebyhrer, samt det stemplede Papiir som om Sagen ei havde været beneficert (benefisert sak = rettssak der det off. har bevilget en el. begge parter fri sakførsel). ligeledes bet/aler/ App/ellanten/ i Salar/ium til den for ham ved H/øyeste/ Ret bef/alede/ Sagfører Adv: Hjelm 40 Spd:

3: Aars. antager at Ang/jeldendes/ Paastand om at Overretsdommen bør forkyndes ham førend Sagen her paakjendes, er aldeles velgrundet. Saavidt jeg har kunnet erfare, er nemlig Dommen ham ei forkyndt, uagtet Justitsdpt: (-departementet) i dets Skr/iv/ til Justitiarius her i Retten har erklæret at dette er skeet.

53b:

Vel er en Conclusion af Overretsdommen efter Adv: Bruuns Forlangende og for Omkostn: Skyld Ang/jeldende/ foreholdt, men ligesom det udtrykkelig er erklæret at dette kun angik Omkostningerne, saal/edes/ har Ang/jeldende/ ogsaa kun forstaaet dette saaledes. Tages de i

betragtning, at Ang/jeldende/ ei har havt Anledning til at kjende Overretsdommen, hvorved han er feldet, og at han hos sin Sagfører ei heller har kunnet faae Dommen at see, efterdi Hjelm, som efter den passerende Correspondance ei sees at have været i besid/delse/ af Acten førend omtrent da Sagen kom paa Chartet, og endelig, at Ang/jeldende/ gjentagne Gange har erklæret, at han, naar han faaer Dommen at see, troer at kunne tilveiebringe for sig gavnlige Oplysninger i Sagen, saa troer jeg ikke man kan oversee det bestemte bud i i Frd: 5 Juli 1793, at Dommen skal forkyndes Ang/jeldende/, og hans bestemte Erklæring indhentes førend Paaanke skeer. Dette bud stemmer ogsaa med 3 Juni 1796, § 33, der endog i Justitssag vil at ikke blot Afskrift af Dommen, men selve Acten skal Ang/jeldende/ forkyndes, og deres Erklæring indhentes.

Jeg vilde saal/edes foreløbig votere at Sagen for Tiden skulde afvises fra H/øyeste/ Ret af de anførte Grunde.

Subsidualiter (In subsidium) er jeg i Realiteten enig med Smith, dog antager jeg med Lasson at de af Torkildsen i Indlægget for U/nder/ Retten brugte fornærmelige Udladelser mod Regjeringen, maa mortificeres, og da jeg derhos mangler alt beviis for at Torkildsen lider af nogen Sindssvaghed, drister jeg mig ikke til, imod (..?)det Lov 12 Septbr: 1818, § 13, (tvertimod § 13 i Hretsl:), at undlade at dømme ham

54:

for de saal/edes/ brugte Fornærmelser, i 25 Spd: Mulct til Statscassen, hvorhos Vedk/ommendes/ Ret bliver at reservere. Om Omkostn: enig med Lasson.

4: Ottesen. er paa samme Maade som Lasson i det Væsentlige enig med Smith.

5: Lange. Med Hens/yn/ til det præliminaire Spørgsmaal om Sagen rigtig er appell/eret/ overeensst/emmende/ med Frd: 5 Juli 1793, maa jeg, hvorvel jeg finder Sagen tvivlsom, erklære mig enig med Smith. Jeg vilde vistnok antage det Modsatte hvis jeg kunde ansee det fornødent at Acten skulde forkyndes ham, men dette kan jeg ikke antage Analogien af Frd: (3 Juni) 1796, (§ 33), som bygget paa en ganske anden Grund, kan ikke her anvendes, og forøvrigt er der fuld Oplysning om at han har kjendt Dommens Indhold.

I Realiteten enig med Smith, og er jeg, hvad Indlægget angaaer, enig med Aars, at han derfor maa ansees, og tiltale reserveres, hvorimod der til Mortification af de deri indeholdte Udtryk formeentlig ikke er nogen Anledning.

Med Hensyn til at jeg troer Tugthuusstraf uanvendelig, kan jeg bemærke, at Frd: 1799, § 12, kun foreskriver denne under Forudsætn/ing/ af at der til Injurien ei haves mindste Anledning, og dette kan dog ikke siges ei at have været Tilfældet.

6: (Borgemester) Hansen. antager at Tugthuusstraffen maa bortfalde, men forøvrigt paa samme Maade som Lasson enig med Smith.

7: Justitiarius (Bull). i det Væs/entlige/ og Resultatet enig med Smith, saaledes at der ikke i Conclusionen benævnes Noget om de af Torkildsen under Proceduren her for H/øyeste/ Ret brugte fornærmelige Udtryk, da jeg anseer ham i det mindste for Tiden, om ikke allerede tidligere, at være belagt med en saadan Grad af partiel Sindssvaghed, at dette hans Forhold ikke passende kan gjøres til Gjenstand enten for Mortification eller Mulct.

Ass: Smith tiltraadte Justitiarius's sidste bemærkning, med Tilføiende, at de i det omhandlede Indlæg for H/øyeste/ Ret af Citant/en/ fremsatte Invectiver (Invektiv = skjellsord) forekommer mig væsentl/ig/ kun at være en Gjentakelse af de under Sagen paatalte Injurier. Om Omkostningerne enig med Lasson.

Justitiarius ogsaa om Omkostningerne enig med Lasson, dog saaledes at Sørenskriver Sørenssen tilkjendes Salarium af 10 Spd:

Smith, Ottesen og Lange ligeledes enig i at Sor/en/skr/iver/ Sørenssen bør tilkjendes Salarium af 10 Spd:

54b:

B-versjonen. Ting frå A-versjonen i ()

No: 208.

Den 8de Juni 1841
Høiesteretsadvokat Hjelm, som befalet Sagfører
for Torkild Torkildsen
mod
Stiftsoverretsprocurator Lars Rasch.

1: Ass: Smith. Foranled/iget/ af en Anmeldelse til Christiania Politie af 6 October 1832 fra Proc/urator/ Rasch, om at blikkenslager Rolfsen havde gjort sig skyldig i et efter Raschs Formening straffskyldigt Forhold som saa kaldte bedrag. m/ed/ H/enseende/ til betalingen for 6 blikrammer med Glas blev 8 (og 11) October næsteften optaget Forhør, hvilket gav Cit/anten/ T: Torkildsen Anledning til i flere Annoncer i Christiania Intelligentssedler, hvoraf det første No: er 289 / 1832, at fremsætte forskjellige beskyldning/er/ saavel som!! (i B-versjonen) (mod, i A-versjonen) Administrator af Forhøret, Politiefuld: (Politiefuldmægtig) Schmidt, som Rasch. Efter meddeelt benef: (beneficium = bl. a. innrømmelse) blev de i Annoncen 289 gjorde Sigtelser (Beskyldninger) af Rasch paatalte og ved Underretsdøm 3 April 1834, hvormed begge Part/er/ aqviesc: (aquiessere = slå seg til ro med), mortificerede, hvorfor Torkildsen ilagdes Mulct 50 Spd: til Fattiggassen, ligesom han ogs/aa/ mulcteredes for de under Proceduren mod Rasch brugte usømmelige Udtalelser (Injurier mod Rasch).

Efter at denne Dom var afsagt, vedblev ikke destomindre (vedblev dog) Torkildsen i flere Aanoncer deels at gjentage de samme beskyldninger (som i den første Sag), deels at fremsette nye og i høist forstærkede Udtryk i Annoncerne i Intellig: (Intelligentssedlerne) No: 223, 225, 230 og 231 for 1834, hvorhos han i Annoncen No: 230 indtog Afskrift af det i \fornevnte/ Sagen imellem Rasch og Torkildsen under 26 Septembr: 1833 producerede Indlæg. Til Paatale af samtlige disse i de nævnte fire(?) af Intellig: (Intelligentssedlerne) fremsatte Sigtelser (Injurier) blev Rasch 7 {Septbr:} \October/ og 8 {Octbr:} \Decbr:/ 1834 meddeelt benef: (proc: grat:) (beneficium = bl. a. innrømmelse). Underretsd/om/ er afsagt 5 Marts 1835. hvorved de paaklagede ubeføiede og høist ærekræn/ende/ beskyldninger bleve morti/ficerede/, og Torkildsen, som allerede ved {Dom} samme Rets Dom 16 Debr: 1834 var fældet til 3 Mark, tilfundet 2 Maaned/ers/ Tugthuus, og Omkostn/inger/ og Salar/ier/ til de bef/alede/ Sagførere. Agersh/uus/ (Stifts) Overret har i den under 5 Debr: 1836 afsagte Dom antaget at Cit/anten/ for H/øyeste/ Ret, Torkildsen, vel ikke kunde ansees enten efter 6-21-2, da han forhen i Sagen mod Schmidt var ilagt sine 3 Mark, og heller ikke efter 6-21-5,

55:

da han ikke var (.....mand?), da de af Rasch paatalte Injurier bleve fremførte, men derimod har Overret/ten/ formenet at Tork/ildsen/ (Cit:) maatte fældes efter Frd: (Forordningen) 27 Sept: 1799, § 12, det denne (Overretten) ytrer, at ligesom de paaklag/ede/ Injur/ier/ vare i høieste Grad ærefornærmende, saal/edes/ havde Rasch ikke givet mindste Anledning dertil. Uagtet Overret/ten/ saal/edes/ tildeels ved andre Premisser er kommet til samme Resultat som Underret/ten/, er dog ingen nye Conclusion giv/et/, men som Dom in terminis stadfæstet med Tillæg af Omk/ostninger/ for Overretten.

Efter Opreising har Forsv: (Forsvars?) Adv/okat/ Sørensen, som bef/alet/ Sagfører for Torkildsen efter Frd: 1793, Juli 5, paa[a]nkt erg/angne/ Domme til Underkjend/else/, og har Adv: Hjelm, til hvem Ordren efter Sørenss/ens/ Andragende er overdraget (overført), paastaaet (Underkjendelse), som i Justitsprotoc/ollen/ anført.

Adv: Bruun, som har taget til Gjenmæle som bef/alet/ (Sagfører) for Rasch efter det for ham (Proc: Rasch) udfærd/igede/ benef:, har derimod paastaet ligeledes som Justitspr/otocollen/.

Af de under Sagen paatalte Injurier finder jeg det tilstækkeligt at paapege følgende af de mange (mangfoldige) som de mir(...?)erede Annoncer indeholdt.

I No: 223 ytrer saal/edes:/ Det lumske og nedrige Menneskeheden oprørende Overfald paa blikkenslager Rolfsen, som Rasch øvede, vakte den Uvilie hos mig. endvidere heraf tog Rasch den for ham Kjære Anledning til at (.o....?) sine djevelske Hensigter nærmere ved andre det for(?) (.....?) bedragerske etc: (Fremdeles?) med Hens: (Hensyn?/Henseende?) til Forhøret, at det var sammens(...?)edet paa Sandheds, Retfærdigheds og de Angde:(?) bekostning, udpyntet med Sandheds Attributer, men Usandheds Løgner og selv den djevelske Majest:(?) værdigste Foster. fremdeles at Rasch forsøgte det Umuelige at reengjøre (rense) sig for de Uhumsheder der klæbede ved ham, at Tork/ildsen/ forsøgte at sette Sløret for de mange nedrige af Rasch foretagne Handlinger, at Forhøret skjuler en Udaad afskyeligere end Falksmynternes.

I No: 225, at Rasch har ved Ager og bedrag (m:?) (M:?) (og paa anden Maade) formaaet at samle Rigdom, at han fandt sin Fordel ved at bedrage det hele (.esend.?) Publicum, at det Misbrug af Forhør som Rasch har gjort sig skyldig i, har naaet sit Maal.

I No: 230, har Cit/anten/ indtaget Indlæg (af 26 Septbr: 1833) i den under 2 April [18]34 paakjende Sag, som forhen meldt, hvorhos han ytrer,

55b:

at Rasch med den dristighed og djervhed som characteriserer den videnskabelig F(ormede?) bedrager{ere} har indhyllt sine Handlinger med et Skin af Retfærdighed.

Forsaavidt Cit/antens/ Sagfører for H/øyeste/ Ret har opkastet tvivl om de saal/edes/ fremstilte Sigtelser ere fornærmelige for Rasch, har han søgt at godtgjøre at Rasch havde indgivet en urigtig Anmeldelse, eller uden Grund benævnt Rolfsens Forhold som bedragerie i sin Anmeldelse til Politiet, ligesom han in spec: (specie) har paaberaabt sig at Rasch har gjort sig skyldig i misligt Forhold m/ed/ H: (Hensyn?/Henseende?) til den Rolfsen tils(tile?)de Regning over sit tilkommende for Udlæg m/ed/ V/idere/ i Anledning af en mod Vognfabrikant Hammerslien udførte Sag. Uagtet det nu vistnok maa antages at Rasch uten(?) tilstrækk/elig/ Grund ved den passerende Anmeldelse har indblandet Politiet i den mellem ham og Rolfsen opstaaede Uenighed om deres private Forhold, ligesom det vel maa ansees som temmelig ubeføiet at Rasch har betetlet(?) Rolfsens Forhold m/ed/ H: (Hensyn?/Henseende?) til blikrammerne som bedragerie, og uagtet det vel ogsaa maa antages at Rasch ved den ommelte Regning i Hammers(liens?) Sag har gjort sig skyldig i et omtrent lignende Forhold som det han selv har imputeret Rolfsen, idet han har beregnet sig Godtgjørelse for Udgivter som han vitterlig ei har havt, og i hvilken Hens: (Henseende) der saavidt jeg skjønner det af Sagens Data kan udledes nogen stærkere Grund for at Rasch har handlet bona fide (= i god tro) end Tilfældet er med Rolfsen m/ed/ H: (Hensyn?/Henseende?) til blikrammerne, da Feiltag fra den Førstes Side, og Misforstaaelse fra den Sidstes, vel ere lige tænkelige, og uagtet jeg fremdeles antager at Rasch ikke al(?) (..tis?) var sagesløs Mand hvad de under Sag/en/ paaklagede Injurier angaaer, forsaav/idt/ de vare indførte i Intelligentss/eddel/ No: 289 / 1832, saa troer jeg dog ikke at denne Omstændig/hed/ i og for sig kan være tilstrækkelig til at fritage Cit/anten/ for Ansvar efter 6-21-2, naar det bemerkes at bemeldte Injurier vare paatalte under den af Rasch først Anlagde Sag, og ved Dom i samme bleve mortificerede; men naar Cit/anten/ dels gjentager de samme Sigtelser, dels fremsætter nye, aldeles ugrundede og ubeviiste, da skjønner jeg ikke rettere end at (....?), uanseet den forberørte Omstændighed, maa blive at

56:

ansee som aldeles ugrundede og ubeføiede, og at Tork/ildsen/ derfor maatte blive at ansee efter bst: (bestemmelsen) i 6-21-2 eller 5, med eller uden tillæg af Straf efter Frd: 27 Septbr: 1799, § 12, naar der forøvrigt ikke efter Sagens Stilling ere noget til Hinder for Anvendelsen af disse Lovbud. Forsaav/idt/ Cit/antens/ Sagfører her ved Retten nu i denne Hens/eende/ har gjentaget den i forrige Sag fremsatte (.....?), at Cit/antens/ Sindstilstand udelukkede Tilregnelighed for de paatalte Sigtelser, og forsaav/idt/ Indstev/ntes/ Sagfører har protest/eret/ mod denne Indsig/else/ som nye i H/øyeste/ Ret, henholder jeg mig til hvad jeg har anført under Voteringen i den forige Sag, og hvorefter bemeldte Indsigelse maa tages under Paakjend/else/, men derhos at ansee som en tilstrækk/elig/ begrundet. Hvad Strafansvaret angaaer, da maa jeg være enig med Overret/ten/ i at Cit/anten/ ei kan dømmes efter 6-21-5, efterdi denne Art/ikkel/ som udtrykkelig beting: (betingelse?) for dets Anvendelse, fordrer at Injurianten skal, førend han overskjelder anden Mand, være dømt paa sine 3 Mark, og hvilket her ei er Tilfældet. ligesaa lidt troer jeg med Overret/ten/ at Cit/anten/ paany kan ilægges 3 Marks bod, efterat han med den i gaar afsagte H/øyeste/ Retsdom er paalagt saadan Straf, men derimod vilde jeg i Henhold til hvad jeg ovenfor har anført, i hvis Følge jeg maa ansee Rasch som fuldkommen sagesløs Mand, eller ei at have givet mindste Anledning til det {Paatalte} \paatalte/ efter Underretsdommen 3 April 1834 fremførte Sigtelser, ikke tage i betænkning at votere for at ansee Cit/anten/ med Tugthuus straf efter Frd: 1799, § 12, hvis der ikke for H/øyeste/ Ret var produceret en Erklæring fra Proc: Rasch af 13 Februar 1839, hvorefter han – Rasch – ytrer at han intet har mod at Cit/anten/ slipper for Tugthuusstraf; men ligesom det vel kan være tvivlsomt om en Embedsmand, som efter meddeelt benf: proc: grat: paataler de imod ham fremførte trykte Injurier, er berettig/et/ til ved en Overinstants at renoncere paa den off: Straf, som ved Underretsdom er Injurianter paalagt, saaledes troer jeg at den fornævnte {Be} Erklæring fra Proc: Rasch ikke kan komme i afgjør/ende/ betragtning, eller fortolkes som indehold/ende/ en bestemt Renoncation paa de forrige Dommes bestemmelse herom, efterdi den for ham bef/alede/ Sagfører, til hvem Rasch er trykket, har overladt at i agttage hvad han i den nævnte Hens: (Henseende) anseer nødvendigt, har nedlagt Paastand om Overret/tens/ Stadfæstelse (m/ed/? h/ensyn/?) hvad Tugthuusstraffen

56b:

angaaer.

I Henhold til det Anførte {troer} \antager/ jeg at Stifts Over/rettens/ Dom maa blive at stadfæstes, men derimod troer jeg at Cit/anten/, hvis han ansøger Benaadning, kunde anbefales til at afsone sin brøde med 14 Dages Vand og brød, i særdeleshed paa Grund af det høist irritable til Vanvid grendsende Sindstemming, der synes at beherske ham i det mindste for Tiden. Ved Process/ens/ fors(..?) Sager har været udført ved bef/alet/ Sagfører. Intet at bemærke.

Conclusio.

Stifts Over/rettens/ Dom bør v/ed/ M/agt/ at stande. I Proc/essens/ Omkost/ninger/ for H/øyeste/ Ret bet/aler/ Cit/anten/ til Indstevnte Proc: Rasch 50 Spd:, hvoraf den bef/alede/ Sagfører o: s: v:, som Domprotocoll/en/ i den foreg/aaende/ Sag.

2: Lasson. I det jeg bemærker at jeg ikke antager Proc: Raschs Erklæring at kunne have nogen Indflydelse ved bestemmelsen af Straffen, er jeg i det hele enig med Schmidt, og tiltræder hans Conclusion.

3: Aars. Idet jeg henholder mig til min Votering i den forrige Sag, forsaav/idt/ jeg antager at Overrets Dommen ogsaa i denne Sag burde været Ang: (Angjeldende) forkyndt, refererer jeg mig til de under hiin der(for?) (-hos?) anførte Grunde.

I øvrigt i Realiteten væs/entlig/ enig med Schmidt, men skjønt jeg med Lasson antager at Proc: Raschs Erklæring i en Sag af beskaff/enhed/ som denne, ingen Inflyd/else/ bør have paa Torkildsens Skjebne, er jeg dog af den Formening at § 12 i Frd: 1799 ikke bør komme til Anvendelse, deels fordi at det Samme blev i foreg/aaende/ Sag næsten af samme beskaff/enhed/ som denne antaget at maatte være tilfældet, og fornemmelig fordi jeg kan ansee Rasch som den der ei har givet mindste Anledning til Sagen, da Rasch[s] Anmeldelse mod Rolfsen, hvis Svoger Torkildsen er; antager at have opirret denne til hvad han har gjort. Der maa derfor gives ny Conclusion, hvilken jeg senere forbeholder mig.

4: Ottesen. I Realiteten enig med Aars.

57:

5: Lange. Hvad det foreløbige Spørgsmaal angaaer, om Proc: Raschs Erklæring/ kan komme i betragtning, da vilde jeg antage dette, hvis deri antages at indeholde nogen best/emt/ Renunciation af Tugthuus straffen, hvilket egentlig ei er Tilfældet.

I øvrigt i det hele enig med Schmidt.

6: Hansen. Med den af Ass/essor/ Lasson fremsatte bemærkning enig med Schmidt om Dommen.

Benaadning 8 Dager Vand og brød.

7: Justitiarius. I det hele enig med Aars, dog saaledes at jeg ikke antager at Afviisning bør finde Sted.

82:

B-versjonen. Ting frå A-versjonen i ()

L: No: 218.

28 Juni 1841
Sorenskriver Møller
mod
Kjøbmand Gulbrand Onsum

1: Ass: Lange. Nærværende Sag er foranl/ediget/ ved en Tilførsel af (afdøde) Møller under et Forhør, hvori han ytrer, efter at have (begi?)ært oplæse et Indlæg fra Indstævnte, at det hele var Løgn etc.; og tilføier til Slutning at Onsum er en beviist æreløs Mand. Onsum anlagde herfor Sag mod do: I denne Sag var Proc: Hjortøi (Jordhøy) Sættedommer, og ved han Dom nød O/nsum/ Mortification, og Møller tilfunden 3 Marks Straf. St: O: R: (= Stiftsoverretten / Tdhj: (Trondhjems) Overrett) kjendte imidlertid 16 Novbr: 183(3?) U: R: D: (= Under Rets Dommen) uefterrettelig, og tilpligted (Proc:) Jordhøi at vige sit Sæde. Onsum paastævnte paany Sagen, og ved {Dom} \Plathes Votum af/ 17 Mai 1836 bleve Beskyldn: mortificerede, og Møller ilagt 80 Sp: Mulct, hvorimod Meddomsmændene friefandt Parterne for hinandens Tilt/ale/. Ved St: O: R: D: (= Stifts Over Retts Dom) blev Mortificationen givet, og Møller tilpl/igted/ Mulct 100 Sp: (til Molde Fattigcasse). Adv: Stang har for Cit/anten/ paast/aaet/ enten at de ergangne Domme kjendes uefterrettelige (...?) eller (.....?) Inst(.....) P(.....?)

(Frå A-versjonen: Denne Dom er af Adv: Stang indanket her for Retten paa Sorenskriver Møllers Boes Vegne, og paastaaet enten at de foregaaende kjendes uefterrettelige, og at Sagen fra Underretten afvises, eller at Møller friefindes for Tiltale og tillegges Omkostninger).

82b:

Stang i formelte Indsigelse (tilstaaer?); at Sagen for saavidt er paastævnet.

Her(me?)d (Herimod?) er erindret at den er nye i H: R: (= Høyeste Rett); imidlertid maa den under enhver Omst/ændighed/ ex officio tages under Paakjendelse. Derimod troer jeg at det, naar en Dom kjendes uefterrettelig i deslige Sager, er tilstrækkeligt naar Vedkommende, saa snart det f/or/be/melte Omst/ændighed/ lader sig gjøre, igjen paastævner Sagen.

Cit/anten/ har i Realiteten anført at han i Sagen har beviist, at Onsum har begaaet Handlinger der fortjener den foranførte Beskyldning, og formener det at "en beviist æreløs Mand" ikke nødvendig og alene (tilegner?) (betegner?) en M(..?)d(..?)mand, og ogsaa En, der har foretaget sig æreløse Handlinger.

1: som (.....?) har M/øller/ paaberaabt sig hans Forhold som Værge til en Synneve Larsdatter, der havde udlagt som Barnefader en gift Mand Lars Remmem. Det han fik Pigen til at indgaae Forliig med Remmem, mod at denne betalte til Pigen 40 Sp.; og til Onsum selv 30 Sp: Dette Forliig skal endog Onsum have foreslaaet fuldbyrdet, uagtet en af Pigens Brødre paastod Forliget annulleret, og Onsum udsat fra Værgemaalet. Dette sidste skede ogsaa, og Onsun handlede nu fremdeles i Remmems Faveur, lod sig beskikke

83:

som hans Sagfører, og endelig sig indkalde som Vidne, uden at han dog kom til at aflægge Forkl/aring/. Denne hele Fremgangsmaade kaster unægtelig en Skygge paa Onsum, saa at han ikke kunde antages at være en Mand af Ære. Imidlertid kan det neppe ansees beviist at Onsum har under Værgemaalet villet forurette Pigen, hvor(imod?) (hvormed?) det lader sig antage at han ved Forliget har i (et?) paa hendes (.....?). Heller ikke finder jeg det beviist at

Remmem er Barnefader, da han {hverken} \ikke/ opgives {som} som saadan for Præsten, og en anden Person ogsaa nævnes af Pigen som Barnefader.

2: er det anført mod Onsum at han har skrevet et Skandskrift paa en Svend Øvrens(?) Planke værk om denne. Øvrens Hustrue har i (toe?) Mands (forlig?) at Onsum har erkjendt at have skrevet det. Øvren selv og hans Søn have derhos gjenkjendt Haandskriften; dette har ogsaa en 3die Person gjort, og endelig er Onsum ved den omhandlede Tid seet ved Planke værket. Det første Vidne kan imidlertid ikke (.....?) sin (.o.t..lt?); Gjenkjendelsen af Haandskriften gaaer kun ud paa enkelte Bogstaver, og det sidste kan kun 1 Vidne forklare/.

3: er paaberaabt sig Onsums Injurier imod Møller under Sagen mellem Synneve Larsdatter og Remmem. Disse Beskyldninger gaar endog ud paa Bestikkelse, og

83b:

og!! bør have indflydelse paa Bedømmelsen af Møllers Forhold.

4: har Man paaberaabt sig Onsums Paastand om 3 Marks Strafs Anvendelse paa Møller, men hertil maatte formentlig Onsum være berettiget.

Jeg antager saaledes at Møller ikke har beviist sin Beskyldning, endog saaledes som Adv: Stang har fortolket den, hvilken Fortolkning forøvrigt strider mod Udtrykkene. Onsum maa saal/edes/ erholde Mortification, og Møller ilægges Straf. 6-21-2 kan imidlertid ikke anvendes \efter det Foranførte, og/ ogsaa fordi Onsum ikke har paaanket St: O: R: D: (= Stifts Over Rettens Dom). Jeg antager med Overretten at Onsum kun kan ilægges Mulct, som jeg antager, med Hensyn til Onsums op(irr?)ende Beskyldninger, og at der bør finde Liquidation Sted imellem de gjensidige Beskyldninger, kan bestemmes til 20 Sp: Dog fort(....?) No: 1 skal jeg end (...?) bemærke at \(.kj...?)/ St: O: R: (den?) af Onsum upaaankede Dom har anseet Onsums Forhold som utilbørligt, cfr: 3-19-24. Ang/aaende/ Salariet til Sættedommerne veed jeg intet at erindre, uagtet Plathes Salar/ium/ synes at være noget høit. Sorenskr/iver/ Møller eller hans B/oe/ maa Jm(...d...?) udrede Omk/ostninger/, som jeg troer kan bestemmes til 40 Sp:

Concl:

Stiftsoverrettens Dom bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at Stande, dog saaledes

84:

at den afdøde Sorenskriver Møller ilagte Mulct bestemmes til 20 Sp: I T(ranssions?) Omk/ostninger/ for Høiesteret betaler bemeldte Sorenskriver Møllers Bo til Indstævnte Gulbrand Onsum 40 Sp:

No: 2: Bjerregaard. væsentl/ig/ enig med Lange.

No: 3: Lassen. Med Hensyn til den omhandlede Beskylder antager jeg at han forsaavidt har beviist samme, at Onsums Forhold maa ansees misligt. Jeg antager det beviist at Remmem for Præsten var opgivet som Barnefader. Jeg anseer derfor hans dobbelte Forhold under Sagen for misligt. Imidlertid formener jeg efter Const/itutionen/ at Mulcten bestemmes til 50 Sp: Omk/ostning/ ved H/øyeste/ R/ett/ troer jeg bør bestemmes til 60 Sp: som det Almindelige.

No: 4: Aars. som Lange. Dog Omk/ostninger/ 60 Sp:

No: 5: Smith. Væsentl/ig/ enig med Lange, dog maa jeg bemærke at det alene er paa Grund af Indst/ævntes/ Procedur for H/øyeste/ R/ett/ at jeg antager der kan tages noget Hensyn til de af Onsum mod Møller beviste Injurier s(....?)t Møller ved Overretten udtrykkelig havde erkj/endt/ at have {i} alene paa Grund af Onsums Forhold mod Pigen havde brugt de paatalte Injurier, men aldeles ikke fordi Onsum havde fornærmet Møller. I Henhold hertil have Overretten heller ikke taget Hensyn

84b:

til Invectiver (mod Møller) (invektiv = skjellsord). Jeg vilde derfor heller ikke tage Hensyn til Dom (sidstnævnte Omstændighed/), hvis ikke Indstævntes Sagfører havde undladt at protestere mod Appellantens Paastand i saa Henseende. Idet jeg (vel?) tager i Betragtning Onsums utilbørlige Udladelser mod Møller, antager jeg, at den af Overretten bestemte Mulct kan nedsættes til 50 Sp: Omk/ostninger for H/øyeste/ R/ett/ 60 Sp:

No: 6: Ottesen. som Lassen.

Justitiarius. Væsentl/ig/ enig med Lange, men formener at ”forsaavidt paaanket er” bør udgaae af Conclusionen.

144b:

A-versjonen.

L: No: 223.

Den 7de December 1843
Adv: Neumann, Actor,
mod
Mons Jensen Røisland

1: Ass: Lange. Angj/eldende/ tiltales ifølge C/hristian/sands Stifts Ordre 23/8 d: A: for at have forhaanet to Politiofficerer i deres Function, og er ved de erg/angne/ Domme herfor ilagt 10 Dages [Fængsel paa] Vand og brød. Ved 1-3 og 5te Vidner er det oplyst at Angj/eldende/ 16/8 d: A: indfandt sig hos Marskandiser (Marchandiser) Nissen, hvor han, efter i Fuldskab at have gjort Spiktakler, fornærmed Politibetjent Kjelsen, og {omtrent} ligeledes senere, Vagtmester Knudsen. Efterat han var løsladt, udskjældte han Dagen efter Knudsen. Angj/eldende/ er ved U/nder/retsdom 13/3 31 ilagt 6 M/aane/ders Fæstnbd (= Fæstningsarbeide) for ond Forsigelse mod sin Kone, og ved Dom 22/8 36 for bedragerie, 4 M/aane/ders Tugthbd (= Tugthusarbeide), og 6/3 38 for {tej} fredsforstyrrende Forhold, 4 M/aane/ders Fæstnbd, og for tyrannisk Adfærd mod sin Huustrue ved H/øyeste/retsdom 7/8 1840, 3 Aars Fæstnbd. Efter det Anførte er han retteligen fældet til 10 Dages Vand og brød. Angj/eldende/ paaskyder, at han paa Grund af en gammel Skade i Hovedet ikke kan erindre hvad han i beruset Forfatning foretager sig, men dette kan ikke antages.

145:

Ingen benaadning.

Concl:

De ergangne Domme bør ved Magt at Stande. Salarium til Actor 10 Spd:

2: Ass: Smith. Enig, dog at Straffetiden bestemmes til 15 Dage, især efter Angj/eldende/s tidligere Forhold.

3: Ass: Hansen. Som Ass: Smith.

4: Ass: Rye. Enig med Ass: Lange.

5: Ass: Bruun. Ligesaa.

6: Ass: Lassen. Ligesaa.

7: Ass: Ottesen. Som Ass: Smith.

Som Just/itiarius/ Ass: Motzfeldt. Enig med Ass: Lange.

Litr: 414.

26 Juli 1844

Advocat Andresen, Actor,
mod
Engebret Engebretsen Imset

1: Motzfeldt. Under et over forhenvær/ende/ Lensmand Larsen optag/et/ Forhør i søndre Hedemarken, optraadte Ang/jeldende/ som 18 Dep/onent/, og forklarede ang/aaende/ noget Kobber eller en Kjedel eller noget Sort, som han ved en Leilighed havde seet Lars/en/ bære. Ved under Justits sagen mod Lars/en/ at fremstaae som 30 V/idne/, og da forelæstes sin fore/gaaende/ Forklar/ing/, paastod Angd: (Angjeldende) at hans Anførte ved Forhøret ikke var rigtig tilført, idet Dommeren, eller Administrat/or/, Sorskr: (Sorenskriver) Leganger, ikke, som Ang/jeldende/ siger lydelig klart og tydelig havde sagt, saal/edes/ tilført hans Forklar/ing/ om (....?)lig at have seet Lensmanden bære Kjeden. Der opstod, efter hvad strax sees at være Protocoll/en/ tilført bemeldte Sess/ion/ 12/9.1842, strax Tvist om Angde: (Angjeldende) havde opført sig sømmelig for Retten eller ei, samt om han burde edfæstes; men Edfæst/else/ foregik \senere/ (B-versjonen: den 2 November), uden at forøvrigt Protoc/ollen/ tilføiedes om noget om nogen special udtrykkelig beskyldning (B-versj.: af Ang:) mod Sorskr: Leganger. Denne har imidlertid siden indhentet Erklær/ing/ fra flere af de 12/9.42 nærvær/ende/ Personer, nemlig Proc: Kildal (NRT: Defensor for Lensm: Larsen) [og] afdøde Cand/idat/ Qvigstad, betreff/ende/ hvad der under samme (B-versj.: Sessionen) var passeret, og foranlediget af deres Indhold, indgik han til Amtet (B-versj.: Hedemarken Amt) med Klage 31/12.42, og henstillede om Offenrlig Sag burde anlægges mod Ang/jeldende/ for hans ærekrænkende Udladelser, eller benef: proc: grat: bevirke ham meddelt til Sags Anlæg mod ham. 3/3. beordre/de/ Amtet Sag anlagt saal/edes/ som forlangt, hvorpaa Foged Praem som Sættedommer i Sagen, der ved Und/errets/ Dom 16/10.43, afsagt af de for Dommeren dissenter Meddomsmænd, fik det Udfald at Ang/jeldende/ tilpligtedes for Beskyldningerne en Straf af 5 Dager Vand og Brød, og Sagens Omkostninger, hvorhos Udtrykk/ene/ mortificeredes. I det Væs: (Væsentligste) fik Sagen som Udfald ved Overrettsdom 4/3. sidstl/eden/ (NRT: Christiania Stiftsoverrettsdom), kun at Straffen forhøiedes til 15 Dager, og Salarierne forhøiedes noget,

Første Spøragsmaal bliver om Sagen rigtig er anlagt som Justitssag. Ang/jeldende/ paastaaer den afvist, men fornød: (fornødent) herfor at bestemt opgive hvori Factum bestaar.

Efter de før omtalte Erklæringer af Kildal og Qvigstad, saavelsom hvad der er prøvet af Retsvidnerne ved Sessionen 12/9.42 og Sorskr: Leganger. Fuldmægtig Cand/idat/ Selmer, der ved sam/m/e Session fungerede paa Legang/ers/ Vegne, maa antages at Angd: (Angjeldende) har ytret sig om Tilførselen af hans Forklaring ved Forhøret 6/7.42, dersom at denne Tilførsel ikke var gjort rigtig, eller som Qvigstad, der som siden (..?)d ei er edfæstet, siger falsk, samt i den Hensigt at neddysse Sagen mod Larsen, eller for at hjælpe ham, som Selmer udtrykker sig. Retsvidnerne, 1 og 2 V/idne/ i denne Sag, have ikke kunnet erindre at Ang/jeldende/ gjorde nogen saadan Ytring om Legang/ers/ Forhold og Hensigt, hvorhos maa bemærkes ifølge Kildals og Selmers og Qvigst/ads/ Erklær/inger/ havde Ang/jeldende strax, da Selmer foreholte ham hvorvidt han meente at beskyldte Leganger for falsk Protocollation, hertil, idet han studsede og betenkte sig lidet, svarede nei.

Factum sees saal/edes/ at være, at han, staaende som Vidne for Retten og aflæggende sit Prov for Sorskr: Leganger i hans Sted paa Dommersæde siddende Fuldmægtig, skal have sigtet Legang/er/ selv for at have i svigagtig Hensigt og for at hemme Retfærdighed, tilført hans Forklar/ing/ urigtig inden et Forhør.

side 131:

Jeg skal først bemærke der ei kan være Spørgsmaal om Afviisning fodi Sagen er anlagt først efterat den ny Kr(?) Lov er traet i Kraft, og den kun gaaer ud paa en Gjenstand der efter den ny Lov Kap: 27, § 2, alene er Gjenst/and/ for privat Paatale, hvilket Sidste er Tilfældet naar man ønsker Angds: (Angjeldendes) Forhold bedømt efter den nye Lov for en Overtræd/else/ af Kap: 17, § 4. Om end det Sidste antages, og man intet Hensyn vil tage til at Factum synes at træde nær Bestem/melsen/ i Kap: 10, § 4, saa gaaer det dog ei an at afvise i Henhold til den nye Lov. Retten til at erholde en Fornærm/else/ (B: Sag) paatalt af det Off/entlige/, er et jus: qvæst: som ei kan betage(?) Noget, naar det er erhvervet og best: (bestemt?), og forsaavidt Legang/er/ 12/9.42 havde Ret at faae Sagen paatalt af det Off/entlige/, maa han ogs/aa/ efter 1/1.43 have den Ret; ellers fik Loven tilbagevirk/ende/ Kraft. I den 12/10.43 paakiendte Sag blev af H/øyeste/ Ret releveret, at man ei derved antog afgjort at den Private skulde være berøvet den Ret som før 1/1.43 havde at faae en Fornærm/else/ paatalt af det Off/entlige/. I al Fald dobbelt betænkeligt her at afvise, da Facta staaer nær Kap: 10, § 4.

Spørgsmaal/et/ dernæst, om Afvisning ei maae finde Sted efter den ældre Lov. Paaberaabt (B-versjonen: Indstevnte har paaberaabt) at der maa paavises positiv (B: udtrykkelig) Hjem/m/el for at Injurier skal paatales af det Off/entlige, og Frd: (Forordning) 27 Septbr: 1799 viser at Injur/ier/ mod Embedsmænd paatales af dem selv; kun for ublue Fornærmelser mod de høieste Embedsmænd Off: Paatale 1-5-2 og 3-4-4 syndes gaae ud fra det samme. H/øyeste/ Ret synes at have holdt sig strigte til dette Pr(...?)g i Dom 21/9.1833 (Ahstid(?) 1833, p/agina 947). Jeg troer dog ikke at kunne tage den Afviisningsgrund til Følge. Naar den der staaer for Retten sigter desuden den der beklæder Dommersædet, eller paa hans Vegne dette skeer, ligger i Fornærmelsen mere end den blotte Injurie, men tillige et brud paa den Hellighed som tilkommer Dommeren og den Respect som maa vises ham, og jeg troer Overretten har Ret, naar den antager, at hvor Dommeren ei selv sitter, men hans Fuldmægtig, maa kunne anvendes Analogien af 6-4-18. Farligst at henvise slige Facta blot til privat Paatale. At 6-21-2 forudsætter Injurier for Dom eller Gjenst/and/ her uden Indflyd/else/, da der ei sigtes til Fornærmelse mod Dommeren efter 6-4-18, hvilke dog paatales Off/entlig/.

Jeg voterer saal/edes/ for at Sagen antages til Paakjendelse, men skal foreløbig ei indlade mig paa (...?)tet, men først æske (...?)t Spørgsmaal afgjort.

2: Hansen. enig.

3: Ottesen. do:

4: Smith. antager vel at den nye Kr(?) Lov Kap: 27, § 2, ikke kan fortolk/es/ derhen at de under nærvær/ende/ Sag paatalt mod Leganger fremsatte Injurier, der efter min Mening ei henhøre under Kap: 10, § 4, i Loven, som ei fremsatte mod Sorskr: (Leganger) directe under Udøv/elsen/ af hans Embede, ikke skulde kunne paatales af det Offentl/ige/, men derimod troer jeg Spørgsmaalet om Afvisning maa beroe paa Afgjør: (Afgjørelsen) af hvorvidt Injur: qvæst: efter den før 1843 gjeld/ende/ Lovgivning kvalificer/er/ sig til Paatale under Justitssag/er/. Dette troer jeg maa besvar/es/ benægt/ende/. 6-4-18 skjønnes ikke i dette Tilfælde at være anvendelig, idet Sorskr: Leganger ikke selv beklæde Retten da Beskyldningen skal være fremsat, og jeg indseer ikke (mere?) at dette Lovsted kan drage Analogien til det Tilfælde hvor Fuldmægtigen beklæder Retten \i nær(?) Sp(?)/. Jeg vilde maaskee fundet mig foranlediget til at anvende den Analogie hvis Sigtelsen var indtaget i Protocoll/en/.

side 131b:

Der var kun udenfor Protocoll/en/ en Discussion(?) udenfor hvad der var Sagens Gjenstand, Det vilde ogs/aa være i Strid med de af (Fo.?)strot:(?) acterede bestem/m/elser om Injurier i trykt Skrivt, der kun er Gjenstand for privat Søgmaal efter Paalæg til den fornærmede Embedsmand og hans meddeelte benef:

Jeg troer derfor de erg/angne/ Domme maa kjend/es/ uefterret/ige/, og Sagen, som ei egnende sig til justitial Forfølgning, maa afvises.

5: Bruun. som Smith.

6: Lange. ligesaa.

7: F: Motzfeldt. ogsaa i Resultatet.

1: U: Motzfeldt. Da saal/edes/ er afgjort at Sagen skal afvises, skal jeg blot tilføie at jeg med Hensyn til Bestem/melsen af Salarierne til Sættedommerne og Proc: Boy(?) er enig med Overretten.

2: Hansen |

3: Ottesen | do:

4: Smith. antager at Proc: Boys(?) Salær for Sagen og (.....?)t tils/ammen/ kun bør være 20 Spd:, ellers enig.

5: Bruun. som Motzfeldt.

6: Lange. ligesaa.

7: F: Motzfeldt. do:

12:

A-versjonen.

L: No: 54.

Den 17de Februar 1846.
Adv: Skjelderup, Actor,
mod
Berthel Rasmussen Røisland.

1: Ass/essor/ Lasson. I denne Sag tiltales Angj/eldende/ ifølge N/edenes/ og Raaby/gdelaget/s Amts Ordre af 7/5 f: A: for forhaanende Udeladelser om Religionen, betlerie, løsgjængerie og pasløs Omstreifen. Ved U/nder/ Retsdom i Vestre Raabygd/elaget/ 7/8 f: A: bleve Angj: for Forbrydelse mod Cll:s 8-1 (Criminallovens Cap: 8, § 1), samt for Betlerie efter Res: (Rescript? / Anordning) 5/5.1786, Cap: 5, § 10, anseet med {10} \3/ Maaneders Strafarbeide, cfr: Cll:s 6-15 og 28-6 (Criminallovens Cap: 6 § 15 og Cap: 28 § 6) Denne Dom blev ved O/ver/ Retsdom af 29/10 for Angj:s Vedkommende stadfæstet (stadfæstet af Christiansands Stiftsoverret den 29 Octb:). Iøvrigt (..s.k?) Sagen i foregaaende Instantser 4 Personer, men er kun indanket hertil fra Angj/eldende/. Det maa \med de foregaaende Retter/ antages at Ang:, som en Gaardmand og kun ganske Part, har været fraværende fra sit Hjem, idet, \som/ han siger, kaldet af Gud, begav sig paa en Vandring til Hordnæs, hvor han den 23/4 blev anholdt som pasløs, efter at han den 21 s: M: var gaaet hjemmefra, ei kan ansees Løsgjænger, ligesom det vel ei er en Forbrydelse at han paa en saadan Vandring ikke havde Pas. Der kan saaledes kun blive Spørgsmaal om de to første Forseelser, hvoraf den første er Overtrædelse af 8-1. Han erkjender, hvad 2, 4 og 5 Dep:t, \samt 7 og 8 Vidne/ har forklaret, at han, da den ved U: Retten medtiltalte Svend Jacobsen udgav sig for Guds Søn, har bekræftet at dette var saa, samt at han (Angjel: for Høiesterett) har erklæret at være udsendt af Gud for at omvende Folk, hvorhos han endelig har ytret, at Kirkerne vare Horehuse, og at Præsterne blot prægede nogle lange Horeprækener. Det kan vist være Spørgsmaal om hans Forhold gaar ind under 8-1, dette troer jeg dog. Foruden at Bekreftelsen at Medtiltalte var

12b:

Guds Søn, synes at være en Ovetrædelse af §'en, kan man vel ei heller siges andet end at deres Spot mod Statens Offentlige Religion, naar man kalder Kirken et Horehus. Jeg ved heller ikke nogen anden Bestemmelse som kand anvendes derpaa end den §, og Modsætningen i § 2 taler ogsaa derfor. Imidlertid finder jeg ei hans Forhold saa graverende at han ikke skulde kunne slippe med Fængsel, som er første Alternativ. Hvad Betleriet angaae, er af Ang: erkjendt, hvad 6 Dep:t ogsaa forklarer, at han, da han den 23/4 kom til Kelleraas med Svend Jacobsen, og efter at der af Svend var spurgt efter om Konen ei havde noget Mad til dem til Middag, har spiiist af hvad Konen efter denne Anmodning satte for dem, uden at have tilbudet eller anlagt (dvs. givet) Betaling derfor. Angj: har ogsaa ytret (vedgaaet) at han kun havde nogle faae Skilling med hjemme fra, og at han stolede paa at Herren vilde aabne Hjerterom for ham. men jeg formener dog at denne enkelte Handling af Ang: ikke kan kaldes en Forbydelse, idet det mere maa ansees som en Benyttelse af Gjestfriheden, som Ang: maatte saameget mere troe at kunne benytte sig af, som han var gaaet ud for at omvende Folk. Jeg finder saaledes ikke Cap: 3, § 10, i Res: (Rescriptet) af 1786 anvendelig, men tror at han maa frifindes herfor for videre Tiltale. Straffen for Overtrædelse af 8-1 troer jeg kan bestemmes til 10 Dages Vand og Brød. Omkostningerne maa han bære, som af de foregaaende Retter bestemt. Ved Processualia intet at bemærke. Vel ytres i O: Rets dom at Acten er ufuldkommen beskrevet, men man har dog kunnet forstaae den. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

Forsaavidt (Navn) (dvs: Berthel Røiseland) i nærværende Sag tiltales for betlerie, løsgjængerie og pasløs Omstreifen, bør han for Justitiens videre Tiltale fri at være, derimod bør han for Forbrydelse mod Cll:s (Criminallovens) Cap: 8-1 henses til Fængsel paa Vand og Brød i 10 Dage. I Henseende til Actens Omkostninger bør St: O: Rettens Dom, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande. I Salær til Actor 10 Sp:

2: Smith. Enig.

3: Lange. Om Forbrydelsen, hvorfor Ang: tiltales, var det at ønske at kunde gaa fri for Straf, men jeg finder ingen Bestemmelse i Cll:oven derfor (Criminalloven). Angj:s Udeladelser bestaar dels deri at han har kaldt Kirken Horehus, og dels at han har bekræftet at Svend Jacobsen er Guds Søn. Det første kan formeentlig ei siges at være at drive Spot mod Statens Religion, og heller ikke den sidste Udeladelse troer jeg kan subsummeres under dette Begreb (subsummere = innbefatte, sammenfatte under noe). Snarere kunde det siges at maatte kunne blive Anvendelig for § 2, da Statens offentlige Religion ei bør m(...?) kun for(ar?)ges m(..?)d S(..?)ten, men denne § 2 taler dog kun om Spot mod de Vedkommendes Troesbekjendelser. Jeg skjønner saaledes ikke rettere end at Ang: maa frifindes for videre Tiltale, og iøvrigt er jeg enig med Ass/essor/ Lassen.

4: Bruun. Enig i at Ang: er skyldig efter 8-1, men jeg troer ogsaa at Ang: er skyldig i Betlerie. Ang: har erkjendt at han forlod sit Hjem med kun nogle faae Skillinger for at drage om og preke, og at det ikke var hans Hensigt at arbeide, men at han stoledes paa at Herren vilde aabne Folks Hierter for ham. Det er altsaa klart at Angj:s Hensigt var at ernære sig af sine Medmenneskers barmhertighed, og naar han nu med saadan Intention, efterat have opbrugt de faae Penge han havde med sig, (ind?)finder sig paa den første den bedste

13:

Gaard for at bede om Middagsmad, saa forekommer Ang: mig skyldig i et Betlerie, videre end det som begaaes af dem, der betler af Nød, og det forekommer mig at Angj:s Forbrydelse i dette Punct er som om man vilde straffe den Fattige som betler, men ei den Formuende som gjør det. Jeg troer at St: O: Rettens Dom, forsaavidt paaanket, bør stadfestes, men at Ang: kan anbefales til en Benaadning af 15 Dages V/and/ og Brød.

5: Hjelm. I Sagens første Post enig med Ass/essor/ Lange. Jeg skjønner ei at Ang:s beskyldninger mod Geistligheden, og at den Brug der skal gjøres af Kirkerne, i nogen Maade kan henføres under 8-1, og ligesaa lidt under § 2, da der kun er Spørgsmaal om at straffe Forargelse med al den Spot mod Eens Troesbekjendelse. {At} Ang: har stadfestet Medtiltaltes Paastand at være Guds Søn, men da dette Ord kan tages i en vidløftig Forstand, hvorefter vi alle ere Guds børn, og da det i al Fald maa ansee som en Troesvildfarelse, der nu ei er strafbar efter den nye Lovgivning, men ingenlunde som nogen Bespottelse af den Bekjendelse, der tror paa den egentlige Guds Søn i Ordets s(.....?) Betydning, saa finder jeg ingenlunde at denne Si(...?)vildfarelse efter den seneste Lovgivnings Aand kan belægges med nogen Straf. I Sagens anden Post saameget mere enig med Ass: Lassen, som da dend paaklagede Handling er en ligefrem Følge af Angj:s Slet væsen, idet de Ang: er i nogen Maade, skulle jeg for de sædvanlige S(..t.....?). Jeg stemmer saaledes for at Ang: i det Hele frifindes for videre Tiltale.

6: Ottesen. Enig med Ass: Brun, idet jeg blot bemærker at Ang: selv (Udtoget Pag: 7) kalder sin Handling betlerie, forsaavidt han beg(aede?) (....dags...?) paa Kelleraas.

7: Justitiarius. som Lassen.

101b:

Den 13 September 1847

L: N: 38

Adv: Lous, Actor,
mod

1: Rudolph Christian Christiansen, 2: Clemet Nielsen og 3: Hans Hansen.

102:

Ass: Lassen, Agerh: Amt, har ved Ordre av 5/9 s: A: tiltalt 5 personer, hvoraf de 3 Ang/jeldende/ for Ovetredelse af(?) 10 – 10 og 11 samt 1 og 2, cfr: 2b, ligesom No: 1 ogsaa tiltales for Forbrydelse mod 16 – 11. Denne Sag fik(?) for de her Ang/jeldende/ en Agersd..(?) Dom af 20/5 s: A: det Udfald at de alle 3 dømtes efter 10 -11 til 6 Aar 3 Mndrs: Strafarbeid, derimod afvistes Tiltale for ovetredelse af 16 -11. A..st(?) om(?) paalagdes hver(?) enkelt, men ellers paalagdes Omkostninger solidarisk og desuden end ..l(?) Salarie. Xiania (Kristiania) O/ver/Ret har afsagt Dom den 19/7 og fundet at de tre Ang/jeldende/ ikke kunne siges at have overtraadt 10 – 11, men vel 10 -1, og at des ang/aaende/ maatte ilægges strengeste Straf. Alt..t.(?) saa at No: 1 \og 2/ har faaet 2 Aar, {No: 2} og No: 3 1 Aar. {Iøvrigt} Sagen angaaer ogsaa en O/ver/Rett Fl...(?) men(?) har en h...(?). O/ver/Retsdom kun paaanket efter de Angjs (Angjeldendes) Forlangende. Den begivenhed som har foraarsaget Sagen, passerede 27/7.46 om en Marketentsbod(?) paa Etterstad, hvor der udsolgtes Brændevin. Denne Bod laa(?) Ex...tegtelsen(?) G.....(?) og den der forestod Udskjænkningen var(?) 5 V/idne/. Efterat Ex.....(?) var(?) om F..d .g(?) men der kom Ordre fra Oberstl:(?) Bod(?) om om!! at man skulde lukke Boden. F...(?)(?)(x1) og(?) Personer var da inde i Boden. Blandt dem var No: 2, og ligeledes den i Sagen omhandlede Corporal Johannesen. Nu var der en Mængde Personer fra Byen tilstæde, og deriblandt de Ang/jeldende/, og det lader til at de(?)(x1) Personer ere blevne fortørnede over(?) lenger(?) og det...(?) har vel ogsaa bedraget at der gjordes Undtagelse Johansen. Der blev Støi og Snak paa D...(?), saa at 5 V/idne/ sendte Bud efter Unders....lsen ..(?) ..(?) Corporal Frantzen om 8 Mand som stillede sig indenfor Boden, men forgjæves søgte at holde Mængden borte, idet den skreg, haver og kasted, trods Militærets Advarsler, Stene paa disse. Johansen gik nu ud af Boden og tog sig af sine Kamerater, idet han advarede Mængden, og fik da flere Steen kast paa sig tillige med andre Malef: (Malefikant = forbryter), saa at en Forsterkning bestaaende af Lieutenant Arentz og 16 Mand hentedes. Ved deres Ankomst ..(?) Johansen, F..ted(?) med at an(holde?) No: 1, som havde faaet et Sabelhug. Ligeledes havde man faaet fat paa en Medtiltalt. Nicolaisen, Een Corporal med 4 Mand skulde føre begge til Lensmanden, men ligesom disse vare ...st.ge(`), saaledes raabte Po.....(?) at man burde ha...(?) s(ame?). Arresten fuldførtes først efterat Lieutnanten med 10 Mand var kommen til. Dette er Factum. Om Advarselen see 1 -3 samt 6 – 11 V/idner/. Spesielt kan ...(?) ha...(?) af de Ang/jeldende/ anmærkes: No: 1. der har et godt Vidnesbyrd. samt e4 34 Aar, han pa(a..?)skes Be(viis?)else (Beruselse?), men med de nævnte Vidner samt Thing(svidnet?) i Xiania maa det ansees godtgjort, at han paa en særdeles virksom Maade har deeltaget i det oven Forklarede. Efter den Maade, jeg antager Sagen, er det lige.....(?) at(?) undersøge om han er Anst(ifter?). Efter 3 V/idne/ har han(?) beg(iært?) Boden op, og efter 8 V/idne/ har han lagt Haand paa Johansen. Han har ogsaa(?) været anseet for voldsom Adfærd. No: 2, 34 Aar, nægter reent ud og paaberaaber et things(?), idet han paaberaaber sig flere Vidner, men som alle ere meget ubestemte og hans Forklaring godt kan bestaa om at han har været i Gierningen. hvorom efter Thingsvidnet i Xiania, hvor efter han har været meget virksom og

efter(?) lagde han Haand paa Corporal Frantzen og rev ham i kappen, cfr: 2 og 3 V/idne/, den 19/4.47. Han er i 1839 straffet for S....(?) den ations(?) forseelse med 20 Dages eensomt Fængsel. No: 3: 30 Aar, benægter og kan heller ikke antages at have været saa virksom som de Andre, men han har dog deeltaget (i?) Voldsomhed, see 1, 2, 9 og 10 V/idne/, samt 2 og 3 V/idne/, den 3/5 s: A: Der bliver saaledes Spørgsmaal om hvorledes Forholdet

102b

skal ansees. Jeg kan ei antage at det gaar ind under 10 – 7 til 11. Øvrige Lovsteder Omhandler Forsamlinger som lægger den Hensigt for Dagen i Forening med Magt at modsætte sig den offentlige Myndighed med Vold paa Person og Gods, men nogen saadan Hensigt kan jeg ikke her finde. Jeg maa ogsaa med O/ver/Retten erkjende, at den vedkom/mende/ Øvrighed maatte være(?) {de} en so....(?) end den som her har ..let(?) alter.(?) især Frantzen og Johannesen. Af lige Grunde kan jeg ei anvende 10 – 7 til 11. At derimod de Ang/jeldende/ ere skyldige i Polit.....(?) samt Legemsfornærmelse, er derimod givet. Egentlig har de Ang/jeldende/ overtraadt 10 – 1, cfr: 2b. Lukkelsen af Boden foregikk saavel som Arrestationen efter Ordre fra Competente Authoriteter paa Stedet. Jeg voterer for Straf(arbeide?). Der var ogsaa Embedsmand som havde med disse Handlinger at bestille, er 2 Aar passende for No: 1; ligesaa g..s..(?) valgt af O/ver/Retten for No: 2 og 3. Ved Omkostningerne intet at erindre.

Ingen Benaadning for Nogen af de Ang/jeldende/

Concl/usion/

St/ifts/O/ver/Rettens Dom bør, saas(andt?) ...ket(?) er, ved Magt at stande. 7 Salær til Actor 15 Spd:

2: Ottesen. | Enig

3: F: Motzfeldt. |

4: Bruun. ligesaa, dog at Actors Salarium bliver 18 Spd:

5: Hansen. |

6: Hjelm. | som Bruun.

7: Justitiarius. |

1:

Den 22de Februar 1849

L: No: 86.

Adv: Skjelderup, Actor,
mod

1: Henrik Andersen, 2: Erik Andersen, 3: Christian Gulbrandsen, 4: David Johsnen, 5: Mathias Rasmussen, 6: Andreas Nilsen, 7: Bernt Andersen, 8: Gunder Odenbye (Ødenbye), 9: Jacob Krøger, 10: Johannes Hansen, og 11: Jean Hochbrandt.

1: Ass: Mørch. Efter Xiania Stifts Ordre af 15/4.48 tiltales 15 Personer – see Udtoget Pag: 81. Ved U/nder/Rets dom 25/7. f: A: ere af de Tiltalte No: 1 ilagt Straf af Strafarbeide i 3 6 Mndr., og de Andre af Vand og Brød – see Udtoget Pag: 94. Ved O/ver/Rettens Dom 30/10 blev Sagen afviist for den Tiltalte No: 12; videre(?) bestem/m/e(?) sam/m/e(?) Dom(?). Tiltalte No: 6 bør for Deelagtighed i Opløb af den i Cap: 10 § 10 omhandlede beskaffenhed og Overtrædelse af 10 – 4, og Forsøg paa at forlede Andre til at befri sig efter hans Anholdelse, og No: 8!! (7?), bogtrykkersvend Bernt Andersen for Deelagtighed i Opløb af den i 10 – 10 omhandlede Beskaffenhed og Forbrydelse mod 10 – 4, at hensættes i Fængsel paa Vand og Brød, hver i 15 Dage. For øvrigt blev, hvad Straffene skjønt angaaer, U/nder/Rets dom/m/en stadfæstet. dog saaledes at Straffetiden for Gunder Ødenbye og Johannes Hansen bestemmes til 10 Dage, samt for Jacob Kræger til 15 Dage. M/ed/H/enseende/ t/il/ Omkostningerne er U/nder/Rettens Dom stadfæstet. O/ver/Rets dom/men/paaanket hertil for saavidt angaaer d(e?) (den?) 11 i Tiltalen nævnte Ang/jeldende/. Efter Acternes b(...?)sende fandt der i Xiania Sam/m/en løb Sted to Aftener efter hinanden (10 og 11/3 f: A:) og synes Tendenterne deraf at have været at afgive Menings ytringer angaaende politiske Anskuelse. Ingen egentlig Uorden foretoges disse Aftener. derimod samledes om Aftenen 12/3, Politiet angav Mengden til flere Tusinde, hvilke drog ud til(?) Stabets Bolig Hiemdalén. De mødes af Politimesteren, som uden(?) ved(?) formanede til Rolighed. Massen begav sig gennem Storgaden til Torvet, hvor Politimesteren fra Gaspælen forgjæves formanede igjen. Derefter begav han sig ned over Kirkegaden til Commandantens bolig. Efterat Militæret var tilkaldet blev Kl: omtrent 12 Korpsed tilveiebragt, dog først efterat Kede(?) paa Raadstuen vare (in?)dslagen. Om det Passerede maa mærkes Politimester Morgenstjernes Forkl: - Udtog Pag: 76 – hvorefter han der 12 om Aftenen begav sig udefter til Nybroen(?); udenfor Mang(el?)s gade mødte han flere unge Mennesker, som han anmodede om at gaae hjem, hvilket de formeentl/ig/ gjorde. Ved Kragstøtten mødte han Svermen, som kom fra Stabets; han standsede Massen og anmodede

1b:

dem at skilles ad, men fik til Svar, at man ei vilde gaae hjem, og at der iaften skulde blive Andet end igaar. Efterat Massen havde begyndt at trykke paa, og omringe Politimesteren. spurgte han, hvad maa ...(?), hvortil 10 Dept (Deponent) (No: 2 for Hret (Høyesterett?)) svarede, at man vilde have Lov til at kjøbe Mad om Søndagen. Politimesteren be..gdede(?) da Massen, at man maatte henvende sig til Øvrigheden, men hvilket besvaredes med Hujen og Skrigen. Politibetj/entene/ Olberg og Holter var komne til, og med dem og efter fulgt af Massen gik han ind over til Torvet, hvor han gav Politifuldmegt/ig/ Meltzer Ordre til at forlange hos Commandanten Kavallerigestaltens Udrykning. Politimest/eren/ stillede sig paa T(ro?)nen til Gaspælen; hvor han opholdt sig omtrent ½ Time, udsat for Massens Pøbelagtighed. Han opfordrede Massen gjentagende til Rolighed at gaae hjem. Omsider blev han nød til at forlade Stedet, og begav sig gennem Kirkegaden til Commandanten. Paa denne Vei blev han flere Gange puffet i Ryggen, hvorhos for at Pas Gange giordes forgjæves Forsøg paa at spende Benene under ham. Han fik tre(?) Klin(..?)ger kastet i Ansigtet saa han

blødede, et Spark paa det høire Been og et Slag i Ryggen saa hans Hat faldt af. Han blev hos Commandanten til Gaden var fjærnet paa begge Sider af Soldater. Denne hans Forkl/aring/ er i det Væsentlige bestyrket af Politiets Embeds m/æ/nds og Betjentes Forkl/aringer/. Efter dette om Massens Hensigt har været saadan som omtales i 10 – 9. det er for deres Virksomhed herved at Ang/jeldende/ tiltales:

No: 1: bundtmagersvend, 25 Aar gl:, forhen dømt 6/9.42 for fredsforstyrrende Forhold til Vand og Brød, sigtes for at være den Persom, som i Kirkegaden slog til Politimesteren, saa Hatten faldt fra. Politimesteren har erklært at han er viis paa, at Slaget var forsætl/ig/, men da han vendte sig, smittede Personen bort, uden at han kjendte ham. Det vigtiste Vidne mod Ang/jeldende/ er 1ste Dept (Deponent), Smedesvend Peter Solberg, som bestemt har forkl/aret/, at (lan?)gs ved Peterses Huus tykkede til Politimesteren bagfra, saa han maatte være(?) falden(?). hvis(?) han ei havde faaet(?) taget(?) i Dpten (Deponenten), og at Politimesteren ved deres (....?)ghed mistede Hatten. Hertil kom/m/er 5 Dept (Deponent). Politimester Sonderb/er/g, som gaaer ind(?) for(?), at Ang/jeldende/ No: 1 paa Taget gennem Kirkegaden var meget ivrig især at (..?)saltes Politimesteren. Videre har sam/me/ Dept (Deponent) forkl/aret/ at han saa Hatten faldt af Politimesteren omtrent ved Peterses Huus, samt at han er overbevist om at No: 1 og de Andre kjendte Politimesteren. Som videre talende mod No: 1 i ovennævnte Henseende, maa bemærker hans egen urigtige og vaklende Forkl/ring. a: Ang/jeldende/ paastaaer at han høiere oppe i Gaden end ved Peteres Huus skiltes fra Svær(men?), men 5 Dept (Deponent) bemærker Ang/jeldende/(?) før Hatten faldt af Politimesteren. b: Ang/jeldende/ siger at han gik paa Fortoget; 1 og 5 Dept (Deponent) siger derimod at han gik i Gaden, og her var det Politimesteren fik Stødet. c: I Begyndelsen nægtede Ang/jeldende/ at have stødt til Nogen, nemlig(?) uforsætligen, senere erkjender han Muligheden af at have kommet at skyve

2:

til Politimesteren, og endel/ig/, at han – dog uforsætlig – kom til at støde til en Person i Ryggen. Den ogsaa Vidnet Christen Torstensens P(rov?). Udtoget Pag: 85, som bl/ant/ A/ndet/ gaaer ud paa at No: 1 senere ytrede til Vidnet, at baade Politi og Vægtere havde ligget overende i Kirkegaden. Jeg formener saaledes at No: 1 maa ansees overført(?) med Villie at have stødt til Politimesteren. Der har været anført at Solberg ei er ha(...?) Vidne, da han engang er dømt for Røveri, men jeg troer og det maa tillegges som Prov betydelig Vegt. Abg/jeldende/ er ved de ergangne Dom/me feldet efter Cap: 10 § 11, første Membrum, som den der har begaaet Vold paa Person, og er § 10 anseet som skjerpene Moment, og dette finder sig rigtigt. Straffetiden passende 3 Aar 6 Mndr:

No: 2: 30 Aar gl:, har erkjendt Tilstedeværelse ved den omhandlende Leilighed og Deelstagelse i Skrigen og Stene, negtet han hørte Politimesterens Opfordring. Der om ham 39 V/idnes/ Prov, der gaaer ud paa at Ang/jeldende/ paa Torvet stod kun 8 á 10 Alen fra Lygtepælen, at han sagde at Politimesteren kun/n/e stikke Pølse i Sæk, at han er bes(...?)d at støtte den (Støtte?), thi den havde Engelsken(?)(?) gjort i: f: m:(?); fremdeles 36 Dept (Deponent), Udt/og/ Pag: 76. Det maa saaledes ansees bevist, at han har brugt haanende og ophidsende Ytringe, og han er saaledes retlig fældet efter 10 – 10 og 4. 20 Dages Vand og Brød passende Straf.

No: 3: 28 Aar gl:, har selv erkjendt, at han paa Torvet deeltog i Raabet ”Gaae paa”, som han skjønnede sigter til Politimesteren. Han er retlig fældet efter 10 – 10.

No: 4: 35 Aar gl: Har erkjendt, at han har hørt Politimesterens Formaninger, men har dog skreget hen paa Torvet: ”gaa paa”. Han er før dømt for Gadeuordener forskjellige Gange. Han er i samme Casus som No: 3, men jeg troer hans Straffetid, paa Grund af hans foregaaende Acta(?), kan bestemmes til 25 Dage.

No: 5: er 28 Aar gl: 5 Dept (Deponent) har forklaret, at da Politimesteren engang havde advaret Folket, var Ang/jeldende/ en af de Første til at skrige, ...(?) han nu der de (vilde?)ste Skreg talte mod Forbudet mod Søndagshandelen og Dept (Deponenten) bemærker, at disse Skrig ophidsede Massen til Voldsomhed. 17. Dept (Deponent) er angaaende Ang/jeldende/s Opførsel paa Torvet enig med 5 Dept (Deponent). 25 Dage passende Straffetid.

No: 6: 27 Aar gl:, erkjender at have skreget og stenit paa Tovet. hvorum 3de Dept (Deponent), ligesom 23 Dept (Deponent) har forklaret, at han den omhandlede Aften traf Ang/jeldende/ tilligemed en Mengde andre Personer, og at Ang/jeldende/ var den ivrigste til at støie, uden at han(?) efterkom Politimesterens Ordre til Rolighed, samt at han paa Torvet udfordrede de Omstaaende til at slaes med sig. Han opfordredes p(..?) (..)g forgieves til Rolighed, og blev da ans(a?)dt. Han forholdt sig

2b:

paa Transporten ganske rolig, indtil(?) udenfor Cappelens Gaard. Udtoget Pag: 47, cfr: 28 og 29 Dept (Deponent). Han kaldte ogsaa Politibetjenten en "Skvi(?) gut". Angj/eldende/ er forhen dømt for Gadeuorden. O/ver/Retten har anvendt paa ham Cap: 10 §§ 4, 10 og 14, cfr: Cap: 5 – 1 og 3 – 1. 15 Dage passende Straffetid.

No: 7: bogtrykker, og har Attestation for at være en skikkelig Mand. Ang/jeldende/ kom samme Aften fra Theatret med en liden Ruus(?). Uden for Commandanten stødte han paa Sværmen, medens Politimesteren var derinde, og raabte han da "Ud med Knægten". See Udtoget Pag: 67, 68 og 70. Hans Paaskud om ikke at have sigtet til Politimesteren, er blottet for al Sandsynlighed. Han er retlig fældet efter 10 – 10, 4. 15 Dage passende Straffetid.

No: 8: 31 Aar gl: erkjender at han paa Torvet et Par Gange skreg Hurra, men han benægter at han {bes} hørte Politimesterens Opfordring om at skilles ad, uagtet han erkjender at have staaet nær (nær?) Søilen; men h(er) paa(?) kan ei lægges Vægt. Ang/jeldende/ fældet efter 10 og 10, og 10 Dage passende.

No: 9: 33 Aar gl:, en mistenkelig Person, oftere straffet for Polituordener og Voldsomhed, saaledes i 1837, to Gange 1838, 1839, og efter H/øyeste/rets dom af 30/3 1844 for Løsgjængerie med Tugthuus. Han skal en(?) have deeltaget i Støien, men herom ei bevis. Derimod erkjender han Deeltagelse i Skraalet og Skriget paa Torvet. Han siger, han ei hørte Politimesterens Opfordring, men herimod 14 og 15 Dept (Deponent), og hans Erkjendelse om paa Torvet at staaet nær Pælen. Retlig fældet efter 10 – 10. 15 Dage passende.

No: 10: 27 Aar gl: Politimester Morgenstjerne/ har om ham forklaret, at da han til Hest kom ud fra Com/man/danten, hørte han en Person at skrige, uden at Skriget istemmedes af Andre, og at han befalede en Politibetjent at ansee Personen, som da stod ved Boghandler Dahls Port. At dette er(?) Ang/jeldende/ finder(?) jeg bans(..?) naar man henseer til 5 Depts (Deponents) Forkl/aring. Udtoget Pag: 61: her til kom/mer/ 9 Depts (Deponents) Forkl/aring/ som(?). Ang/jeldende/ retlig fældet efter 10 – 10. 10 Uger(?) passende Straffetid.

No: 11: om hvem Udtoget Pag: 53, 55, 59 og 41 in specie 5 og 35 Depts (Deponents) Forkl/aring/. Ang/jeldende/ har vært Skuespillere, og er nu Maler. Da Politimester Meltzer opfordrede ham til at gaae bort, svarede han, at han skulde gaae, naar hans Tid blev. Ang/jeldende/ ansees skyldig efter 10 – 10. 4 Dage passende Straffetid.

Ved Arrest og Sags omkosninger eller Process (..)den Intet at bemærke.

Ingen Benaadning.

Con/lusion/

Stiftsoverrettens Dom bør, forsaavidt i g(.....?) K(.....?), ved

3:

Magt at stande. 7 Salarium til Actor, Een for Alle og Alle for Een 18 Spd:

2: Ottesen. | E-

3: Bruun. | n-

4: Hansen. | ig

5: Smith. | lige-

6: Bretteville. | saa

7: Lange. Min vesentligste Tvivl er om 10 – 10 kan være anvendelig paa de Angjeldende/. §§ 9, 10 og 11 forudsætter nemlig som Betingelse den Hensigt at Forsamlinger i Forening skal have lagt for Dagen den Hensigt at ville anvende Magt. Om dette her er Tilfældet, anseer jeg tvivlsomt, men, da Pluraliteten (= fleirtalet) er for dette, vil jeg ogsaa gaa ud herfra, og er jeg da enig, undtagen for No: 6, 8 og 11. For No: 6 gaaer min Dissents ud paa Følgende: O/ver/Retten har fældet Angjeldende/ for Forsøg paa Overtrædelse af 10 – 14. Factum i saa Henseende bestaar i at han har sagt at faae Mængden til at befrie sig for Arrest, men dette er et Tuf...(?), som 10 – 14 ei har Hensyn til, forsaavidt man nu bef(rir?) sig selv, og Factum skulle altsaa være at han har meent en Anstifter af en saadan Ref...g..(?) f(ra?) de Andres Side. 5 – 1 forudætter ogsaa at Forbrydelsen er fuldbragt eller(?) f(..?) sig, men ingen af Delene er Tilfælde. Jeg vil dog ei dissentere. No: 8, Straffen kan nedsættes (ansættes?) til 5 Dage. No: 11, kunne antages at heri overtraadt 10 - 4. Hans Forseel/se/ er i det seniste en upassende Udeladelse, som ei kan straffes. Frifindelse for videre Tiltale. Iøvrigt enig. Actors Sala/rium/ forkommer mig noget knapt bestemt.

L: No: 329.

Den 29de Juni 1849

Adv: Lous, Actor,

mod

Bogtrykker Fr: Steen

1: Aal. Ifølge Christiania Stifts Ordre af 3 Febr: d: A: tiltales Bogtrykker Fr: Steen for Overtrædelse/ af Crl: Cap: 8-3 og Frd: 27/10!! (27/9) 1799, § 16. Ved den af Byfogden i Christiania den 8 Mai sidst afsagte Dom er Angj/eldende/ for første Forbryd/else/ tilfunden at bøde 5 Spd: til Statscassen, og for den sidste 160 Spd: til Christiania Fattigcasse, og at udrede Sagens Omkostn/inger/. Denne Dom er af Christiania S: T: O: R: (Stiftsoverrett) under 21de næstefter stadfæstet. Efterat Angj/eldende/ havde erklæret sig misfornøiet med denne Dom, er den efter hans Forlangende indanket. Actor har i Skr/iv/ af 6 d: M: (NRF: 6 f: M:) henvedt [sig] til Justitsdptet (-departementet) og henstillet til samme at ratihabere (= godkjenne) Sagsanlegget, for at forekom/m/e Sagens mislige Afviisning paa Gr/und/ af §§ 26 og 27 i Frd: 27/10.99!!; men i samme Anledning har Deptet (Departementet) i Skr/iv/ af 14de næstefter tilkjendegivet, at det paa Grund af Crl: 25-10 ansaae det saa tvivlsomt om Departementets Bestem/m/else udfordres (...?) H/øieste/ R/ets/ Sager af foromhandlede Beskaffenhed, at det har anseet det ønskeligt i denne Henseende at erhverve et Præjudicat, hvilket Præjudicat formeentlig vil erhverves naar nærværende Sag i sin nærværende Skikkelse tages under Paakjendelse af H/øi/steret. Der er saal: ikke foretaget nogen Appel fra det Offentliges Side.

Det 1ste Spm: er altsaa om Sagen kan tages under Paakj/endelse/, især forsaavidt ang/aaende/ Mulcten 5 Spd: for Overtrædelse af 8-3. Efter hvad Høiesteret mange Gange har antaget, er Sagen forsaavidt en Gjenstand for Appel. Spm: er derimod om der er en saadan Sam/m/enhæng mellem begge Facta at Mulcterne kunne lægges sam/m/en; maa besvares benegtende, da Overtrædelsen af 27/10.1799!! er en Politiforseelse, som bestaaer i Undladelse af Forme

side 103b:

som staaer i sammen.

Som Undladelse af at benytte stemplet Papiir staaer til Svig med Documentet. Disse 2 Lovovertrædelser kan altsaa ei siges at være indbefattede i een Handling, alleene den Omstændighed/ at man fandt kunnet gjort 2 Sager af dem, er i denne Henseende afgjørende; Jeg kom/m/er saal/edes/ ei til at omhandle Realiteten af Sagen fors/aavidt/ angaaer Overtrædelsen af 8-3. Spm: om Dptet: skulde anlagt Sagen, opstaar derfor kun ved Anden Deel [i]? Overtræd[elsen?] af 27/10.99. Angj:s (Angjeldendes) Forseelse bestaaer i dette Punct i at have trykket den under Sagen fremlagte uanstændige Vise, uden at være forsynet med Angivelse af Bogtrykkerens Navn, eller Stedet hvor; Det første Spm: er om den ordinære Øvrighed var berettiget til at sætte ham under Tiltale; Jeg mener at man maa ansee den ordinaire Øvrighed berettiget til i saad/an/ Tilfælde at decretere (dekretere = avgjøre, bestemme, påby) Action. § 26 og 27 omhandler kun Forpligtelse til at indsende 1 Exemplar til Cancelliet for at Control kan føres, og omtaler det Tilf/ælde/ at der findes noget Strafværdigt i sam/m/e, men § 16 har ei H/en/syn til Indholden, men kun til Muligheden af at føre Opsyn. Øvrigheden har altsaa været competent til Sags anlægget. Hvad Realiteten ang/aar/, opstaar det Spm:, om saa har man paastaaet at denne § var hævet med Gr/und/loven, men jeg kan i denne Hens/eende/ ikke indrømme, da det er klart at Forpligtelsen til at angive hvor Skriftet er trykt, staaer ved Siden af Bestem/m/elser som

gjelder om Personers Ankomst til Steder osv.; kun som et Middel til Control, og paa s:!! (samme?) Tid som det maa erkjendes at Controllen med at Ingen begaaer Trykkefrihedsforseelser er vigtig, maa det tillige erkjendes/, at den vilde blive særdeles vanskelig inden en saad/an/ Forskrift. (see ogs/aa/ Sch(..?) Com/m/:) Dernæst kan Sp:, om den omhandlede Vise kan siges at være et Skrift; men om man end vil antage at en Annonce eller Lignende skulde være indtaget!! (undtaget?) fra Begrebet Skrift, men dog nærm: (nærmere?) Vise, der er udgivet som en Speculation til Salg, trykt 260 Ex: /: § 16 tillægger ogsaa lidet eller stort :/, og jeg kom/m/er saal/edes/ til det Resultat at Frd:[s] § 16 baade er gjældende og anvendelig paa Tilfældet. Jeg finder ingen Grund til Benaadning; Jeg antager dog, at Forseelsen er saa ubetydelig, og Skriftet fortjener saa liden Opmærksomhed, og den Incurie (inkurie = uagtsomhed, forglemmelse), hvori Vedk/ommende/ har gjort sig skyldig, kan afsones med en Mulct af 5 Spd.; Angj/eldende/ maa naturligvis udrede samtlige Sagens Omkostn/inger/ uden Sondring mellem de 2 Delicta. Intet at bemærke med processualiteten. (prosessuel = som angår rettergangen / en rettssak) (For?)s

side 104:

Concl/uderer: /

Forsaavidt Bogtrykker Fr: Steen med de ergangne Dom/m/e er ilagt Mulct af 5 Spd: for {....?} Forbrydelsen mod Crl: 8-3, afvises Sagen for Hstret (Høiesterett) som {ikke appelleret alene paa Grund} angaaende en inappellabel Mulct, og ikke af det Offentlige paaanket. I øvrigt bør de ergangne Domme ved Magt at stande. I Sal/arium/ til Actor for Hstret (Høiesterett), Adv: Lous, 12 Spd:

2: Hjelm. Forsaavidt Stadfæstelsen angaaer, er jeg enig. Derimod kan jeg ei være enig i at Sagen bør afvises \for en deel/, det maa nemlig bemærkes, at den Forbr/ydelse/ hvorfor Angj/eldende er ilagt 5 Spd:, er begaaet i og med den anden Forbr/ydelse/, hvorfor han er fældet. Den første er vistnok af positiv, den sidste af negativ Natur, men det er klart nok, at hvad der udgjør det egentlige Motiv til Forbrydel[serne] slutter sig til det Negative; havde Angj/eldende/ ei {.....?} trykket {noget Utilladeligt} Viser, havde han ei udeladt at sætte sit Navn paa, det Hele er saal/edes/ en udelelig Handling. En anden Handling. Der er flere Præjudicater (prejudikat = rettsavgjørelse, særlig i Høyesterett) h(.....?) (..?). Jeg skulde derfor stem/m/e for at den første positive Handling {ikke} kan tages under Paakjendelse som noget Accessorisk (aksessorisk = som kommer som et tillegg til, som hører til). {Der} Hstret (Høiesteret) har ogsaa afgivet flere Præjudicater i den Aand, hvor Forbindelsen har været fjernere end her. Hstret (Høiesteret) har stadig antaget den Regel at tage i og for sig inappellable Bøder under Paakjendelse, hvor der har været Spm: om Conversion (konversjon = omforming, omstilling, omvendelse) af Straffe, selv om der ei har været den fjerneste Connex (konneks = som er forbundet med, har sammenheng med noe annet) mellem Forbr: (Forbrydelserne). Det maa og bemærkes at Hstret i Comb: (Combinerede?) Sager har taget en i og for sig appellabel Straf under Paakjendelse naar Sagen for de Medskyldiges Vedk/ommende/ egnede sig til at kom/m/e ind for Retten, det Sam/m/e m/ed/ H/ensyn/ t/il/ inappellable Erstatninger og Omkosnings ansvar. Jeg kom/m/er saal/edes/ til det Resultat at St: dom/m/en (Stiftsoverrettsdommen?) i det Hele bør stadfæstes. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Benaadningen forekom/m/er det mig at Mulcten med Benaadning i det Hele kan afsones med \10 Spd:, og med/ 5 Spd: for den eene Forbrydelses Vedkom/m/ende.

3: Manthey. Enig med Førstvoterende.

4: Mørch. ligesaa.

5: Bruun. Enig med Førstvoterende. Det har vaket Tvivl hos mig om det ikke er blot fordi han ei har sat sit Navn under, at Angj/eldende/ er tiltalt, skj/øndt/ han er fældet ogs/aa/

m/ed/ H/ensyn/ t/il/ Undladelse af Stedet. Hvis denne Tvivl deles af Plur: (Pluraliteten = fleirtalet), bør ny Concl/usion/ gives.

6: Ottesen. I det Væsentlige enig med Førstv/oterende/.

7: Justitiarius. Enig med Førstv/oterende/.

Aal tilføiede, at Angjeldende ved de foreg/aaende/ Retter er domfældt for at have undladt at angive Sted og Navn paa den, hos hvem Skriftet er trykt. Man har her det Tilfælde, at begge disse Undladelser \have fundet Sted/, og jeg har i mit Votum ei villet afgjøre om blot den ene af disse Angivelser var undladt.

Hjelm. Forsaavidt Aal, Forbigaaende har støttet sig paa Frd: 1799, §§ 26 og 27, som han antager at begrunde en forskj:!! Actions myndighed, finder jeg at disse §§

side 104b:

Intet indeholder der forbyder Sagens Anlæg efter den Øvrigheds Ordre i begge Dele; det maa nemlig bemærkes at § 26 ikke kan ansees anvendelig udenfor Kbhavn, og at § 27, fors/aavidt/ den befaler Indberetning gjen/n/em Overøvrigheden til Cancelliet, ikke betyder at Overøvrigheden skulde være berøvet sin alm/indelige/ Actions myndighed i Sager af Beskaff/enhed/ som nærv/ærende/, og i alfald maa denne Undtagelse være hævet ved {25-10} Crl:; skjønt 25-10 nærmest har H/en/syn til Straffebestem/m/elserne fremgaar dog deraf, at (selv om Crl: forøvrigt) \man/ ikke \har/ vildet have Overtrædelser af foromhandlede Beskaffenhed \behandlede/ undtagelsesviis, dog 28-12 viser ved den Mortification hvormed § 10 i Frd: 1799 er ophæved, at den har villet have den exceptionelle Behandling af disse Forbydelser afskaffet.

Bruun. Da nærv/ærende Sag ere et Principspm:, troer jeg at burde til at jeg anseer det for Meeningen af de foreg/aaende/ Dom/m/e at det er blot Undladelser af at paategne Bogtrykkerens Navn og Stedet, som medfører Straf efter Frd: 1799, § 16. Hvad angaaer Overtrædelse/ af Crl: 8-3 troer jeg at efter det Result/at/ Plur/aliteten/ kom/m/er til, har man ikke Adgang til at afgjøre hvorvidt Actions myndigheden i saa Henseende tilkom/m/er Justits-Deptet eller Amtet, og dette Spm: maa saal/edes/ staae aabent.

side 175b:

Deler av A-versjonen og B-versjonen, på grunn av skrifttypene. Det var 2 som byttes om å skriva deler av versjonane, ein med ei brukande, og ein med ei umuleg handskrift.
Me startar med A-versjonen. Deretter til B, og så A, og til slutt B.

L: No: 237.

Den 8 November 1849
Advocat Lous, Actor,
mod
Capitainlieutenant Sigholt

1: Ass: Lange. Ifølge Reso: (Reslutioner) afgivne af Hs: Mjt: (Hans Majestet) som Marinens Høistbefalende, af 16/11.48 og 12/1, 8/2 og 12/3.49, er under 5/12.48, 23/2 og 20/3.49 udfærdiget/ Commiss/ions/ Befalinger, hvorved Captl: Sigholt er undergivet/ Tiltale ved en Over Krigscoms: (-commission) i Fr/edriks/værn for hds: (hands) Forhold ved at indgive endeel Besværing, deels til Værftscorpset, deels til Commandoen, samt for nogle til Kongen indgivne Ansøgn/inger/. Ved Reso/lution/ (Resc/ription?) 12/3.49 er Coms: (Commissionen) derhos bemyndiget til at gjøre de flere Besv: (Besværing) fra Angld: (Angjeldende) der maatte komme frem, til Gjenstand for sin Undersøgning. Sagens Oprind/else/ skriver sig fra nogle Conflicter mellem Angl: (Angjeldende) og nogle Officierer paa Grund af nogle Rygter om Angld: Angld: blev ifølge Ordre af 21/10.47 sat under Tiltale for en sømilitair Ret, deels for Pæderasti (Pederasti = guttekjærlighet, homoseksualitet), og deels for utilbørligt Forhold mod Underordnede, samt for misligt Forhold, som Messeforstander paa et Søtogt. Ved H/øieste/retsdom 7/7.48 blev Angld: frifunden for videre Tiltale m/ed/ H/ensyn/ t/il/ Pæderasti, men forøvr/igt/ aldeles frifunden. De Anmeldelser og Ansøgn/inger/, hvorom under nærv/ærende/ Sag handler, skal jeg nu kortelig gennemgaae. Den 1ste Anmeldelse er af 4/7.48 til Værftscorpset, og angaaer formeentl/ig/ misligt Fothold og Forbr/ydelse/ begaaet af Capt: Budde og Lieut: Hagerup. Den 2de er en Anmeld/else/ af s/amme/ D/ato/ angaaende Capt: Valeur. Den 3de af s: D: angaaer Lieutenant Hetting; en 4de Anmeld/else/ af 10/7 (1848) er stilet mod Comandeur Willoch, en 5te af s: D: mod Admiral Petersen, en 6te af s: D: mod Comandeur(capitain) Bendtz, en 7de af s: D: mod Comand: (Comandeurcapitain) Christie, og en 8de af 10/7 mod Comandeur(capitain) Smith. En 9de Anmeld/else/ af 14/7 er stilet mod (Second) Lieutenant Lysholm {og Knagenhjelm}, en 10de af s: D: mod Cadetunderof: (-officier) Otto, en 11te af s: D: mod (Second) Lieut: Knagenhjelm, en 12te af s: D: mod (Second) Lieutenant (K: G:) Smith, ligesom i denne ogsaa omhandles Lieut: Hetting, K: Smith, Kjelland. En 13de Anmeld/else/ af 13/8 (N: Rt: 11/8) angaaer Admiral Petersen, Comand: Christie og Comandeur Smith; en 14de af 8/9 er stilet mod Comand: Bendtz (i N: Rt: Premierlieut: Hermand Wedel-Jarlsberg), en 15de af 18/9.48, som ei indeholder specielle Anker, men kun beklager at der af de forrige er taget saa lidt (M.l.tsd..?). En Anmeld/else/ af 14/10, stilet til Commandoen, gjentager de tidligere Anker,

side 176:

specielt mod Admiral Petersen, ligesom den vigtige Anke indeholdes i denne, at Budde, Valeur, Hetting og Hagerup skulde have begaaet Meeneed. Som No: 17 anmærkes en Ansøgn/ing/ til Kongen, af (5)/12.48, og som No: 18 en Skr/ivelse til Værftscorpset, som Svar paa dettes Skr/ivelse, hvorved meddeles ham den Kgl: Resl: (Resolution) 16/11. Som No: 19 mærkes en Anmeld/else/ til Værftscorpset af 14/1.49, gjentager Beskyldningerne mod Budde, Valeur og Hetting, tildeels i stærkere Udtrykke, og forlanger Tiltale mod flere

Officiarer/. Som No: 20 mærkes en Ansøgn/ing/ af (11)/2.49, hvori den mod Angl: brugte Fremgangsmaade kaldes ubillig og partisk, hvorhos Admiral Petersens og Generalaudi/iteur/ Stenersens Forhold begjæres undersøgt. No: 21 en Ansøgn/ing/ af 12/2, der gjentager i stærkere Udtryk de tidligere Klager. No: 22 en Ansøgn/ing/ til Kongen, af 18/2, der specielt omhandler Com: Smiths Forseelse, og \No: 23/, hvori siges at Admiralen og Generalaud/iteuren/ har lagt ham for Had. No: 24 en Ansøgn/ing/, hvori Angl: beklager sig over Ubilligheden mod Fremgangsmaaden mod ham, som kaldes partisk, hvorhos siges at Petersen ei bør vedblive som Høistbefalende, og anholder om Forandr/ing/ i Reso/lution 16/11 (1848), og Sagen paanyt behandlet, da Admiralen og Generalaud/iteuren/ var inhabile. I en Skr/ivelse/ af 20/8.49 har Angld: derhos anseet det nødvendigt at Regjeringen gjøres bekendt med det Passerede, ligesom han tidligere har begjært sine Ansøgn/inger/ fremmede gennem Regjeringen. Med Hensyn til Sagens Anlæg bemærkes, at den efter den 167 § i Krigs (...?) L/ovene/ skulde henhøre under Over eller General Krigsret. Men da strafis som(?) en(?) sanctioneret ved en Kgl: Resol/ution/ af (åpent rum). {Denne S} {denne}? \er/ Sagen{s Anlæg} \anlagt/ ved en Over Kr/igs/ Comission; denne skulde bestaa af Stabsofficiarer, men da der ikke var det tilstrækkelige Antale af disse (habile), er det efter L/oven/ 3 Aug: 1824 anseet nødv/endigt at tage Officiere af Landetaten som Medlemer af Commissionen.

Sigholt kan ikke klage over Avsættelse, dog ansees det tvivlsomt om ikke et tilstrækkeligt Antal {vilde være} kunde været taget af Marineofficiarer, s(ee?) Sjø Kr/igs/ L/ovene/ 1752. Imidlertid har Følgen af den Anskuelse {af en af} \været den at/ Over Krigs Commissionen er besat med 3de Landofficiarer. Commissionen har under 30 April sidstl/eden/ afsagt Dom i Sagen, og at denne Dom gaaer ud paa at Tiltalte for hans(?) Anmeldelser faar!! (har?)

side 176b:

foregaaet sig mod Cr: (Criminallovens) Cap: 17, § 1, samt at han for respectstridigt Forhold bør ansees med Fæstnings [Arbeide / Arrest], minst i 6 Mdr: i strengeste Grad, samt udrede [??]

Med H/ensyn/ til P(...adnem?) ved den sømilitaire Ret har Tiltalte ført (speciel?) Anke over a(?), at man ikke er gaaet inqvis: (inqvisitorisk) frem ved at søge Opl/ysninger/ om den anklagede Person have gjort sig skyldig i det Bemeldte; Tiltalte har nemlig formeent at onus probandi (= bevisbyrde) maatte ikke paaligge ham, men {at} Contrap(...?).

(A?/B?...?)ge antager at det maa paaligge Tiltalte at bevise de beskyld/ninger/ han har fremsat, og at f(..f:?) dette er umueligt, 27 Sept: 1799, § 10. Denne bemærkning er (processuel?) Hen(seen?)de griber ind i de Ankeposter der er fremsatte. Hvad forøvrigt Tiltalte har anført er forbigaaet, da Defensor herom Intet har anbragt her for Retten. Actor har under forskjellige Munner fremsat de fornødne Ankeposter, og har gjort opmærksom paa hvilke af disse angaar bestemte Facta, samt hvilke af diss eere beviiste. Med Hensyn til Contrad: Petersen er for det Første mærket den Ankepost der er fremsat mod Ham, at der i Corpsets Fortegnelser og i de udfærdigede Styrkelister er anført Personer som Mandskaber, men som ikke virkelig eksisterende.

Denne Ankepost, der tillige har H: (Henseende? / Hensyn?) til Christie og Smith samt Comandeur Willoch, og C/omandeur/ C/apitain/ Bendt, er af disse vedgaaet at forholde sig saa; de have paaberaabt sig en gammel Praxis; der var ansat V(erdie?) (.....?) for vedkommende (....f..?), for hvilke der var bestemt betaling; Vedkommende have ikke benyttet disse Personer, men oppebaaret betalingen. Personene ere anførte paa Styrkelisterne, hvorover Sigholt anker; da det var antaget i Praxis at betalingen skulde Vedkommende tilgode(,?) ansees denne Anke mindre beføiet; da man senere blev opmærksom paa det Stødende, er herimod i senere Regnskaber ophørt.

side 177:

Med Hensyn til Capit: S(...berg?) er anført, at denne skulde først dermed begyndt, men dette er ikke oplyst eller beviist.

Her går ein over til B-versjonen.

side 78:

Mod Adm: Petersen har Angld: (Angjeldende) derhos besværet sig over at han efter i 1847 at være ansat som Chef paa Skonnerten "Vale", ei fra Adm: blev meddeelt denne Udnævnelse. Det maa imidl/ertid/ bemærkes, at Udnævnelsen først ankom til Petersen paa en Tid da Angld: havde meldt sig syg. Hermed forholdt det sig saal/edes/. De Facta, hvorfor Angld: under den forrige Sag tiltaltes, havde allerede før været omtalt mellem de Militaire, og en Sammenkomst fandt Sted i Marts 1847 i denne Anledning, og Angld: forpligtede sig da efter Kammeraternes Villie til at melde sig syg, og Admiral Petersen, underrettet herom, maatte altsaa antage, at Angld: ei kunde overtage siden Commando. Angld: meldte sig vel frisk igjen, men da var allerede en ny Chef og udnevnt og Skonnerten reist. Klagen over P: (Petersen) altsaa ugrundet.

Under No: 3 er anmærket Adm: Petersens Forhold, dels ved at bevirke Angld:s Forhold i Anledn/ing/ af Kammeraternes Klager undersøgt og ham sat under Tiltale (A-versj: 25 Oct: 1847 blev han tiltalt). Denne Fremgangsmaade erfares at være foranled/iget/ derved, at Søofficiererne i Mai 1847 havde underrettet Commandoen om hvad der i Officersaml: (-samlingerne) var passeret, og hvorefter Angld: havde forpligtet sig til at melde sig syg, ligesom at Angld: ved senere at udstede Circulaire, hvori han udfordrede sine Modstandere til Duel, havde bevirket at disse ei ansaae sig forpl/igtet/ at holde deres Løfte at holde Klagerne over Angld: hemmelige. Da Beskyldn/ingen/ var kommen til Admiralens Kundskab, maatte han være forpligtet til at lade Undersøgelse anstille, og da de under Forhøret fremkomne Oplysn/inger/ vare af den Beskaffenhed, at der var Grund til Tiltale, var det i sin Orden at dette skedte. Den Omst/ændighed/ at Angld: senere frifantes, kan ei bevise at Admiralens Fremgangsmaade var inhuman eller urigtig, Hvad denne Pagt angaaer, da er den af særdeles Vægt. Vel er den fra først af ei af Angld: fremstillet paa en saadan Maade, at det /ei/ kunde sees om Angld: havde lagt større eller mindre Vægt derpaa; seer man derimod hen til Angld:s senere Anmeldelse af 14/10.48, faaer Beskyldningen et slemmere Preg; det hedder nemlig heri at Actionen var et ulovlig Misbrug af Embedsmyndigheden, og strafbart efter 24-1 og 17-1. Udtrykket "formeentlig", der er tilføiet, kan ei disculpere (diskulpere = unnskyldre, rettfærdiggjøre) Angld:

Under No: 4 er anmærket mod Petersen, at han af privat Animositet (animositet = uvilje, forbitrelse, nag) nægtede Angld: Permission for at besøge sin Moder. Angld: har i denne Hens/eende/ paaberaabt sig, at han paa den Tid ei benyttedes til Tjeneste, og at der desaaarsag

side 78b:

ingen Grund var til at nægte Permissionen. Admiralen maatte dog efter sin Stilling være berettiget til at nægte Permission, og der kunde let indtruffet Omst/ændigheder/, der havde bevirket, at Angld: var bleven ansat til Tjeneste. Forsaavidt Angld: har anført at hand vilde besøge sin Moder, bemærkes, at denne Grund ei er beviist at være anført i Andragende om Permiss/ion/.

Under No: 5 sigtes Petersen for at have uds(ø?)gt (udsagt?) sine Venner til Medl: (Medlemmer) af Coms: (Commissionen) i den forrige Sag mod samme. Mod P/etersens/

Benægtelse er dette ei beviist. Da Capt: Konow selv meldte sig inhabil, blev Capt: Hesselberg i hans Sted udnævnt.

Under No: 6 er yttret om Adm: Petersen som en Mislighed, at han satte sig [i]? Spidsen for Angld:s Anklagere. Dette sigter til Adm:s hele Fremgangs maade ved ei at meddele ham Udnævnelsen som Chef for Vale (= Skonnerten Vale), og ved at sætte ham under Tiltale.

Under No: 7 klages over at P/etersen/ har krænket Angld: ved at kalde ham ”Domfældt”. Dette af Generalauditeuren brugte Udtryk er vel ei rigtigt, men kan dog forsvares, da Angld: dog var ilagt Sagsomkostn/inger/. Admiralen gjentog kun det af Generalauditeuren brugte Udtryk.

Under No: 8 siges P/etersen/ at have været inhuman.

Under No: 9 klages over den Langsomhed hvormed hans Anmeldelser behandledes. Actor har bemærket med Føie at Angld:s Anmeldelser fulgte saa hurtig paa hinanden og continuerede saalænge, at det ei var muligt at fremme Sager hurtigere end skeet.

Under No: 10 omtales Angld:s Anker, forsaavidt de gaar ud paa, at Admiralen og Generalaud/iteuren/ have bidraget til at bevirke den Kgl: Reso: (Kongelige Resolution). Det var rimeligt at Angld:s Forhold efter det Passerede maatte undersøges. Vel havde Angld: Grund til at ansee sig misfornøiet ved sine Kam/m/eraters Fremgangsmaade, og det synes mig at Kammeraterne ei havde havt nødtigt at indgive Anmeldelsen mod S: (Sigholt), ihvorvel det jo ei heller kan nægtes, at der kan siges at have været nogen Grund for dem at bære sig ad som skeet. Det maa bemærkes, at Angld: har viist, ligesom Vedk/ommende/ for en Deel have tilstaaet, at Ankeposterne tildeels vare factisk rigtige!! (i A-versjonen: urigtige).

Kammeraternes Opførsel har opfordret S/igholt/ til Hævn. Angld:s Fremgangsmaade mod Adm: Petersen er saa meget mere graverende, som han beskylder ham for Partiskhed.

Under No: 11 klages over Admiralens og Generalauditeurens Langsom-

side 79:

hed. See herved det under 9 bemærkede. Den 12te Post angaaer Commandeur Willoch, og gaaer ud paa at denne ved urigtige Anmeldelser foranlediget Angld: tiltalt under den forrige Sag for hans Forhold som Messeforstander i 1837 – 38. Det maa hermed bemærkes, at der virkelig var anmeldt for W/illoch/ at Angld: havde gjort sig skyldig i det paaklagede Forhold, og naar Angld: alligevel skulde tiltales, var det rimeligt at tage Messesagen med.

Under No: 13 er fremdeles anket over Willoch, at han skal have handlet utilbørligt, og en Offisier uværdigt ved at anmelde denne Sag for Autoriteterne, da(?) det var ham bekjendt, at der om denne Sag var lovet Taushed af vedk/ommende/ Officierer.

Under No: 14 omhandles en Anke mod Comand: Christie over at han skal have forbudt Angld: at gaae med Pistoler og Soldater som Vidner for at duellere. Christie maatte imidl/ertid/ efter sin Stilling hertil være berettiget og beføiet.

Under No: 15 klages over at Christie skal have modtaget hemmelige Denunciationer (denunsiasjon = meddelelse, melding, varsling, angivelse) om Angl: (Angjeldende). Herom er dog Intet beviist, og ialfald er det ei godtgjort, at han har benyttet sig af dem.

Det er fremd/eles/ under No: 16 anført at Christie skal have gjort Angld: den ærekrænkende Beskyldn/ing/ at Angld: havde tilstillet ham et anonymt Brev. Sigholts hele Forhold var dog saal/edes/ at Christie med Føie kunde antage dette, og Beskyld/ningen/ er ei heller i og for sig af videre Vægt.

Under No: 17 klages over at Christie ved sin Anmeld/else/ har bevirket Angld: tiltalt. Herom henvises til det ovenfor Anførte.

Mod Com: Cap: Bendtz (18 \og 19de/ Post) har Tiltalte anført at han har gjort sig skyldig i formeentlig urigtig Deposition \sant: ustadig Erkl: for Retten/, denne bestaaer i at B/endtz/, den første Gang han afhørtes af den sømilitaire Ret, havde opgivet en urigtig Tid som

Angj/eldende/ blev afskediget s(...?) {..g..?} \ad..?/, men denne Feiltagelse antages ganske undskyldelig, og Anken forsaavidt ubeføiet.

Under No: 20 omtales med H/ensyn/ til C: C: Smithh at han kulle have været i Cassemangel efter et Togt til America (Brasilien i N: Rt:). Smith har paaberaabt sig at Togtet gav Anledning til overordentlige Udgifter.

Under No: 21 beskyldes Com: Cap: Smith for paa Togtet til America i For: (Forening) med Cap: Hagerup, Prk: (Prokurator?) Motzfeldt, og Herman Smith, og Søde(?) k: (kaptein?) Riis, i Søn at have et Fad Palmeolie, som solgtes og Gevinsten deltes. Dette Forhold

side 79b:

antager Ang: at stride mod Crlo: (Criminalloven) Cap: 21, § 14. Tranfadet fandtes i Nærheden af Madeira; der kunde ikke noget Proclama udstædes; Tranen kunde udsættes for Bedærvelse. denne Ankepost ansees ikke særdeles beføiet; efter Hjemkomsten blev Fundet anmeldt.

Under No: 22 omhandles en Ankepost mod alle de Officierer som ikke mødte til Duel efter Udfordring; de beskyldes i saa Maade for Feighed; Duel har sit (Ærinde?), og kan være til Gavn; Udfaldet kan dog ramme ligesaalet Fornærmeren som den Fornærmede; det kan her formentlig ikke lægges hans Modstandere tillast!! (til last) at de ikke mødte efter Angjeld/endes/ formentlige utilbørlige Forhold i det Hele.

Under No: 24 ere Cap: Budde og (Lieut:) Hagerup beskyldte for at de ved formentlige urigtige Forklaringer have foranlediget Tiltale mod Angj., og han har i et Forsvarsskrift nærmere udviklet denne Anke; at de beskyldte ham for Cassemangel, og for at der da han var Messeholder manglede Viin; der er dog oplyst at han var i Cassemangel, samt at denne blev dækket uden at det i denne Henseende er af {noget} nogen Vigtighed om den dækkedes af Gagen eller paa anden Maade.

Under No: 25 omhandles at Budde ved ustadige og form/entlige/ urigtige Forkl/aringer/ for Retten. Denne er udvidet derhen at Budde med flere Personer har gjort sig skyldig i form/entlig/ {Meed} Meneed. Intet heraf er beviist. Denne sidste af Beskyldningene maa især komme i Betr/agtning/ med H/ensyn/ til Ansaret.

Under No: 26. Buddes Forhold ved at forkomme 8 udlaante Krølhaars Madrasser; disse udlaantes af Budde til Benyttelse ombord i Dampskibet; Budde har nægtet at have havt dem tillaans; Budde har været sagsøgt i denne Henseende, men \er/ ved Overretsdom frifundet; det er ikke beviist at Budde mod bedre Overbevisning har nægtet Modtagelsen; Anken ansees {i det Hele} umotiveret.

Under No: 27. Beskyldning mod C: (Capt:) Valeur at have foranlediget Tiltale mod Sigholt; Valeurs Erkl/æring/ af 2 Januar 1848; fra Sigholts Side er intet Beviis ført for Ankens Rigtighed.

side 80:

Under No: 28. Anke mod C: C: Hagerup, at han har handlet uværdigt ved at have overleveret til Retten 2de Breve fra Sigholt til Hagerup; Brevene var af fortrolig Art, Hagerup havde ikke stærk Opfordring til at fremkomme med disse private Breve; dog havde han Ret til at aflevere dem til Retten; men Sigholts Anke er dog ikke ganske motiveret og hans Udtryk i denne Henseende altfor vægtige.

29de Post angaaer Anmeldelse om at \Lieut: E:/ Hagerup skulde have foranlediget Sigholt actioneret \for sit Forhold/ som Messeforstander, og at han tillige skulde have afg: (afgivet?) \formentlig/ urigtige Forkl/aringer/. Henholder sig til hvad der med H/henseende/ til lignende Anker mod Andre forhen er anført.

No: 30: At Hagerup skulde have viist respectstridigt Forhold ved at foranledige en Samling af Officierer om hvorledes de skulde forholde sig med Sigholt; det formenes ikke underligt at de yngre Officierer søgte Oplysning om Sigholts formentlige urigtige Forhold; Sigholt[s] Anke formenes ubeføiet; at Officererne derom maatte afgive Forklaring, var en Selvfølge.

No: 31: At Lieutenant Hetting at han skal have foranlediget Sigholt tiltalt, og af!! (at) han (i A-versj: Hetting) har aflagt formentlig urigtig Forklaring for Retten. Herom henholder S/igholt/ sig til det med H/enseende/ til lignende Beskyldninger mod Flere Anførte.

No: 32: Mod Lieut: Smith. Under 21 Oct: 1847 er bemærket at Rettens Medlemmer vare enige om at Hemmeligholdelse var uforholden, at Rettens Protocol blev udleveret til Smith, at han der tillod en anden Lieutenant at gennemlæse samme; efter denne Erklæring/ fra Retten skjønnes det ikke at Anken er beføiet.

No: 33: Herunder omtales flere Lieutenants Forhold ved deres Depositioner for Retten. Henholder sig til hvad i lignende Anl: (Anledninger) ovenfor er anført. Anken angaaer Lysholm, Knagenhjelm, H: Wedel Jarlsberg.

No: 34: At Wedel Jarlsberg (..?) Lieutenant) {at have} i en Opsats i den Vestlandske Tidende har beskyldt {ham} \er omtalt som en Løgner/ ({Sigholt}) {for Løgn} o: s: v: Anken ansees ikke beføiet. (Mrkn: dette vart for rotete)

Frå og med No: 33 går ein over til A-versjonen igjen.
side 179b:

Under No: 33 omtales flere Lieutenants Forhold ved deres Forkl/aringer/ for Retten. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ dette kan jeg ligeledes henholde mig til det ovenfor Anførte. De Lieuten/anter/ hvorom her er Tale, ere Lysholm og Knagenhjelm, samt Cadetunderofficerene Otto og Smith og Lieutenant K: Smith.

Under No: 34 anmeldes om Lieutenant Herman Wedel, at denne skal have erkjendt, at en Opsats i Vestlandske tidende, overskrevet "Danss! Danss!" sigtede til ham, og (at?) han derfor erkjendte at være en Dumrian, Løgner, Praler og Cujon, i hvilken Anledn/ing/ Undersøgelse burde anstilles. M/ed/ H/ensyn/ hertil skal jeg kun bemærke, at Angj:s Anmeldelse i denne Anledn/ing/ forekommer mig aldeles ubeføiet.

Under No: 35 klages over Lieut: K: Smith. Angld: havde neml/ig/ attraaet nærmere Oplysn/ing/ om det i Lieutenant-Samlingen Passerede; og som Anstiftere af denne Saml/ing/ ere af Angld: opgivne Lieutenanterne Hetting, Hagerup, K: Smith og Riis, der paastaaes at have gjort sig skyldig i Complot eller Samraad.

Jeg har ovenfor bemærket at Angld: i flere Hens/eender/ er fremkommen med ugrundede Beskyldninger, af hvilke nogle ere fremsatte mod Superieurer (?: av superior = øvre, høyere), og efter Respectforholdet maa han vel herfor straffes, selv om Angld: trøstede sig til at bevise dem. Der kan saal/edes/ ingen Tvivl være om at Angld: maa fældes til Straf. Overkr/igs/ Coms: (Commissionen) har anvendt 17-1. {og} \ S/igholt/ har / paaberaabt sig at han er fremtraadt som Militair og anført Art: 603 i Kr/igs/ Art/ikkel/ Brevet, sidste Membrum. Actor har ogsaa troet at denne Art/ikkel/ maa anvendes, dog ei sidste Membrum. Det er tvivlsomt hvorvidt man kan gaae ind paa denne Mening. Begynd/elsen/ af 603 taler kun om utidigt Raisonnement om Holmen og Flaaden. Det er naturligt at en Nation

side 180:

maa være omhyggelig for at værne om sin Sømagts Anseelse og Hæder. Udspreddes derfor fornærmelige Rygter om "Holmen og Flaaden", bør dette formentl/ig/ straffes efter denne §, men af denne § kan ei udledes hvorledes den skal ansees som fremfører respectstridige

Beskyldn/inger/ mod Superieurer. Denne § kan saal/edes/ ikke anvendes, hverken til Angld:s Skade eller Fordeel. Art/ikkel/ 683 taler om Insulter (av insultere = fornærme grovt, forhåne, forulempe) og henviser til 681 og 682. Straffen efter 683 er Reprimande, Degradation eller Cassation. Art/iklene/ 590 – 592 synes at være de almindeligste Best/emmelser/. 591 taler i Alm/indelighed/ om at forsee sig mod sine Superieurer. Jeg troer dog ei heller at Angld:s Forhold kan subsummeres herunder, da her synes at være forudsat Commando Forhold. De andre paaberaabte Artikler omhandler kun i Almindelighed Forholdet mellem Officierer. Efter min Mening var Art/ikkel/ 683 den, der nærmest kunde være at anvende, og Straffen bestemmes til Arrest. Forsaavidt Angld: beskyldes for at have angivet Officierer for Forbrydelser, hvori de ei ere skyldige, maa Straffen formeentl/ig/ bestemmes efter 17-1, da der i Krigsartiklerne savnes Bestemmelser, der kunne anvendes. Forsaavidt der ei tales om Respectforseelser men falske Angivelser, kan det formeentl/ig/ ei heller siges at være en militair Forbr/ydelse/. Da Straffen er bestemt i 17\de/-1 \Capitel/ {kan} maa denne blive at anvende i Mangel af anden Best/emmelse/. Spørgsmaal om Angld:s Forhold har været saal/edes/ at 17-1 kan anvendes, og dette antager jeg. Om man end m/ed/ H/ensyn/ t/il/ Angld:s tidligere Anmeldelser kunde være nogen Tvivl, forsvinder denne dog ved at see hen til Anmeldelsen af 14/10. Angld: har paaberaabt sig i denne sin Anmeld/else/ mod Admiral Petersen baade 17-1 og 24-1, følgelig beskyldt ham for at have sat Angld: under Tiltale, uagtet han vidste, at han var uskyldig. Tillægges ”formeentlig” kan ei disculpere (diskulpere = unnskyldte, rettfærdiggjøre) ham. Ogsaa i Anmeld/elsen/ af 14/10 forekommer Beskyldningen mod flere Officierer for Meeneed. At Angld: har fremsat Beskyldninger mod flere Personer kunde give Anledn/ing/ til Spørgsmaal om Cumulation (kumulasjon = opphoping). Da Angld: imidlertid under alle Omst/ændigheder/ maatte ansees med Fængsel i høieste Grad, kan herom ei blive Tale. Det forekommer mig at Coms: (Commissionen) maatte have i Henhold til 6-23 anvendt Afsættelse. Seer man hen til S/igholt/s mange Bagvaskelser, maa det vel erkjendes at hans Færd har været forargelig, og at hans Handling har noget Oprørende med sig. Det Forhold som her finder Sted mellem ham og Cammerater, kan ikke tænkes at ville forbedres,

side 180b:

hans Cammeraders Forhold mod ham kan ikke disculpere ham; Cap/itain/ l/ieutenant/ Sigholt skal være en Mand af Talenter; Han antages ikke at kunne undgaae at ansees efter Crl: (Criminalloven) Cap/itel 6, § 23. Cap: 12, § 3. Det synes at være Grund til at antage at forsaavidt han har beskyldt flere Officierer for formentlig Meeneed, ?) {det} \ dette Lovsted {vilde blive} antages ikke anv/endt / vilde {der}for formentlig være {....?}. ?) (Mrkn: det imellem dei 2 ?) er usikkert om rett) Fængsel skulde være Straffen for de mest grasserende Poster. Resultatet at Fængselsstraffen skulde være høieste Straf. Spørgsmaalet om simpel Fæstningsarrest eller haardere(?) Arrest som Criminall/oven/ omtaler. Spørgsmaalet bortfalder efter Udfald Sagen antages at burde faae. {Straffen} En Post er forbigaet, som ikke er af liden Betydenhed, Defensors Paastand om Sagens Afviisning fordi Actionen er udstedt af H: Mst: (Hans Majestæt) som Høistbefalende over Marinen. Herom antages det at være megen Tvivl. Unægteligt er det at efter Principet i constitutionelle Forfatninger bør Kongen i saadanne Tilfælde holde sig tilbage, da ingen Garantier haves (i A-versj: da intet Ansvar kan paaligge ham), hvis Fremgangsmaader ansees lovmedholdig.

Intet Lovbud antages dog at {h.....} være ligefrem imod den brugte Fremgangsmaade. Det antages derfor at Alt(?) med Hensyn til Actionen ansees at være i sin Orden, og at Defensors Afviisningspaastand ei kan tages til Følge. Kan ikke votere for Benaadning. Forsaavidt der kunde være Tale om Mortification hvad angaaer Auditeur Sørensen, findes ingen Grund til i Dommen herom at bestemme Noget.

Conclusionen

{at Sigholt} at kunne afgives saaledes som Commissionsdommeren, dog med den omhandlede Forandring i Straffen; Salarium til Actor 150 Spd:

Så avsluttar ein med B-versjonen.
side 81b:

2: Hjelm. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Sagens formelle Deel enig med No: 1. Jeg skjønner ei rettere end at Krigsartiklerne rettelig ere anvendte forsaavidt en (A-versj: Over) Krigscoms: (-commission) har været (A: rigtig) nedsat. Angld: har viist Opsætsighed og Foragt mod den en(?) chef Commanderende (A: i Marinene). Om Kongens Competance til Sagens Anlæg skjønner jeg ei heller der kan være Spørgsmaal, da Actionsmyndigheden er et Attribut til Commandoen. See og Lov af 3/8.24, § 1, der udtrykkelig nævner Kgl: Resl: (Kongelig Resolution) som Hjemmel til saadant. Efter samme Lovs § 3 føres Angld:s Forhold under militair Ret som Respectsforseelse. Defensors Indsigelse troer jeg ei kan have nogen Indflydelse, forsaavidt han har paastaaet at Vidner i Anledn/ing/ af de foranførte Beskyldn/inger/ skulde være afhørte. Efter 1-13-10 maatte det paaligge H/øieste/ret at iagttage det Fornødne om Meeneed var befunden virkelig at have været begaaet. Ligesom det allerede laae i den eldre Cripinalprocesses!! (Criminal-) Maximer (maksime = regel, setning, grunnsetning) (i A-versj: Lovgivning), at den der anklagede, maatte føre Beviset, saaledes er det i Frd: (Forordningen) af 27/9.99 udtrykkelig sagt, at der ei

side 82:

maa anstilles Inqvisition i Anledn/ing/ af fremførte Beskyldn/inger/. Overkrigscoms: (-commissionen) har ogsaa gjentagne Gange sat den Grændse for Angld:, inden hvilken det kunde tilstedes ham at føre Beviis for sine Sigtelser. At man ei kunde tilstede ham at føre hele Skibsmandskaber som Vidner var rimeligt.

M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Sagens Realitet skal jeg i Henhold til det af Lange Anførte om Detaillerne af de fremsatte Beskyldninger, kun omhandle Lovstederne. Jeg antager at Art/ikkel/ 603 omfatter, efter Ordene, nærv/ende/ Tilfælde. Der nævnes nemlig ogsaa fornærmelige Rygter om Flaaden og dens Huus holdning. Det forekommer mig klart at disse Udtryk netop sigte til Personalet, da der ei kan være Tale om Fornærmelser mod døde Ting. Ialfald maa Artikelen analogien kunne anvendes; for saavidt Art: 603 ei udtrykker sig med en saadan Nøiagtighed, at man deri har tilstrækkelig Veiledning til Straffens Udmaaling, maa denne blive at søge i den civile Lovgivn/ing/. cfr: Art: 782. Sees hen til de groveste Beskyldn/inger/, synes det {vel at være nogen} \mig at der er/ Grund til at anvende Strafarbeide; jeg troer imidlertid med Lange, at man ei kan antage at Angld: har sigtet sine Kamerater for Overtrædelse af 12-2; {og at} Angld: har været Anklager. I sin Ansøgn/ing/ af 14/3 siger Angld: at hans Kammerater har paasagt ham falskeligen de ham paadigtede Forbr/ydelser/ alene af Frygt for at møde til Duel. Jeg anseer det ei klart at S/igholt/ har tillagt sine Kammerater den i 12-2 omhandlede Hensigt. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ de øvrige Beskyldninger antager jeg ikke at disse, trods deres Grovhed, kvalificerer sig til Strafarbeide. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Beskyldningerne mod Kongen bemærkes at Angld: derfor efter Cr: L: (Criminal Lovens) Cap/itel/ 9 endog slippe med Fængsel. Forøvrigt finder jeg Angld:s Forhold saa grovt, at skal {Chargens (= stillings?) Fortabelse} (Mrkn: ser ut som det er overstroket, men passer bedre med understreket) nogensinde anvendes, maa det være her. See Udt: (Udtrykket?) paa mange Steder. Beskyldningerne, indirecte mod Kongen, directe mod Admiralen, Generalauditeuren, Corpscheferne m: fl:, ere grove i høieste Grad. M: H: t: Beskyldningernes og Personernes Mængde kunde der være Spørgsmaal om Cumulation

(opphopping) af {Strafarbeide med Chargens Fortabelse} \Straffen/, men paa Grund af Beskyldningernes fælles Oprindelse, og m: H: t: at Angld:s Klagevirksomhed kan ansees som een fortsat Forbr/ydelse/, antager jeg dog at dette ei bør skee. M: H: t: Straffens Udmaaling bemærkes, at \paa Grund af/ Angld:s Stilling i Alm/indelighed/, saavel som det omhandl/ede/ Forhold i Særdeleshed, antager jeg at Straffetiden passende kan bestemmes til 6 Maaneder.

side 82b:

Bemærkes maa ogsaa at Angld:s Opførsel efterat det omhandlede Æresord var ham givet, var saadan, at Vedk/ommende/ maatte være beføiede til at bryde det. Chargens Fortabelse er en Følge af Strafarbeidet. Salar/ium/ som Lange. M: H: t: Benaadningsspørgsmaalet antager jeg, at {.....} den S(....?) beskaffenhed Angld: har lagt for Dagen, og de Sindslidelser Angld: maa antages at have lidt, og da Afsættelsen allerede er en følelig Straf, finder jeg at Angld: (Angjeldende) kan indstilles til at benaades for Strafarbeidet.

M: H: t: Conclutionen bemærkes foreløbig, at denne maaskee kunde formes saal/edes: Angld: (Navn) bør for ----- at afsættes fra sit Embede og hensættes til Strafarbeid i 6 Mdr: Saa bør han og udrede alle af Sagen lovl/ig/ flydende Omk/ostninger/.

3: Bruun. M: H: t: Formalia enig med de Foregaaende. M: H: t: Realiteten anseer jeg med Lange at Angld:s Forhold maa bedømmes efter Civilloven, navnlig 17-1. Det forekommer mig tvivlsomt om Angld:s Forhold gaaer ind under Udtrykkene i Krigsartiklerne. Disse udgive sig som aldeles udtømmende. Art: 603 maatte altsaa være anvendelig paa Militaires Beskyldninger mod Civile; jeg skjønner ei at den heromhandlede Forbrydelse kan siges at være militair. En anden Sag er det, at han tillige har gjort sig skyldig i Respectforseelse, men dette bliver da kun en skjærpende Omst/ændighed/. De af Actor under No: 3, 25, 29, 31 og 33 omhandlede Beskyldn/inger/ ere formeentl/ig/ af den Art at 17-1's andet Membrum maa anvendes. {At} Angld: {sku} har neppe selv antaget at Admiralen stod i den Formening at Angld: var uskyldig, da han sattes under Tiltale. Beskyldningen for Meeneed er ogsaa grov. Efter det Indtryk, den forrige Sag gjorde paa mig, tilstaaer jeg at Buddes Forkl/aring/ forekom mig vaklende; men i alfald for de andre Officierers Vedk/ommende/ troer jeg at S/igholt/ ei selv har troet at de have begaaet Meeneed. Jeg har længe svævet i Uvished om Strafarbeide eller Afsættelse skulde være at anvende. Efter Sagens Beskaffenhed troer jeg dog at {Afsæt} Strafarbeide bliver at anvende. Angld: synes at have opfattet sit Forhold feilagtigt efterat han ved H/øieste/retsdommen i den forrige Sag havde frifundet ham. For Pæderastie-Forbr/ydelsen/ blev han imidlertid kun frifunden for videre Tiltale. De formildende Omst/ændigheder/ i nærv/ærende/ Sag opveies formeentl/ig/ tilfulde ved de aggrave-

side 83:

-rende (aggravere = forverre, skjerpe), især Beskyldn/ingerne/ under No: 10 og 11, samt Beskyldn/ingen/ mod Generalauditeuren. Cap: 17, § 2 bliver her anvendelig. Den 19de Beskyldning mod Cap/itain/ Bendtz om ustadigt Prov er ogsaa meget graverende, Cap: 12, §§'ne 3 og 4; Beskyldningerne var fremførte mod Overordnede, blot det respectstridige Forhold er efter hans Anskuelse saare graverende; Strafarbeide, Cap: 6, § 4, antages anvendelig. Tiltaltes!! (Tiltalte) antages at burde anbefales til Benaadning.

Naar Sigholt mister sit Embede er allerede dette en sær haard Straf. Capitain L/ieutenant/ S/igholt/ 6 Maaneder, og afsættes fra sin Charge. Salarium 150 Spd:

No: 4: Hansen. Som Bruun.

No: 5: Manthey: Enig med Hjelm. Efter den 19, 22, 23 og 25 Art: (Artikel?) af Kr: A: (Krigs Artiklerne) 1756. cfr: Cr: (Criminallovens) 17-2. findes det klart, at Militaire bør

dømmes for Æreskrænkelser efter militair Ret. Krigs A: (Artikkel) Brevet er udtømmende i denne Materie. § 683 angaaer Forholdet med Andre(?), 603 eller sammes Analogie maa komme til Anvendelse for falsk Angivelse.

No: 6: Ottesen. Eenig med Assessor Bruun.

No: 7: Bretteville. Eenig med Assessor Bruun.

No: 8: Capitain Grønn. Eenig med Assessor Hielm.

No: 9: Cap: Klinck. Eenig med Assessor Hielm.

No: 10: Justitiarius. Andtager at 590de § i K: Ar: (Krigs Artiklerne) 1756 maae komme til Anvendelse. Med Hensyn til Straffen enig med Lange. Ingen Benaadning.

104:

A-versjonen.

L: No: mangler i A-versjonen,
men har nr. 114 i B-versjonen.

Den 18de October 1850
Advocat Andresen, Actor,
mod
Asbjørn Tovsen Fjeld.

1: Assessor Manthey. Angld: (Angjeldende), 27 à 28 Aar gl: (i N.R.T. fødd 1823), og, især i beruset Tilstand i høi Grad voldsom, og som ved H/øieste/retsdm 20/12.45 og 21/2.46 er anseet med 1 Aars og 8 Maaneders Strafarbeide for Undsigelse og Overfald paa sagesløs Mand, tiltales efter Bratsb/ergs/ Amts Ordre 15/2. d: A: for Forbr/ydelse/ mod 8-1. for Tyveri og for Voldsom Modstand mod Lensmandens Assistent, og ved U/nder/ R/ets/ Dom 25/4.50 er han fældet efter 8-1, 19-6 og 10-2 idømt 3 Aars Strafarbeide, samt Erstatning (: see Udtoget :). Ved O/ver/ Retsdom

104b:

af 17/7.50 er Angld: fældet efter 8-1,19-6 og 10-2 til 3 Aars Strafarbeide; men derimod ei ilagt Erstatn/ing/. Angld: tiltales: 1: for Forbr: mod 8-1. Dette Factum har Angld: stædig benægtet, men det maa ved inciterede 2, 3, 9,16, 17 og 18 Vidner ansees ham overført. 8 V/idne/ (: Udt/og/ 6-7 :), 9 V: (: Udt: 7 :), 2 V: (: Udt: 12 :), 17 V: (: Udt: 32 :), 16 V: (: ibid: :), 18 V: (: Udt: 15 :), 22 V: (: Udt: 16 :). Disse Vidner ere tildeels eensstemmige, og forsaavidt de ere enkelte, fremgaaer dog Angld:s Tænkemaade af dem. Tiden, da Yttringerne faldt, er af nogle V/idner/ ansat til Juledag, og af et til Høsten 1849. Jeg er med O/ver/ Retten enig i, at Factum maa betragtes som en fortsat Forbr: Jeg antager ligel/edes/ at Angld: herfor maa ansees med Fængsel. M: H: t: Forbr: mod 19-6 er oplyst: Efter Indberetn/ing/ fra Lensmand Mandt blev der i Sommeren 1849 forøvet Indbrud, bl: A: paa Haatvedt, hvorved blev stjaalet endeel Sølvtoi, Vadmæl og Penge. Opgave over de stjaalne Sager findes Udtoget Pag/ina/ 2-3. Folkene paa Haatvedt vare til Sæters, og Tyvene aabnede et udenfra tilspigret Vindue, og flere Gjemsler opbrødes. Værdien af alt det Stjaalne = 26 à 27 Spd: Angld: benægter Tyveriet, og nægtede ogsaa først haardnakket Besiddelsen af nogle af disse. Meget taler for, at Angld: har udført Tyveriet; saal/edes/ fandtes hos ham 3 Slangesøljer tilhørende 4, 28 og 29 V/idne/. 4 V: har gjenkjendt sin, og 28 V: bestyrket dette. Ved det ifølge O: Rettens Reassumption (= antagelser, forutsetninger, gjenmnoptakelse av søksmål) optagne Thingsv/idne/ har Angld: erkl/æret/ at han ei betvivlede at Folkene paa Haatvedt vare Eiere. 29 V:s Eiendomsret er beviist ved 6 V: i Thingsv/idnet/. For 28 V:s Eiendomsret er intet Beviis fremkommen. Angld: er ogsaa funden i Besid/delse/ af 2 Løvmaljer og 2 Trøiespænder. Endvidere et Par Løvmallier tilh/ørende/ 28 V:; hvis Eiendomsret er bekræftet af 5 og 7 V:; fremdeles et Sølvstøb = 7 Ort, tilhørende 27 V: 2 V: i Thingsv/idnet/ siger at det ei skjønner rettere end at 27 V: var Eier; 5 V: forkl/arer/ sig bestemt. Ligel/edes/ er fremkommen et Silke- og 1 Bomuldstørkl/æde/, samt et Par Vanter = 80 s: Eierne har ei kunnet tilhjemlet sig disse Ting, hvorom heller intet Eiendomsbeviis haves. I Sess/ionen/ 18 og 19 Januar har Angld: tilstaaet, at han kom i Besiddelse af disse Koster (= Ting) sidst i Slaatten 1849, men har opgivet som Hjemmel 43 V:; han har derhos givet vidtløftig Forkl: om den

105:

stedfundne Handel; det fremgaaer at Angld: har ialfald vidst at det var Tyvekoster. Actor har meent, at da 43 V: har benægtet at have havt Kosterne, og da 44 V: bestyrker at 43 V: ei paa den angivne Tid kan have udført Tyveriet, maatte Angld: fældes som Gjerningsmand. Herimod er dog flere Betænkeligheder. Tyveriet skal være forøvet mellem 5 og 8 August, og 43 Vidne kan have begaaet Tyveriet før han efter 44 V:s Forkl: kom til Botnedalen. Overeensst/emmende/ med H/øieste/rets Praxis antager jeg derfor at Angld: kun kan fældes for ulovlig Besiddelse; jeg kommer saal: til samme Resultat som O: Retten, og at Angld: altsaa ei kan ilægges Erstatn/ing/ for de ei tilstedekome Koster. Jeg finder Grund til at ansee Angld: herfor med Strafarbeide, da {Ang} han maatte skjønne at det var Tyvekoster, og siger at han havde hørt Tale om Tyveriet paa Haatvedt. Hans foregaaende Levnet maa ogsaa bemærkes, da Angld: har gaaet om i flere Bygder og anrettet Skade ved Handel med sine Tyvekoster. Den tredie Deel af Actionen (: voldsom Adfærd mod Lensmandens Assistent :) bestaar egentlig af 2 Facta, det ene omprovet af 15-20 V: (: Udtoget 12-13 :), der foregik i October 49, da 15 V: m: Fl: Uds(ige?)de 32 V:., Lensmanden Assistent, for at arrestere Angld: 15 V: forkl/arer/ at Angld: var aldeles uvillig til at følge med, og truede at støde Kniv i Den, der vilde lægge Haand paa [ham]?, hvilket bevirkede, at Angld: ei blev arresteret. 16 V: fokl/arer/ at Angld: truede med at støde Kniven først i Lensmanden, siden i de Andre. Overeensst/emmende/ herved ere de øvr/ige/ Vidner. Dette forhold er af O: Retten formeent/lig/ rettelig henført under 10-2. selv om det, efter nogle V:s Forkl: maa Antages, at Angld: ei havde Kniv hos sig. Det andet Factum forefaldt i Novbr:., da Angld: virkelig arresteredes, men er høist ubetydeligt. Da en heel Deel Folk, der vilde have Angld: arresteret, indfandt sig med Lensmanden for at gribe ham, vilde han ei lade sig belægge med Jern, og gjorde nogen Modstand. De 3 Forbrydelser, hvorfor Angld: fældes, og hvoraf Factum 3 ogsaa efter 10-2, cfr: 26, maa belægges med Fængsel, blive efter 6-15 at sammenlægge, og maa det herved bemærkes, at Angld: forhen har været domfældet. Jeg finder dog, at en Straffetid af 2 Aar i det Hele kan være passende. Ingen Benaadning. Jeg finder ikke Grund til ny Concl/usion/, paa Grund af at O: Retten i Domsconcl/usionen/ har undladt at henvise til 10-26. Det optagne Thingsv/idne/ efter O: Rettens

105b:

Reassumption kunde maaskee været spart. Defensor har bemærket, at Angld:; da han arresteredes, lagde Haand paa sig selv og skar sig i Halsen, og at Angld: har forkl: at han var fortunlet. Det forekommer mig dog at denne Omstændighed/ kun beviser at Angld: er et desperat Menneske, ligesom hans Forklaringer ikke bære Spor af, at Angld: skulde lide paa Forstanden.

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande, dog saal: at Straffetiden bestemmes til 2 Aar. I Salær til Actor 15 Spd:

2: Lange. Heri enig.

3: Bruun. Jeg antager at det kan forblive ved en Straffetid af 3 Aar. Hæleriet er betydeligt, og Angld: har med Frækhed nægtet. Hans foregaaende Liv og nærværende/ Sag viser at Angld: er en farlig Person og ryggesløs i høi Grad.

4: Aall. som Manthey.

5: Mørch. ligesaa.

6: Ottesen. som Bruun.

7: Justitiarius. som Manthey.

Merknad:

I Norsk Retstidende kommer det frem litt flere omstendigheter ved denne mannen:
”Det er tildeels ved Angld:s Benegtelse beviist, at han oftere har bespottet Gud og de hellige Sacramenter, idet han har kaldet Daaben en Helvedes Pagt, benegter at der er en Gud, og erklæret Læren om ham for en Fabel, opfunden til Skræmsel; at Fanden har skabt ham, at Fanden eiede ham og til Fanden vilde vilde han, m: M:”.

side 136b:

A-versjonen.

L: No: 175

2 Sess: 50

Den 15de (i A- og B-versjonen, 13de og L.nr. 174 i N. Rt.) November 1850

Advocat Homann, Actor,

mod

Bogtrykker Jens Steenberg

1: Hallager. Efterat Captl: Sigholt ere ved Hstrdom (Høiesteretsdom) fældet til Afsættelse og 6 Mdr: Strafarbeide, var der i Morgenbladet en Artikkel, hvori ytres Misbilligelse mod den maade hvorpaa flere(?) Blade havde omtalt denne Sag. Denne Opsats fremkalder en anden Opsats i Bladet Nordstjernen, "Er Morgenbladet Anklager eller Dommer", der indeholder Beskyldninger mod Hstret (Høiesteret) i Anledning af at da(?) Crl: 9-26 (Controlloven Cap: 9, § 26) med denne Artikkel var overtraadt, at man i hast i Skriv til Amtet fandt rigtigt, at Ang/jelden/de i Anl/edning/ heraf blev draget til vedbørligt Ansvar, og i det Forhør som derefter ifølge Amtsordre af 7/12 blev optaget i Staværn, erkjendte Tilt/alte/, at han var Udgiver af Bladet Nordstjernen, ligesom han m/ed/ H/ensyn/ til det paaankede Stykke, forkl/arede/ at han vedkjendte sig samme, forsaavidt det fandtes i hans Blad, men at han ei kunde opgive Forfatteren, som han ei kjendte; han havde blot optaget Opsatsen af Bladets Annonce casse. Ved Ordre af 15/12.49 blev derpaa Ang/jelden/de, efterat hans Andragende om at Sag/en/ maatte frafaldes i Henhold til Just: Dptets (Justits Departementets) Bestem/m/else var forkastet Tiltale for Overtrædelse af 9-26, cfr: 25, og er Ang/jelden/de ved U/nder/ R/ets/ D/om/ af 23/2 (13/2 i N. Rt.) d: A: for forsætlig og aabenbar at have vist Ringeagt mod Hstret, dømt til 64 Dages Arrest og Sagens Omkostninger. Denne Dom indbragtes for O/ver/ R/etten/ efter Ang/jelden/des Forlangende, hvor han d/en/ 6/5 d: A: blev dømt til 32 Dages

side 137:

Sædv/anlig/ Fangekost. Hvad der under nærv/ærende/ Sag paatales, er om Ytring i Nordstjernen / (..)dt p: 3 /, hvor det hedde som der anført. Dette egner sig til Straf, de andre Ytringer kan der ei blive Tale om, da Sagen efter Ang/jelden/des Forlangende er appelleret. Men hvad denne Ytring angaaer, er jeg med de foreg/aaende/ Justalits(er?) enig i at straffe den efter 9-26, idet Forfatteren vil have udtalt at Hstret, ist/edenfor/ at dømme efter Lov og Ret, lader sig lede af saadanne Motiver at man ved at sette saakaldet vanziret Stempel paa Folks borgerlige Ære skulde sikkre sig mod Vedk/ommende/s senere Fremtræden. Om man forresten vil refere(?) (referere? / erfare?) den følgende Sætning "at den Af(...?)s var for ærekjær osv:" enten til Publicum eller Dommerne, formenes ligegyldigt, da allerede den foregaaende Ytring er af den Beskaffenhed at Ang/jelden/de maa fældes. {I det} Tilt/alte/ har altsaa viist baade aabenbar og forsætlig Ringeagt. De foreg/aaende/ Dom/m/e have tilste(?) afgjort de processuelle Sp:maal. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Straffen seer jeg ingen Grund til at forandre St/ifts/ O/ver/ Rettens Dom, hvorefter det strengere Alternativ er valgt. Vistnok er det vel oplyst, at Ang/jelden/de selv ei er Foraftter; men da han dog har gjort sig bekjendt med og trykt Art/ikkelen/, maa han efter Crl: \25-2/ (25-1 i B-versj.) derfor staae til Ansvar, i(?) hans Bestræbelse for at skaffe Forf:(Forfatter?) har ei lykkedes, ligesom han heller ei har villet fremlægge Mauskriptet. Ang/jelden/de bør belægges med den af O/ver/ R/etten/ bestemte Straf. Ingen Benaadning. Ved processualia intet at bemærke.

Concl/uderer/

St/ifts/ O/ver/ Rettens Dom bør ved Magt at stande. I Sallar/ium/ til Actor 10 Spd:

2: Andresen. Ei enig i {.....? Sag paatalte?} \at det Strafbare/ af Stykket i No: 93 af Nordstj/ernen/ skulde ligge i sam/m/es første Passus, der efter min Formeening ei i og for sig indeholder en aabenbar og forsætlig udtalt Ringeagt, men kun at man, for at sikkre sig mod hans senere Optræden paa den af ham hidtil fulgte Bane, har valgt en vanærende Straf, hvilket ikke nødvendig er nogen vanærende Beskyldning mod Retten. Jeg antager derimod at det Strafbare ligger i omhandlede Tirads sidste Passus (Tirad = svada, langdryg ytring), der efter sin Forbindelse med det Foregaaende maa antages at sigte til Hstret og hans strafbare Egenskab, formeentlig er aldeles aabenbar og forsætlig. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Ang/jelden/des Straf antager jeg ei der er Grund til at ansee ham haardere end Ham/m/ersten, nemlig med 16 Dages Fængsel.

3: Lasson. som Hallager.

4: Krog. Ligesaa, dog enig med Andresen hvad det Strafbare i Stykket angaaer.

5: Motzfeldt. som Krog.

6: Borschenius. som Andresen.

7: Schveigaard. som Krog.

8: Rye (Justi/itiarius/. Ligesaa.

L: No: 172. 2 Sess: 50

Den 14de November 1850
 Advocat Dunker, Actor,
 mod
 Præliminarist (Georg) C. P. Hammerstein

1: Borchsenius!! (Borschenius). {Under} Ifølge Smalenes!! (Smaalenenes) Amts Ordre af 14/2 d: A.: tilt/ales/ under denne Sag Præli/minarist/ C. P. Hammerstein for Overtr/ædelse/ af Crl: (Criminallovens) Cap: 9 § 26, Forsaavit han i Bladet Frhalds (Frederikshalds) Budstikke No: 1 for deri i en Opsats har brugt følgende Udtryk: "Retfærdigheden slagtes og nedlægges i H/øie/sterets Salttønde", han har erkjendt at være Opsatsens Forfatter. Han er ved O: R: (Over Retten) fældet til 16 Dager F/ængsel/ p/aa/ sædv/anlig/ Fang/ekost/, og ved U: R: (Under Retten) til 32 Dages Arrest. Foranlediget af de Yttringer som Defensor har fremført om processualia, bemærkes foreløbig: Jeg formeener at nærv: (nærværende?) H/øie/steret maa finde sig competent til at udføre det Hverv hvortil den er kaldet. Den ordinaire Ret har tilkjendegivet Just: Dptet (Justits Departementet) at den finder at maatte viige Sæde, da Tilt/alte/ har forlangt H/øie/ste(ret?) om maatte altsaa en extraordinair Ret sættes. Jeg anseer det overflødig at ytre mig om hvorvidt den ord/inare/ Ret har været beføiet til at vige sit Sæde. Ang/aaen/de Realiteten er jeg af den Mening at Tilt/alte/ bør straffes efter 9-26, han har formeentlig med Forsæt skrevet Artiklen, hvorved han aabenbar har viist Ringeagt mod en constitutions Magt; skulde det end være Til/fælde/, at Tilt/alte/ selv ei nærer Ringeagt, som han under Sagen har forkl/aret/, er Art/ikkelen/ unægtelig saaledes affattet at Ringeagt deraf opstaaer mod H/øie/steret; at H/øie/steret maa betragtes som en af de const/itutionelle/ Magt[er?] er formeentlig udtrykt eller en Følge af Gl: (Grundloven) litr: D, ligesom det er den almindelige Meening. Skulde det ialfald antages at ei alene H/øie/steret er const/itutionell/ Magt, men at dermed Forstaaes alle Instantser, er ogsaa Art/ikkelen/ feil skrevet, at samtlige Domstole ere injurierende. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Straffen formeener jeg at O: R: D: (Over Rets Dommen) bør stadfæstes. Til Benaadning ingen Grund. Ved processualia Intet at bemærke.

Concl/uderer/

St/ifts/ O/ver/ Rettens Dom stadfæstes. I Sallarium til Actor 10 Spd:

2: Schweigaard. Enig.

3: Andresen. ligesaa, dog bør Straffen bestem/m/es som ved U/nder/ R/etten/, da Ang/jelden/des Livesstilling gjør denne Straf meer passende. Dette er ogsaa

135b:

den alm/indelige/ Regel hvorfor der for Ang/jelden/des Vedk/ommende/ ingen Grund er til at afvige.

Concl/uderer/

U/nder/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. Sallar/ium/ 10 Sp:

4: Motsfældt. som Førstvoterende. Jeg antager, at det er {u}tvivlsomt om ikke efter Omst/ændighederne/ det mildere Alternativ i 9-26 bør vælges.

5: Krog. som Førstv/oterende/.

6: Lassen. ligesaa. Det hvorom er kan være Spm:, er om 9-26 (me?)d Statsmagt har meent H/øie/steret, og derom kan ingen Tvivl være. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Processualia bemærkes, at det ei er heldigt af Actor at han har s(am?)stem/m/et med Defensor m/ed/ H/ensyn/ t/il/ Competance sp.(?). Rett(...?) angribes; Frd: (Forordningen) 3/6.96, § 36,

indeholder udtrykkelig Bestem/m/else herom. Her skal Sagføreren tage Domstolens Parti. Min Mening er ei at denne Fremgangsmaade skulde have nogen Indflydelse, og han kan ei derfor nægtes Sallarium. 12 Sept: 1818, \§ 11/, viser ogsaa, at Foranstaltn/ing/ kan ansees overflødig.

7: Hallager. paa sam/m/e maade som Andresen.

8: Rye (Just/itiarius/). enig med Førstv/oterende/, og bør man vælge det mildere Alternativ, og stemmer derfor for 100 Spd: Mulct.

L: No: 173

2 Sess: 50

Den 14de (i A- og B-versjonen, 12te i Norsk Retstidende) November 1850

Advocat Rolfsen, Actor,

mod

Cand: theol: Gotlieb Linstow Tischendorff

1: Krog. Efterat Just: Dptet (Justits Departementet) i Skr/iv/ 10/1 s: A: havde anmodet Budskeruds Amt om at anstille Undersøgelse om Forf/atteren/ til en i No: 1 af Dram/m/ens Adresse 5 Jan: d: A: inskriberet "det nye Marine-drama", hvilken Opsats blev sluttet i No: 3, og derhos havde ytret, at vedk/ommende/ Forfatter derved formentes at have forbrudt sig mod [Criminallovens] 9-26, blev et Forhør optaget paa Politikom/m/eret, hvorunder Angj/eldende/ vedtog at være ansvarlig Forfatter af nævnte Opsat, og blev derefter 23/1 af Amtet tiltalt efter 9-26. Ved U: R: (Underrettsdom ved Drammens Bything) er Angj/eldende/ som skyldig anseet med 8 D/ages/ F/ængsel/ [paa] V/and/ og B/rød/, [i]? Chris/tiania/ St/ifts/ O/verret/, 2 Ces/sion/ af 18/5.50, er hans Straf /: der iøvrigt stadfæster U/nder/ R/ets/ D/ommen/ :/ bestemt til 96 Dages Arrest. Foreløbig bemærkes at fors/aavidt/ Defensor har valgt Tvivl om nærv/ærende/ Rets Competance, samt om Hstret (Høiesteret) er const/itutionel/ Magt, ere disse Sp:maal afgjort af foregaaende Dom. Fors/aavidt/ Defensor har anført at Sags Anlæg i deslige Tilf/ælde/ skal skee af Cancelliets, i hvis Sted Just: Dptet ei kan antages at være tiendt(?), samt at det ei er klart om Dptet (Departementet) har beordret Sagen (B-versjonen: Tiltalen), men at dette(?) er skeet af Amtet (B-versjonen: Buskerud Amt), saa bemærkes at det efter Crl: (Criminallovens) 25-10 er bestemt, at ved deslige Forb/rydelser/ de alm/indelige/ Regler skulle gjælde. Efterat Angj/eldende/ i de 2 foreg/aaende/ No: 154 for 49 (= 1849), og 2 for d/ette/ A/ar/ (= 1850), har gennemgaaet den Sigholtske Sag, og derunder paa en ufor-

side 136:

delagtig Maade udtalt sig om Adv: Lous, har han i det No: (Nummer), for hvilket han er sat under Tiltale, ytret at han har vist Mangel paa Logik og Overflod paa Fusentasterie (= overilet handling), at han ei er den Mand der gjør(?) sig saa smart naar han har opdrevet et Stykke Vildt, Vrøvl m: M: (med mere), derefter ytret om Hstret (Høiesteret), at samme ganske har gaaet i Lous (Norsk retstidende: den for Høiesteret befalede Actor) Ledebaand, og Retten synes at have taget for god Fisk alt hvad Lous henkastede til dem, at de høistær/værdige/ i den Grad have compromitteret sig at de osv: (og så videre?). At, han med de om Hstret brugte Udtr/ykke/ har forgaaet sig mod 9-26, anseer jeg for utvivlsomt, og fors/aavidt/ jeg har nævnt de 2 foreg/aaende/ No: af Bladet, er dette kun skeet for at vise Gangen i det Hele, at Opsatsen nemlig heelt har været spækket med Grovhede mod Actor, i hvis Ledebaand Hstret har gaaet. Det bifalles derfor at O/ver/ R/etten/ har taget Hs: (Hensyn?) til disse Udtryk, uagtet Sagen kun er paaanket efter Angj/jelden/des Forlangende. Bemærkes maa ogsaa Sætningen i No: 3: "Vi have gjen/n/emgaaet alle de Poster ----- til retfærdig viis fældt ham", hvilket synes at involvere at Hstret har afsagt en uretfærdig Dom. Forsaavidt det er Paaberaabt at Angj/jelden/de strax efter, da der blev Spm: om hans Yttringer har tilbagekaldet dem og erklæret at hans Mening ei var at fornærme Retten, kan dette ei komme i Betragtning naar hensees til paapegede klare Ytringer, {om} hvilke Ytringer ialfald brugtes om Hstret, maa antages at (v?)ise Ringeagt, At dernæst de af ham fremsatte Fornærmelser have været forsætlige og aabenbare, er klart, da de findes i en længere Afhandling ang/aaen/de den Sigholtske Sag og dennes Udfald. Angj/jelden/de er 38 Aar gl:, og ei forhen straffet el/ler/

tiltalt, og ligesom jeg ei finder at der er saa formildende Omst/ændigheder/ tilstede at det mildere Alternativ kan vælges feil former i Ang/jelden/des Stilling som Cand: theol: at være Grund til at vælge mildeste Fængselsstraf, Arrest, og da jeg antager at de under nærv/ærende/ Sag paatalte Ytringer, formedelst den Form hvori de ere fremsatte, og den Forbindelse hvori de staar, have været ski(kk?)edt til hos Mængden at vække Ringeagt for(?) (hos?) Hstret[.?] antages Tiden at kunne blive den af St/ifts/ O/ver/ Retten anlagt(?) (valgt?). Da jeg derhos ei finder Noget at bemærke mod H/øiesterets/ A:(?) (Actors?) Sallar/ium/, bliver O/ver/ R/ettens Dom at stadfæste. Ingen Benaadning. Ved processualia Intet at bemærke.

Concl/uderer/

St/ifts/ O/ver/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at Stande. I Sallar/ium/ 12 Spd:

side 136b:

2: Schveigaard. Enig, dog bemærkes med Hensyn til Actionsdecretets Form, at dette ei kan siges at være udfærdiget uden Just: Dptets Medvirkning, da sam/m/es Skriv af 10/1. d: A: udtr: (udtrykkelig) indeholder at Dptet finder det rigtig at Vedk/ommende/ drages til Ansvar.

3: Motzfeldt. Ligesaa enig med Førstvoterende (Krog), og ser at jeg antager Straffen bør bestem/m/es til \ 48 D/agers/ / Fængsel, der begge, baade den som blev dømt i foreg/aaende/ Sag (Hammersten), som Ang/jelden/de (Tischenforff), ere (Bed..t..rer?) og tilhøre som en(?) (samme?) Classe i Samfundet – det synes derfor ellers inconsequent at vælge en anden Straf for T (Tischendorff) end for Ham/m/ersteen, og hvad den subjective og objective Skyld angaaer, er T skyldigere end H.

4: Andresen. Enig med Førstvoterende paa samme Maade som Motzfeldt. Jeg er fremdeles enig i at Consequentesen af den forrige Dom lede til at Straffen for nærv/ærende/ Ang/jelden/de bestemmes til Fængsel.

5: {Borschenius} \Lasson/. Som Schveigaard.

6: Hallager. Ligesaa.

7: Borschenius. som Motzfeldt.

8: Rye (Just/itiarius/). som Krog.

144:

A-versjonen.

L: No: 187.

Den 22de November 1850
Advocat Andresen, Actor,
mod
Ole Bull

1: Assessor Bruun. Under 11/1 d: A: tilskrev Bergens Politimester Ole Bull som Entrepreneur for det norske Thester i Bergen, og opfordrede ham til at anvise Politiet Pladse i de 1 siddene Parqvæt, da i modsat Fald Tiltale vilde blive reist. I Skr/ivelse/ 16de s: M: tilmeldte Bull Politikammeret, at Bestyrelsen troede at burde imødekomme Begjæringen, under

144b:

Forudsætning af Lovens Medhold, ”i det 3 siddende Pladse fra i aften staar til Politiets Benyttelse i Parqvettet.” Under s: D: som Politimesteren officielt skrev til Ole Bull, skrev han ogsaa privat til Bull, at Politiets Betjente var i Besiddelse af almindelige Adgangstegn (: Polititegn :) til Theatret, og at det altsaa endvidere var 3 siddende Pladse, der forlangtes. De 3 Pladse, der af Theater bestyrelsen anvistes, vare 3 \siddende/ Pladse i det staaende Parqvette paa en Side bænke ved Indgangen, og over disse 3 Pladse var ophængt en sort Plade af Pap, paaskrevet med store hvide Bogstaver: ”Politiets 3 Pladse”, og ved Siden anbragt en Lampe. Politimesteren fandt disse 3 Pladse upassende, og indgav 29/1 til Stiftet en Klage, med Begjæring om Tiltale mod Bull for Forhaanelse mod Politiet, og Adgang til ved Dom at faae afgjort sin Berettigelse til at forlange Pladse anvist i Theatret. 31/1 anmodede Stiftet[s] Assessor Ege om, i Overeenst/emmelse/ med Rescr/ipt/ 1811 og Lov 1/5.27, at optage Forhør, hvorefter Tiltale institueredes (intituere = opprette, innrette) mod Ole Bull, Kjøbmand Michelsen og Candidat Jensen, som Theatrets Bestyrelse, til Straf for Forhaanelse mod Politiet, og mod Bull for at faa ham tilpligtet at {anv} lade Politimesteren vælge sig Pladse. Ved den afsagte Politiretsdom 3/6.50 bleve de 3 nævnte Theaterbestyrere, forsaavidt de vare anklagede for Overtræd/else/ af 10-4, frifundne, hvorimod Ole Bull som Entreprenneur blev tilpligtet at anvise Politiet saamange og saadanne Pladse i Theatret, som Politimesteren fandt nødvendig for Politiet til Ordens og Roligheds Overholdelse, under en Mulct af 5 Spd: (rimeligviis til Politicassen) for hver Gang han sad Dommen overhørig. Dommen er alene for Bulls Vedk/ommende/ og efter hans Forlangende indanket (til H/øie/steret/), og angaaer saal/edes/ ikke Forseelsen, men kun Sagens anden Deel. Actor har pr(incip:?) paastaet Sagen afviist, som ei angaaende appellabel Gjenstand. Jeg troer dog at Sagen af denne Grund maa kunne paakjendes. Den Omst/ændighed/ at der hver Theater aften skal afgives saamange Fripladse til Politiet, som dette forlanger, maa vel ækvivalere (ekvivalere = ha samme verdi som, oppveie) Renter af 100 Spd: Snarere kunde der være Tvivl om hvorvidt Sagen, der nu ei angaaer Strafansvar, {ret} nu som offentlig Poli-

145:

tisag kan paakjendes af H/øieste/ret. Da Sagen imidlertid interesserer Politiet, og da f/or/ Ex/empel/ Politisager hvorved Nogen tilpligtes at lade sig confirmere, paadømmes af H/øieste/ret, antager jeg at ogsaa nærv/ærende/ Sag kan paadømmes. Det er in confesso at {Politi} Ole Bull har erhvervet Bevilling, og at {dette} Theatrets Forestillinger derved er sat under Politiets specielle Opsigt. Politiet maa, hvad enten dette var sagt i Bevillingen eller ei,

have almindelig Adgangsret ved Hjælp af Polititegn til alle Theatrets Forestillinger; men denne Ret har ogsaa Politimesteren i Bergen erkjendt at have, og nogen yderligere Ret troer jeg ei Politiet kan tilkomme. Politimesteren har vel anført, at Confluxen (konfluks = sammenløp, tilstrømning) undertiden var saa stor at han ei kunde komme ind; men dette releverer (relevare = være av betydning) Intet, da han kan gaae ind ad de andre Veie. I extraordinaire Tilfælde kan Politiet tiltvinge sig Adgang. I sin private Skr/ivelse/ forlanger Politimesteren kun 3 siddende Pladse, men disse ere ogsaa anviste. Vel har Bull ved Anviisningen af hans Pladse baaret sig (d..n..?)agtigt og upassende ad. Men dette vedkommer ei Sagen i dens nærv/ærende/ Stilling. Det var ei Pladsene, men den anbragte Tavle og Lampe der gjorde hans Opførsel {pl} upassende; men Tavlen og Lampen kunde Politiet selv borttage. Vel hørte de anviste Pladse til de sletteste i Forhold til Skuepladsen, men det er oplyst at Tilskuerpladsen derfra bedst kunde oversees, og at det derfra var beqvemmest i en Hast at kunne komme ud. Man bør saameget mueligt opretholde Politiet i dets Værdighed, men de 3 Pladse, der anvistes, maatte Politiet være tilfreds med, saameget mere som jeg antager, at de endog ei kunde fordre samme. Jeg troer saal/edes/ at Bull maa blive at frifinde. Ved Processual/ia/ Intet at bemærke.

Concl/uderer/

Entrepreneuren for det norske Theater i Bergen, Ole Bull, bør for Politiets Tiltale i denne Sag, forsaavidt paaanket er, frie at være.

2: Hjelm. Enig heri.

3: Hansen. ds:

145b:

4: Aall.		
5: Mørch.		Heri
6: Professor Hallager.		enige
7: Lange.		

3b:

A-versjonen.

L: No: 218.

Den 11te December 1850
Advocat Skjelderup, Actor,
mod
Studenr Marcus Thrane

[1:] Assessor Smith. I No: 17 af Arbeidsforeningens Blad, der udgives af Angld: (Angjeldende), findes et Stykke, hvori opregnes de Theses, der skulde discutes ved et berammet Præstemøde paa Lillehammer, hvorefter der anstilles endeel Reflexioner

4:

om Præstestanden i Alm/indelighed/, hvorhos gives en Fremstilling af de Misbrug, hvori denne Stand til alle Tider skulde have gjort sig skyldig. Opsatsen slutter med Ordet: "Fortsættes". I No: 18 findes en Opsats: "Bonde for Præst og suurt Øl for Viin". Denne Opsats, der findes i Udtoget Pag: 9-11, fortæller først en Historie, hvorefter en Bonde skal have meddeelt et sygt Lægslem Sacramentet, {fo} udklædt som Præst, ligesom han havde givet den Døende suurt Øl for Viin. Forfatteren fremsætter derefter 4 Spørgsmaal (see Udtoget). Forfatteren siger at disse ere af den Vigtighed, at de burde behandles paa Præstemødet. Der spørges om den Døende ved det sure Øl kunde have faaet Christi Blod o: s: v: (og saa videre). I Skr/ivelse/ 7/5 (Norsk Retstidende sier "7de Marts") til Kirke-Deptet (Departementet) anmeldte Biskoppen (over Christiania Stift) dette; Kirke-Deptet henvendte sig til Justits-Dept:, som i Skr/ivelse/ (14/5) til Stiftet (Stiftamtmanden i Christiania) var enig i, at Angld: (Angjeldende) burde drages \til/ Ansvar. Ved Forhør 21/5 erkjendte Angld: at være Forfatter, hvorefter Action udstædtes. Ved de i Sagen afsagte Domme er Angld: m/ed/ H/ensyn/ t/il/ Opsatsen i Bladet No: 18, for Forb/ydelse/ mod 8-1, sidste Membrum, hvilke Domme ere af 11/7 og 2/9, er Angld: anseet med 6 Maaneders Strafarbeide. Da disse Domme kun er indanket efter Anglds: Forl: (Forlangende?), handles kun om Opsatsen i No: 18. Forsaavidt Actor har paastaaet, at den sidste Opsats er en Fortsættelse af den første, er jeg med Defensor enig i at den første maa være udenfor Sagen, uden forsaavidt den kan tjene til Fortolknings middel af den sidste. Forsaavidt Angld: ved de foreg/aaende/ Retter havde paastaaet Sagen afviist, er denne Paastand desideret (desidere =avgjøre, bestemme). Defensor har søgt at godtgjøre, at ligesom de udhævede Spørgsmaale i deres Indhold ikke kan betragtes som nogen Forhaanelse eller Bespottelse af Sacramentet, saal/edes/ har han heller ikke ved de brugte Ord og Udtryk i Formen forseet sig saal/edes/ at deraf kunde udledes nogen Hensigt til Spot mod det Allerehelligste. Det har kun været hans Hensigt paastaaes der at opfordre Præstemødet til at tage under Overveielse de samme Spørgsmaale, som videnskabelige Theologer af alle christelige Sæcter

4b:

har undersøgt, i hvilken Hensigt Defensor har ladet oplæse et Stykke af en i Kbhavn (København) i 1849 udkommen Dogmatik af en Professor, hvori de samme Spørgsmaal ere opkastede, men med andre Ord, idet Forfatteren undersøger om Sacramentet kan uddeles af en Læg Mand, og om Andet end Viin kan benyttes ved Sacramentet. Der maa vist nok ogsaa indrømmes, at den christelige Religions Troes lærdomme kunne gjøres til Gjenstand for Discussion i trykt Skrift, uden at man derfor haaner eller spotter Religionen, men det maa visselig ogsaa indrømmes, at man, ved at anstille saadanne Undersøgelser bør afhold sig fra

Yttringer og Forestillinger, der bære umiskjendeligt Sprog af Ironi og Jagen efter at gjøre Gjenstanden latterlig. Anvendes dette paa Annoncen i No: 18, forekommer det mig i høieste Grad tvivlsomt om Nogen, der blot hører Annoncen oplæst, kan nægte, at Forfatteren, saal/edes/ som han burde, har holdt det Latterlige fjernet fra den alvorlige Gjenstand, han har behandlet. Naar han saal/edes/ fremstiller en i Præstedragt udklædt Bonde ved en fattig Lægdslems Dødsleie, som i en Ma(ske?)ragedragt meddelende den Døende suurt Øl under Navn af Christi hellige Blod, da har han, saavidt jeg skjønner, utvivlsomt lagt for Dagen en saadan forargelig Tendents til at gjøre det Allerehelligste latterlig ved en Scene, der er af den alleralvorligste i Menneskelivet, at jeg vilde finde det sørgeligt om hans Forhold ei skulde kunne rammes af Loven, aldenstund Religionen og dens Sandheder bør omgjærdes med Statens Straffelov saal/edes/, at man ved paa en offentl/ig/ Maade, som i trykt Skrift, lægger for Dagen, at han ei undseer sig for at blande verdslig og forargeligt Spøg sammen med det Helligste, gjør sig skyldig til Straf. Jeg betragter unyttig Spøg i trykt Skrift paa samme Maade {som}. Man indvender vel, at Hensigten at spotte ei er aabenbar, og at det kun er aabenbar Ringeagt, der efter Grundlovens § 100 er strafbart. Efter mit Skjøn og min

5:

Følelse er Hensigten at spotte aabenbar; og er dette Tilfælde, er ogsaa Grundlovens Betingelse tilstede. Det kan efter min Mening umuligt have været Angld:s Hensigt alene at opfordre Præsteforsaml/ingen/ til at tage Spørgsmaalene under Behandling. Angld: er ingen simpel Mand, og kunde saal/edes/ have fremsat Spørgsmaalene simpelt uden at gjøre Sagen latterlig; men hans Hensigt var efter min Opfatning, foruden hiint Hovedøiemed, tillige at gjøre Præstestanden latterlig, og det selv i en af de allervigtigste Handlinger, der er lagt til deres Embede. Jeg forstaaer f/or/ Ex/empel/ ei hvorledes man skal forstaae Udtrykket "suurt" Øl, uden for at forøge det Latterlige. Alene Sammenligningen mellem suurt Øl og Christi Blod er oprørende. En vaa (vå = tvil, engstelse, skade, uheld) Bonde kunde vel sige, at han ei forstod at udtrykke sig bedre, Med al Agtelse for Andres Mening, finder jeg den incriminerede (inkriminere = beskyldte for et lovbrudd) Artikel demoraliserende for den almene Mand. Idet jeg saal/edes/ antager, at Angld: bør ansees efter 8-1, kan jeg dog ei være enig i, at der er tilstrækkelig Grund til at vælge det strængeste Alternativ; thi om end Angld:s Opdragelse som Student, i Forbindelse med den Omst/endighed/, at han har ladet sin Opsats indføre i et Blad for den mindre dannede Classe, i sær Grad tale mod ham, maa det dog indrømmes, at {f..} Meningen om hvad CrL (Criminallovens) 8-1 har tilsigtet {at} \er/ saare forskjellig. {ei at tale om} Jeg voterer for Straffens Bestemmelse til Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 16 Dage. Jeg finder saal/edes/ at burde give ny Concl/usion/. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

N: N:!! (Nomen Nescio = ukjent?) bør for Forbr/ydelse/ mod CrL:s 8-1, sidste Membrum, at hensættes i Fængsel paa sædvanl/ig/ Fangekost i 16 Dage, samt betale Sagens Omkostn/inger/, hvoribl/ant/ i Salær til Actor 12 Spd:

2: Mørch. Uagtet jeg ei kan nægte at jeg nærer stor Tvivl om der er tilstrækkelig Grund til at frifinde Angld:, hvilket formeentl/ig/ maa beroe paa et Skjøn om Angld:s Yttringer, kommer jeg dog til det Resultat, at Angld:

5b:

ei kan straffes efter vore Love, nemlig 8-1. Ved denne §'s Anvendelse maa nemlig Grundlovens § 100 tillige have for Øie, Det maa Væsentl/ig/ komme i Betragtning, at Angld: ei har opdigtet det meddelte Factum, der er beviist at være som fortalt. Det forekommer mig at Angld: især har tilsigtet at ramme Præsterne, ikke Religionen.

Vedk/ommende/ Bonde har virkelig brugt suurt Øl; derfor dette Udtryk i Opsatsen. Jeg antager saal/edes/ at Angld: bør frifindes, men kun for videre Tiltale, da Angld: ialfald har været uforsigtig.

Concl/uderer/

N: N: bør for Just/itiens/ videre Tiltale i denne Sag fri at være, dog saal/edes/ at han betaler Sagens Omkostn/inger/, hvoriblandt i Salær o: s: v:

3: Aall. Enig med {Mørch} \{Smith}/ \Mørch/. Min Tankegang, da jeg først gennemlæste Opsatsen, var den, at Angld: ei kunde fældes, dersom Factum virkelig var passeret. Hvad der har gjort mig tvivlsom er Forbindelsen mellem begge Opsatser. Der er al Grund til at antage, at Angld:, der har skrevet Opsatsen i No: 17, der efter min Mening er langt skadeligere, ogsaa i No: 18 har tilsigtet at virke paa samme Maade. Jeg er imidl/ertid/ atter kommen tilbage til at Angld: maa frifindes, fordi Angld: har fremstillet et i sig selv latterligt Tilfælde, paa en latterlig Maade. Men er ei berettiget til at underlægge tilsigtet Spot mod Religionen, naar det ei tydelig fremgaaer af Ordene. Jeg anseer mig ei berettiget til at fælde Angld: naar han ei har vidst aabenbar Haan. Jeg har tænkt at frifinde aldeles, men paa Grund af, at der dog altid bliver nogen Tvivl tilbage, gaaer jeg over til kun at frifinde for videre Tiltale.

4: Ottesen. Idet jeg tiltræder Smiths Votum, skal jeg kun bemærke, at om jeg end ikke har fundet aabenbar Spot, kan jeg dog ei tvivle om, at Angld:s Hensigt har været paa en forhaanende Maade at fremstille at Factum, som vel tildeels kan have nogen Grund, men dog vist nok er

6:

udsmykket. Jeg er enig i, at Angld:s Hovedøiemed har været at spotte Geistligheden, men at Angld:s Ord dog ogsaa spotter Religionen.

5: Lange. Enig med Mørch og Aall. Vist nok kan man faae nogen Tvivl om Tendentsen ved at see hen til den første Opsats, men i denne er det dog enkelte Yttringer, der tyder paa, at Thrane ei har tilsigtet at spotte Religionen. Jeg anseer det saal/edes/ ei klart at Angld: har tilsigtet aabenbart at spotte Relig/ionen/.

6: Hjelm. som Mørch.

7: Justitiarius. ligesaa.

51b:

A-versjonen.

L: No: 65.

Den [7de] Februar 1851
Advocat Kraft, Actor,
mod
Candidatus theologiae Oluf Broch

1: Assessor Aall. I forrige Aar udkom uden Angave!! (Angivelse) af Forfatterens Navn, paa Schibsteds Forlag, en Bog betitlet "Antisekosis", en Morskabsbog (mrkn: Nasjonalbiblioteket har boken). Denne Bogs første Afdeling overskrives Girondisme og Bonapartisme psykologisk skildret, og Pag: 16-17 findes Yttringer om norsk Storting, der ere anseede saa fornærmelige, at

52:

de have foranl/ediget/ nærv/ærende/ Sag, idet Xiania Stiftamtmand henstillede til Politimesteren at optage Forhør til Opfdagelse af Forfatteren. Ved Forhør 17/(?) fremlagde Schibsted en Erkl/æring/ fra Cand: theol: Broch, hvori denne tilstaaer at være Forfatter. Justits-Dept., til hvem Forhøret indsendtes, tilmeldte 4/7 Stiftet at det fandtes rigtigt at Forfatteren tiltaltes, hvilket skedte ved Ordre 6/7 for de af ham Side 16 og 19 brugte Yttringer, hvorved han antages at have forbrudt sig mod 9-26. Ved U/nder/Retsdom 1/8.50 er Angld: (Angjeldende) for Overtræd/else/ af bemeldte Lovsted ilagt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 40 Dage. St/ifts/ Retten stadfæstede denne Dom 23/9, men forandrede Straffen til 60 Dages Arrest. Sagen er indanket efter Angld:s Forl/angende/. Efter de flere Præjudicater (prejudikat = rettsavgjørelse, særl. i Høyesterett), der haves, antages det at Sagen er rettelig anlagt af Stiftet, uden at Regjeringens Resolution var nødvendig. M/ed/ H/ensyn/ til Skriftets Tendents viser det sig, at den tildeels har en religiøs Retning, og gaaer ud paa at overføre Religionens Grundsætninger paa Statslivet, og at rette paa den Tidsaand, hvorimod Forfatteren har afgjort Antipathi. Efter at have i stærke Udtryk udtalt sig mod selve Forfatningen og den Maade hvorpaa den gennemføres, indlader han sig paa Reflexioner, der forekommer mig at ligge paa Grændsen af det uforstaaelige og fanatiske. (Pag: 2 i Udtoget: Om Magten hos Repræsentationen o: s: v: "Saaledes er det norske Storting bleven en Planteskole for de frækkeste Laster Friheden er intet Andet end den maskerede Djævel Det Djævledyrkelsens Brændpunct, som vore Storting i den senere Tid har været Ubegribeligt at Præster kan ville deeltage i Stortinget naar man betænker, at det hedder "Du skal ei findes i de Ryggeløse[s] Forsamling". Gesindel" (tysk: pakk, lavere klasse). Udt/og/ Pag: 5 "Dette staaer ikke i Modsigelse med hvad der er anført om Præsternes Deeltagelse i det norske Storting, jeg havde nær skrevet "Skøierthing" o: s: v: "det Sørgelige, det Nedværdigende heri for Præsterne Skøiere, der kommer paa Stortinget. Disse Ud-

52b:

tryk indeholder saa fornærmelige og foragtelige Yttringer, at de endog, betragtede isolerede, synes at være af det alvorligste Slags. Defensor og Angld: have vel forsøgt at forkl/are/ d(em?) ved den Tendents Forfatteren i det Hele har havt, og at Udtrykkene især sigte til Præsternes Deeltagelse i Stortingene, og til Statsforfatningen i det Hele. Jeg antager dog i at disse Udtryk lade sig forklare, naar man ei vil antage Forfatteren for incapa(b:?) p(oe?)næ (? : utav inkapabel = udyktig, uduelig), uden som Fornærmelse mod Stortinget, og efter den

Maade hvorpaa Angld: er optraadt i Sagen og her for Skranken er han vist nok Sværmer, og i den Grad henreven af sin I(dee?) og den Kamp han har styrtet sig i, at hans Aand er nær ved at være forvirret. Ytringer i Skriftet og i hans Tale vidner om Fanatisme. Som aldeles incapa(b:?) p(oe?)næ (se ovenfor) kan han vist nok ikke betragtes, da hans Skrift og Tale paa mange Steder røber dyb Tænkning. I denne Angld:s Sindstilstand maa man søge Grunde til den af de foregaaende Retter anvendte milde Straf. Udtrykkene behøve formeentl/ig/ ei videre at commenteres. Angld:s Stilling og hans Skrift forekomme mig kun at kunne have liden Indflyd/else/ paa vort offentlige L(i?)v og Forfatningen i det Hele; hans Sinds tilstand og hans Sværmeri maa vække Medlidenhed efter Indtrykket paa mig. Jeg troer imidl/ertid/ ei at man komme til mildere Resultat end O/ver/ Retten. Ingen Benaadning. O/ver/ Retten har valgt 60 Dage, hvilket Tal ei er deleligt med 8, {og saal/edes/ .. Tilfældet af Convertering} hvilket er usædvanligt; men jeg finder det ei paa Grund af 2-17 nødvendigt at gjøre nogen Forandring. Sagens Omkostn/inger/ maa Angld: bære. Actor har frafaldt Salær.

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ets/ Dom/men/ bør ved Magt at stande.

2: Ottesen.	Enig heri.	
3: Lange.		
4: Hansen.		Ligesaa
5: Manthey		
6: Smith.		
7: Justitiarius		

L: No: 216.

1 S/ession/ 52.

Den 13de April 1852
 Advocat Dunker, Actor,
 mod

1: Mathis (Mathias) Johnsen Damstorp, og 2: Hans Olsen Sanders.

1: Ass/essor/ Manthey. Efter Ordre af Amtet i Smaalenene af 23/7.51 tiltales de Angj/eldende/ for Modsigelse og Gadeuorden i, og No: 1 tillige for Betleri, og Ex-Ordre af 9/9.51 (Extensions?-Ordre) (? Ekstensjon = forlengelse, utvidelse), Begge for Forb/rydelse/ mod Cap: 10, § 9. Ved Dom (28/10.51 i Sarpsborg) af Bing som Sættedom/m/er er No: 1 og No: 2 fældet for 10, § 9, og No: 1 tillige for Betleri. No: 1: i 12, og No: 2 i 10 Dage p/aa/ V/and/ og B/rød/; Forøvrigt Frifundne. In solidum Omkostninger. Sall/arium/ for Ref/erenten/ 24 Spd.; og Settedom/meren/ 20 Spd: Dom/m/en er af 28/10.51, og den 8/11.51 stadf/estet/ af Overretten. Denne paaanket hertil efter de Angj/eldendes/ Forlangende. Under Sagen oplyst, at der i længere Tid har hersket Misfornøielse mellem Sarpsborgs Arbeidere, (....d.?) i (Kjhn?) 1850 indgivet Klage, som vel ikke er do(.....?)eret, men som maa ansees at være affattet paa en utilbørlig Maade. Den 11 Juni sidst\leden/ flokkede endeel Arbeidere ved Borregaard sig sam/m/en, Foranlediget derved, at de var blevne arbejdsløse. De samlede udenfor No: 2[’s] Bolig. Forsynede sig med Stokke, tilskaarne paa Stedet, og som efter Politibetjentenes Forkl\aring/: med et godt Haandværge. De gik derpaa i Procession gennem Sarpsborg til Glengshølen, og derpaa igjen til Sarpsborg, hvor de forblev saaledes til ud paa Aftenen. Nogle havde kastet Stokkene fra sig. Efter flere Vid: (Vidners) Forkl/aring, 1 og 2 Dep/onent/ og Byf/oged/ Pettersen (3 Dep: og 3 V/idne/), og efter 13 Dep:s Forkl/aring/ udstødte de Angj/eldende/ Trudslers mod Pelly et Comp/agnie/. de sagde iblandt: ”at Bestyreren af B/orregaard/, Bing, ikke havde gjort Andet end at udsige (hvad?) Arbeiderne, at han nu reiste til England, og at det var bedst at tage ham før han reiste”. Efter 13de Dep:s Forkl/aring/: ”at Pelly nok brugte sine Gjeltringsstreger!! (Kjeltringsstreger) deroppe (nemlig oppe i Vasdraget), saaledes som han brugte dem hernede, men de skulde nok see til at faae Kjolen af ham. ” ”. No: 1 vedgaaet den sidste Ytring, men forøvrigt benægtet de øvrige Trudslers. Byfogden forklarer, at, dersom Massen havde været edrue, saa troer han, at de ikke vilde have skredet til Voldsomheder, men at de Angj/eldende/ erkjendte, at der blev drukken Brændeviin forinden Demonstrationen, og at flere vare drukne. I den Tilstand siger Byfogden, kunde man ikke vide hvad der vilde skee. Politibetj/entene/ forkl/arede/, at Ytringerne bleve fremførte i Vrede, og at de ikke tvivlede paa at de Angj/eldende/ mente hvad de sagde, og at de Angj/eldende/ oftere har udstødt Trudslers mod Pelly. Denne har derhos fremstaaet med Klage over de Angj/eldende/. De Angj/eldende/ maae være dem, som vare Anførere, det fremgaaer af Oplysningerne fra de citerede Vidner, samt 5 Dep:t. ”De Angj/eldende/ førte Ordet”. 14 Dep: forkl/arede/, at de Angj/eldende/ opfordrede ham til at forsyne sig med Kjæp 4de Pintsedag. De Angj/eldende/ bleve først af 1 Dep: opfordret til at adskilles, og da Politiemesteren senere kom tilstede, saa gjentog han Opfordringen. Det ligger i det Anførte, at de Angj/eldende/ ikke efterkom Opfordringen/, men bleve samlede til langt ud paa Aften. Ved No: 2, Politi(....s?) (Politiassistent Thorsen) og 17 Vidnes/ Forkl/aringer/ oplyst, at No: 1 under Samtalen med Byfogden

bad (...i?) om 12 s: til Mad. Under disse Omstændigheder finder jeg, at det er oplyst tilstrækkeligt/ til at ansee Angjeldendes/ Forhold strafbart. der kunde kun være Tvivl om § 10 skal anvendes, men da Byfogden selv forklarer, at han ikke udtalte sig bestemt i sin Opfordring, saa er det den (mildeste?) (Mand?) det (kan?) bedømme Forholdet, s(om?) om de havde efterkom/m/et Opfordringen - altsaa efter § 9. Forsavidt Defens/or/ har paaberaabt; at det ikke var deres Hensigt at øve Vold paa Person og Gods, bemærkes, at de var bevæbnede med Stokke, og at deres Trudslar gik ud paa Vold paa Person.

No: 1's Betlerie kan der ogsaa være (...ostet?) Tvivl om, nemlig at det blot skede for at vække Indtryk hos Byfogden, men saaledes er det ikke Fremstillet af Vidnerne. Jeg finder ikke Grund til at aabne for Forandring i de und/er/ Retters Dom/m/e. Hvad Straffetiden angaaer, saa er L/ovens/ Bestemmelse/ Fængsel eller Straff(;) de Angjeldende i en Alder af 40 Aar og skildrede som flittige og duelige Arbeidere. De have midl/ertid/ viist sig trodsige, hvortil kom/m/er, at den Demonstration som de have viist, er af en betænkelig Art, især paa Sarpsborg. Jeg troer derfor, at der kan være Grund til at skjærpe Straffen, saaledes at den bestem/m/es for No: 1 til 22, og No: 2 til 20 Dages Fængsel/ p/aa/ V/and/ og Brød. Ingen Forskjel i de Angjeldendes/ Virksomhed, ligesom begge i en Fremrykket Alder. Ingen Benaadning. Det er unødvendigt at tilføje Dom/m/en "Saavidt paaanket er". da Sagen ved Ext: Ordren (Extensions? Ordren?) (? Ekstensjon = forlængelse, udvidelse) har faaet en Forandret Stilling, da {forb} Trudslarne mod Pelly bleve (...?) af Sagen eller Forbrydelsen. Ved Process/ualia/ Intet at bemærke. Sallarium b(ør?) ikke (ne?)dsett(es?)

Concl/uderer/

Stifts (...?tens) dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at Straffet/iden/ for No: 1 bestem/m/es til 22, og for No: 2 til 20 Dages Fængsel/ p/aa/ V/and/ og B/rød/. Sall/arium til Actor for (H/øi/esteret?) 12 Spd:

No: 2: Smith. enig med Manthey deri, at de Angjeldende/ ere skyldige i Cap: 10, § 9, samt at straff/etiden/ for enhver bestem/m/es til 20 Dage i Betragtn/ing/ af Forbr/ydelsens/ Farlighed. Derimod kan No: 1 ikke fældes for Betlerie. Det er vel oplyst, at han under Discussionen med Byfogden ytrede at han og Familie var (..g.t?) for at sulte, og i Forbindelse dermed bad Byfogden/ om at forære sig 12 s: til Brød. I den Forbindelse Begjeringen blev fremsat, kan jeg ikke betragte det som Betlerie, men blot som en slags Harsellas. Straff/etiden/ for ham saaledes bestem/m/es til 20 Dage. Jeg antager tillige at Dom/m/en bør tilføjes: "saavidt paaanket er". De Angjeldende/ ere nemlig {f.....?} udtrykkelig Frifunden for den ene Deel af Sagen, som angaaer en privat Forseelse, der kun er Gjenstand for privat Forfølgning.

108:

No: 3: Lange. Hvad Hovedforb: (-forbrydelsen?) angaaer, i det Væsent/lige/ enig med de foregaaende Voterende, skjønt jeg har været i Tvivl om de Angjeldende/ ikke maatte være straffrie. Dog formenes 15 Dage for hver passende. Hvad Betleriet angaaer, enig med Smith. Derfor ny Conclusion.

No: 4: Bruun. I det Væsentl/ige/ enig med Smith. Det vilde stride mod Cap: 6, § 19, at tillægge Betleriet med særskilt Straf, blot betragtes som en skjærp/ende/ Omstændig/hed/. Grunden til Skjærpelsen i Straffen er den fra Arbeidernes Side i Nogen Tid udviste Trudsel mod Pelly, uagtet de have været advarede.

5: Hjelm. I det Væsentl/ige/ enig med Manthey. Hvad Betleriet angaaer, skjøner jeg ikke rettere end at det har fundet Sted i ganske simpel Form, ligesom jeg ikke finder, at der ligger nogen Demonstration i at betle. (.....t...?) ikke (.....?) (paa?)peget, at Cumulation har fundet Sted, men Straffeudmaal/ingen/ viser, at dette har fundet Sted. Som Skjærp/ende/ Moment maa det have Indflydelse paa Strafudmaalingen, og (min?)dre end 2de Dage kan det

ikke have. Hvad Till/egget/ "saavit paaanket er" angaaer, da troer jeg, at det kan ansees overflødigt, da det hele betragtes, som et sam/m/en hængende Factu(um?), hertil kom/m/er at det hele Forhold er paataalt ved Extens: Ordren (? Ekstension = forlængelse, utvidelse) og henføjet under 10-9 alene.

6: Hallager. Enig med Hjelm. Jeg antager, at Conclusionen bør gives Tillæg/get/ "saavit paaanket er".

7: Justitiarius. enig med Smith.

146:

Den 18 Mai 1852.

L: No: 291

Advocat Andresen, Actor,
mod

1: Peder Johnsen Skeeseiet, 2: Johannes Sørberghagen, og 3: Nils Johannesen Ringstadengen.

1: Assessor Manthey. Efter Ordre af Christians Amt 3/7.51 tiltales de 3de Angld: (Angjeldende) for paa ulovlig Maade at have søgt at tvinge vedk: Lensmand til at undlade pligtig Embedshandling, samt for at have skjeldt, truet og forhaanet ham. Ved U/nder/ R/ettens/ Dom 29/10.51 ere de Angld: No: 2 og 3 efter 10 – 4 dømte {til}, No: 2 til 5 Dages Vand og Brød. No: 3 til 10 Speciedalers Bøder, hvorimod No: 1 frifandtes. Denne Dom paaankedes i dens Heelhed til O/ver Retten, hvor den paadømtes 19/2.52. No: 2 og 3 dømtes efter 10 – 4, og No: 3 tillige efter 10 – 12, til Vand og Brød, No: 2 i 5, og No: 3 i 8 Dage. No: 1 blev efter 10 – 12 ilagt 10 Spd: Bøder. Denne Dom har alle 3 Angld: forlangt paaanket, hvorefter den cst: (constituerede) Lensmand har appelleret Sagen, som hans Paategn/ing/ (Udf: Pag: 23) viser, nemlig forsaavidt den er appellabel. Actor har forment, at O/ver R/etts/ Dommen, efter Udtr: i Appelpaategningen, maa ansees appelleret for alle 3de Vedk/ommende/. Jeg seer ei rettere end at da Sagen kun {angaaer} er indanket forsaavidt den er appellabel, der ei er Adgang til at dømme No: 1. M/ed H/ensyn t/il No: 2, 44 Aar og forhen fældet for Tyvsdelagt/ighed/ til 4 Mdrs: Strafarbeide, og som efter Præsteattest ei har godt Skudsmaal, bemærkes, at han er overført at have brugt meget grove Skjeldsord mod Lensmand Eid, da denne 29/3.51 var tilstede paa Vahlb/er/ghougen. Der holdtes samme Dag Auction af Lensmanden paa Vahleb/er/g i Lands Prgld:, og da der viste sig flere Beskjænkede, begav Lensmanden samt 2 V: (2det Vidne, eller 2 Vidner?) sig hen til Vahlberghougen, hvor en Brændeviinsælger havde skjult sig i en Lade. Her kaldte No: 2 Lensmanden ”et Sviin” og ”et Nød” m: m: Han opfordrede dog ei til Op-

146b

sætsighed mod Lensmanden, men da han kjendte Lensm/anden/, og denne var i sin Tjeneste, er han skyldig efter 10 – 4. 5 Dages Vand og Brød anseer jeg passende. No: 3 er henvend 29 Aar, og Medlem af Thranes Arbeider forening. Han har erkjendt, hvad ogsaa 4 V: (4de Vidne, eller 4 Vidner?) har forkl/aret/, at medens Lensmanden var beskjæftiget med No: 2 for at arrestere ham, hvilket dog s(enere?) undlades, sagde No: 3: ”Hvad skal Foreningen være til, naar en ei skulle være samstemmige?” hvorpaa han trængte sig ind i Klyngen. At No: 3 sigtede til at attakes Lensmanden fremgaaer af Lensmandens og flere Vidners, især 5te V/idne/s, Forkl/aringer/, hvorefter det var No: 3’s Hensigt at bruge Magt mod Lensmanden, dersom Opfordringen blev efterkommet. No: 3 var efter alle Vidner den værste, der opfordrede Mængden til ”at gaee paa” m: v: Flere søgte at holde Angld: (Angjeldende) tilbage, og O/ver Retten har saal/edes formeentl/ig/ rigtig betragtet hans Adfærd som Forsøg paa Modstand. Mærk og 7(de) V/idne/, som Angld: dog har modsagt. No: 3 erkjendte selv, at han, idet Lensmanden gik bort, skreg Hurra paa en Maade, der var anlagt paa at forhaane Lensmanden, og som vakte Omstaaendes Latter. En Mængde Mennisker vare samlede. Jeg finder at O/ver Retten rettelig har anvendt 10 – 12 og 10 – 4, og at det ene Factum maa ansees som en skjærpende Omst/ændighed/ ved det andet. Straffetiden 8 Dage finder jeg passende bestemt. Ingen Benaadning. Actor har bemærket, at O/ver Retten har undladt at ilægge de Angld: Omk/ostninger ved Straffens Execution, men H/øyeste/ret har i lignende Tilfælde oftere anseet det uformødent i sin Hens/igt at gjøre Tillæg.

Concl/usion/

St/raffe/ R/ettens/ Dom bør saavidt paaanket er ved Magt at stande. I Salær til Actor betaler de Tiltalte No: 2 og No: 3, En for Begge 12 Spd:

2: Lange. Jeg skjønner ei rettere, end at Sagen maa være indanket saavel for No: 1's, som for de øvriges Vedk/ommende/. Appel: paategn/ingen/ er ei ganske klar, men da deri paaberaabes samtlige Anglds: (Angjeldendes) Forlangende, og at Appellen skal tilkjendegives dem alle, skjønner jeg ei rettere end at

147:

Sagen er indanket for alle 3. Jeg troer derfor at Sagen for No: 1's Vedk/ommende/ maa afviises. Hvad No: 2 og 3 angaaer, finder jeg ei 10 – 12 anvendelig paa nogen af dem. Vist nok er Opfordr/ingen/ til Modstand fremsat, men ei i saadan Forsaml/ing/ som 10 - 12 forudsætter, da ei enhver tilfældig Forsaml/ing formeentlig/ gaaer ind under dette Lovsted. Under alle Omstændigheder/ forudsætter dette Lovsted, at Forsaml/ingen/ skal have lagt for Dagen at vise Modstand, hvilket jeg ei ser den har været Tilfælde. Jeg antager saal/edes/ at Resultatet for No: 2 og No: 3 maa blive som af U/nder/ Retten bestemt er. (....?) samt antog om No: 3 kan fældes, da det er tvivlsomt om Hurra raabet, det Eneste der er ham overført, kan ansees som en Forhaanelse.

Concl/usion/

For No: 1's Vedk/ommende/ afvises Sagen som kun angaaende en inappellabel Mulct, og ei af det Offentlige paaanket. Iøvrigt bør U/nder/ R/ettens/ Dom ved Magt at stande. I Salær til Actor Een for Alle 12 Spd:

3: Hjelm. som Manthey. M/ed H/ensyn/ t/il/ Paaankningen bemærkes at der i Appelpaategningen nævnes "Delinqventerne", og at Appellen skal forkyndes dem, men Tillægget "forsaavidt den er appellabel" viser, at Appellen ei kan gjelde No: 1, {der} Indskrenker: "forsaavidt den er appellabel" sees at være tilsat senere, og at Amtmanden saal/edes/ ialfald har forandret sin første Mening. Skulde Afviisningen finde Sted, maatte Sagen udtr: (udtrykkelig) for hans Vedk/ommende/ være indanket. M/ed H/ensyn/ t/il/ Realiteten bemærkes, at Opfordring som 10 - 12 forudsætter, har fundet Sted. No: 3's {selv} Opførsel, forsaavidt den gaaer ind under 10 – 4, maa betragtes i dens Heelhed og har havt Characteren af Haan fra Begynd/elsen/ til Enden, og 10 – 4 maa saal/edes/ komme til Anvend/else/, ligesaavel her som i flere lignende Tilfælde, hvor H/øyeste/ret har anvendt den. Ved Leiligheder som nærv/ærende kan man ei ham and(et?) Skjøn end Vidnernes, der maa være competent nok.

4: Smith. M: H: t: No: 1 enig med Lange. M: H: t: No: 2 er jeg enig med Manthey. M: H: t: No: 3 antager jeg, at han kun kan fældes efter 10 – 12 første Membrum

147b:

til 10 Spd: Bøder. At No: 3 har forbrudt sig mod 10 – 4 anseer jeg ei tilstr/ækkelig oplyst. Om den udviste Haan har kun eet Vidne udtalt sig.

5: Aall. som Smith, saal/edes/ at ny Concl/usion/ gives.

6: Prof: Hallager. | som

7: Justitiarius. | Smith.

Ass: Lange tilførte: Da jeg under min Votering tildeels har udtrykt mig mindre nøiagtig og (sø?)gt, at den Forsaml/ing/ hvortil Opfordr/edes/ til Modstand, udgaaer, skal have lagt saadan Hensigt for Dagen, skal jeg tilføie at det ei kan ansees beviist, at Anglds: Opfordring til Modstand ei kan antages at have været af den i 10 – 9 omhandlede Slags.

L: No: 312.

Den 26de Mai 1852
Høiesteretsadvocat Rye, Actor,
mod

1: Rasmus Rasmussen Speim!! (Spein i Norsk Retstidende), 2: Mathias
Jacobsen Hetta, 3: Aslak Jacobsen Hetta, 4: Ole Aslaksen Somby,
og 5: Elen Aslaksdatter!! Skuin (Olsdatter i Norsk Retstidende).

1: Assessor Manthey. Efter Ordre af Finm: (Finmarks) Amt af 1/12.1851 til Sagfører Holmboe ere de nævnte 4 første Angld: (Angjeldende) tiltalte for at have forhaanet Statens offentl/ige/ Religion, for at have skjældet og forhaanet en Embedsmand, for voldsomt og fredsforstyrrende Forhold i det Hele, samt for at have hindret Afholdelse af Gudstjeneste i Skjervø. No: 1 tiltaltes tillige for fra Prædikestolen i Kautokeino Kirke at have opfordret Menigheden til ei at taale deres Præst. Ved Ordre 23/2.1851 blev No: 5 tillige med Flere tiltalt for Forbr/ydelse/ mod 10-4, og senere for at have forstyrret Gudstjenesten i Kautokeino. Ved U/nder/ R/ets/ Dom 25/2.52 er No: 1 fældet for Forbr/ydelse/ mod Cr: L: (Criminal Lovens) 8-1 og 10-6 til 2 Aars Strafarbeide, No: 2 er fældet efter de samme Lovsteder til 8 Maaneders Strafarbeide, No: 3 for Forbr: mod 8-1 til 20 Dages Vand og Brød. No: 4 er efter 8-1 og 10-4 dømt til 8 Dages Vand og Brød, samt No: 5 for 2de Overtrædelser af 10-6, og Forbr: mod 10-4 til 1 ½ Aars Strafarbeide. De Angld: for H/øieste/ret, in solidum med 3 andre Personer, er ilagt Omk/ostninger/ ved Fohørerne i Senjen og Alten, samt 8/22 Dele af Sagens øvr/ige/ Omkostn/inger/. Samtlige Angld: hver for sig Omk: ved deres Arrest og Transport. Referentens Salar/ium/ er bestemt til 70 Spd: Denne Dom vedtages af de øvrige Angld:, med Undt/agelse/ af de nævnte 5, og Sagen er kun efter deres Forl/angende indanket til H/øieste/ret.

No: 1 er fældet for, at han ved Forhøret 19/11 har sagt sig at være udsendt fra Himlens By; at han, paa Spørgsmaal om at være confirmeret, svarede, at han selv var Daaben {af} og Confirmationen; at han var bemyndiget af den Hellige aand til at forkynde Guds Vrede. Den 29/10 indfandt han sig hos Præst. (Præsten) Stockfleth, mod hvem han brugte Forbandelser og Trudslar. Han erklærede, at han alene kunde befrie

154b:

Præsten fra Helvede; dette Sidste finder jeg imidl/ertid/ ei documenteret, men anseer dette dog mindre væsentligt. Hans Forhold 9/11.51 i Kautokeino er særdeles aggraverende (aggravere = forverre, skjerpe). Efter egen Erkjendelse har han der, medens Præsten laae paa Kne foran Alteret, og medens Klokkeren læste Indgangs bønne i Chordøren, besteg Prædikestolen, lyst Forbandelse over Præsten, og opfordret Menigheden til at slutte sig til ham, og ei taale en saadan Præst. Dette er og forkl/aret/ af flere Vidner. Angld: blev nu ført ud af Prædikestolen, men stillede sig derpaa i Chordøren, hvor han ei var at tvinge til Taushed. Der sendtes nu Bud efter Handelsmand Klerck og en Bergmark, og ved disses og Lensmandens Hjelp bragtes Angld: ud af Kirken. Angld: har selv erkl/æret/, at han vidnede om sig selv. Under Gudstj/enesten/ i Skjervø har Angld: ogsaa opført sig strafværdigt. Da der den 6/6 skulde holdis Confirmation i Kirken, udenfor hvilken allerede Flere havde samlet sig, opførte han sig omtr/ent/ paa samme Maade som i Kautokeino, idet han med høi Røst raabte og støiede. Forgjæves formanedes de til Rolighed; de vedbleve med deres Støi, saa at Gudstjenesten maatte afbrydes, og først om Eftermiddagen kunde fortsættes. Blandt dem der især udmærkede sig var især No: 1, der ogsaa var den som begyndte. Da Angld: saal/edes/ 2

Gange, og det meget grovt, har forbrudt sig mod 10-6, er jeg enig i, at det strængeste Alternativ er anvendt. Ved nærmere Eftersyn af Acten finder jeg at den ovenomhandlede Tirade, som Angld: brugte mod Stockflet, findes i dennes Skr/ivelse/. For Forbr/ydelse/ mod 8-1 skal Angld: ansees med Fængsel eller Bøder, der altsaa nu efter 6-15 overgaaer til Strafarbeide. den valgte Straffetid anseer jeg passende. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Spørgsmaalet om Angld:s Tilregnelighed henvises til hans egen Forkl/aring/, og Biskoppens Erkl/æring/ af Febr: 1852, hvoraf fremgaaer at samtlige Angld: ere tilregnelige. Det er ogsaa af Biskoppen og Stockflett anseet at \ville/ virke gavnligt paa Finnerne, at Straf in casu anvendes. Ingen Benaadning.

No: 2 er fældet efter 8-1 til: A:!! (til A: - berre A:, eller A/rrest/?) for sine Yttringer til 12 Dept: (Deponent), som han har søgt at omvende, og til hvem han sagde, at h(a?)n (hun?) skulde give sig under Forbandelsen. Da 12te Dept: ei lod sig omvende, udstødte han Forbandelse over h(ende?)

155:

i Guds Navn, sagde, at han stod over Gud, og at han havde Nøglen til Himmelen og Helvede i sin Magt. Under Forhøret har han ogsaa forkl/aret/ at staae over Gud, hvorfor han ei heller vilde fremsige det 1ste Bud. Han erkl/ærede/ sig derhos for sand Gud og sandt Menneske. Paa Spørgsmaal om hans Navn, sagde han, at han hed Jesus Christus. Skyldig altsaa efter 8-1. Fremdeles tiltales No: 2 for hans Forhold i Skjervø Kirke, i hvilken Hens/eende/ henvises til hvad ved No: 1 er anført, og til Præsten Qvales Skr/ivelse/. No: 2 erkjender, at han saavel i som udenfor Skjervø Kirke søgte at udraabe Livets Forbedring og Menighedens Omvendelse. Efterat være ført ud af Kirken, krøb han over Hegnet og kom atter ind i Kirkedøren, hvor han raabte om Forbedring. Da Angld: kun 1 Gang har forbrudt sig mod 10-6, og hans Forhold ei vare saa graverende som No: 1's, antager jeg den valgte Straffetid passende. Ingen Benaadning.

No: 3 er alene fældet efter 8-1. Hans Forbr: bestaaer deri, at han ved Forhøret 18/11 har sagt paa Spørgsmaal om hans Navn, at han hed efter Aanden Guds Søn. Han har derhos erkl/æret/ at han efter Skriften havde Lov at dømme Menneskerne; og paa Spørgsmaal om det første Bud erkl/ærede/ han at være Gud Fader, Søn og Hellig aand, og at han var Mere end Gud som tillige sandt Menneske. Han har erkl/æret/ Præstens Lære for falsk, og at føre til Fordærvelse, uden dog at fremhæve noget Bestemt. 20 Dages Vand og Brød ansees paasende. Ingen Benaadning.

No: 4 er fældet efter 8-1, idet han under Forhøret 19/11 har sagt om sig selv, at han var til før Himmel og Jord blev skabt, og at han ei er født af nogen Qvinde. Han har erkl/æret/ ei at erkjende nogen menneskelig Lov, da han selv er Loven, og at Loven boer i ham. For 7de Dept: har han ogsaa udtalt sig med Ringeagt om Bibelen. Angld: No: 4 var tillige med den gang No: 1 gjorde Optøier hos Stockfleth, den 29/10 f: A:, og No: 4 deeltog i de da brugte Forhaanelser og gudsbespottelige Yttringer. Angld: og No: 1 sees ogsaa ved denne Leil/ighed/ at have sagt til St: (Stockfleth), at han havde underviist dem som en Djævel. Ogsaa den for No: 4 bestemte Straf finder jeg passende.

No: 5, No: 2's Kone, har tilstaaet, at hun udenfor Kirken Skjervø under Gudstjenesten prækede Bod og Omvendelse.

155b:

Hun erkjendte tillige at have kaldt Stockflet for en Djævel saavel i Kirken, som naar han begav sig til og fra Kirken i Ornat. Ligel/edes/ har hun erkjendt, at hun 1ste Søndag i Advent f: A: forstyrrede Gudstjenesten i Kautokeino, idet hun fulgte efter Præsten ind i Kirken med

Skrig og Støi, hvilket Forhold bevirkede at Præsten forlod Kirken inden Tjenesten endnu var ganske begyndt. Stockfleths Anmeld/else/ gaaer ogsaa ud paa at Angld: huiede i Kirken, uagtet hun advaredes derimod. Udenfor Kirken vedblev hun at forfølge Præsten. No: 5 er altsaa skyldig baade efter 10-6, hvorimod hun 2 Gange har forbrudt sig, og imod 10-4. Straffetiden ansees passende bestemt ogsaa for denne Angld: \uden Benaadning/

Ved Process/ualia/ Intet at bemærke.

M: H: t: Referentens Salar/ium/ har han paastaet dette forhøiet, og anført at han paa Skydsen har tabt omtr/ent/ 20 Spd:, samt lagt i 6 Uger oppe i Kautokeino. Da Sagen er hurtig og godt behandlet, vil jeg votere for 100 Spd: Salar/ium/. M: H: t: Omk: har jeg Intet forøvr/ig/ at erindre.

Concl/uderer/

Hjemtingsdommen bør, saavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saal/edes/ at Referenten, Sagfører Holmboes Salar/ium/ bestemmes til 100 Spd: I Sala/ium/ til Actor – En for Alle – 18 Spd:

2: Aall. Heri enig.

3: Smith. Jeg anseer det tvivlsomt om 8-1 kan komme til Anvend/else/. Jeg skal dog for Tiden ei dissentere (= gi uttrykk for en avvikende opfatning), da jeg antager at de Angld: No: 1, 2 og 5, idet de ansees efter 10-6, ei bør ansees med det strængeste Alternativ. For No: 1 finder jeg at Straffen kan bestemmes til 30, for No: 2 til 15, og for No: 5 til 25 Dages Vand og Brød. Forøvrigt enig.

4: Bruun. som Manthey.

5: Hjelm. M: H: t: Straffens Udmaal/ing/ og Salariet, som Manthey. Men jeg antager at 8-1 forudsætter noget ganske Andet end det hvorom her handles. Uagtet de Angld:s Brøde er værre end hvad der i 8-1 omhandles, finder jeg dog ikke nogen Bespottelse mod Gud eller Sacramenterne i de Angld:s Ytringer. Ytringerne til 7de Dt: (Deponent) har Angld: forkl/aret/ saal/edes/, at de ei gjaldt Bibelen, men 7 Dept:s Bibellæsning. Ved at udgive sig for Guddommen, og for

156:

at være mere end Gud, har Angld: efter mit Skjøn ei forhaanet Gud. Enhver der søger at gjøre Proselytter (Proselytt = person som er gått over fra en religion eller lære til en anden, eller som (nylig) har sluttet seg til en oppfatning eller lære), hvilket nu efter Dissenterloven er tilladt, maa jo vise Vedk/ommende/ at deres tidligere Bekjendelse er feilagtig. Da Dissent/er/ Loven ingen Straf herfor fastsætter, kan jeg ei med god Samvittighed fælde de Angld: herfor. Det er imidl/ertid/ et saa skjærpende Moment ved de Angld:s Forhold forøvr: (efter 10-4 og 6), at jeg derfor maa votere for Anvend/else/ af det strængeste Alternativ.

6: Mørch. som Manthey.

7: Justitiarius. Ligesaa.

82b:

A-versjonen.

L: No: 94.

Den 14de October 1852
Advocat Skjelderup, Actor,
mod
Tobias Jacobsen.

1: Assessor Manthey. Angld: (Angjeldende), 43 Aar, og forhen 2 Gange straffet for ulovl/ig/ Brændeviinssalg, og 1 Gang i Sverig i Anled/ning/ en Toldsag, tiltales efter Smaal/enenes/ Amts Ordre for Forbr/ydelse/ mod 10-4 og 8, og han er ved U/nder/ R/ets/ Dom 4/6 d: A: efter disse Lovsteder [dømt?] til 20 Dages Vand og Brød, samt 4 Spd: Bøder for Uskikkelighed for Retten. Denne Dom er saavidt paaanket stadfæstet 5/7 af O/ver/ Retten, og Sagen er indanket efter Angld:s Forlangende. Factum bestaar i, at idet Provst Arup (Jens Lauritz Arup?) den 2/5 d: A: var færdig med sin Prædikken og skulde holde Slutningsbønnen, afbrødes han af Angld: med nogle Ord, der efter Angld:s Erkjendelse indeholdt, at Provsten strandede i Helvede paa den af ham holdte Prædikken, da han havde prædiket at Gud skulde være borte o: s: v: Angld: har ogsaa erkjendt Provstens Forkl/aring/ om at Angld:, da Provsten foreholdt ham det Upassende i hans Forhold, udenfor Kirken, sagde at Provsten havde Ret, dersom det var Guds Tjeneste, men den afholdte Tjeneste var Djævelens. Angld: har hermed forgaaet sig mod 10-8 og 4.

83:

Angld:s secteriske Anskuelser kan ei fritage ham. Straffen anseer jeg passende bestemt. Ingen Benaadning. Det er klart af O/ver/ Retsdommen, at denne Ret ei har indladt sig paa \det/ Factum, hvorfor Angld: er ilagt Bøder,

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. Salar/ium/ 10 Sp:

2: Lange. |

3: Motzfeldt. | Heri enig.

4: Aall. |

5: Mørch. |

6: Bruun. Ligesaa. Dog finder jeg Referentens Salar/ium/ for høit bestemt, og 4 Sp:r passende. Jeg antager derhos at Sagen ei burde været behandlet ved Referent, og at dennes Salar/ium/ derfor bør være Angld: uvedkommende.

7: Justitiarius. som Manthey.

Assessor Aall. Ved nøiere at betragte Sagen og hvad der af Angld: er forklaret, sammenholdt med Provst Arups Forkl/aring/, tiltræder jeg Assessor Bruuns Votum, da Angld: ei er fældet for Andet end hvad han selv har tilstaaet.

97:

Den 30 October 1852.

L: No: 114.

Adv: Lous, Actor,
mod

1: Ole Thoresen Storaas, 2: Ole Andreasen Mogset, 3: Hans Olsen Tømmerdal, 5: Arnt Arntsen Mjøen, 7: Erik Olsen Moen, 8: Einer Olsen Dereglie, 9: Johan Schrøeder, 10: Ole Hansen Tømmerdal, 11: Ole Olsen Svindsaas Druglitrøen, 12: Andreas Arntsen Olderøyen, 13: Tollef Olsen Storaas, 14: Erik Olsen Mjøen, 15: Frederik Trondsen

Stavold, 16: Ole Thoresen Mjøen den Ældre, 17: John Johnsen Mjøen, 18: Erik Olsen Lillemoen, 19: Daniel Erik-

97b:

sen Espasraaket, 20: Andreas Olsen Mogset, og 21: Tron Olsen Mogset.

1: Assessor Hjelm. Ved Ordre 8/5, 22/8 og 24/10 f: A: ere da Angld: (Angjeldende) tiltalte for Forbr/ydelse/ mod den offentl/ige/ Myndighed i Forbind/else/ med et Par andre Personer (hvoraf en Militair), for hvis Vedk/ommende/ Sagen ei er indanket, for en Comb: Ret, ved hvis Dom af 29/3 d: A: de Angld: ere dømte, som Vedtaget Pag: 187, 188 viser, til Vand og Brød i forskjellig Tid. Anledningen til den omhandlede Forbr: var den, at der til 10/3.51 paa Thingstedet Syrstad i Øskedalen var tilstevnt 7 Sager ang/aaende/ brændeviinslov: (-lovgivningen?), hvoraf 4 var berammede til Formiddagen, 3 til Eftermiddagen, og hvortil omtr/ent/ et Snes Personer vare indstævnte, deels som Tiltalte, deels som Vidner. Det var i den Anledn/ing/ bleven aftalt, deels ved Budsendelser, deels ved Samtaler, at man skulde samle sig ”mandgiemt” for at forlange Sagerne udsatte indtil et Andragende til Storthinget var afgjort og Angiverne af Fogden bleve opgiv(ne?). Da de egentl/ige/ Anstiftere haver ei bestemt Oplysn:, men det synes at have været nogle Personer, der ei ere tiltalte, især en Christen Storaas. Det erfares at nogle Personer have gaaet omkr/ing/ og truet Folk med at de vilde blive anseede som Angivere, om de ei mødte frem. Mængden samledes paa Grd: (Gaarden) Waldvigen, hvorfra de i sluttet Trop begav sig til Syrstad, hvor de ankom Kl: 10 ½, omtr/ent/ 150 Mand. De marscherede ind i Retsstuen med bedælkede!! (bedækkede?) Hoveder, og Anføreren stillede sig ved Thingbordet og forlangte med mere og mindre truende Udtrykke Sagerne udsette, og opfordrede Fogden til at opgive Angiverne. Denne Opfordr/ing/ istemtes af Mængden. Efter Fogdens, 1ste V:{Forkl:} \In(beret?)ning/ blev Mængden af Sorenskr: betydet, at Retten var sat og thingfred lyst, samt tilspurgte om Hensigten med deres Besøg, og anmodede om at iagttage Anstændighed og Lovmæssighed. Under Støi erklæredes nu, at Hensigten var at standse Sagerne indtil et Andragende var afgjort, og herunder hørtes forskjellige usammenhængende Yttringer om Thrane, Mikkelsen, Levanger By, at Embedsmændene fik Brændeviinssagerne istand for deels egen Skyld m: m: Fogden tilføier, at han fandt en ynkverdig Uvidenhed hos Hoben, hvorfor han og Sskr: (Sorenskriveren) ansaae det for Pligt at bære over i det Længste og tale disse for en stor Deel vildledede Mskr: (Mennisker) til Rette og underviise

98:

dem om deres Vildfarelse. Sskr: (Sorenskriveren) tilbød sig at skrive Andragendet for dem, og Fogden loved dem, at de forsaavidt de efter 17 – 4 kunde have Ret dertil, skulde opgive dem Angiverne i Brdvs: (Brændeviins) sagerne. Imidl/ertid/ advarede Fogden og Sorenskr/iveren/ dem alvorlig om ei at sætte sig op mod Loven sine Straffebestemmelser, navnlig/ 10 -1 til 4, og 9 samt 10 forelæstes dem. Dette syntes sig at gjøre kun lidet Indtryk, og da de 2 sidste §§ oplæstes, yttredes, at det var en Fadtelov, ei underskrevet af Kongen, som ialfald maarre være tvungen dertil. Fogden tilføier, at da Kl/okken/ var bleven 12, uden at hans og Sskrs: (Sorenskriverens) Formaninger havde frugtet, bleve de enige om endnu at give Hoben Betænkningstid, hvorfor de udsatte Sagerne Behandl/ing/ til om Eftermiddagen, og forlode Retsstuen. Kl: 2 indfandt de sig atter i Retsstuen, hvor de tilstævnte Sager paaraabtes, de Tiltalte og Vidner fremkaldt. Mængden var endnu tilstæde, men ei saa høirøstet som om Formiddagen, dog søgte de ved passiv Modstand, med neml/ig/ at trænge sig sammen om de Fremkaldte at hindre disse at komme frem, hvilket dog ei lykkedes, og Sagerne fremmedes og tilendebragtes til Kl: 7. Nu holdt Sskr: (Sorenskriveren) atter en Formaningstale til Mængden,

som nu erklærede/ sig tilfreds med Sskr., medens flere Stemmer yttrede, at Fogden holdt med Angiverne. Det yttredes ogsaa, at det skulde vær(re?) naar det blev m(ørklig?), og at da Flere skulde komme til. Mængden forlod derpaa under Hurraraab Stedet. Næste Dag behandledes 3 Brændevinssager uden Forstyrrelse, uagtet ogsaa da enkelte Yttringer af de faa Tilstede værende hørtes om Misnøie med Fogden. Fogden opgav de Personer han havde bemærket blandt de Værste i Mængden, samt fremsendte et Brev til ham, der var fundet paa Gulvet i Retsstuen. Dette Brev var anonymt og indeholdt nogle forblammede Yttringer, men dets Forfatter er ei oplyst. Fogden tillagde, at Christen Storaas, der ei er tiltalt, var i Spidsen for Mængden, da den kom til Syrstad. Under Forhøret tillagde Fogden, at der under Forhandlingerne med Hoben yttredes af Mængden, at Sagerne ei skulde fremmes, og at Ingen vilde fremstaae som Vidne, hvorhos omtaltes Tildragelser søndenfjelds. 3 V: (3de Vidne) (Retsvidne paa Syrstad) forklærede/ sig i Eet og Alt som Fogdengle(?) uvæsentlige Forandringer. Ligeledes forklærede/ det andet Retsvidne og Lensmanden (: den Sidste m/en H/enseende/ til det om Eftermiddagen Passerede :). Da det under Sagen oplystes, og flere fornærm: (fornærmelige?) Udeladelser mod Sorenskr/iveren/ havde fundet Sted,

98b

fandt han at burde vige sit Sæde, og Proc: Selmer beordredes til Sættedommer. Sorenskr/iveren/ har som 121de Vidne modtaget Fogdens Indberetning med Tillæg, at han, foruden de af Fogden nævnte §§ af (C?)r: L/oven, tillige havde oplæst 10 – 6 og 8. M: H: t: Fogdens og Sskrs: Bestræbelser for at bevæge Mængden til at afstaae fra deres ulovlige Adfærd, tillagde Sorenskr/iveren/ at han søgte at forestille Mængden, at det ej gik an at standse paabegyndte Retssager, og at de maatte vogte sig for at forstyrre Retsfreden, men at Støien vedblev, saa at det ei kunde nytte at paa{be}raabe de berammede Sager, og da Oplæsn/ingen/ af (C?)r: L/oven/s Best/emmelser/ ei heller frugtede, besluttede han og Fogden at udsætte Sagerne til om Eftermiddagen, for at give Mængden Tid til at betænke sig. Om Eftermiddagen forklærede/ Sorenskr/iveren/ at Angld: (Angjeldende) No: 16 yttrede, at det ei altid gik efter Loven, men at man fik vrang Dommer, og da Sorenskr/iveren/ hertil sagde, at man ei altid kunde vente Dommer, der fandt Alles Bifald, fremtraadte No: 16 og sagde i en udfordrende Tone: ”Du kjender vel mig?” Der blev under Oplæn/ingen/ af (C?)r: L/ovens/ bemeldte §§ yttret, at der vel maatte staae Noget i den om Embedsmændene ogsaa, men at dette blev sprunget over o: s: v: 123 V/idne/ (Slagter Rambech) var tilstæde under Begivenhederne, og bestræbte sig forgjæves for at tale Mængden til Rette. Han hørte flere Udeladelser, der tydede paa, at Mængden ansaae Brændevinssagerne for at være til Sskrs: og især Fogdens Fordeel, men ei fra hvem disse Yttringer kom. Han tilføier, at han ogsaa hørte, at \da/ der blev talt om at tilkalde militair Magt, fra Mængden yttredes, at denne ei vilde gjøre sin Skyldighed. Der blev oplyst, at der under for(....?)delsen blev ytret Bekymring over at der vilde skee noget galt, og paa Enkeltes Formening blev ytret, at det ikke var Hensigten. Imidlertid har (70 V:?) forkl/aret/, at ...? ..nd(?) ..it(?) paa Veien til Syrstad, at der vilde komme 100 Mænd til. Jeg skal bemærke, at efter det Passerte(?) forekom/m/er mig den Hensigt at man finder Sted at modsætte sigformand Angaa(....?)? var(?) tilføiet, at Forsamlingen gav saadanne Tegn, at man ingenlunde kunde stole paa at der ikke blev brugt Voldsomhed. Bevis er saal: tilveiebragt Bevis for, at Forsamlingen var(?) lagt den Hensigt for Dagen i Forening med Magt at modsette sig den offentlige Myndighed og i det mindste tvinge Øvrigh: til at undlade Embed(....?) og tvinge Fogden til at foretage Handlinger, og forsaavidt maa Betingels ses(?) P.....(?) de af § 9(?) mænd tilstede.

163:

A-versjonen.

L: No: 234.

Den 17de December 1852

Advocat Lous, Actor,

mod

1: Johan Andresen!! Jensen (Andreas i B-versj. og Norsk Retstid.), og 2: Emil Larsen.

1: Assessor Lange. Ved Smaal/enenes/ Amts Ordre 30/6 d: A: er No: 1 og No: 2 tiltalte efter Cr: Ls: (Criminal Lovens) 8-1, og No: 2 tillige for Overtræd/else/ af 16-11, samt No: 1 tillige for Gade[u]orden. Ved Ordre af 21/7 er No: 1 desuden tiltalt for Forbr/ydelse/ mod 9-21 og 23. En 3de Person var ogsaa tiltalt, men for ham er Sagen ei appelleret. Forsaavidt No: 1 er tiltalt efter 8-1, har man paaberaabt sig Noget han har ladet indrykke i Frederikstad Avis for 21/4 d: A:, og hvori han erkl/ærer/ at han er den eneste sande Guds Søn forenet med Faderen. Fremdeles er paaberaabt hans Anførsel i Forhøret 15/7, hvori han er vedbleven h(ans?) (sine?) Yttringer. Allerede i Forhør 26/5 sees han at have yttret at være forenet med den levende Gud, sand Gud og sandt Menneske. At disse Yttringer røbe en gal eller forskrut Mand, samt at de kunne vække Forargelse, er vel utvivlsomt. Hvorvidt han imidl/ertid/ har forgaaet sig mod 8-1, er dog vel tvivlsomt, da de ei forhaane den christelige Religion. Han har heller ikke egentl/ig/ bespottet Religionen. Forsaavidt man

163b:

bogstavelig vilde følge 8-1, vilde man have ondt for at faae Angld:s (Angjeldendes) Forhold ind under. Jeg erfarer imidlertid at H/øieste/ret i en lignende Sag, hvori jeg ei deeltog, har fældet de da Tiltalte for lignende Yttringer, efter 8-1. Jeg finder med Hens/yn/ her til, og m(...?)te Ordet Blasphemi, at Angld: derfor!! (der for) bør fældes. M/ed/ H/ensyn/ [til] Gadeuordenen er det oplyst, at han med Sang paa Gaden i Fredr/ik/stad har foraarsaget Folkestimmel. M: H: t: Fact/um/ 3, gaaer dette ud paa, at han har beskyldt Kongen for Løgn, og er altsaa strafbar efter 9-23. Straffen er ved U/nder/ R/ets/ Dom 30/8 bestemt til 1 Aar og 3 Mdr., af O/ver/ Retten til 1 Aar ved Dom av 11/10. Efter 9-23 er Straffen Strafarbeide i 5te Grad eller Fængsel, og jeg er enig i at det strængeste Alternativ bør vælges. Stod Forbr/ydelsen/ mod 8-1 alene, kunde maaskee Fængsel været valgt. Overrettens Straffetid finder jeg passende. Om No: 2 er oplyst, at ogsaa han har forgaaet sig paa samme Maade mod 8-1 som No: 1. Det er især i Forhøret 25/6 at Angld: har betjent sig af de incriminerede (inkriminere = beskyldte for et lovbrudd) Yttringer. Uagtet disse Yttringer ei heller strængt taget kan siges at forhaane, antager jeg dog, at han efter det oven Bemærkede bør fældes. Straffen for No: 2 er af U/nder/ Retten og O/ver/ Retten bestemt til 15 Dages Vand og Brød, hvori jeg er enig. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ O/ver/ Rettens Best/emmelse/ af Omkostn/ingerne/, har jeg intet at erindre. Referentens Salar/ium/ 24 Spd: forekommer mig vel noget høit, men jeg skal dog foreløbig ei votere for Nedsettelse. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør saavidt paaanket er ved Magt at stande. \dog saaledes/ I Salar/ium/ til Actor – Een for begge – 12 Spd:

2: Hjelm. Heri enig, skjøndt jeg ei anseer de Angld:s Forhold som Tegn paa Galskab, men paa Bedragerie. Jeg henholder mig til mit Votum {af} i den af Lange omhandlede Sag, men efter Udfaldet af samme, er jeg nu enig. Referentens Salar/ium/ antager jeg bør nedsættes til 20 Spd:

3: Mørch. Som Lange, dog at Salariet bestemmes til 18 Spd: for Referenten. Maaskee bør ny Concl/usion/ gives.

4: Smith. Som Lange. Salar/iet/ som Mørch.

5: Manthey. som Hjelm.

164:

6: Motzfeldt. som Mørch. Overrettens Concl/usion/ er udenfor den sædvanlige Form, og derfor bør ny Concl/usion/ gives.

7: Justitiarius. som Hjelm.

Assess/or/ Lange tiltraadte Mørchs Votum m: H: t: Salariet.

L: No: 55.

Den 21de September 1853
 Advocat Lous, Actor,
 mod
 Muurmester Carl Christiansen

1: Assessor Motzfeldt. Angld: (Angjeldende), 33 Aar, gift, uden Børn, tiltales efter Hedemarkens Amts Ordre for Forbr/ydelse/ mod 10-4, cfr: 26, og er ved Dom i Søndre Hedemarken 4/4.53 efter de nævnte Lovsteder anseet med 20 Dages Fængsel paa sædvanlig Fangekost, samt Sagens Omk/ostninger/, hvoribl/ant/ 6 Specidaler til Referenten Proc: Arentz. Ved O/ver/ R/ets/ Dom 2/5.53 har Sagen faaet samme Udfald, dog saal/edes/, at Straffen er converteret til 5 Dages Vand og Brød. Det paaklagede Fact/um/ passerede 10/2.53, Cand: jur: Scheel (5 V/idne/), som Fuldmægtig for Fogden, infandt sig hos Angld: for at afholde en af 4de V/idne/ reqvireret Executions forret/ning/. Execut/ions/ Vidnerne vare endnu ei komne tilstede, men 4 V/idne/ var allerede tilstede, da 5 V/idne/ blev da blev opmærksom paa, at Angld:s Kone vilde tage et paa Væggen hængende Sølvuhr, og dermed!! (der med) begive sig ud af Stuen, og gjorde herom Bemærkning til 5te V/idne/, som yttrede til Konen: "Du bliver her". Herover blev Angld: forbittret, og efter saavel 5 som 4 V/idnes/ Forkl/aring/ gik han hen imod 5 V/idne/ og udskjeldte ham ganske bestemt med Ordet "Slubbert", og saavidt de kan erindre tillige med Ordet "Torsk". Execut/ions/ Vidnerne vare, som bemærket, ei Vidner til det Passerede, men de have forøvr/ig/ forklaret, at senere hen, da Forretn/ingen/ var sluttet, søgte 5 V/idne/ at formaae Angld: til at tilbagekalde Skjeldsordene for at undgaae videre Uleilighed, men at Angld: hertil kun svarede undvigende, i det Execut/ions/ Vidnerne syntes at Angld: omtrentl/ig/ erkjendte Rigtigheden af 5 V/idnes/ Sigtelse. Uagtet nu Angld: for Retten bestemt har benægtet at have brugt Udtrykkene, som hans Kone heller ikke vil have hørt, anseer jeg dog Bevised for at 5 V/idne/ er bleven injurieret, tilstr/ækkeligt/, og da han mødte som Fogdens Fuldmægtig, om end Forretningen ei var begyndt, han dog var kommen til Stedet med Execut/ions/ Protocolen samt Doms Acten, samt da 5 V/idne havde underrettet Angld: om Hensigten med hans Komme, maa han ansees at have været i Embede. Der kan ei reflecteres paa Angld:s Paastand om Beruselse, der, efter Vidnerne, kun ialfald var ubetydelig, eller om at Angld: ei kjendte 5 V/idne/, eller vidste om, at han ei vidste om hans Ærinde, hvilket Alt strider mod 5 V/idnes/ bestemte Erkl/æring/. Angld: ansees

62b:

saaledes rettelig fældet efter 10-4, cfr: 26. Straffen ansees af O/ver/ Retten passende bestemt. Angld: har paaskudt Svagelighed, men Straffen kan jo, i fornødent Fald, atter blive converteret. Til Benaadning findes ingen Grund, da man dog maa opretholde Rettens Betjentes Autoitet ved saa ubehagelige Forretninger. Ved Processual/ia/ intet at erindre. Referentens Salar/ium/ ansees passende.

Concl/uderer/

St/ifts/ (Over) R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. I Salar/ium/ til Actor for H/øyeste/ret, Adv/ocat/ Lous, betaler Tiltalte 10 Spd:

2: Hjelm. Heri enig.

3: Bruun. Jeg anseer ei denne Sag som Gjenstand for Justitssag. Jeg antager ei at Cand: Scheel kan betragtes som Embedsmand, hvad der er nødvendigt for at Angld: kan fældes. Den af O/ver/ Rettens citerede Dom angaaer en autoriseret Fuldmægtig, ei En, som Fogden har antaget til at udføre Forretn/inger/ for sig. Det forekommer mig ogsaa en Modsigelse at

O/ver/ Retten citerer § 26, naar den anvender § 4, paa en Person, den dog netop vil have betragtet som Embedsmand. Cap: 27, § 2, viser, at det kun er egentlige Embedsmænd, hvorum der handles. Paa Landet er det almindeligt at Fogderne bruge ganske simple Folk til at forrette for sig. Principaliter voterer jeg derfor for Sagens Afviisning. Subsidualiter er jeg enig med Først voterende.

4: Aall. Enig med Motzfeldt. Det paapegede Præjudicat af 1850 kan jeg ei forstaae anderledes end som bindende ogsaa in casu. Der er ei Grund til at skjelne mellem autoriserede og andre Fuldmægtig(er/. Det er Embedsmyndighederne der skal beskyttes, ei Personer, og derfor kan det ei komme an paa, om den Forrettende er constitueret, eller virkelig, eller om han handler paa vedk/ommende/ Embedsmands Vegne efter Bemyndigelse.

5: Manthey. som Motzfeldt. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Ordene i 27-2 bemærkes, at jeg antager Meningen at være den, at man med offentlig Paatale af Overtrædelse/ mod Cap: 10-4, cfr: 26, ikke maa gaae frem naar {...} den Fornærmede /Bestillingsmand/ staaer paa et {lavere} \andet/ Trin end \Told og/ Politibetjente, men for Embedsmænd ingen Undt: (Undtagelse?) gjøre.

6: Prof/essor/ Platou. som Motzfeldt.

7: Justitiarius. som Bruun.

10:

A-versjonen.

L: No: 27.

Den 19de Januar 1854.
Advocat Kildal, Actor,
mod
Tobias Jacobsen

1: Assessor Manthey. Angld: (Angjeldende), omtr/ent/ 45 Aar, har forhen været tiltalt og dømt 2 Gange for ulovl/ig/ Brdviinssalg (Brænde-), og 1 Gang i Sverige for Toldsvig, ligesom han ved H/øieste/retsdom 14/10.52 er dømt for Forbr/ydelse/ mod 10-4 og 8 til 20 Dages Vand og Brød. Fact/um/ var dengang formeentl/ig/ begaaet i de første Dage af Mai 1852. Angld:, der er en i religiøs Hens/eende/ exalteret Person, og efter Provst Arups Skr/ivelse/ formeentl/ig/ gaaet over til Mormonismen, har befattet sig med at præke paa Gaderne i Frederikstad, navnl/ig/ 4 Gange i Tidsrummet fra 18-23 Mai, hvorfor han er tiltalt efter 8-1. Hans Forhold bestaaer i at han kalder Præsterne Propheter i sort Dragt, der sælge Syndsforladelse for Penge, at der i Kirken bedrives hoer; see 7 Dept: (Deponent) (Udt/og/ Pag/ina/ 9) Efter 8 Dept: har Angld: kaldet Kirken et Horehuus, og sagt om Præsterne at de solgte Syndsforladelse. Efter 24 Dept: har Angld: sagt at Præsterne lærte falsk Lære og vare Djævle; efter 44, 45 og 46 Dept:, at Præsten havde en Ulv eller Ræv under Kraven: efter 47 Dept:, at Ulven staaer und/er/ Faareskind i Pæsteklæder, og at nu var Pavens Tid kommen igjen. Forsaavidt Angld: har yttret at der skulde sættes Ild paa Byen, er dette efter Angld:s Fokl/aring/ ei at forstaae bogstavelig men billedlig. Det andet Fact/um/ af dette Slags er en Tale Angld: holdt fra et Fartøi; herom 9-11 Dept:r samt 25 og 26 Dept: Denne Tale var af lignende Indhold, med Tillæg, at Folkets Vinter kom fra Præsterne. Ligel/edes/ forkl/arede/ 5 Dept:, at Angld: yttrede at hele Geistligheden førte falsk Lære. 2 Pintsedag har Angld: efter 2de Dept: sagt om sig selv, at han var Josephs og Marias Søn, og i Forhøret kaldte han sig Gud. Han har ligel/edes/ oftere i Forhøret sagt, at han var Christus i Himmelen og paa Jorden, og at han havde Løse- og Bindenøglerne. Angld: har erkjendt disse Yttringer. Angld:s Tilregnelighed forudsat, er han strafskyldig efter 8-1. Fremdeles tiltales Angld: for Forbr/ydelse/ mod 10-8. I denne Anledn/ing/ er oplyst med en Skr/ivelse/ fra Provst Arup af 16 Juni 52, at Angld: 2 Søndage i Glemminge Kirke, og 1ste Pintsedag i Fredr/ik/stad

10b:

Kirke, har ledsaget Præstens Prædiken med Grimasser, Hoderysten, Vrængen med Øinene, efter Præstens Meening for at tilkjendegive Mishag med Prækenen, idet han havde stillet sig midt for Prækestolen. Efter Pastor Falkenbergs Forkl/aring/ har Angld: 2den Pintsedag ved Glemminge Kirke forholdt sig paa samme Maade, og derhos forstyrret Roligheden under Prækenen, idet han afbrød Præstens Tale, hvilket vakte Forargelse hos Menigheden. Fremdeles tiltales Angld: for Polituorden, idet han efter 2 og 3 Dept: (Udt/og/ Pag/ina/ 24-25) har gaaet gennem Gaderne og sunget, navnlig 15/6.52, og paa saadan Maade at han har vakt Folkestimmel. Han har oftere herfor været arresteret. Angld: er derhos tiltalt for Forbr/ydelse/ mod 16-11; men er herfor ei fældet af U/nder/ Retten. 6 Dept: {og} (1ste V/idne/) forkl/arer/, at Angld: i Vrede yttrede til ham, at om han tog Livet af Dept:, var det ingen Synd; og da Medtiltalte Farver Larsen yttrede, at han vilde tage Livet af ham, gjentog Angld: det Samme. 6 Dept: har begjært Tiltale. Jeg er med U/nder/dommen enig i, at Angld: ei herfor kan fældes, da det ei fremgaaer med Klarhed at Angld:s Yttring, og heller ikke af 45 og 46 Dept: er forstaaet som om den gjaldt Drab eller Mord, der er Intet i Angld:s Adfærd, der berettiger til at han vilde dræbe Nogen. Ved Extens: Ordre (Ekstensjon =

forlængelse, udvidelse) af 21/7, grundet paa Res/olution/ 17/7, er Angld: tiltalt efter 9-21 og 23 for sit Forhold under et Forhør, betræffende Hs: Mst: (Hans Majestæt) Kongen. See Udt: Pag: 26. Angld: anstiller en Betragtn/ing/ over Slægtens Vantro, siger om Præsterne at de tilhøre Djævelen, og at Kongen, hans Love og Storthing og alle Djævelens Sammenspindinger skal vide, at der er større Magt i "os" (de Angld:) end i ham og hans Hær, om han end vilde laane, foruden sine egne, Saamange i Danmark, som han laante dette Rige i Krigen. At Angld: her har lagt Mangel paa Ærbødighed for Dagen, er vel ei tvivlsomt, {og} \saa/ at Angld: formeentl/ig/ er skyldig efter Cap: 9, baade § 21 og 23. Det vilde formeentl/ig/ ei være stemmende med Praxis at henføre Straffen efter den ene § under en anden, men i saa Fald vælges det strængeste. Ved U/nder/ R/ets/dom 30/8.52 i Fredr:stad er Angld: fældet efter 8-1, 9-21, Gadeuorden, og efter 10-8 til 1 Aars Strafarbejde, og ilagt Omk/ostninger/ ved sin Arrest, og derhos Omk: ved Th(ovd?) (Toldvæsenet?) i Funø (i Sverige?), og derunder Salar/ium/ 4 Sp: til Referenten. Alle øvr/ige/ Omk:, hvoribl/ant/ 24 Sp: i Salar/ium/ til Referenten, ilagdes de Angld: in solid/um/. I øvr/igt/ er Angld: frifunden, nemlig for Forbr/ydelse/ mod 16-11. Allerede paa den Tid U/nder/ Retsdommen faldt, var vakt Tvivl om Angld:s Tilregnelighed, og en Skr/ivelse/ fra Amtet af 30/8 viser

11:

at Undersøg i den Anledn/ing/ anstilledes [av]? Garnisonslæge Larsen, der først begyndte, hermed erkl/ærer/ 26/9, at han ei vovede at erklære sig bestemt, men foreslog ham behandlet af en Sindssygelæge. Sagen var imidl/ertid/ indkommen til O/ver/ Retten, som 26/9 paadømte den for de øvr/ige/ Angld:s Vedk/ommende/, men udsadte den for Angld:s Vedk: Angld: blev derpaa indbragt til Xiania (Christiania), hvor han blev behandlet af Lægerne Major og Winge, der have afgivet en motiveret Betænkn/ing/, hvorefter Angld: lider {af} \under/ religieuse fixe Ideer, og navnl/ig/ at han skulde være i en sygelig Tilstand forenet med Høreelse Hallucitationer!! (Hallucinationer), der \have/ udøvet Virkn/ing/ paa hans Forstand og Villie ved Udøvelsen af de paatalte Handl/inger/. Paa Grund heraf har O/ver/ Retten i Dom af 25/7.53 frifundet Angld:, og ilagt det Offentl/ige/ Omk: ved hans Arrest og de øvr/ige/ Omk: der ei erholdes hos de Medtiltalte. Det medicinske Facultet har i Erkl/æring/ 26/10 ei været enigt. 4 Medlemmer komme til samme Resultat som Major og Winge, og tillægge, at Angld:s Lovovertræd/elser/ er udført i forvirret Sindtilstand. 3 af Facultetets Medlemmer ere komne til det Resultat, at skjøndt Angld:s Sindstilstand ei ere normal, kan han dog ei ansees at være utilregnelig. Angld: sees ogsaa at være rømt fra Sindsygehuset, og rømte til sin Kone i Fredr:stad, hvor han paagrebes og arresteredes. Han blev nu atter tilseet af Larsen, som 5/11 forkl/arede/ sig om Angld:s senere Forhold. Angld: har efter denne Erkl/æring/ udsagt, at de af ham i Arresten begaaede Voldsomheder maae være begaaede for at han kunde blive anseet som gal, og faae Ende paa sin Sag. Hans Helbred har været god. Byfoged Berg har 5/11 udtalt sig om Angld:s Tilstand, og erkl/ærede/ at Angld: i Arresten har viist sig uordentlig og urolig, og erkl/ærede/ at han vilde ødelægge Alt i Arresten for at faae Ende paa sin Sag. Et Træk om Angld:s Skadefrohed opgives af Byfogden. Under disse Omst/ændigheder/ kan det vel være tvivlsomt om Angld: kan ansees strafskyldig, men jeg anseer dog de fremkomne Oplysn/inger/ tilstrækkl/ige/ til en bekræftende Besvarelse. Af lignende Sager har Man oftere erfaret, at Personer, der have været tiltalte for lignende Forhold, reist om og præket, har gereret sig (gerere seg = opptre, oppføre seg) paa lignende Maade. Der er Grund til at antage, at Angld: meget vel kan reflectere over sine Handlinger, og det forekommer mig at Læge Larsens og Byg/foged Bergs Erkl/æringer/ af 5 og 6 November bortrydde enhver Tvivl Ikke Enhver, der lider af en fix Idee, kan være straffri, naar han kan ellers reflectere over sine Handl/inger/. Jeg finder U/nder/ Rettens Straf passende. Ingen Benaadning U/nder/ Retten har formeentl/ig/ taget tilbørl/ig/ Hensyn til Angld:s Forfatning.

11b:

Concl/uderer/

For Tobias Jacobsens Vedk/ommende/ bør U/nder/ Rettens Dom, {saavidt paaanket er} ved Magt at stande. I Salar/ium/ til Actor for H/øieste/ret, \Adv: Rolfsen,/ betaler Tiltalte 15 Spd:

2: Hjelm. Heri enig.

3: Lange. Skjøndt jeg har været i megen Tvivl, troer jeg dog der er overveiende Grund for Mantheys Mening.

4: Bruun. Jeg er enig med O/ver/ Retten. Allerede Beskaffenheden af Angld:s Forbr/ydelser/, og den Maade hvorpaa han i Forhørerne har opført sig, taler for Angld:s Utilregnelighed. Det er vel klart at han har handlet af Religions Sværmeri, og i Retten har han kun anført Tøv og Sludder. Især støtter jeg mig til Majors Erkl/æring/, og det medicinske Facultets Pluralitet (= flertall). Major, der i lang Tid har behandlet Angld:, erkl/ærer/, at han (dvs. Angld.) befinder sig i en sygelig Tilstand forbunden med Hallucinationer, der have berøvet ham Evnen til at reflectere. Jeg voterer derfor for Stadfæst/else/ af O/ver/ Rettens Dom.

5: Motzfeldt. som Manthey.

6: Prof: Platou. Ligesaa.

7: Justitiarius. Som Bruun.

152b:

A-versjonen.

L: No: 230.

Den 11te Mai 1854.
Advocat Rolfsen, Actor,
mod
Bogtrykker Andreas Halvorsen

1: Assessor Mørch. Ved et over en Carl Darius for ulovl/ig/ Religionsøvelse optaget Forhør i Drammen, fremkom et Skrift "De Helliges Tro", der er oplyst at være trykt af Angld: (Angjeldende) Bogtrykker i Xiania (Christiania), der vel efter § 16 i Frd: (Forordningen) 27/9.1799 har trykt sit Navn paa Skriftet, men ikke Trykkestedet. I den Anledn/ing/ er Angld: tiltalt, men ved U/nder/ R/ets/ Dom 6/12.53 og O/ver/ R/ets/ Dom 16/1.54 er han frifunden for Justitiens Tiltale. Angld: har paaberaabt sig, at Forseelsen grunder sig i Uagtsomhed, og at det er klart, at han ei har tilsigtet at unddrage sig Forskriften, hvilket var uundgaaeligt, naar han anførte sit Navn, og han er den eneste Bogtrykker af dette Navn i Landet. Jeg kan dog ei heri finde Grund til Angld:s Frifind/else/. Enhver Bogtrykker vil kunne paaberaabe sig Uagtsomhed, og Hensigten med Budet

153:

vilde let kunne forfeiles naar ikke Trykkestedet tilligemed Bogtrykkerens Navn [er nævnt]? Jeg troer derfor at Angld: maa ansees med en Mulct af 160 Sp: til Xiania Byes Fattig Kasse. Om Confiskation kan ei blive Tale, da det er oplyst, at Angld: har afgivet det hele trykte Oplag til Forlæggeren. Jeg troer imidlertid at Angld: bør indstilles til aldeles at fritages for Mulcten. I et andet mere prægnant (pregnant = svanger, treffende, rammende, vekrig) Tilfælde blev Vedk/ommende/ anbefalet til at slippe med 2 Sp:

Concl/uderer/

N: N: (nomen nescio = bl. a., et hvilket som helst navn) bør for Forbr/ydelse/ mod § 16 i Frd: 27/9.1799 at {erlæ} bøde til Xiania Fattigcasse 160 Sp:, samt betale Sagens Omk:, hvoribl/ant/ i Salar/ium/ til Actor 10 Sp:

2: Bruun. Heri enig.

3: Løvenskjold. Ligesaa, dog at Angld: indstilles til at benaades mod at betale 2 Sp:

4: Aall. som Mørch.

5: Hjelm. som Løvenskjold.

6: Prof: Platou. Jeg kan ikke være enig. Vi have her at gjøre med en Bes/temmelse/, der ei bør urgeres (urgere = bl. a., legge vekt på). Lovens Hensigt er at skaffe Adgang til Control. Naar Bogtrykkeren ei har søgt at unddrage det Offentl/ige/ Adgang til at tiltale ham, mener jeg at Spørgsmaalet om Undlad/else/ af at anføre Trykkestedet skal medføre Ansvar for ham, vil afhænge af, om Loven maa antages at ville udelukke den alm/indelige/ Undskyldn/ing/s Grund som ellers ligger i Uagtsomhed; men ligesom man i Alm/indelighed/ ei kan paastaae at enhver Politi overtræd/else/ skal medføre Straf, enten Uagtsomhed har været tilstede eller ei, troer jeg at man i et {nærv} Tilf/elde/ som nærv/ærende/ mindst bør antage saadant. Jeg er derfor enig med de foregaaende Retter. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Benaadning \in subsid:/ Mørch.

7: Lange. som Mørch.

154b:

A-versjonen.

L: No: 240.

Den 16de Mai 1854.
Advocat Rye, Actor,
mod
Sebjørn Simonsen

1: Assessor Lange. Ved Laurvigs Amts Ordre 27/9 f: A: tiltales Angld: (Angjeldende) for Legemsfornærm/else/ mod sagesløs Mand, og Forbr/ydelse/ mod den offentl/ige/ Myndighed. Ved U/nder/ R/ets/ Dom 9/12.53 og O/ver/ R/ets/ Dom 16/1.54 er Angld: for Forbr: mod 15-10, cfr: 11, samt mod 10-1, 2 og 4, cfr: 26, dømt til 30 Dages Vand og Brød. Angld: er ved H/øieste/rets Dom 31/1.49 for Fornærm/else/ mod sagesløs Mand ilagt 15 Dages Vand og Brød, ligesom han ved U: R: Dom 27/4.49

155:

er ilagt 20 Dages Vand og Brød for samme Forbr: Hvad nærv/ærende/ Sag angaaer, maa man væsentl/ig/ holde sig til Lensm/and/ Norstrøms Forkl/aring/, der af Angld: ikke er modsagt, og hvad Angld:s paaskudte Beruselse angaaer, har denne ikke været i nogen høi Grad. Holder man sig til Lensmds: og Vidnernes Forkl:, maa det ansees oplyst at Angld: 6/9 f: A: uden Anledning har slaaet 3de V/idne/ (Klageren) blodig. Angld: har som sagt ei modsagt dette, og Fact/um/ stadfæstes af et Par Vidner, 3 og 4 Dept:r (Deponenter). Efterat 3de V: havde anmeldt Sagen til Lensmanden, gik denne i Følge med ham for at advare Angld:, men da Angld: ei brød sig om Advarslerne, og ved Hjælp af et Par tilkaldte Mænd derfor skulde arresteres, erkl/ærede/ Angld: først at ingen skulde faae ham i Arrest, og tog senere fat i Lensmandens Frakkeærme og i hans Bryst. Omsider gik dog Angld: godvillig i Arrest, men yttrede dog, at Lensmanden Dagen efter skulde faae hans Næver at føle m: m: Efter det saal/edes/ Oplyste maa Angld: ansees rettelig fældet som skeet, og jeg vil derfor votere for Stadfæst/else/ af de ergangne Domme, m: H: t: de Angld: tidligere overgaaede Domme. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

De ergangne Domme bør ved Magt at stande. I Salar/ium/ til Actor 10 Sp:

2: Løvenskjold.		
3: Bruun.		
4: Hjelm.		Heri enige.
5: Manthey.		
6: Prof: Platou.		
7: Justitiarius.		

L: No: 48.

Den 26de Januar 1855.
 Advocat Homann, Actor,
 mod
 Ole Olsen Opsahl.

1: Assessor Hjelm. Angld: (Angjeldende), i 1831 dømt for Tyveri til 1 Aars Tugthuus, og i 1852 efter 19-8 til 30 Dages Vand og Brød, begge Gange ved H/øieste/retsdomme, tiltales nu efter Busk/eruds/ Amts Ordre \af 29/10.52 for Forbr/ydelse/ mod 10-19, og ved Ordre/ 28/1.54 til Proc/urator/ Falsen (John Collett Falsen) for Forbr: mod 10-4 og 17-1. Ved U/nder/ R/ets/ Dom i {Drammen} \Lier/, afsagt af Sættedommer, blev Angld: fældet efter 17-1 og 10-4 og 19 til 1 Aars Strafarbeide, samt Udred/else/ af Omk/ostningerne/, hvoribl/ant/ i Salar/ium/ til Referenten 12 Sp:, samt til Sættedommeren 12 Sp:, og for Forhøret 10 Sp:, og til Referenten ved et Thsvd(?) (Thingsvidne?) 3 Sp: Ligel/edes/ ilagdes han Erstatn/ing/ til Statscassen med 15 Sp: Ved O/ver/ R/ets/ Dom af 11/9.54 er Angld: kun fældet efter 10-19, men iøvrigt frifund/en/ for vid/ere/ Tiltale. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Omk: stadfæstes U: R: Dommen, men Erstatningen bortfaldt. M: H: t: Sagens 1ste Post, er oplyst, at efterat der \efter den/ Angld: sidst overgaaede Dom var gjordt Execut/ion/ hos Angld: for Omk:, har han bortbyttet en hos ham udexeqveret (eksekvere/uteksevere = ta utlegg uti) Hest = 15 Sp:, og solgt den Hest, han fik istedet. Han paaskyder vel at det var skeet af Nød, da han var syg og ei kunde forsørge sin Familie paa anden Maade. Det er imidl/ertid/ oplyst at han ei selv var syg da han bortbyttede Hesten, og han fik heller ikke det betingede Mellomlæg contant udbetalt. Han maa saal/edes/ fældes efter 10-19. M: H: t: Erstatn/ing/ er jeg enig med O: Retten i, at Angld: ei under denne Sag kan ilægges Erstatn/ing/, da Statscassen har sin Ret til Angld: alligevel, Noget der og stemmer med mange H/øieste/rets Præjudicater (prejudikat = rettsavgjørelse (særl. i H.rett) som uten å være formelt bindende for domstolene, nesten alltid blir lagt til grunn for avgjørelsen av det samme rettsspørsmål i senere rettssaker). M: H: t: Sagens 2den Post bestaaer Angld:s Forbr: deri, at han ved sin Stedsøn lod forfatte en Klage til Amtet af 14/11.53, hvori han beskyldte Sorenskr/iver/ Conradi i Lier, som Dommer i den tidligere Sag mod Angld:, og Foged Arnesen som Referent, for at have villet holde ham fredløs alle Dage, Sorenskr/iveren/ derhos for at have holdt ham arresteret i 4 Dage uden at optage Forhør. Han beskyldte derhos Stævnevidnet Arensen for at have forkyndt en Stævning paa en uriktig Maade, og for at være en Løgner. Endelig beskyldte han en Christian Gulbrandsen for falsk Vidnesbyrd i den tidligere Sag mod ham. Af Klagen sees tydeligt, da den var til Amtet, at Angld: tilsigtede at faae dem tiltalte. I Retssess: (Retssessionen) 3/12 vedtog Angld: Klagen, med Tilføiende, at han ei vilde modtage Dom af Conradi, som hans aabenbare Fiende, og som den, der havde faaet Vidnerne i den forrige Sag mod ham til at forklare sig som han vilde m: m: Mod

81b:

Fogden erkl/ærede/ han, at han havde holdt Forretn/ing/ paa løst Papir, og at han uriktig havde foregivet for Angld: at Dommen i den ældre Sag havde været forelagt for Kongen til Benaadning. Om de øvr/ige/ Klagemaal skal jeg ei tale, da Angld: ei derfor er fældet. Efterat være tiltalt for disse Beskyldninger, er han under Sagen vedblevet dem, og paastaaet at S/oren/skr/iver/ Conradi under den forrige Sag mod ham havde "vredet {paa}" Vidnernes Forkl/aring/ som han selv vilde, navnlig Vidne[t] Anne Olsdatters. Imidl/ertid/ er dette ved Rettsvidnerne i den forrige Sag oplyst, at Sorenskr:, for at holde Orden, kun forbød Angld: at

blande sig ind i Vidnernes Forkl., men at Angld:, hvad han selv indrømmer, fik Lov til, naar han stedtes til Protocollen, at sige hvad han vilde. Om Angld:s Arrest i 4 Dage er oplyst, at Forhøret ei kunde før fremmes, da mange Deponenter skulde indkaldes, og en Helligdag indtraf, hvorom Forhøret sees tilført det Fornødne. M: H: t: Stævnevidnet har dette henholdt sig til Forkyndelses paategningen og benægtet Angld:s Forkl., idet han forkl/arede/ at Angld: ved Stævningens Forkyndelse spurgte om mange ubedkommende Ting. Om den manglende Forkynd/else/ af en Stævn/ing/, hvorover Angld: og har klaget, er det ligel/edes/ oplyst, at det ikke forholder sig saa. Angld:s mala fides (mala fide = i ond tro, mot bedre vitende) bestyrkes ikke alene ved hans vita antracta(?) (vita = levnet, levnetsbeskrivelse), men og ved hans senere Gjentag/elser/ i Retten af Beskyldningerne. Ang/aaende/ Beskyldn/ingen/ mod Chr: Gulbrandsen for falsk Vidnesbyrd, bestaar dette efter Angld:s Forkl: i at C: G: skulde, m: H: t: Tiden da et Fact/um/ havde fundet Sted, afgivet 3 forskellige Forklaringer; men Protocoltilførselen viser at dette er Usandt. Angld: har udtrykl/igen/ forlangt dette Vidne tiltalt. Jeg finder saal: at Angld: ei kan undgaae at fældes, og antager at hans Forbr: indgaaer under 17-1. I Præsteattesten sidder det vel, at Angld: i længere Tid har befundet sig i en Sindstilstand, hvori han har troet sig behandlet som en Martyr, og forudsat, at Man vilde ham tillivs, men er tillige skildret som af en haardnakket Character. M: H: t: det Første er det rimeligt, at Angld:, der er en mislig Person selv, ikke heller har gode Tanker om Andre; men Dette kan ei formilde hans Brøde, forsaavidt den maa antages begaaet med Overlæg. Jeg finder især hans Beskyldn/inger/ mod Sorenskr: Conradi beviste at være fremsatte mod bedre Vidende, da Sorenskr: netop

82:

sees med Omhu at have examineret den af Angld: omhandlede Pige (Anne Olsdatter?). Hvorledes end Angld:s Sindstilstand er, naar han ei kan ansees som utilregnelig, maa han bære Ansvar for sit Forhold. Beskyldn/ingerne/ mod Conradi og Foged Arnesen vilde have medført mindst {afsættelse} \... .. Fortab/ om de havde været sande, og jeg troer derfor at Angld:s Straf bør bestemmes til 1 Aars Strafarbeide i det Hele. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

Ole Olsen Opsal bør for Forbr: mod 10-19 og 17-1 at hensættes {til Strafarbeide i 1 Aar} \i Fængsel paa V/and/ og B/rød/ i 30 Dage/, samt udrede Sagens Omk: i overeensst/emmelse/ med de ergangne Domme, og i Salar/ium/ til Actor 12 Sp:

2: Løvenskjold. Jeg fælder Angld: efter 17-1: 1: for Beskyldn/inger/ mod Conradi for at have villet indvirke paa Vidnerne i den forrige Sag. 2: for Beskyldn/ing/ mod Chr: Gulbrandsen for falsk Vidnesbyrd, og 3: for Beskyldn/ing/ mod Stævnevidnet; men jeg antager, dels paa Grund af Angld:s hele Forhold under Sagen, dels paa Grund af Præsteattesten, at Angld: har handlet i en bitter og mørk Sindsstemn/ing/, fremkaldet af hans Armod, bevirket ved de tidligere Sager mod ham. Paa Grund af Angld:s fixe Idee om at være en Gjenstand for Forhælgelse, troer jeg at mildeste Alternativ kan vælges, og at Straffen i det Hele kan bestemmes til 30 Dage.

3: Mørch. som Løvenskiold.

4: Aall. Ligesaa i Resultat.

5: Bruun. Ligesaa.

6: Prof: Platou. Som Hjelm.

7: Lange. Jeg kan ikke ansee det givet, at Angld: m: H: t: de fremsatte Beskyldn/inger/ {han ans} har fremført dem mod bedre Vidende, uagtet jeg finder dem graverende. Men da Beskyldn/ingerne/ efter 17-4 ikke er Gjenstand for offentl/ig/ Paatale, nødes jeg til at frifinde Angld: for videre Tiltale. Derimod fælder jeg Angld: efter 10-19 som O: Retten, hvis Dom

jeg i det Hele tiltræder. Kunde jeg antage, at Angld: havde fremført Beskyldn/ingerne/ mod bedre Vidende, vilde jeg efter 17-1 anvendt Strafarbeide.

L: No: 224.

Den 3die Mai 1855.
 Advocat Dunker, Actor,
 mod
 Bogtrykker (Jacob) Wulfsberg og Peder Hansen Brandvold.

1: Assessor Løvenskiold. Efter at et trykt Skrift, det betitles "Himmelbrev" og forkynder sig som en Aabenbaring, og som siges skrevet af Jesus af Nazareth, var udkommen og afsat i flere 1000 Exemplarer blandt Almuen, tilkjendegav Justits Departementet ved Skr/ivelse/ af 23/9.54, efterat (det?) i Drammen 12/9.54 havde oplyst, at Himmelbrevet var trykt bl/ant/ Andre af Bogtrykker Wulfsberg i Drammen, at Tiltale skulde reises mod W: saavel for Himmelbrevets Indhold, som for Overtræd/else/ af Frd: (Forordning) 27/9.97, § 16. Ved Skr/ivelse/ 27/9.54 beordrede Busk/eruds/ Amt 27/9.54 Proc/urator/ Elieson (John Collett Posthumus Elieson) at tiltale Wulfsberg. Da Justits-Deptets Brev er communiceret Referenten, er der ingen Tvivl om at Tiltalten angaaer begge Puncter. Ved Extens: ordre 30/9 (ekstension = forlængelse, utvidelse) er No: 2, i Henhold til 25-1 tiltalt for Indholden af det paa hans Forlag trykte {Al} Oplag af Himmelbrevet. Ved U/nder/ R/ets/ Dom i Drammen 1/8.54 ere begge Angld: (Angjeldende) frifundne for videre Tiltale, mod at betale Omk/ostningerne/. No: 1 med 2/3, og No: 2 med 1/3, samt Omk: ved hans Arrest. Referentens Salar/ium/ er bestemt til 12 Sp: Ved O/ver/ R/ets/ Dom af 6/11.54 ere begge Angld: for Forbr/ydelse/ mod 8-1, cfr: 25-1, fældede, No: 1 til 40 Dages Fængsel paa Fangekost, og No: 2 til 10 Dages Vand og Brød. No: 1 er derhos ilagt 160 Sp: Bøder for ei at have anført Trykkestedet paa Himmelbrevet. Om Confiskation er Intet bestemt, sagtens fordi, at ingen Anholdelses forretning er afholdet. Ved No: 1 og 2, samt 1 og 2 V/idne/, er oplyst, at No: 2 indfandt sig hos No: 1 med

30:

et Expl: (Exemplar) af det incriminerede (inkriminere = beskylde for et lovbrudd) Himmelbrev, hvoraf 500 Expl: vare trykte paa Lillehammer af en Bogtrykker Selmer, og solgte paa 1 nær, og anmodede No: 1 om at trykke for sig 2000 Expl:, hvilket No: 1 gjorde, og derefter for egen Regning trykkede 1200 Expl:, hvoraf 1000 solgtes, og 200 sendtes til Xiania (Christiania). Efter dette finder jeg No: 2 strafskyldig for de 2000 Expl: der ere trykkede for ham, og No: 1 strafskyldig for de 1200 Expl: Cr: L: (Criminal Loven) belægger neml/ig/ Bogtrykker med Straf naar Forfatter, Udgiver eller Forlægger ei havedes. Vel har No: 1 forkl/aret/ at lignende Himmelbreve er trykte tilforn, deals i Udlandet, deals her i Landet, ligesom No: 2 siger, at saadant Himmelbrev allerede er udkommet i Begynd/elsen/ af det 17 Aarhundrede. Endeel saadanne Himmelbreve er og fremkomne i Sagen. Men det er efter Cr: L: klart, at naar man ei længer har Forfatteren at holde sig til, maa de Angld: være ansvarlige. De fremlagte Himmelbreve ere heller ikke i deres Indhold saa forargelige, {Det har} da de indskrænke sig til at indskjærpe almindelige Christelige Sandheder. Om hine Himmelbreve ansaaes for Aabenbaringer vilde de ingen Skade eller Forargelse [gjøre]? De indeholde ei Sætningen "Jeg, Jesus Christus, har selv skrevet dette Brev med min egen guddommelige Finger", eller Underskriften "Jesus af Nazareth er mit Navn, som lader dette Brev udgaae". Det vildledende i dette Brev er især Indholden, at Enhver som har dette Brev skal faae Syndernes Forladelse. "Han som har dette Brev skal lade det udskrive, og om end hans Synder ere saa talrige som Sand paa Havet o: s: v:, skal de dog tilgives ham", Om end et ældre Skrift indeholder noget Ulovligt, er det dog lige strafbart i en følgende Generation at

publicere det. Jeg finder det incrim/inerede/ Himmelbrev ligefrem strafbart efter 8-1, og i høi Grad vildledende. Man kan vel sige, at Skriftet for den Dannede viser sig som en taabelighed; men herimod maa det komme i Vægtskaalen, at Himmelbrevet er trykt og udbredt blandt Almuen i saa overmaade talrige Exemplarer. Jeg finder dog ei skjærpene Omstændigheder/, og bliver derfor staaende ved Fængselsstraf, der for No: 1 kan bestemmes til 60 Dages Fangekost, og for No: 2 til 15 Dages Vand og Brød. No: 1 er derhos ligefrem skyldig efter § 16 i Frd:

30b:

27/9.1799, da Trykkestedet ei er nævnt paa Himmelbrevet. Mulcten herfor, 160 Sp:, finder jeg kan ved Benaadning nedsættes til 10 Sp: Forøvrigt ingen Benaadning. Jeg finder det tvivlsomt om Omk: ere rigtig fordeelte af de foregaaende Retter, og antager at Omk: bør ilægges de Angld: in solid/um/.

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande, dog saal/edes/ at Straffetiden for No: 1 bestemmes til 60 Dage, og for No: 2 til 15 Dage, samt at Sagens Omk:, med Undtag af dem, der ere en Følge af No: 2's Arrest, \og af begge de Tiltaltes Afstraffelse/, hvilke udredes af {de} \enhver af de/ Tiltalte \for sit Vedk:/ {alene}, tilsvares af begge de Tiltalte in solidum. I Salar/ium/ til Actor – Een for Begge – 12 Spd:

2: Mørch. Jeg troer, at det kan beroe med O: Rettens Straffetid. Iøvr/igt/ er jeg i det Væsentl/ige/ og i Resultatet enig med Løvenskjold. Vel seer jeg, at H/øieste/ret i en Sag mod en Bogtrykker Halvorsen foreslog Angld: aldeles benaadet m: H: t: Mulcten, men Omst: ere her mere graverende.

Concl/uderer/

St: R: Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at Sagens Omk: o: s: v: (som Løvenskiold:)

3: Aall. M: H: t: Straffældelsen enig med Mørch. M: H: t: Benaadning antager jeg derimod, at der er Grund til Benaadning for begge de Angld:, mod at bøde hver 50 Sp: Her ere mange formildende Omst: De ældre fremkomne Himmelbreve have samme Indhold som det her omhandlede, med Undt/agelse/ af Tiradene om at det er skrevet af Jesus Christus. At man igjennem Aarhundreder har tolereret saadanne Himmelbreve ere allerede meget formildende. Selve Indholden er aldeles uskyldigt og uskadeligt forøvrigt, og det er dog egentl/ig/ Efterkommelsen af de opstillede Lærestæninger, ikke Himmelbrevets blotte Ihændehavelse, der loves at skulle give Syndernes Forladelse. M: H: t: Mulcten for Undlad/else/ af Trykkestedets Angivelse, troer jeg, at denne ved Benaadning bør aldeles eftergives. No: 1 har ei villet skjule Trykke-

31:

stedet, da han har angivet sit Bogtrykkeri derpaa, og dette er vel bekjendt.

4: Andresen. som Aall. Hvad der især motiverer mig til de Angld:s, især No: 1's, Benaadning, er at de have været in bona fide (= i god tro, ærlig og redelig), ikke m: H: t: Skriftets Indhold, men m: H: t: Forstaaelsen af 25-1. Der er Grund til at antage, at de ei have anseet sig strafskyldige ved at optrykke et allerede tidligere trykt Skrift.

5: Bruun. Jeg finder Himmelbrevet i flere Henseender forargeligt, men kan ei finde \at/ det forhaaner eller bespotter Guds hellige Ord eller Sacramenter. Jeg er derfor i denne Sagens Deel enig med Underdommeren. M: H: t: Sagens 2[den] Deel er jeg derimod enig med O: Retten i at fælde No: 1, dog er jeg med Aall enig i at Mulcten herfor bør ved Benaadning bortfalde. Subsidiært er jeg m: H: t: Benaadning enig med Assessor Aall.

6: Hjelm. M: H: t: Anvend/elsen/ af 8-1 anseer jeg Spørgsmaalet afgjort ved tidligere Præjud: (prejudikat = rettsavgjørelse m. v.) som af Førstvoterende antaget. Den, der udgiver et Skrift i Frelserens eget Navn, indseer jeg ei Andet, end at han driver Spot med Religionen. M: H: t: Straffeudmaalingen finder jeg, at denne, om de Angld:s Forhold kun betragtes som Bedrageri, er saa grovt, ved at forlede en Masse Almues mænd til at købe Brevet, at de Angld: allerede af denne Grund maatte ansees med den af Førstvoterende bestemte Straf. Ingen Benaadning. I 2den Post maa No: 1 {fr} fældes som antaget, og er jeg m: H: t: Benaadning enig med Førstvoterende, ligesom og m: H: t: Omkostn:

7: Justitiarius. som Mørch. Det Forargeligste ved de Angld:s Forhold er den store Udbredelse af deres Product mod en ussel Fordeel. Jeg skulde, naar Straffen bestemmes for Blasphemi, som af Mørch foreslaaet, finder jeg det betænkeligt at gaae videre med Benaadning. At ansee Blasphemi med Bøder, finder jeg unaturligt.

48: (A-versjonen)

Løbe No: 262, J: No: 6, 1 S/ession/ 1855.

Den 22. Juni 1855.
Advokat Kildal, Actor

1. Student Marcus Thrane, 2. Hjulmager Jens Christian Jacobsen, 3) Student Theodor Fredrik Scheel Abildgaard, 4) Muursvend Bernhard Hansen, 5) Brændevinhandler Halsteen Ramberg, 6) Uhrmager Nils Johan Qvarme, 7) Huusmand Gullik Jensen, 8) Gaardmand Esben Engebretsen Trøan, 9) Snedkersvend Christopher Olsen, 10) Bygmester Hans Møller, 11) Lars Ellingsen Økri, 12) Ole Pedersen Randgaard, 13) Hattemager Halsteen Knudsen, 14) Skolelærer Johan Henrik Olsen Semmen, 15) Huusmand Guldbrand Torkildsen Johnsrud, 16) Helge Gunbjørnsen Tytødden (død 1854), 17) Anders Larsen Sundløkken, 18) Anders Christiansen Marigaard, 19) Ole Olsen Mælingen, 20) Pottemager Nils Andersen, 21) Musketeer Hans Olsen Holt, 22) Peder Olsen Olsund, 23) Theodor Andersen Hønefos, 24) Musketeer Hans Nilsen Holt eller Høneneie, 25) Knud Andersen Støa eller Westerneie, 26) Hans Andersen Damstuen eller søndre Hønefos, 27) Jens Johnsen Hønefos, 28) Helge Johnsen Hønefos, 29) Edvard Helgesen Hønefos, 30) Peder Iversen Hønehagen, 31) Anders Haraldsen eller Jensen Hønefos, 32) Nils Kittilsen Hønefos, 33) Thorkild Ellingsen Spinderud, 34) Torger Andersen Hatinger, 35) Christian Pedersen Hønefos, 36) Ole Mikkelsen Hønefos, 37) (navnet manglar), 38) Iver Olsen Snaret, 39) Jens Helgesen Gjermundbo, 40) Ole Ingebrigtsen Semmen, 41) Asle Eriksen Semmeneie, 42) Asle Olsen Semmeneie, 43) Landeværn Helge Olsen Semmen, 44) Nils Syverin Skollerudeie, 45) Guldbrand Larsen Kilebakken, 46) Haakon Haraldsen Kilebakken, 47) Harald Haakonsen Kilebakken, 48) Thore Thoresen Kilebakken, 49) Lars Nilsen Kilebakken, 50) Ole Halvorsen Oppenhøgen, 51) Fredrik Jørgensen Hvalseie, 52) Anders Hansen Guulsplassen?, 53) Elling Olsen Semmen, 54) Musketeer Johan Halvorsen Hallingby eller Skollerudeie, 55) Musketeer Truls Pedersen Skollerudeie, 56) Jens Pedersen Røste, 57) Harald Klemetsen Strømmen, 58) Ridende Jæger Peder Jensen Røste, 59) Ole Jensen Røste, 60) Ole Helgesen Lia, 61) John Nilsen Hvitmyr, 62) Nub Arnesen Samdalseie, 63) Ole Bendixen Hvalseie, 64) Lukas Olsen Hvalseie, 65) Lars Gulbrandsen Hallingbyeie, 66) Arne Knudsen Hallingbyeie 67) Gudbrand Gudbrandsen Grønvoldseie, 68) Anders Helgesen Smith, 69) Peder Gulbrandsen Svendsrud, 70) Gudbrand Gudbrandsen Brentebraaten, 71) Ole Thorsen Dølerud eller Pederspladsen eller Semmeneie, 72) Musketeer Christoffer Arnesen Grønvold, 73) Nils Klemetsen Finbraaten, 74) Halvor Helgesen Skollerudeie, 75) Peder Guttormsen Semmen, 76) Peder Pedersen Semmeneie den Yngre, 77) Peder Pedersen Semmeneie den ældre, 78) Syver Gulbrandsen Hvalseie,

48b: (A-versjonen)

79) Ole Syvertsen Skollerudeie, 80) Helge Syvertsen Hval, 81) Truls Pedersen Simarud, 82) Hans Olsen Brubraaten eller Hvalseie, 83) Halsteen Nilsen Skollerudeie 84) Anders Mikkelsen Skollerudeie, 85) Mons Ellingsen Rundhøgen eller Skollerudeie, 86) Gulbrand Gulbrandsen Aasterud eller Østre Bergsundeie, 87) Bjørn Syvertsen Lia eller vestre Bergsundeie, 88) Gulbrand Gulbrandsen Lia eller vestre Bergsundeie, 89) Ole Arnesen Lia eller vestre Bergsundeie, 90) Erik Gulbrandsen Amundstua, 91) Nils Johnsen Hvitmyr eller østre Bergsundeie, 92) Nils Gulbrandsen Aasterud eller østre Bergsundeie, 93) John Gulbrandsen Skollerudeie, 94) Ole Jonassen Semmeneie, 95) Nils Johnsen Biiring, 96) Anders Pedersen Strandjordet eller Skollerudeiet, 97) Gulbrand Olsen Erikspladsen eller

Skollerudeie, 98) Anders Pedersen Steenbraaten eller Skollerudeie, 99) Syver Olsen Skollerudeie, 100) Peder Andersen Skollerudeie, 101) Ingebrigt Mikkelsen Grønvoldseie, 102) Asle Trulsen Hallingbyeie, 103) Hans Olsen Hallingbyeie, 104) Ole Olsen Hallingbyeie, 105) Jonas Hansen Mælingen, 106) Ole Haraldsen Hvalseie, 107) Syver Bjørnsen Hvalseie, 108) Palme Gulbrandsen Tangen eller Semmeneie, 109) Lars Helgesen Skollerudeie, 110) Halvor Thomassen Samdalseie, 111) Ole Thorkildsen Samdalseie, 112) Christian Gulbrandsen Lystig, 113) Christoffer Larsen Samdalsbraaten, 114) Christian Aslesen Fjærviken, 115) Ingebrigt Gulbrandsen Flattum, 116) Klemet Gulbrandsen Kornbraaten, 117) Anders Andersen Flata eller Flaskerudeie, 118) Elen Pedersen Odden eller Flaskerudeie, 119) Mikkel Olsen Vikseie, 120) Anders Larsen Kjelsveen, 121) Nils Nilsen Hosmestadeie, 122) Martinus Olsen Rødningen, 123) Christian Olsen Ottestadeie.

1. Assessor Mørch. Efterat der i længere tid her i Landet var udbredt Misnøie blandt arbejdsklassen navnlig med deres Kaar i Forhold til de Riger, en Misnøie, \som/ efter hvad man veed, væsentlig er opvakt ved Agitation af Angld: (Angjeldende) No: 1, og efterat der her i Riget, saa at sige i alle dets Dele, var oprettet Foreninger mellem Arbejderne, ligesom et Arbejderblad udkom, blev det arrangeret, at Repræsentanter fra de forskjellige Arbejderforeninger sammentraadte her i Byen til et saakaldet Centralmøde, der blev afholdt fra 10 til 17 juni 1851. Ved dette Møde sammentraadte i det hele de i Bilaget Specificerede 79 Personer. Allerede under dette Mødes afholdelse

49: (A-versjonen)

blev der i Publicum yttret Adskilligt om, at Hensigten med dette Møde var at foranstalte en Revolution for at omstyrte Rigets Statsforfatning/, hvilket Rygte bestyrkedes ved Angld: No: 5 (Brændevinhandler Ramberg), efter sin Hjemkomst fra Centralmødet til Kongsberg, arrangerede et Arbejdermøde, hvor han ved sine Yttringer tilkjendegav, at noget Alvorligt var i gjære mell/em/ Arbejderne. Dette foranledigede, at Justitien lod optage Forhær, ei allene paa Kongsberg, men og i andre Dele i Riget, hvorfra Repræsentanter havde fremmødt ved Centralmødet. Blant disse Forhører, der foranledigede flere Arrestationer, er især at mærke Forhørerne paa Ringerige, der medførte Angld: No: 13's, (Hattemaker H. Knudsens) Arrest og derpaa følgende Uroligheder, den saakaldte Hattemagerkrig, der dog endte uden Blod ved(?) Efterretn/ing/ (...?) Militairets Ankomst fra Xiania (Christiania). Under 20/8 1851 blev et Commissorium udfærdiget/ (Udtog 4 Afd: Pag/ina/ 1) for Sørenskriver/ Nielsen, Politimester Krogh og Capitain Fischer, der bemyndigedes til at optage yderligere Forhører og derefter dømme i Sagen mod dem, der bleve tiltalte. Den 4/9 1852 blev udfærdiget/et/ Extens/ions/ Com/mis/sorium (ekstensjon = forlængelse, udvidelse), hvorved Comsnen (Commissionen) bemyndigedes til at paakjende enhver anden Lovovertrædelse/, der maatte oplyses (5 Afd: Pag: 5). Stiftamtmanden i Xiania bemyndigedes til at actionere m: H: t: de Forbr/ydelser/, som uden at hidrøre fra Arbejderbevægelserne, maatte blive oplyst om nogen af de Angld: Com/mis/sionen fortsatte nu Forhørerne, hvilke findes i 2de, 3de og 4de Afdeling. Efterat Forhørerne vare sluttede, udfærd/igede/ Stiftamtmanden 16/8 52 Ordre til Sagfører Paludan som Referent, hvorved tiltaltes 149 Personer. Allerede før Actionen sees det at 8 Personer vare arresterede. Senere udstedtes Cont/ra/ Ordre m: H: t: No: 6 for Forbr/ydelse/ mod 9-21 og 23, imod No: 19 Ole Olsen Mælingen for tyveri, og imod No: 17 Anders Sundløkken for Overfald paa sagesløs Person. No: 53 tiltaltes derhos for Forbr/ydelse/ mod 10-1, cfr. 26. Af de Angld. vare 2 døde før Sagens Paakjendelse ved Comsnen (Commissionen), og maa det bemærkes, at i Actionen den samme Person var tiltalt under 2 Navne og Nummere. Der var saal/edes/ tilbage 146. Sagen paadømtes ved Comsnen (Commissionen)

49b: (A-versjonen)

10 April 1854. Det bemærkes, at Angld: No: 28 og 32 ved Døden ere afgaaede. Ved bemeldte Dom blev 11 Personer frifundne, og de Øvrige straffældte paa den Maade som den trykte Dom, der ledsager Udtoget, udviser. Dommen indeholder i øvr/igt/ at Søgsmålet bortfalder for No: 37, at Ole Mælingen skal udrede i Erstatn/ing/ 2 Spd:, og at Omk: skal udredes som i Dommen specificeret. Comsnens (Commissionens) Medlemmer tilkjendte sig hver i Salar/arium/ 800, og Actor i Salar: 900 Spd:, samt Comsnens Secretair A: Segelcke 480 Spd: Man seer og at det Offemtl/ige/ har afholdt Omk: med(?) (mod?) Comsnens Medlemmers Embeders Bestyrelse, ligesom Commissionens Medlemmer har havt Skyds og Diæt. Efter Forkynd/elses/ paategningens Udvisende af 26 og 28 Mai og 27 Juni 1854, er den Actionerede \for Comsnens/, No: 22, \død/, og No: 81 og 125 reiste til America. N. 133-139 bleve kun anseed med 10 Sp. Mulct hver. For 123 Personer er Sagen 27/6 1854 indanket til Høiesteret.

Ved Voteringen i denne Sag skal jeg følge Actors Fremstilling, idet han har givet de Angld: Fortløbende Nummer, der ei falde sammen med Comsnens (Commissionens) Nummere. Naar jeg følgelig nævner Nummere, er det Anglds. No: her for Retten. No: 16 er imidlertid ved Døden afgaaet, og for No: 37's Vedk: er Appellen tilbagekaldet 9/5 1855.

Som anført anseer jeg No: 1 som den væsentligste Aarsag til, at de Begivenheder have fundet Sted, som har bevirket nærv/ærende/ Sag. Hans Færd har og foranledighet andre Begivenheder end her omhandles. Der skal saal/edes/ allerede før Centralmødet i 1851 have været afholdt et andet saadant Møde paa Ladegaardsøen, der dog ei er Gjenstand for nærv: Sag. Jeg skal følge Actors Fremstilling af Sagen.

Det første Fact/um/, der er en Begivenhed for sig, og som jeg betegner Litr. A., angaaer det paa Centralmødet i Xiania Passerede, men jeg maa erkjende, \at/ hvad der er almindelig bekjendt om de Anglds: Færd i det Hele vil have nogen Indfl/ydelse/ paa min Fremstilling og Bedømmelse af Begivenhederne i det Hele. Det er bekjendt, at den i

50: (A-versjonen)

1852 paakjendte Sag mod Michelsen hidrørte fra Thrane.

67: (B-versjonen, fra linje 26 ovenfra))

Actor har klaget over at Ingen af de Tiltalte, navnl/ig/ Th/rane/ og Ab/ildgaard/, ikke har været underkastet gjennomgrib/ende/ Examination, ligesom over at Arbeider(p.ti...en?) ikke er produceret, og jeg kan ikke nægte at jeg deler denne Beklagelse, om urigtige Oplysn(inger) (.....?) af Vigtighed, men Alt maa have en Ende og derfor ikke (....?)ise Sagen. At Thranes Virksomhed udbredte f(....?)lyser deraf at (....?) har indladt sig i Corresp/ondance/ med (S...sten?) og erkl/ære/ sig her Socialist og R(ation?)alist, samt at Revol/utionen/ af 1848 (Februarrevolutionen) havde bragt (....?)kle Ideer til klarhed, at den hele Reform, som han nu?/ei? vilde gennemføre, vilde han udføre ved Arbeiderne selv, idet han af dem vilde starte et selvstendigt Parti, Og have Arbeiderbl/adet/ istand, siden redigeret af No: 3 Abildgaard. Thrane og i Skr/ivelse/ til S(...st..?) og Angj:, neml/ig/ (.....?), ytret alt i 1850, at han (vilde?) forberede at til hans Parti hørende til noget Afgjørende og (.....?) (.....?) en (.....?), ogsaa den Ide s(krive?) om de Militæres vanlige Forfatning og (....?) det pa(...ndte?) fremføre Trusler for fremtvinge bedre Kaar for Arb/eiderne/, og No: 3 i flere Skr/ivelser/ ytret saadanne Messurs Hensigtsmessige. Her var oprettet en Centralbestyrelse, hvorefter No: 3 (Th: Abildgaard) og Berh: Hansen [vare] Medlemmer. Ikke fornøiet med Domstolene,

67b: (B-versjonen)

hvorfor oprette (....lgt..?) Domstole; (.....?) som om i M(..s..?) og (.....?) s(r..?)e Personer. Ogsaa hvor Æresb(.....?)n med F(..d?) af Afl(..np..?) i Kgl: Appanage og udleveres til Arb/eiderne/. Mærkelig Centr. Beslutn. 16/12 1850 og Proklama 2/12 50 (1 Afdel:) og hvorved bl: A: vedtages at: 1) det skulde erkjendes riktig at Arbeiderne og (.....?) ikke [ere] i Slægtskab; 2) urigtigt ikke at afholde sig fra Revolution til Storth/inget/ havde været samlet, 3) Folkenes Revolutionsret for at (h.s..?) visse Standpunkt. I Rrokl/ama/ indskjærpes at afvente Storth/ingets/ Afgjør/else/, og da den rette Tid for videre Overveielser i Sagen, og at disses Resultat mulig bliver Revolution, og uagtet No: 3 ikke [er]? med i Prokl/amaets/ Udfærd/igelse/, dog i en Skr/ivelse/ 7/5 51 (1 Afdel:) antydet Revol/ution/ som en uundgaelig Eventualitet. Thrane [har]? desuden reist om og holdt Taler, og i disse ikke ligesom tilraadet, men snarere fraraadet Revol/ution/, dog sagt fuldkommen Ret dertil (..) i paa anden Maade opnaae sine (Ønsker?), at tage Jord fra Rige til de Fattige, Eiendomsretten ikke hellig, skjernes mellem Eiendomsret og Ret til Eiendom, den sidste den stærkeste; ikke for Ret ved norske Domstoler og (....?) Statsraader nogle Mød.(?) Selv erklæret, at han har bearbeidet Arb/eiderne/ (....?) da vilde handle efter Com/missionen/s Raad; Alt eller Intet og fraraadet Demonstration, tilbørlig til Revolution, som han selv forklarer paa en lidenskabelig og ophidsende Maade sætte Folk i Bevægelse. Hans Emissærer holdt Foredrag sigtende til at sætte Arb/eiderne/ i fiendtligt Forhold til Andre, navnlig Embedsmænd. Abildgaard og paa sin Side søgt at virke i lignende Retning, og synes at have overtal[t] nogle Storth/ings/ Mænd paa Arb/eidernes/ Parti. Man, kan see Confor:(?) mellem enkelte sadaane og A: (Abildgaard?) og beklage disse ikke tilstrækkelig oplyste, og det uagtet(?) paaafaldene at der har været Storth/ings/ M/ænd/ som fandt det passende at indlade sig med Thranes Parti paa en saadan Tid, og altsaa ødelegge den Magt. hvoraf de selv an(.....?) en Deel. Troer saal/edes/ at have retferdiggjort, at Agitationerne [har været] af en alvorlig Natur, som kunde ledet til Ødeleggelse af bestaaende Forfatning, og derfor Yttringerne i Centralmødet ikke l(..?) S(..?) og V(.....?) derfor ansees efter Lovens Strengthed. Ved Indkald/else/ til Centr/al/ Mødet, neml/ig/ 3/5 51, [var det] indskjerpet [der det kunde] vælge Represent/anter/ som kunde give Besked om forholdene, og fremmødte 10/6, 79 Repr/esentanter/ i V(.....?) (.....?) Grund, og førtes der Protokol (B). Thrane aabnede og ledede Fors/amlingen/, til Organist Sørensen valgtes til Pres/ident/, No: 2 valgtes til Sekretær. Først afgjordes at Centr/al/ Best/yrelsens/ Medlemmer, Thr/ane/, A/bildgaard/, Bernh: H/ansen/ og Chr. Olsen, kunde deltage i Discusionen, men ikke i Voteringen. Onsdag 11te var disse 79 paa Storthingsgalleriet. Om Efterm/iddagen/ holdtes Taler af Thr/ane/ og Abildg/aard/ om Arb/eider/ Sagens Stilling, og Abildgaard ønskede ny Regjering og knytte Storth/ings/ M/ænd/s B(..?)ghed (bringe Storthinget paa sitt Parti); ogsaa at Kongen fik flere (Folke?)mænd i sit Raad og først inderkjøber(?) og gaaet over til de Ministerielle, hvis

68: (B-versjonen)

Revolution et Steds (.....?) let at holde Agitation igjennom. Neste Dag Beretning om Stemn/ingen/ i Ditr/ictene/ efter Th/rane/s Opfordring, for efter hans Erkjend/else/ at vide om Stemninger, revolutionær eller ikke. Under disse Discuss/ioner/ Abild/gaard/ først som Formand i Arb/eider/ Forening/en/. Hvor antog en stor Deel vilde kraftig om det gjaldt; sagde videre: vi maa true Kungen at skaffe os en anden Regjering, og eftersaa vel af mange Repres/entanter/ fremført revolutionære Ytringer. (Dediktion p: 14-17). De vare saa voldsomme at Th/rane/(?) (.....?) ytrede sin Misfornøielse over saadan Tale. Abildg/aard/ fremsatte sine polit/iske/ Anskuelser, og en Debat oppstod, hvis Resultat burde foretræde for

Storth/inget/, eller og stor Demonstration. A/bildgaard/s Foredrag af den Beskaffenhed at det aabenbar revolutionær i fremsat Ytring (Deduct/ p/agina/ 18), som gaaer ud paa (Tales Udtrykk(...?)). Efter mit Bekjendskab til Tingen troer jeg at en Revol/ution/ er undgaaelig; vi maa have den. Enkelte Vidner undskyldte disse; ikke alvorlig ment, Revol/ution/ gj/ennem/ Pressen. Dog vare der holdet et saad/ant/ Foredrag for Udannede, men han vare forberedt paa at den forstaaes bogstavelig; og gjort af flere Vidner. Tiden langt paa Aftenen anstilledes 3 Vot/eringer/ om Revolution (se især 64 V/idne/). Først om Resultatet af Beretn/ingen/ om Stemningen i Landet, derpaa om hvorvidt Revol/utionen/ [skulle] finde sted eller ei, saa Enhver udtalte sin Mening om han vilde have Revol/ution/ om Resultat ordentl/ig/ ei for Storth/inget/. Derom Votering dog forvexledes med 1ste, hvorfor voteredes 3die Gang. Omsider denne 3die Votering, hvorvidt Revol/ution/ (.aar.)sattes eller ei, og efter hvad jeg finder oplyst, fundet Sted og faaet Pluralitet. Der har været udførlig procederet om dette Bevis, og Actor har paaberaabt sig mange Vidner. (Deduct. 21 og 22), Defensor søgt at bevise det Modsatte. Vil her blot erklære at jeg finder bevist at Votering [har] fundet Sted, og bemærke ved Def/ensor/s Procedure, at selv erkjendt at mange Vidner af hans (...?) leg har forladt Forsaml/ingen/ før Votering, og de Andre paa ubestemt Maade, og erkjender at Enkelte have tilstaaet Vot/eringen/. Flere Vidner vistnok hos defensor (...?) dog saal/edes/ reduceret ved de forskjell/ige/ Ind(...i.....ser?) og Defensor. Næste Dag dog mere Cons.(ud.ger?) og efter A/bildgaard/s Forslag om O(.....?ng, hvorefter ingen Revolution. Mærkeligt dog Præsident Sørensen siger ikke hørt saadan Votering om Revol/utionen/ om Aftenen; dog da ikke tilstede den hele Tid og derved maaske dette forklæres. Han har imidl/idlertid/ senere henvendt sig til Storth/inget/, som besluttede man kunde henvende sig til vedk/ommende) Comitee. Dette Svar refereredes [i] Eftermiddagsmøde, hvor discudteredes. Svaret vakte megen Forbitrelse, hvorved faldt mange alvorlige Ytringer: Abildg/aard/: Der maa skrives til kraftige Forholdsregler. No: 10, Møller: Vi bør opløse Storth/inget/, dertil Ingen nærmere end vi. Under disse Forhandl/inger/ Abildg/aard/ ytrede: Interessant at see hvorledes en Votering om Revol/ution/ falde ud (vilde holde). Stemmerne omtr/ent/ lige.

68b: (B-versjonen)

Man vedtog dog Storth/ingets/ Tilbud, og besluttedes Demonstration, om ei noget af Vigtighed opnevnes. Enhver (hj.....?) (Representant) udføre Stemm:(?) og afgive Indberetn/ing/. Centralbest/yrelsen/ skulde bestemme Tid og Sted for Demonstr/ationen/. 14 Juni foretog man A/bildgaard/s Udkast til Adresse til Storth/inget/. Adressen vedtog og findes i 2 Afdel/inger/ under 14/6 51; den hentyder til at den offentlige Rolighed kan blive forstyrret, kræver Forandring i Regjerings Personalet, At Militæret slutter sig til os og da Revol/utionen/ i Fyr og Flamme, hvorpaa Svendsen oplæste Cr/iminal/ L/ovens/ Cap/itel/ 10, hvorpaa (Thrane?) sagde saadant kun Skrem/m/eskud for Rige og Regj/ering/ for Misnøie. Hvad gjør mig, enten skydes eller sulter ihjel. Adressen underskrevs 16 Juli, og afsendtes ved en Dep/utation/ af 9 Medlemmer. Videre ikke den Dag. 17 atter samlede. Discussioner og Propositioner. her faldt mange revolutionære Ytringer (Deduct: pag: 32). I en Omkr/ets/ af 6 Mile skulde Arbeiderne samtykke i en Demonstr/ation/ og der finde Sted, og med 36 mod 34 St/emmer/ at Adresse finde Sted for Demonstr: Adressen revolutionær, dog ikke uden Centralbest/yrelsens/ Samtykke. Omsider blev da Forsaml/ngen/ sluttet efter Foredrag for Presidenten og mange H(urraer?). Man antoges at forinden Forsaml/ingens/ Opløsning, Centralbest/yrelsen/ bemyndiget til i Forening med 8 corresp: Medlemmer at beslutte hvad der maatte findes hensigtsmessigt om intet Resultat opnaaedes med Storth/inget/. Ende. Dog intet sikkert h(ve?)m (herom(?) i dag 16 V/idne/ at Bemyndigelsen gik lige til Revolution. Dette No: 1 og erkjendte, men No: 3, at han forstod den som at gik du paa i 6 Miles Omkreds

at sammenkalde Art:(?) 67 og 64 V/idne/ at Forsaml/ingen/ s(..?)s til Chania og henvende sig til Storth/inget/ med truende Demonstrationer, ligesom Halsten Knudsen ytret: see ud til hele Landet staae i Brand om Storth/inget/ ei giver efter. Bemærke at uagtet Protokollen vistnok [er]? intet fuldkommen juridiske Bevis, dels formedelst Maaden hvorpaa den er ført, og dels i Maaden, hvorpaa Forhandlingerne synes at maa forekomme, og betragtes som et væsentligt Bevismiddel, nemlig fordi anført (.....?) mia (....?) (latinske ord), og i Forb/indelse/ med senere Oplysninger. Resultatet altsaa at man i Beg/yndelsen/ enig om Revolution, men senere til bedre Besindelse og afvendte Storth/inget/s Beslutning, og da overlade Alt [til]? Centralbestyrelsen. M: H: t: at en saadan Handlemaade er strafbar, vist ingen Tvivl. Com/missionen/ har anvendt 9-1, sidste Deel paa d(...?), der voterede for Revol/ution/, og næste Dag ikke forandrede sin Mening. Megen Tvivl om dette Resonnement rigtig, thi jeg troer man maa sammenholde hvad der er foretaget i det Hele, og ikke see hen til en enkelt Votering, saameget som Flere ikke have vidst hvorom de voterede. Videre bemærkes, at det ei engang stod i disse Personers Magt at faae Rev/olution/ istand. Jeg kan ei forstaae første Votering som, andet. Jeg kan ei anse Virksomheden som gaaende under 9. Hertil kommer, at 9-1 kun indeh/older/ den strænge Straf for den

69: (B-versjonen) (omtrent her i A-versjonen går skrifta attende til den 1ste og bedre typen)

der have forledet, og saa kan ei ansees de, der en Dag stemte for Rev/olution/, og den andre Dag forandrede deres Mening. At disse Personer have talt for Rev/olution/, beviser ei, at de ved deres Tale virkelig have forledet andre, altsaa kan der ei blive ? [sic] (Spørgsmaal) om 9-1, uden paa Thrane og Abildgaard, der ere Prima-Causa og Anstiftere (af det senere passerede), og jeg vilde ogsaa antage, at disse kommer ind under 9-1, men da jeg har antaget, at den enkelte Votering ikke er et afsluttet Heelt:(?) blev Bestem(?), (som?) vil samme efter Factum A er 9-30; thi naar første Deel af denne - Kan jeg ei Tvivle om, at alle de Angj. har opfordret til 9-1 Lit: b. Det findes imidl/ertid/, at samtlige gaae under 9-30. Resultatet er, at jeg voterer for Anv/endelse/ af 9-30 (for Factum A)

Her går en over til Versjon A

Fact/um/ B angaar et Møde paa Løkke i yttre Aadalen. - efterat Centralbestyrelsen havde op-

52: (A-versjonen)

-fordret Arb/eider/ Foreningerne til at finde (vælge) Repræsentanter til Centralmøde, blev 1/6 51 holdt et Møde paa Løkke, hvor Angld: No: 14 blev udvalgt til Repræsentant. Der blev tillige for ham udfærdiget en fuldmagt (Bilag D:), der gaaer udpaa at det indstilles til Centralbestyrelsen, at forlange almindelig Stemmeret af Storthinget, som maa tilskrive sig sel[v] Følgerne, om det ei gaaer ind derpaa. Fuldmagten dicteredes No: 14 af dennes Fader, No: 40. Man saa at No: 14 har forstaaet Instruxen som Mere end Trudsel da han voterede i Centralmødet for alm/indelig/ Stemmeret eller Revolution strax. Ang/aaende/ Forstaaelsen af dette Doc/ument/, see 73, 76 og 51 Angld:, hvorefter man i Aadalen skulde være færdig til Revolution, naar alle andre Foreninger besluttede saadan. Angld. No: 51 siger, at No: 14 havde Fuldmagt til at votere for Revolution. Fuldmagten underskrives af de paa Løkke forsamlede, hvoraf Flere dog har villet tillægge den en særegen Betydning, nemlig en Henvend/else/ til Storthinget om et Extra-Storthing. Jeg drister mig ei til at ansee dette Doc/ument/ for at indeholde en Beslutning om Revolution, derimod finder jeg, at Fuldmagten indeholder en Trudsel, uden at det dog sees, hvori denne skulde bestaae, og at den netop skulde gaae ud paa Revolution. Naar 10-12 bestemmer, at Opfordre til Forbr/ydelse/ mod 10-

9, 10 og 11 straffes som Forsøg paa de i disse §§ nævnte Forbr/ydelser/, finder jeg 10-12 her anvendelig. Jeg har havt og har fremdeles Betænk/elighed/ om 10-12 kan anvendes paa alle Deeltagerne, og ei 9-30 paa Hovedmændene. Jeg skal forbeholde mig nærmere at udtale mig herom, og foreløbig votere for Anvend/else/ af 10-12 paa dem Alle.

Fact/um/ C. angaaer det Passerede, da No: 14 paa Reisen til Xiania kom med sin Fuldmagt til Kilebakken, hvor han lod Heradbygdens Arbeiderforening sammenkalde og Fuldmagten underskrive af de Nærværende. Disse Sige, at No: 14 foregav at Documentet var en Ansøgning til Kongen. No: 46 tilstaaer dog, at han strax ved Documentets Oplæsning indsaae, at der laae en Trudsel paa Bunden, og at han skjønnede det var urimeligt at søge om Extra Storthing. No: 47 og

52b: (A-versjonen)

No: 48 siger at Documentet ei blev oplæst. Det er ikke godt at afgjøre hvad de paa Kielebakken Forsamlede have troet om Documentet. Det er ei vanskeligt at faae en Almuesmand til at underskrive et Document. Jeg troer derfor at kun den, der have forkl/aret/ at han forstod Doc/umentet/ som en Trudsel, kan fældes, men de øvrige frifindes for videre Tiltale.

Litr. D. til Udkaarelse af en Repræsentant til Centralmødet for Stange, blev paa Hofmoen holdt et Arbeidermøde, hvor 64 V/idne/, Ole Linderud, blev valgt til Repræsentant. Han ledsagedes af en Mængde Mennesker til Koriegaarden og Tyllien. Man talte paa Koriegaarden om hvorl/edes/ han skulde forholde sig om Arbeidernes Ønsker ei \blev/ imødekommet. Det yttredes, at dersom det paa Centralmødet vedtoges at bruge Magt, vilde Committenterne deri være med. Dette gjentoges paa Tyllien, og fant de Forsamledes Biefald. 64 V/idne/ ytrer videre, at Følget ved Afskeden yttrede, at Man stolede paa ham, og at han igjen kunde stole paa dem. Hertil vil 64 V/idne/ have svaret: "I ville dog vel først forsøge med det Gode", hvortil svaredes "Ja". Dette Fact/um/ vedkommer No: 119-124. Comsnen (Commissionen) har anvendt 9-30 paa disse Angld. efter det Oplyste om deres Yttr/inger/. Jeg kan dog heri ei være enig. Jeg finder Yttringerne end og moderate, da det var rimeligt, at Comittenterne yttrede sig for deres Repræsentant med nogen Kjækhed. Jeg voterer for Frifind/else/ for videre Tiltale for disse Angld.

Litr. E. angaaer det paa Ringerige Passerede. Der blev 21/7 1851 holdt et Forhør i Mad/ame/ Glatvedts Huus i Hønefos over Angld. No: 13, hvilket Forhør administreredes af Candidat Meinich, der delecterede Arrest over No: 13 (delektare = fornøye, more). Under alle Forhør samledes en stor Mængde Mennesker, hvorom yttredes, at de vilde befrie No: 13. Da man bad om Tillad/else/ til at tiltale Folkemængden for at berolige den. Hans Tiltale var imidl/ertid/

53: (A-versjonen)

ikke beroligende, men ophidsende, hvorfor Cand/idat/ Meinich opfordrede de Forsamlede til at være rolige, oplæste Oprørs Artiklerne, og betydde dem Straffen for Opsætsighed. Da No: 13 skulde bringes i Arrest, fulgtes han af Mængden, som nu befriede No: 13, der begav sig til sit Huus, hvor Meinich atter indfandt sig og oplæste Cr/iminal/ L/oven/s Best/emmelser/ om Oprør for de Forsamlede. No: 13 holdt atter en Tale, og erkl/ærede/ at Loven ei behøvede at holdes af dem, som ei havde givet den. Paa Veien til Arresten blev Knudsen (No:13) atter revet fra Politiet, og forblev saaledes frie. Jeg finder at Comsnen (Commissionen) i det Væsenti/ige/ har truffet det Rette m: H: t: Straffen for dette Fact/um/ efter \de/ forskjellige Best/emmelser/ i Cap. 10.

F. den 22/7 51 holdtes en Forsamling paa Pladsen Løkkemoen i nærheden af Skollerud i Aadalen. No: 13 begav sig nemlig, efter at være befriet fra Arresten, til Aadalen, til Angld. No: 51. Den 23/7 om Morgen begav man sig til No: 56, og confererede der med ham og No: 52, samt den senere afdøde No: 16. Resultatet blev at et Møde sammenkaldtes s/amme/ D/ag/ paa Løkkemoen, hvor omtr/ent/ 90 Personer samledes. Ved at overveie hvad man skulde gjøre naar Øvrigheden vedblev med at arrestere Arbejderforeningernes Formænd, besluttede man ikke at tillade, at Angld. No: 14 blev arresteret. Man rakte Hænderne i Veiret til Tegn paa Troskab, og begav sig nu paa Veien til Hønefossen, hvor man ankom om Natten og sendte Bud til den const/ituerede/ Sorenskr/iver/, hvem man erkl/ærede/, at man ei vilde taale No: 14's Arrest. No: 51 truede Navnl/ig/ Cand/idat/ Meinich, der føiede de Forsamlede i at sætte Forhøret næste Dag over Semmen (No: 14) paa Hønefossen, istedefor paa Gr: (Gaarden?) Houen. Omtr. 100 Personer var tilstede ved Forhøret. No: 51 og 53 afgav paa de Forsamledes Vegne en Tilførsel til Protocollen (: Udt: 3 Afd: Pag: 2-3:), gaaende ud paa, at Forsamlingen ei vilde taale No: 14's Arrest, dersom det ei overførtes ham at han havde overtraadt sin Fuldmagt ved Centralmødet. Denne Protokollation blev oplæst for de Forsamlede udenfor, og af dem bifaldt, dog med en Modification. Administr/ator/ vilde nu

53b: (A-versjonen)

ei holde Forhøret for aabne Dørre, og besluttede at for Tiden Ingen skulde arresteres. I den skedte Protokollation blev en Forandring gjort og vedtogedes. No: 14 og 15 talte til Forsamlingen om Enighed og Samholdighed. Hensigten med Forsamlingen var som bemærket, at hindre Semmens Arrest.

Her går skrifttypen over til den lite lesbare. Gjelder sidene 53b, 54, 54b, bortsett fra de 8 nederste linjene på 54b. I Versjon B starter tilsvarende på side 70, linje 11 o.fra.

70: (B-versjonen)

M.h.t. dette Factum troer jeg, at de Personer, der har vedtaget Tilførel/sen/ til Protok/ollen/, m(aa?) dømmes efter 10-12, herimod de Øvrige efter 10-2.

G. den 26 Juli 1851 indfandt No: 13 sig hos (Magnus?) (M....s..?), og efter dennes Forklaring, inførte Knudsen, som var paa Veien til Aadalen, hvor han vilde opbyde folket, var det hans Agt, til i Masse at følge udover for at modsette sig Øvrigheden. (Marcus?) opfattede det som en (Cas?) (Causus?) (kasus = hending, tilfelle) paa Oprør, og han vilde have Folks Erkl/æring/ om de vilde modsette seg hans Arrest, hvorfor de fulgte med for at underskrive. Fik flere med sig, og kom til No: 15 den 27de (....?) M(...?) (.....?). At Hensigten de(....?) og ikke for at fiske, finder jeg bevist. Paa Jonsrud vedtoges af omtr/ent/ 20, at disse med de Flere som kunde tilsiges, begiver sig videre til Øvrigheden, at afkræve denne Erkl/æring/, om hvori Formændene forbandt sig og erklære, om de ikke havde gaaet videre ved Arbeidernes (....s..?), da alle skulde arresteres; derhos forklar/ede/ at modsætte sig Enkeltes Arrest. Flere stødte til Taget(?) (Toget?) og mæste Massen kom nu til Røste, men paa Veien Underr/ettedes/ om Militairs Ankomst, og Enhver gik til Sit, efterat man besluttet ved Votering denne Til(bagemarch?). Jeg finder dette Factum, maa straffes efter 10-12. Efter saal/edes/ at have anført forskjell/ige/ Facta hvorom Spørgsmaal samt Straffene, skal jeg behandle Sagen for hver Enkelt Tiltalt.

Ang/aaende/ No: 1: Marcus Thrane - Student fød 1817, og arresteret ligesaa 7 Juli 1851. Jeg allerede foran har forklaret mig om dennes Virksomhed før Mødet, og vist at han har søgt at vække revol/utionære/ Planer, og henviser til det Passerte i 5te Afdeling. I senere Afd/elinger/ og anført endeel Vidner, navnlig: 1ste, 40de, 41de, 54de, 58de, 65de, 70de,

77de, 81de, 83de og 91de, og Resultat af disses Prov, at Thrane paa Mødet yttret sig væsentl/ig/ derhen om Revol/ution/ [var]? hensigtsmessig, men den rette Tid dog ikke kommen, men Angj. og sagt, at om man vilde have Revol/ution/, dog gjerne med?/mod? Revol/ution/ jo før jo heller, men Andre (Ded: (Deduction) p: 43) opfattede som om han ubetinget forventede Revol/ution/. Man seer dog kommet for ham at deliberere (= veie for og imot, drøfte) om Stemn/ingen/ var revolutionær. Han havde ikke Stemmerret, altsaa ikke været med og stemt om Revolution. Han har og, (.....?) (....?) (.....?) approberet Beslutning sidste Møde om at man skulde sammenkalde Folkeforsaml/inger/ inden 6 Miles omkreds om Chania (Christiania), hvis saadant nødvendig

70b: (B-versjonen)

forsaavidt deltaget i Samraad. Enig med Com: (Commissionen?) at han maa blive at straffe m: H: t: hans Virksomhed i det hele, og jeg vilde solteret ham under 9-1, om han ikke havde søgt at have Virkningen i hans Virksomhed af den Beskaff/enhed/ at han maa ansees at have opfordret til Forbr/ydelse/ mod 9-1, maa selv traadt tilbage; saaledes Ment(?) (Mentionered?) under 9-30, M: H: t: hans Straf, vistnok (fortjente han) svær Straf, da han egentl/ig/ er Hovedmand og har udbredt Misfornøjelse, men da han skal straffes for Forsøg, og paa Grund af den lange Arrest, kan forblive ved Coms: (Commissionens) Straf, men uden Benaadning. Angj:s hele Fremfærd og hans Maade at ytre sig, vistnok endnu har revolutionære Ideer.

No: 2: Tømmermand Jens Chr:/ Jacobsen, 35 Aar gl., s(ke?)ldes er som forslagen; og arrest/eret/ fra 10 Juli - 31 Octbr: 1851, og senere igjen arresteret. Efter det Oplyste i længere Tid Delagtig, og ført Corresp/ondanse/ med Thrane. Man saae Tanker hos ham om Revol/ution/, endog før Mødet. Paa dette ytret sig i revolutionær Retning. Saaledes paa Morten Vaab(ensve?)nd som kunde tages uden Næseblod, og erkjender at talt for Revol/ution/ paa Mødet, men negter Votering; stemt for revol: Adresse, men ikke kjende til Votering, og forvexlet Demonstr/ation/ og Revol/lution/. Vidste det nok. Flere Vidner, at han talte og stemte for Revol/lution/. 45 og 46 Dep/onent/, at han 4de Dag talte imod Regjeringen. Man kan see at han har været meget exalteret og vilde det skulde gaa til det Yderste. Voterer for at han dømmes efter 9-30, og finder Straffetiden passende 3 Aar, uden Benaadning.

No: 3: Stud/ent/ Abildgaard, Arrest fra 7/7 51, født 1826. Allerede en som an(...?) i samme Stilling som No: 1; ogsaa Redaktør. Man anseer bevist revolutionær 3die Aften, som har væsentlig bevirket Forandr/ing/ 4de Dag. Derimod meget ivrig for Demonstration, ogsaa at han har villet frem saa meget som mueligt. Voterer efter Straf efter 9-30 for 4 Aar, uden Benaadning.

No: 4: Mursv/end/ Bernh: Hansen, 34 Aar, ugift, arrest (i meget) lang Tid; ivrig før Mødet, og Medarbeider i Bladet; exalteret; kalt i sin T(....?); benægtet Votering om Revolution, men om Demonstration. Talte om Undersøgelse af de (..?)berielle Kræfter; forklaret om Mord; Tøv naturligtvis. Bevist blant de mest ivrig og ophidsende; mange voldsomme Ytringer. Taler om Øvelse i Vaabenlæring, og undres om Rifler ikke findes paa Landet. Gives V(..?)ding som Arrang(.....?) af ny Værnepligstlov; Snak. Henhører under de Værste F(..?)der efter 9-30, 3 Aar passende, uden Benaadning.

No: 5: Brændev/ins/ handl/er/ Halsteen Ramberg, født 1818, Overformand paa Kongsberg. Erkjender Tale om Vaaben og Tumult; han stemte for Demonstration, siger han. (.....?) og voteret for Revolution; sagt af 45 og 83 Dep/onent/. samt 67 V/idne/. at han ikke 4. Dag vilde frafalde Beslutningen om Revol/ution/. Ogsaa efter 9-30. 3 Aar, uden Benaadning.

71: (B-versjonen)

No: 6: Uhrm/ager/ Nils Johan Quarme, 40 Aar, gift og fordrukken; forøvrigt paa Vand. Mødte paa Mødet for Skien; længe arresteret; benægter Votering om Revol/ution/. En Mængde Vidner (Ded/uction/ P: 57) erklære[de] denne talte eenig og revolutionært, og 4. Dag nægtet Omgjørelse af 3. Dags Beslutning. Ogsaa sagt: at det var bedre sætte Magt mod Magt i Anl/edning/ Storth/ings/ Com/missionen/. og stemt for (....?). Vistnok (.ll.t?), men ikke ib(...?dst. Men str/affet/ efter 9-30; Ogsaa tiltalt efter 9-21 og 23. Spørgsmaal om Sagen rigtig anlagt, er den anlagt efter høieste Resol/ution/ troer jeg dette tilstrækkelig. Ved høieste Resol/ution/ gjøres strax Indberetning, og desuden afgjort ved Præjudikat (prejudikat = rettsavgjøreksse, særlig i Høyesterett) her i Retten. Jeg troer at Sagen var antaget. M: H: t: dette Factum (bemærkes?), at 10/10 51 har Aqngj: for 20 Medl/emmer/ i Brevig holdt et Foredrag over (....?) M(....?)ings Testament, Udvikl/ing/, (....ger...?) (...?)des af (Guds?) Forb(..?)ndelse, og nogle V/idner/ troet at han anvendte det paa O(icus?) og Andre i Alm:(?) Jeg troer han med Rette ikke straffeldt. Garanti for Carl (.k...?) Dygtighed, men saadan (.v..der?) for O(icus?), ogsaa Sagt Valgsproget (....?) Lyd og klingende Ord, herfor dømt efter 9-21 af Commissionen. Finder mig med Com/missionen/ og Straffen her at lægge samme; og troer i det hele 3 Aar uden Benaadning.

No: 7: Husmand Gullik Jensen, 59 Aar, ikke godt Skudsmaal, fattig, fordrukken; ogsaa aresteret. (...d.?) Medl/em/ i M(i....i.?), stemt for Revol/ution/, selv stemt for Revol/ution/, stadfæstet af No: 11. Senere villet forandre dette. At man kunde bemægtige sig D(ampbaade?). Talte 4. Dag for Revol. Finder ham og efter 9-30 og Com/missionens/ Dom 1 Aar, Stadfæstelse ude Benaadning.

No: 8: Gaardmand E: D:(?) Trøan, fra Røraas, Enkemand, arrest/eret/ l(enge?). Tilst: 3 aa(?.) Mand for hans Egen (fe?)rdige. Mange Vidner om ham i høi Grad revolutionær (Ded/uction/ p: 52) og 45, 69 Dep/onent/ erkl/ærede/ at han 4. Dag mod?/med? Omgjørelse. Maa str/affes/ efter 9-30, bør have 3 Aar uden Benaadning.

No: 9: Snedkersvend Christopher Olsen, \34 Aar/, intellectuelle Eneren over sine Jevnlige. Benægter Votering om Revol/ution/, og vanlig han talte om Revol/ution/, han siger han f(....?)det revolutionær Adresse. B(..g..?) at?/al? H(..?)er at Militæret slutter sig til dem. Efter 25, 54 og 75 V/idne/ (5 Afd:) sandsynligt ladet fald saadan Ytr/ing/. 7de og 34 V/igne/: at han har tilskyndet til Revol/ution/. No: 2 sagt at Angj: 3. Dag tilskyndede til Revol/ution/, men 4de Dag mod. Vedtaget Bemyndigelsen af Mødet til Centr/al/ Bestyrelsen. Har ved Com/missionen/ efter 9-30 faaet 2 Aar, og troer derved uden Benaadning.

No: 10: Bygmester Hans Møller, 50 Aar, og arresteret. Erindrer Beslutnin/ing/ om Demonstration, og at istfr:(?) Derfor vedtaget Adresse. Benægter at have talt for Revol/ution/. Finder det bevist (?.)talt sig for Magts Anvendelse, og for Vidner han hørte til de stride Talere, ligesom Mat(?.) H(...?) charakt/eriserede/ ham blant de mest Radikale. Dømt for at han sagde: "Vi maa opløse Storthinget; Ingen [er] nærmere dertil end vi". Vidneprovene lidt ubestemte.

71b: (B-versjonen)

2 V/idne/ (5 Afdel: p: 24) siger, at han hørt Ytring om Opløsning af Storthinget. 59 V/idne/, 90 V/idne/, p/agina/ 50. Beviset findes tilstrækkeligt ved at sammenholdes, dog ansees 30 D/agers/ Vand [og] Brød passende efter 9-30, ingen Benaadning.

Så over til Versjon A igjen.

55:

No: 11: Lars Ellingsen Økri, i Bærum, en stræbsom og ordentl/ig/ Mand, ikke arresteret, (vedgaar at have stemt for Revolution). Han tilstaaer at have deeltaget i Voteringen om lin(?)

skarp Adresse. Jeg finder at han kan ansees efter 9-30, som af Comsnen (Commissionen) skeet, med 20 Dages Vand og Brød.

No: 12: Ole Randgaard, kom ind paa Centralmødet og holdt et Foredrag om at: "give sig under England". Jeg troer ei, at denne Angld. for hiin (=fornævnte) enkelte Yttring kan fældes, og voterer for hans Frifindelse for videre Tiltale. Hans Foredrag var saa fornedret, at det kun vakte Latter.

No: 13: Hattemager Knudsen, har slette Skudsmaal, og maa ansees for en farlig Person. Han har benægtet at der paa Centralmødet blev foreslaaet eller voteret om Revolution, men derimod om en Demonstration eller Adresse. Han skildrede Stemningen i sin Bygd som revolutionær. Ved de af Actor citerede mange Vidner finder jeg det beviist, at denne Angld: har været en af de Ivrigste for en Revolution. Jeg henfører hans Forbrydelse i dette Punct til 9-30. Han er derfor tillige skyldig efter Fact/um/ E. Han har vel benægtet al Deeltagelse i de Ringerigske Optøier, men saadan er ham dog overført. Saal/edes/ forkl/arer/ No: 17 og 31 at Angld: bad om, at man skulde befrie ham. Da han skulde arresteres, tiltalte han Forsamlingen ophidsende. Og medens Sorenskr/iveren/ udenfor Angld:s Huus formanede Folket til Orden, vedblev han at tale ophidsende. Han tog Lensmanden i Brystet, sigende: "Nu taler jeg; Du er en Snude". For dette sit forhold finder jeg, at Angld: maa fældes efter 10-11, cfr. 5-1 og 10-1 og 4, cfr. 26. Angld: er ligel/edes/ skyldig i Fact/um/ G. Han opfordrede i Mødet paa Johnsrud de Forsamlede til at følge med til Hønefossen, og holdt ophidsende Foredrag. Straf herfor efter 10-12. Ogsaa for Fact/um/ F maa han fældes efter 10-12. Han fik dette Møde i Stand. Han skal efter 10-11 ansees som Anstifter, med 3de Grad, og finder jeg en Straffetid af 9 Aar, i det Hele, passende. Jeg skal tilføie, at jeg ved nærmere Overveielse finder at og 10-14 bør anvendes paa denne Angld: Denne Angld: troer jeg ei for Tiden bør benaades, men maaskee om 5 Aar med god Opførsel.

No: 14: (J: H: O: Semmen), er dømt for Fact/a/ A. B. C. og F. Denne Angld: er 31 Aar, og skal være indbildsk og enfoldig. Allerede før Centralmødet havde han indladt sig paa flere Stemplinger, og paa Centralmødet talte han som en radical Mand. Han har erkjendt Rigtigheden af den i Centralmødet førte Protocol, og

55b: (A-versjonen)

mange Vidner forkl/arede/ sig om den revolutionære Aand, hvori han talte. Han oplæste i Centralmødet den medbragte Instrux, og erklærede, at Mand ingen Afspisning vilde finde sig i. Formodning om at han 4de Dag voterede mod Revolutionsbeslutningens Omgjørelse. Straf herfor efter 9-30. M: H: t: Fact/um/ B voterer jeg for Anvend/else/ af 10-12 for hans Vedk/ommende/. ligesom og m: H: t: Fact/um/ C. Hvad Fact/um/ F angaaer, tror jeg, at Angld: her maa ansees som Anstifter. Han tilstaaer, at han var tilstede paa Røste med de øvr/ige/ Angld: der, men han vil ei have deeltaget i Beslutningen, hvilket dog No: 52 siger ligesom No: 54 siger, at han var Anstifter. Han opfordrede til Haandrækningen. Han var nærværende ved Protocoltilførselen og En af dem som bifaldt samme. Paa dette Factum F finder jeg at 10-2 bør anvendes. Han bliver saal/edes/ at fælde efter 9-30 for A. Samt efter 10-12 for B og C, og efter 10-2 for F. Jeg voterer for en Straffetid af 3 Aar uden Benaadning.

No: 15: Gulbrand Johnsrud, er skyldig i Fact/um/ A, F og G. Han er 47 Aar, og har været arresteret. Han mødte for Aadalen paa Centralmødet, hvor han fremlagde Gjenpart af en af ham oplæst Beretning. Han benægter at der blev voteret om Revolution. Jeg finder det dog bevist, at han har tilskyndet til Revolution, see 64 og 90 Vidner. Jeg fælder ham for dette Fact/um/ efter 9-30. M: H: t: Fact/um/ F og G, forkl/arer/ Angld: at han tilfældig 22/7 traf No: 13, som han fortalte at Aadølerne havde besluttet et Tog til Hønefossen. Han erkl/ærede/, at han bifaldt Protocol tilførselen. Han holdt et Foredrag til Mængden om at være samholdige i nødvendigt Fald. Straf herfor efter 10-2. M: H: t: Fact/um/ G, var han i Aadølernes Følge, i

hvorvel ei af de ivrigste. Straf efter 10-12. Jeg fælder ham altsaa efter 9-30, 10-2 og 10-12. 8 Maaneders Straffetid finder jeg paasende. Ingen Benaadning.

No: 16: Helge Tytodden, er død. Afvisning.

No: 17: Anders Lundløkken, er sigtet for Fact/um/ E, samt for Forbr/ydelse/ mod 15-10 og 11. Han er 30 Aar, gift, har 2 Børn. M: H: t: Fact/um/ E, er det beviist og tilstaaet at han var med ved No: 13's Befrielse, og opbrød Fingrene paa en Politibetjent herunder. Han

56: (A-versjonen)

er forsaavidt fældet efter 10-11 og 14. Hvad hans Forbr/ydelse/ mod 15-10 og 11 angaar, er det ham overhørt at have forøvet Overfald paa en liden Dreng, som han har Mishandlet ved at kaste ham over et Gjerde m: m: Dette Fact/um/ skal jeg ei opholde mig videre med, da det er erkjendt. Jeg tror at denne Angld: passende kan ansees med 3 ½ Aars Straffarbeide. Jeg troer dog at denne Angld: kan indstilles til at benaades saal/edes/ at han slipper med 1 Aars Straffarbeid.

No: 18: Anders Marigaard, 40 Aar, var ogsaa med i Glatved Gaarden, hørte Sorenskr/veren/s Oplæsning af Loven, men deeltog desuagtet begge Gange i Knudsens Befrielse. At han tog fat i Politibetjenten finder jeg ikke beviist. Han er saal/edes/ skyldig efter 10-10 og 14. Han er dømt til 7 Maaneders Straffarbeide, og voterer jeg for Stadfæstelse heraf, uden Benaadning.

No: 19: Ole Mælingen, Skomager, 38 Aar, hørte ligel/edes/ Loven oplæse af Sorenskr/iveren/, og var med i K/nudsen/s Befrielse. Straf altsaa efter 10-10 og 14. Denne Angld: har ligel/edes/ tilstaaet et Tyveri, hvorfor han er skyldig efter 19-1, og hvorved jeg ei skal opholde mig. Jeg finder 9 Maaneders Straffetid passende bestemt af Comsnen (Commissionen). Inge Benaadning.

No: 20: Pottemager Nils Andersen, 48 Aar, gift, 2 Børn. Han tilsagde efter Anmodning af No: 19 Arbeiderne til Møde i Glatvedtgaarden, hvor han selv og indfandt sig. Han hørte Loven oplæse, men fulgte med Sværmen. Han er efter 10-10 og 14 anseet med 7 Maaneder, og er jeg heri enig. Ingen Benaadning.

No: 21: Hans Holt, har været arresteret. Han forlod sit Arbeide og gik til Glatvedgaarden i den Hensigt at befrie Knudsen, hvilken Hensigt han dog siger, at han opgav, men var dog med i Sværmen ved Befrielsen. Jeg antager at det kan beroe med Comsnens (Commissionens) Straf 8 Maaneder, uden Benaadning.

Så er det over til Versjon B igjen.

72: (B-versjonen)

No: 22: P: O: Olsrud, 25 Aar gl., tilsagt af 21 og indfandt sig, hørte Oplæsning af Loven. Stadfæstelse af Commissionsdommen, uden Benaadning.

No: 23: ogsaa deltaget paa Ringeriget. Retl/ig/ dømt til 30 dagers Fængsel paa Vand [og] Brød. Uden Benaadning/ing/.

No: 24: 15 Dage, retl/ig/ dømt. Uden Benaadning/ing/.

No: 25, 26, 27, 28 og 29: straffes efter 10-10 og 14. Stadfæstelse af Com/missionens/ Dom. Uden Benaadning.

No: 30 og 31: 20 D/ages/ Fængsel paa Vand og Brød passende. Uden Benaadning/ing/.

No: 32: Stadfæstelse. Uden Benaadning/ing/. 15 Dage.

No: 33, 34, 35: 20 Dage hver. Ligesaa

No: 36, 37: |

No: 38: 15 Dage | - | - Stadfæstelse. Uden Benaadning.

No: 39: |

No: 40: O: I: Semmen, 72 Aar, blind, Fader til No: 14, sigtes for B, dømt efter 9-1, men bør ansees efter 10-12. Straf 30 D/ages/ Vand og Brød, uden Benaadning.

No: 41, 42, 43 og 44: bør straffes for B efter 10-12, med 41 og 42 med 10 dage, og 43 og 44 med 15 Dage. Uden Benaadning/ing/.

No: 45: G. Kilebakken, bør frifindes for videre Tiltale.

No: 46: har erkjendt Meningen med Underskriften. {Stadfæstelse} Efter 10-12 til 8 D/ages/ F/ængsel/ p/aa/ V/and/ og B/ræd/. Uden Benaadning/ing/.

No: 47-50: Disse i eet Tilfælde; Underskrev Dokumentet. Frifindes for videre Tiltale.

No: 51: Fredrik J. Hvalseie, sigtes for B, F og G. 35 Aar, gift. 3 Børn. Var tilstede og underskrev Instruxen, og erkjender at have erklæret/ ferdig sin første Virk/somhed/. Siden modificeret dette saaledes, at galdt, naar Stormesteren kom. men klart første Forkl/aring/ rigtige. M: H: t: F, Angj: No: 13 kom til ham og fortalte om Befrielse af Arresten, hvorda de enedes at sammenkalde Møde paa Løkkemo, og fattedes Beslutning om at befrie Knudsen. Erkjender (talte?) Trappene. Forsaavidt Benægtelse af Hensigten at befrie Semmen, derpaa ingen Vagt, (men?) (man?) seer hvad siden gjort. Efter Ankomst til Hønefos knyttede Haand med S(...?) og afgave s(...?). Skyldig i B, F og G, og 10-12 for B og G, samt 10-12 og 2 for F. Selv erkjendt sig skyldig. Straffet til 1 Aar uden Benaadning.

72b: (B-versionen)

No: 52: (A: Gulspladsen), 70 Aar, gift, 6 Børn, arresteret. Factum B, F og G. Ang/aaende/ B: tilstaaet underskrevet Instruxen, men ikke forstaaet Meningen, siger han. Flere V/idner/ forkl/arede/ at Angj: foreslog gjøre Oprør paa første Vink. Ligesaa godt først som sidst, har han og sagt. P(..si.eret?) fra Revol/utionen/. F: Tilstaaer været enig med 51 om Sammenskomst. Har sagt s(...?) 70 truet dem som ikke vilde være med. Paa Vandr/ingen/ til Hønefos opfordret at kaste dem over Broen, som vilde arrestere (M...?). 105 og 112 forkl/arede/, at han gav sit Bifald til Protokollation. Saa ville vi have det, sagde han. G: Tilstaaer var paa Jansrud, vidende om Planen. 139 Vidnesbyrd. Tilstaaer at tilsagt Saml/ing/ ved Røste. Straffen for B: efter 10-12, for F: 10-2, og G: 10-12, til 1 Aar uden Benaadning.

No: 53: Elling Olsen Semmen, 57 Aar, sigtes for B og F. Ved B: erkjendt været paa Løkke og underskrevet Instruxen. Har været paa Løkkemoen og tilst(aaer?) besluttede (over?)fare til Hønefos. Endelig overfart Forbr: ved 10-1 og 2, cfr. 26. Troer denne Mand kan slippe med 1 Aar uden Benaadning.

No: 54: (J: H: Hallingbye eller Skollerudeie), sigtes for B: og F: Han er Musketeer. Navnet findes paa Instruxen, men benægter at have skrevet, og kan derfor ikke dømmes. Været paa Løkkemoen, hørt Proklamationen uden Indsigelse. Straffes for Litr. F: efter 10-12 til 15 Dages V/and/ og Br/ød/ uden Benaadning.

No: 55: Truls Pedersen Skollerudeie, Musketeer, 29 Aar, for B: og F:., underskr/evet/ Instruxen, skjönt han syntes det var galt, fulgte med til Løkkemoen og vidste man vilde befrie Semmen. Straffes efter 10-12 og 2 med 25 Dages V/and/ og Br/ød/ uden Benaadning.

No: 56: Jens Pedersen Røste, er for samme forbrydelse (altsaa B: og F:), 59 Aar, har selv underservet Instruxen, og vedgaaer Beslutningen om Revolution. Var med paa Løkkemoen, men Hensigten var ikke at befrie Knudsen. Sluttede sig til Protokollationen, efter egen Erkjendelse. Betgnes som en af Hovedmændene. Fulgte No: 13 (...?) 26 til Jansrud, bekjendt med J's(?) Planer, men forlod Pladsen før Beslutning fattedes. Ikke fældet for G: Dømmes efter 10-12 og 2, og 7 Maaneders Strafarbeid passende. Ingen Benaadning.

No: 57 til 60: ere skyldige i B: og F:., omtrent lige brødefulde. Hver bør straffes med 25 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Ingen Benaadning.

No: 61-63: Skyldige blot i F.; Tilstede paa Løkkemo og deltaget i Toget. Straffes efter 10-2 med 15 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Ingen Benaadning.

Så over til Versjon A igjen.

57: (A-versjonen)

No: 64: 55 Aar, er sigtet for B: og F:, m.h.t. B:, siger han at han havde givet sit Samtykke til hans Navns Underskrift paa Instruxen, hvorunder han ei var tilstede, og saal/edes/ vel heller ikke strængt kan svare derfor. Derimod mødte han paa Løkkemoen, hvortil han dog vil være truet, uden at dog Trudselen var stor. Straf efter 10-2, 15 Dager Vand og Brød.

No: 65 og 66: sigtet for Fact/um/ B: og F: No: 65 siger at han var tilstede paa Løkkemoen og lod sit Navn underskrive paa Instruxen. No: 66 underskrev selv. Straf efter 10-2 og 12, 25 Dage for hver.

No: 67: er skyldig efter 10-2, og til 15 Dager Vand og Brød.

No: 68: Anders Smith, 69, 70 og 71: Af disse finder jeg No: 68 og 69 skyldige i Fact/um/ B: og F:, altsaa efter 10-12 og 2. Straffen for disse, resp/ektiv/ 30 og 25 Dage, finder jeg passende.

No: 70 og 71: dømmer jeg for Fact/um/ F: efter 10-2, til hver 15 Dager Vand og Brød.

No: 72: er i samme Tilfælde og jeg dømmer ham paa samme Maade.

Efternævnte Tiltalte finder jeg overførte Overtrædelse af 10-12 og 2, neml/ig/ No: 73 og 74. No: 73 erkjender at Semmens Instrux bemyndigede {ham} \denne/ til at votere for Revolution. Han underskrev Instruxen. Han var tilstede og tilsagde til Mødet paa Løkkemoen. Jeg finder den ham tilkjendte Straf 7 Maaneder passende. No: 74 dømmer jeg til 25 Dagers Vand og Brød. M: H: t: No: 75, Peder Semmen, fælder jeg ham for F: efter 10-2 til 15 Dages Vand og Brød.

No: 76: Peder Semmen den yngre, var med paa Løkkemoen og stillede sig i Geled. Jeg holder ham efter 10-2 til 15 Dager Vand og Brød.

57b: (A-versjonen)

No: 77: Peder Semmen den Ældre, 56 Aar fælder jeg for B: og F: Han underskrev Instruxen og var med ved Toget paa Løkkemoen. Straf efter 10-12 og 2 til 25 Dage Vand og Brød.

No: 78: hørte Protocollationen og tilraadte denne. Straf efter 10-2 til 15 Dage Vand og Brød.

No: 79: underskrev Instruxen og var med paa Løkkemoen. Straf 25 Dage efter 10-2 og 12.

No: 80: Helge Hval og 81 Truls Simaa!! (Simarud?), vare begge tilstede paa Løkkemoen. Straf 10 Dage efter 10-2 passende, ligesom 15 Dage for No: 81.

No: 82: Bliver at fælde efter 10-2 for F: til 15 Dage.

No: 83: ligesaa.

No: 84 og 85: ere skyldige i B: og F:, og bliver saal/edes/ at fælde efter 10-12 og 2. 25 Dage passende.

No: 86: 21 Aar, var paa Løkkemoen og fulgte med Toget for at faae Semmen frie. Fældes efter 10-2 til 15 Dage.

No: 87: var tilstede paa Løkke og underskrev Instruxen, hans Undskyldning om ei at have forstaaet den kan ei komme i Betragtning. Straf etter 10-12 og 2, 25 Dager Vand og Brød.

No: 88: dømmer jeg efter 10-2, (hvored jeg mener for Fact/um/ F:) til 25 Dage.

No: 90, 91 og 92: fælder jeg kun efter 10-2 til 15 Dage hver.

No: 93 og 94: dømmer jeg Begge efter 10-12 og 2 til hver 25 Dage Vand og Brød.

No: 95: omtr. 79 Aar, er skyldig efter 10-2. 10 Dager Vand og Brød finder jeg passende.

No: 96, 97 og 98: dømmer jeg hver til 25 Dage efter 10-12 og 2.

No: 99, 100 og 101: dømmer jeg efter 10-2, de 2 første til hver 15, den sidste til 10 Dager Vand og Brød.

No: 102 og 103: fælder jeg hver til 25 Dager efter 10-12 og 2.

No: 104: for Forbr/ydelse/ (...?) mod 10-2, til 15 Dage.

No: 105 og No: 106: for Forbr/ydelse/ mod 10-12 og 2, hver til 25 Dager Vand og Brød.

No: 107: efter 10-2 til 15 Dager.

No: 108 og 109: efter 10-12 og 2, hver til 25 Dage.

No: 110: ligeledes paa samme Maade 15 Dage.

No: 111: paa samme Maade 25 Dage.

58: (A-versjonen)

No: 112, 113, 114, 115, 116 og 117: skal hver have 15 Dages Vand og Brød efter 10-2.

No: 118: paa samme Maade 10 Dage.

No: 119, 120, 121, 122 og 123: ere tiltalte for Fact/um/ D:, nemlig deres Samtale med 64 V/idne/, Ole Linderud; men efter hvad jeg forhen har bemærket av denne Samtale finder jeg, at disse 5 Angld. alle bør frifindes for videre Tiltale.

M: H: t: Sagens Omk/ostninger/ seer jeg mig ei istand til at foretage nogen Forandring i Best/emmelsen/ derom. Omk/ostningerne/ ved, at medens Sagen stod for H/øieste/ret, optaget Thingsvidne, hvoribl/ant/ Salær til Referenten, bliver at udredes for det Halve af No: 1-15 incl/udert, og for det Halve af No: 14.

M: H: t: de af Commissionen tilkjendte Salærer drister jeg mig ikke til deri at foretage nogen Forandring.

Actors Salær for H/øieste/ret troer jeg kan bestemmes til 500 Spd:, der udredes saaledes:

No: 1- No: 15 in solidum 250 Spd:, No: 13, samt No: 17-36, og No: 38 og 39, in solid/um) 100 Spd:, No: 14, samt No: 40-50, in solid/um/ 40 Spd:, No: 13, 14, 15, 51-118, in solid/um/ 100 Spd:, No: 119-123, in solid/um/ 10 Spd:

M: H: t: Sagførelsen bemærkes, at det ei vedkommer H/øieste/ret at kritisere Actionsanlægget. Det forekommer mig, at mange Flere ere tiltalte end nød-vendigt var.

Efter Sagens Vidløftigtighed finder jeg ikke at noget Ophold har fundet Sted, der kan bevirke Ansvar. Det længste Ophold er foranled/iget/ ved H/øieste/ret af Actor. Imidl/ertid/ maae bemærkes, at han i længere Tid har været Syg, om end paa en Tid, da Sagen burde været færdig fra ham. Om noget Ansvar kan dog ei være Tale, saa meget mindre som han intet Salær haver uden paa Papiret.

Defensor, Adv. Dunkers Procedure har i flere Hens/eende/ været upassende. Hvad jeg meest beklager er den Tone, hvori han har talt i et Publicums Nærværelse, der maa troe, at de Angld: har baaret sig lovlig ad. Jeg finder dog ei at han er gaaet saa vidt, at han kan herfor ansees.

Efter Conferance skal jeg ei dictere Concl/usion/ før en senere hen, naar de øvrige Voterende ere færdige.

Så er det Versjon B som står for tur.

73b: (B-versjonen) (begynner på linje 15 ovenfra)

2. Assessor Løvenskiold. Min Opfatning af Litr. A forskjellig fra No: 1. Der er fattet en Beslutning om at iværksette Revol/ution/, men den han fattedes 3die Dag gaar efter sit Indhold indunder 9-1. Jeg kan ikke troe at der ikke var en bestemt Beslutning om at handle. De vesentligste V/idner/ om 3die Dag sige at den 1ste Vot/ering/ angik om Foreningerne vare at lite paa. 2de Vot/ering/, hvad Centralbestyrelsen selv vilde gjøre allerede i 2den Afd:

(Defensors Arsenal) fremkom der meget forstaaelige D(..kl:?). Om Votering om revol/utionære/ Hanl:(?) 65 V/idne/, 66 V/idne/, 2 Afdel: P/agina/ 65, at der voteredes om man skulde skride til Revol/ution/. No: 7 siger at der voteredes om Arb(...?) skulde gribe til Revol/ution/. 67 V/idne/, pag: 77, at J(....?) satte under Vot/eringen/ om (..)rar C:møde(?) f(..?) en Rev/olution istandbragt; 60 V/idne/, at No: 7 foreslog at Istandbringe en Revol/ution/, og 87 /idne/. at Flere at Revol/Ution/ var nødvendig; 70 V/idne/, at Revol. var uundgaelig; 86 V/idne/, p: 87, at Præs: (Præssen?) nu drager (..) om der skulde foregaae Revol/ution/. 50 V/idne/, p: 86, at flere vare for Revol/ution/, som skulde udbryde i Chania (Christiania) efter Storth/ingets/ Slutn/ing/. 57 V/idne/, Votering. 72 V/idne/, at Flere sagde ligesaagodt strax Revolution. 90 V/iden/, p: 111, At der blev Spørgsmaal om at foranstalte Revol/ution/. 91 V/idne/, p: 124, at der ikke (.....?)des? om Revolution strax, men senere. 161 V/idne/, p: 133, at han forstod. No: 14, at alle vare enige om Revol/ution/; dog 37 strax, Resten senere. Herfor Defensor sine for(...tl:?) Beviser. Men i 4 Afd: og 5 Afd: bestemte Oplysninger at Votheringsthemaet var Revolution, hvorfor man fik Pluralitet (= flertall). No: 7 siger stor Plur/alitet/ for at gjøre Rev/olution/. 4 Afd: p: 11, 78, 4 A/fdel:/ p: 51. 2 Voteringer, 1 om Stemm (Stemmerett?/Stemning?), og 1 om selv at iværksætte Revol/ution/. 64 V/idne/ siger bestemt at 1ste Votering var om Stem(n?)ing. og den anden om Forsaml/ingen/ vilde Revol/ution/. Ang/aaende/ Betyd/ningen/ af Revol/ution/, klart at den gaar ud paa Ophævelse af lovlig Orden, Kuldkastelse af Statsforfatn/ingen/; fremd/eles/ No: 1, i 4 Afd:; p: 3, siger at han ikke ansaa Tiden kommen til Revol/ution/, at han forstod deres Kuldkast/else/ af Statsforfatn/ingen/; og No: 14, Pag: 21, lignende Udtryk. No: 1 havde forberedet en virkelig s(aa)d(an), naar beleilig Tid indtraf. Vel tenke paa hvad vilde de væsentlig opnaae. Naar man seer paa deres Program, var det almindelig Stemmeret. N(aar?) hertil vilde bruges voldsomme Midler, maatte

74: (B-versjonen)

det skee gennem Kuldkastelse af Statsforfatningen. Thi at de skulde afvente gjentagne Storthing for at gennemdrive en Grundlovsforandring er som Vesentlighed. Saaledes Handlinger ind under 9-1. Klart at iværksættelse af deres Beslutning ikke paa(--g---?); derfor kun tale om Straf efter 2det Membr/um/. No: 1 og 3 er i at have forledet de Andre. Ved No: 3 ikke opholde mig; thi ved han er Alt klart; han bragte ?[sic] (Spørgsmaal) om Revol/ution/ paa Bane; 4V:/26 Dep:; 63 V:; 64 V:; 68 V:; 26 V:; 90 V:; 81, 56, 85, 65 V: (...ige?) altsaa Anstifter. Han kan siges selv at have forebygget Opfyldelsen. Maa derfor dømmes efter 9-30 af forskjell/ig/ Grund som 1ste Vot/erende/ Dep/onent/ (til?) 4 Aar. No: 1, Sagen mere Tvivlsom; dog Anstifter (som førstvot/erende/) 1 V/idne/ i 5 Afdel: Vistnok efter (..ys.en?) f(..s..dede?) (...al?), men dog vist i sit Hjerte enig i den. Hans foregaaende Virksomhed maa her være en i Betragtning; det var ham som forlangte Beretning om Stem(n?)ingen. (..nne?) var revolutionær; No: 3 (sate?) i indre (Æ.b.b?), og No: 1 advarede aldeles ikke mod, men gav af og til et Stikord for at bringe dem paa Vei. Flere Vidner udtale sig ogsaa i denne Retning. Selv erkjendt saadant. Da Beslutn/ingen/ er omgjort 4. Dag, og der er ikke anvendelig paa ham 9-1. at han ikke selv har forebygget, kun straffes efter 9-30. Intet om ham 4de Dag. Finder 1ste Vot/erers/ Straf passende.

Ang/aaende/ No: 2, 4, 5, 6, 7, 8: kunde det synes deraf at jeg anseer Forbr/ydelsen/ under 9-1, at jeg vilde ansee dem med Straf efter 3-1, men da jeg anseer No: 1 og 3 som Forledere, og Andre saaledes ikke kunne ansees som Anstiftere, skjönt dette tvivlsomt; derfor disse og efter 9-30, og finder Straf, som 1 Vot/erende/ foresl/aar/ for 2, 4 og 5 passende;

No: 6: ligel/edes/ enig med Ass/essor/ Mørch ang/aaende/ Afdel: A, men ang/aaende/ Forbr/ydelsen/ kand Cr/iminal/ L/ovens/ 9-30/, 21 og 23, antager jeg ham skyldig baade i det

Ene og Andet han har ytret om hans Majestæt; felder ham derfor efter 9-21 og 23, og Straffen bør bestemmes til 3 Aar og 6 Maaneder.

No: 7: ligel/edes/ enig med Ass: Mørch,
samt ang/aaende/ No: 8.

No: 9: kunde der ikke blive ?[sic] om at ansee efter 9-1, da det ei er Bevist at han har været enig i Revol/utions/ Beslutningen. Straffen for ham stræng nok til 2 Aar, dog enig med Ass/essor/ Mørch.

No: 10: enig med Ass/essor/ Mørch.

No: 11: ligesaa, klart straffes efter 9-30, voterede for Revol/ution/ 3die Dag, men ikke 4de Dag. Dog ikke videre end 9-30. Kan ikke tage saa meget hensyn til den lange Arrest som ellers (...?) de (...g....?) \paa Grund af de (l.i...?) Forholde/.

No: 12: vistnok i tvivl om Beviserne mod ham; dog vistnok for sterke mod han til at han kan frifindes. 15 Vidner omtr/ent/ har forklaret, at han vilde man skulde give seg under England. (.....?) taabelig, (av?) Hensigt, og V/idne/ 6, 40, 51, 65, 64, 69, 76, 54 og 82 vidner med (ham?) (.l.m?) (....es?) efter 9-30, \V: (...?)/, og Straffetiden 20 Dages Vand og Brød.

No: 13: Enig med Ass: Mørch.

No: 14: er skyldig foruden i Litr. A og F, ogsaa i B og C. Hans Instrux, som han fik paa Løkke, og som man anseer som den som her forelagt, gaaer efter sit Indhold ind under 9-1. Jeg anseer dog ikke Undertegnerne

74b: (B-versjonen)

skyldig efter 9-30, thi for de Fleste ikke klart at det kunde falde dem Alle i Øinene; men Concipisten No: 40 er skyldig, og maae ansees for dette Factum efter 9-30, sidste Led; dernæst No: 14 selv og No: 52 maa herfor ansees efter 9-30, og det fordi disse i Forb/indelse/ med Instruxen har fremsat Forslag at være ferdig paa første Vink; og Fremsætteren maae da have klart enig med Instruxens Forfatter. Fremdeles N. 44 har tilstaaet at Forslaget stiltiende vedtoges; videre No: 51, ligeledes og No: 56. De sige at de hørte Instruxen, og disse 3 sige at man stiltiende vedtog Forsl/aget/ om at være ferdige på det første Vink. Men de øvrige Deeltagere maa kun ansees efter 10-12, og for dem henholder jeg mig til Ass. Mørch.

Ang/aaende/ Litr. C: anden Opfatning end Ass. Mørch. Deri er Semmen ligesaa skyldig; han fik der atter Instruxen vedtagen, og vil ansee Personerne No: 45-47, og 48-50, skyldige efter 10-12 for underskr/ivningen/ paa Kilebakken. Der er ikke der fattet Beslutning directe om Oprør, men de maatte dog skjønne det. Saadan Trods mod Statsmagten maae ikke gaae upaataalt hen. No: 14 skyldig efter A, B, C og F. Efter 9-30 for A, B, og efter 10-2 (12?) for F. Straff/en/ for Semmen i det hele til 3 Aar.

No: 15: efter 9-30 og 10-12, ej 10-2. Ligesom Ass. Mørch. Ang/aaende/ No: 15 gjelder det samme, som om 9. Str/affen/ pass/ende/ som Mørchs Votum til 8 Maaneder.

No: 17: enig med Ass. Mørch, men ikke Grund til Benaadning. Saadan voldsom Færd mod det Offtl: (Offentlige) maae straffes.

No: 18: enig med Ass. Mørch.

No: 19: ligel/edes/.

No: 20: ligel/edes/.

No: 21-23: ligel/edes/.

No: 24: kan ikke høres med den Undskyldning at han ikke hørte Os(.rens?) Advarsel. Hans hele Forkl/aring/ bærer Spor af Hykleri, og derfor ansees efter 10-10 og 14 med 30 Dages Fængsel paa V/and/ og B/rød/.

No: 25-39: enig med Ass. Mørch.

No: 40: Har jeg før bemærket om ham at han maae ansees efter 9-30, men efter hans høie Alder og (..?)inde Tilstand til 30 Dages F/ængsel/ p/aa/ V/and/ og Br/ød/.

No: 41 og 42: som Ass. Mørch.

No: 43: ligel/edes/.

No: 44: bør ansees efter 9-30, og Straffen bestemmes til 30 Dage.

No: 45-47, No: 48-50: Efter 10-12: 45: 18 Dage, 46 og 47 do:, No: 48-50, som Com/missions/ dom/men/.

No: 51: skal under B ansees 9-30, for F efter 10-2 og 12, samt desuden efter 9-30 for Protokollationen som Ass. Mørch; for hans særdeles Virksomhed og hans uforskammede Proklamation, Straffet/iden/ 2 Aar.

No: 52: efter 9-30 under Littr. B, under F 10-2, og under G 10-12, og Straffetiden og for ham 2 Aar. Skjønt gammel, dog svær dristig og voldsom.

No: 52: efter 9-30; i øvrigt under F 10-2, og G 10-12, og for Polituorden Straff 1 Aar.

75: (B-versjonen) (stopper på denne siden, linje 10 n.fra, før overgang til A)

No: 54 og 55: Enig med Ass. Mørch.

No: 56: efter 9-30 for B, 10-2 for F, og Straff passende 7 Maaneder.

No: 57: Enig med Mørch.

No: 58: do:

No: 59, 60: ligel/edes/.

No: 61, 62 og 63: ligel/edes/.

No: 64: Efter 10-2 \F/, og 10-12 \B/. 20 Dager. Under B har han (5 Afd: p: 12) tilstaaet at han har underskrevet.

No: 65: Som Mørch.

No: 66: Ligesaa.

No: 67: Littr. 10-2.

No: 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75: Enig med Mørch.

No: 76: 10-2, (F), 15 Dage.

No: 77: Som Mørch.

No: 78: Do:

No: 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103: Som Mørch.

No: 104: 10-2 og 12 (F), 3 Af: p: 6 og 59, 5 Af: p: 16, ogsaa skyldig efter B. Straf 25 Dage.

No: 105, 106: Som Mørch.

No: 107: 10-2 og 12, 25 Dage.

No: 108, 109, 110 111, 112, 113-118: Som Mørch.

M: H: t: Fact/um/ D antages m: H: t: 119-123, at disse maa være at anse efter 10-12, cfr. 64 Vidne, med Straf af 10 Dage for hver. Til Benaadning findes ingen Grund, undtagen for No: 13, der heller ikke for Tiden bør benaades. Ang/aaende/ Omkostn/ingerne/ enig med Mørch. Ang/aaende/ Processualia skjønnes ikke, at noget er at udsætte paa Hurtigheden. Betræffende Defensors Bemærkninger ang/aaende/ Nedsættelse af Commisiona, forsvarede denne forføining, idet hans Bemærkninger ikke kunde antages at være fremsatte i god Tro. Proceduren fandtes fra Defensors side idet Hele mislig, den indeholdt Trudslar mod Høiesteret. For udfaldet mod Com/missionen/ og Retten bør han ansees efter HRL (Høiesteretslovens) §§ 12 og 13 med 50 Sp.

Over til A-versjonen.

60b: (A-versjonen) (start på linje 10 o.fra)

3. Ass/essor/ Bruun. M: H: t: No:1 er jeg enig i, at han maae ansees efter 9-30, men jeg troer den forestaaende Straf for mild. Han er den Mand, som har fremkaldt nærv/ærende/ Sag

og flere andre. Hvad Ondt han har udrettet staar ikke til at beregne. Han har vel paa Centralmødet været mere forsigtig enn de fleste Andre, men denne hans Maadehold kan ei komme ham tilgode efter hans egen Erkjend/else/ om, at det kun var paa Grund af at Omst/endighederne/ ei vare gunstige for Revolution at han for Tiden frastod fra den, men at han forøvr/ig/ vedblev sine Principer og Andskuelser. Det meste Onde han har gjort, er at han i det hele Folk har vakt Misfornøielse med det Bestaaende, en Misfornøielse, som visselig der skal lang Tid at raade Bod paa. En Straffetid af 6 Aar finder jeg endog mild for ham, der er Fader for det hele, men jeg skal paa grund af hans lange Arrest blive staaende ved 6 Aar.

For No: 3 voterer jeg for en Straffetid af 5 Aar efter 9-30.

M: H: t: No: 2 og de Flere, der er i samme Tilfælde. troer jeg at disse maae ansees efter 9-1, sidste Membrum.

Det maa om de ved Centralmødet Fremmødte antages at det var Hensigten at erfare Stemningen omkring i Landet, men at man skulde beslutte sig til Revolution strax, har Pluraliteten af de Mødende neppe tænkt sig, naar nu No: 3 den 3. Dag fremstod og foreslog en Votering om Revolution, forekommer det mig, at No: 3 og de Øvrige, hvoribl/ant/ No: 2, der har talt for Revolution, bør ansees efter 9de 1ste, sidste Passus, hvis Bogstav passer saa aldeles bestemt paa dette Tilfælde, at Lov budet næsten synes skrevet derfor.

61: (A-versjonen)

Jeg anseer derfor No: 2 og de Øvr/ige/ skyldige efter 9-1. Derimod troer jeg ei at No: 2 kan særskilt feldes efter 10-12. For No: 2 foreslaaer jeg ny Concl/usion/, hvori han kun fældes efter 9-1 til Strafarbeide i 9 Aar og 1 Maaned. Jeg troer dog at han bør indstilles til Benaadning. Vel er det en grov Forbr/ydelse/ hvori de Angld: (Angjeldende) have gjort sig skyldig. Flere Aar ere nu hengaaede og Medlidenheden vakt, men jeg bestræber mig dog for at opfatte Sagen i dens hele Nøgenhed. M: H: t: den almindelige Benaadning, der sædvanl/ig/ tilstaas i politiske Forbr/yardelser/, troer jeg dog at Angld: ved Benaadn/ing/ kan slippe med 6 Aar.

Det anførte om No: 2 gjælder og om No: 4, 5, 6 og 8. No: 8 troer jeg kan slippe ved Benaadning med 5 Aar. Jeg er enig med Comsnen (Commissionen) i at Qvarme, No: 6, fældes i det Hele til 9 Aar og 7 Mdr., men troer at han og bør ved Benaadning slippe med 6 Aar.

M: H: t: No: 7 bemærkes, at jeg finder det tvivlsomt om han ei bør holdes efter 9-1. Mange Vidner forkl/arer/ sig om at han talte for Revolution, og han erkjender selv at han voterede for Revolution. Det er imidl/ertid/ kun 1 Vidne, nemlig 67 V/idne/, der forkl/arer/ sig om at Angld: den følgende Dag modsatte Sig Beslutningens Omgjør/else/. Han har imidl/ertid/ været en strid Person, og jeg voterer derfor for en Straffetid af 2 Aar, ligesom og for No: 9. Begge efter 9-30.

No: 10 har og været en af de stride Talere under Mødet, og Flere sige, at han talte for Magts Anvendelse. Det maa imidl/ertid/ antages, at han Dagen efter er kommen til Besindelse. Jeg voterer for en Straffetid for 1 Aar, baade for denne Angld: og for N: 11.

M: H: t: No: 12 troer jeg med Comsnen (Commissionen) at han maa fældes efter 9-30. Han har dog ligefrem opfordret til at give sig under Englands Herredømme. Hans Straf foreslaaer jeg til 25 Dages Vand og Brød.

Om No: 13 er jeg i det hele enig med Comsnen (Commissionen), saal/edes/, at han i det hele faaer 15 Aar. Denne Angld: er visselig en grov Forbryder. Da det imidl/ertid/ er paa Grund af de rigide Best/emmelser/ om Cumulation, at man kommer til dette Resultat, troer jeg, at han ved Benaadning bør slippe med 7 Aars Strafarbeid.

61b: (A-versjonen)

M: H: t: No: 14 enig med Comsnen (Commissionen). dog troer jeg at han bør ved Benaadning slippe med 6 Aar. Hvad No: 14 dømmes for efter 9-1 er ikke det paa Centralmødet Passerede, da han for dette kun er dømt efter 9-30 som en fortsat Forbr/yder/, hvorimod han fældes efter 9-1 for sine Taler på Løkke. Cap: 9 §1.

Over til B-versjonen igjen.

75b: (B-versjonen) (start linje 17 n.fra på denne side)

No: 15: Voterer for 2 Aars Strafarbeide for ham ; Stadfæster for Resten.

No: 17: Stadfæstelse. Ingen Benaadning.

No: 18: Enig med Com/missionen/ i Lovbudet: Straf 30 Dager Vand og Brød. Grunden hvorfor jeg voterer for Vand og Brød, er fordi Com/missionen/ m: H: t: Ande!! (Andre?) i lignende tilfælde fordi Vedk/ommende/ da har været med at tilsige til Møde, dette eftr No: 18.

No: 19-23: Stadfæstelse af Com/missionens/ Dom; altsaa som Ass. Mørch.

No: 24: Enig med Løvenskiold; dog 25 Dages Fængsel på V/and/ og Br/ød/.

No: 25-35: Stadfæstelse af Com/missionens/ Dom.

No: 36: Stadf. af Com. Dom; dog Straffenn til 20 Dages Fængsel på V. og Br.

No: 38: Bør som No: 39 have 10 Dage F/ængsel/ p/aa/ V. og Br.

No: 39: altsaa Stadfæstelse.

No: 40: Ikke Com/missionens/ Dom rigtig. Jeg troer at Fuldmagten indeholder en Trusel til Storthinget; altsaa strafskyldig som Sønnen, men kan dog ikke som denne komme inn under 9-1; thi denne kommer der under paa Grund af Begivenheder paa Løkke, men der var Faderen ikke; han maa ansees skyldig efter 9-30, cfr: 9-24; han har dicteret Sønnen et Skrift, som indeholder Opfordring til Vold mod Storthinget, bestemt at fremlegges

76: (B-versjonen)

i Centralmødet, altsaa skyldig efter 5-1 og 5-6. Imidlertid gammel og blind samt enfoldig, men skjærpende at han leder Sønnen paa Forbryderbanen, derfor 2 Aars Strafarbeide.

No: 41: I samme Tilfælde som No: 43. I sammenheng med hinanden, 41,42 og 43.

No: 42: bør beholde de 10 Dage ; han har ladet underskrive Instruxen, men No: 41 har undertegnet den uagtet No: 14's revolutionære Forslag, og derfor for han 15 Dage Vand og Brød.

No: 43: har og undertegnet, uden at skjønne Instruxens Indhold, og denne og 15 Dage, men No: 42 20 Dage.

No: 44-50: Enig med Commissionen.

No: 51: Vot/erer/ for 3 Aars Strafarbeide; forøvrigt som Com/missionen.

No: 52: Om ham enig med Com/missionen/ i at det ved 107 Dep/onent/ og 128 Dep/onent/, No: 77, No: 105, og No: 85 (5 Af: p: 15), og No: 91 (3 Af: p: 50), bevist at No: 14 og denne No: 51, som paa Løkke foreslog det at man paa første Vink o.s.v. Derfor for dette Faktum ind under 9-1. Dertil skyldig i F og G, og derfor enig med Com/missionen. men anbefales til Benaadning med 5 Aars Strafarb/eide/.

No: 53: Som Com/missionen, dog Straffetid 2 Aar.

No: 54-57: Enig med Commissionen.

No: 58: M: h: til denne enig med Com/missionen/ i at han ikke kan feldes for Litr. B.

Erkjender at han underskr/evet/ Instruxen, men han var ikke tilstede der. Under saadanne Omstænd/igheder/ troer jeg man ikke kan dømme ham derfor. Derimod for F, og naar han er skyldig i F, og (vare?) nærværende og deelagtig i Protokollation, gaaer han ind under 9-30.

No: 57, 58, 59 og 60 har Com/missionen/ dømt efter 9-30, 10-2, cfr. 6-12; rigtig ved 57, 59 og

60, thi disse dømmes for B og F, og der maa ei Cumulation finde Sted; men dette gjælder ikke om No: 58; han dømmes kun for Factum F og ikke B, og da er urigtig at Cumulation bruges. Hvis Straf bør bestemmes til 15 Dage, og ny Concl/usion/ gives, hvis udelades, cfr. Cap: 6, § 14, men kun s(ætt?)es 9.30 og 10-2.

No: 59: som Com/missionen/.

No: 60-79: Ligel/edes/.

No: 80: Skyldig som hans 3 Eftermend; derfor og 15 Dage.

No: 81 til 103: Stadfæstelse:

No: 104: er fældt efter efter!! Factum F, 10-2. Fælder og ham efter B efter 9-30 til 25 Dage.

No: 105-109: Stadfæstelse.

No: 110: Bør som No: 105 og 111 have 25 Dage; forøvrigt Stadfæstelse.

Stadfæster forøvrigt Com/missions Dommene.

Actor bør have 600 Spd: i Salarium. Endvidere bør No: 16's Bo (dvs. Dødsbo) af dette Salær tilsvare 5 Spd: (Saadant antaget ved en Række Høiesteretspræjudikater). Ved No: 37 har Actor frafaldt Salær, men ikke ved No: 16; da Bryderiet dog kun lidet, Salariet passende 5 Spd: alene. Forresten som af Ass: Mørch foreslaaet. M: H: t: Defensor, i Tvivl om han kan undgaae Mulkt for Udladelser for Com/missionen/ og Regjeringen, men dog troer jeg det kan undgaaes. G(ives?) over til L(..?)mitien ang/aaende/ Defensors Ansvar.

No: 4. Ass/essor/ Andresen. M: H: t: Centralmødet, i det Væsentligste enig med Mørch. Raadslaende Forsaml/ing/ uden at det dog nogensinde er kommen til formelig Beslutning om Revolution. Ialfald ikke en om Ud-

76b: (B-versjonen)

-førelsen av Oprør gjældende Beslutning. Ifølge denne Anskuelse en deel Afændringer i Straffesatserne:

No:1: Uagtet han ikke ansees fri for Uds(...?)delserne paa Mødet, men antager ham som Leder ansvarlig for Sammenkald/elsen/. De troer ikke hans foreg/aaende/ Virksomhed isoleret Fæ(...?)en udenfor Arbeidermødet; men som med Com/missionen/ enig i at Sammenkaldelsen og Mødet ikke i og for sig kan rammes af Straffeloven, saaledes finder jeg ikke (.ii.?) til at gaae ind for at Thrane ved selve Sammenkaldelsen har handlet efter forudlagt Plan til Revol/ution/. De fremkomne Oplysninger berettiger ikke dertil, hvis Ansvar man begrunder i hans Stilling som Høvding. Gaaende ud fra kan jeg ikke komme til saa haard Straf som Bruun, men for ham og No: 3 (voterer?) for en mindre Straf, for begge til 3 Aar efter 9-30, 1 Membrum, uden Benaadning. No: 3 paa samme Standpunkt som Leder og Fremholder, og skjønt mindre Ihærdighed i revolutionære Tendentser, dog givet Anl/edning/ til Revolutions Voteringer. Altsaa og for ham 3 Aar.

M: H: til de øvrige Høvdinge og Ledere, følger af mine Anskuelser heller ikke her i enig. Kan ikke anvende 9-1. (Arre?)steringen maa og komme dem tilgode. Samtl/ige/ disse Personers Straf kan som Regel sættes til 2 Aar, altsaa:

No: 2: Jacobsen |

No: 4: |

No: 5: | 9-30, 1ste Membrum, 2 Aar for hver.

No: 8: |

Hertil linje 20 o.fra i B-versjonen. Deretter over i Versjon A.

62: (A-versjonen)

No: 6: dømmer jeg tillige efter 9-21, og til 2 Aar og 6 Mdr.

No: 7: dømmer jeg efter 9-30 til 1 Aar og N. 9 ligesaa.

No: 10: troer jeg kun kan fældes for sin yttring om at opløse Storthinget. til 30 dages Vand og Brød efter 9-30.

No: 11: troer jeg maa frifindes for videre Tiltale som ei overført revolutionær Tale. men kun Votering om Revolution (Ingen Beslutning:)

No: 12: der var tilstede som Gjæst i Centralmødet, troer jeg m: H: t: hans Tales Ubetydelighed og dens Virkning kan fældes efter 9-30 til 20 Dage.

No: 13: dømmer jeg i A. E. F. og G, og finder \som/ Bruun

62b: (A-versjonen)

10-12 anvendelig. Jeg fælder ham efter 9-30, 10-11 og 12, samt 10-2 og 4, cfr: 26, til 9 Aar i det Hele.

M: H: til Charakteristiken af Fact/um/ B, hvorunder No: 14 m/ed/ Fl/ere/ komme, at Instruxens Indhold maa ansees som en til Oprør sigtende Erklæring i mindre Friere grad end Voteringen paa Centralmødet om Revolution. Jeg antager at den hverken gaaer ind under 9-1 eller 9-30. \sidste Led/. Den fattede Beslutning er ei fremkommen ved Votering, men Instruxen maa betragtes som en Opfordring og Bemyndigelse for Semmen til at virke til Revolution, Jeg antager følgelig at alle de der deeltog i Instruxen gaae ind under 9-30, første Led, og ei blev under 10-12. M: H: t: No: 14, kan jeg saal/edes/ ei fælde ham efter 9-1, men jeg fælder ham til 2 Aar efter 9-30 og 10-2 og 12.

No: 15: bliver at fælde efter 9-30, 10-2 og 12, og finder jeg 8 Maaneder passende.

M: H: t: No: 17: som Bruun.

No: 18: ligesaa.

Alle fra No: 19 til No: 39: følger jeg som Comsnen (Commissionen).

No: 40: fælder jeg efter 9-30 til 30 Dage.

No: 41, 42, 43 og 44: fælder jeg som Comsnen.

No: 45-50: mener jeg maa frifindes for videre Tiltale, da jeg ei finder nogen Beslutning af dem fattet, eller nogen egentl/ig/ Vedtagelse af dem.

M: H: t: No: 51: dømmer jeg ham efter 9-30 og 10-2 og 12 til 1 Aar og 6 Maaneder. Jeg anvender 10-12 paa det ved Protocollationen Passerede, og ikke som Commissionen, 9-30.

No: 52: fælder jeg ligel/edes/ efter 9-30 og 10-2 og 12 til 15 Dage.

No: 53: efter 9-30, 10-2 og 12, 10-1, cfr: 26, og Polituorden, i Alt til 1 Aar.

No: 54: fælder jeg kun i F efter 10-2 og 12 til 15 Dage.

No: 55: dømmer jeg i B og F efter 9-30, samt 10-2 og 12 til 25 Dage.

No: 56: efter de samme Lovsteder til 7 maaneder.

No: 57, 58, 59 og 60: efter de samme Lovsteder til 25 Dage.

No: 61, 62, 63 og 64: fælder jeg kun i F efter 10-2 og 12 til 15 Dage hver.

No: 65 og 66: fælder jeg i B og F efter 9-30 og 10-2 og 12 til hver 25 Dage.

No: 67: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.

63: (A-versjonen)

No: 68 og 69: fælder jeg efter 9-30 og 10-2 og 12, No: 68 til 30, og 69 til 25 Dage.

No: 70, 71 og 72: dømmer jeg kun i F efter 10-2 og 12 til 15 Dage hver.

No: 73: dømmer jeg i B, og som Hovedmand i F, altsaa efter 9-30 og 10-2 og 12, til 7 Maaneder.

No: 74: efter samme Lovsteder til 25 Dage.

No: 75 og 76: dømmer jeg kun i F efter 10-2 og 12 til 15 Dage hver.

No: 77: dømmer jeg i B og F efter 10-2 og 12, samt 9-30, til 25 Dage.

No: 78: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.

No: 79: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage.
 No: 80, 81, 82, 83: dømmer jeg efter 10-2 og 12 til hver 15 dage.
 No: 84 og 85: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage.
 No: 86: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 87: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage.
 No: 88: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 89: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage.
 No: 90, 91 og 92: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 93 og 94: efter 10-2 og 12 ligel/edes/ til 15 Dage.
 No: 95: fælder jeg som Comsnen (Commissionen) til 10 Dage.
 No: 96 og 97: efter 9-30 og 10-2 og 12 25, Dage hver.
 No: 98: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 99 og 100: ligesaa.
 No: 101: dømmer jeg som Comsnen (Commissionen) til 10 Dage.
 No: 102 og 103: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage hver.
 No: 104: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 105 og 106: efter 9-30 og 10-2 og 12 til 25 Dage.
 No: 107: efter 10-2 og 12 til 15 Dage.
 No: 108,109,110 og 111: dømmer jeg baade i B og F, altsaa efter 9-30 og 10-2 og 12, til 25 Dage hver.
 No: 112—No: 117: efter 10-2 og 12 til 15 Dage hver.
 No: 118: efter 10-2 til 10 Dage som Comsnen (Commissionen).
 No: 119-123: troer jeg maatte ialfald fældes efter 9-30, 1ste Led; men dette kan kun skee for No: 119's Vedk/ommende/, som den eneste der har viist sig virksom som Ordfører og Formand. No: 119 fælder jeg saal/edes/ efter 9-30 som Comsnen, til 10 Dage.

63b: A-versjonen)

De øvrige Angld: frifinder jeg for videre Tiltale.

Jeg voterer for 600 Spd. i Salær til Actor ligesom Bruun.

M: H: t: Mulct for Defensor, kan jeg ei være enig med de herfor Voterende. Sagens Særegne Beskaffenhed gjør, at man ei kan veie hans Ord saa nøie.

5. Ass: Aall. M: H: t: Litr. A er jeg i Resultatet enig med Mørch, Løvenskiold og Andresen i deres Anskuelse af dette Factum.- Jeg antager med Andresen, at her ei kan siges at være fattet en saadan Beslutning, at den kan gaae ind under 9-1. Hvor liden Vægt jeg lægger Vægt paa Defensors Anbringende om det den 3de Dags Aften Passerede, antager jeg dog med ham, at her ei kan ansees en saadan Beslutning fattet som omhandlet i 9-1. Paa Fact/um/ A anvender jeg derfor 9-30. Hvad Fact/um/ B angaaer, antager jeg \heller/ ikke at den for Semmen udfærd/igede/ Instrux kan antages at indeholde nogen egentl. Beslutning. Jeg fælder for No: 40 og No: 52, samt N. 14, men frifinder de øvrige Deltagere i Fact/um/ B.

Deeltagerne i C maa efter min Anskuelse endnu mere frifindes. Ukyndige Folk som disse Angld: kan man ei fordre skal forstaae hvad saadanne Documenter indeholde. M: H: t: Fact/um/ D mener jeg, at de, der paa Hedemarken har yttret sig som anført, maa fældes, med Undt/agelse/ af No: 122, som ei har yttret sig. Hvad Fact/um/ E angaar, mener jeg at No: 13 og No: 17-39 maa bedømmes som af Mørch foreslaet. M: H: til Litr: F antager jeg, at 10-2, \cfr: 5-6/ maa anvendes, samt hvad Protocollationen angaaer, at 9-30 ligefremt er anvendelig paa No: 51 og No: 53, men at de øvrige Angld: ei kan fældes. Efter min Anskuelse anvender jeg m: H: t: Litr: G at Hovedmændene gaae ind under 10-12.

63b i A-versjonen går t.o.m. linje 11 n.fra. Deretter over til Versjon B, som starter på linje 4 o.fra på side 77b.

77b: (B-versjonen)

No: 1-6: enig med Andresen. No: 1: her man gaaer udenfor Sagen. Dete(?) ved at bedømme ham saa strangt som skeet er. Efter de foreliggende Data kan man \man kan/(?) ikke dømme \efter/ Andet end hvad man har for sig og hans Handlinger ligger paa Grændsen af Straffrihed g(...?) (...?) søgt at moderere og h(vile?) for Vold. Man er ikke berettiget at straffe Andet end hvad man har. \d(...?) (....?)tes Handling/. Moralske h(...?) den Overbeviisning at det Frø han har udsaaet er Fordærveligt, men som Dommer maa {man dømme efter de Facta} \man holde sig til det udvortes(?) Forhold som (...?)/ man har. Ang: No: 3 staaer han ved Siden af No: 1. No: 7 og 9: til 1 Aar.

No: 8: 2 Aar.

No: 10: 30 Dages Fængsel paa V: og Br:

No: 11: Frifinder jeg som Andresen.

No: 12: {efter 9-30, 10 Dage Fængsel/ p/aa/ V/and/ og Br/ød)} som Mørch [dom overstreket, tekst tilført senere] (det i [] er tilføyet av den første transkribenten)

No: 13: som Andresen. 10-11,2,4,12: Anbefales til Benaadning 5 Aar.

No: 14: 9-30 og 10-2 for Virksomhed ved B og A samt F, til 3 Aars Strafarb.

No: 15: 9-30 og 10-12 og 2. Strafarb: i 1 Aar ved B og F.

No: 17: Enig med Ass. Mørch. Altsaa ogsaa med Hensyn til Benaadning.

No: 18: Han dømmes som Com/missionen/, og Straffen 30 Dage Fængsel/ paa V: og Br:

No: 19-23: Stadfæstes.

No: 24: Enig med Ass: Løvenskiold, dog 20 Dage.

No: 25-39: Stadfæstes.

No: 40: efter 9-30 til 30 Dage.

No: 41-44: Frifinder jeg for videre Tiltale..

No: 45-50: Do: Do:

No: 51: dømmer jeg efter 9-30 (....? for Litr: B) efter Litr: F og for Protokol/lation/, samt efter 10-2, og for G efter 10-12, 2 Aars Strafarb:

No: 52: som H(...d....d?) efter 9-30 for Litr: B, samt for Litr: F efter 9-30 og 10-2, og for G efter 10-12, til 2 Aars Strafarbeid.

No: 53: efter 9-30 og 10-1 og/ 2, \samt Polituorden/, 1 Aar, ikke for B, men F.

{No: 54:}

No: 56 og 72: hver i 30 Dage.

No: 68: i 20 Dgr:

No: 54, 55, 57, 58, 59 til 67, 69 til 72, 74 til 89, 91 til 94, 96 til 98, 100, 102 til 104, 106 til 109, 112, 113, 116 og 117: til 15 Dages Vand og Brød.

No: 90, 95, 99, 101, 105, 110, 111, 114 og 115: i 10 Dage.

No: 118: Stadfæstes.

No: 119, 120, 121 og 123: ved 9-30 til 10 Dage.

No: 122: Frifindes for videre Tiltale. Foruden No: 13 og 17, som bemærket, ikke Tale om Benaadning.

Ang/aaende/ Omkost/ningene/, enig med de foregaaende. Salær, enig med Førstvoterende. Finder ikke Grund at ilægge Defensor Mulkt. (Hans) \Beskyldningen gaaer mere ud paa/ Overdrivelse af Iver end ond Villie. Vistnok lidt uforsigtig.

Versjon B går t.o.m. linje 5 n.fra på side 77b, og fortsetter i A-versjonen på side 64, linje 11 n.fra.

64: (A-versjonen)

No: 6. Ass: Hjelm. M: H: t: de alm/indelige/ Synpuncter for Bedrin[g] af de Angld:s Strafskyld i A, er jeg enig med Løvenskiold i at det ved de citerede Vidner er beviist at der den 3. Dag blev fattet Beslutning om Revolution, hvilket og godtgjøres ved at Beslutningen den følgende Dag omgjordes. Her er en bestemt Anstifter og Forleder i No:3, hvis Tiltale ledede til Voteringen. M: H: t: B, ligel/edes/ enig med Løvenskiold i, at den No: 14 givne Instrux ikke kan forstaaes anderledes end Underskriverne selv og No: 14 selv erklære at have forstaaet den. Protocoltilfør-

64b: (A-versjonen)

-selen under Forhøret i Hønefossen sees at være behandlet med megen Omhu, da den oplæstes af Sorenskr/iveren/, og udtrykl/igen/ vedtoges med de deri gjorte Modificationer. Alt dette tyder paa, at de Angld: meget vel have vidst hvad Instruxen indeholdt og hvad de vilde. Efter Udfaldet i Sagen mod Michelsen i 1852 finder jeg, at 9-30, sidste Led, her maa anvendes. Hvad angaaer Opfordr/ingen/ paa Løkke til at holde sig færdige, kan jeg ei være enig i herfor at anvende 9-1, da de (u..d..?) formeentl/ig/ ingen saadan Opfordr/ing/ eller Anstiftelse som 9-1 omhandler fandt sted. Jeg lægger ei nogen Vægt paa om de Angld: have deeltaget baade i Instrux med Underskrift og Protocoltilførselen, da begge disse Ting gik ud paa det Selvsamme; ialfald finder jeg ingen Grund til Cumulation efter 6-12. Jeg kan ei lægge synderlig Vægt paa de forskjellige Forklaringer af de Angld:, af hvilke nogle vil have skjønnet Meningen af Instruxen, Andre ikke. Vil man ikke antage at de Angld: har skjønnet Meningen af Instruxen og Protocollationen, kan man ei fælde dem hverken til stor eller liden Straf efter 9-30. I de øvr/ige/ Poster enig med Løvenskjold.

No:1: fælder jeg saal/edes/ efter 9-30 og med Bruun til 6 Aar. Hvad Bruun har anført om No:1's hele Agitation, finder jeg ikke ligger udenfor Sagen. Commissoret og Actionsordren er saa omfattende at de indbefatte hans hele Forhold. Ingen Benaadning.

No: 2: Fælder jeg efter 9-30, men finder ei 10-12 anvendelig. Straf 4 Aar.

No: 3: efter 9-30 5 Aar.

No:4 og 5: ligeledes efter 9-30 til 4 Aar hver.

No: 6: efter 9-30 og 21 til 4 Aar. 9-23 finder jeg ei behøver at anvendes særskilt.

No: 7: finder jeg bør ikke slippe med mindre end 2 Aar efter 9-30. Han har været voldsom.

No: 8: efter 9-30 4 Aar.

No: 9: har havt megen Indfl/ydelse/ i Foreningen. Straf efter 9-30 2 Aar.

No: 10: troer jeg m: H: t: hans Taabelighed og vita ante acta (lat. uttrykk: det liv man har ført hidtil). Kan slippe med Com/missionen/s Dom, og denne Stadfæstes.

No: 11: Stadfæstelse. 20 Dage.

65: (A-versjonen)

No: 12: finder jeg m: H: t: Virkningen af hans Tale kan slippe med 25 Dage efter 9-30.

No: 13: henfører jeg under 9-30, 10-2, 4, 11 og 12, 9 Aar. Bør indstilles til Benaadning med 6 Aar, strax Jeg finder saa megen Lighed mellem No: 13 og Mickelsen at jeg m: H: hertil og til den Straf jeg voterer for for!! No: 1, at han ei bør ansees haardere end No: 1.

No: 14: fælder jeg efter 9-30 \og 10-2 og 12/, til 4 Aar.

No: 15: finder jeg meest graveret ved hans Forhold i Centralmødet. I Aadalen synes han at have været mere moderat. Hans Straffetid efter 9-30, 10-2 og 12 sætter jeg til 1 Aar.

No: 17: Stadfæstelse. Ingen Benaadning.

No: 18: Stadfæstelse med 30 Dage.

No: 19-23: Stadfæstelse.

No: 24: Efter 10-10 og 14, 30 Dage.
 No: 25-36: Stadfæstelse.
 No: 38 og 39: Stadfæstelse.
 No: 40: henfører jeg til 9-30, og 2 Aar.
 No: 41: fælder jeg efter 9-30 til 15 Dager.
 No: 42-50: Ligeledes.
 No: 51: efter 9-30, 10-2 og 12, 3 Aar.
 No: 52: Ligesaa, og 3 Aar.
 No: 53: Ligesaa, og 2 Aar.
 No: 54-79: Stadfæstelse.
 No: 80: Stadfæstelse m/ed 15 dager.
 No: 81-103: Stadfæstelse.
 No: 104: 20 Dage.
 No: 105 og 106: Stadfæstelse.
 No: 107: Stadfæstelse med 20 Dage.
 No: 108-118: Stadfæstelse.

A-versjonen side 65 går t.o.m. linje 14 n.fra. Deretter over til B-versjonen.
 78b: (B-versjonen)

No: 119-123: Stadfæstelse. Ingen Benaadning, undt/agen/ for No: 13. Med Hensyn til Omkost., enig med de 2 først Voterende; og med Salæret. Ang: Adv: (...?)hers (dvs. Defensors) Strafansvar, enig med Ass: Løvenskjold.

No: 7. Ass: Motzfeldt. I henseende til Factum A, enig i det Væs/entlige/ med Ass. Mørch, idet jeg ikke anseer det for at kunde antages fattet formelig Beslutning om Revolution, hvorfor jeg kuns felder dem, der kan ansees at have opfordret til Oprør efter 9-30, 1ste Pass/us/. M: H: t: Culpabiliteten (? av culpa = skyld, forseelse på grunn av uaktsomhet) af disse Facta. tror jeg man maa tage i Betragtning at der dog blander seg noget Ridikult i det hele (? ridikyl = latterlig), endog (fors:?) ang/aaende/ det Revolutionære og den Indbildning at de ved deres blotte ord kunde kuldkaste Stadsforfatn/ingen/. Jeg tror ikke Faren saa reel som de indbildte sig, og derfor ikke s(..?) saa strengt som ellers; og maa jeg tage Hensyn til den lange Arrest for Flere. I Combination af Masser af Facta vi(ser) de nødvendig, (var?) dog Individerne uden deres Skyld til Stede, saa Arresten maa tages s(....?) i Betragtning. Næsten 4 Aar i Fængsel, svarte En af de Tiltalte. No: 1 maa jeg udtale mig speciel om, da jeg har Tvivl om han kan fældes. Kan ikke tage i Betragtning uden hvad der hører under 9-1 og 9-30. Hvor han virkelig opfordret til Oprør eller ei. Overordentlig tvivlsom. Udtrykt sig saa forsigtig, at de fleste Vidner tro, at han fraraadede Revolution. Seer ei hen til hvad han har talt under de Forsaml/inger som afholdtes i Lillehammer, Gudbrandsdalen og Hadeland før Centr/al/ Mødet, kan ei ikke der finde at han directe har opfordret til Revolution, og dette har han og gjentaget hyppigt, at der ei nu var Tid at gjøre Revol/ution/, og da Spøragsmaal om han gaar ind under 9-30. (Lovste?) er (mere?) 9-30 funden, at det maa være Opfordring til strax at gjøre Revol/ution/, er han ikke in casu legio. Naar jeg imidlertid ikke finder at burde dissentere og troe at denne Angj:, hvis Virksomhed maa ansees rigsfordærvelig, og maa ansees at have Opfordret til Revol/ution/, henholder jeg mig klart til Andresens Betragtning, at hans Opfordr/ing/ gik ud paa at være færdig til Revol/ution/, og altid stillet denne i Perspektiv, ligger i hans egne Forklaringer. Der er et Vidne, 83de (5 Afd: p: 47) som udtrykkelig siger man ikke nu gjøre Revol/ution/, men om 2 Aar, og 77, 85 og 91 V/idne/ omprove det samme, at man maa være engang i fremtiden at gjøre Revol/ution/, ikke nu. Angs(?) (Angjeldendes?) forsigtighed i Udtrykket, 1ste Vidne sagt, at Thrane fraraadede, men han havde Mistanke at han ønskede det, og 88 V/idne/, p: 48, siger at han udtrykte sig

forsigtigt, men tvivlsomt. Ogsaa flere Vidner sagt at Th/rane/ opfordrede til Revol/ution/ paa Mødet (Jacobsen, 4 Afd: p: 17 og 18). 51 V/idne/, og 35 og 53 V/idne/, p: 36, det samme. 69 V/idne/, 5 Afd: p: 44, Frits Jensen, 7 V/idne/, p: 27 og 28, ligesaavel om Thrane som No: 3, at de aabenbarlig vilde have noget langferdigt frem. 51 V/idne/, (..?) 44; 4 Afd:, har Thrane sagt, at han ikke

79: (B-versjonen)

skulde ende med Revol/ution/, og en taler saadant, men siges at opfordre. 63 V/idne/. 4 Afd:, p: ?, at Thrane ikke Noget imod Revol/ution/, 64, pag: 56, og 66, p: 58, at Thrane sagde, han gjerne med selv, hertil 40 V/idne/, \5 32/, og 58 V/idne/, \5 39/, det Samme. Fremd/eles/ 85 V/idne/, 5, p: 48. Saadanne Ytringer i Agitators Mund Opfordring, i alt s(om?) paa første Vink og tilstrækkelig/ at fælde ham. Ifølge 65 V/idne/, 2 Afd: p: 52, udgik Forslaget om Be(...?)nd: for Centr/al/ Best/yrelsen/ fra Thrane, og dette ikke af ham modsagt, men der imod erkjendt Bestyrels/en/ (havde?/saaat?) en saadan af Mødet, og derved opfordrer til Revol/ution/ i samme Øjeblik. Tror man kan forsvare at henføre ham under 9-30. Det ligger i min Betragtning at jeg ikke holder No: 11 som skyldig, men frifinder ham for videre Tiltale. Det henger sammen med min Fortolkn/ing/ af 9-30, sidste Passus, at de(n?) maa modificer[es?] efter Grund(reglen?) i 5-2, den der har deltaget i saadan Beslutning kan frigjøre sig ved ei at deltage i dens Udførelse. Cap: 5-2 faar virkelig Anvendelse ved Fortolkn/ingen/ af 9-30, 2det Passus. No: 11 maa være angerløs.

No:1: Vistnok hans Virksomhed fordærlig, og fra ham det hele udgaaet. Han har veldt Bitterheden hos de Fattige mod de mer Begunstigede. Men ei (man?/maa?) holde os til hvad han har foretaget efter 9-30, og da hans Virksomhed mindre stærk, da han har siddet 4 Aar i Arrest, og man har faaet standset hans fordervelige Virksomhed, og nu(?) have bedre Tider, men hans Virksomhed nu betragtes mindre strengt. Jeg voterer derfor for 2 Aars Strafarbejde efter 9-30.

No: 2: ligel/edes/ 2 Aar efter 9-30.

No: 3: har vistnok sat Centr/al/ Mødet i den stærkeste Agitation; tager man i Betragtning det kun var en momentan Opbrusning, medens hans Virksomhed ellers stadig gaar i en modsat Retning. Men han kan ikke komme fra Opfordr/ingen/ til Revol/ution/. Voterer og for ham 2 Aar i Betragtn/ing/ af hans lange Arrest.

No: 4: 2 Aar.

No: 5: ligel/edes/.

No: 6; 9-30 og 9-21, 2 Aar 6 Maaneder.

No: 7 og 9: hver i 1 Aar (9-30).

No: 8: 2 Aar.

No: 10: 6 Maaneder.

No; 11: Frifindes for videre Tiltale.

No: 12: 9-30, 15 Dage Fængsel paa V: og Br:

No: 13: 9-30, 10-1, 2, 4, 11 og 14, cfr: 5-1, og 10-26, 9 Aar. Benaadning efter 5 Aars gode Forhold i Strafanstalten.

No: 14: 9-30, 10-2, 3 Aar.

No: 15: 9-30, 10-2 og 12, 1 Aar.

Ang(?) de følgende later(...?) den Tanke at man maatte betragte Instruxen og de deri enige som skyldige i Beslutning til Opstand som Com/missionen/, og ansee No: 14, 40 og 52 som Anstiftere; men efterat have hørt mine Colleger, tiltræder jeg Aals Votum. Naar man ikke finder Deltagernes Bevidsthed, (...?) holder man sig til Anføreren(;?/i?) dette Dokument uklart og confust. For de 3 nævnte vel klart, som de under 9-30, men de Øvrige(?)

79b: (B-versjonen)

kan ikke komme ind under 9-30, og heller ikke med Ass. Mørch under 10-12, og derfor frifindes de samme for videre Tiltale som Ass: Aall. M: H: t: B, C, og Protocollationen, vil jeg votere for at (...f..?) som de 3 Anførte, og ligel/edes/ No: 51. Uagtet jeg ikke først antog at (.....?) dissentere for Com/missionen/ ang/aaende/ de øvrige Facta i Straffebestem/melsernes/ Størrelse, (troer?) jeg dog nu kan være Grund til dels at skjærpe og dels forandre Strafsatserne saaledes som Ass: Aall.

No: 17: 10-11, 14, 15-10 og 11, 3 ½ Aar, Benaadning til 2 Aar.

No: 18: 10-14, 30 Dage.

No: 19-23: Stadfæstelse; o: s: v: altsaa.

No: 24 til 123: som Assessor Aall.

M: H: t: Benaadning i øvrigt bemærkes at jeg vil, forsaavidt Alderen tillade det, og ligel/edes/ for No: 1, 2, 4 og 5, 6, 9 og 10, om de søge Bodsfængsel, anbefale dem til at komme der; for at de ikke skulle komme i den almindelige Strafanstalt.

Ang/aaende/ Sagens Omkostning ved Ass: Mørch, og ang/aaende/ Processualia, ikke enig med dem, som have voteret Mulct for Defensor. Vistnok hans Udtryksmaade uforsvarlig; men den hører ikke under § 12 eller § 13; hvis Udtryk er ikke Angreb paa nogen Privat eller Tilsidesættelse af Respekt mod Retten. Det vilde være uklogt at ilægge ham Mulkt, og man vilde tage Anstød fordi han defenderede (= forsvarte) de Anklagede. Mulkterer man ham skal han (....st..?) offentlig defendere. Aldeles uenig med dem, som votere for Mulktering.

Her stopper versjon B på side 79b, t.o.m. linje 23 o.fra. Og fortsetter med versjon A på side 66, f.o.m. linje 8 n.fra.

66: (A-versjonen)

8. Assessor Manthey. M: H: t.: Fact/um/ A, I Resultatet enig med Mørch. Jeg gaaer som han ud fra, at der ei erfattet nogen Beslutn/ing/ om at gjøre Revolution, eller nogen Plan til værksættelse af saadan fallet. M: H: t: Fact/um/ B (Mødet paa Løkke og Udfærd/igelsen/ af No: 14's Instrux:) da indeholder ikke Instruxen nogen revolutionær Beslutn/ing/. Meningen med hvad der dengang blev udtalt, var vist nok at holde sig færdig

66b: A-versjonen)

paa første Vink, hvis Storhinget ei opfyldte de stillede fordringer, og at No: 14 skulde forebringe dette paa Centralmødet, Alt under Forudsætn/ingen/ af, at ogsaa de øvrige Foreninger besluttede sig til Revolution. Men heller ikke dette finder jeg indeholder noget Bestemt, men kun er Antagelse af at Intet blev godt førend Revolution blev gjort. Jeg er enig i, at de af de Angld: som har tiltraadt hvad der i Instruxen er udtalt, og som har underskrevet Instruxen, samt udtalt det Samme ved No: 51 og 53 under Protokoltilførselen den 23/7 om Morgen, ikke kunde gaae fri for Straf. No: 14 har handlet paa sine Committenters Vegne, og \disse/ maa for Instruxen staae til Ansvar som om de selv havde mødt fram til Centralmødet og udtalt det deri Anbragte. Det samme gjælder om Fact/um/ C, men jeg divergerer forsaavidt fra Commissionen {som} at jeg, uagtet jeg anvender de samme Lovsteder, voterer for ny Concl/usion/ for disse Angld: Vedk/ommende/. M: H: t: Protocollationen i Hønefossen skal jeg bemærke, at forsaavidt denne er en Trudsel, ingen Opfordring til Revolution, sees dog Enhver, at naar et Par Mænd optræde paa en heel Forsamlings Vegne, og Forsaml/ingen/ optager det af dem Foretagne med Acclamation, kan dette være overmaade farligt. De som have deeltaget heri dømmer jeg efter 9-30, første Led. Fact/um/ E gaaer ind under 10-10 og 11, cfr. 14, og for Enkelte andre Best/emmelser/ i Cap: 10, {For} som af Coms:

(Commissionen) antaget. Forsaavidt Comnsen (Commissionen) har anvendt 10-13, finder jeg dog dette urigtigt. M: H: t: Fact/um/ F (Modsættelse af Arresteringen) er 10-2 og 12 ligefrem anvendelig. Fact/um/ G gaaer ind under 10-12.

No: 1: ved jeg ei hvorl/edes/ man kan ville hindre hans tidligere Virksomhet fra hans Virksomhed paa Centralmødet. Antager man, at han har opfordret til Revolution, kan man formeentl/ig/ ikke see bort fra hans Virksomhed som Agitator. Jeg skal her bemærke, Udt.: 2 Afd: Pag: 32 f.(?) hans der indtagne Forklaring. Naar man dertil har hans Breve til de 2 fremste Mænd, og hans Proclamation fra Arbejderforeningen i Xiania, hans egne Taler i Marts 1851, da han agiterede i Gran og paa Lillehammer, saa kan jeg ei finde, at man engang er berettiget

67: (A-versjonen)

til at sætte hans tidligere Virks/omhed/ ud af Betragtning, meere end om det gjaldt en Tyv, om hvem det oplystes, at han tillige havde holdt Tyveriskole. Jeg anseer No: 1 meest Strafskyldig af alle de Angld: Hans lange Arrest maae dog komme ham tilgode, og jeg voterer for Anv/ndelse/ af 9-30, og 6 Aars Straffetid.

No: 2: efter 9-30, 3 Aar.

No: 3: ligesaa 5 Aar.

No: 4: do: 4 Aar.

No: 5: do: 3 ½ Aar.

No: 6: fælder jeg efter 9-30 og 9-1 og 23 til 4 Aar.

No: 7: Enig med Coms: (Commissionen)

No: 8: efter 9-30, 2 ½ Aar.

No: 9: Ligesaa 2 Aar.

No: 10: Enig med Coms: (Commissionen), dog 30 Dage.

No: 11: efter 9-30, 20 Dage.

No: 12: ligesaa, 20 Dage.

No: 13: efter 9-30, \og forøvr/igt/ som de andre Voterende/, til 9 Aar. Benaadning efter 5 à 6 Aars Straffetid dog ei med Tilsagn for Tiden.

No: 14: efter 9-30 og 10-2, 4 Aar.

For øvrig skal jeg kun nevne de Angld: m: H: t: hvilke jeg dissenterer fra Comsnens (Commissionens) Strafudmaaling.

No: 23: troer jeg bør have 8 Mndr:

No: 24: 25 Dage, idet jeg tillige dømmer ham efter 10-10.

No: 40: 30 Dage.

No: 51: 2 Aar.

No: 52: ligesaa.

No: 53: 1 ½ Aar.

No: 58: ej Concl/usion/, men enig i Comsnens Straf 25 Dage.

No: 104: dømmer jeg efter B og F til 25 Dage.

No: 110: ligesaa.

No: 122: Enig med Aall i Frifindelse af denne Angld: fordi han kun har tænkt, ikke talt.

M: H: t: Mulct for Defensor, enig med Løvenskiold. M: H: t: Actors Salær, enig med Mørch, ligesom og m: H: t: Omk/ostninger/.

Til Benaadning ingen Grund, for Tiden ialfald. yderligere end med No: 13 bemærket.

9. Oberstl/ieutenant/ Rosen. M: H: t: de Militaire, enig med Mørch i hans Andskuelser.

No: 24: efter 10-14, 15 Dage.

No: 43: efter 10-12, 15 Dage.

No: 54: efter 10-2, 15 Dage.

67b: (A-versjonen)

No: 55: efter 10-2 og 12, 25 Dage.

No: 58: efter 10-2 og 12, 25 Dage.

No: 72: efter 10-2, 15 Dage.

Ingen Benaadning for de Militaire.

Salær til Actor som Bruun. M: H: t: Omk/ostninger/, enig med Mørch. M: H: t: Defensor, enig med Andresen (intet Ansvar).

10. Oberst Vosgraff. M: H: t: de Militaire, er jeg i det Hele enig med Andresen, ligesom og forøvrigt.

11. Assessor Lange. Før Voteringen havde jeg afgjort hvorl/edes/ de Angld: skulde ansees. Ved at høre Først voterende, erfarede jeg at jeg for største Delen faldt sammen med ham. Jeg tiltræder saal/edes/ i det Væsentl/ige/ Mørschs Votum, med følgende Forandringer.

No: 11: troer jeg bør frifindes for videre Tiltale.

No: 12: troer jeg kan ansees med 20 Dages Vand og Brød.

No: 13: antager jeg efter 6 Aars Forløb, nu kan tilsiges Løsladelse.

No: 17: troer jeg kan benaades med 30 Dages Vand og Brød.

No: 18: dømmer jeg til 30 Dage.

M: H: t: de Angld: der kun ere dømte til Vand og Brød, enig med Mørch, men jeg anseer deres Brøde dem saa lidet tilregnelig, at jeg er tilbørlig til at gaae over til de Voterendes Mening, der have dømt til det mindste Antal Dage, og voterer derfor for allle disse Angld: for den mildeste Straf.

Forsaavidt der har været Tale om at anbefale nogle af de Angld: til at benaades med Bodsfængsel, er jeg enig med Motzfeldt.

Ingen Mulct for Defensor.

Salær til Actor som Mørch.

Det vilde være godt om man i Concl/usionen/ kunde undgaae den detaillerede Angivelse af de Lov §§, der for hver Enkelt anvendes, en Angivelse, der vil medføre en stor Vidtløftighed og muligens Dissenser.

Ass. Mørch bemærker, at han enten voterer for No: 18, 30 Dage – tredive Dage, No: 24, 25 Dage, cfr: 10-14.

Hr: Ass: Løvenskiold: No: 15, 1 1 Aar – eet Aar, No: 18, 30 Dage.

Ass: Løvenskiold tilførte:

Efterat det ved Pluralitet er afgjort som Regel, at

68: (A-versjonen)

9-30 skal anvendes paa Fact/um/ B, gaar jeg over til at votere for Anvend/else/ af dette Lovsted paa de Deeltagere i bemeldte Fact/um/, for hvis Vedk/ommende/ jeg tidligere har voteret for Anvend/endelse/ af 10-12.

Ass. Andresen bemærkede, at da det m: H: t: Fact/um/ F er afgjort ved Plural/itet/ at 10-12 ei er anvendelig, frafaldt han sit Votum for de Angld:s Vedk/ommende/, for hvilke han tidligere har anvendt dette Lovsted.

Oberst Vosgraff tiltraadte denne Ass: Andresens Bemærkning.

Ass: Løvenskiold voterede for 20 Dages Vand og Brød for Angld: No: 110.

Samtlige Rettens civile Medlemmer erklærede sig for, at Omk/ostningerne/ ved Thingsv/idnet/ i Xiania af 22-30. Mai 1855, blive at udrede af de Angld: No: 1 til 15 in solidum.

Efter Conference blev Benaadningen bestemt saaledes:

Af Mørch: No: 13, 6 Aar efter godt Forhold i Strafanstalten, og No: 17, 1 Aar.
-- Løvenskiold: Ingen Benaadning. In anb(..?)d, 2 aar for No: 17.
-- Bruun: No: 8, 5 Aar, No: 13, 7 Aar, No: 14, 6 Aar. No: 52, 5 Aar.
-- Andresen: No: 13, 5 Aar, og No: 17, 2 Aar, ellers som Motzfeldt m: H: t: Bodsfængsel.
-- Aall: No: 13, 5 Aar, No: 17, 1 Aar.
-- Hjelm: No: 13, 6 Aar.
-- Motzfeldt: No: 13, 5 Aar, No: 17, 2 Aar. Forsaavidt Alderen tillader det, og forøvr/ig/
for No: 1, 2, 4, 5, 6, 9 og 10, Bodsfængsel.
-- Manthey: No: 13, 6 Aar.
-- Rosen: Ingen Benaadning.
-- Vosgraff: Ingen Benaadning.
-- Lange: No: 13, 6 Aar. No: 17, 30 Dages Vand og Brød.
Ligeles vedtoges efter Conference Conclusionen saaledes, som den findes Domsprotocollen
tilført.

L: No: 259. J: No: 169.

Den 29 Mai 1856
 Adv: Homann, Actor,
 mod
 Johannes Johannesen Matland.

1: Assessor Bruun. Denne Angj/eldende/, som \er/ omtr/ent/ 50 [Aar] g/amme/l, Gaardmand, tiltales under nærværende Sag efter Ordre 24 Nov: (ifølge S/øndre/ Bergenhus Amts ordre) til Oftedahl (Sagfører Svend Njældssøn Oftedahl) for Forbr/ydelse/ mod Cr: (Criminal Loven) Cap: 8, § 1. Ved den af Sorenskriveren i Midthordland 17 Nov: 55 afsagde U/nder/ Retsdom blev Angj: for Forhaanelse af Sacramenterne tilf/unden/ Straf Fængse[l] p/aa/ V/and/ og B/rød/ i 15 Dage. Omkostningerne til Actor 35 Spd: (Angj: havde Defensor). Ved Bergen St/ifts/ O/ver/ Ret[s?] 11/2.56 Dom er han (dvs. Angj:) for Forbr: mod 8-1 tilfunden 10 Dages F/ængsel/ paa V: og Brød, og Omkostningen efter U: Rettens Dom. Denne Dom er efter Angj:s Forl/angende/ indanket for H/øieste/Ret. han kan blive fældet for de Facta \han/ ved O: Retten er fældet, see: sc: (= scilicet = nemlig, underforstått)

1: ved 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7/33 V/idne/, 8/4 V:, samt 9 og 10 Dept: (Deponent), er det oplyst at Angj: paa Sommerthinget for Os i Aaret 1854 for de tilstædeværende Personer, hvoriblandt Laugrettet, [har] udladt sig paa en saadan Maade om Alterens Sacramente, at jeg troer de (ud.....?) Forhaanelse af Sacramentes "Pavekager" = Brødet, at han ei troede paa Sacramentet o: s: v: Disse Udladelser ere udtalte saa at de have vakt Forargelse.

2: Vaaren 1854, see 12 Dep:/29 Vidne, samt 30 Dep:/5 V: (31 Dep: i B-versjonen), 32 Dep:/6 V:, bestaaer i: at da han talte om Barnedaaben, erklærede at Korset i Kordøren over Børnene (som Præsten gjør over Børnene), ikke har mere at betyde end de Tjærekors som man brugte ved Julen at sætte over Dørene; dette synes mig ei kan kaldes Bespottelse (eller Forhaanelse) af Sacramentet. dette {vel}, dog letsindig Yttring men ei Forhaanelse, \han kan/ ei fældes herfor.

3: 17 V:/28 Dep: forkl/arer/ at Angj: har sagt det kom an paa om det kunde siges at Alterens Sacr/amente/ var Herrens eller Djævelens Bord. Angj: siger han ei tvivler paa han har sagt noget saadant; han siger man ei kan drikke baade Herrens og Djævelens Kalk; Angj: har fremlagt et Skrift hvoraf han har øst sin Lærdom. deraf sees, at Alter: Sacr: kan være et Naademiddel – og ikke Naademiddel – alt efter Vedkommendes Sindelag; Udtryksmaaden hos Angj: var mindre frastødende, men jeg troer ei man bør tillegge mere deri end at han \hade(?)/ Tvivl. dette hører ei under 8-1.

No: 4: Efter 14, 17, 21 V/idne/s Forklaring Julen 1852 – da man var i Bergen ved at gaae i Kirken, {at} yttrede Ang: (Angjeldende) man ei behøvede at gaae der, medmindre de vilde høre eller troe paa Løgn; og deslige, dette synes mig Spot over Religionen – at det var Præsten Angj: mente, er ei oplyst. dette kan vel ei forstaaes anderledes. For disse 2 Facta 8-1 anv/endes/ - Fængsel eller Bøder - bemærkes at han har vakt Forargelse, slet Skudsmaal – Fængsel 10 Dage. O: Rettens Dom passende.

17b:

Dom 18 Oct: 1850 St: Ret: (Stifts Overretten) antog at ei her bør blive Tale om Cumulation. og ei Tale om 7-10 (Præscription) (preskripsjon = foreldelse). Ny Conclusion. Ingen Benaadning. Intet ved Processualia. 35 Spd: til Ref/erenten/ høit, men flere Sessioner – forbindende med Reiser – jeg er ei localiseret, vil ei nedsætte Sal/ariet/.

Con/cluderer/

Tiltalte (Johannes Matland) naa bør for Forbr: mod Cr: \L:/ (Criminal Loven) 8-1 at hensettes i Fængsel paa V: og Br: 10 dage, samt udrede Omk: overensstemmende med de ergangne Domme, og i Sal/arium/ til Actor (for U: Ret, Adv:) Homann, 12 Spd:

2: Motsfeldt. Enig med Bruun i de 3 første Poster. Ang/aaende/ 4 Post troer jeg ei Angj: bør fældes. Løgn (hv)ad de høre i Kirken b(ru?)ge Præsterne (in?)dbyrdes, dette hører ei under 8-1. ”denne Sprat (Spot?) med Religionen”. Theologerne udtrykke sig altid stærkt. Da jeg kun anseer Angj: skyldig i 1 Post, 5 Dage passende (compl?) (eni?)g (..?)d F(....?)

3: Andresen. Enig heri.

4: Hjelm. Jeg finder Angj: rigtig er fældet i alle 4 Poster. - Korsets Sammenligning – denne Forhaanelse af hele Daabsacten; dette maatte Angj: skjønne, især naar hensees til Angj:s øvrige Yttringer mod Religionen og Sacramenterne. 3: Herrens eller Djævelens Bord – dette troer jeg og er Bespottelse af Sacramenterne. (...?) Misbrug af Sacramenter er ei meent; det forekommer mig (.....?) ei at ansee dette = 1 Post. Angaaende 4 Post – Der fraeraades at gaae i Kirke – dette latal!! (total?) Foragt for Christendommen – efter mit Begreb; her er ei Tale om Præsterne, men om Kirken. Stadfæstelse af O: Rettens Dom. Ingen Benaadning. Forøvrigt enig med Førstvoterende.

5: Manthey (i B-versjonen er Løvenskiold feilagtig oppført). I alt Væs/entlig enig med Hjelm. Ang/aaende/ 3 Post i Actors Hed(..lia.?), (....?) mærkes, at om det end er Tvivl om Angj: har havt en fornuftig Mening – eller Forhaanelse, see 17 V:, her troer jeg det Sidste; han vil selv ei tage Deel i Sacramentet. sam/men/holdes dette med 3 Post – troer jeg dette {ei} er strafbart. Ang: Kors(...?)g(e?)lsen mærkes dette har Hjemmel i Skriften og Forhaanelse deraf. Forhaanelsen af Religionen.

6: Løvenskiold. Enig med Ass/essor/ Bruun. Gudstjenesten overhovedet har Ang/jeldende/ i 4 Post yttret sig om.

7: Justitiarius. Ligesaa, med Bemærkning at man vilde være for streng med at!! Stadfæstelse av O: Rets Dommen. ”Korset” – Yttringen herom tilgivelig. har en(d?) videre kyndig U(.?retten. Ang/aaende/ 3 Post enig med Manthey, {at} \dog troer jeg at/ deri ei Gudsbespottelse.

L: No: 123. J: No: 90.

Den 14de Marti 1857,
 Advocat Kraft, Actor,
 mod
 Bogtrykker Andreas Halvorsen

1: Assessor Manthey. I No: 48 og 49 af Arbeider-Foreningernes Blad for 1855 indeholder 2 Opsatser, hvori Regjeringens og Høiesterets Adfærd Characteriseris paa en ringeagtende Maade. I No: 49 siges, at da Regjeringen mærkede, at der intet Opløb blev, uden det som den selv foranstaltede o: s: v: (Udtog Pag: 10). Om H/øieste/ret siges, at den ei undsaar sig for at stadfæste Commissionsdommen i dens fulde Udstrækning. og H:retsdommen kaldes skamløs m: v: (Udt/og/ p/agina/ 11-12). I denne Anledn/ing/ beordrede 24/12.55 Christiania Stift Sag anlagt mod Angld: (Angjeldende) til Angjælde[lse?] efter 9-26. Men denne Sag, som endte med H:retsdom 16/9.56, blev afviist fordi der ved Actions decretet ei var gaaet frem efter Frd: (Forordningen) 27/9.1799. Det viste sig imidlertid senere, at Stiftet var optraadt efter Justits-Deptets (Departementets) Ordre, men Deptets Skr/ivelser/ blev med Flid ei documenterede, for at erholde et Præg udi om Nødvend/igheden/ af Deptets Mellomkomst. Nu er bemeldte Skr/ivelser/, og en senere do: fra Deptet, documenterede. Jeg troer ei det behøver at paavises at Opsatserne ere strafbare, men Spørgsm/aalet/ er om Angld: kan drages til Ansvar. Man paaberaaber sig at Angld: ikke har beviist hvem Forfatteren [er]?, og dette forholder sig saa. ligesom ingen Forfatter er fremstaaet. Angld: har ligel/edes/ under Sagen erkjendt, at han helst ønskede at være uvidende om hvem Bladets egentl/ige/ Redacteur var. Actor mener, at det heller ikke er lykkedes Justitien at bevise hvem Forfatteren er, men dette er dog efter min Mening Tilfældet. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ hvem der er Bladets Udgiver eller Forlægger, er det oplyst, at Bladet er grundlagt af Marcus Thrane, som ved Controlmødet i 1851 afstod Bladet til Arbeiderforeningerne, mod et aarligt Gehalt af 600 Sp: Angld: indgik 31/3.54 en Contract om Bladets Trykning, hvoraf sees, at Angld: skulde trykke Bladet, og efter hvad der er in confesso (= vitterlig, erkjent av alle), besørge Correctur og Expedition. Regnskab skulde han aflægge, og med Indrykkelser i Bladet havde han ei Andet at gjøre end at fylde Bladet, naar saa-

84:

-dant var nødvend/igt/, med Artikler af andre Blade. Controlbestyrelsen existerer ei mere. Vist nok paaberaabte Angld: sig i Forhøret denne Bestyr/else/, men den er ei paaviist at existere. Det er oplyst, at Marcus Thrane egentl/ig/ er den som har staaet for Bladet. Oplysende er især i denne Henseende en Skr/ivelse/ der er funden hos Thrane i Vinteren mellem 1855/56, paa Tugthuset, hvor Thrane hensidder, hvilket Brev er skrevet fra ham til hans Kone, og hvori Thrane siger at han \er Bladets egentlige Bestyrer. Thrane har/ i denne Sag forkl/aret/, at de incriminerede Opsatser vare oprindelige forfattede af ham for at oplæses i H:ret, under Arbeider(sagen?), hvilket dog ei kom til Udførelse. Senere, siger han, ere Opsatserne undergaaede Forandr/inger/, uden \at/ han veed eller vil opgive af hvem. At Thrane dog selv er den egentl/ige/ Forfatter, kan der efter min Mening neppe være Tvivl om. Da Thrane hensad paa Tugthuset kunde han ikke opgives som Forfatter eller Redacteur med nogen Nytte for Bogtrykkeren, og det sees, at Thranes Kone i flere Skr/ivelser/ til Angld: har paataget sig Ansaret for Bladet, og for enhver Artikkel i samme. Spørgsmaalet bliver altsaa om Sagen rettelig er anlagt mod Angld: Vist nok haves her efter min Mening en Forfatter,

men ingen saadan, mod hvem Ansvar efter 25-1 og 2 kan gjøres gjældende, og \at/ det{te}, \var Thrane, der var Forfatter/, har utvivlsomt Mad/ame/ Thrane gjort Angld: bekjendt med. Der er intet i Loven som mere i denne Slags {eller} \end/ i andre Forbr: (Forbrydelser?) \tillader/ den virkelige Gjærningsmand at stille en Anden for sig. Hvad Redactionen af Bladet derimod angik, er det oplyst, at Artiklerne sendtes Angld: fra Madame Thrane, og der var Intet i Veien for, at Angld: maatte troe, at hun forestod dette Anliggende. At han i saa Hens/eende/ ingen Tvivl har havt, viser hans Forkl/aring/ i Forhøret. Men ente han har været [i]? Tvivl om det gik an at bruge et Fruentimmer, og nemlig en gift Kone som ansvarhavende Udgiver eller ikke, kan være lige(ge?)gyldigt, al den Stund Artiklerne kom fra Mad: Thrane. Man kan spørge om Mad: Thrane, hvis hun havde været tiltalt, kunde straffes. I denne Henseende troer jeg at Angld: ei kunde slippe ved at paa-

84b:

-beraabe sig hende. Men hun har allerede, forinden Opsatserne i Bladet optages, neml/ig/ 6/7.1854, for Angld: opgivet sig som ansvarlig for Bladet. Det gaaer neppe an, at den Bogtrykker der overføres at have trykket Noget, kan stille nogen Anden for sig, thi Loven vil at den virkelig Skyldige skal rammes. Skjøndt det er saa, at Marcus Thrane indtil nærv/ærende/ Sags Anlæg har været Bladets egentl/ige/ Bestyrer, troer jeg, at Angld: paa Grund af Madame Thranes Mellemkomst paa den Maade som skeet, har gjort Fyldest for sig. Paa den anden Side er der Meget som taler for, at Angld: virkelig har anseet M: Thrane som den egentlige Bestyrer, og da han derhos har forkl/aret/ sig vaklende, finder jeg, at han kun bør frifindes for videre Tiltale. O/ver/Retten kunde vel skarpere have udhævet Forskjellen mellem at paatage sig Ansaret, og at være den virkelige Forfatter, men jeg troer dog at O:Rettens Dom kan stadfæstes.

Concl/uderer/

St/ifts/R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. I Salar/ium/ til Actor 12 Spd:

2: Aall. som Manthey. Ved Bogtrykkersvend Mosgaard finder jeg bestyrket, at Madame Thrane har gereret sig (gerere seg = opptre, oppføre seg) paa saadan Maade, at Angld: maatte bestyrkes i sin Tro om at hun var Bladets egentlige Bestyrer. At en Straffange skulde kunne befatte sig med Redactionen af et Blad, maatte han formeent/lig/ have stærkere Beviis for at kunne antage.

3: Andresen. Jeg er vist nok enig med Manthey i Grundtrækkene, hvorefter nærv/ærende/ Sag maa afgjøres. Jeg antager ogsaa at Stilling ikke kan tillades, og at Thrane maa ansees for den egentlige Ophavsmand {at} \til/ Artiklerne i den Form de ere trykte. Hvad derimod Udgiveren angaaer, kan jeg ei antage at Madame Thrane skulde være at ansee som den egentlige og virkelige Udgiver. Ikke den Omst/endighed/ at hun er et Fruentimmer, men den Omst: at hun er gift med Marcus Thrane, bevirker, at hun neppe kan betragtes som sand og virkelig

85:

Udgiver. Af hendes Skr/ivelse/ til Angld: af 10/7.54 sees at der i denne er Tale om Ansvar som Forfatter, og in casu haves jo Forfatteren. Bogtrykkerens, Angld:s, Forhold til Bladet vedblev at være det samme som før, og Mad: Thrane siger kun at hun var sat i Controlbestyrelsens Sted, men at denne Bestyrelse fremdeles var Udgiver. Hun angiver sig saal/edes/ som Stedfortræder, og dette kan ei hjælpe Angld:, da Cr: (Criminal) Loven ikke vil have Stedfortrædere. Af alle Sagens Oplysn/inger/ fremgaaer formeent/lig/ at Madame Thrane kun paa q(...?)ntsviis er og tillat i Marken(?). Et særligt Indicie er det og, at paa Bladet staaer Arbejderforeningerne som Udgiver, hvilket er uden Betydning, da ingen

Bestyrelse af disse er paavist. I Mangel af nogen anden Udgiver, antager jeg, at Angld:, saa meget mere som hans Contract med Bladet sætter ham i en saadan Stilling til dette, at han næsten allerede derefter kunde ansees som Udgiver, nu da ingen Udgiver er paaviist, maa være ansvarlig. Da der ingen Tvivl kan være om Artiklernes Strafbarhed, voterer jeg for U: Rettens Doms Stadfæst/else/ uden Benaadning.

Concl/uderer/

Underrettens Dom bør ved Magt at stand. Salar/ium/ 12 Sp:

4: Hjelm. som Andresen.

5: Prof: Hallager. som Manthey.

6: Prof: Platou. som Manthey. Naar det i Skr/ivelsen/ af 10/7.55 hedder at Mad: Thrane er bleven overdraget at bestyre Arbeiderbladet, skjønner jeg ei rettere, end at Redactionen er bleven hende overdraget. At Controlbestyrelsen fremdeles nævnes som Udgiver kan ei være til Hinder for, at hun var Redacteur. Controlbestyrelsen stod ogsaa paa Bladet som Udgiver i Thranes Tid.

7: Justitiarius. Enig med Manthey i de opstillede Grundsætninger[,] kan jeg ei være enig i den af disse gjorte Anvendelse, i hvilken Hens/eende/ jeg derimod er enig med Andresen. Man bør ei oversee 25-4, og Angld: har formeentlig ingen Adgang til i Sager som denne at paaberaabe sig bona fides (bona fide = i god tro).

59:

A-versjonen.

L: No: 182. O: No: 16.

Den 21de April 1858
Bogtrykker Chr: Schibsted
mod
Thomas Brassey eller hans Sagfører, Høiesteretsadvocat Homann.

59b:

1: Assessor Andresen. I det norske Aftenblad for 22/12.1855 indeholdes en anonym Artikel, hvor der, efter en Indledn/ing/ om den norske Jernbanes Forhold og den norske Regjerings skrøbelige Svaghed ligeens for de engelske Contrahenter, neml/ig/ D: Hr:r (De Herrer) Brassey og Peto, meddeles indholdet af !!nogle Artikel!! (Artikler) i det engelske Blad Times, ang/aaende/ den engelske Eastern Countys Jernbanes Bestyrelse og Forhold til andre Jernbaner, hvori Br: og P: (Brassey og Peto) vare interesserede, af hvilke Artikler gjøres Anmeldelse paa deres Forhold til den norske Jernbane, med hvis Bestyrelse det siges at see daarligt ud, og at man kan takke de norske Bestyrere for at ikke et lignende Resultat er opstaaet her som i England. Den 24/12 skrev Adv: Homann i "Morgenbladet" en Opsats, hvori han paaviste at der ikke var Grund til at bebreide Br: og P: Noget i Anledning af Artiklen i Times. Da Aftenbladet i sit Nummer for 29/12 vedblev sine Angreb, udtog Adv: Homann Klage for Br: Ved U/nder/ R/ets/ dom 26/6.56. ere de paaklagede Udtryk i Aftenbladet mortificerede, og Bogtrykkeren ilagt 100 Sp: [i]? Bøder og 12 Sp: i Omk: Denne Dom er 16/2.57 stadfæstet af O/ver/Retten, med Tillæg af 12 Sp: i Omk: Citanten har paaanket denne Dom til H/øieste/ret med Paastand om Frifindelse. Indst/evnte/, der ei har Contra stævn/et/, paastaaer Stadfæst/ing/ og Omk: De incriminerede Steder i Artikkelens findes Udt/oget/ pag/ina/ 3-4. Det hedder at uhørte Snyderier har fundet Sted, med hvilke Ole Høilands korte Visit i Banken kun var af ringe Betydning; det tillægges at Br: og P: vare Medlemmer af den Bestyrelse, der har gjort sig skyldig i de kæmpemæssige Bedragerier. Citanten paaberaaber sig, at deres Artikel egentl/ig/ kun er en Oversættelse af Times, og at dens Rigtighed derfor ei vedkommer dem at godtgjøre. Jeg er enig i, at det er nok at en Oversætter paaviser sin Hjemmel, naar Artiklen ei indeholder Majestætsforbr/ydelser/ eller Noget der strider mod Religion og Sædelighed; men naar man gjør en særskilt Anvendelse af den oversatte Artikel, kan man ei være fri for at bevise Sandheden af de brugte Fornærmelser, uden at det engang er Nok at man forfølger det fremmede Skrifts Tankegang. Det kommer saal/edes/ an paa, om Beviis er ført for Artikelens Sandhed. Undersøger man hvad Times indeholder (Udt/og/ p/agina/ 4-10), finder man, at Artiklen er et Referat af hvad der i Interessentskabet for Eastern County Jerbaner er passeret. Ligesom der ikke er fremkommet Documenter for Rigtigheden af Artikelens Indhold, saal/edes/ er det en Feiltag/else/ at Peto, og end mere at Brassey har havt Noget med Bestyrelsen af hiin (= fornævnte) Bane at gjøre. Naar deres Navne ere

60:

nævnte, er det i en Forbindelse, der ikke vedkommer hiin Bane. Anførselen i Aftenbladet om at man kunde vente en lignende Adfærd af Br: og P: her i Landet, siges at være en naturlig Følge af Artiklen i Times. Det forekommer mig vist nok at Times har anseet Br: og P: medskyldige i de begaaede Misligheder og Underslæb, og om end Br: og P: ei har været de egentlige Bestyrere af Eastern County Jernbane, synes de dog at have ved deres Indfl/ydelse/ tilvendt sig Fordele. Det er saal/edes/ ikke urimeligt, at Aftenbladet har anseet dem

implicerede i de i Times omhandlede Underslæb, og at Forfatteren saal: ikke har handlet af mala fides (mala fide = i ond tro, mot bedre vidende), men dette kan ei frelse denne. Det er maaskee og muligt, at Forfatteren, i sit Overmod og Kaadhed har troet at g(avne?), og dette, der vel i subjectiv Hens/eende/ kan være formildende, kan ikke i objectiv Hens/eende/ gjøre nogen Forandring i deres Ansvar. I subjectiv Hens/eende/ kan det og lægges dem til Last, at de, efterat være oplyste af Adv: Homann om deres Vildfarelse, dog ere vedblevne med deres Angreb. Efter disse Omst/ændigheder/ troer jeg ikke at Mulcten bør nedsættes. Ingen Benaadning. Pr: (Processens?) Omk: bør Citanten ligel/edes/ betale, men ved disses Best/emmelse/ maa tages Hensyn til at der er gjort 2 Sager af een. Det kan herved og bemærkes at Indst/evnte/ i disse Sager før er af H:ret tilkjendt Kost og Tæring, da der i forrige Sess/ion/ gik Udebl/ivelses/ Dom i Sagerne.

Concl/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. Pr: Omk: for H:ret betaler Bogtrykker Sch/ibsted/ til Indst/evnte/ (Navn) med {40} \??0 (60? / 100?)/ Sp:

2: Motzfeldt. I Resultat enig, kun at Omk: efter sædvanlig Praxis bestemmes til 60 Sp., da jeg ikke kan antage, at der paahvilede Brassey og Peto nogen Pligt til at slaae sig sammen om Sag i Anlæg. Til at Sagen før af H:ret er afviist, kjender jeg Intet. Jeg kan ikke med Andresen antage, at den incriminerede Artikel er tilbleven af Iver for at fremme det almene Vel. Det er klart, at man har villet give en effectfuld Artikel til Bedste. Den, som skriver i saadan Smag, maa finde sig i at betale 100 Sp:

3: Løvenskiold. som Motzfeldt. Den mulige Feiltagelse fra Begyndelsen af, kan ikke komme Citanten til gode efter den gjentagne Optræden, efterat være viist tilrette af Adv: Homann. Beskyldningerne ere særdeles graverende.

4: Hjelm. som Motzfeldt og Løvenskiold.

5: Manthey. Ligeledes.

6: Bruun. som Andresen.

7: Justitiarius. som Motzfeldt.

L: No: 183. O: No: 17.

Den 21de April 1858
 Bogtrykker Chr: Schibsted
 mod
 Samuel M: Peto

1: Assessor Hjelm. Nærvær/ende/ Sag angaaer samme Gjenstand som den forrige (1858.04.21 182 Bogtr. Schibsted), kun med den Forandring, at det i nærv: Sag er Peto, der er optraadt som Sagsøger; men da Sagens Gjenstand (...?) (er?) den selv samme som i forrige Sag, hvor den fuldstændig er procederet og documenteret, skal jeg henvise til Voteringen i forrige Sag. Skulde der være nogen Forskjel, maatte det være den i Slutn/ingen/ af Udtoget i forrige Sag indeholdende Opsats, hvoraf sees, at Peto har været Bestyrer for det deri omhandlede Dampskibs selskab, der er geraadet i mislig Forfatning. Peto sees imidl/ertid/ selv at have lidt det største Tab ved hiint (= fornævnte) Selskab, Jeg voterer saal/edes/ i Henhold til Voteringen i forrige Sag, for Stadfæst/ing/ af O/ver/Rettens Dom, og Omk: som i forrige Sag.

Conc/uderer/

St/ifts/ R/ettens/ Dom bør ved Magt at stande. Pr: (Processens?) Omk: for H/øieste/ret betaler Bogtrykker Schibsted til Samuel M: Peto med 60 Sp:

2: Motzfeldt.		
3: Bruun.		
4: Andresen.		Heri enige.
5: Løvenskiold.		
6: Manthey.		
7: Justitiarius.		

L: No: 162.

Den 2de November 1858
 Advocat Kildal, Actor,
 mod
 Knud Gulbrandsen Røberg.

1: Assessor Manthey. Angld: (Angjeldende), født i Marts 1837, altsaa omtr/ent/ 22 Aar, og ifølge Præsteattest taabelig, letsindig og af mindre godt Rygte, tiltales ved O/ver/R/ets/dom 4/12.57 i Forening med 9 andre Personer, for falsk Forkl/aring/ for Retten, for Forbr/ydelse/ mod 8-1 (B-versjonen: 21. 33, 8-1), og for Legemsfornærm/else/. Referatet, der først paalagdes Fogden, av 17/12, (B-versj: og senere) overført paa Proc/urator/ Rogstad. Ved U/nder/R/ettens/ Dom i Hadeland af 7/6.58 er Angld: for alle de nævnte Forbr/tydelser/ fældet til 25 Dages Vand og Brød, hvorhos han in solid/um/ med 6 andre Medtiltalte er paalagt 7/8 Dele af Sagens Omk/ostninger/, derunder 100 Sp: til Referenten i Hovedsagen og Thingsvidnet i Jevnager. Ligel/edes/ er Angld: paalagt in solid/um/ med 4 andre Medtiltalte Omk: ved Thsv: (Tingsvidnet) i Birid og Jevnager, hvoribl/and/ 6 Sp: i Salar/ium/ til Referenten i det første, og 6 Sp: af det Referenten i Hovedsagen for Thsv: i Jevnager. Denne Dom er 2/8.58 stadfæstet af O:Retten saavidt paaanket, dog med en Straffetid af 30 Dage for Angld: Angld: er sigtet for 4 Facta:

A: Som 4de V/idne/ i Politisagen mod Medtiltalte Hans Røber!! (B-versjonen: Hans Gulbr: Røberg) for ulovligt Brendevinssalg, forkl/arede/ Angld: i Sess/ionen/ 15/8.57, at han flere Gange i sidste Sommer havde været paa Hans'es Bopæl og faaet Brændevin, sidste Gang Dagen forud for Forhørssess/ionen/, da han havde sat fra sig i Stuen hos Hans en Flaske paa ½ Pot, der strax blev borttaget, uden at han veed af hvem, men kort efter vinkede Hans ham ud i et Kammer ved Siden, hvor Flasken fandtes fyldt med Brændevin. Paa Spørgsmaal om hvad han havde efterladt som Betaling, svarede Angld: først "10 s:": men senere at han nok ikke efterlod Noget,

22:

hvilket han atter senere med Bestemthed paastode. Laugrettet attesterede strax, at Angld: forklarede sig med Forbeholdenhed og vaklende. Laugrettesmændene have i nærv/ærende/ Sag som 75 og 76 V/idne/, cfr: 78 og 79 V:; forkl/arede/ at han i Politisagen viste sig yderst forbeholdent og kun nødig vilde besvare Dommerens Spørgsmaale, nemlig om Betalingen, Angld: svarede først rask og bestemt, men senere, formeentl/ig/ mala fide (= i ond tro, mot bedre vitende), siger Laugrettet, forbeholdent. At Angld: skal have været forfjamset, er et Paaskud, da han efter Lagrettet viste sig fræk og trodsig. At Angld:s Forkl/aring/ om ingen Betaling at have erlagt, modsiges af den hele Maade, hvorpaa Trafikken drives, og naar han paaskyder manglende Erindring, maa det bemærkes at Affairen var foregaaet den foregaaende Aften.

B: Den 17/9, altsaa under hiin (= fornævnte) Politisag, var Angld: samlet med Hans og de flere Medtiltalte, der ere fældede efter 8-1 i 8 Depts: (Deponents) Huus paa Røberg. Efter hvad 18 og 26 Depts: (16 og 24) samt 35 Dept: og medtiltalte 16 Dept: have forkl/aret, oplæste Hans ved denne Leilighed Stykker af Edens Forkl/aring/ i Lovbogen, hvilke Hans kunde udenad. For hvert Stykke han oplæste, løftede han op Frakkeskjødets og slog sig bag i Enden. 26 og 16 Depts: ere enige i, at Angld: ved denne Leil/ighed/ deeltog i den derved vakte Latter og Spot imod de deri forekommende Guds Ord. Hans har tilstaaet Fact/um/, og Frækheden sees at have gaaet temmelig vidt; navnlig/ig/ er documenteret [i]? et Brev fra Hans

til Angld: som er frækt, men dette kan dog ei lægges Angld: til Last. 8de Dept: og 55 Dept: forklarer at have hørt Angld: og Kammerater drive Spot med Eden. Jeg er enig med de foregaaende Retter i at Fact/um/ maa henhøres under 8-1, men anseer ei Fact/umet/ særdeles grovt.

C: Er!! den 20/9 f: A: (1857) forøvet Overfald paa 8 Dept: (9 V/idne/), der forklarer, at Angld:, som saa ofte før, begyndte med grov Mund inde i Vidnets Stue, hvorfor Vidnet vilde, som oftere før, kaste ham ud, men afstod derfra paa Grund af de Nærværendes Forestillinger. Idet Vidnet nu vendte sig om, bibragte Angld: ham et saa voldsomt Slag i Hovedet, at Blodet strømmede ud. Baade efter hvad Angld: har vast(?) (rost?) sig af, idet ogsaa 18 Dept: rammedes ved Slaget over Næsen, saa at et Stykke gik af denne. som efter hvad Vidnerne forklare, blev Slaget bibragt med et Jerninstrument.

D: Overfald Pintseften f: A: paa 69 Dept: (56 V/idne/), omprovet af mange Vidner. Angld: har først benægtet og paaskudt Drukkenskab, men senere paaskudt at Klageren, 69 Dept:, ei var sagesløs. Fact/um/ er, at Angld: med en Stok, hvorpaa en Jertrinse, slog 69 Dept: i Hovedet, saa at Blod flød ud. Vist nok er det oplyst, at 69 Dept: kort før havde puffet til Angld: saa at denne faldt overende, men denne Adfærd havde Angld: selv paadraget sig ved sin Paatrængenhed for at høre hvad Angld:!! i Forening med Flere stode og taledes om. (B-versjonen: men dette havde Angj: selv forskyldt, da han trængte sig frem og vilde høre paa en Samtale 69 Dep: førte med en Deel Andre)

22b:

M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Straffeudmaalingen kan der kun for Fact/um/ at blive Spørgsmaal om Strafarbejde, men hertil er dog efter Omstændighederne/ ingen Grund. Vist nok kan efter 8-1 anvendes Bøder, men heller ikke hertil finder jeg nogen Grund. Da Cumulation maa anvendes for alle 4 Facta, tor jeg at O: Rettens Straffudmaaling maa beholdes. Ingen Benaadning.

Skjøndt Best/emmelsen/ m: H: t: Omk: ved Thsv: (Tingsvidnet) i Jevnager ikke er ganske klar, troer jeg dog, især da Sagen her for Retten kun angaaer nu Angld:, at der ei er tilstrækkelig/ Grund til Forandring i saa Hens/eende/.

Concl:

For Knud Gulbrandsen Røbergs Vedkommende bør Stiftsoverrettens Dom ved Magt at stande. I Salar/ium/ til Actor 20 Sp:

- 2: Motzfeldt. Heri enig.
- 3: Løvenskiold. Ligesaa.
- 4: Aall. ds:
- 5: Bruun. ds:
- 6: Profesor Platou. Ligel/edes/ enig.
- 7: Ass/sessor/ Hjelm. Ligesaa.

L: No: 223. (J: No: 178 i B-versjonen)

Den 4de December 1858
 Advocat Andresen, Actor,
 mod
 Jens Gulbrandsen

1: Assessor Manthey. Efterat der 6/5.58 var indkommen Rapport fra Premierlieutenant Rolfsen og Secondlieutenant Ramm ved Brandcorpsset hersteds \om Ildebranden/ 29/4 d: A:, blandt andet over at Angld: (Angjeldende) under denne Brand ved Uvillighed og utilbørlige Talemaader, han da udviiste et Forhold, der ikke uden Skade for Tjenesten kunde hengaae upaataalt, blev Angld: af Politiadjutanten, som Actor i Brandretssager, tiltalt for Brandretten for utilbørligt Forhold mod sine Officerer, idet Actor kun paastod ham anseet efter Brandanordn/ingen/ 1714, Cap: 5, § 3, som den der ikke havde arbeidet ufortrødent, men Brandretten har anseet Angld: efter Cr/iminal/ L/oven/s 10-4 med 10 Dages Vand og Brød. Angld: har erklæret sig misfornøiet med denne Dom, og Stiftet har derhos i sin

57:

Appelpaategn/ing/ tilkjendegivet, at han vel anseer Angld: rettelig tiltalt ved Brandret/ten/ for Overtræd/else/ af Brandanordn/ingen/, men at Brandretten formeentl/ig/ har været uberettiget til at anvende Cr/iminal/ L/oven/s 10-4 uden Actionsordre. Fact/um/ er efter Vidnerne følgende: Angld: er ansat ved den saakaldte Alliance Sprøite, der commanderer af Lieutn: Rolfsen, og som arbejdede paa et Sted, der efter Branddirecteurs Erklæring/ var af yderste Vigtighed. Det er in confesso (= vitterlig, erkjent av alle), at Sprøiten havde Arbeidet fra Kl: 6 om Morgen. Lieutn: Rolfsen forkl/arede/, at Angld: Kl: 9 til ham erklærede, at han ikke kunde arbejde længere, med mindre han fik noget at spise, hvortil Rolfsen svarede, at dersom det var nødvendigt, fik Angld: gaae bort. Da Angld: hertil erklærede, at han ingen Penge havde, hvortil Rolfsen svarede, at Angld: da fik blive, og tilføiede, at heller ikke Officerene havde faaet Noget at spise. Nu sagde Angld:., at der var Forskjell paa at arbejde og saa!! (staa) at see paa. i Hermed stemmer og Lieut: Ramm, og begge Vidner forklare, at Angld: derhos yttrede, at Man altid var villig til at hjelpe de Rige, men aldrig de Fattige naar Ulykken overfaldt dem. Begge Vidner ere derhos enige om, at Angld: i det Hele var opsætsig og næsevis, og søgte at bibringe det hele Mandskab den samme Stemning, idet han yttrede: ”faar vi ikke Mad, faar vi gaae allesammen”. 4 Vidne siger, at Stemningen hos Mandskabet var for Angld: og imod Officererne. Angld: var gjort bekjendt med, at den Sprøite, hvorved han arbejdede, skulde afløses Kl: 10, og han havde saal/edes/ saa meget mindre Grund til at besvære sig. Actor for H/øieste/ret mener at Angld: maa dømmes baade efter Cr: L:s 10-4, og efter Brandanor[d]ningens Cap: 5, §§ 3 og 10, men jeg skjønner ei, at der kan blive tale om at paakjende andet Fact/um/ end det af Brandretten paadømte, som det eneste der er tilfulde undersøgt ved Bradretten. Hertil kommer at Loven 26/8.54 fordrer at Forelæggelse skal finde Sted forinden Nogen kan ved Brandret idømmes Bøder, og Forelæggelse har kun fundet Sted forsaavidt Angld: har været sigtet for Udeblivelse fra Brandstedet. Appellen anseer jeg ogsaa til Hinder for at paaakjende Mere end Brandrettens Dom lyder paa, nemlig Opsætsighed, hvad der er det characteristigste ved Anglsd: hele Optræden, som gaaende ud paa at svække de Befalendes Anseelse og Myndighed. Dette er en ikke saa ringe Forseelse, hvorfor H:ret ogsaa før har anvendt Vand og Brød. Forsaavidt Stiftet har været af den Mening at Anglds: Forhold skulde været {til}\paa/talt ved ordinaire Ret, maa jeg med Brandretten være enig i at Anglds:

hele Forhold {b..} paakjendes af denne Ret. H:ret har og før godkjendt dette; see Retstid/ende/ 1848, pag: 700. Ligeled/es/ har H:ret anvendt 23-20 {paa} i et Tilfælde hvor Vedk/ommende/ var tiltalt for Mangler ved et Ildsted. Jeg troer at Angld: ikke bør dømmes {ligefrem} efter 10-4, men {efter ...} for Opsætsighed efter Analogi af Brandanordningens Cap: 5, § 10, til samme Straf som Brandretten. Angld: er 40 Aar, dømt for Deelagt/ighed/ i Tyverie, og er en berygtet Person. Ingen Benaadning.

57b:

Concl/uderer/

Jens Gulbrandsen bør for {util} opsætsighed og utilbørligt Forhold som Nummermand under sit Arbeide ved Brandvæsenet, at hensættes i Fængsel paa V/and/ og Brød i 10 Dage, samt udrede Sagens Omk:, og derunder i Salar/ium/ til Actor for H:ret 10 Spd:

Ved nærmere at eftersee Brandretsdommen, finder jeg at denne maaskee rettest forstaaes, at Angld: af Brandactor som strafbart paastaaede Forhold ogsaa er medtaget af Retten og fundet strafbart, men at Retten har regnet det Hele som et fortsat Forhold, og som saadant belagt det med 10 dages Vand og Brød, men jeg troer ei, at dette er rigtigt, da Brandanord/ningens/ Cap: 5, § 3, foreskriver en bestemt Straf af Bøder, der maatte først forelægges. Dette er dog uden Indfl/ydelse/ paa mit Votum.

2: Aall. Heri enig. Jeg troer dog at Brandretten maatte kunne betragte Anglds: Forhold som eet Sammenhængende.

3: Motzfeldt. Som Manthey.

4: Løvenskiold. Ligesaa.

5: Bruun. Ligesaa.

6: Professor Platou. Ligesaa.

7: Justitiarius. Ligeledes. Jeg kan dog ei bifalde at Brandretten gaaer videre end vedk/ommende/ Actionsmyndighed har tiltalt Angld: for, men desuagtet maa jeg være enig med Manthey, da H:ret oftere har dømt sin Angld: for Alle de Forbr/ydelser/, der ligger i hans Forhold uden strængt Hensyn til Actionsordren.

48b:

A-versjonen.

L: No: 283.

Den 21de Juni 1859
Advocat Rolfsen, Actor,
mod
Bogtrykker Andreas Lerche.

1: Assessor Bruun. Angld: (Angjeldende), som er 53 Aar, Bogtrykker i Laurvig, tiltales efter Jarlsb/ergs/ Amts Ordre 5/3 d: A: til Sagfører Hesselberg, for Overtræd/else/ af Frd: (Forordningen) 27/9.1799, § 16, for hvilken Brøde han ved U/nder/ R/etten/s Dom i Laurvig af 10/4, og O/ver/ R/etten/s Dom 9/5 d: A: er tilfunden efter det nævnte Lovbud at bøde til Laurvigs Fattigcasse 160 Sp., samt at udrede Omk/ostninger/, hvoribl/ant/ 4 Sp: til Referenten. Disse Domme tror jeg og maae blive at stad-

49:

fæste, da det ved Angld:s egen Tilstaaelse og øvr/ige/ Oms/tændigheder/ er til fulde oplyst, at han for en Christian Olsen Nordkvel har trykt et Skrift paa 16 Sider, overskrevet "Nogle eenfoldige Ord af Christian Olsen Nordkvel i Hedrums Pæstegiæld", uden paa dette Skrift at anføre at det er trykt af ham, hvorimod Skriftet er paatrykt at være trykket i Laurvig. Af dette Skrift har Angld: trykt 1000 Exemplarer mod en Betaling af 12 Sp:, hvoraf han dog kun har faaet det Halve. Angld:, der som meldt erkjender det Factiske, men mener at han maa være ansvarsfri, da Forfatteren er nævnt, ligesom og Trykkestedet Laurvig, hvor der kun ere 2 Bogtrykkerier, hvis Typer ere forskjellige, saa at Angld: umulig kan have tilsigtet at unddrage sig sin Pligt, hvilket kun er skeet af en Forglemmelse. Alt dette kan dog ei fritage Angld: for Mulcten, og Angld: havde al Opfordring til at være agtpaagivende, da Forfatteren ifølge Lægeattest er sindssvag. Angld: er saal/edes/ rettelig fældet som skeet er, men jeg troer at hans ringe Forseelse kan afsones med en Mulct af 10 Sp: efter Benaadning. Sagen var først behandlet efter Lov af 6/9.45, § 1, men Underrettens Dom blev da kjendt uefterrettelig af O:Retten. At den sidst afsagde Overretsdom er bleven Angld: forkyndt 2de Gange, da Loven 6/9.45 første Gang ei var iagttaget, er uden Indfl/ydelse/ paa Omk: Angld: boer i en By.

Concl/uderer/

De ergangne Domme bør ved Magt at stande. Salar/ium/ 10 Sp:

2: Løvenskiold.		
3: Motzfeldt.		
4: Hjelm.		Heri enige.
5: Andresen.		
6: Manthey.		
7: Justitiarius.		

45:

B-versjonen, Voteringsprot. nr. 332, start s. 45

Den 24 September 1859

L: N: 69 J: No: 61

Adv: Dunker, Actor
mod

1: Holm Michaelsen Vold, 2: Anton Conrad Julius Arnesen, 3: Olaus Larsen, 4: Ole Amundsen, og 5: Adolph Thoresen.

45b:

1: Manthey. I Anledn/ing/ af Optøjerne i Midten af April sl(?) udenfor afdøde Capt: Meinertz's Bolig, blev 16. og følg/ende/ Dage optaget 4 Forhører, som sendt[e]s Chist/iania/ Stift, hvilket, da der antagelig ei fandtes Anledning til at hæfte Nogen under Justitsaction, 30 April paategnede Forhøret, at det fandt[e]s rigtigst at de Vedk/ommende/ tiltalt[e]s ved Politiret/ten/. Politimesteren beordrede derfor 4 Mai Poilitif/uldmægtig/ Mejlænder til at tiltale de 5 for Høiesteret, samt 27 Andre. Actor har ei documenteret Actions decretet, men det kan sees af Dommen af 2 Juli, hvorved No: 1 og 2 for Gadeuorden, samt No: 1 desuden for 10-1-4, og No: 2 (No: 5 ved Politiretten) tillige for 10-14, til Strafarbejde, hver i 8 Maaneder. De øvrige dømtes til Fængsel, No: 3 for 10-14, cfr: 3-1 og 5-4 samt 10-2. cfr: 26, 25 Dages V/and/ og B/rød/, No: 4 for 10-2. cfr: 26, til 5 Dages V/and/ og B/rød/, og No: 5 for 10-4, og for ei at have efter Paalæg forladt Gaden, til 5 D/ages/ V/and/ og B/rød/. Hver af dem paalagdes særskilt Arrestomk/ostninger/ (No: 1 og 3), No: 3, 4 og 5 Afstraf: (Afstraffelses?) Omkostn: Paaanke efter Forlangende. Politiretten har ikke dømt nogen af de Angj/eldende/ for 10-9 til 11, fordi den har antaget at det var Stiftets Mening at de ei forsaauidt skulde tiltales. Sagen er ei heller tilstrækkelig documenteret af Actor til Afgjørelse af Brøde mod 10-9 til 11, hvorfor Manthey ei vil udtale sig om disse §§, dels fordi han antager, at Stiftet ei vilde have de Angj/eldende/ herfor tiltalte, og dels fordi Undersøgelsen da kun vilde gaae ud paa at faae Dommen kjendt uefterrettelig. Forbr: (Forbrydelse?) mod 10-9 til 11 kunne ei behandles ved Politiret/ten/. Gadeuorden eller Modstand mod Politiets Betjente. Skulde 10-9 til 11 behandles ved Politiret/ten/, kunde omtrent alle Misgjærninger behandles saaledes. Manthey anseer det urigtigt, at Stiftet har frafaldet Tiltale, men finder dog ei Grund til herpaa at henlede Justits deptets (departementets) Opmerksomhed, cfr: Frdn: (Fordordning) 3 Juni 1796, § 35.

No: 1, 36 Aar, skildres som en bekjendt Slagsbroder, 2 Gange mulcteret for Slagsmaal. No: 1 var efter egen Erkj/endelse/ blandt Folkemassen 15 April om Aftenen og deltog i Skriget; men har iøvrigt paaskudt Beruselse som Grund til Intet at kunne erindre. Efter const/itueret/ Politifuldm/ægtig/ Lassen og Assistent Hansen samt 1 – 3 Dep: (Deponent) (Udt: S. 4-6) var No: 1 en af de værste Urostiftere, og den egentlige Anfører og Ophidser, nemlig under Stormen paa Meinertz's Port. Cavalleri maatte tilkaldes. No: 1 svang sin Stok over Hovedet, blev gjentagende af Politiet forgjæves advaret og paalagt at fjerne sig, men paa Lassons Henvendelse i den Anledning blev han modigere og mere opsætsig ved hver Stund. Da Lassen 4. og 5te Gang kom hen til No: 1, knyttede han Næven og trængte sig ind paa Lassen under Eder og høie Skrig, satte Næven op i Lassons

46:

Ansigt, samt bar sig saa, at man maatte troe, hvilket dog ei var saa, at Lassen var voldelig antastet. Da No: 1 skulde arresteres, gjorde han voldsom Modstand, hvilket her var saa meget slemmere paa Grund af Folkemassen. No: 1 var ei saa overstadig drukken – maa man antage.

No: 1 erkjender at kjende Politiets Embedsmænd. Angj/eldende/ No: 1 er altsaa rettelig fældet som anført, og findes Straffen, med Hensyn til at Angj/eldende/ er en af de værste, har været Militair og oftere straffet, passende 1 Aar uden Benaadning.

No: 2, 32 Aar, (No: 5), har været mulcteret for Slagsmaal, og har tilstaaet, at han var med udenfor Meinertz den 15de om Aftenen og deeltog i Pibningen, men benægter videre Uorden. No: 2's væsentligste Brøde er omforkl/aret/ af Lasson, S. 22 og følg/ende/ Udt., cfr: 11 Dep/onent/ S. 24, og 3 og 13 Dep/onent S. 25 og 27. Lasson forklarer, at da han, medens Urolighederne vare paa det Værste og Sværmen holdt paa at storme Porten, bemærkede han at en Person spændte efter ham bagfra og traf. Lasson vendte sig om og fik fat i Personen, samt søgte at trække ham til sig; men nu kastede flere Personer sig, og navnlig No: 2, imellem, og Lasson var nær ved at falde om [af] Anstrængelse. Under Skrig og Eder trykked[e]s Lasson hen over til Bankpladsen, og No: 2 søgte at trænge lige ind paa Lasson. Flere skikkelige Folk søgte forgjæves at tale Mængden til Rette. Lyden af Cavalleriets Heste drev Pøbelen paa Flugt, hvorved Lasson undgik Molest. No: 2 var saa ophidset, at han slog til flere Folk, i det han vilde fare paa Lasson. 11 Dep/onent/ saa den af Lasson omprov/ede/ Begivenhed, og mærkede at En spændte efter Lasson, som greb Personen, og at No: 2 da med opløftede Arme trængte ind paa Lasson og hindrede ham i at udføre Arrestationen. 10-14 er altsaa ligefrem overtraadt, da Lasson allerede havde Tag i Personen, der spændte ham. Da No: 2's Forhold er saa, bør Straffetiden være 1 Aar uden Benaadning.

No: 3, 27 Aar gammel, og ei før tiltalt, er oplyst med Lassons Forklaring, Udt: S. 12-13, at have, da man havde paagrebet No: 1 og førte ham nedover Raadhusgaden, men Folkesværmen stormet efter. Lasson slap her No: 1 for at paagribe en Anden, som strax før havde raabt ”Tag ham igjen”. Da Lasson greb denne, No: 3, i Kronen, troer han at det var No: 3, som raabte. Raabet hørtes lige ved Deponenten, og han var overbeviist om, at det var No: 3. Politibetj/ent/ Gaffengs Forklaring hæver imidlertid al Tvivl om Identiteten. Gaffeng kom nemlig netop til. No: 3 er altsaa skyldig i Forsøg paa 10-14. Efter 6 og 7 Dep/onent/, Udt. S. 3-4, gjorde No: 3, da han skulde arresteres, Modstand ved at søge at {slip} slide sig løs. No: 3 paaskyder Drukkenskab som Grund til

46b:

manglende Erindring, men dette strider navnlig mod 6 og 7 Dep/onent/. Sluttelig fældet, og Straffen passende uden Benaadning.

No: 4 er 37 Aar, Locomotivfører. 5, 7 og 8 Dep/onent/, Udt. S. 14-17, oplyser, at No: 4, forinden Gaden var afspærret, af Ass/istent/ Hansen blev paalagt at føre ham paa Raadstuen fordi han ei vilde forføie sig bort. No: 4 meente han kunde staae, og da Betjenten greb ham, gjorde han Modstand og rykkede tilbage. Dette Sidste negter Angj/eldende/ No: 4, som iøvrigt vedgaaer Begivenheden. {Knudsen} Ass/istent/ Hansen vilde have Gaden ryddiggjort. Rigtig anseet og med passende Straf uden Benaadning.

No: 5 er 40 Aar. Politibetj/ent/ Kolstad forklarer, at han den 17 April om Aftenen traf No: 5 udenfor Peters, Arm i Arm med 16 Dep/onent/, samt at Kolstad bad No: 5 gaae, hvortil No: 5 svarede uvillig. Da Kolstad skuppede ham frem, gik No: 5, sigende: ”De vil ikke drite”. Han blev der anholdt. No: 5 erkjendte Factum, men vil ei have sigtet til Kolstad, og 16 Dep/onent/ forklarede, at Ytringen var rettet til ham, men, foruden at 15 Dep/onent/, Politibetj/ent/ Bernholdt, har paahørt Ytringen og forstaaet den som rettet mod Kolstad, har 16 Dep/onent/ under Sagen forandret sin Forklaring derhen, at han ei tør sige, om Ytringen var rettet til ham eller Kolstad. Altsaa rettelig fældet efter 10-4 til 5 Dage uden Benaadning.

Process. uden Ansvar. 3 Dep/onent/, Constabel Berg, kan ei sees edfæstet, men det gjør intet. Concl/uderer/

Politirettens Dom bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes at Straffetiden for No: 1 og 2 bestemmes til 1 Aar for hver. I Sal/arium/ 18 Sp:

No: 2: Motzfeldt: enig, kun at Sal/æret/ til Actor bliver 15 Sp: Sagen er ei saa vanskelig, og var det under Deductionen synligt, hvor lidet orienteret Actor var i Sagen. M: H: t: (Med Hensyn til) Sagens formelle Side erkjendes vel, at det kunde være tvivlsomt, hvorvidt Høiesteret efter det documenterede burde undlade at see hen til Omfanget af de Facta, hvori navnlig No: 1 maatte antages at være Skyldig; men man kan dog følge Stiftets Indskrænkning af Sagen, hvorved Politiretsbehandling har kundet anvendes. Saadanne Sager ere fortrinsviis overladte til Øvrighedens Conduite, og det er rigtigt ei at vække større Sensation er!! (end?) fornødent. Politiets Maade at tage Sagen paa – var og af saadan Beskaffen-

47:

hed. Politiet kunde strax brugt Grls: (Grundlovens) § 99, men det skede ei, og det maa bifaldes, ligesom og at Stiftet ei er gaaet videre.

No: 3: Hjelm. er enig i, at Forholdet gaaer ind under 10-9 og 10 samt 11 – som Politiretten, men kan ei være enig i at lade disse Bestemmelser uanvendte paa Grund af Stiftets Remisse. Efter Actions ordren kan \{ei}/ Alt medtages. Kun Odelstthinget har Abolitionsret (abolisjon = avskaffelse, opheving), Grls: (Grundlovens) § 30 og 86. Kongens Benaadningsret viser dette. (C?)rls: (..?.lovens?) 27 Cap: viser, at ingen Abolition existerer, § 1 cfr: de følgende §§. Ligesom H: M: (Hans Majestet?) \{ei} har Abolitionsret, saaledes end mindre Overøvrigheden. Hertil hører ei at man undlader at tiltale, hvor Beviis vilde briste. Derimod er det ei conduitemæssigt at henvise Forbryd: (Forbryderen?) med 10-9 til 11 under andre Lovsteder. Den bedste Conduite er strængt at overholde Lovene. Forsamlingen var stor, og lagde i Forening for Dagen ved Magt & c:, Tendentsen at øve Vold paa Person og Gods – Porten stormedes – Vold blev begaaet, og det i høi Grad Uforsvarligt ei at anvende §§. § 11 findes ei anvendelig paa No: 1, men derimod § 10 i Cap: 10; No: 2 under 10-14. M: H: t: (Med Hensyn til) Politirettens Competence findes ingen Betænkelighed ved at anvende disse Lovsteder, da Straffen ei er saa høi. Opfordring efter 10 Cap: er skeet, da Politifuldm/ægtigen/ er Politimesterens Stedfortreder, og denne er Øvrighed. No: 1 og 3, No: 1 – 1 Aar, og No: 3, 9 Maaneder. No: 2, enig med Førstvoterende. No: 4 og 5, paa Subsumtionen (: Subsumpsjon = underordning, sammenfatning under noe, forutsetning) nær enig med Førstvoterende. Process; Benaad/ning/, og Sal/arium/ som Førstvoterende. Poletianordn: ingen Grændse.

4: Bruun. finder det urigtigt og utilbørbørligt!!, at Stiftet unddrager sig Actionsmyndigheden. Stiftet har aldeles misforstaaet Optøiernes Beskaffenhed, men i Sagens nuværende Stilling kan Bruun ei votere for Anvendelse af 10-9 til 11, han er meest tilbøielig til at votere for Poletiretsdom/m/ens Uefterrettel: for No: 1, 3 og 4 Kommer Realiteten \til Afgjørelse/, enig med Manthey.

5: Løvenskiold. ogsaa enig i, at Stiftet ei burde behandlet Sagen som skeet; men da Sagen ei er oplyst fuldstændig for 10-9 til 11, og Straffen kan blive omtrent den samme, kan Realiteten paakjendes, og da enig med Manthey.

6: Prof: Platau. som Manthey.

7: Justitiarius: Øvrigheden har holdt en Side ved Sagen ude af Betragtning. De Angj/eldende/ ere ei sigtede i den

47b:

Retning, og kan ei havt Anledning til at forsvare sig. Ret(...) 1855 viser, at Actionsordren maa man holde sig til. Spørgsmaal om Politirettens Dom bør Stadfæstes, da Retten antager at Stiftet paa en Maade kunde bestemme Lovstedet, hvorefter Vedk/ommende/ kunde dømmes. Gaaer man udfra, at her blot handles om Polituorden, er det synderligt, at No: 5 fældes for ei at have forladt Gaden efter Paalæg. Man har havt en § i et af Udkastene til (C?)rl{s}: (...loven?), hvorefter der var Straf for ei at gaae uden efter Paalæg, men denne § gik ud. Straffen og Benaadning som Manthey. Sal/arium/ som Motzfeldtr.

Løvenskiold gik over til Motzfeldts Mening om Salæret til Actor.

Hjelm bemærkede, at det følger af hans Votum, at han in subsid: (? av subsidær = som trer istedenfor noe annet når dette bortfaller) stemmer for Sagens Afviisning fra Politiretten; Sagen kan ei deles som {af} Politiretten har gjort, og Stiftets Bemærkning kan ei sigte til at udelade det Væsentligste. Saadan har ei heller Politimesteren forstaaet Stiftets Bemærkning. Politiret/ten/ ligesaa godt efter 10-9 til 11, som efter 10-1 og 2 samt 14. Hjelm forandrede sit Votum om Sal/æret/ til Actor overensstemmende med Motzfeldts Votum. Hjelm ønsker og ny Conclusion.

Prof: Platau tiltraadte Justitiarii Votum og stemmer for ny Conclusion.

Løvenskiold ogsaa enig i ny Conclusion.

L: No: 84. J: No: 111.

Den 29 September 1859

Adv: Dunker, Actor,
mod
Even Pedersen.

1: Meldahl. Angj: (Angjeldende), (lidt over) 22 Aar gl., tiltales efter Ordre (fra Jarlsb/erg/ Amt) af 19 Mai d: A: til Proc: Nielsen, for Forbr/ydelse/ imod den offentl/ige/ Myndighed og for Gadeuorden, og er ved Dom i Nordre Jarlsberg af 10 Juni, og Overretsd/om/ af 18 Juli fældet efter 10-1, 2 og 4, cfr: 26, samt Gadeuorden, til 10 Dage (Fængsel paa) V/and/ og B/rød/, (og Omk:). Overretten har givet ny Conclusion fordi den har anseet beviist et Slag mod 1 V/idne/, som Underretten ei ansaa beviist. 1 Mai d: A: (holdtes) Dans paa Strømli (i et Huus ved Drammen paa Strømsgodset), (henhørende) under Drammens Politijurisdiction og Kjøbstadslovgivn/ing/, Ref: 30 Debr: 1858. 1 og 2 V/idne/ vare her Polititilsynsmænd, med Tegn og (Uniforms) Hue, de havde og Ordre til at holde Orden udenfor. Da man gik, gik 1 V: sammen med Angj:, men da 1 V: saa, at der blev Spektakel, og vilde holde Orden, begyndte Angj: at slaa om sig, hvorved Spektakelen blev værre. 1 V: vilde nu arrestere Angj:, men da gjorde han Modstand, saa at

51:

Vagten maatte hentes af 2 V: Medens Angj: var alene med 1 V:, trykkede Angj: 1 V: op mod et Steengjærde, hvorved 1 V: fik sin Haaand opskrubbet, samt gav ham et Slag. 4 V: saa og Angj: trykke 1 V:, men han har ei seet Slaget, men seet at han, 1 V:, tog sig paa Kinden, sigende, at han var slaget. Tvivl/somt/ om Slaget er beviist, hvilket det dog maa, altsa 10-1. Nu kom flere, og Angj: blev overmandet, skjønt han gjorde al den Modstand, han kunde. Efter dette 10-2. 1 og 2 V: siger, at Angj: var grov i Munden, samt i spottende Tone kaldte Politiet Bygdevægtre. Tvivl, men da det sagdes i en spottende Tone, og det ei kan skjønnnes sagt uden med Spot, samt da Vidnerne have prøvet, at han var grov i Munden, kan det forsvares, at anvende § 4 i 10 Cap: Gadeuorden har han gjort allerede ved første Gang. Cr/iminal/ l/oven/s 6-11 maa her anvendes, ligesom og 10-26. Straffen passende uden Benaadn/ing/. Omkostn: i Orden, ligesom Processualia.

Concl/uderer/

Stiftsoverrettens Dom bør ved Magt at stande. I Sal/arium/ 10 Sp:

2: Motzfeldt. lægger større Vægt paa Tvivl om Anvendelse af Cr: l:s 10-4. Bygdevægter kan ei være noget Skjeldsord mod dem, der har at holde Orden paa Dandsehuus paa Bygden. Vægtere og Lensmandskarle gaae ei under 27-2, cfr: 10-4, hvorfor 10-4 bør udelades i Conclusionen. Iøvrigt enig med Meldahl.

3: Aall. som Motzfeldt.

4: Løvenskiold. ligesaa.

5: Andresen. enig med Førstvoterende, da 10-4 og angaaer Forhaanelse, og ei blot Skjeldsord. H/øieste/R/ets/ Dom 3 Debr: 1857 henført Politiformand i Senjen til Politibetjente efter 27-2, cfr: 10-4.

6: Manthey. enig med Førstvoterende/, især da her er Spørgsmaal om deres Virksomhed som Btjente udenfor Dandsehuset.

7: Hjelm. enig med Førstvoterende/, i det ved en foreg/aaende/ Sag i Drammen er oplyst, at Opsynet ved Dandsehuset besørjes ved Constituerede Politibetjente, ei Vægtere eller Bygdevægtere. Naar sidstnævnte Udtryk bruges, maa det være Forhaanelse. Ældre

Præjudicat paaberaabt. (prejudikat = rettsavgjørelse, særlig i Høyesterett) 4 V: kunde ikke sige, at han saa Angj: slaa 1 V:

L: No: 35. J: No: 57.

Den 14 September 1860
 Advocat Rolfsen, Actor,
 mod
 Musketeer Gulbrand Svendsen Alstadeie

1: Manthey. Angj: (Angjeldende), født (Jan:) 1833. staar som Musketeer ved 2 Agersh/uus/ Brigades 2 Afd/eling/, og er før dømt 1 Gang for Tyveri, 2 Gange for ulovlig Br/ændeviins/ Brænden (Brændbrænden i B-versjonen), og 1 G/ang/ for (Brændeviins) Salg, tiltales efter Ordre af 3/2.60 til Sagf/ører/ Rogstad, for Forbr/ydelse mod 10-4 og 8. {Ved} Sagen er behandlet (i Valdres) ved Sættemod/m/er Proc/urator/ Kolderup, og ved U/nderrets/ dom af 1/5 er Angj: efter de nævnte Lovsteder feldt til 30 D/ages/ bess(?) (Vand og Brød), samt Salærer 24 Spd: og 20 Spd: til Sættemod/m/er og Ref/erent/. Denne Dom er 11/6 stadf/æstet/ af Xania (Christiania) Overret (2 Afd/eling/, i B-versj.), dog med Nedsættelse i Straffen til 20 Dage, og Sagen er nu fra begge Sider paaanket til H/øieste/ Ret. Under den sidst mod Angj: passerede Politisag, {de} i Session 30/11.59, da han af Administr/ator/ blev betydet, naar Sagen atter skulde behandles, sagde han, at han "Fanden danse sig ei vilde møde oftere her og høre paa Narreri", og at han "Fanden danse sig havde staaet for ligesaa høie Herrer før". Disse Yttringer ere indtagne i en Udskrift af det Forhandlede, der er bekræftet af Sorenskr/iveren/ og Fogden som Actor (Actor, Dommer og Lagrettet, i B-versj.). Det er derunder oplyst, at Angj: ogsaa oftere i sam/m/e Session bandede i Retten. I første Session i nærv/ærende Sag opførte Angj: sig og usøm/m/eligt, talte i Vrede og sagde, at {ei} naar han ei havde Raad til at købe sig nogen Ret, saa fik han ingen. {Dette har han nu uden} Det kan og bemærkes, at Angj: under den sidste Politisag for Br/ændeviins/ Brænden den 12/7.59 opførte sig usøm/m/elig i Retten, og bl/and/ A/ndet/ til Dommeren yttrede: Ti du stille. Jeg kan dog ei finde (i B-versj: Manthey finder dog), at Paatalen angaaer mere end det den 30/11 Passerede. At Angj: har forseet sig mod 10-8, er klart. Ligesaasaa maa det vel bifaldes, at 10-4 er anvendt, fordi Angj: i vred Tone har ytret, at han har staaet for ligesaa høie Herrer før; men Factum er dog ei graverende. Det maa og mærkes, at han har forkl/aret/ sine Ytringer om, at han maatte!! (maatte) købe sig Ret, saaledes at det ei skulde sigte til Dom/m/eren, men at man maatte have privat Defensor. Han har slet Skudsmaal fra Compagnichefen; dog synes og O/ver/Rettens Strafudmaaling for streng. 10 Dage for m/ere/ passende. Det ere vist ei nødvendigt, at Sagen behandles ved Sættemodmer; men jeg troer dog ei, at man af den Grund kan fritage Angj: for at bære Omkostn: hermed, ligesaa lidt som med, at Referent har været benyttet. M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Størrelsen af {Omkostn:} Salærene/ troes ei nøiagtig Oplysning udn hvad angaaer Doms-sessionen, hvortil Dom/m/eren har reist 4 ½ Miil, nemlig til Sorenskr/iverens/ Bopæl, for at benytte den almind/elige/ Protocol; men da Retten har været sat i østre Slidre, en afsides Fjeldbygd, vover jeg ei at {troe} votere for Nedsættelse af Salærene. Ingen Benaadning.

Concl/uderer/

St/ifts/ O/ver/ Rettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at Straffetiden bestemmes til 10 Dage. Salær 10 Spd:

2: Bruun. Jeg troer, at Ref/erentens/ Salær bør bestemmes til 18, og Sættemodmerens/ til 15 Spd: Forøvrigt enig med Førstvoterende.

3: Meldahl. Enig med Førstvoterende i det Hele, idet jeg ei saa nøie kjender Veilængderne og den Tid, Sagen saal/edes/ kan have medtaget, at jeg tør votere for Nedsættelse af Salærene.

4: Manthey!! (sjå nr. 1. Feilskrive for Andresen, som er nemnd i B-versjonen). Ligesaasaa.

5: Aall. Ligesaa. Jeg tør ei ansee nogen af Sessionerne for overflødige. Man kan og see, at her er Spørgsmaal om temmelig lange Afstande.

29:

6: Hjelm. Ligeledes enig med Førstvoterende.

7: Justitiarius. Ligesaa, dog at jeg troer, at Sættedom/m/erens Salær kan bestem/m/es til 20 Spd., det sam/m/e som Referenten.

L: No: 242. O: No: 24.

Den 11te December 1860
Collegium academicum og bogtrykker Fabritius
mod
Bogtrykker Malling

1: Motzfeldt. Efterat Indst/evnte/ Bogtrykker Malling i adskillige Aar havde været Forlægger af Almanakken, som efter Overenskomst med Universitetet, der ifølge § 6 i Univ/ersitetets/ Fund/ats/ har Eneret til at udgive Almanakker, {udgav bemeldte Malling} men Bogtr/ykker/ Fabricius havde for Aaret 1859 overtaget Alm/anakken/s Forlag, udgav Malling i Løbet af \August eller/ Sptbr: 1858 en saakaldet norsk Huuskalender, forsynet med Aarstallet 1859, og tilsalgs for 6 s.; den alm/innelige/ Almanakpris. Det akad/emiske/ Kollegium og Forlæggeren fandt sig herved foranlediget, efter at have indhentet det jur/idiske/ Fakultets Betenkning, der dog var imod Sags anlæg, til at sagsøge Malling (efter forgjæves Forligsprøve), og blev Klage udtaget den 24 Sptbr: {1859} 1858. Ved Dom af Civildom/stolen/ (Underretten) i Chrania (Christiania) 20/1.59 blev ogsaa App/ellanten/s Paastand i det væsentlige tagen tilfølge siden(?) (idet)

118b:

Indst/evnte/ blev ilagt 50 Sp: Bøder for at have udgivet den omh/andlede/ Kalender, samt dømt til at have forbrudt de i Behold havende Exemplarer deraf til App/ellanten/, til hvem ogsaa Erstatning efter Skjøn skulde udredes, samt i Omkostn: 10 Sp: Ved Overrettens Dom af 11/6.60, blev M/alling/ derimod frifunden for App/ellanten/s Tiltale, og Procesomk: for begge Retter ophævede, Og denne Dom er ved Stefning af 4/8.60 indanket til H/øieste/ R/ett/, hvor Varslet er erkjendt iorden. Univ/ersitetet/ er, som før anført – i Besiddelse af Eneret at udgive Almanakker og Kalendere til Brug her i Riget, og dette er kun det samme Privilegium, som tidligere ifølge Resc/ripte/ 1 Marts 1684, Forbud 18 August 1685, og D/ansk/ L/ov/s 2-21-5 samt N/orstk/ L/ov/s 2-20-5 til(..?) Det Kjøbenhavnske Universitet, men ved det (Kgl:) aabne Brev af 10 April 1812, § 10, uagtet ikke udtr/ykkelig nævnt, var anseet at være overført for Norges Vedk/ommende/ fra det Kbhavnske til det da oprettede norske Universitet, som ogsaa strax overtog Forlaget og Udgivelsen af Almanakken for Norges Vedk/ommende. I de ældre Best/emmelser/ for det Kbhavnske Univ: indeholdt tillige Privilegiume paa de saakaldte prognostiske Tillæg, men dette Priv/ilegium/ findes ikke i det norske. Indst/evnte/ har nu kaldt den Bog han udgav, ”Kalender”, og derved allerede synes den at bebude sig som et Skrift, der kommer i Strid med Univ/ersitetet/s Eneret til udgivelse af ”Almanakker og Kalendere”, og Bogen er et Skrift, der befatter sig med Tids- og Festregning, og har det alm/indelige/ Indhold af Almanakker. Allerede heraf er klart, at det maa være Indst/evntes/ Sag at bevise, at Skriftet, uagtet benævnt Kalender, og i sit Navn af samme Indhold, ikke staar i Strid med Univ/ersitetet/s Eneret, til at udgive Kalendere. Kan bemærkes, at Reskr/iptet 1 Marts 1684 bestemmer, at alle Kalendere, af hvad Navn nævnes kan, er Eneret, og der er ingen Grund til at antage dette forladt da Priv/ilegiet/ overførtes paa Norges Univ/ersitet. Indst/evnte har for H/øieste/ R/ett/ derfor aldeles væsentlig fremhævet den Anskuelse, at der ved Kalender og Almanak ikke kan forstaaes Andet, end et Skrift, refereret til det enkelte Aar, og at et Skrift, hvori mangler noget saa Væsentlig, som Angivelsen af hver Ugedags Dato, ikke kan kaldes en Kalender eller en Almanak. Et Skrift, siger han fremd/eles/, som kun indeholder en Veiledning til at beregne Tiden og de enkelte Dages og Festes Datum, og det for et længere Tidsrum, ikke for et enkelt Aar, kan ikke

119:

gaa ind under det i Univ/ersitets fund/atsens/ § 6 omhandlede Kal/endere/ og Alm/anakker/, der maa være beregnede fuldstændig for hver eneste Dag i Aaret. Han har i denne Henseende paapeget ogsaa, at der findes saadanne Kalendaria perpetua, \ved/ hvis Hjælp man altid kan finde og beregne Tiden for ethvert Aar, ialfald for en meget længere Fremtid, og har han saaledes nævnt Pilgrams Kalendarium chonologicum (fra Wien), beregnet til 2000, og Vegas mathem/atiske/ Tabeller; men Ingen har faldt paastaa (faldt paa), at et Optryk af disse skulde komme i Strid med Univ:s Eneret. Dette sidste forholder sig vistnok fuldkommen rigtig, og man havde ikke kunnet drage Indst/evnte/ til Ansvar for at have udgivet hine (= fornævnte) Bøger; men derimod antager jeg ikke den Paastand for begrundet, at en Almanak endelig skal være fuldkommen tydeli[g], og fuld(tii?)d beregnet for hver enkelt Dag, for at kunne kaldes en Kal/ender/ eller Almanak. App/ellanten/ have ialfald i denne Hens/eende/ \2/ oplyst og \1/ paapeget, hvor(..?)nde de ældre Alm/anakker/ i de \da/ forenede Riger Danmark og Norge, have ikke nogen udtrykkelig Anførsel af hver Dag i Ugen ved siden af Datoanførselen, men der findes kun ligesom i den her omh/andlede/ Huskalender, noteret Ugens Dage med Bogstaver fra Litr: A. af, til Litr: G., og begyndende herpaa med denne Bogstavrekke med hver 8nde Dag, alt udgaaende ifra Aarets første Dag, der betegnes med Litr: A., og er der kun udhævet med særskilt Tryk eller paa anden Maade Litr: fra Søndagn i hver Uge, hvis Bogstav bliver det saakaldte Søndagsbogstav for Aaret. Man har i denne Hens/eende/ fremlagt Almanakker fra 1614 tildeels indtil 1626. Vel har Indst/evnte/ herimod paaberaabt, at de gamle Alm/anakker/ vare udgivne førend Univ: fik noget Privilegium, men dette er klarligen aldeles ligegyldigt, da her alene spørges om en Alm/anak/s eller Kal/ender/s Væsen eller Begreb, og da viser det sig, at Det dermed ikke staar i Strid, at Ugens Dage ikke ere specielt henførte til hver Dato. I Forbindelse hermed kan ogsaa anmærkes, at naar Indst/evnte/ har anført at det omh/andlede/ Skrift ikke kunde kaldes nogen Kal/ender/ eller Alm/anak/, da deri ikke indeholder saa væsentlige Ting, som Anførselen af Maanens Culmination til enhver Tid, og dens Op- og Nedgang, saa maa herved tages i Betragtning Lektor Fearnleys Oplysning i hans seneste Erklæring af 29/10.60, hvorefter disse Anførsler al-

119b:

-deles ikke findes enten i de omh/andlede/ gamle Alm/anakker/, eller endog i Alm/anakker/ for Slutn/ingen/ af forrige og Beg/yndelsen/ af dette Aarhundre, saa at bmeldte Anførsler heller ikke kunne ansees som nødvendige for at give et Skrift Navn af Almanak eller Kalender. Men jeg kan fremdeles ikke heller finde Andet end, at det omhandl/ede/ Skrift virkelig er en Alm/anak/ for det bestemte Aar 1859. Vel indeholder den en heel Mængde almindelige Undersøgelser og Oplysninger, romersk og gammelnorsk Kalender, Primstaven med Forklaring derpaa, Erindringsliste for hver Maaned, Perikoperne for Kirken, Tabel over Søndagsbogstaverne og de vigtigste bevægelige Festdage, beregnede lige til Enden af dette Aarhundre, Tabel over Nymaanerne i alle Aarene indtil 1880, Sol- og Maaneformørkelser indtil 1864; men ved Siden heraf, indeholder den en nøiagtig Datoangivelse for hver Dag i Aaret, vel kun betegnet Bogstaver, forsaavidt Ugedagsnavnene angaar, men det hedder udtr/ykkelig/ selv i Bogen paa anden Side under Forklaringen af denne Bogstavanførelse, at ”i 1859 føre alle Løverdage Bogstaven A, og alle Søndage Bogstaven B, altsaa behøver man kun en Gang for alle at notere paa en Seddel og hefte i Bogen disse Bogstaver henførte til enhver Ugedag, saa har man samme Nytte af Kalenderen, som om Ugedagene vare tilførte”, Og heder det videre, at Man kan ogsaa med Blyant tilføje Ugedagene for hver med Bogstavet B begyndende Række, da B er Søndagsbogst/aven/, som begynder enhver Uge i 1859. Alle

de ubevægelige Festdages \Navne/ findes \anførte/ ved hver Dag paa sit Sted i Kalenderen, og hvad som nu er vigtigere – er at de bevægelige Festdage findes ogsaa anførte udtr/ykkelig/ for 1859 med Datoer i Huskalenderen P/agina/ 34: Det er i den sidste Anførsel (af de bevægelige Feste[dage]) Lektor Fearnley i sin {fornævnte} Erklæring/ af 20/10!! (29/10) sidstl/eden/ især har fundet en Krænkelse af Univ/ersitetet/s Ret, forsaavidt nemlig disse Festes Anførsel beror paa en (mathematisk) og astronomisk Beregning, henført til det enkelte respective Aar, og, ligesom Prof/essor/ Platou i sin Dissents fra Fakultetets Mening ogsaa væsentlig har støttet sig hertil, saaledes har ogsaa det jur/idiske/ Fakultet i sin Betænkn/ing/ af 2/9.58 erkjendt, at denne Anførsel maa ansees som i Strid med Univ/ersitetet/s Eneret, idet Fakult/etet/ dog har meent, at disse

120:

i beregnet Form anførte Tidsbestemmelser ere for faa til, at det med Føie derfor skulde kunne paastaaes, at Indst/evnte/ havde leveret en Almanak, enten for 1859, eller for noget følgende Aar. Men {efter} af det Anførte fremgaar formeentl/ig/, at Bogen dog ialfald for 1859 er en ganske brugelig Almanak, og det er ingenlunde foreskrevet i hvad Form Univ/ersitetet/ skal udgive de Almanakker eller Kalendere som det har Eneret til. Om der mangler Noget i Almanakken, hvad med Rimelighed deri kunde fordres, kan dog dette ikke berettigge Enhver til at udgive Almanakker, som han vil, og det kan vel ingenlunde engang med Føie paastaaes, hvad der har været anført af Indst/evnte/ her i Skranken, at Alm/anakker/ skal være kun for et eneste Aar, medens Intet kunde være til Hinder for at Univ/ersitetet/ udgav Alm/anakker/ for flere Aar. Om Univ/ersitetet/ havde udg/ivet/ en Alm/anak/ i den Form som den her omh/andlede/, vilde man dog neppe opkaste Tvivl om, at ingen maatte udgive Alm/anakken/ i samme Form. Det forholder sig ingenlunde saa, at den omh/andlede/ Bog alene er et Kalendarium perpetuum i sluttet videnskabelig Form, men, som forberørt, er det en Kalender, som med stor Lethed lader sig bruge som andre Alm/anakker/, hvad ogsaa er anført i Bogen selv. Hertil kommer ogsaa, at Indst/evnte/ har indtaget i sin Bog Alt, hvad i Regelen findes i den alm/indelige/ Universitetsalmanak, som f/or/ Ex/empel/ Veirspaadomme, Markeder, norske og svenske Grændsemarkeder, ligesom Prisen er sat lige med de almindelige Aarsalm/anakker/, som Univ/ersitetet/ udgiver, og den blev forsendt til Mall/ing/s hidtilværende Kommissionærer (som Forsælgere) for Almanakken i betimelig Tid for at kunne konkurrere med Salget af Univ/ersitetets Almanak. Indst/evnte/ har ligeledes med – ialfald – 40 Erklæringer fra Almanakforsælgerne, søgt at bevise, at ingen saadan Konkurrance har fundet Sted, og at ligesaa mange Universitets alm/anakker/ ere afsatte for 1859 som forhen, hvormed han da tilsigtes at bevise, at Bogen ikke kan være saa brugbar, som Univ/ersitetets/ Alm/anak/, og at det kun er et videnskabelig Skrift, som har sit Publikum ved Siden af Alm/anakkens/ almindelige store Publikum; men disse Oplysn/inger/ kunne ikke have nogen afgj/ørende/ Indfl/ydelse/ paa Spørgsm/aalet/ om hvorvit Priv/ilegiet/ er krænkert eller ikke, idet App/ellanten/ ogsaa have freml/agt/ Erklæringer/ fra Almanakforsælgerne i Bergen, Thronhjelm og Hemnæs i Nordland, gaaende ud paa at Salget af Univ/ersitetet/s

120b:

Alm/anakker/ dog har lidt noget Afbræk. Har dette kun fundet Sted i liden Grad, er Følgen deraf kun at Malling kommer til at betale saa meget mindre Erstatning (til Universitetet og Forlæggeren). Forsaavidt Indst/evnte/ har paaberaabt Prof/essor/ Hansteens Autoritet til Fordeel for den Anskuelse, hvorefter Bogen (Skriftet) ikke skulde være i Strid med Univ/ersitetets/ Priv/ilegium/, saa kan det vel ikke erkjendes, at denne Aut/oritet/ skal være afgj/ørende for det jurid/iske/ Spørgsmaal her, ligesom ogsaa bemærkes, at den anden

astron/omiske/ Lærers \Anskuelse/ staar i Strid hermed (lærer ved Univ:). Hertil kommer, at fra det danske Univ/ersitet/ er paa Anl: (Anlangende?) under 18/9.60 afgiv/et/ Erklæring ang/aaende/ Forstaaelsen af det danske Univ/ersitet/s Privil/egium/, og denne Erklæring/ er aldeles i Strid med Prof: Hansteens Ansk/uelse/, og der lægges Vægt paa {at} Benævnelsen Kalender eller Almanak, og Alt hvad [der]? har denne Karakter (Benævnelse), [maa]? ansees at henhøre under Univ/ersitetet/s Priv/ilegium/. Efter det anførte maa jeg være enig med Underdom/meren/ i Totalanskuelsen; mere m/ed/ H/ensyn/ t/il/ det eller de anvendelige Lovbud, differerer jeg Noget, idet jeg ikke anseer Crls (Criminallovens) 22-20 (Cap: 22, § 20) her anvendelig, som alene angaaende Eftertryk; jeg antager man kan holde sig ligefrem til Lovbogens 2-20-5, der er yngre end Forbudet af 1685, og altsaa (.....?)erer sig derfra hvad Straffebestemmelsen angaar. Denne Artikkel hjemler ogsaa – foruden Konfiskation – tillige videre Straf som Kongens Lovs Overtræder, og der er formentl/ig/ god Grund til i denne Hens/eende/ at blive staaende med 50 Sp:s Mulkt, der er Straffen for Udg/ivelse/ af Spaakalendere efter 2-20-6, og som i sig selv er en rimelig Straf. Indst/evnte/ formenes derhos ogsaa retteligen paalagt (tilpligtet) at erlægge Skadeserstatning til Citantskabet, men det er maaskee ikke heldig udtrykt, naar det i U/nder/ R/etten/s Dom heder, ”ved den Afsætning” (i A-versj: det er for de afsatte Exemplarer), thi hvad der skal erstattes, er det Afbræk der er tilføjet Universitetet og dets Forlægger i dets Afsætning. Indst/evnte/ maa naturligtviis efter det (dette) Udfald af Sagen, hvor for jeg voterer, betale Proces omkostninger, som form/eentlig/ kunne bestemmes til 100 Sp: I Henhold til det Anførte
Konkluderes:

Inst/evnte/ Bogtrykker Mallings bør, for at have udgivet det i nærv/ærende Sag omhandlede Skrift, betitlet ”Almindelig norsk Huuskalender med Primstav og Mærkedage”, bøde til Statskassen 50 – femti – Speciedaler, samt have de i Behold værende Exemplarer af dette Skrift forbrudt til Citanterne, det akademiske Collegium og Bogtrykker Fabritius. Derhos bør Indstævnte efter Skjøn, optaget paa hans Bekostning, erstatte Citanterne det Tab, de ved det ovennævnte Skriffs Udgivelse maatte have

121:

lidt. Processens Omkostninger for alle Retter betaler Indstevnte til Citanterne med 100 - \eet/ hundrede – Speciedaler.

2: Andresen. Spørgsmaalet er vist meget tvivlsom. Men jeg er \ikke/ enig i Resultatet. Hvad enten Hensyn tages til Skriftets Benævnelse eller Indhold (eller Form), tror jeg ikke Univ/ersitetets/ Priv/ilegium/ derved krænk (i A-versj: tror jeg, Privil: er krænk). Jeg tror Førstvot/erend/ gaar ud fra et altfor udstrakt (strengt) Begreb om Privilegium. \Spørgsm: om/ Hensigten med Univ/ersitetets/ Privilegium, tror jeg ikke man kan med Fearnley {gaa} gaa ud fra, at Almanakkens Gjenstande ere for farligt til ikke udelukkende at være underkastede videnskabelig Kontrol (i A-versj: for at holde Control med den almindel: videnskabelige Forskning og dens Resultat). Men Hensigten har formeentl/ig/ alene været at skaffe Univ/ersitetet/ Indtægt. Ogsaa det jurid/iske/ Fakult/et/ har erklæret, at en almindelig videnskabelig Be(....?)ning (Befattelse) af disse Gjenstande ikke strider mod Eneretten. Jeg tror ogsaa man med Indst/evnte/ ved Almanak maa forstaa en saadan udkommende \aarlig/ for hvert enkelt Aar. Efter Totalindtrykket af Bogen tror jeg ogsaa, at den ikke er en Almanak; den indeholder ikke, ialfald ikke paa en praktisk Maade hvad man almindeligvis fordrer af en Almanak, men paa den Anden Side meget Mere. Altsaa er den intet Eftertryk. Huuskalenderens Hensigt angives at være \Anviisning til/ for hvilket som helst Aar selv at beregne Tid og Feste[dag]?. I selve Texten indeholder den ingen Anvendelse for 1859, eller noget andet enkelt Aar af denne alm/indelige/ Regel; vel begynder den med 1859 – hvilket ogsaa er angivet som Trykkeaaret, medens Bogen er tidligere trykt, men dette, der vistnok

bidrager til Lettelse af Bogens Brug for 1859 – er ikke væsentligt, idet naar man henseer til Rubrikken Ugedagene, der ikke kunne benyttes uden ved Hjælp af den i Bogen indeholdte Forklaring. Bogen er derfor praktisk lidet brugbar, ialfald uden Tilføjelse af Dagene. At Angivelsen af Aarets Dage til deels { ... } rette Plads for hvert Aar \er det væsentlig for en Alm/anak/ / er ogsaa erkjendt af Fearnley. At der i Texten staar Veirspaadomme for 1859, er ikke noget væsentligt for en Almanak, (ifølge Fakultetet og Fearnleys Erklæringer), da de kun indeholder Angivelsen af Veirliget i 1840. Hvad der for mig er afgjørende, er at { Alm/anakken/s } \Huskalenderens/ egentlige Væsen er, at den ved Siden af endeel historiske Oplysninge, indeholder Anviisning til for kommende Aar at beregne sig selv Almanak, og at den indeholder mere fuldstændig forskjellige i den almindelige Almanak ikke indeholdte Oplysninger. Den er aldeles uhensigtsmæssig eller ubrugbar som Erstatning for den alm/indelige/ Almanak. Man har ikke tilstrækkelig Grund til at antage, at der for Fremtiden skal fremkommes lignende

121b:

Bøger, idet dens Beskaffenhed tvertimod sigter til at gjøre dette oveflødigt, da den er meget uhensigtsmæssig som Almanak for det enkelte Aar, men derimod hensigtsmæssig som en stedseværende Kalender.

Jeg konkluderer derfor,

At Stiftsoverrettsdommen stadfæstes, og Procesomkostningerne for H/øieste/ R/et/ ophæves.

3: Løveskjold. Jeg er i Alt Væsentligt enig med Førstvoterende, og skal kun bemærke, naar Andresen har menet, at hvad Huskalenderen har tilfælles med den alm/indelige/ Kalender, er en forsvindende Størrelse, da mener jeg, at Forskjellen mellem dem er forsvindende. Ugedagene ere anførte med forskjellige Litteræ, og ved Hjælp af den i Kalenderen indeholdte Anviisning er Intet lettere, end at udfinde Ugedagene efter Datoen. Dertil kommer, hvad der er oplyst, at i Almanakken for 1614 – 1626 er netop Ugedagene angivne paa selvsamme Maade (i Huuskalenderen) med Angivelse af Søndags bogstavet for hvert Aar. Sammenlignes Tidsbestemmelsene i Kalenderen med Huu/set/s Almanak, da ere de i Huskalenderen paa det Allernærmeste ganske fuldstændige; der mangler kun Maanens Culm/ination/, Opgang og Nedgang, og Solens Deklination og Op- og Nedgang, samt Tidsjevningen og Fastesøndag, S(.ær?)gesima, Palmesøndag, Skjertorsdag og Langfredag. Men i de ældre Almanakker fandtes netop ikke de nævnte Bestemmelser for Maanen, og det Øvrige er aldeles Uvæsentligt. At nu Huskalenderen foruden alt Væsentligt af Almanakken ogsaa indeholder endeel Andet, der ligger udenfor Univ/ersitet/s almanakken, kan dog sandelig ikke bringe den udenfor Loven. Den er intet videnskabeligt Værk; et saadant har ikke Veirspaadomme, og disse ere netop beregnede paa \at skaffe/ Afsærling for Menigmand, ligesom ogsaa, at den har de gamle Fester. Jeg tiltræder saaledes Førstvot/erende/s Konklusion.

4: Thomle. Sagen ikke saalidet tvivlsom. For mig er Vanskeligheden at sætte Grændser mellem de Almanakker, som ligger udenfor Univ/ersitetet/s Eneret, og de, som ikke krænke denne. Gives der først Almanakker, som ikke krænke Retten, er det mig ingenlunde klart, at Huskalenderen støder mod Eneretten. Jeg kan i den Hens/eende/ ikke lægge afgjørende Vægt paa, at Huskal/enderen/ ved Siden af, at den er beregnet paa en lang Aarrække og indeholder Anviisning til at beregne Aarsinddelingen i disse Aar, ogsaa indeholder en mere speciel Beregning for 1859, (he?)rved bliver den ikke en alm/indelig/ Almanak for 1859. Denne specielle An-

122:

-givelse af Dagene vilde være nødvendig ogsaa for Almanakkens almindelige Øiemed, og dette kunde være opnaaet ogsaa ved at tage et andet Aar end 1859 til Norm. Vel er den Omstændighed/ at den er udgivet med specielt Hensyn til 1859, grundet i Beregning og for at fremme Afsætning, da den ogsaa til Nød kunde bruges som Almanak for 1859; men til en saadan er den dog ikke derved bleven, og som saadan er den lidet brugbar, og jeg tror ikke den har forvoldt Univ/ersitetet/ nogen Afbræk videre. Men jeg maa indrømme, at de Udtryk, hvori Univ/ersitetet har faaet denne Eneret tilstaaet, Resc/riptionen/ 1684 og Forb/udet/ 1685, ere saa almindelige, at man vanskelig kan negte, at Univ/ersitetet/ har Eneret til Udgivelsen af alle Slags Alm/anakker/, hvad enten de ere udg/ivne/ for et enkelt eller for flere Aar, naar de blot indeholde det Væsentlige af den alm/indelige/ Almanak. Og da det ikke kan negtes, at Huskalenderen i det Hele, og navnlig for 1859, indeh/older/ saa væsentlige Dele af de alm/indelige/ Alman/akker/s Indhold, kan jeg ikke undgaae at komme til samme Resultat som Førstvoterende. Jeg antager imidlertid, at Skaden for Univ/ersitetet/ er liden, og Sagsanlægget temmelig unødigt, og jeg er tilbøielig til at nedsætte Mulkten saa meget som muligt, \til Ev/entuel/ 10 Sp:/, saameget mere som Sagens juridiske Side er høist tvivlsom, og Indst/evnte/ har en saadan Autoritet som det juridiske Fakultet for sig. Omkostningerne kan man imidlertid vel ikke undgaa at ilægge ham efter Sagens Beskaffenhed og Udfald.

5: Meldahl. Enig med Førstvoterende i alt Væsentligt.

6: Generalauditeur Diriks. Enig med Først- og Tredievoterende.

7: Hjelm. Ligesaa enig med Førstvoterende.

L: No: 202. O: No: 26.

Den 21de November 1860.

Districtslæge N: Heiberg

mod

Apotheker Gay.

1: Hjelm. Efter forgjæves Forligsprøve har Heiberg sagsøgt Gay for ærerørige Beskyldninger og paastaaet ham ilagt Straf, Skadeserstatn/ing/ og Omkostn/inger/ samt Mortification. Ved Dom i Drøbak 19 Juli 1858 (A-versj: U/nder/ R/ettens/ Dom af 29/7.58 i Drøbak) er Gay for Ærefofnærmelse efter 17. 6 ilagt en Bod af 100 Sp:s Erstatning efter Skjøn, og Omkostn: med 50 Sp: (A-versj: 100 Sp:). Overretten har 4 Juli (...?) (A-versj: 4/6 d: A:) efter 17. 7 ilagt samme Straf, iøvrigt som Underretten og Omkostn: for Overretten med 40 Sp: Gay ankede til 1 Ses/sion/ 1860 (A-versj: paaankede Gay ved Stevning 10/6 til næste Aars 1ste Sess/ion/), hvorpaa Heiberg ankede til 2 Ses/sion/ 1860. Efter de under Sagen førte Hovedvidner har Gay ikke alene i Alm/innelighed/ beskyldt Heiberg for at være en uduelig Læge, men og specielt udhævet Tilfælde, hvori Heiberg har behandlet Patienterne med Uforstand, og foranlediget Skade. 1 V/idne/, cfr: 2 V: 21 Jan: 1857 var 1 V: hos Gay, og da ytrede Gay, at han vedstod, at han forfulgte Heiberg, at han havde 16 Aars Forfølgelse at hævne, den gamle Heiberg begyndte, og den Unge fortsatte, havde jeg en Broder (...?) (...?) Udt: (S?) (pag:) 9 ”der har myrdet Mennesker nok”. 2 V: bekræftede 1 V:s Prov. 3 V:, at Gay havde fraraadet ham at benytte Heiberg som Læge, og nævnte en Pige, som forgjæves havde været under Heibergs Behandling, men senere helbredet. 3 V: tilføier, at disse Gays Ytringer bevirkede, at Vidnet skiftede Læge, samt at Gay!! (Heiberg, i A-versj:) havde tabt i Praxis ved Gays Forhold; videre, at da Vidnet havde skiftet Læge, ytrede Gay: ”Det skulde De have gjort før”, nu er det for seent. 5 V:, at en Afdød ei havde faaet saa rigtig Medicin. Samme Ytring af Gay hørte og 6 V: Niels Bjerke var dum, han brugte Heiberg, at Abraham (bror av Niels) nok havde levet længer, om 3 V: havde brugt en anden Læge. Heiberg havde behandlet en Pige, hvorom Gay ytrede: Nu ligger ogsaa hun i Graven. 6 V:, at Pigen laa i Graven paa Grund af feilagtig Behandling. 7 V:, at

95:

Gay ytrede: Nu skulde de see det blev anderledes, da de brugte Krabbe, at de havde hentet Krabbe for seent paa Bjerke hos 3 V: og 8 V:, at da han kom med Recept fra Heiberg, raadede Gay til at tage Krabbe, hvilket Vidnet og paa Grund heraf gjorde. Da han, Vidnet, kom med Recept fra Krabbe, ytrede {Vidnet} Gay: Det skulde de gjort før. Det var en Samvittighedssag ei at benytte Heiberg som Læge, at Heiberg havde taget Feil af Sygdommen, han kunde nævne flere lignende Tilfælde, hvor Heiberg havde viist sig uduelig, at Heiberg havde sin Uduelighed at takke for, at han tabte sin Praxis. Der var gaaet om Subscription (subskripsjon = tinging) om at antage Krabbe som Huuslæge istedetfor Heiberg. 10 V:, at han forlod Heiberg og antog Krabbe paa Grund af Gays Ytringer. 13 V:, at Gay ytrede, at de Mediciner Heiberg ordinerede, vare gale eller feilagtige. Efter et andet Vidne ytrede Gay om en Syg, der behandledes af Heiberg, at om hun levede i 2 Maaneder til, kunde hun spytte ham i Øinene. 15 V:, Krabbe, at Gay flere Gange havde ytret, at Heiberg var en uduelig Læge. Vidnet tillægger, at Heiberg ikke havde taget Feil af Sygdommen. 18 V:, (Dyrlæge) Aakre, at han jævnlig havde hørt Gay laste Heiberg som Læge, at der oftere havde været Folk tilstede, naar Vidnet ytrede sig som anført. 19 V:, at Gay havde ytret, at han ligesaa gjerne kunde slaa Medicinen i Rendestenen, som bruge den, at den ikke var Andet end

at foragte; at Gay havde ytret, at Heiberg var en Mand, som med sine Recepter kunde slaae Folk ihjel. 17 V: (Cand: Løvestad), at han havde behandlet Patienter, som vare under Heibergs Behandling, og fundet Heiberg som en duelig Læge. Gay, som ei sees at have benægtet disse Vidneprov, har søgt at bevise, at Heiberg har begaaet Misgreb, men dette er ikke lykkedes ham. 3 V: forkl/arede/ kun, at han af Porr(?) (A-versj: Consul Parr) havde hørt om et Barn, hvis Sygdom Heiberg havde taget feil af, Lungebetændelse for Hjernebetændelse. Som 7 V: forkl/arede Porr(?) (Parr), at den Læge, han brugte efter Heiberg, ei havde ytret, at Heiberg havde taget Feil. Om den f(rost?)sommelige Pige, Heiberg skulde antaget for Vatersotig, fokl/arer/ 8 V:; at Pigen behandledes først af Heiberg, og saa af ham og Krabbe i Fællesskab. Ligeledes har Gay paaberaabt et Tilfælde og er der

95b:

fremkommet 3 Recepter, hvoraf 1 er erkjendt Feilskrift, om de andre mere tvivlsomt. Efterat Facultetet havde gennemgaaet de fremkomne Oplysninger, erklærer det, at det i det Fremkomne ei finder noget Beviis paa at Heiberg er en uduelig Læge. Ved derpaa at gennemgaae de specielle Tilfælde kommer Facultetet til samme Resultat. Det er ikke saa ganske sjældent, at selv de dueligste Læget begaae Feilskrifter, Frdn: (Forordningen om Apothekere) 4 Debr: 1672, § 23, og Pl: (Placaten) 1854, Sep: 16, M/ed/ H/ensyn/ t/il/ Faren ved en af Recepterne, da har Gays Sagfører erhvervet ny Betænkning, hvorefter Dosen er for stor efter Pharmacopoen!! (pharmacopoeia = farmasøytisk håndbok), men at dog af Skriften sees, at større Doser i andre Lande bruges. Gay opdagede, at det var Feilskrift, og sendte Recepten tilbage, og Heiberg rettede da Feilen. Heiberg har faaet de bedste Vidnesbyrd for Duelighed, Omhyggelighed og Nøiagtighed fra Formandskabs Læger og Commandanterne paa Oscarsborg, hvor han var Compagnichirurg. Nu er han Districtslæge i Lærdal. Spørgsmaal er nu kun, om 17. 6 eller 7 skal anvendes; det skjønnes ei rettere end at Gays Tilstaaelse om Hevnsyge og hans hele Opførsel lægge for Dagen, at han af Hevngjærrighed har paadigtet Heiberg det, hvorom her er Tale, saa at 17. 6 maa anvendes. Var end Heiberg blot Privatlæge, var dog Straf anvendelig formedelst Crls: (Criminallovens) 4-2. men Overretten har med Føie paaberaabt 24-28, da Heiberg sees at have været Compagnichirurg og constitueret Districtslæge. Man behøver ei at undersøge om man oprigtig kan ytre en Mening om en Mands Duelighed, da her er Beviis for at Gay mod bedre Vidende og Skjøn af Hevngjærrighed har paadigtet Heiberg det Ovenanførte. At Heiberg har lidt Skade er beviist; det nytter ei herimod at paaberaaberne!! (paaberaabe?) Formandskabernes Erkl/æring/, flere Vidner prove, at de have afskediget Heiberg paa Grund af Gays Ytringer. At Heiberg har faaet ny Ansættelse forhindrer ei at Erstatning for Tab maa tilkjendes. Strafad-

96:

-maalingen passende. Erstatningen maa tilkjendes efter Skjøn uden nærmere Begrænsning. Sagens Omkostn/inger/ maa tilkjendes ham ved de foregaaende Retter. For Høiesteret maa og Gay betale Omkostn:; da Heibergs Stævning er at ansee som Contrastævning for at hindre Forhaling. Spørgsmaal om Mulct for unødigt Trette, men unødvendigt at anvende. Efter Heibergs Paastand maa Underrettens Dom stadfæstes.

Concl/uderer/

Underrettens Dom bør ved Magt at stande. Processens Omkostn: for Stiftsoverretten og Høiesteret betaler Apotheker Gay til Districtslæge N: Heiberg med 100 Sp:

- 2: Manthey. enig, men synes at Omkostn: ere smaa for Overretten og Høiesteret.
- 3: Meldahl. ogsaa enig.
- 4: Løvenskiold. ligesaa.

- 5: Bruun. ligesaa.
- 6: Aall. ligesaa.
- 7: Justitiatus. i det Væsentlige enig.

L: No: 50. J: No: 63.

Den 30te Januar 1862

Adv: Lous, Actor,

mod

Bogtrykker Foss.

1: Motzfeldt. I October 61 blev Politimesteren i Tromsø opmærksom paa at sammesteds var udkommet et trykt skift ”Illustreret Svar til Wexels” o: s: v:, hvorpaa ikke fandtes Bogtrykkerens Navn, men blot Tromsø 1861. Under Forhør vedstod Angj: (Angjeldende), at Skriftet var trykt hos ham efter Anmodning af katholsk Præst i Tromsø, Antonius, og Angj:, 27 Aar, blev derfor 16/10.61 beordret tilt/alt/ efter Anordn/ingen/ 27/9.1799, § 16, og 4/11.61 derfor dømt til 160 Sp:s Mulct og 5 Sp:s Sal/ær/ til Ref/erenten/. Angj: har begjært paaanket Sagen, og Defensor har meent, at Angivelse af Forfatterens Navn var nok; men det er klart, at den formelle Regel i fornævnte § 16 maa gjelde, da den er den eneste Garanti for Muligheden af Straf for Trykkefriheds overtrædelse, ligesom denne § netop ikke er nævnt i Crls: (Criminal lovens) 28 Cap: H/øieste/ R/ett/ har ogsaa i Dom 29/6.49 dømt efter bemeldte § 16. Dommen maa altsaa stadfæstes. Process/ualia/ iorden, Sal/ær/ passende. Da hele Skriftet aabenbarer et Smudsprodukt, er der ikke Grund til Angj:s Fritagelse for den hele Straf med Benaadning. hvorimod Mulkten bør være 20 Sp:, og

Konkluderes:

Hjemtingsdommen bør ved Magt at stande. Sal/ær/ 10 Sp:

2: Bruun. Enig.

3: Løvenskiold. |

4: Andresen. | Enige.

5: Thomle. Ligesaa, dog har jeg været i Tvivl om det ikke var rigtigst at undlade at erklære sig ang/aaende/ Benaadning, før Ansøgning derom indkommer.

6: Pr/ofessor/ Hallager. Enig med Førstvoterende.

7: Hjelm. Enig, som Thomle.

L: No: 267. J: No: 251.

Den 17de December 1862

Adv: Paludan, Actor,

mod

Edvard J: Devold.

1: Bruun. Angj: (Angjeldende) er 39 Aar, og tilt/ales/ efter Romsdals Amts Ordre (af 13/12 f: A: til Proc:?), for Overtrædelse af 10-4, cfr: 26. Ved Dom (af Sorenskriveren) i Nordre Søndmør 4/8.62 er han frifunden for Justitiens Tilt/ale/ og (Sagens) Omk/ostninger/, hvoribl/andt/ Ref/erenten/s Sal/ær/ 10 Sp: ilagt (paalagt) det off/entlige/ Denne Dom er 13/10.62 stadfæstet af (Bergens) O/ver/ R/ett/, hvorefter Sagen (af Amtet) paa det Off/entliges/ Vegne er indanket for H/øieste/ R/ett/.

Af 1 Dp: (Deponent), Politibetjent Solem, er forkl/aret/, og af Angj: erkjendt, at Angj:, da 1 Dp: (Solem) Aftenen 26/10.61 (26/11 i A-versj.) i Forening med det andet Stævnevidne i Aalesund, Berg, indfandt sig i Angj:s Krambod for at faa Beskeed om, hvor en i Angj:s Tjeneste værende Bryggerdreng, der skulle indstævnes som Vidne i en Tyvssag, var at finde, først i Kramboden, og senere paa Gaden, udskieldte Politibetjenten for en Torsk. 1 Dp: havde nemlig Dagen forud været i Angj:s Hus, (for) efter Ordre fra Magistraten i Egenskab af Kommunebud, for at optage Mandtal, og Angj: var misfornøiet med (vred over) at 1 Dp: da var gaaet igjennem Hoveddøren (og flere Værelser) m: M: Men det er efter Oplysningerne aldeles klart, at 1 Dp:s Forhold hverken den 26/11 eller Dagen forud [har]? givet Angj: nogen Anledning til at opføre sig som han burde (dvs. udskjelde Dep:). Han er derimod frifunden paa Grund af (Bestemmelsen i 27-2), at Fornærmelsen ikke er anseet som Gjenstand for off/entlig/ Paatale, som ikke forøvet mod en Politiofficiant. Og Spørgsmaalet er derfor om 1 Dp: ved den omt/alte/ Leilighed var in functionsbus(?) (i sit Embede, eller) som Politibetjent; og jeg maa være enig med Retterne i at besvare dette med Nei. 1 Dp: siger selv, at han kom i Egenskab af Stævnevidne (i Forening med et andet Stævnevidne) for at faa ovennævnte Beskeed. Han synes ogsaa selv at være gaaet ud fra, at Skjeldsordet mod ham i Kramboden ikke var udøvet mod en Politibetjent. H/øieste/ R/ett/ har ogsaa i en Dom af Marts 1862 antaget, at Forhaanelser mod en Lensmand i Egenskab af Stævnevidne ikke gaar ind under 10-4. Og da maa dette endnu mere gjelde her. Lensmanden er efter denne sin Stilling Politimand og Stævnevidne; men 1 Dp: var ikke som Politibetjent Stævnevidne, men udøvede denne Funktion ifølge særskilt Overdragelse. At være Stævnevidne er ikke Op(lys?)t i Aalesund – som i Xania (Christiania) – at høre til Funktionen som Politibetjent. Angj: maa derfor frifindes. Ved Process/ualia/ og Sal/æret/ intet at bemærke. Thi

Concluderes:

De ergangen Domme bør ved Magt at stande. Actor for U/nder/R/etten/, Adv: P: (Paludan), tilkendes i Sal/ær/ 10 Sp:, som udredes af Statscassen.

2: Aall. Enig.

3: Hjelm. |

4: Andresen. | Ligesaa.

5: Manthey. Kan ikke være enig. Jeg anseer 1 Dp: (...?), naar han indkalder til et Politiforhør, som dette var, i Aalesund, da han fornærmedes, saa er han i Funktion som Politibetjent. I Voteringen i Sagen 13/3.62 er netop udhævet, at Lensmandens Funktion som Stævnevidne ikke nødvendig, men kun frivillig er for(enet?) med hans Forretning, som Politibetjent. Og 1 Dp: maatte ialfald paa Gaden være Politibetjent, og da Angj: har gjentaget Skjeldsordet paa Gaden, bør han dømmes, til – 5 Sp:, uden Benaadning, og Omkostninger.

6: Platou. Enig med 1 Voterende.

7: Justitiarius. Ligesaa.

Systematisk register

Norske Lov av 1687

NL 2-20-1 & NL 2-20-2 (Sensur)

1837.07.25 231 Boghandler Dahl 104

NL 2-20-5 & NL 2-20-6 (import / almanakk)

1860.12.11 242 Bogtrykker Malling 251

NL 6-4-3 & NL 6-4-13 (opprør)

1828.03.01 36 Engebret Syversen Belden 80

NL 6-4-18 (angrep på rettsvesenet)

1833.09.21 24 Jens Johansen Løver 101

1840.10.01 37 Jonas Hagelien 117

1841.06.28 218 Møller 129

1844.07.26 414 Engebret Engebretsen Imset 133

NL 6-5-2 (ubluelig tiltale av foreldre)

1833.06.05 173 Jæger Endre Jørgensen Sølvi 99

NL 6-21-2 & NL 6-21-4

1849.11.08 137 Johan Georg Sigholt 147

NL 6-21-5 (ærekrenkelse)

1841.06.08 208 Lars Rasch 125

NL 6-21-7 (løgn)

1833.09.21 24 Jens Johansen Løver 101

1849.11.08 137 Johan Georg Sigholt 147

NL 6-21-8 (skandskrifter)

1841.06.28 218 Møller 129

1765-forordningen

For. 5. jul 1765 (samle allmuen)

1821.09.25 28 Gierdmund Olsen Lysager 18

1826.03.14 37 Halvor Nielsen Hoel m. fl. 47

1826.10.24 39 Gjertrud Olsdatter Mille mfl 66

1831.07.14 198 Collegium academicum 92

1840.03.26 118 Thor Bensten Gallehuus 115

1799-forordningen

For. 27. sep 1799 § 5 (blasfemi)

1834.05.21 132 Abraham Clausen Øbsteland 102

For. 27. sep 1799 § 10 (ærekrenkelser av embetsmenn)

1817.05.14 125 Chrystie 8

1823.07.23 151 Jørgen Berggrav 29

1828.12.11 113 Bogbinder Nublin 89

1839.07.09 141 Bernt Willum Larsen Bjørnstad 109

1844.07.26 414 Engebret Engebretsen Imset 133

1849.11.08 137 Johan Georg Sigholt 147

For. 27. sep 1799 § 12 (ærekrenkelser)

1822.11.07 64 Boghandler Hielm 19

1823.04.18 68 Boghandler Hielm 25

1841.06.07 207 Carl Smidts Dødsboe 119

1841.06.08 208 Lars Rasch 125

	1837.11.24	95	Risum	106
For. 27. sep 1799 § 13 (allegorier)				
	1850.12.11	218	Marcus Thrane	168

For. 27. sep 1799 § 16 (anonymitet / formalia)				
	1837.11.24	95	Risum	106
	1849.06.29	329	Bogtrykker Fredrik Steen	144
	1854.05.11	230	Andreas Halvorsen	192
	1855.05.03	224	Jacob Wulfsberg	197
	1859.06.21	283	Andreas Lerche	242
	1862.01.30	50	Bogtrykker Foss	260

For. 27. sep 1799 § 26 (avlevering / inndragning)				
	1837.07.25	231	Boghandler Dahl	104
	1837.11.24	95	Risum	106
	1849.06.29	329	Bogtrykker Fredrik Steen	144
	1850.11.12	173	Gotlieb Lindstow Tischendor	160
	1850.11.13	174	Steenberg	162

For. 27. sep 1799 § 27 (avlevering / inndragning)				
	1849.06.29	329	Bogtrykker Fredrik Steen	144
	1850.11.12	173	Gotlieb Lindstow Tischendor	160
	1850.11.13	174	Steenberg	162

Grunnloven

Grunnloven § 100 (trykkefrihet)

	1818.07.27	120	Borgens allmue	11
	1822.11.07	64	Boghandler Hielm	19
	1823.07.03	126	Lind	28
	1823.09.13	21	Klokker Allum	33
	1837.07.25	231	Boghandler Dahl	104

	1837.11.24	95	Risum	106
	1839.07.09	141	Bernt Willum Larsen Bjørnstad	109
	1839.11.18	141	Bogtrykker Krohn	111
	1840.03.26	118	Thor Bensten Gallehuus	115
	1841.06.07	207	Carl Smidts Dødsboe	119
	1850.11.13	174	Steenberg	162
	1850.12.11	218	Marcus Thrane	168
	1851.02.07	65	Oluf Broch	171
	1855.05.03	224	Jacob Wulfsberg	197

Kriminalloven 1842

Crl. kap. 8-1 (blasfemi)

	1846.02.17	54	Berthel Rasmussen Røisland	136
	1850.10.18	114	Asbjørn Tovsen Fjeld	157
	1850.12.11	218	Marcus Thrane	168
	1852.12.17	234	Johan Andreas Jensen	185
	1855.05.03	224	Jacob Wulfsberg	197
	1856.05.29	259	Johannes Matland	230
	1858.11.02	162	Knud Røberg	238

Crl. kap. 8-3 (usedelighet)

	1849.06.29	329	Bogtrykker Fredrik Steen	144
--	------------	-----	--------------------------	-----

Crl. kap. 9-21 & Crl. kap. 9-23

	1852.12.17	234	Johan Andreas Jensen	185
--	------------	-----	----------------------	-----

Crl. kap. 9-25

	1850.11.13	174	Steenberg	162
--	------------	-----	-----------	-----

Crl. kap. 9-26		1859.09.24 69 Holm Vold	243
1850.11.12 173 Gotlieb Lindstow Tischendor	160		
1850.11.13 174 Steenberg	162	Crl. kap. 10-10,	
1850.12.11 218 Marcus Thrane	168	1847.09.13 38 Rudolph Christian Christiansen	138
1851.02.07 65 Oluf Broch	171	1849.02.22 86 Henrik Andersen	140
1857.03.14 123 Bogtrykker Halvorsen	232	1852.10.30 114 Ole Thoresen Storaas	182
		1859.09.24 69 Holm Vold	243
Crl. kap. 9-30			
1855.06.22 262 Marcus Thrane		Crl. kap. 10-11	
		1847.09.13 38 Rudolph Christian Christiansen	138
Crl. kap. 10-4		1849.02.22 86 Henrik Andersen	140
1843.12.07 223 Mons Jensen Røisland	132	1859.09.24 69 Holm Vold	243
1849.02.22 86 Henrik Andersen	140		
1850.11.22 187 Ole Bull	166	Crl. kap. 10-12	
1852.05.18 291 Peder Johnsen Skeeseiet	176	1852.05.18 291 Peder Johnsen Skeeseiet	176
1852.05.26 312 Rasmus Rasmussen Spein	178		
1852.10.14 94 Tobias Jacobsen	181	Crl. kap. 17-1	
1853.09.21 55 Carl Christiansen	187	1855.01.26 48 Ole Olsen Opsal	194
1854.01.19 27 Tobias Jacobsen	189		
1854.05.16 240 Sebjørn Simonsen	193	Crl. kap. 17-7 & Crl. kap. 17-8	
1855.01.26 48 Ole Olsen Opsal	194	1858.12.04 223 Jens Gulbrandsen	240
1858.12.04 223 Jens Gulbrandsen	240		
1859.09.24 69 Holm Vold	243		
1859.09.29 84 Even Pedersen	247		
1860.09.14 35 Gudbrand Alsstadeiet	249		
1862.12.17 267 Edvard Devold	261		
Crl. kap. 10-9			
1852.04.13 216 Mathias Damstorp	173		
1852.10.30 114 Ole Thoresen Storaas	182		